HENRICI CORNELII AGRIPPAE AB NETTESHEYM A' CONSILIIS & Archiuis Inditiarii sacræ CAESAREAE Maiestatis: De OCCVLTA PHILOSOPHIA Libri Tres.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA.

☞ *Nihil est opertum quod non reueletur,*
& occultum quod non sciatur.
Matthæi X.

Cum gratia & priuilegio Cæsareæ Maiestatis ad triennium.

CHARLES

Par la Diuine clemence eslu Empereur des Romaine tusioure auguste: roy de Germanie de Castille de Leon Darragon de Nauarre de Naples de Secille de Maillorque de Sardaine des Isles Indes et de la mer occeane Archiduc Daustrice duc de Bourgoingne de Lothringe de Brabant de Lembourg du Luxenbourg etc. Conte de Flandres Dartois de Bourgoingne Palatin et de Haynau de Hollande de Zeellande de Ferrette de Haquenault de Namur etc. Prince de Zwaue Marquis du saint empire Seigneur de Frise de Salins de Malines des pays Dutrecht et dõmateur en Asie et en Affricque.

A tous ceulx qui ces pñtes letters verront salut De la part de nostre ame et feal conseillier indiciare et historiographe meßier Henry Cornille Agrippa Docteur es deux droitz cheualier nous a este expose: Comme led exposant ait nagaires fait et compose quatre liures oeuures et volumes intitulez en latin:

De occulta Philosophia, De Vanitate scientiarum Declamatio, In artem breuem Raimundi Lullij commentaria: Et Tabula abbreuiata. Orationes & Epistolæ lesquelz liures et volumes led exposant feroit voulentiers imprimer et noz pays et seigneuries: mais il doubte que aucuns imprimeurs diceulx noz pays aians recouure de chascun de ses volumes vng liure les contreferont que luy tourneroit a grant regret et dõmaige: se par nous ne luy est pourueu de grace. En nous suppliant tresumblement que actendu ceque dit est Il nous plaise luy octroyer et accorder quil puist faire imprimer lesd quatre liures et volumes par tel imprimeur en nosd pays que bon luy semblera sans ce que autres les pourront imprimer endedens le terme de six ans prochain venant: et sur ce faire expedier noz lettres patentes a ce pertinentes. Pource est il que nous ces choses considerees: Et apres que noz amez et feaulx maistres George de Themseke preuost de Caßel: et Herman Sunderhuisen conseilliers et maistres des requestes Ordinaires de nostre hostel par nostre ordonnance aient bien au long veu visite et signe lesd liures. Aud exposant inclinans fauorablement a sad supplication et requeste. Auons par bon aduis et deliberation de conseil octroie consenty et accorde: octroions consentons et accordons en luy donnant congie et licence de grace especial par ces presentes quil puist et pourra faire imprimer lesd quarte liures et volumes en tel nombre et quantite et par tel imprimeur de nosd pays que bon luy semblera. Et affin que icelluy imprimeur ne perde ses paines fraiz et despens qui luy conuiendra faire et supporter pour lad nouelle impreßion et ce qui en depend auons deffendu et deffendons par cesd pñtes a tous autres imprimeurs et autres que endidens le temps et terme de six ans prochainement venant ilz ne impriment ou facent imprimer lesd liures ne aucun diceulx sans le consentement dud imprimeur sur paine de confiscation des liures et volumes quilz auroient ainsi imprime et pardeßus ce destre pugniz et corrigez arbitrairement. Si donnons en mandement a noz amez et feaulx les chief presidens et gens de noz priue et grant cõseaulx Chancelier et gens de nostre cõseil en Brabãt President et gens de nostre chambre de conseil en Flandres et a tous nouz autres iusticiers officiers et subiectz cuy ce peut et pourra toucher et a chascun deulx endroit soy et sy comme a luy appartiendra que de nostre presente grace octroye congie et licence durant le temps selon et par la maniere que dit est Ilz facent souffrent et laissent led exposant ensemble led imprimeur plainemẽt et paisiblemẽt ioyr et vser sans leur faire mectre ou donner ne souffrit estre fait mis ou donne aucun destourbier ou empescement au cõtraire. Car ainsi nous plaist il en tesmoing de ce nous auons fait mectre nostre seel a ces presentes. Donne en nostre ville de Malines le xij. iour de Ianuier Lan de grace mil cinqcẽs et Vingt et neuf. Et de noz regnes aßauoir des Romains le. xi. et de Castille et autres le. xiij. signe sus le reply par Lempereur en son conseil.

L. de soete.

AD LECTOREM.

NON DVBITO, QVIN TITVLVS LIBRI NOſtri de Occulta philoſophia, ſiue de Magia, raritate ſua q̃plurimos alliciat ad legendum, inter quos nõnulli obliquæ opinionis mente languidi, multi etiam maligni & in ingenium noſtrum ingrati accedent, qui temeraria ſua ignorantia magiæ nomẽ in deteriorem partem accipiẽtes, uix conſpecto titulo clamabunt nos uetitas artes docere, hæreſum ſemina iacere, piis auribus offendiculo, præclaris ingeniis ſcãdalo eſſe, maleficũ eſſe, ſuperſtitioſum eſſe, dæmoniacum eſſe, magus qui ſim. Quibus ſi reſpõdeam magum apud literatos uiros non maleficum, non ſuperſtitioſum, nõ dæmoniacum ſonare, ſed ſapientem, ſed ſacerdotem, ſed prophetam: Sibyllas magas fuiſſe, proinde de Chriſto tam apertiſſime prophetaſſe: iam uero & magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipſius mundi autorem Chriſtũ cognouiſſe natum, omniumq́; primos ueniſſe ad illum adorandum, ipſumq́; magiæ nomen acceptum philoſophis, laudatum à theologis, etiam ipſi euãgelio non ingratum. Credo ego iſtos tam pertinacis ſupercilii cẽſores Sibyllis & ſanctis magis, & uel ipſo euangelio prius ſibi interdicturos, q̃ ipſum magiæ nomen recepturi ſint in gratiam, adeo conſcientiæ ſuæ conſulentes, ut nec Apollo, nec Muſæ omnes, neq; angelus de cœlo me ab illorũ execratione uendicare queant. Quibus & ego nunc conſulo ne noſtra ſcripta legãt, nec intelligãt, nec meminerint: nam noxia ſunt, uenenoſa ſunt, Acherontis oſtiũ eſt in hoc libro, lapides loquitur, caueant ne cerebrũ illis excutiat. Vos autem qui æqua mente ad legendum uenitis, ſi tantam prudentiæ diſcretionem adhibueritis, quantam in melle legendo apes, iam ſecuri legite, puto nãq; uos & utilitatis haud parum, & uoluptatis plurimum accepturos. Quod ſi qua repereritis, quæ uobis non placeant, mittite illa, nec utimini: nam & ego uobis illa nõ probo, ſed narro. Cætera tamen propterea non reſpuite, nam & medicoꝝ uolumina inſpicientibus contingit cum antidotis & pharmacis ſimul etiã uenena legere. Fateor præterea magiã ipſam multa ſuperuacua, & ad oſtentationẽ curioſa docere prodigia, ſimul hęc ut uana relinquite, cauſas tamen illorũ ne ignorate. Quæ uero ad hominũ utilitatem, ad auertẽdos malos euentus, ad deſtruendũ maleficia, ad curãdos morbos, ad exterminãda phantaſmata, ad conſeruandã uitæ, honoris, fortunę dexteritatẽ, ſine dei offenſa, ſine religiõis iniuria fieri poſſunt: quis illa non tam utilia cenſeat, q̃ etiã neceſſaria? Sed quia admonui uos, multa me narrãdo potius q̃ affirmãdo ſcripſiſſe: ſic enim opus eſſe uiſum fuerat quo pauciora p̃teriremus, multa inſuper Platonicorũ cæterorumq́; gentiliũ Philoſophorũ placita ſecuti ſumus, ubi inſtituto noſtro ſcribẽdi ſuggerebant argumentũ: ideo ſi alicubi erratum ſit, ſiue quid liberius dictũ, ignoſcite adoleſcentiæ noſtræ, qui minor quàm adoleſcens hoc opus compoſui, ut poſſim me excuſare ac dice-

re, dum eram paruulus, loquebar ut paruulus: sapiebam ut paruulus, factus autem uir, euacuaui quæ erant paruuli, ac in libro nostro de Vanitate ac incertitudine Scientiarum, hūc librum magna ex parte retractaui. Sed hic me iterum forte redarguetis inquientes: Ecce iuuenis scripsisti, & senex retractasti, ut quid ergo edidisti? Fateor iuuenis admodum hos libros scribere aggressus sum, spe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq; emissurus, atq; ea causa Ioanni Tritemio abbati Peapolitano quōdam Spanhemensi, uiro arcanarum rerum admodum industrio, primum illos obtuli corrigendos. Contigit autem postea, ut interceptum opus, priusquàm illi summam manum imposuissem, corruptis exemplaribus trūcum & impolitum circumferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorum manus uolitaret, iamq; nonnulli impatientius nescio an impudentius, ipsum informe opus sub prælum exponere uolebant, quo uno perculsus malo, ipse edere constitui, cogitans minus periculi fore, si libri isti paulo castigatiores mea manu prodirent, quàm si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per manus aliorum. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentutis meæ specimē perire non sinerem. Addidimus autem nonnulla capitula, inseruimus etiā pleraq; quę prætermittere incuriosum uidebať, quod curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facile deprehēdere poterit, noluimus enim opus ipsum totum innouare, & (ut aiunt) totam telam retexere, sed paululum castigare, atq; aliquid splendoris infundere. Quapropter iterum nunc quæso te candide Lector, ne de præsenti tempore editionis ista libres, sed ueniam des curiosæ iuuentuti, si quid forte secus quàm placeat in istis deprehendes.

ERRATA.

Folio 3. linea 26. lege aperiūtur. 4. 16 & 19 obtusitatē. 5. 41 aduētitius. 9. 27 se uidere. 11. 20 aërea. 31. aëri. 12. 20 aërea;
22 iusq;. 39. eius. 13. 40 famatissima. 17. 41 deducendæ. 18. 8 Habētur. 19. 21 fermè. 36 cuiuis. 37. conficiēt. 28. 29 præesse
Mercuriū: sple. 30 uirtuti Saturnū: hep. 34 naribus. 29 20 hoc. 31. 38 uiridia. 33. 5 ingrata. 6 Præterea funesta. 36. 8 Satur
no 43. 39 imaginesq; 44. 1 tate. Iungantur, 45. 17 penes 47. 23 ut ho. 34 abortum patiūtur 48. 8 maximi 16 suffitas 37 ry-
cio 54. 15 q̄ con. 59. 19 radijs accenduntur, 39 uel sic, abundat 60. 14 uelitarem 61. 26 acie di- 65. 31 inhiantes 68 quæ postea
apud 71. 26 perfectis 76. 40 minimā 77. 31 designet 37 somnij 40 diuinatoria 78. 1 illud percurrit 5 discutiemus alibi 82. 6.
Altera 86. 29 imaginatiōibus 87. 21 affecta 28 à cœlo 88. 31 animus for. 89. 4 ad mira- 10. , ipse 36 affectū 90. 14 cogitatiua
potentia 92. 9 numinis 41 dele, & uerba 93. 9 tolli 94. 6 impetrari 26 ut si 100. 1 quæ de 9 arces 102. 23 scrophulas 103. 25
processerunt 119. 4 ptem uæ 128. 11 Iophiel 138. 27 quasdam 142. 30 sinistrum 146. 22 hominem 24 particulares 148. 40 le-
ge, 1225 Bne. 49. 16 pro טו . lege , יוי 156. 31 audito 157. 4 Verum cantus 167. 3 cingentium 168. 8 concauitas.
169. 1 aperturam 170. 18 remittantur 171. 24 sonis & 172. 21 & 33 exaltatione 175. 19 ci, calida 179. 41. melancholicos mor
bos 180. 12 lunæ: illa uero facies lunæ, 183. 41 ciat 186. 18 gemma- 30 cuius mensa 191. 26 adscripta est 28 suorum 37 plane-
193. 22 sinu angeli 198. 9 diuinatio 33 protulisse 38 formans 199. 26 in magnum ex- 200. 1 per magnum af- 3 sint 5 de quibus
22 aut uaticinij 202. 7 Totum quod 203. 5 corruptibili 12 sortitæ 205. 36 exordijs 206. 4 ferēs solis, aut nos du- 207. 18 mu
tus 208. 38 fidem 211. 34 regenerationis 213. 9. Hāc 27 indignis 34. Oportet 214. 38. Prohibemur 215. 21 duobus 40. Heni-
na 216. 8 concinunt 217. 12 & per me 218. 35 numina 40 uiri dei 41 influxum 222. 16. Lunum 224. 22 cupat 33 fide 225 3
quicunque 28 ophanim 40 Sem. 226. 26 deorum 228. 9. Et in alio 229. 34 dele, à 235. 20 steltoma 239. 13 referre 240. 16
speculis, an 246. 2 māmona 250. 23. Sicut 251. 5 lunares 254. 3 spiritui 255. 26 istis specialē 40 Amnediel 257. 24 obus 268. 17
cedentium 271. 34 ciuitas 278. 4. Efficacia 12. limo 27 eas 41 adiurantis 279. 9 malefica 13. abigam 281. 27. Semones 32
translati 285. Mori igitur 34 dele, hō 289. 38 inedia sese re. 290. 23 tum mo. 30 primaria causa 291. 13 præsidentium 292 ta
men uiribus 295. 26 receptant 296. 8 benefica 297. 29 allocutum 298. 17. Midas, ab 299. 11 quæcunq; 301. 15 septētrionalis
21 manium 302. 34 Valentinianorū 304. 38 loci alicuius 307. 2 statim 14 iungatur 3; exempla 308. 19 mouet 29 occursu 31
ut ea 309. 28 illi 311. 8 dele, & 14 vaticinia deorū 15 sint 17 transeunt 312. 34 latio aut 314. 27 eum 315. 41 tur ima 316. 29
Tum aīa 317. 16 Zoroastē 28 qua 35 sed bene 318. 22 meram 319. 2 potu'ue 25 somni 320. 2 immitti 324. 17. Huic 32 circūluit
35 mundo 325. 14 ut non 336. 11 debito 337. 7 mundauit 340. 36 cerea 342. 15 æstuantis 344. 4 dinis ad re. 15 arte 24 sermo-
um 37 symbola 41 potes 348. 23 uersum 350. 2 Galaad 33 fame 351. 17 uos repente 356. 3 idololatriæ 4 iectionis.

R. P. D. IOANNI TRITEMIO, ABBATI DIVI IACOBI in ſuburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheym. S. D.

CVm nuper tecum (reuerēde pater) in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquandiu conuerſatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa de cabaliſticis cęteriſq́; quę adhuc in occulto delitescunt arcanis ſcientiis atq; artibus unà contuliſſemus: magna inter cæteras quęſtio erat, cur Magia ipſa, cum olim primum ſublimitatis faſtigium uno omnium ueterum philoſophorum iudicio teneret, & à priſcis illis ſapientibus, & ſacerdotibus ſumma ſemper in ueneratione habita fuerit: deinde ſanctis patribus à principio naſcentis eccleſiæ catholicę odioſa ſemper & ſuſpecta, tandem exploſa à Theologis, damnata à ſacris canonibus, porrò omnium legum placitis fuerit proſcripta, eius cauſam ſpeculatus meo iudicio non alia eſt, niſi quòd fatali quadam temporum hominumq́; deprauatione ſubintroierũt multi pſeudophiloſophi, ac mẽtito nomine Magi, qui per uarias errorum ſectas & falſarum religionum factiones, multas admodũ execrandas ſuperſtitiones atq; ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione ſcelerata ſacrilegia, in naturæ perſecutionem hominũq; perniciem ac dei iniuriam congerentes, multos admodum quales hodie circunferri uidemus reprobatæ lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honeſtiſſimum nomen atq; titulum furto & rapina præfixerunt. Hi itaq; cum ſacroſancto hoc magiæ titulo ſuis execrandis nugis fidem ſeſe cõciliaturos ſperarent, id egerũt, quòd laudatiſſimum olim magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odioſiſſimum redditum ſit, ac capitale crimen habeatur ſi quis doctrina operibuſ'ue magum ſeſe audeat profiteri, niſi forte demens aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuinipotẽs, ut (ſicut ait Apuleius) poſſit cœlum deponere, terram ſuſpendere, fontes durare, montes diluere, manes ſublimare, deos infimare, ſydera extinguere, tartarũ ipſum illuminare, ſiue ut canit Vergilius:

Quæ ſe carminibus promittat ſoluere mentes
Quos uelit, aſt aliis duras immittere curas,
Siſtere aquam fluuiis, & uertere ſydera retro,
Nocturnoſq́; ciet manes, mugire uidebis
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.

Tum quæ referunt Lucanus de maga illa Theſſala, & Homerus de Circes omnipotentia, quorũ plurima fateor tam fallacis opinionis, tam ſuperſtitioſæ diligentiæ pernicioſiq́; labores exiſtunt, ut cum ſub artem nõ nefandam cadere nequeãt, tamen magiæ uenerabili titulo ſeſe ueſtiri poſſe præſumũt. Cum hæc igitur ſic ſe haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminem hactenus extitiſſe, qui tam ſublimem ſacramq́; diſcipli-

nam ac impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis pure synceréq; tradidisset, siquidem quos ex recentioribus ego uidi Rogerium Bachonem, Robertum Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldũ de Villa noua, Anselmum Parmẽsem, Picatricem Hispanũ, Cicchum Asculum Florẽtinum & plerosq; alios, sed obscuri nominis scriptores cum se magiam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ratione subnixa, aut superstitiones probis omnibus indignas præstiterunt. Hinc cõcitus est in me spiritus meus, atq; propter ipsam cum admiratione, tum indignationem uolui & ego philosophari, non illaudabile opus me facturum existimans, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas mysteriorum operationes curiosus intrepidusq; extiti explorator, si Magiam ipsam uetustam sapientumq; omnium disciplinam ab impietatis erroribus redimitam, purgatamq;, & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium uindicarem, quod ut iam diu ipse mecum deliberaui, nunq̃ tamen in hanc arenam descendere hactenus ausus fui, uerum post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonem tua præcellẽs peritia & doctrina tuaq; ardẽs adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaq; electis è Philosophorum exploratæ fidei sentẽtiis, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorum traditiões ab ipsis tenebrarum reprobatis libris, uelut ab ipsis adytis mirãdorum operationes requirendas docebant, discussis tenebris tres libros de magia compendio breuitatis complexos recẽtibus his diebus composui, & de Occulta philosophia minus inǹfenso titulo inscripsi, quos nunc tuo exanimi, qui harum rerum plenissimam peritiam tenes castigãdos, censendos, indicãdosq; submitto, ut si quid in illis à me scriptum sit, quod aut in naturæ contumeliam, aut cœlitum offensam, religionis'ue iniuriam uergere queat, condemnes errorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, ueritatis traditionẽ tueare: sicq; cum his libris nostris, atq; cum ipsa magia agere uelis, ne occultetur aliquid quod prodesse queat, nec probetur quod possit nõ nisi nocere, quo sic tandem libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquando fœlicibus auspiciis in publicum egrediantur, nec timeant iudicium subire posteritatis. Vale, & his audacibus parceto cœptis.

IOANNES TRITEMIVS ABBAS DIVI IACOBI HERbipolis quondam Spanhemensis, suo Henrico Cornelio Agrippæ ab Nettesʒheym, salutem & charitatem.

OPVS tuū ornatissime Agrippa de occultiore Philosophia prænotatum, quod nobis examinandum per latorem præsentium obtulisti, quanta cum uoluptate susceperimus, nec lingua mortalis unquàm potest exprimere, nec scribētis calamus referare. Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non uulgari, qui & iuuenis tam secreta penetras & arcana, multis etiam uiris doctissimis abscondita, non solum pulchre ac uere, sed etiam proprie & ornate proferre in lucē potuisti. Vnde imprimis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, & si poterimus unquàm, pro uiribus indubitanter referemus gratias, tuum opus, quod nemo doctissimorum etiam uirorū satis laudare sufficiet, probamus: deinde ut studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec sinas tam excellentes ingenii tui uires otio tepescere, te qua possimus instantia monemus, petimus & rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen ueræ sapientiæ quo maxime & diuinitus illustraris, etiam ignorantibus demonstres. nec te retrahat à proposito quorumcūq; consideratio nebulonū, de quibus uere dictum est: Bos lassus fortiter figit pedem. Cum nemo, sapientum iudicio, ueraciter doctus esse queat, qui in unius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & sublimi: non ergo boues imiteris, sed uolucres: nec circa particularia arbitreris tibi esse morandum: sed uniuersalibus confidenter intendito animum, tanto enim quisq; doctior esse putatur, quanto ignorat pauciora. Ingenium uero tuum ad omnia pleniter aptum non paucis nec infimis, sed multis & sublimioribus est rationabiliter occupandū. Vnum hoc tamē te monemus custodire pręceptū, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus atque secretis tantum cōmunices amicis. Da fœnum boui, saccarū psitaco tantum: intellige mentem, ne boum calcibus, ut plerisq; contigit subiiciaris. Vale fœlix amice, & si quid penes nos est quod tibi conducere queat, iube & factum sine mora intelliges, & uires ut nostra dietim sumat amicitia, sæpius ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito instanter oramus. Iterum uale. Ex nostro cœnobio Peapolitano. VIII. die Aprilis, Anno M. D. X.

REVERENDISSI
MO IN CHRISTO PATRI, AC PRINCIPI ILLVSTRIS simo Hermanno è comitibus wydę, Dei gratia sanctæ Colonien sis ecclesiæ Archiepiscopo, sacri Romani Imperii Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, westphaliæ & Angariæ Duci &c. Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali, Hēricus Cornelius Agrippa ab Nettesz-heym. S. D.

EA EST ILLVSTRIS FAMAE TVAE CElebritas reuerēdissime & illustrissime Princeps, ea uirtutum tuarꝝ magnitudo & doctrinæ splendor, & frequens optimarum literarum exercitiū, & cū solida prudētia grauis oratio, & elegās dicēdi promptitudo, multarꝝ rerum cognitio, constans religio, ac mores laudatissimi, quibus supra communē alioꝝ cōsuetudinē præditus es: taceo priscas eminentis nobilitatis imagines, ac diuitiarum cum antiquarum tum nouarum thesauros, amplitudinem dominii, sacrarumq; dignitatum mitras, quorum etiam prętantia antestas cū corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te tñ his omnibus longe maiorem existimo heroicis illis & superillustribus tuis uirtutibus, quibus sane effecisti, ut quanto quisq; doctior est, ac uirtutum amantior, tanto magis beneuolentiæ tuæ sese cupiat insinuari, unde & ipse etiam illud decus tuum petendum mihi cōstitui, sed Parthorū more, hoc inquam est, non sine munere. Quem equidem salutandi Principis morem à priscorum usque seculis in hæc nostra tempora deriuatum, & adusq; huc obseruatū uidemus. Cumq; uiderem alios quosq; uiros egregie doctos, doctrinarū suarū pulchris magnisq; munerib⁹ te ornare, ne solus ego uelut cultus & uenerationis tuæ desertor, ad tuam amplitudinem uacuis manibus applicare ausim: cogitabundus ac circunspiciens in cella mea libraria, quo munere te tam insignem Principem condonare possem, en inter recondita offerebant sese subito libri de Occulta Philosophia, siue de Magia, quos iuuenis admodum scribere aggressus, & iam multis annis uelut oblitus intermiserā: mox tuę amplitudinis ueneratione ad illos consummandos, uelut ad uota reddenda properaui. Sane quòd persuaderem mihi, nihil me tibi gratius dare posse, quàm antiquissimæ abstrusissimæq; doctrinæ nouum opus, opus inquam curiosæ iuuentutis nostræ, sed antiquitatis doctrinam, ausim dice-

re,à nullis hactenus restituere tentatam. Attamen non in hoc tibi adscribũtur hæc nostra, quod te digna sint: sed ut patefaciant mihi aditum ad beneuolentiam tuam. Quæso itaq;, si non est improbum, habeant apud te quandam excusationem. Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ studia, tuæ amplitudinis auspicio in notitiam ueniant, ac fugata inuidia perennitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructum bonę cõscientię, cum plura in illis etiam seniori mihi uisa sint cum utilissima, tum cognitu necessaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis, q̃ etiam præsentis ętatis nostræ, multa siquidem iuuenilis operis errata castigaui, multa compluribus locis interfulsi, multis capitibus adauxi, quę ex ipsa orationis inæqualitate facile deprehendi possunt, atq; sic cognosces me omnem ætatem meam tuis obsequiis fore deuotum. Vale, fœlicis Coloniæ fœlicissimus Princeps.

Ex Mechlinia.

Anno. M. D. XXXI.

Mense Ianuario.

CAPITVLORVM OMNIVM QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR, ELENCHVS.

PRIMI LIBRI ELENCHVS:

De aru-

CAPITVM LIBRI II. ELENCHVS.

De no-

CAPITVM LIBRI III. ELENCHVS.

CAPITVM LIBRORVM FINIS

Nobi-

NOBILIS VIRI HENRICI CORNELII AGRIPPAE EQVITIS AVRATI, & utriuſq; Iuris Doctoris, Sacræ Ceſareæ Maieſtatis à Conſilio & archiuis indiciarii, De occulta Philoſophia, ſiue de Magia Libri tres.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus his libris monſtrabitur Caput primum.

CVM TRIPLEX SIT MVNDVS, elementalis, cœleſtis & intellectualis, & quiſq; inferior à ſuperiori regatur, ac ſuarum uirium ſuſcipiat influxũ, ita ut ipſe archetypus & ſummus opifex, per angelos, cœlos, ſtellas, elementa, animalia, plãtas, metalla, lapides, ſuæ omnipotentię uirtutes exinde in nos transfundat, in quorum miniſterium hęc omnia condidit atq; creauit: non irrationabile putãt Magi, nos per eoſdem gradus, per ſingulos mũdos, ad eundem ipſum archetypum mundum, omnium opificem, & primam cauſam, à qua ſunt omnia, & procedũt omnia, poſſe conſcendere: & non ſolum his uiribus, quæ in rebus nobilioribus præexiſtunt, frui poſſe: ſed alias præterea nouas deſuper poſſe attrahere. Hinc elementalis mũdi uires, uariis rerum naturalium mixtionibus à medicina, & naturali philoſophia uenantur: deinde cœleſtis, mũdi radiis & influxibus, iuxta aſtrologorum regulas, & mathematicorũ diſciplinas, cœleſtes uirtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligentiarum diuerſarum poteſtatibus per religionum ſacras ceremonias corroborãt atq; confirmant. Horum omnium ordinem & proceſſum, tribus his libris nũc tradere conabor: quorum primus cõtineat Magiam naturalem, alter cœleſtem, tertius ceremonialem. Sed neſcio an planè uenia dignum ſit, me hominem ingenii ac literaturę minoris, tam difficile, tam arduũ, tam intricatum negotium, in ipſa mea adoleſcentia tam libere aggreſſum eſſe: quamobrem quæcunq; hic à me dicta ſunt, & inferius dicentur, his nolo quenq̃ plus aſſentiri, neq; ipſe ego plus aſſentior, niſi quatenus ab eccleſia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid ſit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat eſſe Magiæ profeſſorem. Caput II.

MAgica facultas poteſtatis plurimæ cõpos, altiſſimis plena myſteriis, profundiſſimam rerum ſecretiſſimarum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, ſubſtantiam, & uirtutem, totiusq; naturæ cognitionem complectitur: & quomodo res inter ſe

differũt, & quomodo cõueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producẽs, uniẽdo uirtutes rerũ per applicationem earũ adinuicẽ, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorũ dotibus ac uirtutibus passim copulãs atq; maritãs. Hæc pfectissima summaq; sciẽtia, hęc altior sanctiorq; philosophia, hęc deniq; toti⁹ nobilissimę philosophię absoluta cõsummatio. Nã cũ oĩs philosophia regulatiua diuisa sit in physicã, mathematicã & theologiã: physica docet naturã eorũ q̃ sunt in mũdo, illorũq; causas, effectus, tẽpora, loca, modos, euentus, integritates & partes inuestigat atq; rimat.

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aer,
Quid generent: unde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, uariis'ue coloribus Iris.
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde uel ætherea fulmen iaculetur ab aula.
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat, quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq; naturæ uis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarũ speculatrix physica cõplectit, & quę canit Vergilius:

Vnde hominũ genus, & pecudũ, simul imber, & ignes,
Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant
Obiicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.
Herbarum uires, animos, irasq; ferarum,
Omne genus fruticum, lapidum quoq;, reptiliumq;.

Mathematica uero docet nos planã, & in tres porrectã dimensiones naturam cognoscere, motumq; ac cœlestium progressus suspicere.

Aurea quò celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam,
Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quo circa certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq; uias, & sidera monstrat,
Defectus solis uarios, lunæq; labores,
Arcturum pleiadasq; hyadas, geminosq; triones.
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor

Conueniat, quando armatas deducere classes,
Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid deus, ipsa docet, quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid religio, quę sacra instituta, ritus, phana, obseruationes sacraq́; mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uerboꝝ & figuraꝝ, de arcanis operationib⁹ & mysteriis signaculoꝝ, & quod ait Apuleius, docet nos rite scire atq; callere leges ceremoniarũ, fas sacrorũ, atq; ius religionũ. Sed iã me recolligã. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa cõplectitur, unit, atq; actuat. merito ergo ab antiquis summa sanctissimaq́; scientia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq́; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipue Zamolxis, & Zoroaster effulserunt adeo, ut inuctores huius scientiæ à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alii extiterunt antistites, ut trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iãblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes etiã egregie scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis cõmẽtariis illustrauit. Præterea ad hac artẽ Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophoꝝ discendã nauigarũt: hãc reuersi summa sanctitate prædicauerũt: hãc in arcanis habuerũt. Quin & Pythagoram Platonẽq; ob eam discendã cõpertũ habemus, Memphiticos uates accessisse, & penè totã Syriam, Aegyptũ, Iudæã, & Chaldęorũ scholas peragrasse, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq́; rebus imbuerẽtur. Quicunq; igitur nũc in hac facultate studere affectat, si non fuerit eruditus in Physica, in qua declarantur qualitates rerũ, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis, & si nõ fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus, & figuris stellarum, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietas dependet: & si non fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substãtiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, non poterit intelligere Magiæ rationabilitatẽ: nullũ enim opus ab ipsa magia perfectũ extat, nec est aliquod opus uere magicum, quod has tres facultates nõ cõplectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in seinuicem permixtionibus. Caput III.

QVatuor sunt elementa & primaria fundamẽta rerũ oĩm corporaliũ, ignis, terra, aqua, aer: ex qbus oĩa elemẽtata in istis inferibus cõponũt: nõ per modũ coaceruationis, sed secũdũ trãsmutationẽ & unionẽ: rursusq́; cũ corrũpunt in elemẽta resoluuntur. Nullum aũt sensibiliũ elementorũ purũ est, sed secundũ magis & minus permixta sunt, & in seinuicem transmutabilia: quẽadmodum terra lutescens dissolutaq́; fit aqua, atq; illa ingrossata densataq́; fit terra: per calorẽ

autem euaporata transit in aerem,& ille supercalescens in ignem:& hic extinctus reuertitur in aerem,infrigidatus autem ex superadustione,fit terra aut lapis,aut sulphur,sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato aũt censet terrã omnino intransmutabilẽ esse,cætera aũt elementa & in hanc, & in seinuicẽ trãsmutari. Diuiditur itaq; terra à subtilioribꝰ nõ trãsmutata, sed soluta aut permixta in illa,quæ illam dissoluunt,rursusq; in seipsam remigrans. Vnũquodq; aũt elementorũ duas specificas qualitates habet, quarũ priorẽ sibi propriã retinet, in altera tanq̃ media cõuenit cum sequenti. Est enim ignis calidꝰ & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aer humidus & calidus. Atq; hoc modo secundũ duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt, ut ignis aquæ, & terra aeri. Adhuc secũdũ alium modũ elementa sibi opponũtur: Nã quædã grauia sunt, ut terra & aqua:& alia leuia, ut aer & ignis:quamobrem priora passiua, posteriora uero actiua Stoici nũcuparũt. Proinde adhuc Plato secundũ aliũ modũ distinguẽs, tres unicuiq; assignat qualitates:igni uidelicet acuitatẽ,raritatẽ & motũ:terræ aũt obscuritatẽ,densitatẽ & quietẽ. Et secundũ has qualitates contraria sunt elementa ignis, & terra. Reliqua aũt elementa ab illis qualitates mutuant,ita ut aer duas accipiat qualitates ignis,raritatẽ & motũ:atq; unã terræ uidelicet obscuritatem. Contrà aqua duas quidem terræ, obscuritatẽ & dẽsitatẽ:& unã ignis,uidelicet motũ. Sed ignis aere duplo rarior,triplo mobilior,quadruplo acutior:Aer autẽ duplo acutior aqua,triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Quemadmodum itaq; se habet ignis ad aerẽ, sic aer ad aquã, & aqua ad terram. rursusq;,sicut terra ad aquam,sic illa ad aerem,atq; hic ad ignem. Atq; hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, uirtutum & operum mirabilium:& qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit,facile perficiet opera miranda atq; stupenda,eritq; consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione consideranda. Cap. IIII.

QVatuor itaq; quæ diximus sunt elemẽta, sine quorũ notitia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia,ut sic quaternarius compleat duodenarium: & per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem, unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur,nec mutantur,nec patiuntur commixtionem,sed incorruptibilia sunt, & nõ à quibus,sed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat,ad nullã mirabilium effectuũ operationẽ pertingere potest. Secundi ordinis elemẽta cõposita sunt multiplicia,& uaria,& impura,reducibilia tamẽ per artem ad purã simplicitatẽ: quibus tunc

ad ſuam ſimplicitatem reuerſis, uirtus eſt ſuper omnia complementum dans omnium operationum occultarum & operationum naturæ: & hæc ſunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertii ordinis elementa hæc primo & per ſe non ſunt elemēta, ſed decompoſita, uaria, multiplicia, & inter ſeinuicem permutabilia: ipſa ſunt infallibile medium ideoq; uocantur media natura, ſiue anima mediæ naturæ: pauciſſimi ſunt qui illorum profunda myſteria intelligant. In ipſis per certos numeros, gradus & ordines eſt conſummatio omnis effectus in quacunq; re naturali, cœleſti & ſupercœleſti. miranda ſunt, & plena myſteriis quæ operari poſſunt in Magia tā naturali q̄ diuina: per ipſa enim omnium rerum ligationes etiam ſolutiones & tranſmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorū dæmonum exterminatio & bonorum ſpirituum cōciliatio ab illis deſcendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo cō fidat ſe in occultis Magiæ & naturæ ſcientiis quicq̄ poſſe operari. Quicunque autē hæc in illa, impura in pura, multiplicia in ſimplicia reducere nouerit, eorundemq; naturam, uirtutem, poteſtatem in numero, gradibus & ordine, ſine diuiſione ſubſtantiæ diſcernere ſciuerit: is facile obtinebit oīm naturalium rerū, & cœleſtiū ſecretorū ſciētiam & operationē perfectā.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. Caput V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo ſufficiunt, ignis & terra: hæc eſt patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionyſius) in omnibus & per oīa clare uenit, & remouetur, omnibus lucidus eſt, ſimul & occultus incognitusq;: ipſe quādo per ſeipſum eſt, non accedente materia in qua propriam manifeſtet actionem immenſus eſt, & inuiſibilis, per ſeipſum potēs ad actionem propriam, mobilis, tradens ſeipſum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturæ cuſtodia, illuminatiuus, circūuelatis ſplendoribus incomprehenſus, clarus, diſcretus, reſiliens, ſurſum ferēs, acute means, excelſus, non receptus contumelia minorationis, ſemper motus mouens, alterum comprehendens, incōprehenſus, non indigus alterius, latenter creſcēs à ſeipſo, & ad ſuſceptas materias manifeſtās ſuimet magnitudinem, actiuus, potēs ſimul omnibus præſens inuiſibiliter, neglectus eſſe nō patitur, ad certa autem ſicut quædam uindicta generaliter & propriæ ſubito reducens in rationem, incomprehenſibilis, inpalpabilis, non minutus, in omnibus ditiſſimus ſuimet traditionibus. Immenſa & improba rerū naturæ portio ignis eſt (ut ait Plinius) & in quo dubium ſit plura abſumat, an pariat. Ignis ipſe unus eſt, & per omnia penetrās, ut aiūt Pythagorici, ſed in cœlo dilatatus, colluſtrans, in inferno uero coarctatus, tenebroſus, & crucians: in meditullio de utroq; participans. Ignis itaq; in ſe unus, in recipiente multiplex, & in diuerſis diuerſa nota diſtributus, ut apud Ciceronē teſtatur Cleanthes. Eſt itaq; ignis hic adinuentitius quo utimur: eſt in lapidibus, qui ictu cha-

lybis excutitur: eſt in terra, quę ex refoſſione fumat: eſt in aquis, qui fontes & puteos calefacit: eſt in profundo mari, quod uentis agitatũ tepeſcit: eſt in aere, quẽ ſæpe ferueſcere uidemus: & animalia quæq; & uiuẽtia omnia, & uegetantia calore nutriũtur: & omne quod uiuit, propter incluſum ignem uiuit. Superni ignis propria ſunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus uitã tribuẽs. Inferni ignis propria ſunt ardor oĩa conſumẽs, & obſcuritas cũcta ſterilitate cõplens. Fugat itaq; cœleſtis & lucidus ignis tenebroſos dæmones: fugat & hic noſter ligneus eoſdem, quatenus habet ſimulachrum, & uehiculũ lucis illius ſuperioris. Quin & illius, qui ait, Ego ſum lux mundi, qui uerus ignis eſt, pater luminum, à quo omne datum optimũ uenit, ſplendorẽ ignis ſui emittens, & communicans primo ſoli, & cæteris cœleſtibus corporibus, & per hæc tanquã per media inſtrumẽta illũ in hunc ignem noſtrũ influẽs. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris ipſis robuſtiores ſunt: ſic boni dæmones, qui ſunt angeli lucis, incrementa ſuſcipiunt à luce, non ſolum diuina, ſolari, & cœleſti, ſed etiam eius qui apud nos eſt ignis. Hinc primi religionum & ceremoniarũ ſapientiſſimi inſtitutores orationes & pſalmodias, & ſacra quæq; non niſi accẽſis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ ſymbolum: Ne loquare de deo abſq; lumine. iuſſeruntq́; ad fugandos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes, nec illa amoueri, quouſq; perfectis ſacro ritu expiationibus terra condãtur: ipſeq́; omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia ſua ſacrificia igne offerri, atq; ut in altari ſemper ignis arderet, quem etiam apud Romanos Veſtæ ſacerdotes perpetuum ſeruabant cuſtodiebantq́;. Omnium autem elementorum baſis & fundamẽtum, terra eſt: ipſa enim eſt obiectum, ſubiectum, & receptaculum omnium radiorum influxuumq́; cœleſtium: ipſa in ſe cõtinet omnium rerum ſemina ſeminaleſq́; uirtutes: ideo ipſa dicitur animalis, uegetalis, & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcundata, omnium ex ſeipſa eſt gignitiua. Ipſa eſt receptiua omnium fœcũditatum, & ueluti prima parens etiã oĩm pululatiua, centrũ & fundamentũ & mater omnium. Tolle de illa quantumcunq; ſecreta, lota, depurata, ſubtiliata, ſi dimiſeris aliquandiu ſub diuo, mox cœleſtibus uiribus fœcundata & prægnãs, ex ſeipſa producet plãtas, producet uermiculos & animalia, producet lapillos, lucidaſq́; metallorũ ſcintillas. In ea ſunt ſecreta maxima, ſi quando fuerit per artificium ignis purgata, & ad ſimplicitatẽ ſuam congrua lotione reducta. Ipſa eſt prima creationis noſtræ materia & reſtaurationis ac conſeruationis noſtræ ueriſſima medicina.

De admirandis aquæ, & aeris atq; uentorũ naturis. Cap. VI.

NOn minoris potẽtiæ ſunt reliqua duo elemẽta, aqua uidelicet & aer: nec in illis natura ceſſat mirabilia opari, Aquæ enim tanta neceſſitas eſt, ut abſq; illa nullũ animal degere poſſit: nulla herba, nec plãta quęuis, citra aquę humectationẽ poſſit proger-

minare. In ipsa est seminaria oīm rerū uirtus: animaliū primo, quorū semē aqueū esse manifestū est: sed & fruticū, & herbarū seminalicet terrea sint, tabefieri tamē aqua necesse est, si fœcūda esse debeant: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore, uel pluuia, uel de industria adiecta aqua. Sola siquidē terra & aqua, à Mose describūtur producere aīam uiuētē. Sed aquæ duplicē productionē tribuit, natātium uidelicet in aquis, & uolātium in aere supra terrā. Terrenarū etiā productionū ipsi aquæ partim deberi, eadē scriptura testat, inquiēs, quod post creationē uirgulta & plātæ nō germinauerāt, quia deus nō pluerat super terrā. Tāta eius elemēti potestas est, ut nec spiritualis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemū testatus est. Maxima quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor q̄ ignis necessitas. Infinitæ eius utilitates sunt, & usus multiplex, resq́; oēs ex eius potestate cōsistunt: ut quæ generādi, alendi, augmentādi uim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquā omnium rerū principiū statuerunt, omniumq́; elementorū antiquissimum esse dixerūt atq; potentissimū, quippe quod cæteris omnib⁹ imperat. Nā, ut ait Plinius, terras deuorāt aquæ: flāmas necant: scandunt in sublime, & nubium obtētū cœlū sibi uendicāt: eædē cadentes omnium terra nascentiū causa fiūt. Innumera sunt aquarū miracula à Plinio, Solino, multisq́; historicis descripta, de quarū mirabili uirtute etiā meminit Ouidius in his uersibus:

Medio tua corniger Hammon
Vnda die gelida est, ortuq́; obituq́; calescit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis & hinc Sybaris uestris conterminus oris,
Electro similes faciunt, auroq́; capillos.
Quodq́; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,
Verum animos etiam ualeant mutare liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis unda?
Aethiopesq́; lacus? quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.
Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq́; meris abstemius undis.
Hinc fluit effectu dispar Lyncæstius amnis:
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm si mera uina bibisset.
Est lacus Arcadiæ Pheneum dixere priores,
Ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto,
Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceam & Raphaneã Syriæ urbes admirabilem naturam: Qui cum pleno deferatur alueo, per integrum sabbathum mox ceu obturatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccum aluei sui præbet transitũ: rursusq; septimo die ignotis naturæ causis ad priorem redit aquarum abundãtiam: quãobrem incolæ illũ Sabbathęum nuncuparunt, ob sacrum Iudęis septimum diem. Testaturq; nobis euãgelium de piscina probatica, in quam post commotam ab angelo aquam qui prior in illam descendisset, à quacunq; ægritudine liberabat. Eadem uis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidum Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heraclęam pagum iuxta Cytheron fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore descẽdisset, abacto omni corporis uitio sanus & integer inde exiret. Narrat Pausanias esse in Lycæo Arcadiæ mõte fontẽ qui Agriæ uocabatur, ad quẽ quoties regionis siccitas frugũ interitum minaret, ingressus Iouis Lycęi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros ueneratus latices, quercus ramum manu tenẽs, ad sacrati fontis summos latices demittebat: tũc commotis aquis uapor exinde in aera sursum latus in nubes cõflabatur, cõcurrentibusq; nebulis cœlũ omne obducebatur nubibus: quibus paulo post in pluuiam resolutis, omnẽ regionem salubriter irrigabãt. Verũ de aquarũ miraculis pręter cæteros autores multos, scripsit Ruffus Ephesius medicus miranda, & apud nullũ alium quod sciam autorem reperta. Superest de aere dicere. Hic spiritus est uitalis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & consistentiam præbens, ligans, mouẽs, & implens omnia. Hinc Hebræorum doctores illum non inter elemẽta numerant, sed uelut medium & glutinum, diuersa insimul coniungens, & tanquã spiritum mundani instrumenti reboantẽ habẽt. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se concipit, aliisq; cum elementis tum mixtis singulis communicat, nõ minus etiã rerum omnium cum naturalium tum artificialium, & sermonum quorumcunq; species, uelut deificũ quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; secum ferẽs corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quàm in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium somniorum, præsagiorum & auspiciorum materiam prębet. Hinc etiam fieri dicunt, cur transiens locum, in quo homo occisus fuerit, uel cadauer recens absconditum, timore atq; pauore cõcitatur: quia aer ibidem plenus horribilibus homicidii speciebus, spiritum hominis, dum unà inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat: unde contingit sequi pauorem: Omne nanq; subito imprimẽs, naturã stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aerẽ causam esse somniorum, pluriumq; aliarum animæ impressionũ, per delationem idolorũ, seu similitudinum, seu specierũ, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aere multiplicatis, quousq; perueniant ad sensus, & tandem ad phãtasiam, & animam recipientis, uidelicet quæ soluta curis, nec impedita, species hu-

iusmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipsæ nanq; rerum species, licet ex propria natura deferātur ad sensus hominū & animalium, possunt tamen à cœlo, dum sunt in àere, acquirere aliquam impressionē, ex qua unà cum aptitudine, à dispositione recipiētis magis ferantur ad sensum unius, quàm alterius. Atq; hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominē homini ad quācunq;, longissimā etiā uel incognitā distantiā & mansionē, breuissimo tēpore posse nunciare mentis suæ conceptū: etsi tēpus in quo istud fit, non possit præcise mensurari, tamen intra uigintiquatuor horas id fieri omnino necesse est: & ego id facere noui, & sæpius feci. Nouit idem etiam, fecitq; quondam abbas Tritemius. Quō etiā idola quędā, nō modo spiritalia, sed etiam naturalia à rebus effluant, utputa per influxum quendam corpor℞ à corporibus, atq; in ipso aere conualescāt, tum per lumen, tum per motū, tum ad uisum, tū ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus quomodo austro flāte aer densatur in tenues nubes, in quibus ueluti in speculo reflectūtur imagines ualde distātes castrorū, montium, equorum & hominū, & alia℞ rerum, quæ decedētibus nubibus mox euanescunt. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quoniam in nube aeris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus, effigies corporum, inquit, naturæ ui in aere humecto facile effingi possunt eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidā ex uisus debilitate contigisse, ut speculum illi fieret propinquus aer, & radius uisiuus ad ipsum repercuteret, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, idolum suum aduersa facie, sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorum quorundam artificio, quas uolumus imagines in aere, etiā remote, extra specula producuntur: quę tunc imperiti homines uidentes, dæmonum, aut animarum umbras sed uidere putant: cum tamē non sint, nisi simulcra quædam sibiipsis cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum est, si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quod per minimū foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo plano, uideri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigiū admirandū magis, ubi pictis certo artificio imaginibus, scriptis'ue literis, quis nocte serena plenæ lunæ radiis opponat, quarum simulacris in aere multiplicatis, sursumq; raptis, & unà cū lunæ radiis reflexis, alius quispiam rei conscius per longam distantiam uidet, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nunciando℞ secreto℞ obsessis uillis, & ciuitatibus utilissimū artificiū est, olim à Pythagora factitatū, & hodie aliqbus adhuc, pariter & mihi nō incognitū. Atq; oīa hæc, & multo plura, maioraq; in ipsa aeris natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectūtur ad uisum, ita nonnūq̄ etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultiora

artificia, quo quis etiam per remotā distantiā, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, uel susurret in occulto. Ex aereo elemento sunt etiam uēti: ipsi enim nihil aliud sunt, q̄ motus aer, & cōcitatus. Hoꝝ quatuor sunt principales, à quatuor cœli cardinib⁹ flātes, uidelicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidēte, & ab oriente Apeleotes siue Eurus: quos Pontanus his duobus uersiculis complexus ait:

A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.
Occasum insedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis est, nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus, quē Hieronymus uocat pincernā pluuiaꝝ. Ouidius sic describit:

Madidis Notus euolat alis
Terribilem picea tectus caligine uultum,
Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulæ, rorant pennæq́; sinusq́;,

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis uentus est, uiolentus & sonorus, qui nubes discutiens aerem serenum reddit, aquā gelu constringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem:

Apta mihi uis est, qua tristia nubila pello,
Et freta concutio, nodosaq́; robora uerto,
Induro nubes, & terras grandine pulso:
Idem ego, quum fratres cœlo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concussibus insonet æther,
Exiliantq́; cauis elisi nubibus ignes.
Idem ego, cum subii conuexa foramina terræ,
Supposuiq́; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes, totumq́; tremoribus orbem
Concutio.

Zephyrus uero, qui & fauonius, uentus leuissimus ab occidente flans, & placide spirās, frigidus est & humidus, resoluēs hyemes, germina floresq́; producens, huic cōtrarius Eurus, qui & subsolanus, & Apeleotes, ab oriēte, uentus aquosus & nubificus, & rapidę uoracitatis. de istis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram, Nabathæaq́; regna recessit,
Persidaq́; &, radiis iuga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora solæ tepescunt,
Proxima sunt Zephyro, Scythiam septemq́; triones,
Horrifer inuasit Boreas: contraria tellus
Nubibus assiduis, pluuioq́; madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa, atq́; quid elementis ipsis conueniat cū anima, & sensibus, & moribus. Cap. VII.

POst quatuor simplicia elemēta, proxime sequuntur ex illis cōposita perfectorum quatuor genera, quæ sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationē omnia elementa in cōpositionē conueniant, singula tamen unū præcipuum elementū sequuntur imitanturq;. Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descēdunt, & ita concreti siccitate, ut liquefieri nequeant. Metalla aūt aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua uiscosa, siue ex aqueo argento uiuo generata sunt. Plantæ sic cum aere conueniunt, ut nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus,

Igneus est ollis uigor & cœlestis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis est, ut eo extincto mox tota uita deficiat. Rursus unumquodq; illorum generum in se distinctum est per elemētorū gradus. Nam inter lapides præcipue terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei aūt, qui transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystallus, berillus, & margaritæ in conchis: & sunt aerei qui aquę supernatāt, & spōgiosi sunt, ut lapis, spōgiæ, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur, aut ex ipso geniti sunt: sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atq; asbestus. Similiter inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentū uiuum: aera, cuprum, & stannum: ignea uero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq;, terrā imitātur radices, propter densitatem: folia autem, aquam propter succum: flores aerem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritū gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elemētorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quædā præ cæteris terrea sunt, & terræ uiscera inhabitant, ut uermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aerea, quæ extra aerem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitātes, ut salamandræ, & quędā cicadæ, pyraustas uocant, & quæ igneo quodam calore feruēt: ut columbæ, strutiones, leones, & quas uocat Sapiens bestias uaporem igneum spirātes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aerem, & spiritus uitalis ignē, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt, nā rubra cholera cedit igni, sanguis aerei, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert ignem intellectus, aerem ratio, aquā imaginatio, terram uero sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartiuntur, nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aereus est, nam aere percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor nec odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hoīs ab elementis moderanē: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorē, & inertiā, & remissum opus, aqua signat: alacritatē, et amicabiles mores, aer: impetū

acutũ & iracũdũ, ignis. Elemẽta itaq; omniũ prima sunt, & omnia ex illis & secundũ illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & per omnia uires suas diffundũt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo. Cap. VIII.

EST Platonicorum omnium unanimis sententia, quemadmodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mundo, omnia in omnibus esse, modis tamẽ diuersis, pro natura uidelicet suscipientiũ: sic & elementa non solum non sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dęmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elemẽta sunt crassæ quædam formæ, immersæ materiæ, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœlesti & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine aquæ: & aeris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non urens, sed lucens, omniaq; suo calore uiuificans. Ex stellis præterea ignei sunt Mars, atq; Sol: aeri, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolant orbem octauũ, atq; Luna (quæ tamẽ à plerisq; aquea putatur) quãdo uidelicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita uicinitate sua illas nobis influit & cõmunicat. Sũt etiam inter signa quædam ignea, quædam terrea, quædã aera, quędã aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuentes illis cuicusq; elementi principium, medium & finem: sic principium ignis Aries, progressum & augmentũ Leo, finem Sagittarius habent: principium terrę Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium Gemini, processum Libra, terminũ Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex horum itaq; planetarũ & signorum mixtionibus simul cum elemẽtis, conficiuntur omnia corpora. Iam uero etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alii dicãtur ignei, alii terrestres, alii aerei, alii aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluuii, igneus Phlegethon, aereus Cocytus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in euangeliis legimus ignẽ gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legit, stagnũ ignis: & Esaias de dãnatis ait, Percutiet eos dominus aere corrupto: & apud Iob: Ad nimium calorẽ transilient ab aquis niuium: & apud eundem legimus, terrã tenebrosam & opertã mortis caligine, terram miseriæ & tenebrarum. Proinde etiã in supramũdanis angelis & beatis intelligentiis hæc elemẽta ponũtur: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea uis, qua sunt firma dei sedilia: est & clementia pietasq;, aquea uirtus mundans: Hinc à Psalmista uocantur aquæ, ubi de cœlo ait, Qui regis aquas supiora eis: sunt etiã in illis aer subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc uocãtur à sacris literis, pennæ uentorum: & alibi de illis ait Psalmista: Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignẽ urentẽ.

Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin, & uirtutes, & potestates: terrei cherubin: aquei, throni, & archangeli: aerei dominationes & principatus. De ipso etiã archetypo omnium rerum opifice nõne legit, Aperiatur terra, & germinet saluatorẽ? nonne de eodẽ dicitur, fons aquæ uiuæ mũdificans & regenerans? nõne idẽ spiritus spirans spiraculũ uitę: idẽq; etiã Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur ubiq;, & in omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primũ in istis inferioribus, sed feculẽta & crassa, in cœlestibus aũt puriora & nitida: in supracœlestibus uero uiuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elemẽta, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentiis distributæ potestates, in cœlis uirtutes, in inferioribus crassiores formæ.

Elemẽta oĩbus insunt rebus.

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. Caput IX.

VIrtutes rerum naturales quædã sũnt elementales, ut calefacere, frigefacere, humefacere, exsiccare: & uocantur operationes seu qualitates primæ, & secundũ actũ: hę enim qualitates solę totã omnino transmutãt substantiã, quod aliarum qualitatũ nulla facit: quędã uero insunt rebus ab elementis cõponẽtibus tales, etiã ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuę, stypticę, abstersiuæ, corrosiuæ, causticæ, apertiuę, euaporatiuę, cõfortatiuæ, mitigatiuæ, cõglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retẽtiuæ, attractiuæ, repcussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubrificatiuæ, & alię plures: multa enim habet agere qualitas elemẽtalis in mixto, q̃ per se nõ operat. Et hæ opationes dicũt qualitates secũdariæ, qa sequũtur naturã & mẽsurã mixtionis primarum uirtutũ: quẽadmodũ de his in medicorum libris copiose tractat: sicut maturatio, q̃ est operatio caloris naturalis secũdũ certã mẽsurã in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quãdoq; agũt in mẽbrum determinatũ, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menstrua, & dicũtur qualitates tertiæ, quæ sequuntur secundas, sicut secundę primas. Secundũ has itaq; primas, secundas & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiã artificialiter fiunt, quę homines ualde admirãtur: sicut est ignis aquã cõburens, quẽ uocãt ignẽ Græcũ: cuius plures cõpositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiã ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando rorat desuper: & ignis qui pluuia, uel uẽto, uel sole accẽdit. & fit ignis, qui uocatur aqua ardẽs, cuius cõfectio notissima est, qui nihil cõsumit præter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & olea incombustibilia, & lampades perpetuæ, quę nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uidetur, nisi fuisset famosissima illa lampas, quę in templo Veneris quõdam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquã extinguitur. Cõ-

Virtutes naturales rerũ uariæ.

Artificiosa multa admiranda.

tra etiam præparatur lignum, uel aliud quoddam combustibile, ut ab igne lædi nō possit. et fiūt cōfectiones q̄bus inunctis manibus possumus portare ferrū ignitū, aut mittere manū ī metallū liquefactū, seu toto corpore ire in ignē absq; ullo malo, et hoꝝ similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestū uocat, Græci ἄσβεστον dicūt, quod ignibus nō absumitur, de quo Anaxilaus ait, circundatā eo arborē surdis, et qui nō exaudiant ictibus cædi.

De uirtutibus rerum occultis. Cap. X.

INsunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elemēti, sicut fugare uenenū, pellere anthraces, attrahere ferrū, uel quid aliud: et hæc uirtus est sequela speciei, et formæ rei huius, uel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementali qualitati concessum. Nā hæ uirtutes, quia multum formales sunt, ideo cum minima materia plurimū possunt: elementalis aūt uirtus, quia materialis est, ut multū agat, multā etiā desiderat materiā. Vocātur aūt proprietates occultę: quia causę earū latentes sunt, ita quod humanus intellectus non potest eas usquequaq; inuestigare: quare philosophi maximā earū partē longa experiētia, plus q̄ rationis indagine adepti sunt. nā ut in stomacho cibus digeritur per calorē, quē cognoscimus: sic transformatur per uirtutē quādam occultam, quam ignoramus: non quidē per calorē, quia sic in foco potius apud ignē q̄ in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus ultra elemētales qualitates quas cognoscimus innatæ quædā aliæ uirtutes, & ita à natura cōcreatæ, quas admiramur, ac sæpe stupescimus nobis ignotas, uel raro uel nusq̄ conspectas: ut de phœnice aue unica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Proprietates occultæ cur dictæ.

Vna est quæ reparat, sese ipsa reseminat ales,
Assyrii phœnica uocant. Et alibi:
Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uisus,
Et raram uolucrem turba salutat ouans.

Admirationem grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matreas peperit: Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur, quę nam sit Matreæ fera. Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pausanias, oīa sunt occultaꝝ uirtutū opa. Sic auis struthio ferrū frigidū atq; durissimū coqt, & digerit in corporis sui nutrimētū: cuiꝰ stomachus tradit etiā ferro ignito nō lędi. Sic pisciculus ille echeneis, ita frenat uētoꝝ impetꝰ, & domat æquoris rabiē, ut quantūcunq; etiā imperēt & sæuiāt procellæ, infinitis etiā uelis per uentum tensis, tamē usq; adeo solo tactu cōpescit & cogit stare nauigia, ut moueri nullo modo possint: sic salamādræ & pyraustæ bestiolæ uiuunt in igne: & licet quandoq; ardere uideantur, tamē non lædūtur. Simile est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonū, quod

Matreæ fera.

nec ferro, nec igne ſoluitur: cũ quo etiam & portæ Caſpiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno: ſimili etiam bitumine legitur arcã Noë cõglutinatam fuiſſe, ipſa à tot milibus annorum ſuper montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipſa cognita ſunt: cuiuſmodi de Satyris prodit antiquitas, quæ animalia ſemihumana ac ſemibruta figura conſtant, ſermonis tamen & rationis capacia: quorũ unum quempiã beato Antonio eremitæ quondã locutum, & gentilem errorẽ in ſe animalibus colendis dãnaſſe, cõmunemq; deum pro ſe precandũ oraſſe, ipſe refert ſacer Hieronymus, eorumq; uiuentem unum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Conſtantinum principem deſtinatum.

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum ſpeciebus ab ideis, per rationes animæ mũdi, ſtellarũq; radios: & quæ res hac uirtute magis abundant. Cap. XI.

PLatonici omnia inferiora ferũt eſſe ideata à ſuperioribus ideis: ideam aũt definiunt eſſe formã ſupra corpora, animas, mẽtes, unam, ſimplicem, puram, immutabilem, indiuiſibilẽ, incorpoream & æternã: atq; eandẽ idearũ oĩm eſſe naturã. Ponũt aũt ideas primo in ipſo quidẽ bono, hoc eſt deo, per cauſę modũ, ſolũ eſſe relatiuis quibuſdam rationibus inter ſe diſtinctas: ne, quicquid eſt in mundo, ſine ulla uarietate ſit unicũ: conuenire tamen inter ſe eſſentia, ne deus ſit ſubſtantia multiplex. Ponunt ſecundo in ipſo intelligibili, hoc eſt in anima mũdi, per formas proprie, atq; inſuper abſolutis formis inuicem differẽtes, ita ut ideæ in deo quidẽ omnes una forma ſint: in anima mundi uero multæ: ponuntur in ſequentibus mentibus ſiue corpori coniunctis, ſiue à corpore ſeparatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magiſq; diſtinctæ. Ponunt in natura tanq̃ ſemina quædã infima formarũ ab ideis infuſa. ponunt in materia deniq;, ut umbras. Accedit ad hæc, quòd totidẽ ſunt in anima mundi rationes rerũ ſeminales, quot ideæ ſunt in mẽte diuina: quibus ipſa rationibus ædificauit ſibi in cœlis ultra ſtellas etiã figuras, impreſſitq; his omnibus proprietates. Ab his itaq; ſtellis, figuris ac proprietatibus omnes ſpecierum inferiorũ uirtutes & proprietates dependẽt, ita, ut quælibet ſpecies, habeat figurã cœleſtẽ ſibi conuenientẽ, ex qua etiã prouenit ſibi mirabilis poteſtas in operando, qualẽ per rationes animæ mũdi ſeminales propriam ab idea ſua ſuſcipit dotem. Sunt enim ideæ nõ modo cauſæ eſſendi alicuius ſpeciei, ſed etiã ſunt cauſæ cuiuſq; uirtutis, quæ tali ſpeciei ineſt: & hoc eſt, quod multi dicũt philoſophorũ, quod uirtutibus certis, ſcilicet certam & ſtabilem rationẽ habentibus, non fortuitis, nec caſualibus, ſed efficacibus, ſed potentibus & indeficientibus, nihil fruſtra, nihil incaſſum agẽtibus, mouentur uirtutes in natura rerũ exiſtentes, quæ quidẽ uirtutes ſunt idearũ operationes: quæ non errant niſi per accidẽs ex impuritate uidelicet

& inæqualitate materiæ: hoc enim modo inueniūtur res etiā eiuſdē ſpeciei magis ac minus potentes, ſecundū puritatē uel confuſionē materię, omnes enim influxus cœleſtes impediri poſſunt per cōfuſionem & inabilitatē materiæ. Vnde Platonicis ipſis in prouerbio fuit, ſecundū merita materiæ infundi uirtutes cœleſtes: de quo & Vergilius meminit ubi canit:

Igneus eſt ollis uigor, & cœleſtis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc eſt, quæ ſeparatorum maiorem accipiunt ſimilitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, ſimiles operationi ideæ ſeparatæ. Scimus itaq; ſitum ac figuram cœleſtium, cauſam eſſe omnis nobilis uirtutis, quæ eſt in ſpeciebus inferioribus.

Quomodo diuerſis indiuiduis, etiam eiuſdem ſpeciei, diuerſæ uirtutes influuntur. Cap. XII.

INdiuiduorum ſingulares etiā dotes plurimis inſunt, tam mirabiles, quàm in ſpeciebus, etiam à figura cœleſtium ſituq; ſtellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit eſſe ſub determinato horoſcopo & conſtellatione cœleſti, contrahit cū eſſe, mirabilem quandam uirtutem operādi & patiendi, rem mirabilem, etiam pręter eam quam habet à ſua ſpecie, cum per influxum cœleſtium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quæ quidem talis eſt, qualis eſt obedientia noſtri corporis ad noſtras animas. Nos enim ſentimus in nobis id, quòd ad quamcunq; formam concipimus, mouetur corpus noſtrum delectabiliter, uel horrende, uel fugiendo: ſic frequenter animæ cœleſtes, quando diuerſa concipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: ſic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione ſuperiorum motuum: ſic etiam uirtutes diuerſas, nō modo res naturales, ſed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime ſi anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna, quæcunq; hic fiunt, oportet pręexiſtere in motibus & conceptionibus ſtellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uarii effectus, inclinationes & mores, non tātummodo à materia uarie diſpoſita, ut pleriq; opinantur, ſed ab influxu uario & forma diuerſa: nō quidem diuerſitate ſpecifica, ſed particulari & propria. Et horum gradus uarie diſtribuuntur ab ipſa omnium prima cauſa deo, qui idem manens diſtribuit ſingulis ut uult, cui tamen cooperantur ſecundæ cauſæ, angelicæ & cœleſtes, corpoream materiam, & alia illis commiſſa diſponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præſidentium, & concurſu radiorum & aſpectuum ſtellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ. Caput XIII.

OMnibus notum eſt, uirtutem quãdam magneti ineſſe,qua fer
rum attrahit:& quòd adamas ſua præſentia uirtutem magne-
tis tollit : ſic electrum & balagius cõfricati & calefacti paleam
deducunt:lapis asbeſtus accenſus, nunquam aut uix extingui
tur:carbunculus in tenebris lucet:aëtites fœtus mulierum & plãtarum,ſu-
perpoſitus corroborat,ſuppoſitus trahit:iaſpis ſanguinem cõprimit:echi-
neis nauem ſiſtit:rabarbarum,cholerã depellit. Chamæleontis iecur ſum-
mis tegulis exuſtum,imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis uiſum
perſtringit,& geſtantem inuiſibilẽ reddit: lyncurius lapis præſtigia ab ocu
lis aufert:lipparis ſuffitus omnes beſtias euocat:Synochitides umbras infe
rorum educit:anachitides diuorum imagines apparere facit:Ennectis ſomni-
antibus ſuppoſitus oracula reddit. Eſt herba Aethiopica , qua ferũt ſiccari
ſtagna, & clauſa omnia aperiri, & latacem herbã legimus à Perſarum regi-
bus dari legatis,ut quocunq; ueniſſent,rerum copia abundarent. Eſt & her-
ba Spartanica,ſiue Scythica,qua guſtata uel ſaltẽ in ore detenta, ferunt Scy
thas duodecim dies fame & ſiti durare.& dicit Apuleius ſe à numine edoctũ,
multa herbarum & lapidum genera eſſe, quibus homines etiam perpetuã
uitam ſibi contribuere poſſunt:ſed fas non eſſe,ſcientiam eorum homines
cognoſcere:qui cum paruum tempus uiuẽtes,malis auide ſtudeant, & nul-
lum non ſcelus audeant: ſi prolixitatem temporis accipiant, neq; diis ipſis
parſuros . Verum unde nam ſint hæ uirtutes, nemo ex his prodidit, qui de
rerũ proprietatibus ingentia uolumina ediderũt, nõ Hermes, nõ Bochus,
nõ Aaron, nõ Orpheus, nõ Theophraſtus, nõ Thebith, nõ Zenothemis, nõ
Zoroaſter,non Euax,non Dioſcorides,non Iſaac Iudæus,nõ Zacharias Ba-
bylonius,non Albertus,non Arnoldus: & tamen omnes hi faſſi ſunt, quòd
Zacharias ad Mithridatem ſcribit,magnã uim, & humana fata lapidũ her-
barumq; uirtutibus ineſſe. Vnde igitur hæc ueniant altior ſpeculatio requi
ritur.Opinatur Alexander Peripateticus,à ſuis ſenſibus & qualitatibus non
diſcedens,hæc ab elementis earundemq; qualitatibus prouenire: quod for-
te uerum putari poſſet, niſi qualitates illæ ſint eiuſdem ſpeciei,operationes
autem lapidum multæ,nec in ſpecie,nec in genere conuenientes. Ideo Aca
demici cum ſuo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuũt:
Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad ſtellas, Albertus ad formas
rerum ſpecificas,huiuſmodi operationes reducunt. Et quãuis hi autores ſi-
bi inuicem aduerſari uideantur,nullus tamen eorũ, ſi recte intelligatur,à ue
ritate diſcedit:cum omnia eorum dicta ad eundem effectũ in pluribus con
ueniant. Deus enim in primis omnium uirtutũ finis & origo,ſigillũ idearũ
miniſtris ſuis præſtat intelligẽtiis:qui tanquã fideles executores, res quaſq;
ſibi creditas ideali uirtute conſignãt cœlis atq; ſtellis, tanquã inſtrumenta,
materiam interim diſponentibus ad ſuſcipiendum formas illas,quæ in ma
ieſtate diuina,ut ait Plato in Timæo,per aſtra deducenda reſidẽt: easq; da-

tor formarum distribuit per ministerium intelligentiarum,quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est,ut omnis uirtus lapidum,herbarum, metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligentiis præsidentibus. Prouenit itaq; forma & uirtus primo ab ideis,deinde ab intelligentiis præsidentibus & regentibus,postea à cœlorum aspectibus disponentibus,porro ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cœlis autem per uirtutes disponentes, in intelligentiis per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares,quas omnes in cuiusq; rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaque herba & lapide, sed maior in stella, ultra quam etiam ab intelligentiis præsidentibus unaquæq; res multa sibi comparat: potissime autem à suprema causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu,ueluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite dominum uniuersa germinantia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres cœli, bestiæ & pecora simul cum filiis hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectuum,quàm rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas, unde unaquæq; res determinatum habet in archetypo particularem locum,unde uiuit & originem trahit: omnisq; uirtus herbarum,lapidum, metallorum, animalium, uerborum & orationum,& omnium quę sunt à deo,insita est. Qui licet per intelligētias,& cœlos in hæc inferiora operatur,nōnunquam tamen omissis his mediis, aut suspēso eorum ministerio, immediate ex seipso illa facit deus,q̄ opa tūc miracula uocāt: nā cū primæ causæ impio & ordine, secūdarię causę,quas ministras Plato & alii uocāt,necessario agāt,& effect⁹ suos necessario ꝓducāt, nōnunq̄ tamē pro libitu suo sic illas absoluit aut suspēdit deus,ut ab illius imperii & ordinis necessitate penit⁹ desistāt. Et hæc maxīa dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica nō cōbussit pueros: sic sol ad imperium Iosue à cursu suo unius diei spatio retrocessit: sic ad Ezechiæ petitionem,per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes, nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscē da sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit,& quod sit uinculum occultarum uirtutum. Cap. XIIII.

DEmocritus autẽ & Orpheus, & multi Pythagoricorũ, cœlestiũ
uires inferorũq; naturas diligentissime perscrutati, omnia ple-
na diis esse dixerunt: nec abs re, siquidẽ nulla res est tã præstan
tibus uiribus, quæ uiduata diuino auxilio sui natura contenta
sit. Deos aũt uocabãt uirtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster di-
uinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alii uitas, alii etiã aĩas nomina-
bãt: & ab his uirtutes rerum depẽdere dicebãt: quia solius animæ sit, ab una
materia extendi in res alias, circa quas operatur: sicut homo, qui extẽdit in-
tellectũ ad intelligibilia, & imaginationẽ ad imaginabilia: & hoc est quod
intelligebant dicẽtes, uidelicet unius entis animã egredi, & in aliud ingredi,
& fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quẽadmodũ adamas im-
pedit magnetem, ne ferrum attrahat. Cũ uero anima primũ mobile sit, &,
ut dicunt, sponte & per se mobile: corpus uero uel materia per se ad motũ
inefficax, & ab ipsa anima longe degenerans, iccirco ferunt opus esse excel-
lentiori medio, scilicet, quod sit quasi nõ corpus, sed quasi iam anima, siue
quasi non anima, & quasi iam corpus, quo uidelicet anima corpori cõnecta
tur. Medium aũt tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus
essentiã quintam: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintũ su-
per illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessario requiritur
tanq̃ mediũ, quo animæ cœlestes insint corpori crassiori, & mirificas dotes
largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi, qualis in
humano corpore noster: sicut enim animæ nostræ uires per spiritum adhi
bentur membris, sic uirtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur
per omnia: nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ uirtutis scintilla
careat. Magis tamẽ ac maxime infunditur his, qui huiusmodi spiritus plu-
rimũ hauserint: hauritur aũt per radios stellarũ, quatenus res his se reddunt
conformes. Per hunc itaq; spiritũ oĩs occulta proprietas propagaẽ, in her-
bas, lapides & metalla, & in animantia, per solẽ, per lunã, per planetas, perq;
stellas planetis sublimiores. Potest aũt hic spiritus nobis prodesse magis, si
quis illũ sciuerit ab aliis elementis plurimũ segregare: aut saltem his rebus
plurimũ uti, quæ hoc spiritu plurimũ abundant. Hæ siquidem res, in q̃bus
spiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, poten
tius perfectiusq; agunt, tum etiã promptius generant, sibi simile: est enim
omnis generatiua & seminaria uirtus in eo: quare Alchymistæ nituntur eũ
spiritum ex auro argẽtoq; secernere: quem rite segregatum & extractum, si
postea illum cuiuis eiusdem generis materiæ, hoc est, cuius metallorũ adhi
buerint, aurum statim argentum'ue conficiant. Et nos illud facere noui-
mus, & aliquando uidimus: sed non plus auri fabricare potuimus, nisi quan
tum erat illud auri pondus, de quo spiritum extraximus. Nam cum sit ille
spiritus forma extensa & non intensa, non potest ultra suam mẽsurã imper
fectũ corpus in perfectũ ꝑmutare: quod tamẽ fieri posse alio artificio non
inficior.

Quomodo debemus inuestigare, & experiri uirtutes rerum, per uiam sumptam à similitudine. Cap. XV.

Patet ergo in rebus proprietates occultas non ab elemẽtali natura, sed cœlitus insitas, sensibus nostris occultas, rationi uix deniq; notas: quæ quidem à uita spirituq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur: quæ à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ò cupiẽs, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd unaquæq; res mouet & conuertit ad suum simile, & inclinat ad seipsum, secundum totum posse suum, tam in proprietate, scilicet in uirtute occulta, quàm in qualitate, scilicet uirtute elementali. Quãdoq; etiam in ipsa substãtia, sicut in sale uidemus: nã quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cũ agere cœperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodammodo quoad fieri potest, ad sui par & cõsentaneum: quod etiam manifeste uidemus in animantibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam, uel plantam, nutritiua uirtus trãsmutat, sed in carnem conuertit sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qualitatis uel proprietatis excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracundia, amor, odium, uel quæuis alia passio, aut uirtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoq; etiam per artem uel casum, ut audacia in meretrice: hæ res ad talem qualitatem, passionem, uirtutem, maxime mouent & prouocant. Sic ignis mouet ad ignẽ, & aqua mouet ad aquã, & audax mouet ad audaciam. Et est notum apud medicos, quòd cerebrum iuuat ad cerebrũ, & pulmo iuuat ad pulmonem: sic ferunt, quòd ranæ dexter oculus dextro, sinister sinistro, suspensi è collo natiui coloris panno, lippitudines sanant: simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagricis, adalligati ita, ut pes pedi, manus manui, dextro dexter, sinistro lęuus suspendatur. Hoc modo dicunt, quòd omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: & ex eo maxime testiculi, & matrix uel urina. Sic ferũt mulierem non concipere quæ accipit omni mẽse de urina mulæ, uel aliquid infusum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquam proprietatẽ uel uirtutẽ, quæramus animantia, uel alias res, quibus talis proprietas excellentius inest, & ex his assumamus nobis partẽ, in qua talis proprietas uel uirtus maxime uiget: ut si quando uelimus promouere amorem, quæramus aliquod animal quod maxime diligit, cuiusmodi sunt columba, turtur, passer, hirũdo, motacilla: & ex his assumamus mẽbra uel partes, in quibus maxime uiget Venereus appetitus: quæ sunt cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, menstruum. Atq; id fiat eo tẽpore, quando hęc animalia tali affectu maxime capiuntur, & intendunt: tunc enim ualde prouocant amorem, & inferunt. Simili modo ad augendam audaciam, quæramus leonẽ, uel gallum, & ex his capiamus cor, uel oculos, uel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit Psellus Platonicus, quòd canes, & corui, & galli, conferunt ad uigiliam: etiã

philomela,& ueſpertilio, & noctua, atq; ex his maxime caput,cor,& oculi. Ideo dicunt,ſi quis cor corui,uel ueſpertilionis ſuper ſe portauerit,nõ dormitabit donec deponatur. Idem facit caput ueſpertilionis aridum alligatũ in dextro brachio uigilantis: nam ſi ponatur ſuper dormientem, fertur nõ excitari,donec depoſitum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiũt loquacem,& ex his maxime lingua & cor: ſic lingua ranæ aquaticæ ſuppoſita capiti, facit loqui in ſomnis:& cor bubonis impoſitũ mammæ mulieris dormientis ſiniſtrę,fertur efficere,ut omnia ſecreta pronunciet: idem fertur efficere cor noctuæ,& ſepum leporis poſitum ſupra pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitam conferunt longæuam: & quæcunq; habentia in ſe uirtutem renouatiuam, conferunt ad noſtri corporis renouationem & iuuentutis reſtitutionem, quod medici ſe noſſe multoties oſtenderunt: ſicut manifeſtum eſt de uipera & ſerpentibus. Et notũ eſt,quòd cerui renouant ſenectutem ſuam comeſtione ſerpentum: eodem modo phœnix renouatur per rogum, quem ſibi conſtruit, & ſimilis uirtus eſt in pellicano,cuius dexter pes ſi ſub fimo calido ponatur,poſt tres menſes regeneratur ex eo pellicanus. Iccirco medici quidã quibuſdã confectionibus ex uipera & elleboro,& ex quorundã eiuſmodi animaliũ carnibus cõfectis,promittũt reſtituere iuuentutẽ,& reſtituũt quãdoq;, nõnunquã etiã talem,qualẽ Medea Peliæ ſeni promiſſam reſtituit. Creditũ quoq; eſt,urſi ſanguinẽ applicato ore è recenti uulnere hauſtũ, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præſtari: quia id animal robuſtiſſimũ ſit.

Qualiter diuerſarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & ſibi mutuo communicantur. Caput XVI.

SCire debes,tantam eſſe rerum naturalium potẽtiam, quòd nõ modo cunctas res ſibi propinquantes ſua uirtute afficiant, uerumetiã præter hoc,infundunt ipſis cõſimilẽ potẽtiã, per quã hac eadẽ uirtute ipſę etiã cętera afficiãt,quẽadmodũ in magnete uidemus: qui quidẽ lapis non ſolũ annulos ferreos trahit,ſed uim etiã annulis ipſis infundit: qua hoc idẽ efficere poſſunt,qualẽ ſe uidiſſe referũt Auguſt.& Albertus. Hoc modo fert,quòd meretrix publica in qua eſt audacia & impudẽtia exterminata,hac ipſa proprietate cũcta ſibi propinqua afficit quæ deinde reddũt eã aliis. Ideo dicũt, quòd ſi qs induat ueſtẽ uel camiſiã meretricis,uel ſecũ habuerit ſpeculum in quo ipſa ſe quotidie ſpeculauerit, reddetur audax,intimidus,impudẽs & luxurioſus: ſimili modo dicũt pãnũ, qui fuerit in funere,concipere ex hoc proprietatẽ aliquã triſtitiæ & ſaturnalem: & laqueũ ſuſpendioſi ſimiliter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile eſt quod narrat Plinius, ſi quis terram ſubſternat lacertæ uiridi excæcatæ, & unà in uitreo uaſe annulos includat ferro ſolido uel auro, cum recepiſſe uiſum lacertam apparuerit, per uitrum emiſſa annulos contra

lippitudinem ualere. Idem quoq; in mustela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam uisum reuerti: simili modo ponũtur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundinum, quibus postea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt. Cap. XVII.

Restat nunc uidere, quod omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile inimicum & destructiuum: contrà, aliquod exultans, lætificans & confortans: sic in elementis, ignis aduersatur aquæ: & aer terræ: cæterum inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habent, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes pręter Saturnum: Mercurii amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autẽ amici sunt, Iupiter Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habẽt domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorũ, quorum exaltationes oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurii. Fortissima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorũ quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cũ Venere. Et cuiusmodi sunt amicitiæ & inimicitię superiorũ, tales sunt inclinationes rerum illis subditarũ in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitiæ & inimicitiæ, nihil aliud sunt, quàm inclinationes quędam rerum in seinuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illã, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrariũ, & horrẽdo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaq; sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litem, & amicitiam. Inclinationes uero amicitiæ in uegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuã in ferrum: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partum: achates in facundiam: Simili modo naphtha trahit ignem, prosilitq́; in eã undecunq; uisam: similiter aproxis herbæ radix, è longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmã masculinam & fœminam: quarũ cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina absq; masculo: & amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant uites, ulmum, & oppium: & oliua myrtum mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uero amicitia est inter merulã

& turdum, cornicem & ardeolam, inter pauones & colũbas, turtures & psitacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

> Et uariis albæ iunguntur sæpe columbæ,
> Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cũ aliis rebus, ut cum metallis, & lapidibus, & cum uegetabilibus: sic feles siue catus gaudet nepeta herba, ad cuius affricationem concipere tradit, & defectũ masculi supplere: & equæ in Cappadocia se flatui uẽti exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu cõcipiunt: sic ranæ, buffones, serpentes, & quæcunq; uenenosa reptilia, gaudent in planta quæ apium risus dicitur, de qua ferunt medici, si quis comederit, ridendo moritur. Rursus testudo quando uenatur à serpente, comedit origanum, & confortatur per illud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustela pugnatura cõtra regulum, comedit rutam: unde cognoscimus origanum & rutam uirtutem possidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia, & ars innata medicinalis: nam buffo quãdo alieno morsu & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris affricare, & sic se à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa admodum morborum remedia, & rerum uirtutes edocti sunt: sic chelidoniam uisui salubrem herbam hirundines monstrauere, quę cũ ea pullorũ suorum oculis medentur: & pica cũ ægrotat, lauri folium in nidum immittit, & ita conualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merulę lauri foliis annuum fastidium purgant, quo etiam corui chamæleontis uenenum extinguunt: & leo si febricitat, uorata simia cõualescit: upupa uua pasta læsa, adianto sibi medetur: sic dictamnum herbam ad extrahendas sagittas utilem cerui docuerunt: siquidem percussi telo, hoc eius herbæ pastu eiiciunt: idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulo ante partum, purgant se quadam herba, quę seselis dicitur: similiter phalangio tacti, cancros edendo sibi salutem quærunt: Sues etiam à serpentibus lęsæ, eodem sibi pastu medẽtur: & corui cũ uenenatos se sentiunt toxico Gallico, quercũ, uel ut alii dicunt, coruatiam quærunt pro medela: Elephantes chamęleonte deuorato, sibi succurrunt oleastro: Vrsi à mandragora læsi deuoratis formicis euadunt: medentur sibi anseres, anates, cæteræq; aquaticæ aues herba sideritide: Columbæ, turtures, gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantheræ contra aconitum sibi humanis stercoribus medentur: Apri hedera: Ceruæ herba cinnare.

Animalium cũ aliis reb⁹ amicitia.

Hoĩes à brutis quænã didicerint.

De inimicitiarum inclinationibus. Cap. XVIII.

EConuerso se habent inimicitiarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturæ inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, indignatio & contrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suũ cõtrariũ, aut propellat tanquã fugientia à facie eius. Eiusmodi

inclinationes habet rabarbarum in choleram, theriaca in uenenum, sapphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorum: amethystus in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phãtasmata: smaragdus, & agnus castus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum caducum: corallus in atrę bilis illusiones, & dolores stomachi: topazius in ardores spirituales, ut sunt auaritiæ, luxuriæ, & omnes excessus amoris. Similis est inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam uespertilionis, & ad cor upupæ, à quorum præsentia fugiunt: estq; etiam origanum solifugis contrarium, & salamandris resistit: & cum brassica tam pertinaci odio dissentit, ut alternatim sese conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum sese curuent, ne attingãt: & dicitur quòd fel corui fugat & deterret homines à loco ubi absconditum fuerit cum quibusdam aliis rebus: sic adamas dissidet cum magnete, ut iuxta positus non sinat ferrũ abstrahi: & apiũ raninum fugiunt oues tanq̃ mortiferum: & quod mirabilius est, signum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apii ranini descripta naturaliter apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, ut nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures & mustelæ: unde caseos, si cerebrum mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrumpi præterea uetustate: sic scorpionibus contrarius est stellio intãtum, ut uisu quoq; pauorem eis afferat, & torporem frigidi sudoris: itaq; in oleo putrefaciunt, & interficiũt cum eo ictus inungẽtes scorpionum. Est etiam inimicitia inter scorpiones & mures: quare etiam mus suppositus puncturæ scorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiam scorpius & stalabores, aspides, & ichneumones. Fertur quoq; serpentibus nihil æque aduersari quàm cancros, suesq; percussas hoc pabulo sibi mederi. Sol etiam cum sit in cancro torqueri serpentes. etiam scorpius & crocodilus se mutuo perimunt: & si quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilẽ reddet: otidis auis euolat uiso equo, & ceruus fugit uiso ariete: fugit etiam uisa uipera: elephas audito grunnitu suis, & leones uiso gallo timẽt: & pantheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipue si allium ei fuerit incoctum. Est etiã inimicitia inter uulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pitalles & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepii & aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici sunt, delphines & balenæ, cestris & lupus, muræna & congrus. Itẽ polypum intantũ locusta pauet, ut si iuxta uideat omnino moriatur. Locustam congri, rursus polypum congri lacerant: pantheris quoq; esse in metu hyæna dicitur, ut ne conetur quidem resistere, & aliquid de corio earum attingere: & si pelles utriusq; cõtrarie suspẽdãtur, ferunt decidere pilos pantheræ. dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, si quis hyęnæ pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo lęditur, & intrepide præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi

Animaliũ antipathia atq; dissidium.

contra ſe,& horret & fugit ipſum, atq; timet. Et dicunt quòd ſi ſuſpendatur cauda,uel pellis,uel caput lupi ſupra prçſepe triſtãtur oues,nec comedunt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius, quòd eſalon parua auis oua corui frangẽs,cuius pulli infeſtantur à uulpibus,inuicẽ hæc catulos ipſius, ipſamq́; uellit: quod ubi uiderint corui contrà auxiliantur, uelut aduerſus communem hoſtem. Acanthis auicula in ſpinis uiuens,iccirco aſinos odit flores ſpinæ deuorãtes, Egithus uero auis minima intantum cum aſino diſſentire fertur,ut ſanguinem eorum conſtet non coire,quo etiã rudente egithi oua,& pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intantũ diſſentire fertur,quòd ſi ab eadem plantata fuerit uel infructuoſa perpetuo manere, uel omnino areſcere dicitur. Nihil magis timet leo,q̃ faces ardentes, neq; ulla alia re atq; his domari creditur:& lupus neq; ferrum timet,neq; haſtam, ſed lapidem, cuius proiectu uulnere facto gignũtur lupo uermes: reformidat camelum equus,adeo ut nec quidem ſpeciem eius intueri nec ſentire ſuſtineat. Elephas furẽs uiſo ariete miteſcit. coluber nudum hominẽ timet,quẽ ueſtibus perſequitur. taurus ferociens ſi ficui alligetur conflaceſſit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum & quæ oleo perlita ſunt, cum quibus naturali quadam antipathia diſſidet.

Quomodo inueſtigandæ & experiundæ ſunt rerum uirtutes,quç illis à tota ſpecie inſunt,aut particulari ipſius indiuidui dono alicui rei ſunt agnatæ. Cap. XIX.

INſuper conſiderare debes uirtutes rerũ ineſſe quibuſdã ſecundum ſpeciem: ut audacia & animoſitas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno,rapacitas ſeu uoracitas in lupo,inſidioſitas & fraudulentia in uulpe,adulatio in cane,auaritia in coruo & cornice,ſuperbia in equo, ira in tygride & apro, triſtitia & melancholia in cato,libido in paſſere, & ſic de ſimilibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum ſpecies comitatur. Quædam uero inſunt rebus ſecundum indiuiduum,quẽadmodum ſunt quidam homines, qui uehementer abhorrent aſpectum cati, ita ut ſine horrore grauiſſimo aſpicere non poſſint, qui quidem horror non ineſt ipſis ſecundum ſpeciem humanam,quod manifeſtum eſt. Et narrat Auicenna, tempeſtate ſua uixiſſe hominem,quem fugerent uenenata omnia,morientibus omnibus, quæ forte mordicus illum apprehẽdiſſent,ipſo omnino illæſo:& refert Albertus ſe in Agrippina Colonia uidiſſe puellã,quç araneas in eſcam uenabatur,eoq́; cibi genere oblectata inſigniter aleretur. Sic ſunt audacia in meretrice,timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philoſophi, quòd indiuiduum aliquod quod nunquam paſſum ſit ægritudinem,confert omni ægritudini:ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, ſuſpenſum ſupra patientem, liberat à quartana. Inſunt etiã indiuiduis ſingulares multæ uirtutes, à corporibus cœleſtibus infuſæ,quod ſuperius monſtrauimus.

Virtutes rebus dupliciter inſunt.

Quod uirtutes naturales quibuſdam inſunt per totam ſuam ſubſtantiam,quibuſdam uero in certis ſuis particulis aut membris. Cap. XX.

RVrſus conſiderare debes, uirtutes rerum quibuſdam ineſſe ſecundum totum,hoc eſt,ſecundum totam ſuam ſubſtantiam, uel eius omnes partes:ſicut piſciculus ille echeneis,qui ſolo tactu fertur nauem ſiſtere,hoc non agit ſecundum aliquam præcipuam ſuã partẽ,ſed ſecundũ ſuã totã ſubſtantiam:Sic hyęna habet ſecundum ſuam totam ſubſtantiam, quòd umbræ eius contactu canes obmuteſcant:ſic chelidonia confert uiſui, non ſecundũ aliquã, ſed ſecundũ oẽs ſuas partes,non minus radice,q̃ foliis & ſemine: & ſic de ſimilibus. Quædã autẽ uirtutes inſunt rebus ſecundum aliquas eius partes, puta ſolum in lingua, uel oculis,uel aliis quibuſdam membris,ſiue partibus : ſic in oculis baſiliſci & catablepæ eſt uirtus uiolentiſſima occidendi homines, ubi ipſos uiderit: ſimilis uirtus eſt in oculis hyænæ,quę quodcunq; animal luſtrauerit,eueſtigio hæret,ſtupeſcit,& mouere ſe nõ poteſt:ſimilis uirtus eſt in oculis luporũ quorũdã,qui ſi quẽ prius uiderint,ſtupeſcit,& rauceſcit adeo, ut ſi clamare uoluerit,nõ habeat uocis miniſteriũ:de hoc Vergil.meminit,ubi canit:

Vox quoq; Mœrim
Iam fugit ipſa, lupi Mœrim uidere priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia,& apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aſpexerant, interemiſſe ferũtur. Similiter & Telchines Rhodi populi legũtur fuiſſe, qui omnia aſpectu ſuo in peius cõmutauerãt, propterea à Ioue ſubmerſi. Iccirco faſcinatores huiuſmodi animaliũ oculis in collyriis utuntur ad ſimiles paſſiones,per faſcinationes operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde upupæ,nõ ex capite,pede uel oculis: ſic fel ſtellionum in aqua tritum,fertur cõgregare muſtelas,non cauda,uel caput:& fel caprarũ uaſe æneo in terrã cõcluſum,ranas congregat: & iecur caprinũ papilionibus & tineis omnibus cõtrariũ eſt:& cor canis habentem fugiunt canes : & uulpes gallinaceos nõ attingunt qui uulpinuum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuerſas uirtutes per diuerſas ſuas partes diuerſimode diſperſas, prout ipſis ſecundum receptibilium diuerſitatẽ cœlitus infunduntur : quemadmodum in corpore humano oſſa non recipiũt niſi uitam,oculi uero uiſum,& aures auditum. Et eſt in humano corpore os quoddam minimũ,quod Hebræi Luz appellant,magnitudine ciceris mũdati,quod nulli corruptioni obnoxium,nec igne quidem uincitur, ſed ſemper conſeruatur illæſum:ex quo(ut dicunt)uelut planta ex ſemine, in reſurrectione mortuorum corpus noſtrum animale repullulaſcet. Et hæ uirtutes non declarantur ratione,ſed experientia.

Cur oculis & nõ alijs partib⁹ potiſsimum utant faſcinatores.

De uirtutibus rerum quæ inſunt ipſis in uita tantum,& quæ remanent in illis etiam poſt interitum. Cap. XXI.

SCire præterea oportebit quasdã proprietates inesse rebus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catablepa interimũt uisu, quando uiuunt: post mortem uero nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate uiua apposita uentri transire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas: si accipiatur cor recenter extractũ ex animali, & adhuc calens, atq; uiuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor upupæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriã, reminiscẽtiam, intellectum & diuinationem. Hinc ortum est generale præceptum, quod scilicet quæcunq; colligẽda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, stercus, ungulæ, hęc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent, atq; etiã, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis remanentibus. Vnde pręcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam uiuam remittas in aquam: si colligas dentem uel oculum lupi, nõ interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, si quis extrahat ranæ marinæ uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adhærẽte, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationẽ mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittant in aquã, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare uigiliam somno fugato, tradũt. Similiter pastinacę radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuenti ablatus sit, ipsaq; denuo in mare demissa. Sic ferunt serpentis oculum dextrum adalligatũ cõtra epiphoras prodesse, si serpens uiuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui⁹ si eruatur oculus, & alligetur fronti patiẽtis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uero oculum renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Item dẽtes omnium serpentum, quando uiuis exempti sunt, suspensi supra patientẽ, quartanã sanare dicuntur: similiter dente talpæ uiuę exempto ea dimissa, sanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleontis, si uiuẽti erepta sit, ad iudiciorũ euentũ pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domũ: cauendũ aũt, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimũ. Sunt adhuc proprietates post mortẽ remanentes: ac de his dicunt Platonici, quòd res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquã mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat: Sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & operatur ipsa uirtus ab idea quondam infusa. Inde est, quòd sicut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarũ auium pẽnas & plumas destruunt & corrodunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles

Ab animalibus colligenda, illis uiuentibus auferri debent.

Quæ post mortem uires suas retineant.

cõſumit:& pellis hyænæ deſtruit pelles pantheræ:& pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt ſolum in contactu corporeo, ſed etiã quandoq; in harmonia uocali: ſic tympanum factum de pelle adib, hoc eſt lupi, obmuteſcere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle Ericii marini, procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; diſtantiam ſonus eiuſmodi auditus fuerit: & fides factæ ex inteſtinis lupi, ſi cum ouinis fidibus in lyra, aut cythara tenſæ fuerint, nullam inde fieri poſſe conſonantiam, manifeſtum eſt.

Tympanorum ex diuerſis pellibus, diuerſi effectus

Quomodo res inferiores ſubſunt corporibus cœleſtibus, & quomodo humanum corpus, ipſaq; hominum exercitia & mores, ſtellis atq; ſignis diſtribuuntur. Cap. XXII.

Manifeſtum eſt, quòd omnia inferiora ſubſunt ſuperioribus, & quodam modo (ut inquit Proclus) ſibi inuicem inſunt, ſcilicet in inſimis ſuprema, & in ſupremis infima: ſic in cœlo ſunt terrena, ſed ſicut in cauſa modoq; cœleſti: & in terra ſunt cœleſtia, ſed modo terreſtri, ſcilicet ſecundum effectum. Sic dicimus eſſe hic entia quædam ſolaria, quædam lunaria, in quibus ſol & luna cauſant aliquid ſuæ uirtutis. Vnde res eiuſmodi recipiũt plures operationes & proprietates cõſimiles operationibus ſtellarum & figurarum, quibus ſubſunt: ſic cognoſcimus ſolaria eſſe reſpectiua cordis & capitis, propter leonẽ ſolis domũ, & arietẽ ſolis exaltationẽ: ſic Martialia conferũt capiti & teſticulis, propter arietem, & ſcorpionem: hinc quibus uino inebriatis, ſenſus titubant & caput dolet, miſſis in aquam frigidam teſtibus, aceto'ue dilutis, pręſentaneum remedium eſt. Sed circa iſta neceſſarium eſt ſcire, quomodo corpus humanum diſtribuitur planetis atq; ſignis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionẽ, ſolem præeſſe cerebro, & cordi, femori, medullis, oculo dextro & ſpiritui uitæ: linguæ uero & ori, & cæteris inſtrumẽtis ſiue organis ſenſuum, tam interiorũ quàm exteriorũ: inſuper manibus, pedibus, cruribus, neruis, & uirtuti phantaſticæ præeſſe: Mercurium ſpleni, lieni, ſtomacho, ueſicæ, matrici ac auri dextræ, ipſiq; receptiuæ uirtuti: Saturnũ hepati & carnoſiori parti ſtomachi: uẽtri quoq;, & umbilico Iouẽ: unde in Iouis Ammonii tẽplo effigiẽ umbilici repoſitã tradit antiquitas. Sũt præterea quì illi etiã coſtas, pecten, inteſtina, ſanguinẽ, brachia & dextrã manum, ac ſiniſtram aurem, ac uirtutẽ naturalem attribuũt: ſanguini autem & uenis, & renibus, & chyſti fellis, natibus, & dorſo, & decurſui ſpermatis, & ui iraſcibili, præficiant Martem. Item renibus & teſticulis, uuluæ, & matrici, & genitali ſemini, & ui concupiſcibili Venerem: inſuper & carni, & pinguedini, uentri, pectini, & umbilico, & eiuſmodi omnibus quæ operi Venereo inſeruiunt, ut oſſi ſacro, & ſpinæ dorſi, & lumbis: præterea, capiti & ori, quo oſculũ amoris pignus donatur, præeſſe dicitur. Luna uero etſi totũ corpus, & ſingula mẽbra pro uarietate ſignorum ſibi uẽdicet, tamẽ peculiariter ſibi adſcribũtur cerebrũ, pulmo, medulla ſpinæ dorſi, ſtomachus,

Vmbilici effigies cur in templo Iouis Ammonij.

& menſtrua,& omnia excrementa,atq; oculus ſiniſter cum creſcendi uigore. Ipſe uero Hermes in animalis capite ſeptē dicit eſſe foramina,ſeptē planetis diſtributa: uidelicet aurem dextram,Saturno: ſiniſtram,Ioui: narem dextram,Marti: Veneri ſiniſtram: oculum dextrum,Soli: ſiniſtrum,Lunę: os autem Mercurio. Singula perinde ſigna zodiaci ſua membra curant: ſic Aries caput atq; faciem regit: Taurus,collum: Gemini,brachia atq; humeros: Cancer præeſt pectori,pulmoni,ſtomacho & lacertis: Leo præeſt corde,& ſtomacho,& iecori,atq; dorſo: Virgo reſpicit inteſtina,& fundum ſtomachi: Libra gubernat renes,& femur,atq; nates: Scorpius genitalia,& uuluam,& matricē: Sagittarius dominatur femori atq; ſubinguinibus: Capricornus regit genua: aquarius crura & tibias: Piſces regūt pedes. Et ſicut horum ſignoꝝ triplicitates ſibi correſpondent, & conueniunt in cœleſtibus: ſic etiam conueniunt in membris, quod ea experiētia ſatis cōſtat, quoniā ex frigore pedum dolet uenter & pectus, quæ membra eidem triplicitati reſpondent. Vnde et medela uni appoſita, alteri prodeſt: ut calefactis pedibus ceſſat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, ſcias, quòd res quæ alicui planetarum ſubſunt, ſingularem quendam habēt aſpectum, ſiue inclinationem ad membra eidem planetæ, et ſuis præcipue domiciliis et exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates, et termini, et facies in hac parum habēt. Hac igitur ratione Pæonia, citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycnium, cinnamomum, crocus, lignum aloēs, thus, ambra, muſcus, et partim myrrha, medentur capiti et cordi: propter Solem, Arietem et Leonem: ſic arnogloſſa herba Martis, medetur capiti et teſtibus propter Arietem et Scorpionem: et ſic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad triſtitiam & melancholiam: Iouialia ad lætitiā & dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriā & uictoriā & animoſitatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiſcētiam: Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad uulgarem uitam. Ipſaq́; hominum exercitia & mores ſecūdum planetas diſtributa ſunt: nam Saturnus regit ſenes, & monachos, & melancholias, & theſauros abſconditos, & quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter uero habet religioſos, prælatos, reges & duces, & lucra licite acquiſita: Mars tonſores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, piſtores, milites, qui paſſim Mauortii dicuntur. Similiter & reliquæ ſtellę ſua exercitia ſignificāt, prout hæc in Aſtrologorum libris deſcripta ſunt.

Humani corporis partes quibus planetis atq; zodiaci ſignis ſubſint.

Hominum mores & exercitia, planetis ſubiacent.

Quomodo cognoſcendum, quibus ſtellis res naturales ſubſunt, atq; quæ res ſunt ſolares. Caput XXIII.

Quæ uero res cui ſtellæ uel ſigno ſubſint, cognoſcere, difficile eſt ualde: cognoſcūtur tamen per imitationem radiorum, uel motus, uel figuræ ſuperioꝝ: quædam etiam per colores & odores, quædā etiam per ſuarum operationum effectus quibuſdā

ſtellis conſonantes. Sic ſolaria ſunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus ſanguis purior, & ſpiritus uitæ: inter ſapores, qui eſt acutus, dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter ſplēdorem: habetq; à Sole, quòd ſit cordis confortatiuum. Inter lapides uero qui aureis guttis ſolares radios imitantur: ſicut lapis aëtites aureis guttis. Solem imitans, uirtutem habet contra morbum caducum, & contra uenena: ſic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens ſimilē pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert uiſui: ſic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum aëreum & uaporoſum: ſic chryſolithus lapis habens in colore tenuem & lucidam uiriditatem, in qua quādo Soli opponitur ſtella aurea emicat, cōfortat ſpiritualia, cōfert aſthmaticis: & quādo perforatur, & ſetis aſini in foramen repletus, ſiniſtro brachio alligatus, fugat phantaſmata, & terrores melancholicos ſtultitiamq; repellit: ſic lapis Iris ſimilis in colore cryſtallo, qui ut frequēter, reperitur hexagonꝰ, quādo ſub tecto pars eius radiis Solis opponitur, & pars altera in umbra tenetꝰ, colligit radios in ſe ſolares, quos proiiciēs reflectēdo facit apparere Irim in oppoſito pariete. Itē heliotropiꝰ lapis uiridis ad modū iaſpidis, uel ſmaragdi, guttis rubeis ſtellatꝰ, facit cōſtantē, glorioſum & bonæ famæ, cōfert ad uitę longitudinem: & eſt uirtus eius mirabilis, quā habet in radios ſolares, quos in ſanguinē cōuertere dicitꝰ, hoc eſt, apparere ſanguineos, quaſi Sol pateretꝰ eclipſim, quādo uidelicet inūgitur ſucco herbæ eiuſdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & eſt alia uirtus eius mirabilior in oculos hominū, quorum aciem ita perſtringit, atq; ita obcæcat uiſum hominum, ut uideri non permittat geſtantem ſe, quod tamen non facit ſine adiutorio herbæ eiuſdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc eſt ſolſequiū. Has uirtutes & Albertus magnus, & Gulielmus Pariſienſis in ſcripturis ſuis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutem à Sole contra uenena, & peſtiferos uapores, reddit geſtantem tutum & gratum, confert ad diuitias, & ingeniū, confortat cor: retentus in ore, uehementer animum exhilarat. Itē pyrophilos lapis rubicundus permixtus, de hoc teſte Alberto refert Aeſculapius in una epiſtolarum ſuarum ad Octauium Auguſtum, quòd aliquod uenenū eſt tantæ frigiditatis, quòd cor hominis interēpti conſeruat ab uſtione, ita quòd, ſi aliquādiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic eſt ille, qui uocatur pyrophilos ab igne. Habet mirabilē uirtutē contra uenena, & reddit geſtantem glorioſum, & formidoloſum aduerſariis. Præ omnibus autē ſolaris eſt lapis, quem inueniſſe fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad ſe trahit, quemadmodum magnes ferrum, cōtra omnia uenena efficaciſſimus, ab aliis pantherus dictus, quiaantherę animali maculoſo adſimilatur: ideo etiam Pantocrhas dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illū Euanthum nūcupat. Solares præterea ſunt, topazius, chryſopaſſus, rubinus, balagius: Item ſolaria ſunt auripigmentum, aureiq; colo

Chryſolithus lapis.

Iris lapis.

Hyacinthi uirtutes.

Pyrophilus.

ris,& luminis plurimi. Ex plãtis uero & arboribus,sunt solares,quæ uertuntur ad solẽ,ut heliotropium,& quæ implicant in se folia recedẽte Sole,oriente uero,explicant paulatim:ut lotos,quam quidam arbusculam solarẽ esse, & fructuum & foliorum figura testatur:Sic Pæonia,chelidonia,citraria,zinziber,gentiana,dictamnus,uerbena quoq; præstans uaticinium & expiationem,fugansq; cacodæmones.Laurus etiam Phœbo sacer,ac cedrus,palma, & fraxinus,& hedera,& uitis:& quæcũq; uenena,& fulgura repellũt,& perpetuo uirentes hyemis algores non uerentur.Item solaria sunt mẽta,mastix, zedoaria,crocus,balsamus,ambra,muscus,mel flauum,lignum aloẽs,garyophyllum,cinnamomum, calamus aromaticus,piper, thus, amaracus, & Libanotis:quod Orpheus uocat solis thymiama.Inter animalia uero solaria sunt magnanima, animosa,studiosa uictoriæ & gloriæ: ut leo ferarũ rex, crocodilus,lynx,aries,caper,taurus armentorũ rex, ab Aegyptiis apud Heliopolim soli sacratus,quem ueritem nominãt:& bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est.Præterea solaris est cynocephalus,qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctii tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte,unde illum in hydrologiis sculpebant Aegyptii.Item solares sunt inter aues,phœnix auis unica,& aquila auium regina:item uultur, olor siue cygnus:& quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgẽti soli, & quasi aduocãt, ut gallus & coruus, accipiter etiam, quia in Aegyptiorum theologia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur,Pręterea solaria sunt quæcunq; colligunt solis operũ similitudinẽ,ut uermiculi nocte lucẽtes, scarabeus quoq; quẽ felẽ uocãt, forma lucida,quẽ etiam cantharum dicunt,qui pilulas uoluit,ac desuper incubat, aliosq; generat. Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens,cuius oculos etiam iuxta solis cursum uariari constat, solaris esse iudicatur:& quæ ex eis sunt. Ex pisculis autem maxime solaris est uitulus marinus,fulguri resistens,item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & Stella ob adurentem feruorem,strombi regem secuti: similiter & margari regem habentes,exsiccatiq; in lapidem aurei coloris durescunt.

Cynocephalum in hydrologijs Aegyptij cur pinxerint.

Quæ res subsint lunæ. Caput XXIIII.

Lunaria uero sunt inter elementa terra,deinde aqua, tam maris quàm fluuiorũ, & omnia humida, humores arborũ, & animalium,maxime albi, ut albumina ouorũ, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporũ. Ex saporibus salsus & insipidus:Inter metalla uero argentũ:Inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita,& omnia alba & uirida.Item lapis selenites,id est lunaris,ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem,lunæ figuram in se habens,reddensq; eam in dies singulos crescẽtis,minuẽtis'ue numero. Itẽ margaritę, q̃ ex aquæ stillicidiis ĩ cõchis generãt:similiter & crystallus,

Arbores et plantæ lunares.

& berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion quæ uertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad solem, & palma arbor ad singulum lunæ ortum, singulum ramum emittens: hyssopus etiam species roris marini, minima arbor & maior plantarum, de utrisq; participans: est etiam lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostates, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & uirtute: quod singulę plantæ quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicissima est.

Animalia lunaria.

Animalia lunaria sunt quæ humana consuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canes omnis generis. Lunaris etiam est chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti similem semper induit: quẽadmodum luna pro uarietate signi, in quo reperit̃, naturã uariat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunq; quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera: fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescẽtem in orbes, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt, ut sanguis mẽstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyęna etiam sexũ mutans, uariisq; obnoxia ueneficiis, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt: ut castores & lutres, & quę uenantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absq; manifestis seminibus aut æquiuoce generantur, ut mures ex coitu et ex terræ com putrescentia.

Aues lunares.

Inter aues, lunares sunt anseres, anates, merguli, et oẽs aquatiles et piscium uenatrices, ut ardeæ: et quæ æquiuoce producuntur, ut uespę ex cadaueribus equorum: apes ex putrefactione uaccarum: musciliones ex uino corrupto, et scarabei ex carnibus asinorum. Maxime uero lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem uocant: qui pilulam defodiẽs, relinquit octo et uiginti diebus, quibus luna totum zodiacũ metitur, nono autem et uigesimo die, quibus luminariũ cõiunctionem futuram putat, adaperiens in aquam proiicit, unde tũc prodeunt scarabei.

Pisces lunares.

Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad uices lunæ uariantur: et quicunq; lunæ motum obseruant, ut torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchylia et ranæ.

Quæ subsunt Saturno. Caput XXV.

SAturnalia sunt inter elementa terra, et etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduentitia præter adustam: Ex saporibus acetosi, acriores, et graues. Inter metalla plumbum, et propter pondus aurũ, aureaq; Marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, et omnia terrea fusca, et põderosa. Inter plantas et arbores, aspho-

delus, ſerpentaria, ruta, cyminum, helleborus, ſilphium, mãdragora, opiũ: & quæ ſtupefaciũt, & quæ neq; ſeruntur unquã, neq; fructus ferũt, & quæ nigrantes baccas, nigros'ue fructus producũt: ut ficus atra, pinus & cupreſſus arbor feralis, & non regerminans baccis, torua, ſapore amara, odore uiolenta, umbra nigrata, pice acerrima, fructu ſuperuacua, duratione incorrupta, funeſta & diti ſacra ſicut apium, quo antiquitus tumulorum thecas, antequã in illis mortuorum imponerẽt corpora, ſternere conſueuerunt: quãobrem in conuiuiorum coronamentis ex omnibus paſſim herbis & floribus ſerta nectere fas erat præterquã ex apio: quoniã lugubre ſit, & hilaritati non conueniat. Animalia reptilia ſegregata, ſolitaria, nocturna, triſtia, contemplatiua uel penitus bruta, auara, timida melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi uictus, & quæ fœtus ſuos deuorant. Ex iſtis ergo ſunt, talpa, aſinus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, urſus, ſus, ſimia, draco, baſiliſcus, bufo, ſerpentia omnia & reptantia, ſcorpiones, formicæ, & quę ex putrefactione naſcuntur in terra, in aquis, in ædium ruinis, ut mures uermesq; multiplices. Inter aues uero Saturniæ ſunt, quæ ſunt longi colli & groſſæ uocis, ut grues, ſtruthiones, & pauones, Saturno & Iunoni ſacræ. Item bubo, noctua, ueſpertilio, upupa, coruus, & origis auis inuidioſiſſima. Ex piſcibus uero anguilla ſeorſum ab aliis piſcibus degens, muſipula, & canicula fœtus ſuos deglutientes. Item teſtudines, oſtreæ, conchylia, & ſpõgiæ marinæ, & quæ ex eis ſunt.

Cupreſſus feralis arbor.

Apiũ coronamentis olim interdictum.

Quæ ſunt Iouialia. Caput XXVI.

IOuialia ſunt inter elementa aër: inter humores ſanguis, & ſpiritus uitæ, cuncta quoque ad uitæ augmentum nutrimentum'que & uegetationem ſpectantia. Ex ſaporibus, qui ſunt dulces & ſuaues. Ex metallis, ſtannum, argentum & aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, ſapphirus, tuthia, ſmaragdus, iaſpis uiridis, & perpetuo uirides, aërei'que colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, bugloſſa, macis, ſpica, menta, maſtychæ, inula, uiola, lolium, hyoſcyamus, populus: & quæ fœlices arbores traduntur, ut quercus, æſculus, ilex, phagus, corilus, populus, ſorbus, ficus alba, pirus, malus, uitis, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum. Inſuper frumentum, hordeum, triticum, paſſulæ, liquiricia, zaccarum, & omnia quorum dulcedo eſt manifeſta & ſubtilis, participãs aliquid ſtyptici & acuti ſaporis, ut ſunt nuces, amygdalæ, pineæ, auellanę, piſtaceæ, radices pæoniæ, myrobalani, & rabarbarum, & mãna. Orpheus quoq; illi attribuit ſtyracem. Inter animalia ſunt, quæ præferunt aliqualem dignitatẽ & ſapientiã: & quæ ſunt mitia & bonæ diſciplinæ, ac bonorũ morum, ut ceruus, taurus, elephas: & manſueta quæq; animantia, ut ouis et agnus. Ex auibus autem quæ ſunt complexionis temperatæ, ut gallinæ et uitella ouorum. Itẽ perdix, phaſianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha et ciconia, aues

Aquila imperatorũ insigne, & iustitiæ symbolum

piißimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne, ac iustitiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. Cap. XXVII.

MArtialia sunt inter elementa, Ignis: pari modo adusta & acuta omnia: inter humores cholera: Sapores autem amari, acres, & linguam perurentes, & qui dicũtur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum: & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius, amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scãmonia, & omnia uenenosa ex caloris superabundãtia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt uel contactu suo cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ comesta lachrymas excutiũt, ut cepæ, ascalonia, porrum, sinapium, castoreũ: & arbores omnes spinosæ, atq; cornus Marti sacer. Animalia autẽ quę sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, ut equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpẽtes quoq; & dracones ueneno infensi: & quæcunq; hominibus infesta, ut pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, oßifragæ, ut aquila, falco, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tinnunculi, miluii: & quæ semper famelicæ ac rapacißimæ sunt: & quę glutiũt, & quasi uocem stragulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arietem, hircũ, lupum, Glaucum, qui uoracißimi simul ac rapacißimi sunt.

Quæ sint Venerea. Cap. XXVIII.

VEnerea sunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet dulcem, unctuosum & delectabilem: inter metalla habet argẽtum, & æs croceum atq; rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolithus, smaragdus, sapphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulchri, uarii, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue Valeriana quæ Arabice dicitur phu. Item thymus, ladanũ, ambra, muscus, sandalum, coriãdrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaues, ut pira dulcia, ficus, & mala Punica, quæ poëtæ dicũt in Cypro à Venere primo sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperi etiam myrtus. Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, fœtosæ oues, capræ, & hircus, cæteris animantibus citius generans, quẽ etiã post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitulus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus uero cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maxime amantes. Itẽ

Hirci salacitas.

coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martii mali, quo nil æque proficuũ resistit: Aquilam etiam Aegyptii Venerem uocāt, quòd sit in Venerē prona, terdecies enim in die oppressa, si mas uocet, denuo accurrit. Ex piscibus uero Venerei sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merulæ ob fœtus amorem, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. Cap. XXIX.

MErcurialia sunt inter elementa aqua, licet indistinctè omnia moueat: similiter & humores, præcipue tamen permixtos: sed & spiritum animalem regulat, saporesq́; uarios & peregrinos permixtosq́;: ex metallis illius sunt, argentum uiuum, stannũ, marcasita argentea. Inter lapides, smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figuræ uariæ à natura insitæ, aut qui ab arte factitii sunt, ut uitrum, & quæ croceum cũ uiridi miscēt. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, Mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in foliis sunt, mixtisq́; naturis & uario colore compositæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strennua, uersatilis ingenii, uelocis cursus, & facilem consuetudinē cũ hominibus habētia, ut canes, simiæ, uulpes, mustelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrunq; sexum uicissim mutant, ut lepus, & hyæna & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & uersatiles, ut cardueles, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, psitacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus unicornis. Inter pisces uero trochus qui seipsum init, quocirca masculũ fœminā uocāt. Item polypus fraudulentus & colore uersatilis, et pastinaca ob solertiam: similiter et mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quod totus sublunaris mundus, et quæ in eo sunt, planetis distribuitur. Cap. XXX.

PRæterea quicquid in toto mũdo reperitur, iuxta planetarum dominia afficitur, uirtutemq́; sortitur: sic in igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies uaria Lunæ et Mercurio et stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in mediis elementis, ubi regit, humor aëreus subiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio et Veneri. Simili ratione in natura causæ agentes sequuntur Solem, materia uero Lunam, fœcunditas causarũ agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem et Mercurium: illum propter uehementiā, hunc propter dexteritatem multiformemq́; uirtutem: cũctorum autē cōtinuatio permanens Saturno dedicatur. Sed et in uegetabilium numero omne fructum

ferens à Ioue eſt, & omne flores ferens à Venere, & omne ſemen & cortex à Mercurio, omnis aũt radix à Saturno, & lignũ omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt & non floreſcũt, Saturni & Iouis ſunt: quæ uero floreſcunt, & ſemina, non autem fructum producunt, hæc Veneris ſunt atq; Mercurii: quæ autem ſine ſemine ſponte producuntur, à Luna & Saturno ſunt: pulchritudo omnis à Venere eſt, & robur à Marte: & unuſquiſq; planetarum regit & diſponit id, quod ei aſſimilatur. Similiter in lapidibus, pondus glutimen & ſtypticitas eſt à Satuno, beneficium & temperamentum à Ioue, duricies à Marte, uita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis diſtribuunt. Cap. XXXI

IPſe etiam terrarum orbis per ſua regna & prouincias, planetis atq; ſignis diſtributus eſt: Nam Saturno cũ Capricorno ſubiiciũtur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana: quarum regionũ multæ ſunt in Aſia minori. Cum Aquario autẽ ſubſunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hæ regiones pro maiori parte ad Aſiam interiorẽ pertinent. Ioui autem ſubiiciuntur cum Sagittario, Tuſcia, Celtica, Hiſpania, & fœlix Arabia. Cum piſcibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pãphylia, Paphlagonia, Naſamonia, & Garamantica. Mars regit cum Ariete, Britaniam, Galliam, Germaniã, Barſtaniam, concaua Syriæ, Idumęam & Iudæam. Cũ Scorpione autem, Syriam, Comagenem, Cappadociam, Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum ſuo Leone ſubiectæ ſunt, Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orſenii ſiue Orchenii. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima paruæ Aſiæ, Cyprum, Parthiam, Mediã & Perſidem. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caſpiis, Sericæ, Thebaidi, Oaſidi, & Troglodytis. Mercurius cũ Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uero, Græciam, Achaiam Cretam, Babylonem, Meſopotamiam, Aſſyriam, & Elam, unde Elamite in ſcriptura dicti ſunt. Lunam cum Cancro ſequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Ptolomæi ſentẽtia collegimus: quibus iuxta aliorum aſtrologorum ſcripta alia multa addi poſſent. Verum qui has prouinciarum partitiones ſupra ſyderalem hãc diſtributionem cũ regentium intelligẽtiarum miniſteriis, ac Iſraeliticorum tribuum benedictionibus, apoſtolorum ſortionibus, ac ſacrarum literarum typicis ſignaculis conferre nouerit, grandia, quin & prophetica ſuper unamquamq; regionem elicere poterit, futurorum oracula.

Quæ ſubſunt ſignis, ac ſtellis fixis, earumq; imaginibus. Caput XXXII.

SImilis eſt per omnia ratio de figuris ſtellarum fixarum habenda: ſic Arieti cœleſti uolũt ſubiici arietem terreſtrem, & Tauro cœleſti, taurum, atq; bouem terreſtrem: ſic Cancro cãcros, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem præſidere ſcorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & ſigno Piſciũ ſubeſſe piſces. Similiter Vrſa cœleſtis præſidet urſis: Hydra ſerpentibus, & cani ſubſunt canes: & ſic de ſingulis. Ipſe uero Apuleius ſignis atq; planetis, præcipuas ueluti proprias quaſdam herbas diſtribuit, uidelicet Arieti eleliſphacon, Tauro periſtereona orthion, Geminis periſtereona hyption, Cãcro ſymphyton, Leoni cyclaminũ, Virgini calamynthũ, Libræ ſcorpiuron, Scorpioni arthemiſiã, Sagittario anagallidẽ, Capricorno lapathũ, Aquario draconteã, Piſcibus ariſtolochiã. Planetis uero, Saturno ſemperuiuum, Ioui eupatorium, Marti peucedanum, Soli heliotropium, Veneri panacem, ſiue callitrichum, Mercurio phlomum, Lunæ agloophotim. Verũ Hermes, quem ſequitur Albertus, Planetis dat Saturno aſphodelũ, Ioui hyoſcyamum, Marti arnogloſſam, Soli polygoniam, Veneri uerbenã, Mercurio pentaphylon, Lunæ chenoſtacen. Iamq; etiam experientia cognoſcimus, aſparagos ſubeſſe Arieti, & baſilicon Scorpioni. Nam ſeminata raſura cornu arietis, naſcuntur aſparagi, & baſilicon contritum inter duos lapides gignit ſcorpiones. Præterea ex ſtellis inſignioribus, iuxta Hermetis, & Thebit doctrinam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol, & præeſt ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemiſiæ. Sequuntur Pleiades, præſidentes ex lapidibus cryſtallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea ſubeſſe ſibi uolunt ex metallis argẽtum uiuum. Tertia Aldeboran habet ſub ſe ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plãtis tithymallum, & matriſyluam. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapidibus, ſapphirũ: ex plantis, marrubium ſiue praſiũ, mentam, Arthemiſiam & mandragoram. Quinta Canis maior, hic habet ex lapidibus ſub ſe berillum: ex plantis ſauinam, Arthemiſiam, & draconteam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropii & pulegii. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum Arthemiſia, & maſtyche. Octaua cauda Vrſæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores uoluuntur ad ſeptrentrionem, & Arthemiſiam cum flore peruincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicit Ala corui, huic ſubeſt ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lappacium, quadrigenum, hyoſcyamus, & conſolida: ex animãtibus uero, lingua ranæ. Decima ſpica, habet ſub ſe ex lapidibus, ſmaragdum: ex plantis, ſaluiam, trifolium, peruincam ſeu promarullam, Arthemiſiam & mandragoram. Vndecima dicitur Alchamech, præeſt ex lapidibus, iaſpidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic ſubeſt ex lapidibus, topazius: ex plãtis præeſt,

Aſparagorum ſatio mira.
Scorpionũ productio.

rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic ſubeſt ex lapidibus, ſardonius, & amethyſtus: ex plantis ariſtolochia longa, & crocus. Decimaquarta uultur cadens, huic ſubeſt ex lapidibus chryſolithus: ex plantis ſatureia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maioranam, Arthemiſiam, nepetam, & quam calamintham dicunt, pulegio ſimilem, & radicem mandragoræ. Illud præterea ſciendum eſt, non quamlibet, aut lapidem, aut plantam, aut animal, aut aliud uno ſolo ſydere regi, ſed multa etiã à pluribus recipere influxum, & non tam ſeparatum, quàm coniunctum: ſic inter lapides chalcedonius ſubeſt Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni, ſapphirus autem Ioui & Saturno, & ſtellæ Alhayoth. Tuthia Ioui & luminaribus: ſmaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac ſpicæ: Amethyſtus autore Hermete, ſubeſt Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: iaſpis multigenus Marti, & Ioui, ac ſtellæ Alchamech: chryſolithus Soli, Veneri & Mercurio, & ſtellæ quæ dicitur Vultur cadens: topazius Soli, & Elpheiæ: adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba ſerpentaria ſubeſt Saturno & Serpentario cœleſti: maſtyche & menta Ioui atq; Soli, ſed maſtyche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: ſic elleborus Marti & capiti algol. Muſcus & ſandali, Soli cum Venere: coriãdrum Veneri cum Saturno dicata ſunt. Ex animalibus etiã uitulus marinus ſubeſt Soli ac Ioui. Vulpes & ſimiæ Saturni ſunt & Mercurii, & canes domeſtici Mercurii ſunt, & Lunæ, & iã plura ex iſtis in ſupiorib⁹ docuim⁹.

De ſignaculis & characteribus rerũ naturalium. Cap. XXXIII.

OMnes ſtellæ ſuas proprias habent naturas, proprietates, conditiones: quorum ſignacula & characteres per ſuos radios etiã in iſtis inferioribus producunt, in elemẽtis, in lapidibus, in plãtis, in animalibus & eorum membris. Vnde unaquæq; res à diſpoſitione harmonica, & à ſua ſtella ipſam irradiante ſortitur ſpeciale aliquod ſignaculum, ſeu characterem ſibi impreſſum, illius ſtellæ ſiue harmoniæ ſignificatiuum, ac ſpecialem in ſe continentem uirtutem, ab aliis differentem, uel genere, uel ſpecie, uel numero, præiacentis materię. Habet itaq; quælibet res ſuum characterem ad aliquem peculiarem effectum ſibi à ſua ſtella impreſſum, maxime ab illa quæ in ipſa præ cæteris obtinet principatum: & hi characteres has ſtellarum ſuarum proprias naturas, uirtutes & radices in ſe continent atque retinent, earumq; conſimiles operationes in res alias, ſuper quas reflectuntur, producunt, & ſtellarum ſuarum influxus prouocant adiuuantq;, ſiue planetarum, ſiue etiam ſtellarum fixarum, & imaginum, & ſignorum cœleſtium, quoties uidelicet in debita materia, ſuo tempore debitiſq; ſolennitatibus fuerint fabricati. Quod conſiderantes antiqui ſapientes, qui ad inueſtigandas occultas rerũ conditiones plurimum laborauerunt, ſtellarum imagines, figuras, ſignacula, ſigilla, characteres

Res quælibet ſuũ habet characterem.

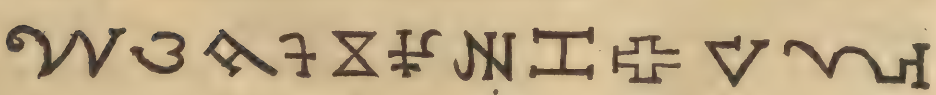
adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plãtis, & ramusculorum iuncturis atq; nodis, alios in animalium membris diuersis: Nam laurus, lotus, heliotropiũ, plãtæ solares in suis radicibus ac nodis præcisis, Solis characteres ostendũt: sic & in animalium ossibus, & spatulis: unde spatularia diuinationis species *Spatularia unde processerit.* processit, atq; in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non raro inuentæ sunt. Sed cum in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudẽtia percipi possunt, iccirco relinquentes nunc ea, quæ in plantis & lapidibus, cæterisq́; rebus, & multorũ animalium membris inuestigari possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cum sit totius uniuersi completissima imago, in seipsa omnẽ cœlestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium stellarũ, *In humana natura cœlestiũ influxuũ signacula abũde reperiuntur.* cœlestiumq́; influxuum signacula characteresq́; abunde reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo à cœlesti natura minus sunt remota. Verum sicut stellarum numerus soli deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectꝰ ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde ualde pauca innotuerunt, quæ ueteres Philosophi & Chiromantici partim ratione, partim experiẽtia sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædam planetarum signacula, siue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromantici in hominum manibus cognouerũt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbum scripturæ sacræ, per illas scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntq́; ubilibet nationum & linguarum semper eædem atq; sibi consimiles permanentesq́;: quibus adinuenerunt postea multas alias, cum ueteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui nosse uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic est ostendisse undenam characteres naturæ suam ducãt originem, atq; in quibus rebus sunt perquirendi.

SEQVVNTVR FIGVRAE LITERARVM DIVINARVM.

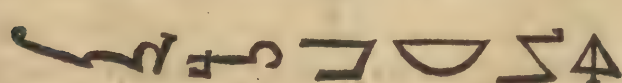
Literæ siue characteres Saturni.

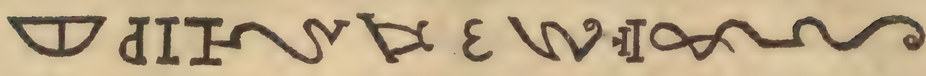
Literæ seu characteres Iouis.

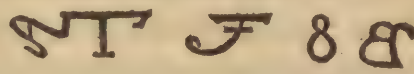
Literæ seu characteres Martis.

Literæ siue characteres Solis.

Literæ siue characteres Veneris.

Literæ siue characteres Mercurii.

Literæ siue characteres Lunæ.

Quomodo per res naturales earumq; uirtutes, possumus allicere & attrahere influxus atq; uirtutes corporum cœlestium. Cap. XXXIIII.

NVnc si optas ex aliqua mundi parte stella'ue uirtutem accipere, adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis influxum, uelut lignum per sulphur, picem & oleum, paratũ ad suscipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum speciei uel indiuiduo rite adhibes multa, quę sparsa sunt eiusdem inter se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportune paratã singulare munus ab idea infunditur per rationem animæ mundi. Dico autem opportune paratã, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quandam uirtutem infuderat materiæ. Nam licet res uirtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ uirtutes ita delitescentes sunt, quòd raro opus aliquod ab illis tali uirtute perfectum extat: sed sicut in grano sinapis con-
Simile. tusio latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas succo cepæ uel lacte, producit in aspectum prius delitescentes: & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quãdo submergitur lapis aceto, prodeunt, & quasi sculptæ eminentes extant, atq; sicut tactus scopæ uel arburi rabiem suscitat consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in materia uirtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestam efficit, atque ut ita loquar, de potentia producit in actum: quando res illi sub cœlesti opportunitate rite exponũtur. Exẽpli gratia: si cupis uirtutẽ à Sole attrahere, quære quæ sunt solaria: inter uegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia:

hæc sunt adhibenda, hæc sumēda: potissime uero quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis cōferunt: sic singulare munus à Sole trahes per radios Solis simul opportune susceptos, perq; spiritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; utilitate Caput XXXV.

COmpertum habemus in natura inferiori, non inueniri in uno quodam comprehēsas cunctas superiorum corporum dotes, sed perplures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen unaquæq; non cunctas Solis complectitur uirtutes: sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, ut si centum uel mille Solis uirtutes per tot plātas, animalia et similia sparsæ fuerint, possumus has simul cōflare et in unam redigere formam, in qua dictas uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Est autem in commixtione uirtus duplex: una uidelicet, quæ partibus suis prius insita est, et cœlestis: alia, per certam et artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, et secundum certas proportiones commistionum, quales cum cœlo consentiant sub certa cōstellatione acquisita: et hæc uirtus descendit per similitudinem et habitudinē quandam rerum ad inuicem cum superioribus, inquantum sequentes uirtutes antecedētibus gradatim correspondent, ubi præsertim patiens ad suū insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, uaporum et similium compositione, cum physicè, tum astronomicè confecta, resultat quædam communis forma, pluribus syderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilium florum succis exceptum et in unā formam redactum, omnium continet uirtutem, diuino propè et admirabili muscarum artificio. Quo tamen haud minus mirandum est, quòd Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quod gigātum in Libya gens quædā ex floribus cōficere nouit optimum, adeo ut ab apum melle minimum distare uideatur. Omnis autem commixtio, quæ cōstat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut unum fiat, undiq; sibi constet, neq; facile dissipetur: sicut uidemus aliquando lapides et corpora diuersa, ui quadā naturali sic conglutinari & uniri, ut penitus unū uideantur: sicut duæ arbores per insitionē, & ostreæ cum lapidibus ui quadam naturæ occulta: uisaq; sunt animalia in lapides uersa, atq; sic cum lapidis substantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneum efficere uiderentur. Sic hebenus in arborum genere, modo lignum, modo lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis sub cœlestibus influxibus, tūc uarietas illinc quidē cœlestiū actionū, hinc uero potentiarū naturaliū cōgregata, facit q̄dā mirabilia, per unguēta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia uidelicet legūtur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis q Alchorat inscribiē, & aliorū pluriū.

Duplex in cōmixtione uirtus.

De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ uitæq; sensibilis Cap. XXXVI.

SCiendum uero, quo alicuius rei nobilior forma est, eo res ipsa prõptior est, & propẽsior ad recipiendum, eo etiã potẽtior ad agendũ. Reddunť itaq; incõprehensibilia rerum mirabilia, quando scilicet materiis commixtis, opportunisq́; tẽporibus præparatis, ad uiuificandum ponuntur, uitam illis ex stellis, animamq́; sensibilem, tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe est in materiis præparatis potentia, quas tunc uitam adipisci uidemus, quando qualitatum perfecta commixtio priorem iam contrarietatem fregisse uidetur: perfectiorem uero adeptæ sunt uitam, quatenus complexio à contrarietate est remotior. Cœlum uero causa prępotens ab initio cuiusq; rei generandæ, concoctione materiæ & digestione perfecta, cœlestes influxus dotesq́; mirificas cũ uita simul largiť, quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est cõprehensio ad nobiliores uirtutes ac sublimiores cõcipiẽdas. Virtus pręterea cœlestis alibi quidem sopita iacet, ceu sulphur à flamma remotum: in uiuẽtibus autem corporibus sæpe flagrat, sicut sulphur accensum: tum uapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreãtur, qualia legũtur in libro Nemith, qui & legum Plutonis inscribitur: quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt, neq; secundum leges naturę producũtur. Nos enim scimus, quòd ex uermibus generantur culices, ex equo uespæ, ex uitulo & boue apes, ex cãcro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex anate tosta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta & per frusta incisa in loco humido & subterraneo dimittatur generantur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitã concipit, & trãsit in uermem perniciosum. Et est artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quę & quales materiæ, siue natura siue arte inchoatæ uel perfectæ, siue ex pluribus aggregatę, quales cœlitus influxus suscipere possunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cùm nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiã nullã permittunt expertem fore suæ uirtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum nõ ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, ut impossibile sit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem quandam formam.

Varia uariorum animaliũ procreatio.

Materiæ ad animã mundi colligantia.

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædã & uitalia dona desuper trahimus. Cap. XXXVII.

DIcunt Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatētur, omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi, & corruptioni subiecta. Eadem etiam esse in cœlesti mũdo, sed modo quodam cœlesti, deinde etiam in mundo intellectuali, sed multo perfectiori, & meliori nota, perfectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie unumquodq; infernum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem uim illam cœlestem, quam quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam uocant: ab intellectuali autem mundo spiritualem, uiuentemq́; uigorem, omnem qualitatiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo deniq; per hæc intermedia pro gradu suo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sydera, ab illis ad eorundem intelligētias, & inde ad archetypum unaquæq; res aptè reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artem, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam, quod intuentes Aegyptii, naturam magam uocauere, hoc est, uim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & conuenientium per couenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad seinuicem superiorum cum inferioribus, Græci συμπάθειαν uocauerunt: sic cõuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo in materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aërem, nec aër cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animam. Sic uidemus, cum natura fœtus corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamēto, spiritum statim ab uniuerso deducit: spiritus hic fomes est in spiritu corporeq; ad intelligētiam, mentemq́; diuinitus consequendam: sicut in ligno siccitas parata est ad penetraturũ oleum: oleum huic imbibitum esca est ad ignem: ignis ipse luminis est uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibusdã præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona desuper suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæ cum animalibus, hæc uero cum cœlis, & hi cum intelligentiis, & istæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atque cum ipso deo, ad cuius similitudinem, & imaginem omnia creata sunt. Prima autē dei imago, mundus: mũdi homo, hominis animal, animalis zoophytũ, illius uero planta, plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq́; repræsentant. Rursus in spiritualibus conuenit planta cũ bruto uegetatione, brutum cum homine sensu, hic cum dæmone intellectu, illi cum deo im-

Magia unde emanet

mortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intẽtioni, hęc imagini: illa ſenſationi, ea ſenſibus, ipſi tandẽ rebus. Ea enim eſt naturæ colligantia & continuitas, ut omnis uirtus ſuperior per ſingula inferiora longa & continua ſerie radios ſuos diſpertiendo uſq; ad ultima fluat: & inferiora per ſingula ſua ſuperiora ad ſuprema perueniãt. Sic enim inferiora ad ſuperiora inuicem cõnexa ſunt, ut influxus ab eorum capite prima cauſa, tanquam chorda quædam tenſa, uſq; ad infima procedat: cuius ſi unum extremum tangatur, tota ſubito tremat, & tactus eiuſmodi uſq; ad alterum extremum reſonet, ac moto uno inferiori, moueatur & ſuperius, cui illud correſpondet, ſicut nerui in cythara bene concordata.

Naturæ mira colligantia.

Quomodo dona, nõ ſolũ cœleſtia & uitalia, uerũetiam intellectualia quædã & diuina deſuper ſuſcipere poſſumus. Cap. XXXVIII

TRadunt Magi per inferiora ſuperioribus conformia, poſſe opportunis cœli influxibus cœleſtia dona trahi: atq; ſic quoq; per hæc cœleſtia cœleſtes dæmones, quatenus ſtellarũ pediſſequos nobis cõciliari & inſinuari. Quare certis quibuſdam materiis naturalem uim diuinitatis habentibus, hoc eſt, quæ naturaliter ſuperis cõſentaneæ ſunt, rite collectis, partim phyſicè, partim aſtronomicè, undiq; opportune conflatis, dona non ſolum cœleſtia aut uitalia, uerumetiã intellectualia, quædam dæmoniaca & diuina deſuper ſuſcipi poſſe, Iamblichus, Proclus, atq; Syneſius, cum tota Platonicorum ſchola confirmant: & Mercurius Triſmegiſtus ſcribit ex propriis certiſq; rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compoſitam rite ſtatuam, confeſtim per dęmonem cõgruum animari. Cuius etiam meminit Auguſtinus de ciuitate dei libro octauo. Ea enim eſt mundi concordia, ut etiam ſupercœleſtia trahantur à cœleſtibus, & ſupernaturalia à naturalibus cõſpirent ac trahãtur: quia una uirtus opifex & ſpecierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidẽ uirtus opifex, ſicut ex occultis rationibus manifeſta producit, ita magus aſſumit manifeſta, occulta ut attrahat: puta, per ſtellarũ radios, per ſuffumigationes, per lumina, per ſonos, per res naturales cœleſtibus congruas: quibus ultra corporeas qualitates inſunt etiam rationes, & ſenſus, & numeri, & menſuræ incorporeæ atq; diuinę. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus ſæpe diuinum aliquod & mirandum ſuſcipere ſolitos: ſic lapis qui naſcitur in pupilla oculorum hyænæ, ſub lingua retentus, diuinationem præſtare dicitur. Idem fertur ſelenites lapis lunaris, efficere: ſic anchitide dicunt euocari imagines deorum, ſynochitide umbras inferorum euocatas teneri: Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ naſcens Perſico latere, efficit, ut narrat Plinius, atq; magos ea uti, cum uelint deos euocare, eſſeq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam eſſe herbas quaſdam, quibus mortui reuocẽtur ad uitam. unde Xanthus hiſtoricus narrat herba quadã nomnie bali,

Magus p manifeſta, occulta attrahit.

occiſum draconis catulum, uitæ reſtitutum à parente, eademq; Tillonem quendã, quã draco occiderat, reſuſcitatum. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verum an poſſint talia re uera fieri ui herbaꝝ, uel cuiuſuis alterius rei naturalis in hominem, in ſequentibus diſſeremus: poſſe autem fieri in cæteris animantibus certum & manifeſtũ eſt. Sic muſcæ ſubmerſæ ſi ponãtur in cineribus tepidis, reuiuiſcunt: & apes ſubmerſæ ſimiliter uitam recuperant in ſucco nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, ſi corpore integro exiſtẽte ponãtur ſub fimo in aceto, & addatur de ſanguine uulturis, poſt paucos dies oẽs recuperãt uitã. Echeneim ſi quis in fruſta diſcerpſerit, & in mare proiecerit, paulo poſt partes cõuenire, & reuiuiſcere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos ſuos reuocare ad uitam proprio ſanguine.

Tillo p herbã uitæ reſtitutus.

Aĩalia ad uitã reuocari poſſunt, homo non ita.

Quòd certis quibuſdam mundi materiis mundana numina, & horũ numiũ miniſtros dæmones allicere poſſumus. Ca. XXXIX.

NEmo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici poſſe, quẽadmodũ narrat Pſellus Gnoſticos magos cõſueuiſſe, quos pene execrãdæ & abhominabiles turpitudines exequebanť, quales olim in ſacris Priapi, & in ſeruitio idoli quod uocabať Panor: cui pudendis diſcoopertis ſacrificabať. Neq; iſtis diſſimile eſt, ſi mõ ueritas & nõ fabula eſt, quod legiť de Tẽplarioꝝ deteſtãda hęreſi, & ſimilia hoꝝ de maleficis mulieribus cõſtãt: q̃ qdẽ anilis demẽtia ſępe in eiuſmodi flagitiis errare deprehenditur. His igitur & horum ſimilibus mali dæmones alliciuntur, atq; conſpirant: quẽadmodum malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: omnis, inquit, poteſtas ſatanæ illic inhabitat, & coniurationẽ init cũ uniuerſis principatibus, & pariter noſipſi cũ eo, & obedit nobis Cynops, & nos uiciſſim obedimus illi. Nemo rurſus ignorat ecõuerſo bonis operibus, pura mente, myſticis orationibus, deuotis ſuppliciis & ſimilibus, ſupercœleſtes angelos nobis cõciliari. Nemo igitur dubitet ſimili modo certis quibuſdã mũdi materiis mũdana numina quoq; allici poſſe, uel ſaltẽ dæmones hoꝝ numinũ miniſtros ſiue pediſſequos, ut inquit Mercurius, dæmones aëreos, non ſupercœleſtes, nedũ ſublimiores. Sic legimus ueteres ſacerdotes feciſſe ſtatuas & imagines futura prænũciãtes, ſpiritusq; ſtellarum ipſis infudiſſe, nõ tam materiis certis cohibitos, q̃ eiſdẽ gaudentes: quatenus uidelicet eiuſmodi materias ipſi ſibi congruas dignoſcentes, ſemper libenterq; habitant in eiſdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, nõ ſecus atq; ſoleãt dæmones humana corpora occupantes.

Dæmones mali, malis alliciuntur artibus.

Angeli boni, bonis cõciliantur operibus.

De ligationibus cuiuſmodi ſunt, & q̃bus modis ſoleãt fieri. Ca. XL.

DIctum eſt de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturalium. Reſtat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, & ipſa eſt ligatio hominum in amorem uel in odium, in ægritudines & ſanitates, & eiuſmodi. Item ligatio furum & latronũ, ut in aliquo loco

Ligatio multiplex.

furari non poſſint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquam tranſire nō poſſit: ligatio nauium, ut nulla ui uentorum, etiam infinitis uelis per uentum tenſis portum egredi minime ualeant. Item ligatio molendini, ut nullo impetu uolui poſſit: ligatio ciſternæ, uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil poſſit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non poſſit: & quod aliquod combuſtibile appoſito fortiſſimo igne nō ardeat. Item ligatio fulgurum & tempeſtatum, ut nocere non poſſint. Item ligatio canum, ut latrare non poſſint: ligatio auium & ferarum, ut uolare uel fugere nequeant: & horum ſimilia uix credibilia, quæ tamen ſæpius experiētia cognita ſunt: Fiūt *Ligatiões per quæ fiant.* autem ligationes huiuſmodi per ueneficia, per collyria, unguēta, potiones ſiue philtra, per alligationes & ſuſpenſiones, per annulos, per faſcinationes, per fortes imaginationes & animi exceſſus, per imagines & characteres, per incātationes & imprecationes, per lumina, per ſonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocationes, ſacrificia, adiurationes, exorciſmata, conſecrationes, deuotiōes, perq́; uarias ſupſtitiones & obſeruatiōes, hoꝝq́; ſimilia.

De ueneficiis, earundemq́; potentia. Cap. XLI.

Veneficiorum tanta narratur eſſe potentia, ut credātur omnia inferiora ſubuertere, & tabeſcere & permutare poſſe, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena
Ipſe dedit Mœris. naſcuntur plurima Ponto:
His ego ſæpe lupum fieri, & ſe condere ſyluis,
Mœrim, ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Item alibi de ſociis Vlyſſis:

Quos hominum ex facie dea ſæua potentibus herbis
Induerat Circe, in uultus, ac terga ferarum.

Et paulo poſt:

Picus equum domitor, quem capta Cupidine coniunx,
Aurea percuſſum uirga, uerſamq́; uenenis
Fecit auem Circe, ſparſitq́; coloribus alas.

Sunt autem huiuſmodi ueneficiorum ſpecies, cuiuſmodi recitat Lucanus de uenefica illa Theſſala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura ſiniſtro
Miſcetur, non ſpuma canum, quibus unda timori eſt,
Viſcera non lyncis, non duræ nodus hyænæ
Defuit, & cerui paſti ſerpente medulla.
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In mediis echeneis aquis, oculiq́; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis utribus detõsos, pro Bœotii adulescentis capillis, attulit Pamphilæ, inquiens: Iam uecors animi, tectum scā dulare conscendit, quod altrinsecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maxime his artibus suis cõmodatum, secreto colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinā, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durātibus clauis defletorum, sepultorum etiam cadauerum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnosi claui pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirantibus fibris litat uario latice, nūc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle montano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutuantur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quo nidor suarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuuene Bœotio aditum gestientes fores insiliunt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam ueneficas, artibus adeo imbutas, ut dato caseo statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & hos finito opere in homines iterum restituerent. *Hoĩes subito in iumēta uersi.*

De quorundā ueneficiorꝝ admirādis uirtutibus. Cap. XLII.

NVnc uero narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo sit parata uia ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in ueneficio uires habeat, uideamus: Nam ut dicunt, acescunt eius superuentu musta nouella, uitis eius tactu in perpetuum læditur, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsoriis eborisq; nitor perstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiam contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem: in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insanabili ueneno morsus infigitur. al uei apum emoriuntur, tactisq; aluceariis fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigrescūt. equę si sint grauidæ, cõtacto eo abortpatiū unt: abortū etiā facit illitū pręgnātibus. Asinæ nō concipiūt tot annis, quot grana hordei eo cõtacta comederint: cinisq; pannorum mēstruosorum si quis eum aspergat lauandis uestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluso. Præterea tertianis quartanisq; efficacissimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiā ignorāti: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si *Sanguinis menstrui uires.*

Hydrophobi remediũ

aqua potus'ue formidetur à morsu canis, supposita tantũ calyci lacinia mẽstruo tincta, statim metum eum discuti. Præterea ferunt nudatas in mense, si segetem ambiant, erucas ac uermiculos, scarabeosq́; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum uero, ne id oriente sole faciãt, sementẽ enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq́;, ac contra fulgura prodesse. horum plura Plinius ipse recitat. Illud scias, maius uenenum esse, si decrescente luna accidat: sed uim eius maiorem esse, si in silente luna contingat: si uero in defectu lunæ solis'ue euenit, irremediabile fieri: maxime uero ac potentissimi uigoris esse, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in uirginitate prima sit, id quoq; conuenit tunc ei: nam tactis omnino postibus domus, irritum in ea fit omne maleficium. Præterea ferũt, quòd fila uestis contactæ, ne igne quidem uincuntur, atq; si in incẽdium proiiciantur, non dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd si radix pæoniæ cum castoreo & litura pannorum menstruosorum detur patienti, sanari morbum comitialem. Præterea si stomachum cerui cremaueris uel assaueris, adiungasq́; de pannis menstruosis suffitus, eo balistas nihil proficere ad uenationem: capillos etiam mulieris menstruosæ, si sub fimo ponantur, generari serpentes: ac etiam si cremẽtur, fugari eorum odore serpentes, tanta uis eius ueneficii est, ut etiam uenenosis sit uenenum. Est & hippomanes carũcula, inter ueneficia haud parũ famosa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fronte nascentis pulli equini apparet: quam nisi statim mater uorauerit, animũ à filio penitus auersum habet, & fœtum nõ alit: ob hoc maximam uim eius ad amorem concitandum ferunt, quando in puluerem uersa cum amantis sanguine propinatur in poculis. Est & aliud ueneficium quod eodem nomine hippomanes dicũt, uirus scilicet illud, quod ex equarum inguinibus defluit, quo tẽpore ferũt in amoris furorẽ, cuius meminit Verg. ubi canit:

Hippomanes.

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Pastores. lentum distillat ab inguine uirus.
Hippomanes quam sæpe male legere nouercæ,
Miscentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iuuenalis Satyricus:

Hippomanes carmenq́; loquar, coctumq́; uenenum
Priuigno datum.

Narrat Apollonius in suis Argonauticis, Promethei herbam quam natam ait ex sanie & cruore in terrã stillante, dum iecur Promethei uultur in Caucaso laceraret ac depasceretur: cuius flos, inquit, assimilis croco, colore coryc̃to, caule gemino, cubiti mensura prominens, radix sub terra uelut caro recenter incisa succum nigricãtem tanq̃ phagi emittit: Quo si quis Proserpinæ prius re diuina peracta corpus illiniat, illum nec ferro nec igne oblædi posse, tradit. Et Saxo Grammaticus scribit, Frotoni cuidam uestẽ fuisse, qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis ue-

neficiis inficitur: nam, ut refert Plinius, sanguine eius tactis postibus, ferũt præstigiorum infestari artes, nec posse elici deos, nec colloqui quocũq; modo tententur. Item tali sinistri cinere decocto, cum sanguine mustelæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rursus extremã fistulam intestini contra ducum ac potestatum iniquitates administrari, & ad successus petitionum, iudiciorum ac litium euetus pollere, si omnino aliquantulum quis secum habeat, eiusdem quoq; cauerna sinistro lacerto religata, si quis mulierem aspiciat, amatoriũ esse tam præsens, ut ilico sequatur: frontis uero corium fascinationibus resistere. Basilisci quoq; sanguinẽ, quem & Saturni sanguinem uocant, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ut gerenti ipsum, tribuat successus petitionum à potestatibus, tum etiam à diis precum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinum, si euellatur ex aure leua canis, cui nõ insit alius, q̃ niger color, in augurio uitæ uim magnam obtinere, nam si æger respondeat ei, qui intulerit à pedibus stante interroganteq; de morbo, certam esse spem uitæ: moriturũ uero, si nihil respondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioso morsum, habere uim discordiæ, si ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calceamento subdita pollici, præsertim si iungatur cum herba eiusdẽ nominis, scilicet cynoglossa. Idem fieri membranam ex secundis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, mirãda de his fieri: nam officulo quod est in sinistro latere, deiecto in aquam frigidam, statim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in potione: libidinem adligatũ, stimulare: contrà officulo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec postea feruere nisi exempto, quartanas cũ eo sanari adligato in pellicula anguina recenti, aliasq; febres, atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uero atq; cor ex his ranis contra ueneficia quæ fiunt ex ipsis efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cũ quo homo occisus sit, mirandã inter ueneficia uim habere: nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferũt cum eis omnem equum uel ferocissimum facilime regi & superari. Et si ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipsum uelocissimum fieri, nec ullo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicũt etiam, si quis gladium cum quo decollantur homines uino immergat, quicunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiam poculũ ex ursino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, ursinã rabiem induere, ita, ut homo ille qui biberit, se in ursam trãsfiguratum putet, omniaq; uisa sub ursorum specie diiudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quousq; poculi uis fuerit resoluta, nullo alio malo in complexione sua inde percepto.

Hiænæ ueneficia.

Basilisci, et illius sanguinis ueneficia.

De suffitibus, & earum ratione & potentia. Cap. XLIII.

SVffumigationes etiam quædam ad ſtellas accommodatæ plurimum poſſunt, quatenus aërem ſpiritumq́; uehementer afficiunt ad dotes cœleſtes opportune ſub ſtellarum radiis capeſſendas: ſpiritus enim noſter ab huiuſmodi uaporib' plurimū tranſmutatur, ſiquidem uterq; ſit uapor quidam alterius ſimilis. Aër etiā per dictos uapores inferiorum & cœleſtium qualitatibus facilime affectus, in præcordia aſſidue & repente penetrans, ad ſimiles nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinaturo adhiberi ſolent ſuffumigationes ad phantaſiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus conſentaneæ ad diuinam

Suffitus ad propheciā conducens.

inſpirationem ſuſcipiendam nos accōmodant: ſic dicūt quòd ſuffitus ex ſemine lini, & ſemine pſyllii, & radicibus uiolæ & apii, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quātum uero ſuffumigationes in aërem poſſint nemo miretur, qui ſentiat cum Porphyrio certis quibuſdā uaporibus à propriis ſuffumigationibus exhalantibus, aëreos dæmones ſtatim allici & inſinuari, tonitrua, & fulmina induci & ſimilia: quemadmodum iecur chamæleontis in ſummis tegulis uſtum, conſtat imbres & fulmina incitare: ſimiliter caput & guttur, ſi roboreis lignis accēdatur, imbrium & tonitruum cōcuſſus facere. Fiunt etiam ſuffumigationes ſub opportunis ſtellarum influxibus, facientes dæmonum idola in aëre uel alibi protinus apparere. Sic inquiunt, ſi ex coriandro, & apio ſiue hyoſcyamo cum cicuta fumigium fiat,

Spirituum herbæ.

dæmones ſtatim congregari: hinc illas herbas ſpirituum uocant. Similiter dicunt, ſi ex radice cannæ ferulæ cum ſucco, cicutæ & hyoſcyami, & taſſi, barbaſſi, & ſandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat ſuffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & ſi iſtis additum fuerit apium, fugat dæmones ex omni loco, & deſtruit idola illorum. Simili modo ſuffitus factus ex calaminto, pæonia, menta & palma Chriſti, omnes malos ſpiritus & noxia phantaſmata propellit. Præterea certis ſuffumigiis, quædam animalia cōgregari uel fugari tradunt, ſicut de lipare ſuffito refert Plinius, omnes beſtias euocari: ſic è ſummo gutture cerui uſtis oſſibus congregari ſerpentes, cornu uero ceruino ſuffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonū ſuffitæ. Similiter accenſo pulmone aſini, uenenata oīa fugere: ungula equi ſuffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungula mulæ. Muſcas quoq; ea fugari, ſi de ſiniſtro pede fuerit. & dicunt, quòd ſi ſuffumigetur domus aut locus aliquis cum felle ſepiæ, confecto cum thimyamate, & roſis, & ligno aloës, ſi tunc proiiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de ſanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut ſanguinis: & ſi proiiciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Vapores autē eiuſmodi corpus aliquod efficere, & uirtutē huic infundere atq; diutiſſime perſeuerare, nō ſecus arbitrādū eſt, atq; cōtagioſus aliquis aut uenenoſus peſtilētiæ uapor etiā ultra bienniū in pariete dom' ſeruatus, habitātes inficit, ac qualis ex epidemia uel lepra latēs in ueſte calamitas, diu poſtea inficit utētē. Iccirco imaginib'

& annulis,& ſimilibus magiæ inſtrumentis,& theſauris abſcõditis ſuffumigationes certæ adhibentur, quas haud parũ conferre Porphyrius teſtatur. Sic dicunt,ſi quis defoderit aurum uel argentum uel aliquod pretioſum,luna ſoli coniuncta in imo cœli,& ſuffumigauerit locum cũ coriandro,& croco,& hyoſcyamo,& apio,& papauere nigro,æquis ponderibus cõtuſis,& cũ ſucco cicutæ diſtẽperatis,nũquã inueniri aut auferri poterit quod ſic abſcõditũ eſt,ſemperq́; dæmones cuſtodiẽt illud:& ſi qs nitatur inde aliquid auferre, infeſtabit̃ ab illis,& incidet in phreneſim. & dicit Hermes,quòd ſperma ceti in ſuffitu non habet ſibi par ad alliciendos dæmones:quare ſi ex eo & ligno aloës,coſto,muſco,croco, thymiamate, cũ ſanguine upupæ diſtẽperatis fiat ſuffitus,ualde cito cõgregat ſpiritus aëreos:& ſi ex eo ſuffumigetur circa ſepulchra mortuorũ, congregat manes & umbras mortuorũ. Sic quoties ad ſolem opus aliquod dirigimus, ſuffumigamus cum ſolaribus: ſi ad lunam,cũ lunaribus,& ſimiliter de cæteris faciebant.Et eſt ſciendũ,quòd ſicut cõtrarietas & inimicitia eſt in ſtellis & ſpiritibus,ita etiã in ſuffumigiis ad eoſdẽ:ſic contrariãtur inuicem lignum aloës & ſulphur: thus, & argentũ uiuum:& ſpiritus inducti per ſuffitũ ligni aloës, accenſo ſulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus ſpiritum ſolitum apparere in forma leonis,obiecto gallo,mox diſparuiſſe, quia gallus contrariatur leoni,& ſic de ſimilibus conſiderandum & practicandum eſt.

Cõpoſitio quorundã ſuffituũ planetis accõmodatorũ. Ca. XLIIII.

SIc cõficimus pro Sole ſuffumigationem,ex croco,ambra, muſco,ligno aloes,ligno balſami,& ex fructibus lauri, cum garyophyllis,& myrrha,& thure, quæ omnia contuſa & certa proportione commixta, ea uidelicet quæ ſuauiorem reddat odorem,incorporãtur cum cerebro aquilæ, uel ſanguine galli albi, in modum pilularum uel trochiſcorum.

Lunarem uero ſuffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri,& ſemine papaueris albi cũ thure & camphora,quæ incorporabuntur cum ſanguine menſtruo, uel ſanguine anſeris.

Pro Saturno capitur ſemen papaueris nigri,ſemen hyoſcyami,radix mãdragoræ,lapis magnes & myrrha,& conficiuntur cum cerebro cati,uel ſanguine ueſpertilionis.

Pro Ioue accipitur ſemen fraxini,lignum aloës, ſtorax,gummi benzae, lapis lazuli,& de ſummitate pennarum pauonis,& incorporantur cum ſanguine ciconiæ,uel hirundinis,uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium,bdelliũ, armoniacũ, radices utriuſq; ellebori,lapidem magnetis & parum ſulphuris,& incorporantur omnia cũ cerebro corui,ſanguine humano,& ſanguine catti nigri.

Pro Venere cõficim⁹ fumigiũ ex muſco,ambra,ligno aloës,roſis rubeis, & corallo rubeo,& cõficiuntur cũ cerebellis paſſerũ & ſanguine colũbarũ.

Pro Mercurio fit ſuffumigium,ex maſtyche,thure garyophyllis & herba pentaphyllo , ac lapide achate , & incorporantur omnia cũ cerebro uulpis uel muſtelæ,& cum ſanguine picæ.

Sunt præterea ſuffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut coſti & herbæ thuris. Iouis ſuffitus,odoriferi quiq; fructus,ut nux muſcata,ut garyophylli.Martis,omne odoriferum lignum,ſandalorum,cupreſſi,balſami,& ligni aloës.Solis omne gũmi,thus,maſtyche,benzae,ſtorax,ladanũ, atq; ambra & muſcus. Veneris ſunt flores,roſę,uiolę,crocus,& cõſimiles. Mercurii oẽs cortices lignorũ & fructuũ,ut cinnamomũ,caſſia lignea,macis,cortices citri,& lauri grana,& quæq; etiã odorifera ſemina. Luna habet pro ſuffitu uegetabiliũ omnium folia, ut foliũ Indum,& folia myrti,& lauri. Scias prętere a iuxta magorum ſententias,quòd in omni opere bono,ut ſunt amor,beneuolentia & ſimilia,ſuffumigium debet eſſe bonum,redolẽs,& pretioſum. In malo aũt opere,ut ſunt odiũ,ira,calamitas & ſimilia,ſuffumigium debet eſſe fœtidum & uile.Habent etiam duodecim ſigna Zodiaci ſuos ſuffitus,ut Aries,myrrham:Taurus,coſtũ:Gemini,maſtychen: Cãcer,cãphorã:Leo, thus:Virgo,ſandalos:Libra,galbanum:Scorpius,opopanacen:Sagittarius, lignum aloës:Capricornus,aſam:Aquarius,euphorbium: Piſces,thymiama. Potẽtiſſimum aũt ſuffituum deſcribit Hermes,ex ſeptem aromatibus, iuxta ſeptem planetarum uires conflatum:recipit nanq; à Saturno coſtũ, à Ioue nucem muſcatam,à Marte lignum aloës,à Sole maſtychem,à Venere crocum,à Mercurio cinnamomum,à Luna myrtum.

De Collyriis,unctionibus,philtris,eorũq; uirtutibus. Ca. XLV.

COllyria etiã & unguenta naturalium cœleſtiumq; uires conſpirantia circa ſpiritum noſtrum, poſſunt eum multiplicare, transmutare,transfigurare,transformare,alias aliter:iam uero & tranſpoſitionem inducere potẽtiarum illarum, quæ ſibi inſunt,ut iam non ſolum poſſit in proprium corpus agere, ſed etiam in propinquũ,atq; illud per radios uiſuales,per faſcinationes,perq; cõtactus quadam ſimili afficere qualitate: ſpiritus autẽ noſter, quia uapor eſt ſanguinis ſubtilis,purus,lucidus,aëreus,atq; unctuoſus. Iccirco conducit collyria ex ſimilibus uaporibus conficere, qui cum ſpiritu noſtro magis conſonant in ſubſtantia,tum propter ſimilitudinem magis alliciunt,attrahunt ſpiritũq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiones poſſident:hinc per contactus quãdoq; ægritudines,ueneficia,uel amores inducuntur quibuſdam rebus manibus uel ueſtibus inunctis:ſimiliter per oſcula quibuſdam rebus in ore retentis amores inducuntur,ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam eſſe:

Vt cum te gremio accipiat lætiſſima Dido
Regales inter menſas,laticemq; Lyæum
Et dabit amplexus, atq; oſcula dulcia figet,

Occultum inſpires ignem, fallasq; ueneno.

Viſus autem quia eſt purius, & reliquis ſenſibus clarius ſentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigens, maxime ac plus aliis conuenit cũ ſpiritu phantaſtico, quod apparet in ſomniis, ubi ſæpius nobis uiſa ſeſe offerũt quàm audita, uel reliquæ ſenſationes. Iccirco collyria quando uiſuales ſpiritus transformant, ſpiritus ille imaginationem facile afficit, quæ quidem diuerſis ſpeciebus ac formis affecta, ipſas per eundem ſpiritum tranſmittit ad ſenſum exteriorem uiſus, quo caſu cauſatur in eo talium ſpecierũ ac formatum ſenſatio ſuo modo, ac ſi ab exteris obiectis moueretur, ut putet ſe uidere imagines terribiles, dæmones, & ſimilia: ſic fiunt collyria facientia nos dæmonũ umbras in aëre uel alibi protinus aſpicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis catti nigri, & ex quibuſdam aliis rebus cõficere. Simile huic etiam ex ſanguine upupæ, ueſpertilionis & hirci conficitur: & dicũt, ſi inungatur ſpeculum chalybeum cum ſucco arthemiſiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos ſpiritus. Sic fiunt etiam quędam ſuffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiam quãdoq; quæ uigilãtes uix poſſint uel auſint. Quædam nos faciunt audire ſonos horrendos, uel delectabiles nusq̃ pręſentes & eiuſmodi. Hæc eadem cauſa eſt cur maniaci ac melancholici credunt ſe ea uidere uel audire extrinſecus, quæ non niſi intrinſecus imaginatio phantaſticatur, hinc timent non timẽda, & in ſuſpiciones mirabiles, ac falſiſſimas incidunt, & fugiunt nemine perſequente, iraſcũtur & luctantur nemine pręſente, timent ubi non eſt timor: cuiuſmodi paſſiones etiam magicæ confectiones inducere poſſunt, per ſuffumigationes, per collyria, per unguenta, per potiones, per ueneficia, per lampades & lumina, per ſpecula, per imagines, incantamenta & carmina, per ſonos & concentus, ex certorum animalium neruis certa harmonia conſtantibus, etiã per uarios ritus, obſeruationes, ceremonias, religiones, & ſuperſtitiones, ſicut hæc ſuis locis tractabuntur. Neq; ſolum his artificiis eiuſmodi paſſiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, ſed etiam res ipſe atq; homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, ſicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Eriſichtonis filia narrant Poëtæ: ſic Circe ſocios mutauit Vlyſſis: & quondam in Iouis Lycæi ſacris guſtatis ſacrificiorum extis, homines in lupos uertebantur, quod dicit Plinius accidiſſe cuidam Demarcho, putat idẽ Auguſtinus. Narrat etiam ſe dum eſſet in Italia, accepiſſe quaſdam fœminas, dato uiatoribus ueneficio in caſeo, eos in iumenta uertiſſe, rurſusq; cũ portaſſent, quæ uoluiſſent onera, in homines reſtituiſſe, idq; patri cuidam Præſtantii nomine tunc accidiſſe. & ipſæ ſacræ literæ teſtantur magos Pharaonis mutaſſe uirgas ſuas in dracones, & aquã in ſanguinẽ, & alia quædã.

Viſus purior eſt q̃ auditus.

Maniacorũ & melancholicorũ affectiones unde.

De alligationibus, & ſuſpenſionibus phyſicis. Caput XLVI.

ANima mundi quando per ſuam uirtutem omnia uel naturaliter generata, uel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipſis proprietates cœleſtes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipſæ nō ſolum applicatæ per ſuffumigationes, uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiuſmodi modorum, uerumetiam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo ſuſpēduntur, uel alio quouis modo ſupponuntur, uel leuiſſimo contactu approximantur, ſuam nobis imprimunt uirtutem: per has itaq; alligationes, ſuſpēſiones, inuolutiones, ſuppoſitiones contactusq́; corporis & animæ accidentia mutantur, in ægritudines, in ſanitates, in audaciam, in timorem, in triſtitiam, in lætitiam, & ſimilia: & reddunt geſtantes gratioſos uel terribiles, acceptos uel reprobatos, honoratos & dilectos, uel odioſos & abominabiles. Paſſiones autem eiuſmodi per ſupradicta infundi non ſecus arbitrantur, q̃ in inſitionibus arborum manifeſtum eſt, ubi uirtus uitalis transfunditur à trunco in ſurculum illi inſitum cum alia ligatura, qua contactus ſibi inuicē non hæreant: ſic in palma fœminina quādo appropinquat ad maſculinam, rami eius declinant ad maſculum & incuruantur: quod uidentes hortulani, ligant funes de maſculo ad fœminam, quæ redit erecta ſuper ſeipſam, tanq̃ iam adepta ſit per cōtinuationem funis maſculi uirtutem. Simili modo uidemus, quòd torpedo marina etiam per longiſſimam uirgam procul tacta ſubito manum ſtupefacit tangētis. Quod ſi quis etiam leporem marinum attingat, aut manu aut baculo dum in morbo eſt, animi defectum incurrit. Similiter dicunt, quòd ſtella marina uulpino ſanguine & clauo æreo ianuæ affixa, mala medicamenta nocere non poſſe: dicitur etiā, quòd ſi mulier accipiat acum, inficiatq́; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanū defoſſum fuerit, & ſecum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, non poterit uir quiſpiam cum ea coire q̃diu ſecum habuerit. Iam his exēplis uidemus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel ſuſpenſionibus, & quodam ſimplici contactu, aut per alicuius fili cōtinuationē quaſdā uirtutes inde ſuſcipere poſſumus. Oportet autem noſſe certam alligandi & ſuſpendendi legem & modum huic artificio congruentem, ut ſcilicet fiant ſub certa cōſtellatione & conſona, fiantq́; dictæ alligationes & ſuſpēſiones cum filis metallicis uel ſericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis, uel ſetis certorum animalium factis. Inuolutiones uero fiāt in foliis herbarum, uel pelliculis animalium, uel certis pāniculis & ſimilibus, quatenus res inter ſe conſentiant: ut ſi ſolarem alicuius rei uirtutem tibi cōciliaturus fueris, hāc inuolutam lauri folio, uel pelle leonis, filo aureo, uel ſericeo crocei coloris, collo ſuſpēdas, Sole in figura cœli regnāte: ſic enim ſolaris uirtutis illius rei poteris euadere cōpos. Quod ſi Saturnalis rei alicuiꝰ uirtutē optas, hāc ſimili mō, Saturno dominā te, ĩuoluas pelle aſini, uel pāniculo funerali, p̄ſertim ſi ad triſtitiā oparis, & filo nigro ſuſpēdas: Simili mō de reliq̃s æſtimādū eſt.

Palmæ fœmininæ ad maſculinā inclinatio.

Torpedo ſtuporem inducit.

Alligationes et inuolutiones quomodo fieri debeant.

De annulis & eorum compositionibus. Cap. XLVII.

ANnuli etiã quos semper magnifecit antiquitas, quando opportune fabricantur, simili modo suam in nobis promunt uirtutem, quatenus gestantem, eiusq; spiritum afficiunt lætum, uel tristem, mãsuetum uel terribilem, audacem uel timidum, amabilem uel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra ægritudines, uenena, hostes, cacodęmones, & cõtra quæuis alia noxia, uel nos obligãt eisdẽ. Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando uidelicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna fœliciter aspecta, uel sibi coniuncta, debemus lapidem herbamq; huic stellę subditam accipere, atq; annulũ ex metallo huic stellæ conformi fabricare, & in eo lapillum infigere herba uel radice subiecta: deniq; inscriptiones imaginum, nominum, characterũ, præterea suffumigationes nõ prætermittere: sed hæc alibi discutiemus, ubi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac lege confectos, & septem planetarum uirtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierum nomina distinguens, quorum beneficio ipse supra annum centesimum ac tricesimũ uixerit, insuper & iuuentæ nitorẽ semper retinẽs. Simili modo Moses Hebræorum legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephũ. Erat etiã, narrãte Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos cõtra serpentũ morsus, fascinationes atq; dæmonia cõfecisse. Idẽ de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonẽ legimus Gygi Lydorum regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatę uirtutis, cuius sigillum cũ ille in palmã conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscũq; sibi obstare arbitrabatur interemit, atq; in his eum facinoribus nullus uidere poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est. *Annulorũ cõpositio.*

De locorum uirtutib', & q̃ loca cuiq; stellarum correspondẽt. Ca. XLVIII.

SVnt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarũ illa comitantes, aut alio quouis modo aduentitiæ: Nam, ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco primũ audiat alitẽ illã, si dexter pes circũscribat, ac uestigiũ id effodiatur, nõ gigni pulices ubicunq; spargatur. Sic ferunt puluerẽ è uestigio anguium collectum, si cũ eo respergantur apes, in alueare reuerti: similiter puluerem in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerẽ aũt in quo se accipiter uolutauerit, si alliget linteolo rutilo, ferũt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirũdinũ lapill' collectus, recreare cõfestim dicit comitiales: & adalligatus, perpetuo tueri, potissime

si sanguini uel cordi hirundinum fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa ue na & ieiunus transierit super locum ubi recenter ceciderit corruens morbo comitiali, in eum trāsire morbum. & narrat Plinius, quòd clauum ferreum defigere in quo loco primum caput defixerit corruēs morbo comitiali, absolutorium eius mali fore. Sic herbam in capite statuæ natam collectamq; alicuius, in uestis panno adalligatam lino ruffo, capitis dolorem cōfestim sedare tradunt: & herbam quamcunq; è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, ut nemo colligentem uideat, tertianam leuo brachio, ita, ut æger quid sit illud ignoret. Ex locis uero quę stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quęuis fœtida, tenebrosa, subterranea, religiosa & funesta, ut cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & uetustate caduca, loca obscura, & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribuntur loca quæuis priuilegiata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loco nitida, mūda, uariis suauibus odoramentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolēta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorum strages, cedesq; factæ sunt, & carnificinas, & eiusmodi. Ad Solem pertinent lucida, aër serenus, palacia regum, & principū aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæq;. Venus autem incolit fontes amœnos, uiridātia prata, floridos hortulos, ornata cubilia, & lupanaria, (& ut Orpheo placet) cerulea, littora, & balnea, chorearum palęstras, & muliebria cūcta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorum foros & consimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, littora, naues: dicitur quoque uarios lucos inerrans, possidetq; uias publicas, & recōditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certū tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quo ex loco illo Venerea quadā facultate adficiāt: quod nō secus fieri putāt, q̃ res q̃ stāt in loco fœtido, efficiuntur fœtidæ: & quæ in loco aromatico, fiūt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem, uel Martialem, uel Iouiam, iubent ad oriētem spectare, uel ad meridiem. Primum, quia gaudent esse orientales à Sole: alterum, quia principalia eorum domicilia, scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia: Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos uero rem Veneream, Mercurialem uel Lunarem, spectare iubent uersus occidētem, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionem, quia domicilia eorū principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septentrionalia: sic in opere solari spectandum est contra oriētem, uel meridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen.

Loca planetis respōdentia.

Mundi plagæ planetis subiectæ.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus,

&q colores,qbus ſtellis,domibus & elemētis diſtribuant. Ca.XLIX.

LVmen etiam qualitas multum formalis,& ſimplex actus intelligentiæ,& imago: primo à diuina mente in omnia diffuſa, ſed in ipſo deo patre,qui eſt pater luminū,eſt prima uera lux:deinde in filio illius illuſtrans ſplendor & exuberans:in ſpirituſancto ardens fulgor,ſuperans omnem intelligentiam etiam,ut inquit Dionyſius,ſeraphinorum.In angelis itaq; diffuſa fit ſplendens intelligentia,profuſumq; gaudium ſupra omnis rationis terminos, diuerſis tamē gradibus ſecundum ſuſcipientis intelligentiæ naturā ſuſcepta:deſcēdit deinceps in cœleſtia,ubi fit copia uitæ & efficax propagatio,etiā uiſibilis ſplendor:In igne uero naturalis quidā uigor à cœleſtibus inſitus: In hominibus deniq; fit lucidus rationis diſcurſus,& rerum diuinarum cognitio,totaq; rationalis:ſed & hęc multiplex,aut diſpoſitione corporis,ut uolūt Peripatetici,aut quod uerius eſt,pro libito cauſæ largientis,qui diuidit ſingulis prout uult:tranſit inde ad phantaſiam,ſupra ſenſum tamen : ſed ſolum imaginabilis tandē ad ſenſum,maxime uero oculorum. In eo fit uiſibilis claritas, porrigiturq; alternis perſpicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens : in opacis autem uirtus quædam benefica & generans , penetratq; uſq; ad centrum,ubi radiis eius in anguſtum collectis,fit caliginoſus calor, crucians & exæſtuans,adeo omnia lucis uigorem, pro eoꝝ capacitate perſentiunt,quæ cuncta ad ſe uiuifico calore cōnectens , tum cuncta permeans entia, earum qualitates uirtutesq; conducit per omnia . Iccirco uetant magi umbra cuiuſq; infirmi aſpergi,uel infirmi alicuius urinam cōtra ſolem lunam'ue nudari:quia radii luminis penetrantes, ſubito morboſum corpus noxias qualitates ſecum ferentes,traiiciunt in aduerſum, atq; illud eiuſmodi qualitate male afficiunt:Hæc ratio eſt,cur faſcinantes obſeruant,ut umbra ſua faſcinatum contegant : ſic hyæna umbræ ſuæ cōtactu facit obmuteſcere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quędam per lampades,lychnos,cādelas,& eiuſmodi ex certis quibuſdam rebus & liquoribus, ad ſtellaꝝ normā opportune electis,& ad eorundē cōgruitatē inter ſe compoſitis,quæ quando accēduntur, atq; ſolæ lucent, ſolent nonnullos mirabiles & cœleſtes producere effectus,quos ſæpe homines admirātur, quemadmodum ex Anaxilao narrat Plinius,equarum uirus à coitu in lychnis accenſum,equinorū capitum uiſum,monſtrifice repręſentare : ſimile fieri etiam ex aſinis.& muſciliones cum cera diſtemperatæ & accenſæ,faciunt uidere muſcas:& corium ſerpentis accenſum in lampade , facit apparere ſerpentes . Et dicunt quando uuæ ſunt in flore,ſi quis circumligarit illis phialam plenam oleo,& dimiſerit ita donec fuerint maturę,illuminato illo poſtea in lampade,facit uidere uuas. Idem ualere etiam in cæteris fructibus. Quod ſi centaurea permiſceatur cū melle & ſanguine upupæ,& ponatur in lucerna,circūſtātes apparebūt ſolito maiores:etſi per noctē illuminetur in ſereno,uidet, quòd ſtellę diſcurrāt

adinuicem. Piſcis ſepiæ atramento etiam ea uis eſt, ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur quoq;, quòd candela ex quibuſdam Saturnalibus rebus confecta, ſi accenſa extinguatur in ore hominis recēter mortui, poſtea quoties ſola luceat, inferre circunſtātibus triſtitiam maximam, atq; timorem. Huiuſmodi plures conſimiles lychnos, & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrānides, & ex poſterioribus Albertus, in quodā tractatu de hoc ſingulari. Colores etiam lumina quædam ſunt, qui rebus immixti, ſolent eas ſtellis ac cœleſtibus corporibus, quibus ipſi congruunt, exponere. Et nos in poſterioribus dicemus, quorum colorum ſint planetarū lumina: ſecundum quos etiam fixarum ſtellarum naturę deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumq; colores, uariis planetis diſtribuantur referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plūbei, fuſci, Saturnum referentes. Colores uero ſapphirei, aërei, perpetuo uirides, clari purpurei, obſcuriores, aureiq; argēteo mixti, pertinent ad Iouem. Colores autem rubei, ardētes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, ſanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores, referunt Solem. Colores uero omnes albi, pulchri, uarii, uirides, rubicundi, aliquātulum crocei ſiue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; lunam. Quinetiam ex domibus cœli, prima & ſeptima, habēt colorem album: ſecunda & duodecima, uiridem: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: ſexta & octaua nigrū. Habent etiam elementa ſuos colores, per quos phyſici de complexione & proprietate naturæ iudicant: terrenus enim color, ex frigido ſiccoq; conductus, fuſcus & niger eſt, & atram bilem, Saturniamq; naturam pollicetur: cœruleus ad albedinem tendens, denotat pituitam: nam frigus albefacit humidum, ſiccumq; denigrat: ſub rubeus color ſanguinem indicat: ſed igneus, ſiue flāmeus excandeſcens choleram: quæ cum propter ſubtilitatem ſuam, omnibus facile eſt cōmixtibilis, uarios deinceps cauſat colores: nam ſi ſanguini miſcetur, illo dominante rubore uiget: ſi dominetur cholera, ſubruffum efficit: ſi æqualis mixtio eſt, ruffum facit: ſed ſi cum ſanguine eſt cholera aduſta, canabinum reddit: rubeum cum ſanguine dominante, aut ſubrubicundum, præualente cholera: quod ſi cum humore melacholico miſceatur, nigredine tingit, ſed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: ſi ſuperabundat phlegma, luteum: ſi melāncholia uincit, glaucū: ſi autem cum ſolo phlegmate miſceatur, æqua portione, facit citrinum: ſi per exceſſum alterius, pallidum aut ſuppallidum. Sunt autem colores oēs magis potentes, quando ſunt ſericei uel metallei, uel in ſubſtantiis perſpicuis, uel lapidibus pretioſis, & in his, quæ cœleſtem ſimilitudinem propinquius imitantur, maxime autem in uiuentibus.

Planetarū colores.

Domorum cœli colores

Humorum colores

De Faſcinatione, atq; eius artificio. Cap. L.

FAscinatio est ligatio, quæ ex spiritu fascinãtis per oculos fascinati ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis autẽ instrumẽtum spiritus est, scilicet uapor quidam purus, lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radii isti emissi uaporẽ spiritalẽ secũ ferunt: uapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius usq; ad obuios spectantis oculos emissus uaporem unà secũ corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sic patefactus, & in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro suorum radiorũ aculeis, qui spiritus uehicula sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidẽ lentus spiritus fascinati diuerberans oculos, cũ à percutientis corde incitatur, percussi præcordia, tanq̃ regionẽ propriã sortitus, cor uulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui p meos oculos ad intima delapsi præcordia, acerrimũ meis medullis cõmouẽt incendiũ. Scias itaq; hoĩes tũ maxime fascinari, quando frequẽtissimo intuitu aciẽ uisus ad aciẽ dirigẽtes, oculi oculis reciproce inhiant, radii radiis copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tũc spiritus spiritui iũgitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radiis. Accenduntur etiã uel repẽtino quodam intuitu, ueluti iaculo seu ictu totũ corpus penetrãte: unde tũc spiritus & sanguis amatorius sic uulnerati, non aliter in amãtem & fascinantẽ feruntur, q̃ sanguis & spiritus uindictæ alicuius cæsi prolabuntur in cædentem: unde Lucretius de his amatoriis fascinationibus cecinit:

Fascinatio quid.

Fascinationis instrumentũ, spiritus.

Radij, uehicula spũs.

Fascinatio quõ fiat.

Idq; petit corpus mens unde est saucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam
Emicat in partem, sanguis quaq; icimur ictu,
Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quando affectui uapores oculorum subseruiunt. Iccirco utuntur fascinantes collyriis unctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritum tali uel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducendum amorem collyriis utuntur Venereis, ex hippomane, sanguine columbarum uel passerum, & ex similibus. Ad inducendum timorem, collyriis utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hyænæ, & similibus. Ad calamitatem uel ægritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

De certis obseruationibus, admirandas uirtutes producentibus. Caput LI.

ACtus quoq; certos & obseruationes, certam naturalium uim possidere tradunt, ut credãt morbos quosdam sic uel sic auferri posse aliquando, uel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si resegmina unguiũ ægri ligẽtur ad collũ anguillę uiuę in linteolo,

Resegminũ unguiũ effectus.

ipsa sic in aquã remissa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro resegmina unguiũ è pedibus manibusq; cera permixta, ita ut dicatur, quartanæ, tertianæ, uel quotidianæ febri remedium fieri, atq; sic ante solis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina unguium, si ad cauernas formicarum adiiciantur, eam quæ primo cœperit trahere, correptam iubẽt collo subnecti, atq; ita discuti morbum: & è ligno fulgure icto, reiecto post terga manibus, aliquid demorbari ferunt: & in quartanis fragmẽtum claui è cruce inuolutum lana, subnectunt collo, aut spartum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam sol non attingat. Item immatura morte raptorum manu, strumas parotidas gutture tacto, sanari affirmãt. Itẽ dicunt difficiles partus statim solui, cũ quis lectũ in quo sit grauida transmiserit, lapide uel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus interfecerũt, scilicet, hominem, aprum, ursam. Idem quoq; efficere hastam militarem, euulsam à corpore hominis, si terram nõ attigerit, sagittas etiã corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt amatorium esse. dicunt etiam comitiales morbos sanari cibo è carne feræ occisæ eodem ferro quo homo interfectus sit: negãtur oculorum uitia fieri, nec lippiri eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: inguinibus medentur aliqui licium telæ detractum, nouenis septenis ue nodis adalligantes, ad singulos nodos uiduam aliquam nominantes. Item pecudis lien super dolentes lienen extenditur, dicẽte eo qui medetur lieni se remedium facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorii, tecto ue includi & obsignari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat eodem uitio lacertæ uiridis urina, in olla ante cubiculum dormitorii eius cui medetur suspẽsa, ita quòd æger egrediens reuertensq; attingat manu. Item in urina uituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit cohiberi dicũt: qui uero in urinam canis suã ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborũ torporẽ sentire: ferunt contrà omnia mala medicamenta auxiliari suam cuiq; urinam matutinis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scãdens, in eius os si quis expuat, ipsamq; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoq; est, sed experimẽto facile quod narrat idem Plinius, si quẽ pœniteat ictus eminus cominus ue illati, & statim expuat, mediam in manũ qua percussit, leuatur ilico percussus à pœna, hoc delũbata quadrupede approbari, statim à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiam aggrauãt ictus ante conatum. Simili modo saliua manu ingesta, expuere similiter in calceamentum dextri pedis anteq̃ induatur, bonum est, cum quis transit locum, in quo aliquod periculũ adierit. Despuimus quoq; comitiales morbos, contagia, repercutiendo: ueniam etiam à diis spei alicuius audacioris petunt aliqui in sinũ despuendo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non accedere, si capti unius pedibus infractis, cultroq; adacto paulatim

Sputi uel saliuæ efficacia.

Lupi quõã finibus arcendi.

ſanguis circa fines agri ſpargatur, atq; ipſe fodiatur in eo loco, à quo cœperit primo trahi. Methanenſes Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriã ad præſeruandas uites præſentaneũ remediũ certiſſimo ſemper experimẽto cõpertũ habuerunt, ſi flante adhuc uento, gallũ gallinaceũ albũ duo uiri diuerſum trahentes diſcerperent mediũ, & uterq; ſuã partẽ retinens uineta perluſtrarẽt, quouſq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerãt loco, ambo ſibi obuii rediiſſent, tũcq; eo loci gallinacei fruſta defodiſſent. Tradũt etiã ſi quis uiperam in uaporẽ baculo ſuſtineat, eum futura præcinere, baculũ quoq; quo angui rana excuſſa ſit parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipſe recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis ante gladio circunſcribere, poſtea effodere, cauere præterea contrarium uentũ. Item dicitur, quòd ſi quis menſurauerit hominem mortuum cum fune, primo à cubito ad maiorem digitum, deinde ab humero ad eundem digitum, & poſtea à capite uſq; ad pedes, faciendo ter omnes iſtas menſurationes, ſi alius quiſpiam poſtea cum eodem fune ſimili modo menſuretur, ferunt illum improſperari, & infortunari, ac cadere in calamitatem & triſtitiam. Et narrat Albertus ex Chyrannide, quòd ſi qua mulier te ligauit maleficiis in amorem ſuum, accipe camiſiam ſuam, & per capucium, & per manicã eius dextram minge foras & diſſoluetur maleficium. Et narrat Plinius, quòd adſidere grauidis, uel cum remedium alicui adhibetur, digitis pectinatim inter ſeſe complexis, ueneficium eſſe, idq; compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, ſi circa unum ambó ue genua id fiat: Similiter poplites alternis genibus imponere ueneficium eſt: ideoq; hæc in conſiliis ducum poteſtatumq; fieri uetitum, uelut omnes actus impedientia: & dicitur ſi quis ante oſtium ſtans nomine uocet cum muliere iacentem, atq; ille reſpondeat, ſi tunc aut cultrum, aut acum infigat oſtio, frangatq; acie demiſſa, non poterit iacens coire cum illa, quã diu hæc ibi fuerint.

De uultu, ac geſtu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his quibus ſtellis reſpõdeãt, unde phyſiognomonia, & metopoſcopia, & chiromãtia, diuinationũ artificia, ſua fundamẽta habeãt. Ca. LII.

Vltus uero ac geſtus, corporisq; motus & ſitus, & figuræ nobis inſuper adhibitæ, ad cœleſtia munera capienda conducunt, nosq; ſuperis exponunt, certosq; in nobis effectus producunt, non ſecus atq; in elleboro, quam quidem herbam colligens, ſiue folium ſurſum trahat, ſiue deorſum, hoc ipſo motu cauſat, ut humores ſurſum trahat, uel deorſum. Quãtum etiam uultus atq; geſtus, uiſum, imaginationem ſpiritumq; animalem afficiunt, nemo ignorat: ſic coeuntes ad prolem, plerunq; uultus quos ipſi tunc uel agunt, uel imaginantur, ſolent naſcituris filiis imprimere: ſic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel triſtis, repẽte perterret: ſic facile miſericordiam mouet geſtus ac figura lugẽtis: ſic facile amorem excitat amabilis perſonæ *Vultus atq; geſtus quãtũ imaginationem afficiant.*

figura . Scire autem debes huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicinæ spiritum, atq; passiones interiores animam. Nã quemadmodũ medicinæ & passiones animi certis cœli dispositionibus coalescũt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciã nanciscũtur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, ut sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, ut genuflexio aspectu deorsum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus uultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Qui gestus, quosnã referãt planetas.

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Iouem uero referunt, uultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum eleuato tanquam adorantis. Martem referunt, gestus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, uultusq; consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, uultusq; consimiles: item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Venerei sunt, ut choreæ, amplexus, risus, uultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt inconstabiles, strennui, lubricosi & huiusmodi, uultusq; cõsimiles. Lunares sunt mobiles, uenefici, pueriles & eiusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt: Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus uenis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis superciliis, rara barba, grossis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter uero hominẽ significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ staturæ, caluũ, habentẽ oculos maiusculos, nõ prorsus nigros, pupillã latã, nares, breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam, boni animi & bonorũ morũ. Mars hominẽ facit rubeũ, capillitio ruffo, facie rotũda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacẽ, festiuũ, superbũ, callidum. Sol hominem significat colore fuscum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, staturæ breuioris, pulchri tamẽ corporis, corpore caluũ, & crispum, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidũ. Venus hominẽ significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen albũ, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, neq; nigrum, facie oblonga, fronte eleuata, pulchris oculis, nõ ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & lõgos habentẽ digitos, ingeniosum, subtilẽ inquisitorem, uersipellem & uariis

Figuræ quibus planetis respondeant.

fortunis ſubiectum. Luna uero ſignificat hominẽ colore album, mixto rubore, pulchra ſtatura, facie rotunda, & ſępe ſignata, oculis nõ ex toto nigris, iunctisq; ſuperciliis, beneuolum, facilem & ſociabilem. Habẽt etiam Signa, & facies ſignorum ſuas figuras, quas qui ſcire uelit in Aſtrologorum libris eas requirat. Ex iſtis deniq; figuris & geſtibus, phyſiognomonia, & metopoſcopia, diuinationum artes dependent: ipſaq; etiam chiromantia, pręditentes futuros euentus, non ut cauſæ, ſed ut ſigna per effectus cõſimiles, ab eadem cauſa cauſatos: & licet hæ diuinationum ſpecies per inferiora & debiliora ſigna uaticinari uideantur, non tamen aſpernanda nec damnanda ſunt eorum iudicia, quãdo non ex ſuperſtitione, ſed ex partium omnium corporis harmonica correſpõdẽtia prognoſticãtur. Quicũq; aũt nũc natura, ſtudio, actione, motu, geſtu, uultu, animi affectib⁹ tẽporisq; opportunitate cœleſtia meli⁹ imitať, is tãq̃ ſupis illis ſimilior, ampliores inde põt recipe dotes.

De diuinatione auſpicioꝝ, & augurioꝝ. Cap. LIII.

SVnt quædam alia diuinationũ genera à naturalibus cauſis dependentia, quæ ſua arte & experientia cõſtant in uariis rebus: quibus medici, agricolæ, paſtores, nautæ, unuſquiſq; ex probabilibus ſignis prognoſticãť: quorum multa tradidit Ariſtoteles libro de temporibus. Inter quæ diuinationum genera, auſpicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in pretio fuerunt, ut nihil eorum, quæ ad publica uel priuata negotia pertinerent, inauſpicate perfecerint: populum uero Hetruſcum hoc artificio maxime pręſtitiſſe, Cicero in libro Diuinationum, copioſe declarat. Sunt uero auſpiciorum plures ſpecies: nam quædam dicuntur pedeſtria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædam cœleſtia, quę ex tonitruis & fulmine: quædam caduca, ut cũ in templo uel alibi, quid decidiſſet: quædam ſacra, quæ ex ſacrificiis capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & triſtia auſpicia, ut cum hoſtia profugiſſet ab ara, uel percuſſa mugitum dediſſet, uel in aliam partem corporis, quàm oportet cõcidiſſet. His ſuperadditur Exauguratio, quando uidelicet è manu augurantis uirga decidiſſet, qua contemplari & auſpicium capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat auguriorum genera, ſex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponẽthem, ſonnaſarnoua, ſonnaſaruetus: & alia ſex à ſiniſtris, quorum nomina ſunt, confernoua, conferuetus, uiarã, herrenam, ſcaſſarnoua, ſcaſſaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua eſt augurium, quando tu exiueris domum tuam cauſa faciendi aliquid, & eundo uides hoĩem, uel auẽ, eundo uel uolando, ita quòd ſe ponat ante te in ſiniſtra parte tui: iſtud eſt tibi ſignum bonæ ſignificationis ſuper negotiũ. Feruetus eſt auguriũ, quãdo tu exiueris domũ cauſa faciendi aliquid, & eundo prius inuenis uel uides auẽ, uel hoĩem pauſantẽ ante te in ſiniſtra parte tui: iſtud eſt tibi malum ſignum ſuper negotio. Viaram eſt

Romani nil inauſpicatum fecerunt.

Auſpiciorum ſpecies.

Auguriorum genera duodecim.

augurium, quando homo, uel auis, suo itinere uel uolatu ante te transit, ueniens à dextra parte tui, & tendēs in sinistram, euanescit: istud est tibi bonū signum super negotio. Confernoua est augurium quando prius inuenis hominem uel auem, euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris, te uidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium quando prius inuenis uel uides hominem uel auem, reclinantem à dextris tuis uidēte te: est tibi signū malū super negotio. Scimasarnoua augiriū ē, quādo homo uel auis post terga cōsequit te, & trāsit te, sed antequā perueniat ad te, uel tu ad eam, alicubi pauset te uidēte à dextris tuis: est tibi signum bonum. Scimasaruetus est augurium quando uides post te hominem uel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scassarnoua est, si uideris post te hominem uel auem, sed antequam perueniat ad te uel tu ad eam, pauset in loco te uidente: signum est tibi bonum. Scassaruetus est, si uideris hominem uel auem prætereuntem, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponenthem, est quando homo uel auis ueniens à sinistris, & transiens ad dextrā, euanescit à conspectu tuo absq; quod uideas repausantem: signum est tibi bonū. Hartenam auguriū est, si homo, uel auis à dextris ueniens, post terga tua trāsiens in sinistram, uiderisq; eam alicubi pausantem: hoc signum est malum. hęc Scotus hactenus. Augurabant etiam ueteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssea libro decimo septimo, quia putabant illa procedere ex loco sacro, uidelicet capite, in quo uiget & operatur intellectus: unde & sermo quicunq; mane surgenti inopinato in buccam mentem'ue uenerit, præsagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animātibus, & aliis rebus, quā in auguriis significationē habeant. Cap. LIIII.

PRima quæq; auspicia in opis cuiusq; initio accipiēda sunt: ut si uestē tuā in initio opis à soricibus corrosam senseris, desine ab incœptis: si egrediēs offenderis in limine, aut in uia impegeris pedē, cōtine iter: si qd mali ominis in principio negotioꝝ tuoꝝ tibi occurrerit, differ inchoata: ne, uel tota intētio frustreť, aut inutiliter cōpleať: sed expecta donec omine meliore faustā agēdis arripias horā. Videm' aīalia pmulta ex ui quadā ipsis à natura insita, præstigiosa atq; fatidica: nōne gall' cātu horas solertissime indicat: & alis aptis leonē fugat: aues cōplures cātu & garritu, muscæ acri pūctura pluuiā pnūciant: & delphines crebris supra aquas saltibus tēpestates pcurrūt. Lōgū esset retexere oīa præsagia q̄ ex auibus, & animalibus didicere Phrygii, Cilices, Arabes, Vmbri, Tusci, & alii populi, q augiria sequuti sūt: q̄ p illos multis expimētis & exēplis cōprobata sūt. In omnib' nāq; sūt abscōdita futuroꝝ oracula: maxima aūt q̄q; tibi aues ominales pnūtiabūt. Hæ sunt quas ex hoīb' in aues cōuersas eē referūt poetę. Itaq; quid cornix loquať diligēter ausculta, sitūq; ei' sedētis, aut uolātis à dextris

Ominales aues quæ sint.

an à sinistris, loquax an clamosa an silens, præcedat an sequatur, transeuntis'ue expectet aduentum, an fugiat, quo'ue discedat, omnia diligēter attende. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias significant: quoniā hoc animal duo oua parit, ex quibus marem & fœminam generari oportet: si autē, quod rarissime euenit, duo mares generētur, aut duæ fœminæ, iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiscētur: itidem neq; fœminæ alteri mari, sed dissociatæ, solæ degunt: Ideo unicæ cornici occurrentes, augurantur futurum, ut uiduali uita sibi uiuēdum sit. Idē etiam portendit columba nigra: hæc enim post maris interitum, semper sola degit. Coruos autem non minore diligentia obseruabis, hos nanq; rebus maioribus præferri, & cornici præiudicare dicūt: & sensit Epictetus Stoicus philosophus & grauis autor, si cui coruus aduersum crocitaret, uel corpori uel fortunæ, uel honori, uel uxori, aut natis aduersa portēdere. Deinde cygnos, qui aquarum secreta prænoscunt considerabis, eorum nanq; hilaritas non modo nautis, sed quibusq; preterea peregrinātibus felices præsagiunt euentus, nisi fortioris superentur superuentu, utputa aquilæ, quæ potentissima imperii sui maiestate, omnium auium fidem, si contra loquatur, euacuat: cunctis siquidem auibus altius uolat, profundiusq; perspicit, & ab ipsius Iouis arcano nunq̃ excluditur: altitudinem & uictoriam, sed per sanguinē portendit: quia non aquam, sed sanguinem bibit. Locrensibus aduersus Crotonienses dimicantibus, aquila superuolans contulit uictoriam Hieroni: ad prima belli egredienti, aquila ex improuiso residēs in clypeo, regem illum futurum prænuntiauit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die supra domū sedentes, omen duplicis imperii Asiæ & Europæ ei portenderunt. Eadem Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthii filio ob seditionem domo profugo, & in Hetruriam profecto Romamq; petenti, pileū auferens ac alte uolās rursum capiti reponens, Romanorum regnū illi portendit. Iam uero & uultures significant difficultatem, duritiem, & rapacitatem, quod in origine urbis cōdendæ experiētia uerificatū est: futuræ quoq; stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquā inhians occidēdorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renunciarent, quam in partem uersi respicerent uultures. Phœnix autē singularis fœlicitatis successus pollicetur, qua uisa noua Roma, melioribus auspiciis condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitiæ suæ pietate subiturum discrimen. Picta auis Pictauorū urbi nomen dedit, ac gētis lenitatem colore & uoce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordiæ auis, concordiam facit. Grues à gruere antiquo uerbo, quasi congruere dicti, semper adferūt quod expedit, atq; inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinē indicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: contra Hip-

Auguria à maioribus auibus sumenda.

popotamus paricida, ingratitudinẽ meritorum & iniustitiã nunciat. Origis auis inuidiosissima, inuidiã significat. Iamq; etiã ex minoribus auibus, Pica loquax, hospites nuntiat: albanellus præteruolans, si à sinistris ad dextrã feratur, hospitii hilaritatẽ: si contrario, contrarium indicat. Stryx auis semper infausta est, & etiam noctua: quæ quia noctu ex improuiso aggreditur pullos, quẽadmodum mors de improuiso superuenit, ideo mortem prænuntiare dicitur, nonnunq̃ tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hoĩs diligẽtiã & uigilantiã significat, quod residens in Hieronis hasta cõprobauit. Bubonẽ uero Dido dũ misceret Aeneæ infaustum sensit, inde cecinit Poëta:

A minoribus quæ sumantur auguria.

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri & longas in fletum ducere uoces. & alibi:
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in capitolio cecinit, quum res Romana apud Numãtiã inferior fuit, atq; quum Fregellæ ob factã in Romanos coniurationẽ sunt dirutæ. Inquit Almadel, bubones & nycticoraces cum ad insolitas regiones mansionesq; diuertũt, iudicio esse earundẽ regionũ & ædiũ hoĩes morituros, propterea quod aues illæ delectantur cadaueribus, eaq; præsentiunt: morituri aũt homines, iã potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis p̃nũtio canit Naso:

Odimus accipitrem, quia uiuit semper in armis.

Lælius Pompei legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput uolitans, sibi prænũtiasse dicitur. Et inquit Almadel, quòd eiusdem speciei aues inter se pugnãtes, regni mutationem significãt: si uero specie diuersæ contra seinuicem bellum gerant, & quæ amplius non uisæ conueniant, nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, aduentu uel recessu suo familiam augeri uel minui portendũt: earum uero uolatus quanto serenior, tanto laudabilior'. Vnde Melampus augur, ex auicularum uolatu Græcorum stragem coniecit, quando ait: Vides ut nulla serenos ales agit cursus. Hirundines quoniam moribundæ pullis latebras parant, patrimonium amplum uel à mortuis legatum portendunt. Vespertilio fugienti occurrens, euasionem significat: nã ipsa licet pennas non habeat, tamen euolat. Passer autem fugienti malum omen est, ipse enim accipitrem fugiens ad noctuam percurrit, apud quam æque periclitatur: tamen in amoribus boni auspicii est, siquidem libidine concitus, septies in hora coit. Apes regibus bona omina sunt, nam populũ obsequentẽ monstrant: muscæ uero importunitatem & impudentiam significant, quia sæpius abactæ, continuo nihilominus redeunt. Aues etiam domesticæ, auguriorũ nõ sunt expertes, nam galli cantu suo spem & iter inchoantis promouent. Quin & Tiberio nasciturо prægnãs Liuia mater ouum gallinæ subductũ, eousq; sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est, unde augures interpretati sunt, nasciturũ puerũ fore regnaturũ. Et scribit Cicero apud Thebaidam gallos gallinaceos canẽdo totis noctibus Bœotiis,

Domesticarum auguria.

aduersus Lacedæmones præsagisse uictoriam: quod augures ita interpretati sunt, quoniã auis illa uicta silet, canit autẽ si uicerit. Simili ratione etiã ab animalibus & bestiis, euentuũ omina capiuntur, nã occursus mustelæ ominosus est. Leporis occursus, itinerãti timẽdus est, nisi captũ cęperit. Mulus quoq; infensus est, quia sterilis est. Porcus uero perniciosus, talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorũ & pugnę rationem habet: Vnde apud Vergiliũ uisis equis albis exclamat Anchises:

Ab animalib^9 omina quæ sumuntur.

Bellum o terra hospita portas,
Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahunt, pacẽ significant sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario, qui cum hostis patriæ pronunciatus, uidit asinum oblatum pabulum spernentẽ, ad aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis uiam ratus, auxiliarẽ amicorũ turbã orauit hoc unum auxilii genus exhiberent, & se ad mare cõducerẽt, quo impetrato, paruæ superimpositus carinæ Syllæ uictoris minas euasit: utcunq; tamen asellus in augurio occurrat, semper laborẽ, patiẽciam, impedimenta significat. Lupus uero obuius bonus nuncius est, cuius efficacia uisa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiens, successum regni firmauit: tamẽ eius quẽ ante uiderit uocẽ præcludit. P. Africano & C Fuluio Coss. Minturnis lupus uigilem laniauit, quando Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos significat, & malæ fidei homines: quod notum est in Romuli progenie: nam fides quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerũt, uelut lege quadam naturæ, manauit ad posteros. Leoni occurrere, cũ sit hoc animal inter cætera fortissimũ, omnibus terrorẽ incutiens, bonum est: sed leænam mulieri occurrere, malum est, quia conceptũ impedit, nam leæna non parit secundario. Ouibus & capris occursare bonum est. Legitur quoq; in Ostentario Tuscorum, si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portẽdi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatẽ: Vnde Vergilius ad Pollionem canit:

Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit uellera luto.

Bonum etiã est occurrere bobus triturantibus, sed melius arantibus, qui etsi uiam rumpentes iter tardant, moram tamen hanc hospitii gratia compensant. Canis in itinere faustus est, quod Cyrus expositus in syluis, à cane ad regnũ enutritus est: quẽ & angelus, Tobiæ socius, nõ est aspernatus comitẽ. Castor quia uenatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, mali ominis est, & homini sibiipsi damnũ illaturũ portendit. Iamq; etiã ex minutis animalibus mures dãnũ significãt: quę quũ in capitolio aurũ roserũt, eodẽ die ambo cõsules iuxta Tarẽtum insidiis ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciẽs, aut loca exurẽs, uota præpedit, & mali omi-

Minutorũ omina animalium.

nis eſt: contrà cicadæ iter promouent, & bonum rerum nunciant euentum. Aranea à ſuperioribus filum ducens, ſpem uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicę, quia norunt ſibi prouidere, & tutas parare latebras, ideo ſecuritatem & diuitias portendũt, multitudinisq́; exercitum ſignificãt. Hinc cum Tiberii Cæſaris mãſuefactum draconem formicæ deuoraſſent, reſpõſum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio mẽbro pollet, quàm ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio caſum ſuum augurata eſt. Duo angues in lecto Sempronii Gracchi reperti ſunt, dictum illi ab aruſpice, ſi marem aut fœmellam emitteret, aut ſibi aut uxori breui moriendũ: ille uxoris uitam ſuæ præferẽs, occiſo mare fœmellam emiſit, paucisq́; poſt diebus uita exceſſit. Sic uipera mulieres prauas ſceleſtosq́; filios ſignificat, & anguilla hominem ſignificat omnibus infenſum: hæc enim ſeorſum ab aliis piſcibus degit, nec iuncta cum aliis inuenitur. Inter omnia autẽ auſpicia & omina, nullum homine efficacius eſt, nullum potentius, nullum quod euidentius ueritatem exponat: eius igitur occurſantis conditionem, ætatem, ſexũ, profeſſionem, ſitum, geſtum, motum exercitium, complexionem, habitũ, nomen, uerba ſermonemq́;, omnia diligẽter notabis, & requires: nam cum cæteris animalibus tam multa inſunt præſagiorum lumina, non dubiũ eſt, hæc multo efficaciora clarioraq́; humanæ animæ eſſe infuſa, quod & Tullius ipſe teſtatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auſpiciũ ineſſe ſuæ æternitatis, ad omnes rerum ſeries, & cauſas cognoſcẽdas. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperii præſagiuit, & monti capitolii nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in caſtrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet ut aduerſæ rei augurium ilico trucidarẽt, tamen infeliciter pugnatũ eſt, atq; Brutus & Caſſius ambo duces interiere. Ipſe etiam monachorum occurſus uulgo ominoſus habetur, magis autem ſi matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticiniis uictitat.

Efficaciſſimũ ab homine auſpicium.

Quomodo uerificantur auſpicia per lumen ſenſus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. Cap. LV.

AVſpicia & auguria, quæ ex animantibus & auibus futura prædocent, Orpheum illum theologum primo monſtraſſe legimus, quæ depoſt apud omnes gentes magni habita ſunt. Verificantur autem ipſa per luminoſitatem ſenſus naturæ, quaſi ab hoc quædã lumina diuinationis deſcendant ſuper quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de euentibus humanis præſagire: quod etiam ſentire uidetur Vergilius ubi canit:

Haud equidem credo, quia ſit diuinius illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Eiusmodi aũt sensus naturæ, ut inquit Gulielmus Parisiensis, ipse est omni humana apprehensione sublimior, & propheticæ uicinissimus uehemẽterq; similis. Ab hoc sensu mirabilis quidam diuinationis splẽdor aliquibus animalibus naturaliter inditus est: quemadmodũ in quibusdam canibus manifeste apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inueniunt, inuestigant, cõprehendunt, in eos faucibus & dentibus irruẽtes. Simili sensu uultures futuras præuident strages ex præliis, & cõgregantur in locis ubi futuræ sunt, tanquam præuideant sibi futuram escam cadauerum. Eodem sensu perdices cognoscũt matrẽ suam, quam nunquã uiderũt, & relinquunt perdicẽ quæ furatur oua matris, & fouet ea. Hoc eodẽ sensu, omnino ignorante anima humana sentiuntur quædam nociua & terrifica, unde terror & horror inuadit plurimum homines nihil de rebus huiusmodi sentiẽtes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi esse nesciatur uel cogitetur, horrorem, timorem & cordis inquietudinem incutit eiusdem domus habitatoribus, fortasse non omnibus, quia huiusmodi splẽdor nõ omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscõdita in domo aliqua amplissima, aliquando ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historiis, Heraiscũ quendam Aegyptium, diuinæ naturæ uirũ, immundas mulieres nõ oculis tantũ sed uoce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eã ob rẽ non mediocriter affectũ. Refert quoq; Gulielmus Parisiensis, mulierẽ quandã suo tẽpore, uirũ quẽ adamabat, quando adiret locũ in quo ipsa morabat, eiusmodi sensu lõge à duobus miliaribus præsensisse uenientẽ. Refert etiã tẽpore suo ciconiã quandã adulterio cõuictã per olfactũ masculi cõgregata à masculo multitudine ciconiarum ac detegẽte ipso crimẽ fœmellę, ipsam à tota illa multitudine tanq̃ omniũ iudicio reã iudicatã, deplumatã ac laceratã fuisse. Recitat etiã de quodã equo, qui cũ ignorans cũ matre sua cõcubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi propriis dẽtibus, genitalia abscidisse, tanq̃ uindicantẽ in se incestũ. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadã simile factũ, q̃ cũ ad mẽsam cuiusdam ueniẽs in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorũ ab uno filius hospitis interẽptus est, illa reuersa & cognita culpa, necẽ intulisse catulo, nec postea in tectũ id reuersam fuisse. Iam his exẽplis uidemus, quõ sup animantia quędam præsagiorũ lumina descẽdere possunt, uelut signa rerũ in eorũ gestu, motu, uoce, uolatu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi cõstituta. Nam iuxta Platonicorũ doctrinam, est rebus inferioribus uis quædam insita, per quam magna ex parte cũ superioribus cõueniũt, unde etiam animaliũ taciti cõsensus cũ diuinis corporibus consentire uident, atq; his uiribus eorũ corpora & affectus affici, quarum nomine suis adscribuntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & sic de singulis, & secũdum eorũ

Sensus naturæ sublimitas.

proprietates elicere præsagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas supra recitauimus, bubo quoq; quia auis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poeta:

Fœdaq; sic uolucris uenturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi dicitur esse præsagii, præsertim in auspiciis nautarum, quia aqua non mergitur, unde canit Ouidius:

Cygnus in auspiciis semper lætissimus ales.

Osciuæ aues. Sunt præterea osciuæ aues, quæ ore cantuq; auspicium faciunt: ut sunt coruus, picus, cornix, unde Vergilius.

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

In auiũ uolatu q̃d cõsiderandũ Aues uero quæ futura uolatu portendunt sunt, sicut buteones, sanqualæ, aquilæ, uultures, grues, cygni, & similes: in uolatu nanq; considerantur, utrũ tarde an festinanter uolant, si quando ad dextram, uel ad sinistram uolitẽt, quot numero insimul conuolitent: hoc modo grues quando festinãter uolant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatem. Item quando duæ aues simul conuolant & ferales sunt, malum portẽdere dicuntur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cæteris inuestigabis rationem de numeris huc transferendo: præterea similitudinem obseruare in his coniecturis magistrale est, quẽadmodum apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filium Aeneam his carminibus edocet:

Ni frustra augurium uani docuere parentes,
Aspice bis senos lætantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam despectare uidentur,
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere.
Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilissimum autem augurandi genus est eorũ, qui audiunt & intelligũt sermones animaliũ sicuti apud ueteres Melãpus & Tiresias & Thales atq; quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrãt Philostratus & Porphyrius, quòd cũ olim Apollonius in cœtu amicorum consedisset, spectans ad passeres in arbore considentes, uenisse unum aliunde passerculum garritu & uoce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos euolasse, dixit ad socios, passer ille reliquis nũciauit asinum prope urbem in angiportu onustum tritico cecidisse, triticũq; humi diffusum: his uerbis affatim permulti commoti iuere spectatũ, & ita

factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerunt: Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificiis hirundinē fuisse dicit. Certū enim est, quia omnis uox cuiuscūq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, uel affectus læti, uel tristis, uel iracūdi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeo mirandum. Verum Democritus ipse, hanc artem tradidit, ut ait Plinius nominando aues, quarum cōfuso sanguine serpens gignatur: quē quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes, Si quis certo die kalendarū Nouēbriū egressus ad uenādum, primam auem quā ceperit coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint auium cæterorumq́; animalium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconū comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit tradiditq́;, cor talpæ ad præsagia cōferre. Erant etiā diuinationes & auspicia, quæ ab extis, & fibris sacrificiorū capiebantur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Animaliū uoces, passionū aīæ significatiuæ sunt.

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages.

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebant, duobus in eo cōstitutis capitibus, quorū unū ciui, alterū hosti nūcupabant, collatisq́; capitibus huius aut alterius partis pronūtiabāt uictoriā, quēadmodū apud Lucanū Pōpeianorū cædē, ac Cæsareanorū uictoriā exta significasse legimus in his uersibus:

Iecur extorum caput.

Quodq́; nefas nullis impune apparuit extis,
Ecce uidit capiti fibrarum increscere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis uisceribus cor perquirebant. Quod si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset, pestifera hæc erāt auspicia, & piacularia dicebātur: Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliā quàm oporteret corporis partē cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpurea processit, & in sella aurea sedit sacrificāti cor in extis bis defuisse. Et C. Mario Vticæ immolāti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello, C. Claudius & L. Petellius Coss. cum immolassent uictimas, iecur subito tabuit: nec multo post hic morbo, alter Ligurū armis interiit, extis ita prædicētibus: quòd profecto aut deorum uirtute, aut dæmonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres momēti habitum est, quoties insolitū quid in extis appareret: quemadmodum Syllæ apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi uictoriam cum regno portēdere interpretatus est, admonuitq́; iccirco, ut solus Sylla extis illis uesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipſe color uatem, nam pallida tetris
Viſcera tincta notis, gelidoq́; infecta cruore,
Plurimus aſperſo uariabat ſanguine liuor.

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentiſſimi & ſapientiſſimi quiq; uiri illas ſectarentur, imò ſenatus atq; reges nihil inauſpicate agerẽt. Sed hæc omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita ſunt.

De aruſpicina fulgurum, & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda ſunt. Cap. LVI.

CAeterum autem in augurio fulgurum & fulminum, oſtentorumq́;, & quomodo portenta & prodigia interpretanda ſunt, Hetruſci uates, & ſacerdotes ſcientiam tradiderunt. Statuerunt enim ſexdecim cœli regiões, & cuiq; ſua numina adſcripta: prę terea undecim fulminum genera: & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaq; parte ſignificẽt. Portenta uero, & prodigia, oſtẽ taq́; quotieſcunq; cõtingunt, ſemper aliquid magnum prænũtiare certum eſt. Oportet autem illorum interpretem eſſe ſimilitudinum optimum cõiectorem ſimul ac curioſum indagatorem, eorum quæ in tempore illo uer ſantur principum prouinciarumq́; negotia. Solorum ſiquidem principũ, & populorũ, prouinciarumq́;, ea cœleſtium cura eſt, ut præ cæteris per aſtra, per ſydera, per portenta, perq́; prodigia præfigurentur, admoneanturq́;. Quod ſi etiam præteritis ſæculis idem aliquod, uel cõſimile quid apparuerit, idipſum quoq; & quid inde ſecutũ ſit conſiderare oportebit, & iuxta hęc, uel eadem, uel conſimilia prædicere, quia eadem ſunt ſigna rebus eiſdem, ſimiliaq́; ſimilibus. Sic multos excellẽtes uiros & reges, prodigia præuenerũt in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere, quod omen fuit magnarum diuitiarũ. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore conſediſſent, orationis ſuauitas prænunciata eſt. Hecubæ Paridem parituræ, uiſum fuit parere ardẽtem facem, quæ Troiam & totam Aſiam incenderet. Matri Phalaridis uiſum fuit Mercurii ſimulachrum ſanguinem in terram effundere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionyſii uiſum fuit parere ſatyriſcum, quæ prodigioſa ſomnia, ipſe euentus ſecutus eſt & comprobauit. Tarquinii Priſci uxor ui dẽs flammam lambere Seruii Tullii caput, regnum illi prędixit. Simili modo poſt captam Troiam diſceptante Aenea cum Anchiſe patre de fuga, apparuit flamma uerticem lambens Aſcanii, nullamq́; illi inferens lęſionem: quod cum Aſcanio regnum portenderet, diſcedere perſuaſit, omnes & inſignes clades portentis & prodigiis præuentæ ſunt. Sic legimus apud Pliniũ: M. Attilio & C. Portio conſulibus lac & ſanguinem pluiſſe, quod ſequenti anno peſtem ualidam Romam inuaſuram prænunciauit. Item in Lucanis pluit ferrum ſpongiarum fere ſimile anno antequã M. Craſſus in Parthis

Prodigiorũ interpretẽ qualem eſſe oporteat.

interemptus est:omnesq; Lucani milites,quorū magnus numerus in exercitu erat,cum eo occisi sunt. Item L. Paulo,& C. Marcello consulibus lana pluit circa castellum Corisanum,iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorꝝ crepitus & tubę sonitus è cœlo auditus est, & Liuius de bello Macedonico, Anno inquit quo discesit Annibal per biduum pluit sanguis. Idem de secundo bello Punico,refert aquā sanguini permixtam de cœlo descendisse in modum pluuię,tēpore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmoniis paulo ante Leuctricam calamitatē in phano Herculis arma sonuerunt,& eodē tēpore Thebis in tēplo Herculis ualuæ clausæ repagulis seipsas aperuerunt,& arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euentus de similibus prognosticare cōuenit, quēadmodū diuersis tēporibꝰ olim ex illis aliquid prædiuinatū est. Sed & oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia nō negligere,de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia,Hydromātia,Aëromantia,Pyromantia quatuor elementorum diuinationibus. Cap. LVII

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales euentus edocent, unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia,Aëromantia,Pyromantia,nomen adepta sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa est quando inquit:

Ad uerum tellus,aërq;,ætherq;,chaosq;,
Equoraq;,& campi,Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Prior itaq; Geomantia,ex terræ motibus,crepitu,tumore,tremore, scissura,uoragine,exhalatione,cæterisq; impressionibus suis futura præmōstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomātiæ species, quę per puncta ui quadam,aut casu terræ inscripta diuinatur,quæ præsentis speculationis non existit,sed de illa inter sortes dicemus in sequētibus. Hydromantia autem uaticinia præstat,per impressiones aqueas,illarumq; fluxus & refluxus,excrescentias & depressiones, tempestates, & colores & similia: cui iunguntur etiam uisiones,quæ in aquis fiunt: Genus diuinationis à Persis repertum,qualem refert Varro puerum uidisse in aqua Mercurii effigiē quæ cētum quinquaginta uersibus omnem Mithridatici belli euentū pręnunciauit. Legimus etiam Numam Pompilium hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorū imagines eliciebat,& ab illis futura discebat. Quod artificium etiam Pythagoras lōgo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno pretio hydromantiæ species,Lecanomantia nūcupata,à pelui aquæ plena: cui imponebant aureæ & argēteæ laminæ,& lapides pretiosi,certis imaginibus,nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiā referri potest artificiū,per quod plūbo aut cera liquefactis,& in aquā proiectis,rē quā scire cupimus,manifestis exprimūt ima-

Geomātia.

Lecanomātia Hydromātiæ species.

ginum notis. Erant etiam olim fontes fatidici, sicut Patris fons Achaiæ, & quæ dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurum, de quibus plura in sequentibus ubi de oraculis loquemur. Verum huc etiam referri poterit Aruspicina piscium cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excauatus, in quem consulturus de futuris asſatos carnes demittens, subito locus ille aquis replebatur, magnaq; piscium multitudo ac admirabilium figurarum hominibus ignotorum apparebat, è quorum formis uates quod futurum esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorum historiis refert Atheneus: Simili modo Aëromantia prognostica præbet, per impresſiones aëreas, per uentorum flatus, per irides, per halones, per nebulas & nubes perq; imaginationes in nubibus, & uisiones in aëre. Ita etiam Pyromantia diuinatur per impresſiones igneas, per stellas caudatas, per igneos colores, perq; uisiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illũ sequenti anno consulẽ futurũ prædixit, eo quod cũ quædã post peractũ sacrificiũ in cineribus conspicere uellet, flamma repente exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurantesq;, tẽpestatum nuntii sentiuntur: pluuiæ etiã, si in lucernis fungi: si flexuose uolitet flãma, uentũ portendi: & lumina cũ præ se flãmas elidũt aut uix accendũtur: itẽ cũ in eo pendentes coaceruantur scintillæ, uel cũ tollentibus ollas carbo adhærescit, aut cũ contentus ignis è se fauillã discutit, scintillamue emittit, uel cũ cinis in foco cõcrescit, & cũ carbo uehemẽter perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta, quia flammã & fumũ scrutatur, eorũque colores, sonos & motus: quãdo in rectũ protenditur, uel in obliquũ fertur, siue in orbẽ uoluit, quẽadmodũ de his legitur apud Statiũ his uersibus:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
Quæramus superos, facit illa acieq; sagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq; per auras
Ignem, & clara tamen mediæ fastigia lucis
Orta, docet tunc in speciem serpẽtis inanem
Ancipiti gyro uolui, frangiq; rubore.

Iam uero etiam in Aethnæis crateribus atq; in Nympheis cãpis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur lęta quidem, si quæ iniecta fuissent corriperent: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorum reuiuiscẽtia, de lõgęua dormitiõe atq; inedia Ca. LVIII.

CONUENIŨT philosophi Arabes, quod aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis, & supra uires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorẽ. Cũ itaq; animæ hominũ omnes perpetuę sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediũt, putant magi perfectos homines per suæ animæ uires alias inferiores animas iam quodãmodo sepa-

ratas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, nõ secus atq; mustela interempta spiritu & uoce parẽtis reuocatur in uitam: atq; leones inanimem partum inhalando uiuificant: & quoniã, ut aiunt, omnia similia similibus applicata similiũ naturarũ efficiuntur, & omne patiens & actum alicuius agentis in se recipiens etiã agentis illius natura induitur atque connaturatur: hinc putant ad hanc uiuificationẽ haud parũ conferre, etiã herbas quasdã & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentum exuuiis confici tradunt, quod tamen plerisq; fabulosum & multis etiã impossibile uideri posset, nisi historica fide haberetur cõprobatum. Nam plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiã dies reuixisse legimus, quẽadmodum de Auiola uiro consulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone. Corfidio, Gabieno, & plerisq; aliis testatur Plinius. Similiter Aesopũ fabulatorem, Tindoreum quoq; & Herculem, atq; Palicos Iouis & Thalię filios mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos & medicos in uitã reuocatos, sicut de Aesculapio ab historiis proditum est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiã mortuus, quem præter omnium expectationem accurrentibus medicis, herba quam draconem uocant uitæ restitutum dicunt: alii gustato mellito pharmaco reuixisse aiũt, unde ortũ est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationũ referens de Zachla Aegyptio ꝓpheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiã ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientẽ obuersus, uel incremẽta solis augusti tacitus imprecatus, uenerabili scena facies ad studia præsentiũ tantũ miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescens. Quæ si uera esse debeant, oportet moribũdas animas nonnunquam in corporibus suis latere uehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sic ut uita, sensus, motus, corpus omne deserãt, ita tamen, quod homo uere nondũ mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tanquã mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissime compertum est, pestilentiarum temporibus multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur in sepulchris reuixisse: multoties etiam mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Raby Moyses ex libro Galeni, quẽ transtulit Patriarcha, quod accidit homini suffocatio quæ durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, quod accidit homini repletio ex qua amittitur pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et dicit quod accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus,

Suffocationis et extasis mira exempla.

in cuius facie surgit puluis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum uiuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quod isti sint uiui licet iaceant similes mortuis, & certo moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiam, aut alias curationes: & hæc sunt ex his quæ ualde raro contingunt. Et hic est modus per quem intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut qui serpentum ictu exanimati olim per Marsorum & Psillorum gentem uitæ restituebantur. Posse autē huiusmodi extases longo tempore durare, absq; hoc quod homo uere mortuus sit, non secus arbitrādum est, atq; in gliribus & crocodilis, & plerisque serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirant, ut uix igne reuocari queant: & ego sæpe uidi dissectum glirem immobilem manere, tanquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primū in bulienti aqua dissecta membra uitam commonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam hoīes quosdam longęuo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec euigilassent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodam, quem æstu & itinere fessum in specu septē & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus etiā Epimenidē Gnosium annis quinquaginta septē dormiuisse in spelūca. Hinc natū adagiū: Vltra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticū sub fœni tumulo per totū autumnū, sequentemq; hyemē continuo dormiuisse, donec æstate fœno paulatim depasto experrect⁹ tanquā semimortuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hanc opinionē ecclesiasticæ historiæ de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt. Est in Noruegia sub eminēti littore antrū, ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt, septem uiri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine ulla corruptione, & sæpe populos ad ipsos lædendum ingressos continuo fuisse contractos: deniq; accolas pœna præsenti cautos ab ipsorum læsione destitisse aiūt. Ipse autem inter philosophos non infimi nominis Xenocrates, longæuā hanc indormitationē, quandā naturalē pœnā, certis qbusdam animaꝝ demeritis ab æterno deputatā putauit. Ipse M. Damascenus multis rationib⁹ possibilē & omnino naturalē probat, nec absurdū putat, quod cū cæteris animātibus quibusdā cōcessum est, ut sine cibo & potu, sine excretione, sine tabefactiōe & corruptione pluribus mensibus dormire possint: id etiā homini, siue id accidat illi potione aliqua uenefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodā sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mēsibus, aut annis, secūdū intentionē uel remissionē uiriū, & passionū aīæ suę posse cōtingere. Et narrāt medici antidota, de quibus si quis nimiā portiūculā ederit, diuturnā deinde posse ꝑferre inediā, ceu quondā Helias certo esculēto ab angelo past⁹,

Somni diuturni exēpla.

ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Mira ieiu
Ioannes Bocatius, fuisse suo tempore uirum apud Venetias, qui in singulos niorū exē
annos per quadraginta dies absq; ullo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis pla.
mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil unquā cibi sumpsisset, quod quidem nobis incredibile uideri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duobus & uiginti annis, quousq; uita excessit, sine omni cibo uixisse cōstat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus, fuisse Philinū quendam qui nullo sit usus potu uel cibo, pręterquā lactis. Et sunt graues authores qui herbā quandam Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, uel in ore retenta tradunt.

De diuinatione, quæ per somnia fit. Cap. LIX.

EST etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorū traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exēplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autē dico hic, nō quod phantasma, uel insomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habēt: sed ex uigiliarum reliquiis aut corporis turbatione nascuntur: quoties nanq; oppressi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius insomnio decepti. Somnium igitur dico hic, quòd in spiritu phanta Somniū.
stico, animo & corpore bene se habētibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretādi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamē parū sufficiēs, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniūt, iuxta diuersam spiritus phātastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem cōmunisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesii sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus, sic qui in idem aut simile uisum sæpius inciderit, eandem aut similē sibi designauerit sententiā, passionē, fortunā, actionem, euentum deniq;, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria uero eiusdem rei sæpius obtēta nascitur peritia, ex pluribus peritiis paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenq; somnia sua & suos inde obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cum somniis, tum uigiliæ memoriæ commendare, atq; sedula quadam hac obseruatione huiusmodi perplurimas regulas penes seipsum accumulare, ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatori, & suorum cuiq; somniorum interpretandorum paulatim consurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autē sunt somnia, quan-

do luna illud peruertit signum, quod fuit in nona radicis natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono signo à signo profectionis. Verissima autem atq; certissima diuinatio, neq; natura neq; humanis artibus, sed purgatis mentibus prouenit, inspiratione diuina. Quod uero hic ad uaticinia & oracula spectat, discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. Cap LX.

Furor diuinatiõis species.

Contigit etiam, non modo dormientes, sed & uigilantes nõnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulso diuinare, quã diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de diuinatione inquiens: Melancholici propter uehementiam longe bene coniectant, & cito habitũ imaginantur, facillimeq; cœlestium recipiunt impressionem. Et in Problematib9 ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Amonem à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atq; poëtas. Causa itaq; furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melãcholicus: non quidem ille, qui atra bilis uocatur, qui adeo praua horribilisq; res est, ut impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorẽ igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis uocatur: Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad scientiã nobis ac diuinationem conducentem, maxime autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti, præcipue Saturni, qui cum ipse frigidus sit atq; siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanæ contẽplationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animã ipsam cum ab externis officiis ad intima semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima, scientiasq; ac futurorum præsagia largitur: & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiẽs, quidam facti sunt sicut diuini prædicentes futura, & quidam facti sunt poëtæ. Ait præterea omnes uiros in quauis scientia præstantes, ut plurimũ extitisse melancholicos: quibus etiã Democritus & Plato attestantur asserẽtes melancholicos nonnullos intantũ præstare ingenio, ut diuini potius quàm humani uideantur. Sic melãcholicos perplures primũ rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiũt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinensem, Homerum & Lucretium, sæpe furore subito corripi, ac in poëtas euadere, & miranda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipsimet uix intelligãt. Vnde diuus Plato in Ione, Pleriq;, inquit, uates postquã furoris remissus est impetus, quæ scripserũt nõ satis intelligũt, cũ tamẽ recte de singulis artibus in furore tractauerint, quod singuli harũ artifices legendo diiudicãt. Tantũ præterea tradũt melancholici hu

Melancholici igenio pollent.

moris imperium esse, ut suo impetu etiã cœlestes dæmones in humana corpora nonnunquã rapiantur, quorũ præsentia, & instinctu, hoĩes debacchari, & mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differẽtia, iuxta triplicẽ animæ apprehensionẽ, uidelicet imaginatiuã, rationalẽ & mentalem contingere putant. Dicunt itaq;, quando anima melancholico humore impulsa, nullo cohibente, habenas corporis, mẽbrorumq; uincula transgressa, tota in imaginationẽ trãsfertur, subito efficitur inferiorũ dæmonũ habitaculũ, à quibus manualiũ artiũ sæpe miras accipit rationes. Sic uidemus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum, uel alterius cuiusq; artis euadere magistrũ. Quando uero eiusmodi dæmones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorum turbationes, temporumq; uicissitudines attinent, ut futuram pluuiam, tempestatẽ, inundationem, terræmotũ, mortalitatẽ, famẽ, stragem & eiusmodi: quemadmodũ apud Aulũ Gelliũ legimus, Corneliũ, sacerdotem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant, Pataui furore correptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugnæ prænarrasse. Quãdo uero anima tota in rationem conuertitur, mediorum dęmonũ efficitur domicilium: hinc rerũ naturaliũ humanarumq; nanciscitur scientiam atq; prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum, uel medicum uel oratorem egregiũ euadere, ex futuris aũt prædicere quę ad regnorum mutationes & seculorũ restitutiones pertinent, quemadmodũ Sibylla Romanis. Cũ uero anima tota in mentem assurexerit, tunc sublimiũ dæmonum receptaculum effecta, ab illis arcana ediscit diuinorũ, puta dei legem, ordines angelorũ, & quæ ad æternarum rerum cognitionem animarumq; salutem pertinent. De futuris uero præuidet, quæ diuinæ prouidentię adiacent, ut futura prodigia seu miracula, futurũ prophetã, uel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uaticinatæ sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens, Cumanæ Sibyllæ recordatus, cecinit ad Pollionem:

Melancholici humoris ĩperiũ.

Vltima Cumæi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo post innuens originalem culpam irritam fore, ait:

Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri
Irrita, perpetuo soluent formidine terras. & subiungit:
Ille deum uitam accipiet, diuisq; uidebit
Permixtos heroes, & ipse uidebitur illis,
Pacatumq; reget patriis uirtutibus orbem.

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali uenenum sopitum iri, inquiens:

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni.

Mansuram tamen originalis peccati fomitem innuit, cum dicit:

Pauca tamen suberunt priscæ uestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem acclamando dei sobolem, adorat his uerbis:

Chara deum soboles magnum Iouis incrementum
Aspice conuexo nutantem pondere mundum
Et terras, tractusq́; maris, cœlumq́; profundum,
Aspice uenturo lætentur ut omnia seclo.
O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognostica, quæ inter confinia naturalis & transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui morti proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura præuident, quia ut inquit Plato, in repub. qui sensibus minus præpediti sunt, eo acutius intelligunt, & quia loco quo sunt migraturi uiciniores sunt, & quasi iā paululū relaxatis uinculis, nō oīno corpori amplius obnoxii sunt, diuinæ reuelationis lumina facile percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus uoluntatis. Cap. LXI.

EST Theologorum quorundam opinio, deum ipsum hominis primæui corpus nō immediate creasse, sed cœlitum adiutorio ex elemētis composuisse atq; formasse, cui opinioni adstipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putās summum deū mundi totius deorumq́; & dæmonum creatorē esse, atq; illa iccirco immortalia esse, cætera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatum summi dei procreasse: nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dii itaq; ex terra & igne aëreq́; & aqua, portiones quasdā mutantes ligantesq́; inuicem, corpus unum ex omnibus confecerūt, quod animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentiis singulas in eo prouincias assignātes, humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini uterum, nobiliores autem sensus in caput, ueluti in totius corporis arcem: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem sensus in externos & intimos: externos deinde in quinque omnibus notissimos partiūtur, quibus pariter quinq; organa siue subiecta, quasi fundamenta quædam attribuuntur sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiorem quoq; puritatis ordinem obtineant: oculi enim supremo loco collocati purissimi sunt, ignis lucisq́; naturę sunt cognati: deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, cōparantur aëri: tertium possident nares, mediam inter aërem aquamq́; continentes: deinceps uero gustandi organum crassius & aqueæ naturæ simillimum: postremo gradu tactus per totū diffusus, terræ crassitudini deputa-

Sensus exteriores quibus elementis respōdeant.

tur .Puriores autem ſenſus ſunt, qui non appropinquantes ſenſibilibus à longinquo percipiunt,ut uiſus,& auditus:deinde etiam odoratus per medium aërem non appropinquantia percipit:guſtus autem non niſi propinqua ſentit. Tactus utroq; modo ſe habet,nam appropinquãtia corpora ſentit:& quemadmodum uiſus per medium aërem cernit,ita etiam tactus per mediam uirgam uel baculum,dura,mollia & humida ſentit. Verum tactus ſolus è ſenſibus omni animali communis eſt:certiſsimum autem hunc ſenſum homo poſsidet, hoc namq; & guſtu reliqua animalia præcellit , ſed in aliis tribus ſenſibus à quibuſdam animalibus euincitur,ſicut à cane qui homine acutius uidet,audit,atq; olfacit, ſimiliter acutius multis cæteris animantibus,& homine uident lynces & aquilæ. Senſus uero interiores,ut uult Auerrois,in quatuor partiti ſunt,quorum primus communis appellatur, eo quod omnes quæ per externos ſenſus hauriuntur imagines primus colligit atq; perficit. Secundus uis imaginatiua,cuius officiũ eſt cũ ipſa nihil prȩſentiat,imagines à prioribus ſenſibus acceptas retinere,easq; tertiæ ſentiendi naturæ,quæ phantaſia exiſtimandi atq; cogitãdi uis eſt offerre, cui⁹ opus eſt,acceptis imaginibus,quid aut qualis ſit id cuius illȩ imagines ſunt, percipere atq; iudicare,atq; ea ipſa quæ ſic diſcreuerit,coniunxerit,perceperit, iudicauerit quartæ potentiæ, quam memoriam dicimus,ſeruanda commendare. Etenim illius in genere uirtutes ſunt,diſcurſus,diſpoſitiones,perſecutiones & fugæ,atq; concitationes ad agendũ. At in ſpecie intellectualiũ intellectiones,uirtutes,diſciplinæ ratio,conſiliũ,electio. Hæc aũt eſt, quȩ per ſomnia,nobis futura monſtrat:unde phantaſia aliquando nominat̃ intellectus phãtaſticus:eſt enim ultimũ ueſtigiũ intelligẽtiæ,quæ,ut ait Iamblichus,omnibus animi uiribus adnata, omnes figuras effingit,ſimilitudines ſpecierꝝ,& operationes,uiſaq;,ſeu impreſſiões uiriũ aliarꝝ trãſmittit in alias: quæ quidẽ à ſenſu micãt,in opinionẽ excitat:quæ uero ab intellectu,ſecundo loco offert opinioni, ſed à ſeipſa ab omnib⁹ imagines ſuſcipit,atq; ꝑ ſuã proprietatẽ,ſecundũ aſſimilationẽ proprie deſignat, omnes actiões animȩ fingit,atq; externas accõmodat intimis,etiã corpori impreſſiões imprimit. Habẽt aũt ſenſus iſti ſua organa in capite, nã ſenſus communis cũ imaginatione,priores cerebri cellulas poſſidet,licet Ariſtoteles organum ſenſus cõmunis,poſuerit in corde,cogitatiua aũt uirtus,ſupremum , & medium capitis obtinet,deinde memoria poſtremũ. Porro organa uocis ,atq; ſermonis,multa ſunt,ſiquidem interni pectoris inter la tera,muſculi,thorax,pulmo,trachea,arteria,fauces,& horꝝ maxime,quod eſt cartilaginoſum,ſecundũ recurrentes neruos,& plectrũ linguæ,& omnes hæ particulæ & muſculi, q exufflationis organa ſunt. Sermonis uero organũ propriũ , os eſt,in quo plaſmantur,formantur,& figurantur uerba & loquelæ,lingua,& gurgulione,in illo plectri obtinentibus uicem,& palato ſonum faciente , dentium & oris apertione, ueluti in lyra chordarum ſimilitudinem referentibus naſo,

Guſtu et tactu hõ reliqua præcellit animalia.

Senſuũ organa in capite.

insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibilē animam, quæ per corporis organa uires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens: Vnam rerum earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressusque perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco cōtemplatiuum intellectum uocant: Alteram mentis natura siue uis, quę agē da, quæq; fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione uersatur, quem iccirco actiuum intellectum uocant. Hunc itaque ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporū, & ulterius per mentem siue intellectum abstracta quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres nascuntur in anima appetitus: Primus naturalis, qui est inclinatio quædā naturæ in suū finē, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis q̄ sequitur sensus, diuisus in irascibilem & cōcupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo qui est per se illorū, quæ possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehēsum. Voluntas uero etsi sit per se omniū possibiliū, quia tamē libera est per essentiam, potest etiā esse impossibiliū, qualis fuit in dæmone appetente se esse æqualē Deo, itaq; uoluptate & dolore cōtinuo alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentiis assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo passiones, q̄bus similiter corpus nonnunquā afficit, quarū prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uolūtatis quędā mollities atq; assentatio, qua illi quomodo sensus porrigūt suauitati libētissime cōsentit, paret, atq; obsequit: quam iccirco definiūt esse inclinationē animi ad emolientē uoluptatē. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remissio aut dissolutio uirtutis, quando uidelicet ultra oblectationē tota mētis uis atq; intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffundit & effert ad eo fruendū. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiēs, existimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione se insolentius efferēs, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est maleuolentia, uoluptas quædam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitur aūt sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quàm ex maleuolentia in alios: Atq; his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, puta horrorē, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodum misericordia tristitia quædam est in alienis malis.

Mentis gemina natura.

Triplex in anima appetitus

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus.

Cap. LXII.

Passiones animi nihil aliud sunt, quàm quidam motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, tanquam boni uel mali, conuenientis uel disconuenictis. Apprehẽsiones autem huiusmodi sunt triplices, uidelicet sensuales, rationales, mentales. Et secundum has triplices sunt in anima passiones: nã quandoq; sequuntur apprehensionem sensitiuã, & tunc respiciũt bonũ aut malum temporale, sub ratione cõmodi uel incõmodi, delectabilis & offensiui, & dicuntur passiones naturales siue animales: quandoq; sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malum sub ratione uirtutis & uitii, laudis & uituperii, utilis & inutilis, honesti & turpis: & dicuntur passiones rationales seu uoluntariæ: quandoq; sequuntur apprehensionem mentalẽ, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, ueri & falsi, & tunc dicuntur passiones intellectuales, siue syndæresis. Subiectũ autem passionum animæ, est ipsa uis animæ concupitiua, & diuiditur in cõcupiscibilem & irascibilem, & utraq; respicit bonũ & malũ, sed diuersimode: Vis enim concupiscibilis quandoq; respicit bonum & malum absolute, & sic causatur amor seu libido, & econtrario odium: uel respicit bonum, ut absens, & sic causatur cupiditas: seu desiderium & malũ ut absens, sed ut imminens, & sic causatur horror, fuga & abominatio: uel respicit bonum & malũ ut præsens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, lætitia, uoluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malũ sub ratione difficultatis ad adipiscendũ siue obtinendũ, fugiendũ uel depellendũ: & hoc quandoq; cum fidentia: & sic causatur, hinc quidem spes, inde uero audacia: quandoq; cũ diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quandoq; uis ipsa irascibilis surgit in uindictam, & hoc fit solum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ seu læsionis, & causatur ira. Et sic reperimus undecim passiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, lætitia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo passiones animi mutant corpus propriũ permutando accidentia, & mouendo spiritum. Cap. LXIII

Passionum autem animæ quando sensualem apprehensionem sequuntur, uim regitiuam habet phantasia, seu uirtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primo diuersimode alterat & transmutat corpus propriũ trãsmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum uel deorsum, ad extra uel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris: Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum: Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, sed subito. Rursus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui fluxum. Timor inducit frigus, cordis

trepidationem,uocis defectum,atq; pallorem. Triſtitia ſudorem,& albedinem cæruleam. Miſericordia etiam quæ triſtitia quædam eſt,ſæpe miſerãtis corpus male afficit,ut alterius corpꝰ uidetur affectum. Palam quoq; eſt inter amantes aliquos,tam fortem eſſe ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorum,patiatur & alter. Anxietas etiam inducit ſiccitatem, & nigredinem:quantos etiam calores cupido amoris concitet, in hepate & in pulſu, noſcunt medici,eo iudicio nomen amatæ in paſſione heroica deprehẽdentes.Sic Nauſiſtratus cognouit Antiochum amore Stratonice captum. Manifeſtum præterea eſt paſſiones eiuſmodi quando uehementiſſimæ ſunt, poſſe mortem inferre:& hoc apud uulgus palam eſt,nimia lætitia, triſtitia, amore,odio,interdum mori homines,ſæpe etiam morbo leuari. Sic legimꝰ Sophoclem & Dionyſium Siciliæ tyrannum, utrunq; accepto tragicæ uictoriæ nuntio,ſubito mortuos. Sic mater uiſo filio è Cannenſi prælio redeũte,repente obiit. Quid etiam triſtitia poſſit,omnibus notũ eſt. Scimus etiã canes nimia triſtitia de morte dominorum ſuorum ſæpe mortuos fuiſſe.

Animi paſſiones mortem nonnũquam inferunt.

Nonnunquam etiam ex huiuſmodi paſſionibus morbi diuturni ſequuntur,& quandoq; curantur. Sic ex alto deſpicientes aliqui præ timore nimio contremiſcunt,caligãt,infirmantur,quandoq; ſenſus amittunt. Sic ſingultus,febres,morbi comitiales quandoq; ſequuntur,quandoq; uero recedũt, quãdoq; mirabiles quidam effectus proueniunt,ut in Crœſi filio, quem genitrix mutum ediderat,metus uehemens auiditasq́; uocem excuſſit,quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam caſu affectũ,ſæpe uita,ſenſus, motus,ſubito membra deſerunt,ac ſæpe ſtatim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ,uehemens ira faciat,ipſe oſtendit magnus Alexander,qui in India prælio circunuentus,lumẽ & ignem ex ſe profundere uiſus eſt. Theodorici pater ignis ſcintillas ex toto corpore profudiſſe legitur,ita,ut ſcintillantes flammæ hincinde etiam cum ſono proſilirent. Atq; horum ſimilia nonnunquam etiam in beluis apparẽt,ſicut de Tiberii equo,quem ore flammigeraſſe proditum eſt.

Quomodo paſsiones animi immutant corpus per modum imitationis à ſimilitudine. Item de transformatione ac translatione hominũ, & quas uires uis imaginatiua non ſolum in corpus, ſed etiam in animam obtineat. Cap. LXIIII.

Paſsiones ſupradictæ quandoq; alterant corpus per modũ imitationis, propter uirtutem quam habet ſimilitudo rei ad trãſmutandum,quam uehemens mouet imaginatio, ſicut in ſtupore & congelatione dentium ex uiſu uel auditu aliquo, uel quia uidemus uel imaginamur alium comedere res acres:ſic uidẽs aliũ oſcitare etiam oſcitat,& aliqui cum audiunt acida nominare,lingua aceſcit:moleſtia etiam tetri alicuius ſpectaculi guſtum inficit, & prouocat nauſeam: quidam ſanguinis humani aſpectu ſyncopantur:nõnulli cum alicui ama-

cibũ afferri uident,sentiũt in ore saliuã amarã.Et narrat Gulielmus Parisiensis se uidisse hominẽ,q solo aspectu medicinæ mouebatur quoties opus erat motu expurgatiõis: cũ tñ nec substãtia medicinæ, nec sapor nec odor ipsius ad ipsum peruenisset:sed sola similitudo apprehensa. Hac ratiõe somniãtes se ardere,uel esse in igne,quãdoq; cruciãtur intolerabiliter,tanq̃ si uere ardeant,cũ tñ ueritas & substantia ignis apud eos non est, sed sola similitudo per imaginationem apprehensa. Nonnunq̃ etiã ipsa humana corpora transformanẽ trãsfiguranturq́;,& transportãtur, sæpe quidem in somniis,nonnunq̃ etiã in uigilia. Sic Cyppus qui postea electus est rex Italiæ,dũ tauroꝝ pugnã uictoriãq́; uehementius admirãs meditatur,in illa cura obdormiens noctẽ, mane corniger repertus est,nõ aliũde q̃ uirtute uegetatiua uehementi imaginatione stimulata,corniferos humores in caput eleuante,&cornua producente. Vehemẽs enim cogitatio,dum species uehementer mouet, in illis rei cogitatæ figuram depingit, quam illi in sanguine effingunt, ille nutritis à se imprimit membris,cum propriis,tum aliquando etiam alienis:sicut imaginatio prægnãtis in fœtum imprimit rei desideratæ notã,& imaginatio morsi à cane rabido,in urinam imprimit imagines canum. Sic multi subito canescunt:alius è puero,unius noctis somnio,in uirum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre uolũt, dum ille correptionem uehementer timet,alter Christi uulnera uehementius contemplatur. Sic multi etiã transportantur de loco ad locum transeũtes flumina,& ignes,& loca inaccessa: quãdo uidelicet uehemẽtis alicuius cõcupiscentiæ,aut timoris,uel audaciæ species spiritibus impressæ, uaporibus permixtæ mouẽt organũ tactus in sua origine,unà cũ phantasia,quę motus localis principiũ est. Vnde concitãtur mẽbra & organa motus ad motũ,mouẽturq́; sine errore ad locũ imaginatũ,non quidẽ ex uisu, sed ex phantasia interiore. Tãta est uis animæ in corpus,ut quorsum ipsa imaginatur & somniat,ipsum corpus simul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla quibus uis animæ in corpus cũ admiratione explicaẽ,quale illud scribit Auicenna de quodã,qui cũ uellet,corpus suũ paralysi oblædebat. Narraẽ de Gallo Vibio,cui hoc accidit uni,ut in insaniã nõ casu incideret,sed iudicio peruenirét:nã dum insanos imitaẽ,dũ ingenii lenociniũ furorẽ putat,quã adsimulabat insaniã,ad uerã redegit.Et Augustinus refert quosdã q aures pro arbitrio mouerẽt,& q immoto capite uerticẽ totã deponerẽt ad frontẽ,reuocarentq́; cũ uellent:& aliũ quendã solitũ sudare ubi uellet.Notũ quoq; est aliquos flere cũ uolũt,& ubertim lachrymas profundere:quosdã etiã repertos, qui eoꝝ quę deglutissent,uaria paulatim tanq̃ de sacculo,quod placuisset, proferrẽt. Et hodie adhuc uidemus plures,qui auium,pecorũ,canum hominũq́; quorunq; uoces sic imitantur exprimuntq́;,ut discerni omnino nõ possint. Iam uero & fœminas in mares mutatas fuisse,multis exemplis narrat Plinius:similia & suo tempore accidisse testatur Pontanus,de quadã muliercula Caie

Mira imaginationis uis.

Francisci stigmata.

tana,& altera quadam Aemilia, quæ cum utraq; nupta,poſt plures annos in uiros mutatæ ſunt. Quantum autē ipſa imaginatio poſſit in animā, nemo ignorat: eſt enim ſubſtantiæ animæ uicinior quàm ſenſus, quare etiam plus agit in animam quàm ſenſus: ſic mulier per introductas certis magicis artificiis fortes imaginationes,ſomnia,ſuggeſtiones,ſæpiſſime ligantur in amorem alicuius arctiſſimū. Sic perhibent Medeam ex ſolo ſomnio exarſiſſe in amorē Iaſonis.Sic aīa nōnunq̃ per uehemētē imaginationē uel ſpeculationē à corpore omnino abſtrahitur,quemadmodū Celſus narrat de quodā preſbytero, qui quoties collibuiſſet auferebat ſe à ſenſibus & iacebat ſimilis mortuo,ut cum pungeretur & ureretur,non ſentiret ullum dolorē,iacebatq; immotus & ſine anhelitu: hominum tamen uoces,ſi altius inclamaſſent, tanq̃ ex longinquo ſe audiſſe poſtea referebat. Verum de his abſtractionibus latius in poſterioribus diſſeremus.

Quomodo paſſiones animi etiam operantur extra ſe in corpus alienum. Caput LXV.

Paſſiones animæ quæ phantaſiam ſequuntur,quando uehemētiſſimæ ſunt, non ſolum poſſunt immutare corpus proprium, uerumetiam poſſunt trāſcendere ad operandum in corpus alienum,ita,quòd admirabiles quędam impreſſiones inde producantur in elementis & rebus extrinſecis, atq; etiam morbos quoſdam animi ſiue corporis,ſic poſſent auferre uel inferre: Nam paſſiones animæ ſunt potiſſima cauſa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter eleuata & uehementi imaginatione accēſa,immittit ſanitatem uel ægritudinem, non ſolum in corpore proprio,ſed etiam in corporibus alienis. Sic putat Auicēna,quòd ad imaginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morſus à cane rabido in rabiem incidit, apparent in urina eius figurę canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit,quando inficit fœtum in aluo,rei deſideratæ nota. Sic multę monſtroſæ generationes prodeūt ex monſtroſis pręgnātium imaginibus,ceu qualē refert Marcus Damaſcenus apud Petrā ſanctam,oppidum in Piſanis confinibus ſitū,Carolo Boēmiæ regi & Imperatori oblatam puellā,toto corpore feræ inſtar hirſutā &uilloſam,quam mater religioſo quodam horrore,in imaginē diui Ioannis Baptiſtæ, quæ ad lectulum erat,dum conciperet affecta,talem poſtea progenerauit. Atq; id nō ſolū in hominibus,ſed etiā in brutis animātibus fieri ſpectamus. Sic legimus Iacobū patriarchā,uirgis in aquā proiectis,diſcoloraſſe oues Laban. Sic pa-

Pauones albi quō producantur. uonū aliarūq; uolucrū cubātiū imaginarię uires,pēnis colorē imprimūt: unde albos producimus pauones,cubantiū habitacula albis linteis circūpendētes. Iamq; his exēplis patet,quomodo phantaſiæ affectus,ubi uehemētius ſe intenderint,non modo corpus propriū,ſed & alienū afficiūt. Sic etiā maleficorū nocendi cupiditas,fixis obtutibus q̃ perniciosiſſime homines faſcinat. Aſſentiūt iſtis Auicēna,Ariſtoteles,Algazel & Galenus. Manifeſtum enim

est,corpus à uapore alterius corporis morbidi facillime infici, quod in peste & lepra palam uidemus. Rursus,in uaporibus oculorum tãta uis est, quod possunt proximum fascinare atq; inficere,sicut regulus ,& catablepa aspectu suo homines interimunt:& fœminæ quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos,quem iratæ aspexerant,interimebãt. Nemo ergo miretur,corpus atq; animam unius,ab animo alterius posse similiter affici,cum sit animus longe potentior,fortior,feruentior,motuq; ualentior,quã uapores ex corporibus exhalantes,nec etiam desunt media,per quæ operetur:neq; præterea minus subiicitur corpus alieno animo,quã alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem,solo affectu atq; habitu agere in alterum: Ideoq; præcipiunt philosophi,consortium malorum atq; infœliciũ hominũ procul fugiendum,horũ siquidem anima noxiorum plena radiorum,calamitosa contagione propinquos inficit:contrà,bonorum ac fœliciũ consortia,præcipiũt appetẽda,quoniam sua propinquitate multum nobis prosunt. Sicut enim odor ex asa fœtida,uel musco,sic ex malo mali,& ex bono boni, aliquid prosilit in proximum,ac diu quandoq; perseuerat infusum. Nũc uero si passiones supradictæ tantam uim habent in phantasia , certe maiorem habent in ratione,quatenus iam ratio ipsa,phantasia est excellentior. Multo deniq; maiorem in mente,hæc enim quãdo ad beneficium aliquod,tota animi intẽtione erga superos defigitur,sępe corpus tã proprium quàm alienum,circa quod est affectum,diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio,Pythagora,Empedocle,Philolao multisq; prophetis, & etiam nostræ religionis sanctis,miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, ubi de religione disseremus.

Ratio excellentior phantasia.

Quòd passiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cœlesti : & quàm necessaria sit in omni opere , ipsa animi constantia.

Cap. LXVI.

PAssiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq; euadunt,quatenus cum cœlo consentiunt uel naturali quodã pacto,uel uoluntaria electione seu libero arbitrio. Nam,ut inquit Ptolemæus,qui elegit id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo,qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maxime in quouis opere ad beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus,affectibus,imaginationibus,electionibus, deliberationibus , contemplationibus & similibus,nos quoq; cœlo cõsonos præstiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritũ nostrũ ad similitudinẽ suam uehemẽter agitãt,ac subito nos nostraq; superis exponũt eiusmodi passiones significãtibus:tũ etiã ob dignitatẽ & propinquitatẽ suã cũ superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiũt,quã res quæuis materiales. Potest enim animus noster per imaginationẽ uel rationẽ quadã imitatione,ita alicui stellæ cõformari,ut subito eiusdẽ stellæ muneribus impleat, tanquã sui influxus proprium receptaculum

Mens uero cōtemplatrix quatenus se ab omni sensu, imaginatone, natura deliberatione seuocat, & ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsentis indagationis non existit. Multa enim mens nostra p fidē operat, quæ est firma adhæsio, fixa intentio, & uehemens applicatio operantis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantē uim ad opus, quod facere intendimus, adeo, ut fiat quodāmodo in nobis idolū uirtutis suscipiēdæ, & rei in nobis uel à nobis faciēdæ. Debemus igit in quouis opere & rerum applicatiōe uehemēter affectare, imaginari, sperare firmissimeque credere, id enim plurimū erit adiumēto. Et uerificatū est apud medicos, firmā credulitatē, spē indubiā, & amorē erga medicū, & medicinā, ad sanitatē plurimū cōferre, etiā aliquādo uel plus q̄ medicinā. Nā cū hoc quod operatur medicinę uirt⁹ & efficax uis, operatur etiā medici fortis anim⁹, potēs immutare qualitatis in corpore ægroti, maxime quādo ille medico adhibēs fidē eo ipso sese disponit ad medētis & medicinæ uirtutē suscipiendā. Ideoq; oportet in magia operantē esse cōstanti credulitate, confidentē, & de cōsecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nā sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiā nonnunquā in operibus falsis, sic diffidētia atq; hæsitatio uirtutē animi operātis, quæ inter utrūque extremū mediū est, dissipat atq; frangit, unde cōtingit optatū à superioribus influxū frustrari atq; deperdi, q sine animi nostri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris coniungi atq; uniri minime potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentiis, atq; simul cum illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere. Cap. LXVII.

DIcūt Philosophi, maxime Arabes, animū humanū quādo per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, cōiungi ipsum cū stellarum animis, etiā cū intelligētiis: & ita quoque coniunctū causam esse ut mirabilis quædā uirtus operib⁹ ac rebus nostris infundatur, cū quia est in eo rerum omniū apprehēsio & potestas, tū quia omnes res habēt naturalē obedientiā ad ipsum, & de necessitate efficaciā, & mouēt ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundum hoc uerificatur artificiū characterum, imaginū, incantationū & sermonum quorundā, & plurimorum aliorū experimentorū mirabilium ad omnem rem quā animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus uehemēter amantis, efficaciam habet ad amorem, & quicquid dictat animus fortissime odiētis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, uerbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitum animæ & acquirūt mirabiles quasdam uirtutes, tū ab anima operantis in illa hora quando ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente

Res oīs nāturalē habet ad animū humanum obedientiam.

Animus enim noſter quando fertur in aliquem magnũ exceſſum alicuius paſſionis uel uirtutis, arripit ſæpiſſime ex ſeipſo horam uel opportunitatẽ fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro cõtra Gentiles fatetur. Sic mirandę multę uirtutes admirabiles quaſdam operationes cauſantur,& ſequuntur, per grãdes affectiones in rebus illis quas dictat tunc anima in illa hora ad illas. Sed ſcias eiuſmodi res nihil,uel ſaltem parum niſi authori earũ conferre,atq; illi qui iam inclinatur ad illas ac ſi iam eſſet author illarum: & hic eſt modus per quem inueniť efficacia ipſarũ. Et eſt generalis regula in iſtis, quòd omnis animus qui eſt magis excellẽs in ſuo deſiderio & affectu ipſo, efficit ſibi res huiuſmodi magis aptas,efficaces,ad id quod appetit. Oportet igitur quẽcũq; uolentẽ operari in magia,ſcire & cognoſcere ſuæipſius animæ proprietatẽ,uirtutẽ,menſurã,ordinem & gradum in potentia ipſius uniuerſi. Regula generalis.

Quomodo animus noſter poteſt permutare & ligare res inferiores,ad id quod deſiderat. Caput LXVIII.

INeſt etiam hominum animis uirtus quędam immutãdi,attrahendi,impediendi & ligandi res & homines ad id quod deſiderat,& omnes res obediunt illi, quando fertur in magnum exceſſum alicuius paſſionis uel uirtutis intantũ, ut ſuperet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius eſt, & ad ſe conuertit,& inferius eadem ratione ad ſuperius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res quę ſuperiorem alicuius ſtellę obtinent gradum,ligãt,uel attrahunt,uel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter ſe conueniunt uel diſconueniunt. Hinc timetur gallus à leone,quoniam præſentia ſolaris uirtutis conuenit gallo magis q̃ leoni: ſic magnes trahit ferrũ,quia in ordine cœleſtis urſæ ſuperiorẽ obtinet gradum: ſic adamas impedit magnetẽ, quia in ordine Martio ſibi eſt ſuperior. Simili modo homo aliquis cũ per ſui animi affectiones,tum etiam per rerum naturaliũ ritas adhibitiones cœleſtibus dotibus opportune expoſitus,ſi in uirtute ſolari fortior euaſerit,ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad ſeruitutem uel infirmitatem:in Saturnali ad quietem uel triſtitiam:in Iouio ad uenerationem exhibendam:in Martio ad timorem uel diſcordiam: in Venereo ad amorem uel lætitiam:in Mercuriali ad perſuaſionem & obſequiũ,& ſimilia. Radix uero eiuſmodi ligationis ipſa eſt affectio animę uehemens & exterminata,cum concurſu ordinis cœleſtis. Diſſolutiones autẽ uel impeditiones huiuſmodi ligationis fiũt per cõtrarium effectum, & illũ excellentiorem & fortiorem: nam ſicut maior animi exceſſus ligat, ita etiã ſoluit & impedit. Deniq; ubi times Venerem,oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martẽ,Venerẽ oppone uel Iouẽ: hos enim inimicos & maxime contrarios inuicem ferũt eſſe aſtrologi. Hoc intellige,affectus diuerſos & contrarios in iſtis inferioribus cauſantes: nam in cœlo quidem ubi ni Ligationis radix.

hil deficit,ubi amore cũcta regunt,odiũ seu inimicitia esse minime potest.

De sermone,atq; uirtutibus uerborum. Cap. LXIX.

OStenso itaq; nunc in animi affectibus magnam residere uirtutem,sciendum insuper est,non minorẽ inesse uerbis rerumq́; nominibus, maximam præterea in sermonibus & orationib⁹ complexis. Quibus potissimum à brutis differimus & rationales dicti sumus,non à ratione quæ secundum animam accipitur,quam capacem affectuum appellant,quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiscum habere communem,licet alia magis,alia minus: sed rationales dicimur à ratione quæ iuxta uocem in uerbis & sermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciatiua qua parte cæteris animãtibus maxime antecellimus: nam λόγος Græcis & rationem & sermonem & uerbum sonat. Est autem uerbum duplex,internum uidelicet & prolatum:internum uerbum est cõceptus mentis & motus animæ,qui in cogitatiua pręsentia sine uoce fit:quẽadmodum dum in somniis nobis loqui & disputare uidemur, & in uigilia etiam silentes sæpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum aũt prolatum quendam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis,oris apertione & sermone linguę profertur:in quo parẽs natura corpoream uocem & sermonem,menti & intellectui copulauit, enũciatiuam & conceptuum intellectus nostri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaq; uerba aptissimum medium inter loquentem & audientem deferentia secum non tantum conceptum,sed & uirtutem loquentis energia quadam transfundentes in audientes & suscipientes,tanta sæpe potentia,ut non immutent solummodo audientes,sed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficaciæ sunt,quæ res maiores,puta intellectuales,cœlestes,& transnaturales,cũ expressius,tũ mysteriosius repræsentant: quęq; à digniore lingua,& sanctiori dignitate instituta sunt,hęc enim ueluti signa quædam & repræsentationes,seu sacramenta rerum cœlestium & supernaturalium uim obtinent,cum ex uirtute rerum explicatarum quarum uehicula sunt,tum ex ui insita illis à uirtute instituentis & proferentis.

Quæ uerba maioris sint efficaciæ.

De uirtute propriorum nominum. Cap. LXX.

PRopria rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testantur fermè omnes:Nam quum uis rerum naturalis procedit primo ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationem,ab hac deniq; ad mentem , in qua cõcipitur quidẽ primo,deinde ꝑ uoces & uerba exprimitur.Dicunt iccirco Platonici in hac ipsa uoce,siue uerbo,siue noĩe iã suis articulis formato ipsam uim rei sub significatiõis forma quasi uitã aliquã latere: primo ab ipsa mẽte quasi ꝑ semĩna rerũ conceptã,porro ꝑ uoces siue uerba quasi partũ æditã,postremo etiã scriptis seruatã.Hinc dicũt Magi propria rerũ noĩa esse quosdã rerũ radios ubiq; semꝑ pręsentes,rerũq; uim seruantes, quatenus essentia rei signatę in

ipsis dominat & discernit, atq; res per illa tãq̃ p proprias & uiuas imagines agnoscũt. Sicut enim ex cœlorũ influxibus & elemẽtis cũ uirtutibus planetarũ summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secũdũ earũdem influxuũ & influentiũ proprietates propria rebus nomina resultãt & imposita sunt ab eo, qui numerat multitudinem stellarũ omnibus eis nomina uocans, de quibus nominibus alibi dicit Christus: nomina uestra scripta sunt in cœlis. Hos itaq; cœlestiũ influxus rerũq; singularũ proprietates cognoscẽs protoplastes, nõia rebus secundũ earũ quiditates imposuit sicut scriptũ est in Genesi: quia adduxit de⁹ cũcta quæ creauerat corã Adã ut nominaret illa: & sicut ipse uocauit rẽ, hoc est nomẽ illius, quę quidẽ nõia profecto admirandas in se rerũ significatarũ continent uires. Omnis itaq; uox significatiua primo significat per influxũ harmonię cœlestis, secũdario per impositionem hominis, licet frequentius aliter & aliter per hanc atq; per illã: quãdo aũt in aliqua uoce siue nomine concurrũt utræq; significationes, q̃ ab harmonia, & q̃ ab hominibus impositæ sunt, tũc geminata uirtute, naturali uidelicet & uolũtaria, nomẽ illud ad agendũ redditur efficacissimum quoties debitis locis & tẽporibus & solẽnitate cũ intẽtiõe exacta in materiã dispositã, & à natura sua ab illo patibilẽ fuerit prolatũ. Sic legim⁹ apud Philostratũ, quod cũ Romæ puella quædã nuptiarũ die mortua Apollonio oblata esset, cõtacta uirgine nomẽ eius accurate inqsiuit, quo cognito aliquod occultũ pronũciasse, quo puella reuixerit. Erat etiã Romanis in sacrorũ ritu obseruatio, ut cũ urbẽ aliquã obsiderẽt, ei⁹ propriũ nomẽ, nomenq; illi⁹ numinis in cuius tutela esset urbs illa, diligẽter exquirerẽt: quibus cognitis carmine quodã tũc eius urbis tutelares deos euocarẽt, urbẽq; ipsam habitantesq; deuouerẽt, atq; sic tãdẽ absentib⁹ diuis deuincerẽt, sicut canit Vergili⁹:

Propria nomina rerum radij quidam sunt.

Excessere omnes, aditis arisq; relictis,
Dii quibus imperium hoc steterat.

Carmẽ uero quo euocabãtur numina hostesq; deuouebãtur cũ oppugnatiõe ciuitas cingeretur, qui nosse uelit apđ Liuiũ & Macrobiũ requirat sed & plura illorũ narrat Serenus Samonicus in libris recõditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorũq; uirtutibus & astrictionibus. Cap. LXXI.

Vltra uerborũ atq; nominũ uirtutes alia quoq; maior uirtus reperit in orationibus cõplexis à ueritate in eis cõtenta, q̃ maximã uim imprimẽdi, immutãdi, ligãdi & stabiliẽdi habet, adeo ut exagitata magis splẽdeat, impugnata magis firmetur & consolidetur: q̃ ueritatis uirtus nõ est in uerbis simplicibus, sed in enũciationibus, quibus aliquid affirmatur aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incãtamẽta, imprecationes, deprecatiões, oratiões, inuocationes, obtestatiões, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In cõponendis itaq; carminibus & orõibus pro attrahẽda stellę aut numinis alicuius uirtute, oportet diligẽter

considerare quas in se quælibet stella continet uirtutes, effectus & operatio nes,atq; hæc carminibus inserere laudando,extollẽdo,ampliando,exornã-do, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere, deprimendo & improban do quæ solet destruere & impedire,supplicando & obtestando pro eo quod cupimus adipisci, accusando & detestando id quod uolumus destrui & im-pediri, atq; ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegantẽ, ac per articulos certis competentibusq́; numeris & proportionibus debite distinctam. Iubent preterea magi inuocandum & precandum per nomina eiusdem stellæ siue nominis, quibus tale carmẽ attinet, & per sua mirabilia siue miracula,per cursus suos & uias suas in sphera sua, per lumen suum,per nobilitatem regni sui,per gratiam & claritatẽ quæ in eo est,per fortes & mi-rabiles uirtutes suas,& per horum similia. Quemadmodũ apud Apuleium Psyche precatur Cererem:Rogo te,inquiens,per frugiferam tuam dexterã constanter deprecor per lætiferas messium ceremonias, per tacita secreta ci starum,per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Si-culæ sulcamina, & currum rapacem,& terram tenacem, & illuminatarũ Pro serpinæ nuptiarum demeacula, & luminosarum filiæ inuentionum remea cula,& cætera quæ silentio tegit Eleusis,Attice sacrarium.Preterea cũ mul tiiugis stellarum nominibus, iubent nos etiam inuocare per nomina intel-ligentiarum ipsis stellis præsidentium,de quibus suo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur,qui bus nihil in magia naturali est efficacius,si illis debita harmonia cum omni attentione ceterę́q; circunstantiæ, quas norunt sapientes,adhibitę fuerint. Sed ad propositum nostrum reuertamur. Eiusmodi itaq; carmina apte atq; rite ad stellarũ normã cõposita intellectu sensúq; plenissima, uehemẽti af-fectu opportune pronunciata, tũ secũdum eorum articulorum numerum & proportionem,atq; secundum formam ex articulis resultantem unà,atq; per imaginationis impetum uim maximam conspirant in incantante, at-que subinde traiiciunt in rem incantatam ad illam ligandam aut dirigen-dam, quorsum affectus sermonesq́; incantantis intenduntur.Instrumentũ uero ipsum incantantium est spiritus quidam purissimus harmonicus, ca-lens,spirans,uiuens,motum,affectum, significatum secũ ferens, suis articu lis compositus,præditus sensu,ratione deniq; conceptus:per huius itaq; spi-ritus qualitatem, per cœlestem eius similitudinẽ, præter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate tẽporis excellẽtissimas cœlitus cõcipiunt carmina uirtutes,multo quidẽ sublimiores & efficaciores q̃ spiritus & uapores ex ui-ta uegetabili,ex herbis,radicibus,gũmis,aromatibus, suffitibus,& his simili bus exhalantes. Atq; ideo solent Magi incantantes res simul afflare,& uer-ba carminis inhalare, ceu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ uirtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam dictam uirtutem dis-positam. Atq; hic est notandum,quòd omnis oratio,& scriptura,& uerba,si-

uerba,ſicut per conſuetos ſuos numeros & proportiones atq; formam conſuetos inducunt motus,ita etiam præter ſolitū ordinem & retrograde prolata aut ſcripta ad inſolitos mouent effectus.

De incantamentorum mirabili potentia. Cap. LXXII.

INcantationum itaq; ſiue carminum tantam ferunt eſſe potentiam,ut penè omnem naturā poſſe ſubuertere credantur,quēadmodū inquit Apuleius: Magico ſuſurramine amnes agiles reuerti,mare pigrum colligari,uentos unanimes expirari,ſolem inhiberi,lunam deſpumari,ſtellas euelli,diem tolle, noctem teneri. & de eiſdem canit Lucanus:

Ceſſauere uices rerum,dilataq; longa
Hæſit nocte dies,legi non paruit æther.
Torpuit,& præceps audito carmine mundus. & paulo ante:
Carmen Theſſalidum dura in præcordia fluxit,
Non ſatis adductus amor. & alibi:
Mens hauſti nulla ſanie polluta ueneni
Excantata perit. Item Vergilius in Damone:
Carmina uel cœlo poſſunt deducere lunam.
Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &:
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Ouidius in,Sine titulo,inquit:

Carmine læſa Ceres ſterilem uaneſcit in herbam,
Deficiunt læſi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes cantataq; uitibus uua
Decidit,& nullo poma mouente fluunt.

Quę ſi uera nō eſſent,nō tā arcte ſtatuta pœna legibus ſancitū eſſet contra eos qui fruges excantaſſent. Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem ſydera uidi,
Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq; ſolum,maneſq; ſepulchris
Elicit,& tepido deuocat oſſa rogo.
Cum libet hæc triſti depellit nubila cœlo,
Cum libet æſtiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa ſe multum iactare uidetur apud Ouidiū cum ait:

Cum uolui ripis ipſis mirantibus amnes
In fontes redire ſuos,concuſſaq; ſiſto,
Stantia concutio cantu freta,nubila pello,
Nubilaq; induco,uentos abigoq; uocoq;,
Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,

Viuaq́; ſaxa ſua conuulſaq́; robora terra,
Et ſyluas moueo, iubeoq́; tremiſcere montes,
Et mugire ſolum, manesq́; exire ſepulchris,
Te quoq; luna traho.

Omnes præterea poetę canunt, & philoſophi non negant, poſſe carminibus mirãda multa effici: ut pelli ſegetes, cogi fulmina uel ĩperari, curari morbos & eiuſmodi. Nã & Cato in re ruſtica contra beſtiarũ morbos quibuſdã utebatur cantionibus, quæ adhuc in ſcriptis eius extant. Solomonem quoque eiuſmodi incãtationes calluiſſe, Ioſephus teſtat. Narrat quoq; Celſus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinam, humanum corpus iuxta ſignorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem ſcilicet triginta ſex dęmones curari, quorum ſinguli propriam partem ſuſcipiunt atq; tuentur, quorum nomina patria uoce appellant, quibus inuocatis incantamentis ſuis uitiatas corporis partes ſanitati reſtituunt.

De uirtute ſcripturæ, & de imprecationibus & inſcriptionibus faciendis. Cap. LXXIII.

OFficium uerborum atq; ſermonis eſt interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum ſecreta depromere, uolũtatemq́; pandere loquentis. Scriptura autem ipſa ultima mentis expreſſio eſt, ſermõis uocisq́; numerus, collectio, ſtatus, finis, continentia & iteratio faciens habitum, qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in ſermone eſt, totum hoc, & omne etiam in ſcriptura eſt. Et ſicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur: ſic nihil quod exprimitur nõ etiam ſcribitur. Atq; iccirco iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inſcriptiones, quibus operans ſuum exprimat affectum: ut ſibi herbam colligat, uel lapillum, proferat ad quem uſum id faciat: ſi fabricet imaginem, dicat & inſcribat ad quem effectum ea fiat, quas quidem imprecationes & inſcriptiones etiam Albertus in ſpeculo ſuo non improbat: ſine quibus opera noſtra non deducerentur in effectum: ſiquidem diſpoſitio non cauſat effectum, ſed actus diſpoſitionis. Inuenimus quoq; idem præceptorum genus antiqs in uſu fuiſſe, quod uel ipſe teſtatur Vergilius ubi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diuerſa colore
Licia circundo, terq́; hæc altaria circum
Effigiem duco. & paulo poſt:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, &, Veneris, dic, uincula necto. & ibidem:
Limus ut hic dureſcit, & hæc ut cæra liqueſcit
Vno eodemq́; igni, ſic noſtro Daphnis amore.

De proportione, correſpondẽtia, reductione literarum ad ſigna cœleſtia & planetas ſcd'm uarias linguas cũ tabella hoc indicãte. Ca. LXXIIII.

DEdit deus homini mentem atq; ſermonem, quæ (ut ait Mercurius Triſmegiſtus) eiuſdem uirtutis, potentię, atq; immortalitatis præmium cenſentur. Sermonem uero hominum ipſe omnipotens deus ſua prouidẽtia in diuerſas linguas diuiſit: quæ quidem linguæ iuxta ſuam diuerſitatem etiam diuerſos ac proprios receperunt ſcripturæ characteres, ſuo quodam certo ordine, numero & figura conſtantes, non fortuito, nec caſu, nec fragili hominum arbitrio ſed diuinitus ſic diſpoſitos atq; formatos, quo cum cœleſtibus atq; ipſis diuinis corporibus uirtutibusq́; conſentiant. Præ omnibus uero linguarum notis Hebręorum ſcriptura omnium ſacratiſſima eſt in figuris characterum, punctis uocalium & apicibus accentuum: ueluti in materia, forma & ſpiritu conſiſtens. In ſede dei, quod cœlum eſt, ſiderum poſitione primum exarata, ad quorum figuram, ut teſtantur Hebræorum magiſtri, ſunt formatæ ipſæ literæ myſteriorũ cœleſtium pleniſſime cum per eorum figuram, & formam & ſignificata, tum per numeros in illis ſignificatos, tum per earundem uariam colligantiæ harmoniam. Vnde ſecretiores Hebræorum Mecubales ex literarum illarum figura & characteꝝ formis earundemq́; ſignatura ſimplicitate, compoſitione, ſeparatione, tortuoſitate, directione, defectu, abundantia, maioritate, minoritate, coronatione, apertura, clauſura, ordine, tranſmutatione, colligãtia, reuolutione literarum & punctorum & apicum, ac ſupputatione numerorum per literas ſignificatorum omnia explicare promittunt, quomodo à prima cauſa profecta ſunt, & rurſus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiuntur Hebręi alphabeti ſui literas, uidelicet in duodecim ſimplices, ſeptem duplices, & tres matres: quas tanquàm characteres rerum ſignificare dicunt duodecim ſigna, ſeptem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem, aquam, terram: nam aërem non elementum, ſed uelut elementoꝝ glutinum & ſpiritum habent. His etiam puncta & apices coordinant. Sicut itaq; ex planetarum & ſignorum aſpectibus ſimul cum elementis opifice ſpiritu & ueritate omnia producta ſunt & producũtur, ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta ſignificantibus conſtituuntur rerum omnium nomina, ueluti ſacramenta quædam & uehicula rerum explicatarum, illarum eſſentiam & uires ubiq; ſecum ferentes. Horum profunda ſenſa & ſacramẽta in characteribus illis illorumq́; figuris, numeris, ſitu, ordine & reuolutione inhærent, ut Origenes iccirco exiſtimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam uim minime retinere: quia non retineant ſuam naturalem ſignificationem: ſola enim nomina primaria quæ ſunt recte impoſita, quia ſignificant naturaliter, actiuitatem habent naturalem: non ſic eſt de his quæ ſignificant ad placitum, quæ actiuitatem non habent ut ſignificatiua ſed ut in ſe res quædam naturales. Si qua autem eſt lingua prima & cauſalis, cuius uerba habent naturalem ſignificationem, hanc cõſtat eſſe Hebraicam, cuius ordinem qui profunde & radicaliter tenuerit, atq; illius literas proportionabili-

Hebræorum ſcriptura ſanctiſſima.

ter reuoluere nouerit, cuiuſcunq; idiomatis perfecte inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; uigintiduæ literæ fundamētum mundi & omnium creaturarum quæ ſunt & nominātur in eo, & omne dictum, & omne creatum, ex illis ſunt, & ex earum reuolutionibus nomen, & eſſe, & uirtutem ſortiuntur. Oportet autem illarum inueſtigatorem per ſingulas literarum cōbinationes tam diu diſcurrere, quouſq; pateat uox dei, & apertus ſeſe offerat ſacratiſſimarum literarum textus: hinc enim uoces & uerba in magicis operibus efficaciā habent: quia illud in quo primum magicam exercet natura, uox eſt dei. Sed hæc altioris ſpeculationis exiſtunt quàm ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebræos tres matres ſunt uidelicet: א ו י Septem duplices, uidelicet, ב ג ד כ פ ר ת Reliquæ duodecim uidelicet, הוזחטלמנסעצקש ſimplices ſunt. Par ratio apud Chaldæos eſt. Ad harum imitationem etiam cæterarum linguarum literæ ſignis & planetis atq; elementis ſuo quodam ordine diſtribuuntur: Nam ex Græcis Α Ε Η Ι Ο Υ Ω ſeptem planetis reſpondent, ΒΓΔΖΚΛΜΝΠΡΣΤ duodecim ſignis zodiaci attribuuntur. Cæteræ quinq; Θ Ξ Φ Χ Ψ quatuor elementa & mundi ſpiritum repręſentāt. Apud Latinos uero hæc eadem, ſed alio ordine ſignificantur: Nam uocales quinq;, A E I O V, atq; I & V conſonantes ſeptem planetis adſcribuntur: Conſonantes uero B C D F G L M N P R S T præſunt duodecim ſignis: Cæteri, ſcilicet K Q X Z quatuor faciunt elementa. H aſpiratio mundi ſpiritum repræſentat. Y, quia Græcus & non Latinus character eſt, & Græcis uerbis ſolùm inſeruiens, ſui idiomatis ſequitur naturam. Verum illud non eſt ignorandum, Hebræas literas compertum à ſapientibus omnium eſſe efficaciſſimas, quia habent ſimilitudinem maximam cum cœleſtibus & mūdo. Cæterarum uero linguarum literas tantam efficaciam non habere, quia ab illis remotius diſtant. Harum uero diſpoſitiones ſequens tabella explicabit. Habent etiam literæ quæq; ſui ordinis numeros duplices, extenſos uidelicet qui quotas literarum ſecundum ſuum ordinem ſimpliciter exprimūt: atq; collectos, qui præcedentium omnium literarum numeros ſecū recolligunt. deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus iuxta uarios numerandi modos reſultant. Quorum numerorum uires qui cognouerit, poterit in unaquaque lingua per ſuas literas admiranda elicere myſteria, pariterq; & præteritorum & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt inſuper & alia literarū cum numeris myſterioſa coniugia, ſed de his omnibus in ſequentibus libris abunde diſſerentes, huic priori libro hic finem imponemus.

♈	ה		B	B
♉	ו		Γ	C
♊	ח		Δ	D
♋	ט		Z	F
♌	ל		K	G
♍	מ		Λ	L
♎	נ		M	M
♏	ס		N	N
♐	ע		Π	P
♑	צ		P	R
♒	ק		Σ	S
♓	ש		T	T
♄	ב		A	A
♃	ג		E	E
♂	ד		H	I
☉	כ		I	O
♀	פ		O	V
☿	ר		Y	I cōſo.
☾	ת		Ω	V cōſo.
Terra	א		Θ	K
Aqua	ו	O	Ξ	Q
Aër			Φ	X
Ignis	י		X	Z
Spiritus			Ψ	H

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANmanno ab Vuyda, Principi electori, Vueſtphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræſuli Colonienſi & Padebornẽſi, Domino ſuo gratioſiſſimo, Hẽricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheym. S. D.

IN NVNC (PRINCEPS ILLVſtriſſime ampliſſimeq; præſul) reliquos occultioris philoſophiæ ſiue magię libellos, quos nuper me editurum fuiſſe, quando priorem illorũ in lucem dedi, tuæ magnidecentiæ promiſerã: ſed repentina fermè & inopinata Diuæ Margaretæ Auſtriacæ principis meæ obitus ſuperueniens, ab illo edendi ſtudio tunc me retardauit Deinde quo minus ederentur, obſtitit nonnullorum roſtratorum ſycophantarum, atq; ſcholaſticorum aliquot ſophiſtarum improbitas, ob editam de Vanitate ſcientiarum & excellentia uerbi dei declamationem, ſine intermiſſione contra me ſæuientium, & acerba odii, inuidię, liuoris & calumniarum continuatione contra me certantium, quorum alii elato ſupercilio, plenis buccis, declamatoria uoce in templis apud promiſcuum populum me impietatis traducebant: alii angularibus ſuſurramentis per ſingulas domos uicatim imperitorum aures mea infamia cõplebant: alii ꝑ publica & priuata conciliabula, Pontifices & principes ipſumque Cæſarem contra me inſtigabãt. Hinc hæſitare cœpi, eſſem'ne reſiduos hos libellos editurus, quum ſubdubitarem hoc ipſo me maioribus obiicere calumniis, & ueluti ex fumo in flammam coniicere, timorq; quidam ruſticus inuaſit, ne illos edendo tibi moleſtus plus quàm officioſus uiderer, ac etiã tuæ ſublimitati zoilorum illorum conflarẽ inuidiã, pariterq; detrahentiũ linguis te obiicerẽ. Quæ omnia cũ me uaria deſperatione perturbarẽt, hæſitationẽ meã tuę intelligẽtiæ ꝑſpicacitas, exacta diſcretio, cãdor iudicii, ſine ſuperſtitiõe religio, cæteræq; in te notiſſimę uirtutes, & maior oĩ exceptione autoritas atq; integritas, q̃ obtrectantiũ linguas facile cõtinere atq; etiã refrenare poſsent, excuſso timore erexerũt impulerũtq; id rurſum audẽtius adgredi, qđ iã propè ex deſperatiõe deſeruerã. Accipe igiť nũc (Princeps illuſtriſsime) bono animo hũc ſecũdũ occultioris philoſophiæ librũ, in quo cœleſtis magię myſteria intimamꝰ, patefactis oĩbus atq; mõſtratis q̃ de iis ꝑita reꝝ prodit antiq̃tas, queq; ad notitiã noſtrã ꝑuenerũt, quo ſtudioſis & hoꝝ arcanoꝝ curioſis poſt naturaliũ uiriũ oſtẽſionẽ, etiã cœleſtis magię arcana (hactenꝰ neglecta & parũ iuſta notitia à poſteris apprehẽſa) nũc tuo auſpicio ꝑ nos proponanť: è q̃bus quotuquiſq; poſthac profecerit aut aliq̃d fructꝰ excerpſerit, tibi referat adſcribatq; gratiã, q hiuꝰ editiõis occaſio fuiſti, quodq; foribꝰ patefactis hęc è uinculis emitterenť, facultatẽ ꝑſtitiſti.

VALE.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE PHIlosophia siue de magia, Liber secundus.

De necessitate Mathematicarũ disciplinarũ, atq; de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. Cap. I.

MATHEMATICAE DISCIPLINAE AD magiam tam sunt necessariȩ atq; cognatæ, ut qui hãc absq; illis profiteatur, is tota aberret uia, frustraq́; laboret, minimeq́; desideratum adsequatur effectũ: quȩcunq; enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturalibus uirtutibus, omnia hæc numero, pondere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: & omnes res quas uidemus in istis inferioribus, habent radicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, ut inquit Plato, res non quidem ueritatis & diuinitatis particeps, sed simulachra quædam sibiipsis cognata, ut corpora euntia uel loquentia, quæ tamen carent uirtute animali, quales fuerunt quæ apud antiquos Dȩdali simulachra & αὐτόματα appellata sunt, & quorũ Aristoteles meminit, Vulcani & Dȩdali tripodes seipsos mouentes, quos sponte sua in certamen prodiisse narrat Homerus, & quos legimus in Hiarbæ Gymnosophistæ conuiuio seipsos motasse: aureasq; statuas pincernarum & structorum operam cõuiuis prȩstasse. Leguntur etiam statuæ Mercurii quæ loquebantur, & columba Architæ quæ lignea uolabat: & quæ narrat Casiodor⁹ Boëthii miracula, Diomedem in ære buccinantem, æneum anguem insibilantem, simulatas aues cantilenȩ dulcedinẽ emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geometria & Optica prodeunt simulachrorum miracula, de quibus in prioribus, ubi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mẽtionem. Sic fiũt specula, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum simulachra in aëre, remotis extra se spatiis uelut umbras uideri: cuiusmodi Apollonius & Vitellius in suis libris de Perspectiua & speculis docuere. & legimus Magnum Pompeium speculum quoddam inter spolia ex oriẽte Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quædam tralucida, quæ certis quibusdam herbarum succis infecta, artificialiq́; lumine irradiata, totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucẽte sole omnia quæcunq; illius radiis illustrantur, per remota plurium miliarium spatia euidẽtisime cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis & matheseos, cognitisq́; mediis sciẽtiis ex his utrisq; existẽtib⁹, Arithmetica, Musica,

Speculorũ mira artificia.

Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mensuris, proportionibus, articulus & iuncturis scientiæ sunt, cognitisq; etiam mechanicis artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentissimi quiq; & scientissimi ualde admirentur. Nonne in hunc diem uestigia extant antiquorũ operum, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caspiæ ex ære conflatę, & ferreis trabibus obseratæ, ut nullo ingenio nec arte elidi possint: & Iulii Cæsaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes, & artes saxorumq́; moles, cuiusmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas ualles, & actos in planum mõtes, perfossa saxa, adaperta mari promontoria, excauata terræ uiscera, diducta flumina, iuncta maribus maria, coërcita æquora, scrutataq́; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas nouas insulas rursusque alias restitutas continenti, quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare uideantur, tamẽ legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum uestigia, cuiusmodi uulgus dæmonum opera fuisse fabulatur, cum eorum artes atque artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atque scrutari. Ideoq; mirandum spectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reiiciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium aut mathematicarum disciplinarũ sunt opera. Vt si quis ignoret uirtutem magnetis, uideatq́; graue ferrum sursum ferri, aut in aëra suspendi, sicut olim Mercurii idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante uersiculo:

Ferreus in mediis uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est? si uero cognouerit uirtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atque hic uos scire conuenit, quòd sicut per res naturales uirtutes colligimus naturales, ita per res abstractas, mathematicas & cœlestes, uirtutes suscipimus cœlestes, puta motum, uitam, sensum, sermonem, præsagium & diuinationem, etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite æneo sub ortu Saturni conflato, quod humanis uocibus loqui perhibent. Qui uero eligere nouerit materiam dispositam & patiendi paratissimam, agensque fortissimum, hic indubios potentioresque producet effectus. Est enim Pytagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Physicis, ita esse actualiora: & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem

mathematica, numeros, ut ſunt formaliores, ita etiam eſſe actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malũ, nõ ſolũ ethnicorum philoſophi, ſed etiã Hebræorũ ac Chriſtianorũ attribuũt theologi.

De numeris eorundemq; potentia & uirtute. Cap. II.

INquit Seuerinus Boëthius, omnia quęcũq; à primęua rerum natura conſtructa ſunt, numerorum uidentur ratione formata, hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata eſt, hinc temporum uices, hinc motus aſtrorum & cœli conuerſio, omniumq́; ſtatus numerorum colligatione ſubſiſtit. Sunt itaq; numeri magnarũ ſublimiumq́; uirtutum potẽtes. Neq; enim mirum eſt, cum in rebus naturalibus ſint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifeſtarum operationũ, eſſe in ipſis numeris multo quidem maiores, occultiores, mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipſi ſunt formaliores, perfectiores, cœleſtibus inſiti, ſeparatis ſubſtantiis immixti, deniq; maximam & ſimpliciſſimam habentes cum ideis in mẽte diuina commixtionem, à quibus proprias & efficaciſſimas uires ſortiuntur: quam ob rem etiam ad dæmonica & diuina munera conſequenda plurimum ualent, pluſq́; poſſunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in tranſmutando ad aliquod elementale multum ualent atq; poſſunt. Rurſus omnia quæ ſunt atq; fiunt, certis numeris ſubſiſtunt uirtutemq́; ſortiuntur. Tempus enim conſtat numero, omniſq́; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui ſubiecta ſunt: concentus etiam atq; uoces per numeros eorumq́; proportionem uim habent atq; cõſtant, proportionesq́; ex numeris ortę, per lineas & puncta conſtituunt characteres & figuras: & hi ſunt proprii operibus magicis, medio exiſtẽte inter utroſque appropriato per declinationem ad extrema, ut in uſu literarum. Deniq; omnes ſpecies naturalium & eorum quæ ſupra naturam ſunt, certis numeris aſtringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum eſſe inquit quo cuncta conſtant, diſtribuit que ſingulis ſingulas uirtutes. & Proclus ait: Numerus ſemper exiſtit: alius tamen in uoce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themiſtius uero & Boëthius, & Auerrois Babylonius cum Platone, ſic numeros extollunt, ut neminem abſque illis poſſe recte philoſophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, ſenſibili ſiue uocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academici, & Auguſtinus noſter nihil curant, ſed intendunt ad proportionem ex illo reſultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationalem uocant, ex quo magna ſacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; cœleſtibus. Per illũ habetur uia ad omnia ſcibilia indagãda & intelligẽda. Per illũ habetur proximus acceſſus ad prophetiã naturalem: atq; ipſe abbas Ioachim in prophetiis ſuis alia uia quàm per numeros formales nõ proceſſit.

Omnia certis cõſtant numeris.

Quantas uirtutes numeri poſſideant in rebus cum naturalibus tum tranſnaturalibus. Cap. III.

IN numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modo ſplendidiſſimi philoſophi unanimiter docent, ſed etiam doctores catholici, præ cęteris Hieronymus, Auguſtinus, Origenes, Ambroſius, Gregorius Nazianzenus, Athanaſius, Baſilius, Hilarius, Rabanus, Beda & plures alii confirmant. Hinc Hilarius in commētariis ſuper Pſalmos, teſtatur ſeptuaginta ſeniores ſecundum numerorum efficaciam pſalmos in ordinē redegiſſe. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorū uirtutibus ſingularem librum compoſuit. Cæterum nunc in natura quantas uirtutes poſſident numeri, patet in herba quæ pentaphyllon, hoc eſt quinquefoliū dicitur: hæc enim uirtute quinarii reſiſtit uenenis, pellit dæmonia, confert expiationi: atq; eius folium bis quotidie unum uino ſumptum, curat ephemeram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter ſeminis heliotropii grana quatuor pota, quartanis: tria uero, tertianis prodeſſe dicuntur. Simili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, ſi in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto inciſa fuerit. Serpens ſi ſemel calamo percutiatur, interit: ſi ſecundario, confirmatur. Hæc & eiuſmodi plura apud uarios autores teſtificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, cauſam certe habent, quæ eſt ipſa uaria uariorum numerorum ad ſeinuicem proportio. Mirum quoq; de ſeptenario experimentum, quòd maſculus omnis ſeptimus abſq; femella intermedia natus, uim habet curandi ſtrophulas, ſolo tactu uel uerbo. Similiter filia quæq; ſeptima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, ſed formalis ratio q̄ eſt in numero. Illudq́; quod ſupra diximus, ſemper mente teneatur, non in uocalibus & mercatoriis numeris has uires eſſe, ſed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc dei & naturæ ſacramenta diſtincta atq; contenta. Quicunque autem nouerit numeros uocales & naturales cum diuinis coniungere, & in eandem conſonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia & etiam cognoſcere. Pythagorici etiam multa ſeſe prognoſticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profecto niſi magnum aliquod lateret myſterium, non dixiſſet Ioannes in Apocalypſi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis beſtiæ, qui eſt numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebręos & Cabaliſtas celeberrimus eſt, ſicut infra oſtēdemus. Sed illud ſciendum eſt, quòd numeri ſimplices ſignificant res diuinas: denarii, cœleſtes: centenarii, terreſtres: millenarii, quæ futuri ſunt ſeculi. Præterea cum partes animi ſecundum Arithmeticam mediocritatem, propter identitatem ſeu exceſſuum æqualitatem inuicem copulantur: corpus uero, cuius partes magnitudinibus differunt, ſecundum Geometricam mediocritatem cōpoſitum ſit: animal

Pētaphylli herbæ uirtutes.

Septenarij mirum experimētū.

In numeris hic q̄d conſiderandū

Numerorū ſignificatio.

uero ipſum ex utroq; , anima ſcilicet ex corpore , ſecundum eam quæ harmoniæ conuenit mediocritatem conſtet, hinc eſt quod numeri plurimum operantur in animam, figuræ in corpora, concentus autem in ipſum animal.

De unitate & eius ſcala. Cap. IIII.

NVnc particulatim de numeris ipſis determinemus: quia uero numerus nihil aliud eſt quàm unitatis repetitio, primo ipſam unitatem conſideremus. Vnitas enim omnem numerum ſimpliciſſime penetrat, omniumq; numerorum communis menſura, fons & origo, omnem numerum in ſe unice coniunctum continet, multitudinis omnis inſors, ſemper eadem & immutabilis: unde etiam in ſeipſam multiplicata, nihil producit niſi ſeipſam: indiuiſibilis eſt, partium omnium expers: quod ſi diuidi aliquando fingatur, non ſecatur, ſed multiplicatur, ſcilicet in unitates: nulla tamen harum unitatum maior uel minor eſt tota unitate, quemadmodum pars minor eſt toto: multiplicatur itaq; non in partes, ſed in ſeipſam: ideoq; hãc alii concordiam, alii pietatem, alii amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, ut nõ ſecetur in partes: ſed & Martianus ex Ariſtotelis ſententia, Cupidinem aſſerit nominatam, ex eo quòd unum ſolum ipſa ſit, & ſe quæri ſemper uelit, & ultra nihil habeat, ſed expers totius elationis aut copulæ, in ſe proprias detorquet ardores. Vnum itaq; omnium rerum principium eſt & finis, neque ipſum principium aut finem habens: nihil uno prius eſt, nihil uno poſterius. Vnum omnium rerum principium eſt, & uſque ad unũ omnia ſunt, & ultra ipſum nihil eſt, & omnia quæ ſunt, unum ipſum deſiderant, quia omnia ab uno proceſſerant, & ut ſint eadem omnia, ab illo uno participare neceſſe eſt: & ſicut omnia ab uno in multa proceſſerunt, ſic cuncta quæ ad illud unum à quo proceſſerunt redire conantur, neceſſe eſt exuere multitudinem. Vnum igitur ad ſummum refertur deum, qui cum ipſe ſit unus & innumerabilis, innumeras tamen res de ſe creat & intra ſe continet. Vnus itaq; eſt deus, unius dei unus mundus, unius mundi unus ſol, unus quoque in mundo phœnix, rex unus in apibus, dux unus in gregibus, in armentis rector unus, & grues unam ſequuntur, & multa alia animantia unitatem uenerantur. Inter membra corporis, unum eſt principium à quo reliqua reguntur, ſiue id ſit caput, ſiue (ut alii uolunt) cor. Vnum eſt elementum uincẽs & omnia penetrans, ignis. Vna res eſt à deo creata, ſubiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cœlis eſt, ipſa eſt actu animalis, uegetalis & mineralis, ubique reperta, à pauciſſimis cognita, à nullis ſuo proprio nomine expreſſa, ſed innumeris figuris & ænigmatibus uelata, ſine qua neque Alchymia, neque naturalis magia, ſuum completum poſſunt attingere finem. Ab uno homine Adamo, omnes producti ſunt: ab uno illo, omnes mortui ſunt: ab uno Ieſu Chriſto, rurſus regenerati ſunt:

Vnitatis nomina.

Vnitatis excellẽtia

In rebus unum quæ ſint.

& quod ait Paulus, unus dominus, una fides, unum baptiſma. Vnus deus & pater omnium, unus mediator dei & hominum, unus altiſſimus creator qui ſup omnes, per omnia & in omnibus nobis: unus enim pater deus, à quo omnia, & nos in illo: unus deus Ieſus Chriſtus, per quem omnia, & nos per ipſum: unus deus ſpiritus ſanctus, in quem omnia, & nos in ipſum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetipo	Iod	*Vna diuina eßentia, fons omnis uirtutis et poteſtatis, euisq; nomen unica simplicißima litera expreßum.*
In mundo intellectuali	Anima mundi.	*Vna ſuprema intelligentia, prima creatura, fons uitarum.*
In mundo cœleſti	Sol.	*Vnus rex ſtellarum, fons lucis.*
In mundo elementali	Lapis philoſophorum.	*Vnum ſubiectum et inſtrumentũ omniũ uirtutum naturalium et tranſnaturaliũ.*
In minore mundo	Cor	*Vnũ primũ uiuens et ultimũ moriens.*
In mundo infernali	Lucifer	*Vnus princeps rebelliõis angelorum et tenebrarum.*

De dualitate & eius Scala. Cap. V.

BInarius primus numerus eſt, q̃a prima multitudo eſt, à nullo poteſt numero metiri præterquã à ſola unitate omnium numerorum menſura communi: non eſt compoſitus ex numeris, ſed ex ſola unitate una & una coordinatus: nec dicit̃ numerus incompoſitus, ſed magis propriè, non compoſitus: ternarius autem primus numerus incompoſitus dicitur: binarius aũt primum unitatis germẽ & prima procreatio: hinc Geneſis dicitur, & Iuno, & opinabilis corporatio, motusq́; primi probamentum, primaq́; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq́; iuſtitiæ peculiaris, eiusq́; proprius actus, eo quòd duobus gaudeat pariter põderatis: diciturq́; numerus ſcientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq́; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & ſocietatis, ſicut dictũ eſt à domino: Erunt duo in carnem unam. & Eccleſiaſticus ait: Melius duos eſſe ſimul quàm unũ, habent enim emolumentũ ſuæ ſocietatis: ſi unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem ſe: & ſi dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? & ſi quiſpiam præualeat contra unum, duo reſiſtunt ei. Et dicitur numerus connubii & ſexus, duo enim ſunt ſexus, maſculinus & fœmineus: & columbę bina oua pariunt, ex quorum primo maſculum, ex ſecundo fœminam excludunt. Diciturq́; medietas capax, bona malaq́; par

Binarij appellatiões.

ticipans, principiũ diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus discordię & confusionis, infortunii & immunditię. unde diuus Hieronymus contra Iouinianũ inquit, quod ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictũ, & uidit deus quoniam bonũ: qa binarius numerus sit mal'. Hinc est etiã, quare iusserit deus omnia animalia immunda in arcã bina ingredi: quia binarius (ut dixi) numerus immunditiæ est, estq; in auspiciis infelicissimus, præsertim si res illę à quibus auspiciũ capitur, Saturniæ sint uel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerant̃ ab astrologis. Fertur etiã binariũ adferre occursacula umbrarum, terriculamenta laruaꝝ, nocumenta maloꝝ spirituũ his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (ut Eusebius refert) unitatem deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uero dæmonem ac malũ, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binariũ nõ esse numeꝝ, sed cõfusionẽ quandã unitatũ. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos unitatẽ Apollinẽ nuncupare: diada litẽ & audaciã: triada, iustitiã, q̃ est summa pfectio, neque tamẽ uacat multis mysteriis. Hinc duæ tabulæ legis in Sina, duo cherubin respicientes in ꝓpitiatoriũ apud Mosen, duæ oliuæ stillãtes oleũ apud Zachariã, duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas dei apparitiões, uidelicet facies & posteriora, uidit Moses, itẽ duo testamẽta, duo pręcepta charitatis, duæ primæ dignitates, duo primi populi, duo genera dæmonũ, boni & mali, duæ creaturæ intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia, duo æquinoctia, duo poli, duo elementa producentia animam uiuentem, terra & aqua.

Binarius malus.

In rebus q̃ sunt duo.

SCALA BINARII

In Archetypo	יה Iah אל El		*Nomina dei duarum literarum.*
In mundo intellectuali	Angelus	Anima	*Duæ substantiæ intelligibiles*
In mundo cœlesti	Sol.	Luna	*Duo luminaria magna*
In mundo elementali	Terra	Aqua	*Duo elementa producẽtia animam uiuentem*
In minore mundo	Cor	Cerebrum	*Duæ principales sedes animæ*
In mundo infernali	Beemoth Fletus	Leuiathan stridor dentiũ	*Duo duces dæmoniorum* *Duo q̃ cõminatur Christus damnatis.*

De Triade & eius scala. Cap. VI.

TErnarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt personæ in deo, tres sunt uirtutes theologales in religione. Hinc est quod ad ceremonias deorum & religionis plurimum hic numerus cõfert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Vergilius:

Numero Deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebãtur eo in sanctificationibus & purificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit unda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus, hinc illud Vergilii:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. Et paulopost:
Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.

Et de Medea legimus,

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Pliniũ, Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progressio, unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quòd corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cœlo, illum quasi legem uocat, secundum quam omnia disponuntur. (*In rebus tria q̃ sint.*) Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mũdus, Hemarmene, necessitate & ordine, hoc est, conuentione causarum adinuicem, quã pleriq; fatum dicũt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita distributione. Tota tẽporis mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præsenti, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres symphonias cõtinet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoque sunt animarum genera, uegetatiua, sensitiua & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundię cupiditatisq; distribuit tricatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à deo disponitur mundus, numero, pondere, & mensura: (*Ternarius idealibus formis deputatus.*) deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt, Oromasim, Mitrim, Araminim, hoc est, deum, mentem & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, ui-

delicet supercœlestiū, in nouē intelligentiarū ordines: cœlestiū, in nouē orbes: inferiorū, in nouē genera generabiliū & corruptibiliū. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti septē, omnes musicæ proportiōes includunt, ut Plato & Proclus longa serie disserunt. habetq́; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintæ. Iamq́; etiam in intelligentiis tres sunt angelicorum spirituum hierarchiæ. Tres sunt intellectualium creaturarum potētiæ, memoria, mens & uoluntas. Tres sunt ordines beatorum, uidelicet, martyrum, confessorum, innocentum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, communium: similiter & domorum, uidelicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq́; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parcæ: tres iudices, tresq́; furiæ, tricepsq́; cerberus. Legimus etiam Tergeminamq́; Hecaten, tria uirginis ora Dianæ. Tres personæ in supersubstantiali diuinitate. Tria tēpora, naturę, legis & gratiæ. Tres theologicę uirtutes, spes, fides, charitas. Trib⁹ diebus Ionas fuit in uētre piscis: totidē Christus in sepulchro.

SCALA TERNARII.

In Archetypo	Pater	שדי Sadai Filius	Spūs sctūs	*Nomē dei trium literarum* *Tres personæ in diuinis*
In mundo intellectuali.	Suprema Innocentes	Media Martyres	Infima Cōfessores.	*Tres hierarchiæ angelorum* *Tres gradus beatorum*
In mundo cœlesti	Mobilia Cardines Diurnus	Fixa Succedentes Nocturnus	Cōmunia Cadentes Particeps	*Tres quaterniones signorū.* *Tres quaterniones domorū* *Tres domini triplicitatum.*
In mundo elementali	Simplicia	Composita	Decōposita	*Tres gradus elementorum.*
In minore mundo	Caput ī quo *uiget ītellectus respondēs mundo intellectuali.*	Pectus, ubi *cor sedes uitæ, respondēs mūdo cœlesti.*	Vēter, ubi gi *gnitiua uirtus mēbraq́; genitalia, respondens mūdo elementali*	*Tres partes respondentes triplici mundo*
In mundo infernali	Alecto Minos Malefici	Megera Aeacus Apostatæ	Ctesiphone Rhadamāt⁹ Infideles	*Tres furiæ infernales* *Tres iudices infernales* *Tres gradus damnatorum.*

De Quaternario & eius Scala. Caput VII.

Quaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellant, ipſumq́; omnibus numerorum uirtutibus præferunt, quia ipſe fundamentum & radix omnium aliorum numerorum, unde & omnia fundamēta tam in artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata ſunt, ut infra oſtendemus: ſignificatq́; ſoliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonſtratur. Eſt enim quaternarius, quadratus planus primus, qui conſtat duabus proportionibus, quarũ prior eſt, unius ad duo: poſterior, duorum ad quatuor: naſciturq́; gemina proceſſione & proportione, uidelicet unius ad unum, & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaternitate deſinens. Quæ proportiones in eo differunt, quòd iuxta arithmeticam, ſunt ſibi inæquales: iuxta geometricam uero æquales. Itaq; quadratus deo patri adſcribitur, quin & totius trinitatis myſterium complectitur: nam ipſius ſimpla proportione, prima ſcilicet unius ad unum, unitas paternę ſubſtantię ſignificatur, ex qua unus procedit filius, illi ęqualis, altera autem proceſſione, etiam ſimpla, uidelicet duorum ad duo, notatur ſecunda proceſſione ex utroq; ſpiritus ſanctus, ut ſic ſit æqualis patri filius, proceſſione prima: æqualis utriq; ſpiritus ſanctus, proceſſione ſecũda. Hinc ſuperexcelſum deo diuinęq́; trinitatis nomen tetragrammaton eſt, ſcilicet Iod, He & Vau, He: ubi aſpiratio He, ſpiritus ab utroque proceſſionem denotat: ipſa enim He duplicata, utranq; ſyllabam totumq́; nomē terminat, pronunciatur autē Ioua, ut aliqui uolunt, unde gentiũ ille Iouis, quē & ueteres quatuor auribus pingebāt. Vnde quaternarius eſt fons & caput totius diuinitatis. Vocātq́; Pythagorici ipſum ꝑpetuũ naturæ fontē: quatuor enim ſunt gradus in ſcala naturæ, ſcilicet eſſe, uiuere, ſentire, intelligere. Quatuor ſunt in natura motus, ſcilicet aſcendēs, deſcendēs, progrediens, circularis. Quatuor ſunt in cœlo cardines, ſcilicet ortus, occaſus, medium cœli & imum cœli. Quatuor ſunt ſub cœlo elementa, ſcilicet ignis, aēr, undaq́;, tellus: ſecundum hæc, quatuor in cœlo triplicitates: quatuor ſub cœlo qualitates primæ, ſcilicet frigidum, calidum, ſiccum, humidum: ab his quatuor humores, ſanguis phlegma, cholera, melancholia. Item annus diuiditur in quatuor partes, quæ ſunt uer, æſtas, autumnus & hyems: ſimiliter aēr in Eurum, Zephyrum, Auſtrum & Boreā, diuiditur: quatuor quoq; ſunt flumina paradiſi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet ſcientiam: primo omnem numerorum ſimplicem progreſſum quatuor implet termin s, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, conſtituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primũ imparē in ſe continēs. Habet in muſica diateſſaron, gratiam uocis

Fundamenta, omnia quadrata.

In rebus quatuor, quæ ſint.

quartæ: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus inuenit, omnemq́; musicæ harmoniam continet: nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitertia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq́; consonantia inter quaternarii limites arcetur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis cõplectitur, scilicet pũcto, linea, planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit, scilicet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnem etiam physicam implet, in qua sunt naturæ uirtus seminaria, naturalis, pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam terminis metaphysicam complectitur, scilicet esse, essentia, uirtute & actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor uirtutibus, scilicet prudentia, iustitia, fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iustitiæ: hinc quadruplex lex, scilicet prouidentiæ, à deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cœlo: prudentiæ, ab homine. Quatuor insuper iudiciariæ potentię in rebus existẽtibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus. Multam quoq; & maximam in mysteriis uim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur, tanquam summum quo fides nitatur & credulitas firmari possit: hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his uersib⁹ sic expressit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,
Aeternæ fontem naturæ animiq́; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à totidem euangelistis per uniuersam ecclesiam recepta. Hebræi præcipuum dei nomẽ quatuor literis scriptum acceperunt: similiter Aegyptii, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci, Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen dei scribunt: ita, scilicet Theut, alla, sire, orsi, abgdi, θεός, esar, deus. Hinc Lacedæmonii summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoque sunt diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à musis, Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta Vidit quatuor animalia iuxta fluuiũ Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem, quatuor animalia magna ascendebant de mari, & pugnabant quatuor uenti. Item Apocalypsi, quatuor animalia plena oculis ante & retro, stabant in circuitu sedis dei, & quatuor angeli, quibus datum est nocere terræ & mari, stabant super quatuor angulos terræ, tenẽtes quatuor uentos ne flarent super terram, neq; super mare, neq; in ullam arborem.

Nomẽ dei, ubiq; ferè tetragrãmaton

Scala Quaternarii ad quatuor elementorum correspondentiam.

Nomē dei quadriliterum.	י ה ו ה				In mūdo archetypo unde lex prouidentiæ
Quatuor triplicitates siue hierarchiæ intelligibiles	Seraphim Cherubim Throni	Dominationes Potestates Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confeßores	In mundo intellectuali, unde lex fatalis
Quatuor angeli, præsidentes cardinibus cœli	מיכאל Michaël.	רפאל Raphaël	גבריאל Gabriel	אוריאל Vriel	
Quatuor præfecti elementorū.	שרף Seraph	כרוב Cherub	תרשיש Tharsis	אריאל Ariel	
Quatuor animalia sanctitatis.	Leo.	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor triplicitates tribuum Israël.	Dan Aßer Nephtalim	Iehuda Isachar Zabulon	Manaßse Beniamin Ephraim	Ruben Simehon Gad	
Quatuor triplicitates apostolicæ.	Mathias Petrus Iacobus maior	Symon Barptolomæus Matthæus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadæus Andreas Thomas	
Quatuor euangelistæ.	Marcus	Iohannes	Matthæus	Lucas	
Quatuor triplicitates signorum.	Aries Leo Sagittarius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus	In mūdo cœlesti à quo lex naturæ
Stellæ et planetæ ad elemēta relati	Mars & Sol	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	Stellæ fixæ & Luna	
Quatuor qualitates cœlestium elementorum.	Lumen	Diaphanum	Agilitas	Soliditas	
Quatuor elemēta.	אש Ignis	רוח Aër	מים Aqua	עפר Terra	In mūdo elementali ubi lex generationis & corruptionis.
Quatuor qualitates.	Calidum	Humidū	Frigidū	Siccum	
Quatuor tēpora	Aestas	Ver	Hyems	Autūnus	
Quatuor cardines orbis.	Oriens	Occidēs	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixtorū genera pfecta	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia.	Progreßiua	Volatilia	Natantia	Reptilia	

Quæ respondẽt elemẽtis in plãtis	Semina	Flores	Folia	Radices
Quæ in metallis	Aurũ & ferrum	Cuprũ & stannum	Argentũ uiuum	Plumbũ & argẽtũ
Quæ in lapidibus	Lucẽtes & ardẽtes	Leues & trãſpẽtes	Clari & cõgelati	Graues & opaci
Quatuor hominis elementa	Mens	Spiritus	Anima	Corpus
Quatuor potentiæ animæ	Intellect⁹	Ratio	Phãtaſia	Senſus
Quatuor iudiciariæ poteſtates	Fides	Sciẽtia	Opinio	Expimentũ
Quatuor uirtutes morales	Iuſtitia	Tẽperãtia	Prudẽtia	Fortitudo
Senſus reſpondentes elementis	Viſus	Auditus	Guſt⁹ & olfactus	Tactus
Quatuor hũani corporis elemẽta	Spiritus	Caro	Hũores	Oſſa
Quadruplex ſpiritus	Animalis	Vitalis	gignitiu⁹	Naturalis
Quatuor humores	Cholera	Sanguis	Pituita	melãcholia
Quatuor complexionum mores	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas
Quatuor principes dæmoniorum nocẽtes in elementis	סמאל Samael	עזאזל Azazel	עזאל Azael	מחזאל Mahazael
Quatuor flumina inferna	Phlegethõ	Cocytus	Styx	Acheron
Quatuor principes dæmoniorũ ſuper quatuor angelos orbis	Oriens	Paymon	Egyn	Amaymon

In minore mundo ſcilicet homine à quo lex prudẽtiæ.

In mũdo infernali ubi lex iræ & punitionis.

De Quinario & eius Scala. Cap. VIII.

Quinarius numerus haud paruæ eſt potẽtiæ, cõſtat enim ex primo pari & primo impari, tanquã ex fœmina, & maſculo: impar enim numerus mas eſt, par uero fœmina. Vnde Arithmetici illũ quidẽ patrẽ, hũc uero matrẽ uocãt. Igiť haud paruæ pfectionis atq; uirtutis eſt quinarius, q ex horũ numeroꝶ pmixtione generať: eſtq; præterea uniuerſi numeri, uidelicet denarii, iuſtiſſima medietas. Nã ſi altrinſecus circa quinariũ, denariũ diuidẽdo adſumas, hinc nouẽ, inde uero unũ: uel, hinc octo, inde uero duo: ſiue ſeptẽ & tria, ſeu ſex & quatuor, unaquæq; collectio denariũ conſtituit, & ſemper eius perfectũ mediũ eſt quinarius, & eius æquediſtans: & iccirco numerus connubii appellatur à Pythagoricis. dicitur & iuſtitiæ, quia denarium ex æquilibrio ſecat. Senſus in homine quinq; ſunt, uiſus, auditus, olfactus, guſtus, tactus: quinque in anima poteſtates, uegetatiua, ſenſitiua, cõcupiſcibilis, iraſcibilis, rationalis: quinq;

Quinarij nomenclaturæ.

ſunt in manibus digiti,q̃nq; ſunt in cœleſtib⁹ errãtes planetę,ſecundũ quos q̃ntuplices in quouis ſigno termini. In elemẽtis quoq;quinq; genera mixtorũ,uidelicet lapides,metalla,plãtæ, zoophyta, animalia totidemq́; animaliũ genera,puta hoĩes,quadrupedia,reptãtia,natãtia,uolãtia. Sunt & quinq; genera quibus à deo cõponunt̃ omnia ,ſcilicet eſſentia,idẽ,alterꝫ,ſenſus,motus. Hirũdo nõ niſi quinq; pullos parit,quos magna paſcit æq̃tate, incipiẽs ab eo qui maxim⁹ eſt natu,& ita in cęteris ortus rationẽ habẽs. Habet quoq; hic numer⁹ uim magnã in expiationib⁹:nã in ſacris,pellit malos dęmones: in naturalib⁹,pellit uenena. Dicit̃ quoq; numerus felicitatis & gratię,& eſt ſigillũ ſp̃ũs ſancti,& nexus oĩa ligãs,atq; numerus crucis,etiã Chriſti uulneribus principalibus,quoꝵ cicatrices etiã in glorificato corpore ſuo ſeruare dignatus eſt,inſignis. Gentiũ philoſophi illũ Mercurio ſacrũ dedicarũt,tãtoq́; uim eius quaternario excellentiorẽ,quantũ animatũ inanimato p̃cellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiã corã domino,& p̃ſeruatus fuit in diluuio aquaꝵ. In huius numeri uirtute Abrahã cẽtenarius ex Sara nonagenaria ſteriliq́; fœmina,ſupraquã à natura conceſſum eſt,genuit filiũ,creuitq́; in populũ magnũ. Hinc in tẽpore gratiæ,q̃nq; literis inuocat̃ nomẽ diuinę oĩpotẽtię. Nã in tẽpore naturę,inuocabat̃ nomẽ dei trigrãmatõ, שדי ſadai:in tẽpore legis,nomẽ dei tetragrãmaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebręi exprimũt ארני adonai. In tp̃e gratię,nomẽ dei pẽtagrammatõ effabile יהשוה Iheſu, q̃d nõ minore myſterio etiã triliterꝫ inuocat̃ ישו.

SCALA QVINARII

Nomina dei pentagrammata, Nomen Chriſti pentagrãmaton,			עליון אלהים יהשוה	Elion Elohim Iheſuh		In archetypo.
Quinq; ſubſtãtiæ intelligibiles,	Spirit⁹ primæ hierarchiæ,uocati dij,ſiue filij dei.	Spiritus ſecũdæ hierarchiæ,dicti intelligẽtiæ	Spiritus tertiæ hierarchiæ,uocati angeli,q mittũtur	Animæ corporum cœleſtium.	Heroës ſiue animæ beatæ.	In mundo intellectuali.
Quinque ſtellæ erraticæ, domini terminorum,	Saturnus,	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	In mundo cœleſti.
Quinque genera corruptibilium.	Aqua,	Aër	Ignis	Terra	Mixtum	In mundo elementali.
Quinque ſpecies mixtorum,	Animal,	Planta	Metallũ	Lapis,	Zoophytũ	
Quinque ſenſus,	Guſtus,	Auditus	Viſus	Tactus	Olfactus	In miore mũdo.
Quinque tormẽta corporalia,	Amaritudo mortificans.	Vlulatus horriſoni.	Tenebræ terribiles	Ardor inextinguibilis.	Fœtor penetrãs.	In mundo infernali.

De ſenario & eius ſcala. Cap. IX.

SEnarius numerus eſt perfectionis, quia perfectiſſimus natura, in toto numerorum contextu, ab unitate uſq; ad denarium, ſolus ipſe adeo eſt perfectus, ut collectione ſuarum partium idem reſultet, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia ſuperfluus. Nam ſi partes eius, mediam ſcilicet, tertiam & ſextam, quæ ſunt tria, duo, unum, congregantur, totum ſenarii corpus perfecte implent: qua quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis geneſi, nuptiisq; prorſus accommodatus aſſeritur, mundiq́; ſignaculum appellatur: ſenario enim numero conſtitutus mundus, neq; immoderata abundantia ſuperfluus, neq; fruſtratus egensq́; neceſſariis. Hinc eſt, quoniam die ſexto perfectus eſt & conſummatus à deo mundus: ſexto enim die uidit Deus cũcta quæ fecerat, & erant ualde bona. Igit̃ perfecti ſunt cœli & terra, & omnis ornatus eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia ſexto die homo creatus eſt: & dicitur etiam numerus redemptionis, nam ſexta die Chriſtus pro redemptione noſtra paſſus eſt: unde illi etiam cum cruce magna cognatio Dicitur etiam numerus laboris & ſeruitutis: hinc in lege præceptum erat, ſex diebus faciendum opus, ſex diebus colligendum manna, ſex annis ſeminanda terra, & quod ſeruus Hebræus ſex annis ſeruiat domino ſuo. Sex diebus gloria domini inclinauit ſuper monte Sina, cooperiens eum nube: ſex alæ ſunt cherubinis, ſex circuli in firmamẽto, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctialis & ecliptica. ſex ſunt errones planetæ, Saturnus. Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per ſigniferi latitudinem ultra citraq́; eclipticam diſcurrentes. Sex ſunt in elementis ſubſtantificæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus, & horum oppoſita, obtuſitas, denſitas, quies. Sex ſunt differentiæ poſitionis, ſurſum, deorſum, ante, retro, dextrorſum, & ſiniſtrorſum. Sex ſunt naturalia officia, ſine quibus eſſe nihil poteſt, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallum, ſtatus, motus, ſolida etiam figura quadrati ſex ſuperficies habet. Totius harmoniæ toni ſunt ſex, uidelicet quinq; toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui eſt ſextus.

SCALA SENARII

In Archetypo	אל גבור אלוהים						*Nomina dei ſex literarum.*
In mundo intelligibili	*Seraphin*	*Cherubin*	*Throni*	*Dominationes*	*Poteſtates*	*Virtutes*	*Sex ordines angelorum qui ad inferiora nõ mittuntur.*
In mundo cœleſti	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus*	*Mercurius*	*Luna*	*Sex planetæ ꝑ zodaici latitudinẽ ab ecliptica aberrãtes*
In mundo elementali	*Quies*	*Raritas*	*Acuitas*	*Obtuſitas*	*Denſitas*	*Motus*	*Sex ſubſtantificæ qualitates elementorum.*
In minore mundo	*Intellectus*	*Memoria*	*Senſus*	*Motus*	*Vita*	*Eſſentia*	*Sex gradus hominis.*
In mundo infernali	*Acteus*	*Megaleſius*	*Ormenus*	*Lycus*	*Nicon*	*Mimon*	*Sex dæmones calamitatum omnium autores.*

De ſeptenario & eius ſcala. Cap. X.

Septenarius numerus uariæ & multiplicis potentiæ eſt, conſtat enim ex uno & ſex, uel ex duobus & quinque, uel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam copulam geminę trinitatis: unde ſi ſingula eius membra eorumq́; compagines cõſideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex ſuarum partium colligantia, quàm ſeorſum ſua plenitudine, omni maieſtate eſſe pleniſſimum. Vocantque ipſum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod non tam ex partibus ſuis mutuatur, quàm totalitatis ſuæ proprio iure perficit, complectitur enim corpus & animam: nam corpus conſtat ex quatuor elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoque ad animam ſpectat propter triplicem uim eius, ſcilicet rationalem, iraſcibilem & concupiſcibilem. Septenarius itaq;, quia ex tribus conſtat & quatuor, animam corpori coniũgit, ad genituram quoq; hominum uis huius numeri pertinet, hominemq́; concipi, formari, edi, nutriri, uiuere, omninoq́; conſtare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale ſemen receptum eſt, ſi per horas ſeptem abſq; effuſione permanſerit, hæſiſſe in uitam certum eſt: tum primis ſeptem diebus coagulatur, fitq́; ad recipiendum figuram humanam idoneum: deinde maturos infantes producit, qui ſeptimeſtres uocantur, hoc eſt, qui ſeptimo menſe nati. Poſt partum deinde an uicturus ſit infans, ſeptima hora diſcernit: ultra hunc enim numerum, qui aëris halitum ſuſtinuerit, intelligitur natus ad uitam: Poſt dies ſeptem, iactat reliquias umbilici: poſt bis ſeptem, incipit ad lumen uiſus eius moueri: in tertio ſeptenario, iam libere oculos totamq́; faciem uertit: poſt ſeptem menſes, fiunt dentationes: poſt ſecundum menſium ſeptenarium, ſedet ſine caſus timore: poſt tertium ſeptenarium, ſonus eius in uerba prorumpit: poſt quartum ſeptenarium, ſtat firmiter & ambulat: poſt quintum ſeptenarium menſium, incipit lac nutricis horreſcere: poſt annos ſeptem, cadunt primi dentes, & naſcuntur alii ad cibum ſolidum aptiores, abſoluiturq́; integritas loquendi: poſt ſecundum annorum ſeptenarium, pueri pubeſcunt, fitque generationis initium: ad tertium annorum ſeptenarium, creſcit homo in longum, oſtenditque flores & lanugines, fitque genitura pollens atque robuſta. Vſque ad quartum ſeptenariũ, creſcit homo in latum, & conſummantur incrementa ſtaturæ. In quinto, omne uirium & roboris completur augmentum: Sextus uero annorum ſeptenarius, uires ſeruat collectionis: ſeptimo ſeptenario conſummatur prudentia, perfectamque reddit hominum ætatem. Cum uero ad decades ſeptenas peruenitur, ubi ſeptenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communem uiuendi habet, dicente Propheta: Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta annis. Summus etiam humani corporis creſcendi modus, eſt ſe-

Septenarij nomenclaturæ.

Septenarij in humanis corporibus uires.

ptem pedum. Septem quoque sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complent in superficiem, scilicet medulla, os, neruus, uena, arteria, caro, cutis. Septem sunt quę à Græcis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus pedesque & pudendum. De spiritu quoq; & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas septem uita non durat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non uiuunt. Venæ quoq; & arterię (ut tradunt medici) numero mouẽtur septenario. Iudicia quoq; in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est iudiciarios uocant. Ex septenis quoq; portionibus creat deus animam, ut testis est diuus Plato in Timęo. Anima quoq; septenario recipit corpus. Ad septimũ usq; gradũ omnis uocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum uocum modulamina, ditonus, semiditonus, diatessaron, diapente cum tono, diapente cum semitonio, & diapason. Estq; in cœlestibus potẽtia septenarii potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemq; constituit, figuram omnium potentissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce cõmunionem. Simili radiatione & numero distãt solstitiũ à bruma, & æquinoctiũ hyemale ab æstiuali, quæ omnia septenis signis fiunt. Septẽ pręterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresq;. Item septem Vergilię quas Pleiades uocant: septem quoq; planetæ: secundum illos quoque septem dies constituentes hebdomadam. Luna quoque planetarum septima, & nobis proxima, hunc numerum præ cæteris obseruat, motum'que eius ac lumen hic numerus dispensat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab uno uidelicet usq; ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo conficit & implet, efficit'que quatuor septenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem & latitudinem emetiendo remetiendo'que circum per'que discurrit: similibus'que dierum septenariis lumen suum sempiterna lege uariando dispensat: Primo enim septenario usque ad medietatem tanquàm diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbẽ cõtrahitur diuisum: post quartum uero septenarium ultima luminis sui diminutiõe renouatur, eisdemque septenariis maris incrementa decrementaque disponit: nam primo ab initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoque septenarius fit similis primo,

Septenarij in cœlestibus potẽtia

Crucis figura omnium potentissima

& quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimũ indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellant: quia prim⁹ est, qui neq; generatur neq; generat, neq; enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiã numerum parit duplicatus, qui intra denarii limites coartetur, quem primum limitem constat esse numerorum: & iccirco septenarium Palladi sacrum fecere. Habet & in religione potentissima suæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramẽti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septẽ obtestari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit septem agnas in testimonium. Dicitur quoq; numerus beatitudinis & requiei, unde illud:

Septenarij nomina.

O terq; quaterq; beati,

Scilicet in anima & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrem hæc dies apud Mosen sabbathum appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut superius demonstratum est, & cum Christo magnam communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq;, ait, protinus purificandi studio marino lauachro trado, septies submergo fluctibus capite. Et leprosus quoq; mũdandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine, & Helizæus propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait leproso: Vade & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatẽ caro tua, & mũdaberis. & sequitur paulopost: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est. Estq; numerus pœnitentiæ & remissionis. Hinc statuta septennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiam dicentis: & super peccatorẽ septuplum: septimo quoq; anno fiebant remissiones, & post quadratum septenarium dabatur plena remissio, ut in Leuitico legit. Septẽ petitionibus cõsummauit Christus orationem expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebræus libertatem sibi uendicabat. Estq; diuinis laudibus accõmodatissimus. Vnde ait Propheta: Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitię tuę. Dicitur etiam numerus ultionis, sicut dicit scriptura: Septuplum ultio dabitur de Cain. & Psalmista ait: Redde uicinis nostris septuplum in sinu eorum. Hinc septem nequitiæ apud Salomonem, & septem spiritus nequiores assumpti leguntur in euangelio. Significat etiam præsentis circuli tempus, quod septem dierum circulo peragitur: estq; spiritui sancto sacer, quem septuplum iuxta eius dona propheta Esaias describit, uidelicet spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilii & fortitudi-

nis, spiritum scientiæ & pietatis, & spiritum timoris domini, quos apud Zachariam legimus septem oculos dei. Septem quoq; sunt angeli spiritus adstantes ante faciem dei, ut legitur apud Tobiam. & in Apocalypsi, septem lampades ardebant ante thronum dei, & septem candelabra aurea, & in medio eorum similis filio hominis, & habebat in dextra sua stellas septem. Itē spiritus septem erant in conspectu throni dei, & septem angeli adstabant in conspectu dei, & datæ sunt illis septem tubæ. Vidit quoque agnum habentem septem cornua, & septem oculos, & uidit librum obsignatum septē sigillis, & cum apertum fuisset septimum sigillum, factum est silentiū in cœlo. Ex supradictis omnibus apparet, septenarium inter cęteros numeros merito dici omnis efficaciæ plenissimum. Habet præterea septenarius magnā cum duodenario conformitatem: nam sicut tria & quatuor septem constituunt: sic ter quatuor duodecim reddunt, qui sunt numeri cœlestium planetarum & signorum, ex eadem radice resultantes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum est in sacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obseruātia, magnaq; & multiplicia eius mysteria, quorum multa è sacris eloquiis repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile constabit, septenarium plenitudinem quādam sacrorum mysteriorum significare. Legimus enim in Genesi, septimum diem quietis domini, septimum ab Adam Enoch, uirum sanctum & pium, & alium etiam ab Adam septimum uirum nequam & digamum nomine Lamech, item septima generatione abolitum peccatum Cain: sicut scriptum est: Septuplum punietur Cain: & septem uindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magister historiæ septem colligit fuisse peccata Cain. Item septena & septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, similiter & de uolatilibus: deinde post septem dies pluisse dominum super terram, septimoq; die ruptos omnes fontes abyssi, & inundasse aquas super terrā. Item septē agnas Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Iacob pro Lia, & aliis septem pro Rachel: & septem diebus populus Israël luxit mortem Iacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis & septem sterilitatis legimus ibidem. In Exodo uero, septimo die præcipitur sabbathum sabbathorum, requies sancta domino: quia septimo die ab opere quieuit dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ouis sit cum matre sua, septimo anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis, septimus dies erit sanctum sabbathum & requies: septimus dies quia sabbathi est, uocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior & sanctior, & septimi mensis primus dies erit sabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocausta domino, septem diebus celebrabantur feriæ domini, septem diebus per

Septenarius omnis efficaciæ plenissimus.

annum legitimũ ſempiternum erit in generationibus ueſtris. Septimo mẽſe feſta celebrabitis,& habitabitis in tabernaculis ſeptem diebus: ſepties aſpget coram domino qui tinxerit digitũ in ſanguine: ſepties tinget in ſanguine paſſeris mundatus à lepra: ſeptem diebus lauabitur aquis uiuentibus qui patitur fluxum ſanguinis: ſepties aſperget digito in ſanguine uituli: ſepties percutiam uos propter peccatum. In Deuteronomio ſeptem populi terrã promiſſionis habebant. Legitur & ſeptimus annus remiſſionis,& ſeptem lucernæ cãdelabrorum in auſtrali parte erectæ. Et in Numeris leguntur ſeptẽ agnas immaculatas obtuliſſe filii Iſrael, & quod ſeptem diebus ueſcebantur azymis,& quod ſeptem agnis & hirco expiabatur peccatum,& ſeptimus dies erat celeberrimus & ſanctus, & ſeptimi menſis dies uenerabilis & ſanctus,& ſeptimus menſis ſcenopegiæ, & ſeptem uitulos offerebat die ſeptimo,& ſeptem aras erexit Balaam, ſeptem diebus Maria ſoror Aaron leproſa egreditur extra caſtra, ſeptẽ diebus immundus erit qui tetigerit cadauer. Et in Ioſue, ſeptem ſacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & ſeptem diebus circuibant ciuitates, & ſeptem buccinæ portabantur per ſeptem ſacerdotes,& die ſeptimo buccinabant ſeptem ſacerdotes. Item in libro Iudicum ſeptem annis Abeſſa regnauit in Iſraël, ſeptem diebus fecit nuptias Sãſon,& ſeptimo die expoſuit uxori problema, ſeptem funibus neruiceis ligatus eſt & ſeptem crinibus capitis ſui, ſeptem annis oppreſſi ſunt filii Iſraël p regem Madian. Et in libris Regum ſeptem uicibus & ſeptima uice ecce dicit Helias nubecula parua, ſeptem diebus filii Iſraël dirigebant acies,& ſeptimo die commiſſum eſt bellum: ſeptem annorum cõminata eſt fames Dauid propter peccatum murmurationis populi,& ſepties oſcitauit puer reſuſcitatus per Heliſæum,& ſeptem uiri crucifixi ſunt ſimul in diebus meſſis primæ: ſeptem lotionibus mũdatur Naaman per Heliſæum, ſeptimo mẽſe occiſus eſt Golias. Et in Paralipomenis legitur, quòd ſeptimo menſe cõpletus eſt aceruus fundamentorum: & in Heſter legimus ſeptem eunuchos regis Perſarum: & in Tobia, ſeptem uiri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Danielem ſeptem uicibus incenditur fornax Nabuchodonoſor, & ſeptem leones erant in lacu,& ſeptima die uenit Nabuchodonoſor. In libro Iob exprimuntur ſeptem filii Iob, & ſeptem diebus & noctibus ſediſſe amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, ſeptimo non tanget te malum. In Eſdra legimus ſeptem hebdomadas annorum, ſeptem cõſiliarios Axtaxerxis: & ibidem ſeptimo menſe clanges buccina: ſeptimus menſis ſcenopegiæ ſub Eſdra erat, dum filii Iſraël erant in ciuitatibus: & ſeptimi menſis primo die Eſdras legit legem populo. Et in Pſalmis ſepties in die laudem dicit Dauid: ſeptuplum probatur argentum, ſeptuplum reddit uicinis noſtris in ſinu eorum. Et Salomon ait ſeptem columnas excidiſſe ſibi ſapientiam, & ſeptẽ uiros loquentes ſententias, ſeptem quæ odit & deteſtatur dominus: ſeptem nequitiæ in corde inimici, ſeptem circunſpectores, ſeptem oculi in-

insipientes. Numerat Isaias septem dona spiritussancti, & septem mulieres uirum unum apprehendentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ, & septem filios peperit mater quæ infirmata est & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta mœrens permansit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri, & septem oculi discurrentes in uniuersam terram, & septem oculi super unum lapidem, & septimi diei ieiunium uertitur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam uero & in euangeliis leguntur septem beatitudines, septem uirtutes quibus septem uitia opponuntur, septem petitiones orationis dominicæ, septem uerba Christi in cruce, septem uerba beatę Mariæ uirginis, septem panes per dominum distributi, septem sportæ fragmentorum, septem fratres uxorem unam habētes, septem discipuli domini piscantes, septem hydriæ, in Cana Galilææ, septem iræ quę dominus hypocritis comminatur, septem dęmonia eiecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Itē septem annis fuit Christus profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium reguli. In epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septem gradus uirtutum. Et in Actibus numerantur septem diaconi, & septem discipuli electi per apostolos. In Apocalypsi quoque multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus dei, septem angeli cum septem tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis quæ septem habebant diademata: item septem plagæ, & septem phyalas quas habet unus de septem angelis, septem capita bestiæ coccineæ, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires habet hic numerus, cum in naturalibus tum in sacris & cæremoniis, tum etiam in aliis: itaque huc referuntur septem dies, septem planetæ, septem Pleiades, septem ætates mundi, septem mutationes hominis, septem artes liberales totidem'que mechanicæ, & totidem prohibitæ, septem colores, septem metalla, septem foramina in capite hominis, septem paria neruorum, septem montes in urbe Roma, septem reges Romani, septem bella ciuilia, septem sapientes tempore Ieremiæ prophetæ, & septem sapientes Græciæ. Item septem diebus ardebat Roma sub Nerone. Per septem reges occisa sunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, septem sunt Romæ ecclesiæ principales, totidem Gregorius construxit monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septem constituti sunt electores im-

perii,& ſeptem ſunt actus ſolennes in Imperatore coronando,ſeptem teſtes requirũt leges in teſtamẽto ,ſeptem ſunt pœnæ ciuiles,& ſeptem canonicę, & ſeptem horę canonicę,ſepties ſalutat ſacerdos in miſſa,ſeptem ſacramẽta & ſeptem ordines clericorum,& ſeptem annorum puer poteſt ordinari ordine minori,& poteſt obtinere beneficiũ ſine cura . Septem ſunt pſalmi pœnitẽtiales, & ſeptem mandata ſecundæ tabulæ,& ſeptem horis Adam & Eua fuerunt in paradiſo,& ſeptem ſunt uiri per angelum prenuntiati anteq̃ naſcerent̃,uidelicet Iſmaël,Iſaac,Samſon ,Hieremias,Ioãnes Baptiſta, Iacobꝰ frater domini,&Chriſtus Ieſus.Deniq; hic numerus & in bono & in malo

SCALA.

In Archetypo	Ararita	אראריתא		
In mundo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צרקיאל Zadkiel	כמאל Camael	רפאל Raphael
In mundo cœleſti	שבתאי Saturnus	צרק Iupiter	מארים Mars	שמש Sol
In mundo elementali	Vppupa Sepia Talpa Plumbum Onychinus	Aquila Delphinus Ceruus Stannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Ferrũ Adamas	Olor Vitulꝰ marinꝰ Leo Aurum Carbũculus
In minore mundo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris ſiniſtra	Manus dextera Narisdextra	Cor Oculꝰ dexter
In mundo infernali	Gehẽna גיהנם	Portę mortis וצל מות	Vmbra mortis שערי מות	Puteus interitus באר שחת

malo omniũ eſt potentiſſim⁹: de hoc Linus uetuſtiſſimus Poëta cecinit:

Septima cum uenit lux, cuncta abſoluere cœpit
Omnipotẽs pater, atq; bonis eſt ſeptima & ipſa.
Eſt etiam rerum cunctarum ſeptima origo,
Septima prima eadem, perfecta & ſeptima ſeptem:
Vnde etiam cœlum ſtellis errantibus altum
Voluitur, & circlis totidem circum undiq; fertur.

SEPTENARII

Aſſer Eheie	אשר אהיה		*Nomina dei ſeptem literarum*
האניאל Haniel	מיכאל Michaël	גבריאל Gabriel	*Septem angeli qui adſtãt ante faciem dei.*
נוגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna	*Septem Planetæ.*
Columba Thimallus Hircus Cuprum Smaragdus	Ciconia Mugil Simia Argẽtũ uiuũ Achates	Noctua Aelurus Feles Argentum Cryſtallus	*Septem aues planetarum* *Septem piſces planetarum* *Septem animalia planetarum* *Septem metalla planetarum* *Septem lapides planetarum*
Pudendum Naris ſiniſtra	Manus ſiniſtra Os	Pes ſiniſter Oculus ſiniſter	*Septem membra integralia planetis diſtributa.* *Septẽ foramina capitis planetis diſtributa.*
Lutum fecis טיט היון	Perditio אבדון	Fouea שאול	*Septẽ habitacula inferorum, quæ deſcribit Rabi Ioſeph Caſtilienſis cabaliſta in Horto nucis.*

De octonario & eius Scala. Cap. XI.

Octonarij nomenclatura.

OCtonarium uero uocant Pythagorici numerum iustitię & plenitudinis: primum, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, uidelicet in quatuor: diuisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratiõe contexitur, uidelicet per bis bina bis: & propter hanc diuisionis æqualitatem, iustitiæ sibi nomen inoleuit: alterum uero, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeæ soliditatis contextum: primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutum per octo numina iurantis, sicubi diuinã iustitiam obtestari uellet, quorũ nomina hæc, Ignis, Aqua, Terra, Cœlũ, Luna, Sol, Phanes & Nox. Octo quoq; sunt duntaxat cœlorum uisibiles sphæræ: corporalisq́; naturæ proprietas per illum nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorum complexus est. Estq́; hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circuncisionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta est. Octo etiã erãt in uetere lege ornamenta sacerdotis, uidelicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumerale, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatẽ & mundi cõsummationem, quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolum est: hinc etiam hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæũ. Dicitur etiam numerus salutis & conseruationis, tot nanque animæ in arca Noë saluæ factæ sunt à diluuio aquarum. Iam quoque & octo fuerunt filii Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohannis pater octauo die recepit loquelam. Hũc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucem editus est, in cuius sempiternum testimonium Naxos insula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, ut solę Naxiæ mulieres octauo mense salubriter pariant, fœtus'que uitales edant, cũ ubiq; ferè gentiũ omnes sic geniti intereant, & etiam matres manifesto uersent in periculo.

Octo numina, p quæ solitus iurare Orpheus.

SCALA OCTONARII.

Nomina dei octo literarum.	Eloha Vedaath אלוה ורעת Tetragrammaton Vedaath יהוה ורעת							In Archetypo
Octo beatorũ præmia.	Hæreditas	.ncorruptio	Potestas	Victoria	Visio dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo intelligibili
Octo cœli uisibiles	Cœlũ stellatũ	Cœlum Saturni	Cœlum Iouis	Cœlum Martis	Cœlum Solis	Cœlũ Veneris	Cœlũ Mercurij	Cœlum lunæ	In mundo cœlesti
Octo qualitates particulares	Siccitas terræ	Frigiditas aquæ	Hũiditas aëris	Caliditas ignis	Caliditas aëris	Hũiditas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terræ	In mundo elementali.
Octo beatorũ genera.	Pacifici	Esurientes & sitientes	Mites	Persecuti propter iustitiam	Mundi corde	Misericordes	Paupes spiritu	Lugẽtes	In minore mundo.
Octo damnatorũ præmia	Carcer	Mors	Iudicium	Ira dei	Tenebræ	Indignatio	Tribulatio	Angustia	In mundo infernali.

De Nouenario & eius Scala. Cap. XII.

Nouenarius numerus musis sacer, cœlestium sphærarum diuinorumq́ue spirituũ ordini adiumento: hinc nouem sunt sphæræ mobiles, & secundum illas nouem sunt musæ, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quæ quidem musæ nouẽ sphæris nouẽ sunt adcõmodatæ, ita ut prima referat supremã sphæram, quam uocant primum mobile, & sic gradatim descendẽdo secundũ scriptũ ordinem, usque ad ultimam quę referat sphæram lunæ, ita scilicet, Calliope adcomodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, lunæ. Nouẽ quoque sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouẽ lapides figurat Ezechiel, qui sunt sapphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouemq́; diebus antiqui mortuos funerabant, totidemq́; annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipue obseruatus est, ut quando leges condendæ, aut responsa danda, aut sæuitura clades. Astrologi etiã annos enneaticos, hoc est nouenarios, in hominũ ætatibus non secus atq; septenarios, quos climactericos uocant, obseruãt, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarii non pertingat perfectionem, sed unitate minor, citra illũ deficiat, sicut super euãgelio de decẽ leprosis interpretatur Augustin⁹: nec uacat mysterio longitudo nouem cubitorũ Og regis Basan, qui typus est diaboli.

SCALA NOVENARII

Nomina dei nouẽ literarum.	Tetragrammaton Sabaoth. יהוה צאאות			Tetragrammaton Zidkenu. יהוה צרקנו			Elohim Gibor. אלהים גיבר			In Archetypo.
Nouẽ chori angelorum. Nouẽ angeli præsidentes cœlis.	Seraphim Metattron	Cherubim Ophaniel	Throni Zaphkiel	Dominationes Zadkiel	Potestates Camaël	Virtutes Raphaël	Principatus Haniel	Archangeli Michaël	Angeli Gabriel	In mundo intelligibili.
Nouẽ sphæræ mobiles.	Primũ mobile	Cœlũ stellatũ	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra lunæ	In mundo cœlesti.
Nouẽ lapides repræsentãtes nouẽ choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	In mundo elementali.
Nouẽ sensus cũ extimi tum intimi.	Memoria	Cogitatiua	Imaginatiua	Sensus cõmunis	Auditus	Visus	Odoratus	Gustus	Tactus	In minore mundo.
Nouem ordines cacodæmonum.	Pseudothei	Spiritus mendacij.	Vasa iniqtatis.	Vltores scelerũ	Præstigiatores	Aëreæ potestates.	Furiæ seminatrices malorũ.	Criminatores siue exploratores	Tẽtatores siue insidiatores	In mundo infernali.

De Decade & eius Scala. Cap. XIII.

Denarius. Hic dicitur omnis numerus ſiue uniuerſus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim ultra non numeratur, niſi per replicationem: uniuerſosq́; numeros uel intra ſe implicat, uel per ſe ſuosq́; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur & potentiæ animisq́; purgandis accõmodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi aut ſacra adituri eſſent, per decem continuos dies à certis quibuſdam rebus abſtinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat illi qui ſacris Iſidis initiari uellet, decem dierũ ieiunium indici ſolitũ, quod teſtatur Apuleius de ſeipſo inquiens: Illud plane cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coërcerem, & neq; ullũ animal eſſem, & inuinius eſſem. Decem ſunt ſanguinei hominis partes, mẽſtruum, ſperma, plaſmatiuus ſpiritus, maſſa, humores, organicum corpus, uegetatiua, ſenſitiua, ratio & mens. Decem quoq; ſimplicia integralia hominem conſtituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus conſtat intrinſecus homo: ſpiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, ſplen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in pſalterio, decẽ inſtrumenta muſica quibus canebant pſalmi, quorũ nomina ſunt, Neza, in quo canebantur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo pſalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Aſre, in quo alicuius fœlicitas: Halleluiah, in quo laudes dei tantum atq; cõtemplationes. Decem quoque ſunt cantores pſalmorum, uidelicet, Adam, Abrahã, Melchizedec, Moſes, Aſaph, Dauid, Salomon, & tres filii Choræ, Decem quoque præcepta legis. Et decimo die poſt aſcenſionem Chriſti, deſcendit ſpiritus ſanctus. Hic denique eſt numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, uicit in certamine: & oriente lucifero benedictus eſt, & uocatum eſt nomen eius Iſraël. In hoc numero Ioſue uicit trigintaunũ reges: & Dauid uicit Goliam & Philiſtæos: & Daniel pericula euaſit leonũ. Hic numerus ſicut unitas etiã circularis eſt, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipſe numerorum omnium finis eſt & complementum, & principium decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua proceſſit, ſic omne fluens reuertitur ad id à quo habet principium ſui fluxus. Sic aqua ad mare curſit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua ſumptum eſt reuertitur: tempus redit in æternitatem à qua fluxit: mens à deo facta, ad eundem reuertitur: fluit denique omnis creatura in nihilum ex quo creata eſt, nec niſi diuino uerbo ſuſtẽtatur, in quo condita ſunt omnia, omniáque cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit Proclus, à deo incipiẽtia, & in ipſum deſinentia. Deus quoq; ipſe prima Mo-

Ceremoniæ, denariæ olim dictæ.

nas priuſquam ſeſe inferioribus communicet, primo ſe in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & menſuras omnium numerorum & rerum omnium faciendarum, quas Hebræi decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de cauſa ulterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in ſe habēt, & in lege tanquam à deo propria exiguntur, ſimul cum primitiis, ut rerum primordia, uelut principium numerorum, & decima quæque tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis eſt omnium.

SCALA DENARII.

In archetypo	י ה ו ה י ה ו י ה י Nomen quadriliterum collectum decem literarum.			ואו הא Nomen quadriliterum ex-	
	אהיה Eheie כתר Kether	יהוה Iod tetra gram maton חכמה Hochmah	יהוה אלהים Tetragrāmaton elohim בינה Binah	אל El חסד Hæsed	אלהים גבור Elohim gibor גבורה Geburah
In mundo intelligibili	Seraphim Haioth hakados Metattron	Cherubim Ophanim Iophie	Throni Aralim Zaphkiel	Dominationes Hasmallim Zadkiel	Poteſtates Seraphim Camael
In mundo cœleſti	Reſchith hagal galim Primũ mobile	Maſloth Sphæra zodiaci	Sabbathai Sphæra Saturni	Zedeck Sphæra Iouis	Madim Sphæra Martis
In mundo elemētali	Columba	Pardus	Draco	Aquila	Equus
In minore mundo	Spiritus	Cerebrum	Splen	Epar	Fel
In mundo infernali.	Pſeudothei	Spiritus mendaces	Vaſa iniquitatis.	Vltores ſcelerum.	Præſtigiatores.

NARII.

יוד הא *tensum decem literarum.*		אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth.			*Nomina dei decem literarum.*
אלוה *Eloha*	יהוה צבאות *Tetragrãmaton Sabaoth*	אלהים צבאות *Elohim Sabaoth*	שדי *Sadai*	ארני *Adonai melech*	*Decem nomina dei*
תפארת *Tiphereth*	נצח *Nezah*	הוד *Hod*	יסוד *Iesod*	מלכות *Malchuth*	*Decem Sephiroth*
Virtutes	*Principatus*	*Archangeli*	*Angeli*	*Animæ beatæ*	*Decẽ ordines beatorũ secundũ Dionysium.*
Malachim	*Elohim*	*Bne Elohim*	*Cherubim*	*Ißim*	*Decẽ beatorũ ordines iuxta traditiões Heb.*
Raphaël	*Haniel*	*Michaël*	*Gabriel*	*Anima Meßihæ*	*Decem angeli præsidentes.*
Schemes	*Noga*	*Cochab*	*Leuanah*	*Holom iesodoth*	*Decẽ sphæræ mũdi.*
Sphæra Solis	*Sphæra Veneris*	*Sphæra Mercurij*	*Sphæra Lunæ*	*Sphæra elemẽtorum.*	
Leo	*Homo*	*Serpens*	*Bos*	*Agnus*	*Decem animalia sanctitatis ad superos relata.*
Cor	*Renes*	*Pulmo*	*Genitalia*	*Matrix*	*Decem artus intrinseci hominis.*
Aëreæ potestates.	*Furiæ seminatrices malorũ.*	*Criminatores siue exploratores*	*Tẽtatores, siue insidiatores.*	*Animæ prauæ & damnatæ.*	*Decem damnatorum ordines.*

De undenario & duodenario cum duplici duodenarii Scala, Cabaliſtica & Orphica. Cap. XIIII.

Vndenarius nullā habet cū diuinis cōmunionem.

VNdenarius numerus ſicut tranſgreditur denarium, qui legis & præceptorum eſt, ita defecit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis eſt: ideo numerus peccatorum & pœnitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iuſſa ſunt fieri undecim ſaga cilicina, qui eſt habitus pœnitentium & lugētium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœleſtibus communionem, nec attractum, nec ſcalam ad ſupera tendentem: nec ullum meritum habet, ſed tamen aliquādo gratuitam gratiam percipit à deo, ſicut ille qui ad undecimā horam uocatus fuit in uineam domini, accepitq́; mercedem illorum, q portauerunt onus diei & æſtus. Duodenarius autē numerus eſt diuinus, & quo cœleſtia metiūtur: eſt enim ſignorum cœleſtium ſpirituumq́; principatui adiumento. Duodecim enim ſunt in zodiaco ſigna, quibus præſunt duodecim angeli præcipui, ſubfulti irrigationibus magni nominis dei. Duodecim annis Iupiter curſum ſuum perficit, & luna quotidie duodecim gradus percurrit. Duodecim in humano corpore præcipuæ ſunt iuncturæ, ſcilicet in manibus, cubitis, ſpatulis, femore, genibus & uertebris pedum. Magna inſu-

Duodenarius, numerus diuinus.

insuper in diuinis mysteriis duodenarii uis est. Elegit deus duodenam familiam Israël, illisq; præfecit duodecim principes: totidē lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore sacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare constructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores missi ad terrā promissionis, totidem Christi apostoli duodecim tribubus præfecti, duodecim milia numerantur populi signati & electi, duodecim stellis cœli regina coronata: & in euangelio, excrescētibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli pręsident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediuntur: sic lepus & cuniculus fœcundissimi, duodecies in anno generant, pariunt'que: & camela totidem mensibus fœtum gerit, & pauo duodecim oua ponit.

SCALA.

Nomina dei duodecim literarum			הוא Sanctus	ברוך Benedictus	קדוש ipse	
Nomē magnum in duodecim uexilla reuolutum	יהוה	יההו	יוהה	הוהי	הויה	ההיו
Duodecim ordines beatorū spirituum.	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes
Duodecim angeli præsidentes signis.	Malchidiel	Asmodel	Ambriel	Muriel	Verchiel	Hamaliel
Duodecim tribus	Dan	Ruben	Iehuda	Manaſſe	Aſſer	Symeon
Duodecim prophetæ	Malachias	Aggæus	Zacharias	Amos	Oseas	Micheas
Duodecim Apostoli.	Mathias	Thadæus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus
Duodecim plātæ	Elelisphacos	Peristereon orthios	Peristereon hyptios	Symphytus	Cyclaminus	Calaminthus
Duodecim lapides	Sardonius	Sardius	Topazius	Chalcedonius	Iaspis	Smaragdus
Duodecim membra principalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter
Duodecim gradus damnatorū & dæmonorū	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelorum	Præstigiatores	Aëreæ potestates

DVODENARII.

		אב בן ורוח הקהרש *Pater, filius & spiritusſanctus.*				*In Archetypo.*
ההיו	יוהה	וההי	היהו	היוה	ההוי	
Principatus	*Archangeli*	*Angeli*	*Innocentes*	*Martyres*	*Confeßores*	*In mundo intelligibili.*
Zuriel	*Barbiel*	*Adnachiel*	*Hanaël*	*Gabiel*	*Barchiel*	
Iſachar.	*Beniamin*	*Nephtalim*	*Gad*	*Zabulon*	*Ephraim*	
Ionas	*Abdias*	*Sephonias*	*Naum*	*Abacuk*	*Iohel*	
Barptolomæus	*Philippus*	*Iacobus maior*	*Thomas*	*Matthæus*	*Iacobus minor*	
Libra	*Scorpius*	*Sagittarius*	*Capricornus*	*Aquarius*	*Piſces*	*In mundo cœleſti*
September	*October*	*Nouember*	*December*	*Ianuarius*	*Februarius*	*In mundo elemẽtali.*
Scorpiuros	*Artemiſia*	*Anagallis*	*Lapathus*	*Dracontea*	*Ariſtolochia*	
Berillus	*Amethyſtus*	*Hyacinthus*	*Chryſopaßus*	*Cryſtallus*	*Sapphirus*	
Renes	*Genitalia*	*Anche*	*Genua*	*Crura*	*Pedes*	*In minore mũdo.*
Furiæ, ſeminatrices malorũ.	*Crimiatores ſiue exploratores.*	*Tẽtatores, ſiue inſidiatores.*	*Malefici*	*Apoſtatæ*	*Infideles*	*In mundo infernali.*

SCALA DVODE-

Duodecim numina.	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim mēses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus
Duodecim sacræ aues	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Paßer
Duodecim sacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Ceruus	Porca
Duodecim sacræ arbores.	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aesculus	Pomus
Duodecim hominis mēbra signis distributa	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter

NARII ORPHICA.

Vulcanus	Mars	Diana.	Vesta.	Iuno	Neptunus	In mundo intelligibili.
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mundo cœlesti
September	October	Nouember	December	Ianuarius	Februarius	In mundo elemētali.
Anser	Picus	Cornix	Ardea.	Pauo.	Cygnus	
Asinus	Lupus	Ceruus.	Leo.	Ouis	Equus	
Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhamnus	Vlmus	
Renes	Genitalia	Anche	Genua	Crura	Pedes	In minore mūdo.

De nũeris q̃ supra duodenariũ sunt, eorũq; potentia & uirtutibus. XV.

Reliqui etiã ultra duodenariũ numeri multis & uariis effectibus decorati sunt, quorũ uirtutes ex origine partibusq; eorũ deprehẽdere oportet, quatenus ex simpliciũ aggregatiõe uaria, aut multiplicationis ductu constituunt: nõnunquã etiã ex diminutiõe aut supergressione alterius præcedẽtis, præcipue pfectioris, significata eorũ
XIII. resultãt, tũ etiã ex seipsis mysteriorũ quorundã sacramẽta cõtinẽt: sic tertius supra decimũ nũer⁹ apparitiõis Christi ad gẽtes mysteriũ indicat: decimo
XIIII. tertio nãq; post eius natalẽ diẽ, stella duce magis facta est. Decimusquartus & ipse Christi typũ gerit, qui decimaquarta luna primi mẽsis pro nobis immolatus, quo die & filii Israel Phase domino, hoc est transitũ celebrare iussi sunt. Hũc numerũ tã solicite obseruat Matthæus, ut quo posset illũ in gene
XV. ratiõibus Christi ubiq; retinere, nõnullas generationes prętermiserit. XV. nũerus spiritualiũ ascensionũ symbolũ est, ideoq; canticũ graduũ in quindecim psalmis illi adaptatũ est, cui etiã XV. anni additi regi Ezechię depu
XVI. tant: & decimusquintus dies septimi mẽsis erat uenerabilis & sanctus. XVI. numerũ ex quadrato æquilatero & parẽte denarii cõpositũ, iccirco Pythagorici numerũ felicitatis appellãt: ipse etiã ueteris testamẽti prophetas oẽs, tũ
XVIII. XX. noui testamẽti apostolos & euãgelistas cõplectit. Numerũ XVIII. & uigesimũ, utrũq; infaustũ interpretant theologi: nã in priore seruiuit Israel Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & uẽditus est Ioseph. Deniq; inter poly
XXII. poda nullũ est quod uicenũ pedũ numerũ excedat. Nũerus autẽ XXII. plenitudinem sapientię significat, totidẽ siquidẽ sunt Hebraicarũ literarũ cha
XXVIII. racteres, totidẽq; libris totũ uetus testamentũ continet. Numero autẽ uicesimooctauo lunæ fauor designatur, eius enim motus distans à cursu aliorũ syderũ, quasi solitarius uicesimooctauo die completur, quo redit ad idẽ punctũ zodiaci unde processit. Hinc & uiginti octo mansiones lunæ, singulari
XXX. uirtute & influẽtia pollẽtes, in cœlestibus numerãtur. Tricesimus numerus multis mysteriis memorabilis est, quo dominus noster Iesus Christus appretiatus, qui ipse quoq; tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnũ dei. Ipse etiã Ioannes Baptista tricesimũ annũ agebat, cũ incœpisset prędicare in deserto, & præparare uias domini. Ipseq; Ezechiel eadẽ annorũ ætate incœpit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ
XXXII. ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit Aegypti principatũ. Tricesimũsecundum numerum Hebræorum doctores sapientiæ adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapientiæ: Pythagorici uero hunc numerum iustitię appellant, quia semper diuisibilis in par
XL. tes æquales usq; ad unitatem. Quadragenarium numerum ueteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationem efficere, totidem diebus semen aptari & transformari in utero, quousq; in corpus organicũ perfectũ, suis debitis & harmonicis mẽsu

ris conducatur dispositum, ad suscipiēdum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partū grauiori morbo conflictari, quousq; adaptētur muliebria in partu commota, antequam purificentur: totidem etiā diebus infantes risum continere, morbidos esse, magnoq; discrimine uiuere: estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ, magnorumq; mysteriorum significatiuus: siquidem quadraginta dies & noctes diluuii tempore pluit dominus super terram: quadraginta annis filii Israël habitarunt in deserto: quadraginta dies dilatata est subuersio Niniuæ. Idemq; numerus sanctorum ieiuniis sacer habitus est: siquidem per quadraginta dies Moses, Helias & Christus ieiunauerunt. Quadraginta septimanis Christus in utero uirginis portatus est: quadraginta diebus à natiuitate mansit Christus in Bethlehem antequàm offerretur in templo: quadraginta mensibus publice prædicauit: quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro: quadragesimo die post resurrectionem in cœlos ascendit, quæ omnia non sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse nostri tradunt theologi. Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorum & seruitutis libertatisq; significatiuus: secundum legem enim quinquagesimo anno remittebātur debita, & reuertebatur unusquisq; in possessionē suā. Hinc per Iubilæi annum atq; per pœnitentiæ psalmum, indulgentiæ atque pœnitētiæ sacramentū ostendit. Lex quoq; & spiritus sanctus in eodē declarant: nā quinquagesimo die post exitū Israël de Aegypto, lex data est Mosi in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionē descēdit spiritus sanctus sup apostolos in mōte Sion: unde dicitur & numerus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. Erat & sexagenarius numerus Aegyptiis sacer: nam crocodilo proprius, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq; diebus foueat: tot annos præterea dicatur uiuere, & dentes eodem numero habere: deniq; totidem diebus in secessu quiescere quotannis sine cibo. Habet & septuagenarius numerus sua mysteria, nam totidem annis ignis sacrificii in Babylonica captiuitate sub aqua latens uixerat: totidem annos prædixerat Ieremias templi destructionem: totidem annos durauit captiuitas Babylonica, totidem annis cōplebatur desolatio Ierusalem. Item septuaginta palmæ erant in loco ubi castrametati sunt filii Israël: septuaginta animabus descenderūt patres in Aegyptum: septuaginta reges amputatis manuū & pedū summitatibus, colligebāt cibū sub mensa Adonibesech: septuaginta filii egressi sunt de fœmore Ioas, septuaginta uiri omnes filii Ieroboal: septuaginta pondera argenti dabantur Abimelech: totidem uiros occidit Abimelech sup uno lapide. Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super septuaginta pullos asinarum. Septuaginta milia uirorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filii Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta psalmistam sunt anni annorum ætatis nostræ. Septuagesies septies iudicatum est de Lamech: septuagesies septies peccata do

Quinquagenarius.

LX.

LXX.

LXXII. nantur delinquenti. Eſt & numerus ſecundus ſupra ſeptuageſimum totidem linguarum ſermonibus, totidem Synagogæ ſenioribus, totidem ueteris teſtamenti interpretibus, totidemq; Chriſti diſcipulis inſignis: habetq; cum duodenario magnam communionẽ: hinc in cœleſtibus quouis ſigno in ſex partes diuiſo, reſultant ſeptuaginta duo quinarii, quibus præſident totidem angeli, & totidẽ influunt nomina dei, & quilibet quinarius uni præeſt idiomati, tãta efficacia, ut inde Aſtrologi & Phyſiognomi cognoſcere queant cuius idiomatis quiſque fuerit oriundus: reſpondent iſtis etiam totidẽ patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuũ & pedum habentur tres: qui cum principalibus duodecim ſuperius in duodenario numeratis, conſtituunt ſeptuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de ſiniſtra tranſit ad dexteram, ſacratus inuenitur: tum quia ex denario in ſeipſum ductu gignitur, completam deſignat perfectionem. Complementum uero omnium numerorum millenarius eſt, qui eſt cubus denarii, ſignificans conſummatam & abſolutam perfectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati, & ab Ariſtotele in ſuis Politicis non improbati, quibus ciuitatibus magnæ mutationes portenduntur: hi ſunt duodenarii quadratus, & eiuſdem cubus uidelicet quadrageſimus quartus ſupra centenarium, & ſeptingenteſimus uiceſimus octauus ſupra millenarium, qui numerus fatalis eſt: ad quem cũ ciuitas quæuis ſiue reſpublica peruenerit, cõpleto cubo poſtea declinabit: in quadratis tamen mutationem ſubit, ſed in melius, ſi prudenti diſciplina regatur: nec fato tunc, ſed imprudentia collabi poterit: atq; hæc de numeris particulatim dicta ſufficiant.

Centenarius.

Millenarius.

Numeri duo præter cæteros inſignes.

De Numerorũ notis in certis geſticulatiõibus cõſtitutis. Ca. XVI.

Legi ſæpiſſime in magicis libris eorundẽq; operibus & experimẽtis mirabiles quoſdã, & quales mihi uidebant ridiculas geſticulationes, & putabã illa eſſe occulta quædã dæmonũ pacta, propter quod reſpuebã & proieci ea: ſed poſtquã rẽ profũdius examinaui, tunc primũ intellexi in illis magicis geſticulationibus, non dæmonũ fœdera, ſed numerorũ deliteſcere rationẽ, qua ueteres per manuũ & digitorũ uarios inflexus & reflexus numeros repræſentabãt: quorũ geſticulatione magi, ineffabiliũ uirtutũ uocabula, ſono ignota, nũeris uaria, iugatis alternatiſq; digitis tacitus inclamant, uenerunturq; ſacro ſilentio mundi præſules deos. Eius ritus meminit etiã Martianus de Arithmetica, inquiens: Digiti uero uirginis recurſantes, & quadã incõprehenſæ mobilitatis ſcaturigine uermiculati, quæ mox ingreſſa, ſeptingẽtos decem & ſeptẽ numeros cõplicatis digitis, Iouẽ ſalutabunda ſurrexit. Tum Philoſophia, ut Tritonidẽ propter adſtabat, quid nũero tali Arithmetica intuliſſet, exquirit. Cui Pallas: Proprio, inqt, Iouẽ noĩe ſalutauit. Vt ergo hæc melius intelligant, placuit illa ex traditione Bedæ hic ſubiungere, inquit itaq;: Cũ dicis unũ, minimũ in leua digi

tum inflectens, in mediũ palmæ locum figes: cũ dicis duo, secundũ à minimo inflexũ ibidem impones: cũ dicis tria, tertium similiter inflectes: cũ dicis quatuor, itidẽ minimũ leuabis: cum dicis quinq;, secundũ à minimo simi liter eriges: cũ dicis sex, tertiũ nihilominus leuabis, eo solo qui medicus appellatur, in mediũ palmę fixo: cũ dicis septem, minimũ solũ supra palmę radicẽ, cæteris interim leuatis, impones, iuxta quẽ cũ dicis octo, medicũ: cũ dicis nouẽ, mediũ è regione cõpones: cũ dicis decẽ, unguẽ indicis in medio figes articulo pollicis: cũ dicis uigĩti, summitatẽ medii digiti inter nodos pollicis & indicis arcte figes: cũ dicis triginta, ungues indicis & pollicis blãdo cõiunges amplexu: cũ dicis qudraginta, interiora pollicis lateri uel dorso indicis superduces, ambobus dũtaxat erectis: cũ dicis q̃nquaginta, pollicẽ exteriore articulo instar Gręcę literę gãma, curuatim ad palmã inclinabis: cũ dicis sexaginta, pollicẽ ut supra curuatim indice circũflexo diligenter à frõte præcinges: cũ dicis septuaginta, indicẽ ut supra circũflexũ, pollice in longũ tenso implebis, ungue illius dũtaxat erecto trans mediũ indicis articulũ: cũ dicis octoginta, indicẽ ut supra circunflexũ pollice in longũ extẽso implebis, unguẽ uidelicet illius in medium indicis articulũ fixo: cũ dicis nonaginta, indicis inflexi unguẽ radici pollicis erecti configes. Hactenus in leua. Cẽtum uero in dextra, quomodo in leua decẽ facies, ducenta in dextra, quomodo uiginti in leua sinistraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in leua, &c. usq; ad nouẽ milia. Porrò decẽ milia cũ dicis, leuã in medio pectoris supinã appones, digitis tantũ in cœlũ erectis: uiginti milia cum dicis, eandẽ pectori expansam late superpones: triginta milia cũ dicis, eadem prona sed erecta, pollicem cartilagini medii pectoris immittes: quadraginta milia cũ dicis, eandẽ in umbilico erectam supinabis: quinquaginta milia cum dicis, eiusdem pronæ, sed erecto pollicẽ umbilico impones: sexaginta milia, eadẽ prona femur leuũ desuper comprehendes: septuaginta milia cum dicis, eandem supinã femori superimpones: octoginta milia cum dicis, eãdem pronam femori superpones: nonaginta milia cum dicis, eadem lumbos cõprehendes, pollice ad ima uerso. At uero centũ milia, ducenta milia, & cætera usq; ad nongenta milia, eodem modo quo diximus ordine in dextra corporis parte cõplebis. Decies autem centena milia cum dicis, ambabus sibi manibus consertis, inuicẽ digitos implicabis. Hæc ex Beda adnotata hactenus sufficiant. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies. *Lucas de S. Sepulchro.*

De uariis numerorum notis apud Romanos obseruatis. Caput XVII.

NVmerorum notæ apud uarias gentes diuersimode pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic uidelicet:

Vnum.	*Quinq;.*	*Decem.*	*Quinquaginta.*	*Cētum.*	*Ducēta.*	*Quingēta.*
I.	V.	X.	L.	C.	ƨ. CC.	D.

Mille. M. S. $\overline{\text{I.}}$ CXƆ.

Quinque milia. IƆƆ. ICC. $\overline{\text{V.}}$

Decem milia. ÇCIƆƆ. CMƆ. ƆMC. IMI. $\overline{\text{X.}}$

Quinquaginta milia. IƆƆƆ. DƆƆ. $\overline{\text{L.}}$

Centum milia. CCCIƆƆƆ. ⩚. ⩛. CM. $\overline{\text{C.}}$

Ducenta milia. $\overline{\text{ƨ. CC.}}$

Quingenta milia. DM. ꟼƆ. $\overline{\text{D.}}$

Mille milia. CMƆ. CꟼƆ. $\overline{\text{M. S.}}$

Sunt aliæ numerorum notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, o: quę licet numerum nullum significet, alios tamen aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per uirgulam quæ lineam transuersim agat, notant: quinarium autem per eam, quæ lineā contingat, non autem secet: unitatem uero per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: ┼ significat decem: ╪ significat decē & quinq;: ┼╷ significat sexdecim: ┼╷ı decem & septem: orbiculus uero denotat centum, sic scilicet o, seorsum positus: coniunctus uero, totidem quot numeris apponitur centenarios indicat, ut sic, oo, uel sic II °, ducenta, sic ooo, uel sic III °, trecenta: ├° quingenta: ┼° decies centena, siue mille. Atq; hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectæ conspiciuntur.

De notis Græcorum. Cap. XVIII

NOtis numerorum utuntur Græci literis alphabeticis, idq́; tribus modis, primo singulis elemētis secundum alphabeti seriē loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsentat, ut hic uidere licet:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Α.	Β.	Γ.	Δ.	Ε.	Ζ.	Η.	Θ.	Ι.	Κ.	Λ.	Μ.
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
Ν.	Ξ.	Ο.	Π.	Ρ.	Σ.	Τ.	Υ.	Φ.	Χ.	Ψ.	Ω.

Et hic est primus ordo numeroꝝ apud Græcos. Secundario diuidunt Græci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha unitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à

Rho,est centenariorum:& hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorũ imitationẽ institutus est. Quia uero Alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum est,necesse fuit illis tres figuras adfingere,& literis intercalare,quibus uidelicet sextum,nonagesimum & noningentesimũ numeros explicarent,ut in sequentibus liquet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α.	Β.	Γ.	Δ.	Ε.	ς.	Ζ.	Η.	Θ.
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ι.	Κ.	Λ.	Μ.	Ν.	Ξ.	Ο.	Π.	ϟ.
100	200	300	400	500	600	700	800	900
Ρ.	Σ.	Τ.	Υ.	Φ.	Χ.	Ψ.	Ω.	ϡ.

Quod si alicui harum literarum subsignetur uirgula toni acuti, tunc totidẽ millenarios significat,ut in his exemplis:

1000.	10000.	100000.
͵Α	͵Ι	͵Ρ

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Gręci utũtur,uidelicet Ι,pro unitate: Π,pro quinario,quia caput est dictionis πέντε,hoc est quinq;: Δ,pro denario,à δέκα: Η, pro centenario,ab ἑκατὸν: Χ pro millenario,à uoce χίλια: Μ,pro decẽ milibus,à μύρια. Ex quibus sex literis suo modo usq; ad quatuor numero iunctis,uel aliis adiunctis,cæteros numeros formant, præter Π,quæ non multiplicatur,nec sibi iũgitur,sed semper aliorum quinarios significatut, in sequentibus exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι.	ΙΙ.	ΙΙΙ.	ΙΙΙΙ.	Π.	ΠΙ.	ΠΙΙ.	ΠΙΙΙ.	ΠΙΙΙΙ.
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ.	ΔΙ.	ΔΙΙ.	ΔΙΙΙ.	ΔΙΙΙΙ.	ΔΠ.	ΔΠΙ.	ΔΔ.	ΔΔΙ.

50.	60.	100.	200.	5000.	1000.	5000.	10000.	50000.
[Δ].	[Δ]Δ.	Η.	ΗΗ.	[Η].	Χ.	[Χ].	Μ.	[Μ].

De notis Hebræorum & Chaldæorum, & quibusdam aliis Magorum notis. Caput XIX.

HEbręorum etiam literę numerorum notas habent,sed longè excellentius quàm ulla aliarum linguarum , cum maxima lateãt in Hebraicis numeris mysteria,sicuti de his tractatur in ea parte Cabalę,quã Notariacon uocãt.Sunt aut Hebręorũ literæ numero uiginti duæ principales, quarũ quinq; alias quasdam diuersas figuras in fine dictionis sortiuntur,quas iccirco quinq; finales uocant:quę superioribus additæ,uiginti septem constituunt:quæ deinde in tres gradus partitę, quę in primo gradu sunt,unitates referunt:quę in secundo,denarios:quę uero in tertio gradu sunt,cẽtenarios significant:quælibet autẽ illarũ,si grandi depingatur charactere,totidem significat millenarios,ut hic:

3000.	2000.	1000.
ג	ב	א

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9.	8.	7.	6.	5.	4.	3.	2.	1.
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90.	80.	70.	60.	50.	40.	30.	20.	10.
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900.	800.	700.	600.	500.	400.	300.	200.	100.
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק

Sunt tamen qui finalibus literis non utuntur, sed pro illis sic scribunt:

1000.	900.	800.	700.	600.	500.
א	קתת	תת	שת	רת	קת

Et ex istis simplicibus figuris earum combinatione & cōpositione reliquos omnes compositos numeros describūt, ut undecim, duodecim, centum & decem, centum & undecim, addendo denario quæ unitatum sunt: similiter & reliquis suo modo. Tamen decimumquintum numerum, nō per decem & quinq; sed per nouem & sex scribunt, sic scilicet טו, idq́; ob reuerentiam diuini nominis יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti contingat. Habentq́; & Aegyptii & Aethiopes, & Chaldæi & Arabes suas numerorum notas, quæ & ipse sæpissime inter magicos characteres occurrunt: has igitur qui nosse uelit, apud harum literarum peritos requirat. Chaldæi nanq; alphabeti sui literis numeros, Hebræorum more, signant: eorum alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni prę terea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegantissimas numerorum notas, quas huc etiam subiungere decreui: erant autē in utroq; uolumine tales:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

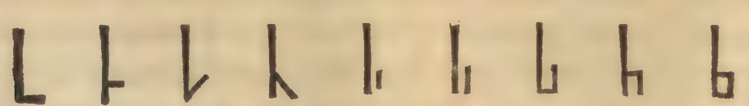
Istis aūt notis in sinistris latus conuersis, cōstituuntur denarii, hoc modo:

10. 20. 30. 40. 50. 60. 70. 80. 90.

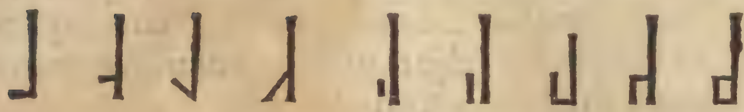

Rursusq́; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100. 200. 300. 400. 500. 600. 700. 800. 900.

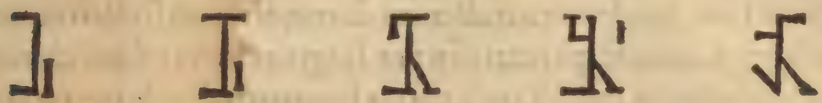

1000. 2000. 3000. 4000. 5000. 6000. 7000. 8000. 9000.

Atq; ex harum notarum compositione & mixtione, cæteri quoq; mixti & compositi numeri elegantissime exeunt, sicut hoc in his paucis facile deprehendi potest.

1510. 1511. 1471. 1486. 3421.

Ad quorum exemplum & in reliquis compositis procedendum est: atque hæc de notis numerorum hactenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem. Caput XX.

TRadunt Pythagorici, adsentiunt Aristoteles & Ptolemæus, ipsa literarum elementa certos quosdam diuinosq́; possidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in summã collectos, de rebus occultis futurisq́; eliciamus sententiam. Vnde hanc diuinationis speciem Arithmãtiam uocant, quia uidelicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his uersibus:

Arithmantia, diuinationis species.

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,
Quandoq; subibunt dubiæ pericla pugnæ:
Maior numerus qua steterit, fauere palmam:
Præsagia læti minima patere summa.
Sic & Patroclum Hectorea manu perisse,
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagorę inuentis datum, impositiuorum nominum imparem uocalium numerum, clauditates oculorum ue orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignare partibus: parem uero numerum lęuis: docuitq́; Alchandrinus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorũ horoscopia dominatricesq́; stellas inuenire poterimus, quisq́; inter uirum & uxorem prior moriturus sit aut superuicturus, cæterorũq́; operum nostrorum prosperos infœlicesúe euentus, eiusque traditiones hic subiungere libuit etiam à Ptolemæo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Gręcis & Hebraicis ostendimus, diuiso Alphabeto in tres classes, quarum prima est unitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum. Cum'que in Romano alphabeto ad complementum uigintiseptem characterum desint quatuor, illorum locum supplent i & u consonates simplices, ut in Iohannes &

Valentinianus nominibus: deinde hi & hu consonantes aspiratæ, ut in Hieronymus & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplici w utantur, Itali uero & Galli in suo uulgari g cum u coniunctum loco eius ponunt, sic scribentes, Vuilhelmus & Guilhelmus.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	20.	30.	40.	50.	60.	70.	80.	90.
A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	K.	L.	M.	N.	O.	P.	Q.	R.	S.
100.	200.	300.	400.	500.	600.	700.	800.	900.									
T.	V.	X.	Y.	Z.	I.	V.	HI.	HV.									

Quod si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellam, computa nomen suum & utriusq; parentis sui per singulas literas secundum numerum suprascriptum, collectamq; totius summam diuide per nouenarium, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit unitas, aut quaternarius, uterq; solē indicat: si uero binarius aut septenarius, uterq; signat lunam. Cæterum ternarius, Iouem: quinarius, Mercurium: senarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notant, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopon scire desideras, computa nomen illius, & nomen matris suæ & patris sui, & summā totam collectam diuide per duodenarium: si restabit unitas, Leonem notat: si Iunonia dias, aquarium: si ternarius Vestalis, capricornum: si quaternarius, sagittarium: si quinarius, cancrum: si Venereus senarius, taurum: si Palladius septenarius, arietem: si Vulcanius octonarius, libram: si Martius nouenarius, scorpium: si denarius, uirginē: si undenarius pisces: si Phœbæus duodenarius, geminos repræsentabunt: & horum rationes etiam alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominū multa prognosticari posse, cum testibus Pythagoricis philosophis & Hebræorum cabalistis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere creauit altissimus, à quibus & literarum & nominum ueritas originem ducit, quæ non casu sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestiæ, qui est numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum ac diuersi gentium ritus, pro locorum causis cultibusq; hominibus imposuerunt, sed quę nascēti cuilibet ab ipso cœlo syderea cōpaginatione inspirata sunt, quæq; ex cuiusq; genesi elicere Hebræorū Mecubales atq; Aegyptiorum sapientes olim docuerunt.

Planetarum numeri. *Signorum zodiaci numeri.*

Qui numeri quibus diis sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti. Caput XXI.

IAm uero etiam & elementis & cœlestium numinibus sacratos numeros Pythagorici dedicarunt: nam aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignarunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus stellarum rex

Vnitas.

eſt,in quo poſuit deus tabernaculum ſuum:hanc etiam Iouis eſſe,idealis il-
lius intellectualiſq; ſpeciei uis cauſatiua teſtatur,qui idem caput &pater eſt
deorum,ſicut monas principium & parens numerorum. Dualitas uero da- *Dualitas.*
tur lunæ,quæ ſecundum luminare eſt,& animam mundi figurat,uocaturq́;
Iuno,quod inter eam & monadem prima coniunctio eſt,conſortiumq́; cõ-
ſimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud aſtrologos infortunis. Sic
ternarius cõpetit Ioui,Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur *Ternarius*
Veſtæ & Hecatæ & Dianæ:hinc dicunt,

Tergeminam Hecaten,tria uirginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata eſt huic uirgini,quam dicunt cœlo Ereboq́; potentem.
Quaternarius ipſe Solis eſt, qui eo numero cœli cardines conſtituit, tem- *Quaternarius.*
poraq́; diſcernit: deputatur etiam Cyllenio,quòd quadratus deus ſolus ha
betur. Quinarius ex primo pari & primo impari, uelut ex fœmineo & ma- *Quinarius.*
ſculo utroq; ſexu conſtans,adſignatur Mercurio:etiam mundo cœleſti at-
tribuitur,qui ſuper quatuor elementa ipſe ſub alia forma eſt quintus. Sena- *Senarius.*
rius qui ex triade per diadem ducta confertur, uelut ex utriuſq; ſexus com-
mixtiõe,à Pythagoricis geneſi nuptiiſq́; accõmodatus,ptinet ad Venerem
& Iunonem. Septenarius quietis numerus,Saturni eſt:idem etiam lunæ mo-
tum lumenq́; diſpenſat,ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulum poſſidet,quia *Septenarius.*
nihil gignit:Mineruæ adſignat̃,quòd à nullo naſcit̃:Palladi quoq; uiragini,
q̃a ex numeris tã maſculis q̃ fœmineis cõſtat,Hũc Plutarchus etiã dat Apol
lini. Octonarius ob iuſtitiæ ſacramentũ Iouis eſt:dicatur etiã Vulcano,nã
ex primo motu & diade quę Iuno eſt, in ſe bis ducta,conſtat:etiam matri de *Octonarius.*
um Cybelæ attribuitur,cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illũ Baccho
ſeu Dionyſio adſignat,qui ipſe octauo mẽſe natus dicitur:alii,quoniã octi-
meſtres partus uitales non ſunt, Saturno atq; Parcis illum conſtituerunt.
Nouenarius ad lunam omnium cœleſtium influxuũ uirtutumq́;ultimum *Nouenarius.*
receptaculũ pertinet, non minus & nouẽ Muſis dicatus, tum etiã Marti, à
quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis,ea ratione qua mo *Denarius.*
nas ad Solem ſpectat, datur etiam Iano,quia primi uerſus finis,ſecundę mo
nadis implet auxilium:inſuper etiam mundo adſignatur: ſimiliter & duode *Duodenarius.*
narius, quia ſol duodecim ſigna permeãs annũ duodecim mẽſibus diſtribu
it,mũdo & cœlo & ſoli attribuitur. Vndenarius uero,quia ſemicircularis eſt, *Vndenarius.*
attribuitur lunæ, & deputatur etiam Neptuno.

De Planetarum mẽſulis, earumq́; uirtutibus & formulis, & quę illis præficiãtur,diuina nomina,intelligẽtię & dęmonia. Cap. XXII.

TRaduntur inſuper à magis quædam numerorũ menſulæ, pla-
netis ſeptem diſtributę, quas planetarum ſacras tabulas uocãt
multis admodum magniſq; cœleſtium uirtutibus inſignitas,
quatenus repræſentãt diuinã illam cœleſtiũ numerorum rati-

onē à diuinę mētis ideis per rationē animæ mundi cœlestibus impressam, illorumq; suauissimā cœlestiū radiorū harmoniā, secundū effigierū proportionē, intelligentias supra mundanas consignificantiū, quæ aliter exprimi nō possunt, quàm per notas numerorū & characterum: nihil enim materiales numeri & figurę possunt in mysteriis rerū abditarū, nisi repręsentatiue p numeros & figuras formales, quatenus reguntur & informantur ab intelligētiis & numerationibus diuinis, quę nectunt extrema materię atq; spiritus ad uoluntatē animæ eleuatę, per magnū affectum operātis cœlesti uirtute, potestatē accipiēs à deo, per animam uniuersi & cœlestiū cōstellationū obseruatiōes in materiam applicatā ad formā cōuenientem, dispositis mediis solertia & sciētia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim explicandas properemus. Harum prima Saturno adsignata, ex quadrato ternario cōstat, cōtinēs numeros particulares nouem, & in qualibet linea tres quaq; uersum, & per utrūq; diametrum constituētes quindecim: tota autem numerorꝫ summa, quadraginta quinq;. Huic ex diuinis nominibus præficiūtur, prædictos numeros implentia nomina, cum intelligētia ad bonū & dæmonio ad malū: eliciturq; ex eisdem numeris signaculū siue character Saturni & spirituū eius, quales inferius suæ tabulæ adscribemus. Dicūt hanc tabulā fortunato Saturno in lamina plumbea sculptā, adiuuare partum, reddere hominē tutū & potentē, atq; p̃stare successus petitionū apud principes & potestates: si uero infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plātationes & cōsimilia hominū, deiicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discordias, & dispergere exercitus. Secūda dicitur tabula Iouis, quę cōstat quaternario in se ducto, continēs numeros, particulas sexdecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor, cōstituentes triginta quatuor: omniū autē summa centūtriginta sex. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligētia ad bonū, cū dęmonium ad malū, & elicitur ex ea character Iouis & spirituū eius. Ferūt illam si Ioue potente dominātēq; argēteæ laminæ fuerit impressa, conferre lucrum & diuitias, gratiā & amorē, pacem & cōcordiā hominū, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & consilia: & dissoluere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martē spectat, quę quinario quadrato cōstituit, cōplectens nūeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinq;, qui faciūt sexaginta quinq;: & oīm sūma est CCCXXV. Et pręsunt illi nōia diuina cū intelligētia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elicit ex ea character Martis & spirituū ei⁹. Hęc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentē facit in bello, & iudiciis, & petitionibus, & terribilem aduersariis suis, & uictoriā pręstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinē & mēstrua: si uero infortunato Marte sculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potētes à dignitatibus & honoribus & diuitiis, generat discordiā & lites & odia hominum & bestiarū, fugat apes & columbas & pisces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad uenati-

Saturni tabula.

Iouis tabula.

Martis tabula.

ones & prǽlia,& generat sterilitatem in uiris & mulieribus & cǽteris animantibus,aduersariisq; omnibus timorem incutit,& ad reuerentiam exhibendā compellit. Quarta tabula solis,ex quadrato senario constituta est,& continet numeros triginta sex,quorum sex in quolibet latere & diametro,producunt centum & undecim,& summa omnium sexcentum sexaginta sex. Præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malū, & eliciuntur ex ea characteres solis & spirituum eius. Hæc fortunato sole in lamina aurea sculpta,reddit gestantē gloriosum,amabilem, gratū, potentē in oībus operibus,& cōparat hominē regibus & principibus, eleuās eum ad sublimia fortunǽ fastigia,impetrare faciēs quicquid uoluerit:sole aūt infortunato,facit tyrannū,superbū,ambitiosum,inexplebilē,& malo fine terminantē. Quinta tabula Veneris est,constans septenario in se ducto,numeris uidelicet quadragintanouē,quorꝝ septē in omni latere & diametro constituunt centū & septuagintaquinq;: & summa omniū mille ducēta uigintiqnq;. Et præsunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū,& dæmonio ad malū,& elicit̃ ex ea character Veneris & spirituū eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti sculpta,conciliat concordiā,dirimit lites,largit̃ amores mulierū,confert ad conceptū,pellit sterilitatē,reddit potētes in coitu,& dissoluit maleficia, & pacem generat inter uirū & mulierē, & quorūcunq; animaliū & pecorꝝ greges copioso partu fœcundat: & posita in columbari, multiplicat columbas.Confert aduersus omnes ægritudines melancholicas,& generat lætitiā,& gestata fortunat itinerantes: quòd si infortunata Venere in ære formetur,omnibus prædictis cōtraria facit. Sexta tabula Mercurii est, ex octonario in se ducto resultās,numeros cōtinēs sexagintaquatuor, quorꝝ octo in quouis latere & per utrūq; diametrū faciūt ducēta & sexaginta:& summa oīm duo milia octoginta. Et p̃sunt illi nōia diuina cū intelligētia ad bonū,& dǽmonio ad malū,& elicit̃ ex ea character Mercurii & spirituū eius: & si fuerit Mercurio fortunato sculpta in argēto uel stāno,uel ære citrino,uel inscripta in p̄gameno uirgineo,reddit gestātē gratū, fortunatū ad impetrādū quicq̄d uolerit:cōfert lucrū & pellit inopiā,cōfert memoriā & intellectū, & diuinationē,& notitiā occultorꝝ per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatus,facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunæ est,constans ex nouenario in se multiplicato,habēs numeros octoginta & unū,in quolibet latere & diametro nouē,producentes tercētum sexaginta nouem:& omniū summa est,tria milia trecenta & uigintiunū. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum,& dæmonio ad malum:& eliciuntur ex ea characteres Lunæ & spirituū eius. Hǽc fortunata Luna in argento sculpta,facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum,auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: præstat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunque loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lami-

Solis tabula. *Veneris tabula.* *Mercurij tabula.* *Lunæ tabula.*

na plumbea, ubicunq; fuerit ſubhumata, infortunat locum illum, & habitãtes & conuerſantes in eo: ſimiliter naues, fontes, flumina, molẽdina: & infortunat omnem hominem, aduerſus quem rite facta fuerit, faciens illum profugum de terra & patria ſua, & è loco manſionis ſuæ ubi ſubhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoſcunque homines in officio ſuo cõtra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciantur ſignacula & characteres cũ ſtellarum tum ſpirituum ex iſtis menſulis, ſagax ſcrutator, & qui harum mẽſularum uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina reſpondentia numeris Saturni.

3.	*Ab.*		אב
9.	*Hod.*		הד
15.	*Iah.*		יה
15.	*Hod.*		הוד
45.	*Tetragrammaton extenſum.*		יוד הא ואו הא
45.	*Agiel.*	*Intelligentia Saturni.*	אגיאל
45.	*Zazel.*	*Dæmonium Saturni.*	זאזל

Nomina diuina reſpondentia numeris Iouis.

4.	*Abba.*		אבא
16.			הוה
16.			אהי
34.	*El Ab.*		אל אב
136.	*Iohphiel.*	*Intelligentia Iouis.*	יהפיאל
136.	*Hiſmael.*	*Dæmonium Iouis.*	הסמאל

Nomina reſpondentia numeris Martis.

5.	*He litera nominis ſancti.*		ה
25.			יהי
65.	*Adonai.*		אדני
325.	*Graphiel.*	*Intelligentia Martis.*	גראפיאל
325.	*Barzabel.*	*Dæmonium Martis.*	ברצאבאל

Nomina reſpondentia numeris Solis.

6.	*Vau, litera nominis ſancti.*		ו
6.	*He extenſum, litera nominis ſancti.*		הא
36.	*Eloh.*		אלה
111.	*Nachiel.*	*Intelligentia Solis.*	נכיאל
666.	*Sorath.*	*Dæmonium Solis.*	סורת

Nomina reſpondentia numeris Veneris.

7			אהא
49.	*Hagiel.*	*Intelligentia Veneris.*	הגיאל
157.	*Kedemel.*	*Dæmonium Veneris.*	קדמאל
1252.	*Bne Seraphim.*	*Intelligentiæ Veneris.*	בני שרפים

Nomina reſpondentia numeris Mercurii.

8.	*Asboga. Octonarius extenſus.*		אזבוגה
64	*Din.*		דין
64.	*Doni.*		דני
260.	*Tiriel.*	*Intelligentia Mercurij*	טיריאל
2080.	*Taphthartharath.*	*Dæmonium Mercurij.*	תפתרתרת

Nomina respondentia numeris Lunæ.

9	*Hod*	הד
81	*Elim*	אלים
369	*Hasmodai, Dæmonium Lunæ.*	השמודאי
3321	*Schedbarschemoth Schartathan, Dæmonium dæmoniorum Lunæ.*	שדברשהמעתשרתתן
	Intelligentia intelligentiarum Lunæ.	
3321	*Malcha betharsisim hed beruah schehakim,*	מלכא בתרשיתים עד ברוח שחקים

Tabula Saturni in abaco.

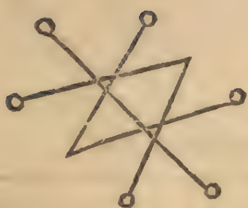
4	9	2
3	5	7
8	1	6

In notis Hebraicis.

ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Signacula siue characteres,

Saturni.

Intelligentiæ Saturni.

Dæmonij Saturni.

Tabula Iouis in abaco.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

In notis Hebraicis.

ד	יד	טו	א
ט	ז	ו	יב
ה	יא	י	ח
יו	ב	ג	יג

Signacula siue characteres

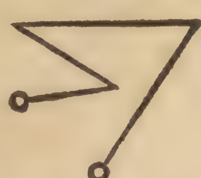
Iouis.

Intelligentiæ Iouis.

Dæmonij Iouis.

Tabula Martis in abaco.

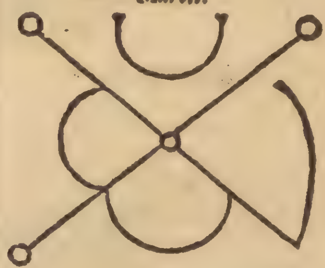
11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

In notis Hebraicis.

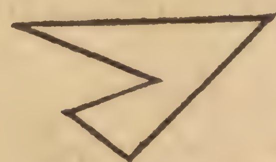
יא	כד	ז	כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
י	יח	א	יד	כב
כג	ו	יט	ב	יה

Signacula siue characteres,

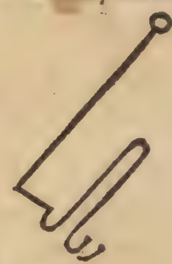
Martis.

Intelligentiæ Martis.

Dæmonij Martis.

Tabula Solis in abaco.

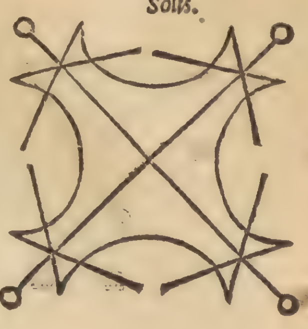
6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

In notis Hebraicis.

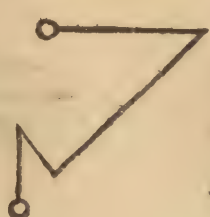
ו	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כז	כח	ח	ל
יט	יד	יו	יה	כג	כד
יח	כ	כב	כא	יז	יג
כה	כט	י	ט	כו	יב
לו	ה	לג	ד	ב	לא

Signacula siue characteres

Solis.

Intelligentiæ Solis.

Dæmonij Solis.

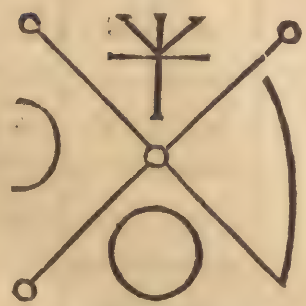
Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

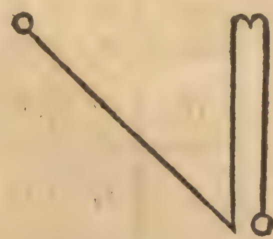
Tabula Veneris in notis Hebraicis.

כב	מז	יו	מא	י	לה	ד
ה	כג	מח	יז	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	יח	לו	יב
יג	לא	ז	כה	מג	יט	לז
לח	יד	לב	א	כו	מד	כ
כא	לט	ח	לג	ב	כז	מה
מו	יה	מ	ט	לד	ג	כח

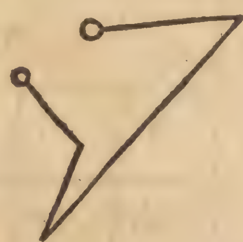
Signacula siue characteres Veneris.

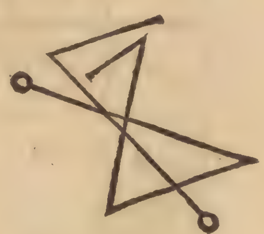
Intelligentiæ Veneris.

Dæmonij Veneris.

Intelligentiarũ Veneris.

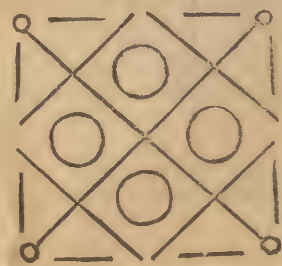
Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

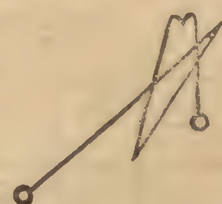
Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	נח	נט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יד	נב	נג	יא	י	נו
מא	כג	כב	מד	מה	יט	יח	מח
לב	לד	לה	כט	כח	לח	לט	כה
מ	כו	כז	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	כ	כא	מג	מב	כד
ט	נה	נד	יב	יג	נא	נ	יו
סד	ב	ג	סא	ס	ו	ז	נז

Signacula siue characteres Mercurij.

Intelligentiæ Mercurij.

Dæmonij Mercurij.

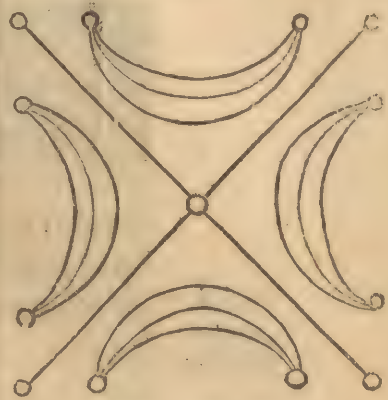
Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

לז	עח	כט	ע	כא	סב	יג	מה	ה
ו	לח	עט	ל	עא	כב	סג	יד	מו
מז	ז	לט	פ	לא	עב	כג	נה	יה
יו	מח	ח	מ	פא	לב	סד	כד	נו
נז	יז	מט	ט	מא	עג	לג	סה	כה
כו	נח	יח	נ	א	מב	עד	לד	סו
סז	כז	נט	י	נא	ב	מג	עה	לה
לו	סח	יט	ס	יא	נב	ג	כד	עו
עז	כח	סט	כ	סא	יב	נג	ד	מה

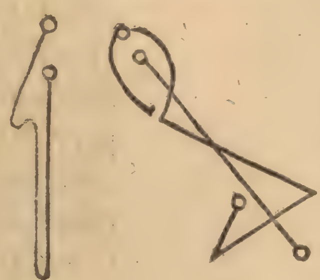
Signacula siue characteres, Lunæ.

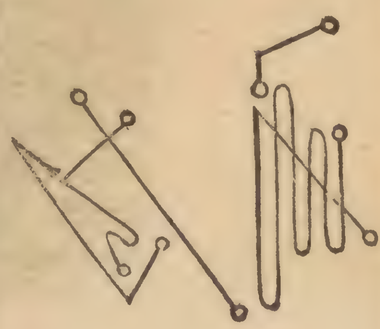
Dæmonij Lunæ.

Dæmonij dæmoniorum Lunæ.

Intelligentiæ Intelligentiarum Lunæ.

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in magia polleant,& quæ quibus elemẽtis conueniãt atq; cœlo. Caput XXIII.

Figuræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ,non minoris potẽtiæ putantur. Ex his imprimis circulus respondet unitati atq; denario,nam unitas omnium rerum centrum atq; circunferẽtia est:ipseq; denarius coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit,numerorum omnium finis & complementum: diciturque circulus linea infinita,in qua nõ est terminus à quo,nec terminus ad quem, cuius principium & finis est in quolibet pũcto:unde & motus circularis dicitur infinitus,non quidem quo ad tempus,sed quo ad ubi. Hinc circularis figura omnium amplissima & perfectissima,ligationibus & exorcismis aptissima censetur. Vnde qui malos dęmones adiurant,circulo sese communire solent. Ipse etiam pentagonus cum uirtute quinarii numeri mirandum in malos dæmones habet imperiũ,tum ex lineatura sua qua habet intus quinque angulos obtusos,& extra quinq; acutos,quinq; triãgulorum hexagonorum,quibus circundatur. Interior pentagonus magna in se continet mysteria,quod ita etiam de cæteris figuris,triangulo,quadrangulo,hexagono,heptagono,octogono & reliquis inquirendum & intelligendum est, quarum plures quatenus multiplicibus diuersisq; intersectionibusconstituuntur,diuersas etiam nanciscũtur significationes atq; uirtutes,iuxta diuersimodum linearum numerorumq; ductum & proportionem. Figuram autem crucis Aegyptii atq; Arabes summam potentiam habere confirmabant, quodque sit omnium cœlestium uirium atq; intelligentiarum firmissimum receptaculum,quia ipsa sit figura omniũ rectissima,continens quatuor angulos rectos,sitq; prima superficiei descriptio,habens lõgitudinem & latitudinem: dicebantq;eam cœlestium fortitudine conspiratam,quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum resultat:suntq; stellæ tunc maxime potentes,quando in figura cœli quatuor obtinent cardines,atq; radiorum suorum in seinuicem proiectione crucem constituunt. Habetq; prætere(quod supra ostendimus)cum quinario,septenario,nouenario potentissimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptiis etiam sacerdotibus ab initio religionis inter sacras literas relata fuit, uitam futuræ salutis apud eos allegoricè significans.Fuit etiã Serapidis pectori impressa,& apud Græcos magna ueneratione habita. Verũ quod hic ad religionem attinet, discutiemus alibi. Illud aduertendum est,quicquid mirificum operantur figuræ,quando à nobis in chartis,uel laminis uel imaginibus inscribuntur,id non agũt nisi per uirtutem ipsis acquisitam à figuris sublimioribus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut similitudo cõparat,quatenus ad amussim ad illas configurantur, quemadmodum ex opposita pariete causatur echo,atq; in speculo concauo collectio radiorum solarium,quos postea repercutiens in oppositum corpus uel lignum uel aliud combustibile,pro-

Crucis figura perfectißima.

Crucis figuræ potentia.

tinus comburat: ſiue quemadmodum cithara cauſat reboatum in alia cithara, non niſi quia figura conformis & conſimilis è cõſpectu ſit poſita, ſiue ut duæ in lyra fides æquo interſtitio tractæ, & ad eandem intentionem temperatæ, quando pulſatur una, ſubito tremit & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus, atq; characteres quicunq;, concipiunt uirtutes figurarum cœleſtium, quatenus dominãtibus illis opportune fuerint rebus impreſſæ aut rite fabricatæ, tanquam conſpiret figura ad conſimilē figurã atq; exigat. Et ſicut hęc de figuris dicta ſunt, ita pariter etiã de Geometricis corporibus intelligenda ſunt, quæ ſunt ſphæra, tetracedron, hexacedron, octocedron, icocedron, dodecacedron & conſimiles. Neq; uero prætereundum eſt, quas figuras Pythagoras & illum ſecuti Timæus Locrus atq; Plato, elemẽtis & cœlis adſignarunt: nam terræ primũ cubum, octo angulorum ſolidorum & uigintiquatuor planorum & ſex baſium, quadratum in forma teſſerę dederũt. *Elementorum & cœli figuræ. Terræ.* Igni autem pyramidem quatuor baſium triangulorum, & totidem angulorum ſolidorum & duodecim planorum tribuerũt. *Ignis.* Aëri autem cõſtituerũt octocedrontē, ex octo baſibus triangulis & ſex angulis ſolidis & uigintiquatuor planis. *Aeris.* Aquæ deniq; adſignarunt icocedrontem, baſium uiginti, angulorum ſolidorum duodecim. *Aquæ.* Cœlo autem dederunt dodecacedrontem, ex duodecim baſibus pentagonis & uiginti angulis ſolidis, planis autem ſexaginta. *Cœli.* Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem reſpectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perſpectiua, maxime quidē in ſpeculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & ſpecula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uoluerit à longiſſima diſtantia.

De Muſicali harmonia eiusq; uiribus ac potentia. Caput XXIIII.

Muſicalis etiam harmonia non eſt ſyderum muneribus uiduata: eſt enim imitatrix omnium potẽtiſſima: quæ cum corpora cœleſtia opportune inſequitur, cœleſtem influxum mirificè prouocat, omniumq; audientium affectus, intentiones, geſtus, motus, actus atq; mores immutat, & ad ſuas proprietates ſubito prouocat, ut ad lætitiam uel lamentationem, ad audaciam uel tranquillitatem & ad ſimilia, ipſas quoq; beſtias, ſerpentes, uolucres, delphines ad auditum ſuæ modulationis prouocat. Sic aues fiſtulis alliciuntur. eiſdem capiuntur cerui. Piſces in ſtagno Alexandriæ crepitu detinẽtur. Fides delphinis hominum amicitias perſuaſere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organicæ uoces permulcent. Ipſa etiam elementa modulis gaudẽt. Haleſius fons, aliàs tranquillus & quietus, ſi inſonent tibiæ, exultabũdus eleuatur, & ultra margines intumeſcit. Sunt in Lydia quæ Nympharũ inſulæ nuncupant, quæ ad cantum tibiarum in medium ſtagnum à continenti procedentes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertunt. Eas

M. Varro se uidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxum quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna uis est Musicæ. Ipsa quidem animũ mulcet, mentẽ erigit, prę-liatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq́; so-lat. Lapsos & desperatos reuocat, uiatores confortat. Et dicũt Arabes, quòd cameli onera portantes confortantur canentibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauia cantant, & abilitantur atque alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & abilitationem, iracundos mitigat, tristes & anxios lætificat, discordes pacificat, phreneticorũ rabiẽ temperat, uanas co gitatiões dissipat: hinc est quòd morbos aliquos corporis & animi sic uel cu rari uel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios & Iones ægrotantes sa-nasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauissimis morbis uexatos, concentibus curasse. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pytha-goram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concẽtibus atq; sonis mi ra quædã facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpentes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum ado-lescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq́; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tãta ui homi-nes in amentiæ furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumq́; regis iussu pręstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflectere aggressus, inusitatæ seue-ritatis concentu edito, prima specie audientes ueluti mœstitia & stupore cõ pleuit, deinde uegetioribus sonis seueritate in plausum permutata, ad iucũ-diorem mentis statum petulantioresq́; corporis motus gesticulationesq́; inflectebat: postremo acrioribus modis ad tantum amentię spiritum conci tauit, ut furor ad rabiem usq; & temeritatẽ processerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalãgio tacti sunt, stupescere, exanimesq́; iacere, donec cer tum sonum audierint, quo quisq; suo auditu saltat aptè ad numerum ac cõ ualescit, atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, su bito concitatur ad saltum. Et creditũ est (Gellio teste) ischiacos cũ maxime dolẽt, tibiæ modulis minui dolorẽ. Narrat idem ex Theophrasto, uiperarũ morsibus adhibitũ tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur ti biarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinam.

Laus cantus.

De sono atque concentu, & unde illis mirabilitas in operando. Caput XXV.

Esse prętcrea in sono uirtutem ad cœlestia dona capienda non negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus cœlũ harmonica compositione constare, harmonicisq́; tonis atq; motibus cuncta gubernare ac efficere: cantus quàm instrumentalis sonus plus potest, quatenus præter harmonicum concentum, ex mentis cõceptu ac imperioso phãtasiæ cordisq́; affectu proficiscẽs, simulq́; cũ aëre fracto ac temperato aëreum audiẽtis spiritum, qui animę atq; corporis uinculũ est, motu facile penetrans, affectum animũq́; canentis secũ trãsferens, audientis affectũ mouet affectu, phantasiã afficit phantasia, animũ animo, pulsatq́; cor, & usq; ad penetralia mentis ingreditur, sensim quoq; mores infundit: mouet præterea membra atq; sistit, corporisq́; humores. Hîc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut non modo naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atq; corporibus inferãt. Necesse est autem omnes concentus ex conuenientibus fundamentis procedere, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in unum debeant conuenire. Neque enim rugitum leonum, mugitum boum, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis conuenire faciet: nec ex lupi & agni neruis factę fides in consonãtiam aliquam deduci possunt, quia eorum dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamen multorum hominũ uoces uariæq́;, quia unicum secundum speciem est ipsis fundamentũ. Conueniunt & multæ aues, quia unicum illis propinquum genus & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta & cum uocibus naturalibus, quia utrobiq; similitudo, aut uera & expressa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, sonorum aut uocum est: sonus spiritus est, uox est sonus & spiritus animatus, sermo est spiritus cum sono & uoce aliquid significãte prolatus, cuius spiritus cum sono & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocem ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente spiritu, quà neruis obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, utroque & uitalibus cæteris, quò faucium angustias pulsante formanteq́; lingua, & cæteris uocalibus organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verum Lactantius ait, uocis rationem admodum obscuram esse, ut non sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota deniq; musica in uoce & sono & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeò necessarius sit auditui aër, tamen ut aër per se non est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi per accidens: neq; enim uisus uidet illum nisi coloratum, nec auditus nisi sonantem, nec odoratus nisi olẽtem, nec gustus nisi sapidum, nec tactus nisi calidum aut frigidum aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aëre non fiat, non tamen est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus uitæ spiritus nostri sensitiui existit aër, & nõ est naturæ alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris uirtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem

Musica in quibus posita.

uiuificare ſibi cōiunctū,& in uiuificato & cōiuncto ſpiritui aëre ſentire ſpecies obiectorū in actu poſitos, idq; in aëre uiuo: ſed in diaphano & ſubtili ſpecies uiſibiles, in communi audibiles, in groſſiori ſpecies aliorū ſenſuū.

De conuenientia eorum cum cœleſtibus: & qui concentus quiq; ſoni ſingulis ſtellis reſpondent. Caput XXVI.

CAeterum nunc ſcias, quòd ex planetis ſeptem Saturnus, Mars atq; Luna plus uocis habent quàm cōcentus. Habet autem Saturnus uoces triſtes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad cētrum coartatos ſonos: Mars uero aſperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas: inter has Luna obſeruat medias. Iupiter uero, Sol, Venus atque Mercurius poſſident concentus: habet tamen Iupiter concentus graues, cōſtantes, intentos, ſuaues, hilares & iucundos: Sol uenerabiles, intētos, puros, & cum gratia dulces: Venus aūt laſciuos, luxurioſos, molles & uoluptuoſos, & in circunferentia diſſolutos dilatatosq;: Mercurius uero habet cōcentus remiſſiores, multiplices, & cum quadā ſtrenuitate lętos & iocundos. Ex particularibus uero concentibus & proportionatis, tonus muſis nouem obtēperat. Iupiter habet gratiam uocis octauæ ſimul & quintę, ſcilicet diapaſon cum diapente: Sol obtinet octauæ uocis melodiam, ſcilicet diapaſon, ſimiliter per tonos quindecim diſdiapaſon: Venus tenet gratiam uocis quintæ, ſcilicet diapente: Mercurius habet diateſſaron, ſcilicet gratiam quartæ. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elementorum numero contenti, Mercurio inuentore quatuor neruos habuere, ut Nicomachus autor eſt, quorum hypate terrā, parhypate uel meſe aquam, nete uel diezeugmenon aut hypbolęos ignem: paranete uel ſynemmenon aërē reſignare uoluerūt. Deinde uero Terpāder Lesbius ſeptimā chordā inueniēs, illas planetarū numero æquauit. Præterea qui elementorū numerū ſecuti ſunt, quatuor muſicę genera illis ſimul atq; quatuor humoribus cōuenire dicebant, & Dorium aquæ & phlegmati, Phrygiū cholerę & igni, Lydiū ſanguini & aëri, mixolydium atræ bili & terræ cōſonare putabant. Alii ad cœlorū numerum uirtutemq; reſpicientes, Doriū Soli, Phrygiū Marti, Lydiū Ioui, mixolydium Saturno, hypophrygiū Mercurio, hypolydiū Veneri, hypodoriū Lunę, hypomixolydiū cœlo ſtellato cōtribuerūt. Præterea cū his cōcentuū modis etiā muſas & chordas ad cœlos referebāt, ſed nō eo ordine quo inter numeros & cœlorū aīas de nouē muſis narrauimus: nā Thaliā muſam dicunt concentū nō habere, ſilētio & terrę eā adſcribētes: Clio aūt cū Luna hypodoriū modū & chordā proſlābanomenos mouēt: Calliope & Mercuri⁹ hypophrygiū modū & chordā hypatehypaton poſſidēt. Terpſichore cū Venere hypolydiū & parhypatehypaton: Melpomene & Soli Dorius & lichanoshypaton coaptātur. Erato cū Marte Phrygiū & hypatemeſen cuſtodiūt. Euterpe & Ioui Lydius & parhypate meſon cōueniūt. Polymnia & Saturn⁹ mixolydiū & lichanos meſon ſeruāt: Vraniæ ac cœlo ſtellato hypmixolydius modus atq; me-

ses chorda adscribunt, quæ ita in sequentibus uersibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,
Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.
Persephone & Clio spirant, hypodorius ergo
Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.
Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipsa
Calliope, interpres parturit ipse deum.
Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,
Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.
Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, qui
Dicitur in quarto Dorius esse loco.
Vult Erato quintum Phrygio perscribere neruum,
Mars quoque non pacem, prælia semper amans.
Lydius Euterpes Iouis & modulamen habebit,
Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.
Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
Principium mixolydius unde capit.
Vraniæ octauam dum perscrutatur amicam,
Versat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorum concentus ex eorundem adinuicem distantia rimãtur: nam id spatium quod à terra ad lunam interiacet, uidelicet cẽtum & uigintisex milia stadiorum Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercuriũ dimidium illius spatii facit semitoniũ: tantundem ab illo ad Venerem facit aliud semitoniũ: inde uero ad solem triplum quasi tonũ & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciẽs diatessaron: à sole uero ad Martem rursus tantũ est interualli, quantũ à terra ad lunam, faciens tonum: inde ad Iouem dimidiũ illius aliud faciens semitonium: tantundẽ ab illo ad Saturnũ etiam constituens semitoniũ: à quo ad stellatum orbem iterum semitonii spatium interiacet. Est itaq; à sole ad cœlum stellatum diastema diatessaron duorũ tonorum cum dimidio: à terra aũt perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam uero etiam ex proportiõe motuum planetarũ adinuicẽ, & cum octauo cœlo resultat harmonia omnium suauissima. Est autem proportio motuũ Saturni ad Iouem dupla sesquialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerẽ & Mercuriũ, qui pariter iter perficiũt, proportio dupla: illorũ ad lunam, duodecupla: Saturni uero ad stelliferum orbem millecupla & ducẽtupla, si uerum sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primũ mobile in cẽtum annis gradu uno. Motu itaq; proprio lunæ motus uelocior est, & acutiorem sonũ facit stellato orbi, qui omnibus tardior, sonum grauissimũ facit: sed motu uiolẽto qui est primi mobilis, omnium uelocissimus est & acutissimus: lunaris uero tardissimus & grauissimus, quę motuum proportio & reciprocatio

ſuauiſſimum concentum edit. Hinc nulli cãtus, nulli ſoni, nulla muſica inſtrumenta mouẽdis affectibus hominũ & inducendis magicis impreſſionibus potentiores ſunt, quàm qui ex numeris & menſuris & proportionibus ad inſtar cœleſtiũ componuntur. Elementorũ etiam concentus ex eorũ baſibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur: nam cum inter ignẽ & aẽrem ſit proportio dupla in baſibus, & ſeſquialtera in angulis ſolidis, rurſumq́; in planis dupla, harmonia naſcitur duplicis diapaſon & dia pente. Inter aẽrẽ & aquam proportio eſt in baſibus dupla ſeſquialtera, unde diapaſon, diapente: in angulis uero dupla, unde iterum diapaſon: inter aquã autem & terram eſt in baſibus proportio tripla ſeſquitertia, unde conſurgit diapaſon, diapente, diateſſaron: in angulis uero ſeſquialtera iterum conſtituens diapente. Porrò inter terram & ignem proportio eſt in baſibus ſeſquialtera, faciẽs diapẽte: in angulis uero dupla, conſtituẽs diapaſon. Verũ inter ignẽ & aquã, atq; inter aẽrẽ & terrã deficit quodãmodo cõſonãtia: ſiquidẽ inter hęc eſt plena qualitatũ cõtrarietas: cõuenit aũt p intermediũ elementũ.

De humani corporis proportione & mẽſura harmoniaq́;. Caput XXVII.

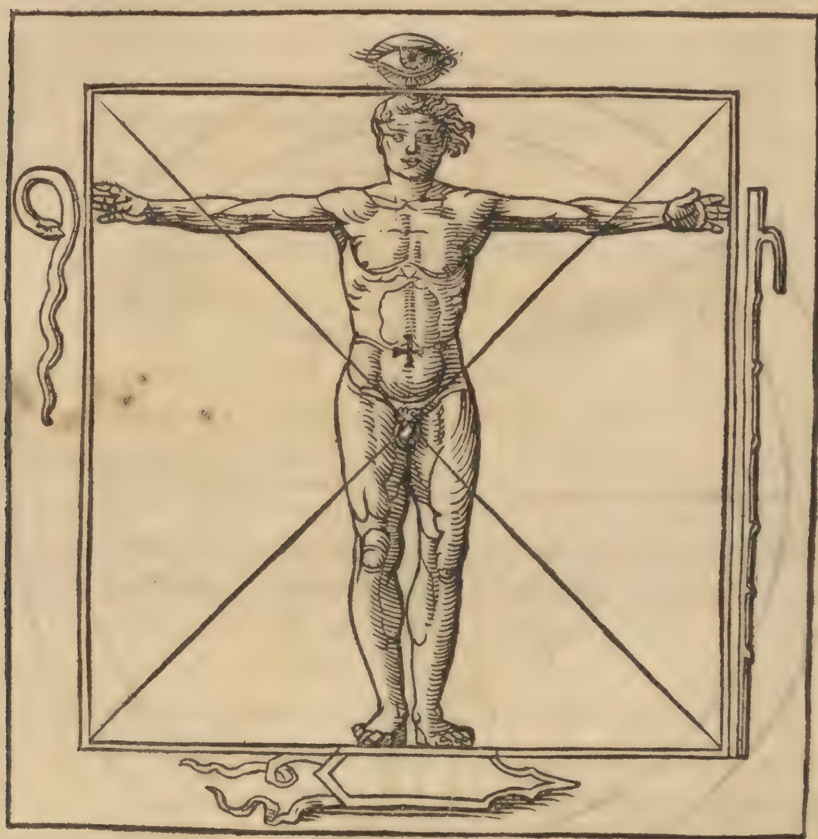
HOmo quoniã pulcherrimũ abſolutiſſimũq́; dei opus & imago, & minor mundus, ideoq́; etiã perfectiore cõpoſitione ac ſuauiori harmonia, ſublimioriq́; dignitate oẽs numeros, mẽſuras, põdera, motus & elemẽta, cęteraq́; omnia illũ cõponentia, in ſe continet ac ſuſtinet, omniaq́; in eo uelut in ſupremo artificio, ſupremã quandam ſortẽ ultra communẽ conſonantiã quam habẽt in aliis cõpoſitis, conſequũtur. hinc antiqui oẽs, digitis olim numerabant, & digitis numeros indicabãt, ex ipſisq́; humani corporis articulis, oẽs numeros, mẽſuras, proportiões ac harmonias inuẽtas fuiſſe, probare uiſi ſunt. Vnde ad hãc corporis cõmenſurationẽ, tẽpla, ædes, domos, theatra, inſuper & nauigia, & machinas, & quodcũq; artificii genus, & artificiorum ædificiorũq́; quęcũq; ſunt partes & mẽbra, puta colũnas, epiſtylia, baſes, antes, ſtilobates & huiuſmodi cętera omnia partiuntur, atq; ex hũano corpore deducũt. Quin & ipſe deus docuit Noẽ fabricare arcã ad humani corporis mẽſurã, ut qui ipſe totã mundi machinã humano corpori ſymmetrã fabricauit: unde ille magnus, hic uero minor mũdus nũcupatur. Hinc microcoſmologi nõnulli, humanũ corpus per ſex pedes, pedẽ uero per X. gradus, & gradũ quẽq; per minutias V. metiũtur: unde numerãtur LX. gradus, qui faciũt minutias CCC. quibus æquiparantur totidẽ cubiti geometrici, qbus deſcripta eſt arca à Moſe: ſicut enim corpus humanum eſt in longitudine trecẽtorum minutorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: ſic & longitudo arcæ fuit cubitorum trecentorũ, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, ut ſit utrobiq; longitudinis ad latitudinẽ ſeſcupla proportio, ad altitudinẽ decupla, latitudinis ad altitudinẽ ſuppartiẽs duas tertias: pariq; modo oĩm mẽbrorum cõmenſuratiões ſunt pro-

Ex humanis articulis numeri & mẽſuræ reptæ.

portionatæ & consonantes, & cum mundi membris atque archetypi mensuris sic conuenientes, ut nullum sit in homine membrũ, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo deo. Tota autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam tendere dignoscitur.

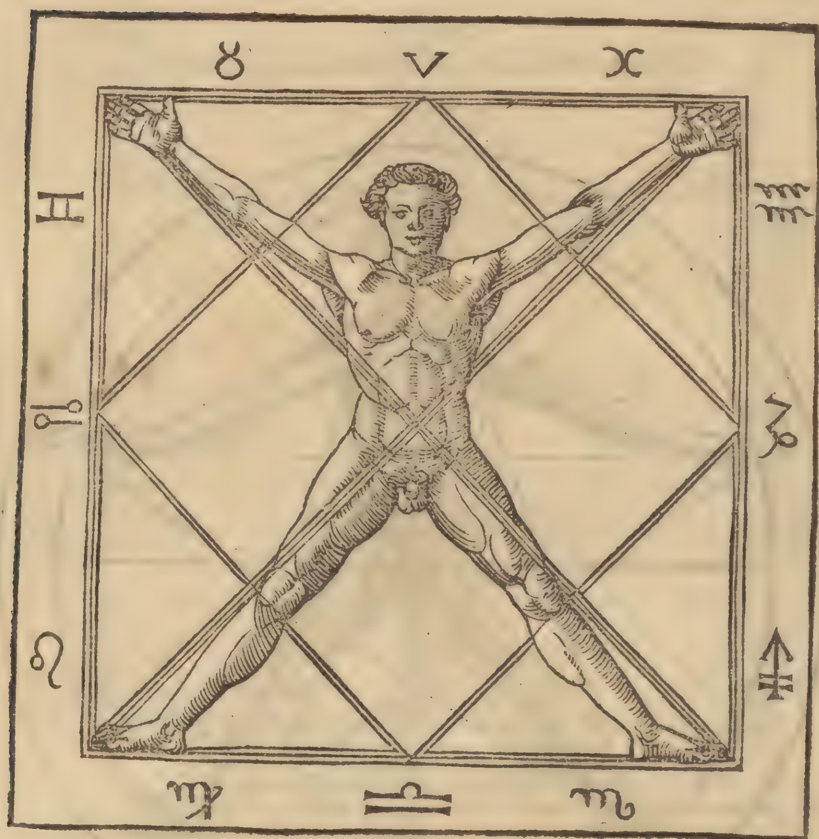
Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statuatur expassis brachiis in conuinctos pedes erectus homo, quadratum constituet æquilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

Quod ſi ſuper eodem cẽtro circulus fabricetur per ſummum caput, demiſſi brachii quouſque extremi digiti circuli illius circunferentiam contingãt, paſſiq́; pedes in eadem circunferentia, quantum extrema manuum à ſummo uertice diſtant, tunc circulum illum ſuper imi pectinis centro ductum, in quinque æquas partes diuidunt, perfectumq́; pentagonum conſtituunt, ipſiq́; pedum extrem tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

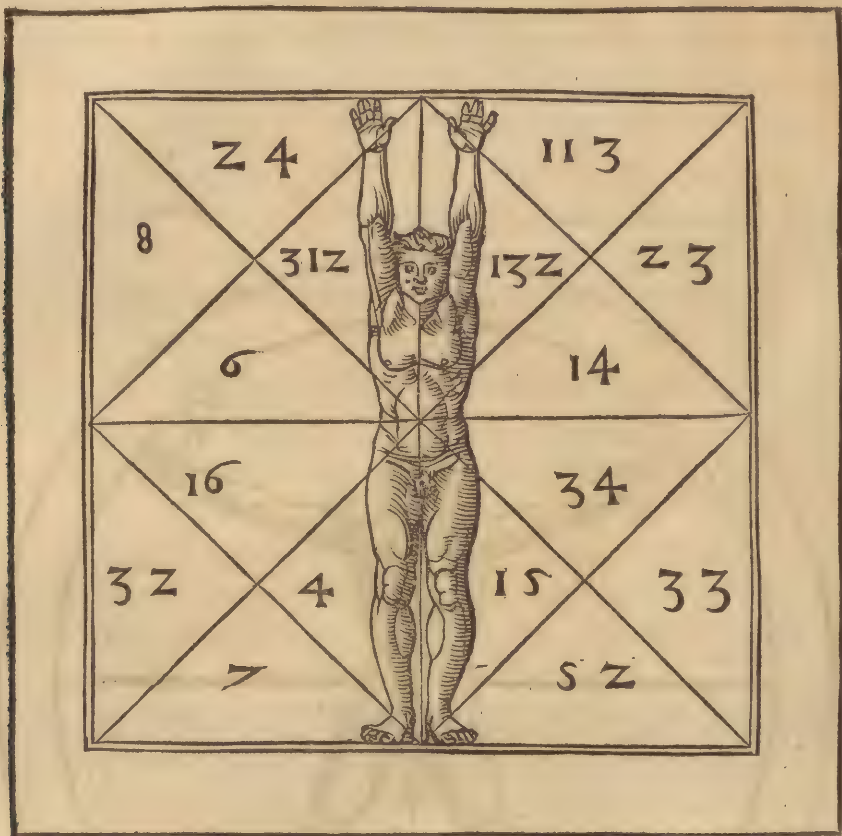
Quod si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumque in utrunq; latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuentur, ipsi tunc extremi pedum manuumque digiti æquilaterum quadratum dabunt, cuius centrum supra umbilicum est in cinctura corporis.

Quòd si manibus sic eleuatis taliter pedes & crura pandātur, quo homo decimaquarta parte erectæ staturæ suæ breuior sit, tunc pedum distantia ad imum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

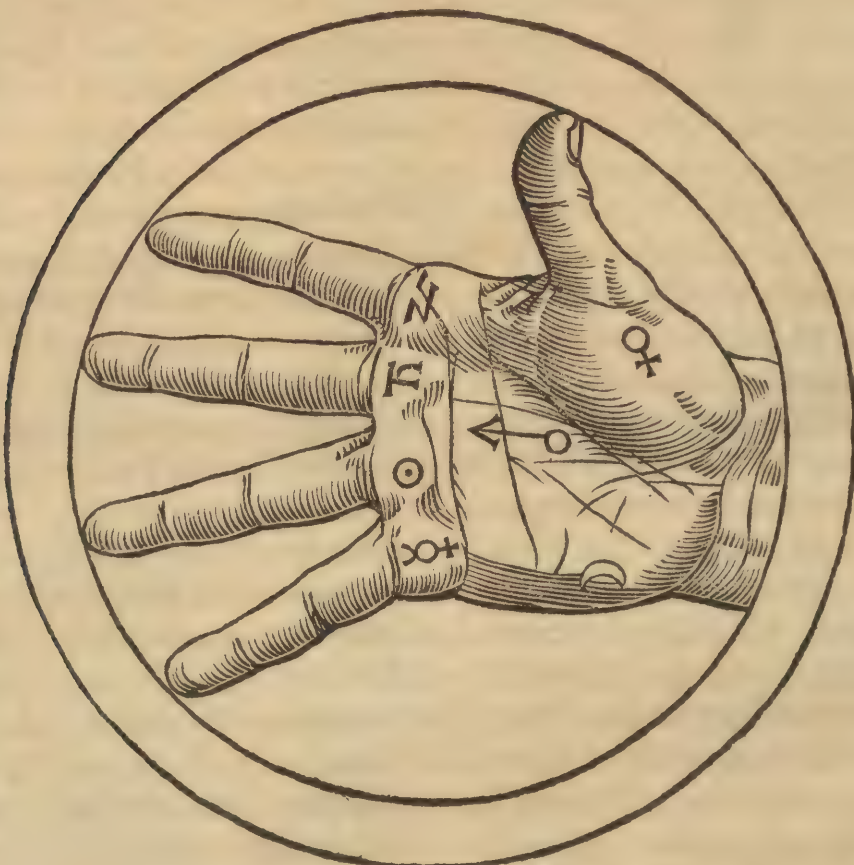
Quod ſi manus ſupra caput quàm altiſſime extendantur,cubitus æquabũt uerticem:& ſi tunc iunctis pedibus ita ſtans homo in quadratum ęquilaterũ locetur,per extrema manuum & pedum conductum, cẽtrum illius quadrati in umbilico erit,qui idem medium eſt inter ſummum uerticem & genua.

Sed iã ad particulares mẽſuras pueniamus.Circuitus hoĩs ſub alis,medietatẽ ſuæ cõtinet lõgitudinis,cuius mediũ eſt in imo pectine:abinde uero ſurſum ad mediũ pectus inter utraſq; mamillas & à medio pectore in ſummũ uerticẽ,utrobiq; pars quarta:ſimiliter ab imo pectine uſq; ſub genua,&inde ad extremos talos,pars hoĩs quarta. Eadẽ eſt latitudo ſpatularũ ab uno extremo in alterũ:eadẽ eſt longitudo à cubito in extremũ longioris digiti,ideoq́; hic cubitus dicit̃:hinc quatuor cubiti conſtituunt longitudinẽ hominis:latitudinem uero quæ in ſpatulis eſt,cubitus unus : quæ uero in cinctura eſt, pes unus,cubitum autem conſtituunt palmi ſex:pedem uero quatuor,& quatuor digiti palmum,totaq́; hominis lõgitudo palmorum uigintiquatuor, pedum ſex,digitorum ſex & nonaginta. Ab imo pectinis ad ſummum pectoris,pars longitudinis ſexta:à ſummo pectore ad ſupremum frontem & radices imas capillorum , pars longitudinis ſeptima : corporis robuſti & bene quadrati pes,eſt pars longitudinis ſexta:procerioris autem ſeptima:nec poteſt Varrone & Gellio teſtibus, humanum corpus proceritatem ſeptem pedum excedere.Deniq; cincturæ diameter, & quod à reſtricta manus uſq; in

interiorem plicaturam cubiti ſpatium eſt: & quod à pectore uſq; ad utraſq; mamillas ſurſum ad ſuprema labra, ſiue deorſum uſque ad umbilicum eſt, quodq́; eſt inter extrema oſſium ſupremi pectoris gulã cingentiam,&quod à planta pedis ad finẽ lacerti,& exinde in mediam genu rotulam, omnes hæ mẽſuræ ſibi coæquales ſunt,& ſeptimã totius altitudinis conſtituũt. Caput hominis ab imo mento in ſummũ uerticẽ,pars longitudinis octaua: totidẽ à cubito in finem ſpatularum: tantus etiam reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per ſupremũ frontem & imas radices occipitis ductus,facit totius longitudinis partem quintam:tantundem etiam præſtat latitudo pectoris. Hominem quadratum & compactum conſtituunt facies nouem,procerum uero decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à ſupremo fronte uſq; in extremum mentum,una eſt: deinde ab imo gutturis ſiue ſupremo pectoris ad ſummũ ſtomachum,altera: abinde ad umbilicum,tertia: ab hoc ad imũ femur,quarta: ab illo coxendices ad poplitẽ,conſtituũt duas: abinde uſq; ad nodum pedis crura continẽt duas alias,quæ omnes partes ſunt octo. Porrò arcus à ſummo fronte ad ſummũ uerticem,& quod eſt à mento ad ſummũ pectoris guttur,atq; quod à nodo pedis ad imam plantam,hęc tria ſpatia coniuncta conſtituunt nonam. In latum quoq; pectus habet partes duas,& utraq; brachia ſeptem. Quòd uero corpus decem facies conſtituunt,ipſum eſt proportionatiſſimum. Huius itaq; prima portio eſt à ſummo uertice ad imas nares: abinde ad ſupremum pectus,ſecunda:& conſequenter ad ſupremum ſtomachum,tertia: ab eo ad umbilicum,quarta:& inde ad imũ pecten quinta, ubi eſt medium humanæ longitudinis: à quo uſque in extremas plantas, ſunt quinque aliæ partes,quæ prioribus iunctæ,faciunt decem integras, quibus proinde corpus omne menſura proportionatiſſima commenſuratur: nam facies hominis ab imo mento ad ſummum frontem & radices imas capilli eſt, quanta pars una decima. Manus hominis à reſtricta uſque ad extremũ longioris digiti,etiam pars una: ſimiliter inter utraq; mamillarum puncta, pars una:& ab utriſq; ad imam gulam,triangulus æquilaterus. Frontis inferioris ab una aure ad alteram, latitudo eſt partis unius: totius autem pectoris latitudo,uidelicet à ſupremo pectore ad iuncturas ſpatularum, utrobiq; partis unius,quæ faciunt duas. Circulus capitis trãſuerſus ab interſtitio ſuperciliorum per ſupremum frontem uſque in finem occipitis ubi terminatur capillitium,etiam partium duarum: ab humeris extrinſecus ad iuncturas articulorum manus,& intrinſecus ab aſcellis ad confinia palmæ & digitorum, partes tres: circulus capitis per medium frontem, partium trium. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robuſto homine: in delicatiori corpore,partes tres cum dimidia,ſeu, quãtum eſt à ſummo pectore in imũ pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum,partes quinque, uidelicet quãtum longitudinis totius mediũ. A ſummo uertice ad nodum gulæ, ſunt to

tius altitudinis duæ decimætertiæ: eleuatis in altū brachiis, cubitus accedit ſummo uertici. Cæterū nunc quæ adhuc reliquæ commenſurationes ſibi æquales ſunt, ſpectemus. Quantum eſt à mento ad ſummū pectus, tanta eſt latitudo colli: quantum à ſummo pectore ad umbilicū, tanta eſt colli circulatio: quantū à mento in ſupremū uerticē, tanta eſt latitudo cincturæ: quātum eſt ab interciliis ad ſummas nares, tantū à iugulo diſtat productio mēti: quantūq; à ſummis naribus ad mentū, tātum à iugulo ad imā gulā. Item oculorum ab interciliis ad interiores angulos cōcauatos, ac ſummarum narium prominentia, & quod ab imis naribus ad extremū ſupremi labri interſtitiū eſt, hæc tria ſunt inter ſe æqualia. A ſummo ungue indicis ad imā eius iun

cturam, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte ſylueſtri, in domeſtica quoq; à ſummo ungue medii uſq; in imā iuncturā, & abinde ad reſtrictā manus, omnes hæ portiones inter ſe æquales. Maior indicis articulus altitudinē frontis æquat: reſidui duo, ad extremū unguē æquant naſum ab interciliis uidelicet in ſummas nares primus & maior articulus medii æquipollet illi ſpatio quod eſt ab imis naribus in extremū mentū: & ſecūdus medii tantus eſt, quantū ab imo mento ad ſupremū inferioris labri: tertius uero, quantū ab ore ad inferiora nariū: tota autē manus, quantus totus uultus.

Maior pollicis articulus dat oris operturam:& quod est ab imo mēto ad supremum inferioris labri:minor uero quantum à supremo imi labri ad imas nares, omnium extremorum articulorum quos onychios uocant, ungues obtinent iustam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum est, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis,longitudo nasi,latitudo oris,per supremum labrum, inter se sunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ est ab imo talo ad summum pedis, æqualis est longitudini: quæ est à summo pedis ad extremum unguem. A` summo frontis ad interstitium oculorum, & ab illo ad imas nares,& proinde ad extremum mentum,partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularum æquant os opertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spatii illius quod est inter utranque extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam nasus intermedius excipit. A summo uertice in genua, medium facit umbilicus: à supremo pectore ad imam narem, medium designat nodum gulæ: à summo uertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum, medium dat extremum inferioris labri,eiusdem autem distantiæ pars tertia, dat ab imis naribus labrum superius Sunt pręterea omnes istę mensuræ per proportiones multiplices & harmonicos concentus sibi inuicem consonantes: nam digitus grossior qui pollex dicitur,ad brachium in extremo lacerti apud pulsum & iuncturā manus, in circulari mensura, est in proportione subdupla sesquialtera: continet enim illam bis & mediam, sicut quinque ad duo. Eiusdem uero ad armum brachii in lacerto propinquo spatulis, subtripla: cruris autem siue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachii,est proportio sexquialtera, sicut trium ad duo: similisq́; proportio colli ad tibiam est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncū est proportio sesquioctaua: à trunco siue thorace ad crura usque ad plantas, sesquitertia: pectoris à collo usq; ad umbilicum ad lumbos uel aluum usque ad finem trūci,dupla: latitudo iliorum ad coxæ latitudinem sesquialtera: capitis ad collum,tripla: capitis item ad genu,tripla: eademq́; ad pernam & petasonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani menbra secundum eorum longitudinem,latitudinem,altitudinem & circumferentiam inter se, & cum cœlestibus ipsis conueniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportiones, aut superpartientes, aut mixtas,ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit tres diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pariq́; modo elemēta, qualitates & complexiones & humores sunt proportionata: nam homini sa-

no & bene cōpoſito hęc humorū & complexionū pondera adſignãtur: uide-
licet, ſanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholerę, duo: melãcholię, unũ: ut
utrobiq; per ordinẽ ſit proportio dupla: ſed primi ad tertiũ, & ſecũdi ad quar
tum, quadrupla: primi autẽ ad ultimũ, octupla. Dioſcorides tradidit cor ho
minis in primo anno pōdꝰ habere drachmarũ duarũ: in ſecũdo, quatuor: &
inde pro curſu pari in annũ quinquageſimũ habere centũ drachmarũ pon
dus, à quo decremẽta rurſus ad ęquilibriũ ſupputẽtur, quæ ambitu peracto
ad metã redeant eandẽ, nec ſupereſſe ſpatia uitæ eius uiſceris dilapſu: ex qua
ratiōe centũ annorũ hoīm uitã circumſcripſit. & hanc etiã Aegyptiorũ hęre
ſim fuiſſe teſtatur Plinius. Ipſi etiã humanorũ membrorū motus, cœleſtibus
motibus correſpōdẽt, & habet quiſq; homo in ſe motũ cordis ſui, q ſolis mo
tui reſpondens, per arterias in totũ corpus diffuſus, & annos, & mẽſes, & dies,
& horas, & momẽta nobis certiſſima regula indicat. Compertus p̃terea eſt
per anatomiſtas neruus quidã circa michã, qui tractus ſic cũcta hoīs mẽbra
mouet, ut ſingula propriis motibus moueãtur: cuiuſmodi tractu putat Ari
ſtoteles à deo etiã mundi mẽbra moueri. Et ſunt in collo duæ uenæ, quæ in
iugulo ubi ſcindũtur, caput ſubeunt: qbus foris ualide apprehẽſis, mox col-
labũtur hoīes ſenſibus ereptis, quouſq; reuertãtur. Ipſe itaq; mũdi æternus
opifex, miſſurus animũ in corpus uelut domiciliũ, prius id atq; eo dignũ me
titur hoſpitiũ, nobiliſſimũq; animũ etiã ſpecioſo corpore condonat: quod
tũc etiã animus ipſe diuinitatis ſuæ cōſcius, pro habitu ſuo ſibi adfingit atq;
adornat. Hinc Aethiopũ populi, qui Gymnoſophiſtarũ ſapiẽtia regeban-
tur, quod teſtat̃ Ariſtoteles, reges ſibi non ex his qui fortiſſimi & opulentiſ-
ſimi eſſent, creabãt, ſed eos tantũ, qui forma eſſent pulcherrimi atq; præſtan
tiſſimi: qppe quoniã animorū magnidecẽtiam ex corporis effigie ſeſe uiciſ-
ſim intueri poſſe arbitrabant̃. Quod cōſiderantes multi admodũ tũ ueteres
tũ recentiores philoſophi, qui abditarũ in ipſa naturæ maieſtate cauſarũ ſe-
creta rimati ſunt, auſi ſunt aſſerere, nullũ corporis uitiũ euenire, nullãq; diſ-
proportionẽ corpori ineſſe, quæ nō etiã animi uitiũ intẽperantiaq; ſequat̃:
qa certũ ſit, alterũ alterius officio uiciſſim creſcere & coaleſcere atq; operari.

De animæ humanæ compoſitione & harmonia. Cap. XXVIII.

SIcut conſonantia corporis conſtat debita membrorum men-
ſura ac proportione, ſic animi conſonantia cōſtat debito tem-
peramento proportioneq; ſuarum uirtutum & operationum,
quę ſunt concupiſcibilis, iraſcibilis & ratio, quę ſic comproporl
tionantur: nam ratio ad concupiſcentiam habet proportionẽ diapaſon, ad
irã uero diateſſaron: iraſcibilis aũt ad cōcupiſcibilem habet proportionẽ dia
pẽte. Quando itaq; cũ proportionatiſſimo corpore etiam proportiōatiſſi-
ma coniũgitur anima, cōſtat talẽ hominem etiã in donorũ diſtributione fe
liciſſimã ſortiri ſortẽ, prout anima cũ corpore in naturaliũ diſpoſitiōe cōue

niunt, quæ quidem conuenientia reconditissima est, tamen à sapiētibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animę harmoniam properātes, oportet illā nos à mediis illis per quæ ad nos transitū habent, inquirere, hoc est, à corporibus sphærisq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarū respondēt, ex his quę superius dicta sunt, earundē inter se cōcentus facile cognoscemus. Luna enim crescēdi & decrescēdi uires regit: phātastica uis atq; ingenium à Mercurio pendet: concupiscibilis uirtus à Venere, uitalis à Sole, impulsiua quę & irascibilis dicit̃, à Marte: naturalis à Ioue, receptiua omnis à Saturno: ipsa autem uoluntas tanquam primum mobile & omnium illarum uirium ductrix ad libitum, ipsaq; cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamen ipsam mouet, sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adæquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore, & ui animali impellente, malum eligit, credēs illud esse bonum: ideoq; definitur liberū arbitrium esse facultas intellectus & uoluntatis, qua bonū eligitur gratia adsistente, & malum, ea deserente. Ipsa itaq; gratia, quam etiam charitatem siue amorem infusum uocant Theologi, est in uoluntate sicut primū mouens, qua absente uniuersus cōcentus labitur in dissonantiā. Præterea anima correspondet terræ, per sensum: aquæ, per imaginationem: aëri, per rationem: cœlo, per intellectum. exitq; anima in illorum harmoniam secūdum quod tēperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas, iuxta diuersitatē complexionum hominū, nō frustra usi sunt musicis & cantibus, cū ad conseruandā corporis sanitatē & amissam restituendā, tum etiā ad conducēdum animos ad salutiferos mores, quousq; hominē cœlesti harmoniæ contēperent, reddantq; totū cœlestem. Nihil præterea pulsandis malis dęmonibus musicali harmonia efficacius, ut q̃ ab harmonia illa cœlesti collapsi, cōcentum aliquē uerū tanquam sibi inimicū nequeūt sustinere, proculq; fugiunt: sicut Saulū spiritu nequam furentē, Dauid cithara repressit. Hinc ab antiquis prophetis atq; patribus, qui hæc harmonica sacramenta cognouerūt, cantus & musici soni sacris officiis illati sunt.

Liberum arbitrium.

De obseruatione cœlestiū, in omni opere magico necessaria. Cap. XXIX.

Omnis uirtus naturalis multo quidē agit mirabiliora, quādo nō solū proportiōe physica cōponitur, sed etiā opportuna ad hoc cœlestiū obseruatiōe electa (uidelicet quādo uis cœlestis fortissima ad talē effectū quē desideramus, esse probatur, tū etiā cœlestibus multis adiuta) informatur, inferiora cœlestibus tanq̃ proprias fœminas suis maribus fœcūdandas passim subiiciēdo. Sunt itaq; obseruāda in quouis ope situs & motus, & aspectus stellaꝝ & planetaꝝ in signis & gradibus, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinē & latitudinē climatis: ex hoc

Quæ in quouis opere obseruanda.

enim uariãtur qualitates angulorũ,quos describũt radii corporum cœlestiũ super figurã rei,secundũ quos infundũtur uirtutes cœlestes. Sic quoties operaturus fueris quæ ad planetam aliquem pertinent, oportebit te eum in suis dignitatibus collocare fortunatum & potentem,& in die,& hora,& in figura cœli dominantem:nec solum significatorẽ operis expectabis potentẽ, quin etiam lunam ad hunc obserues opportune directã:nihil enim sine lunæ beneficio perfeceris. Quòd si plures habueris operis patronos, oẽs obserua potẽtes, & amicabili aspectu se inuicem contuentes:quòd si nequeas eiusmodi aspect⁹ habere, cõuenit tibi saltẽ angulares accipere. Lunã uero obseruabis, quãdo uel ambos intuet̃,uel iũgitur uni & aspicit alterũ:uel quãdo à coniunctione siue aspectu unius transit ad coitum uel ad aspectũ alterius. Illud etiam neutiq̃ credo omittendũ,quin Mercuriũ in omni opere diligẽter obserues:hic enim utrorumq; inferũ & superũ deorum cõmeator, quando cõgreditur bonis,eorum auget bonitatem: quando malis, eorũ malitiam influit. Infortunatũ aũt dicimus signũ uel planetã,ꝑ Saturni uel Martis aspectũ,maxime oppositũ uel quadratũ:hi enim aspectus sunt inimicitię:coitus uero & trinus atq; sextilis aspectus,sunt amicitiæ:inter hos fortior est cõiunctio:ueruntñ si per trinũ iam aspiciẽs, planeta etiã suscipiatur,æstimat̃ quasi iã coniũctus. Solis uero coniunctionẽ oẽs planetę timẽt,aspectu gaudẽt,trino & sextili.

Planetæ quomodo obseruandi.

Luna quomodo obseruanda.

Mercurius diligẽter obseruandus.

Quando planetæ sunt potentioris influentiæ. Cap. XXX.

POtẽtes uero habebimus planetas,qñ sunt in domicilio,uel exultatione,uel triplicitate,uel termino,uel facie,extra cõbustionẽ directi,in auge & in figura cœli dñantes, scilicet qñ sunt in angulis,maxime oriẽtis,uel decimę, uel in plagis mox succedẽtibus, uel ĩ suis gaudiis. Cauẽdũ aũt,ne sint in finibus uel sub dñio Saturni uel Martis,nec sint in gradibus tenebrosis,puteis,uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascendentis & decimæ & septimæ sint fortunati,& ascendentis dñs, & locus solis,& locus lunæ,& locus partis fortunæ,& eius dñs,dñs cõiunctionis uel pręuentionis præcedentis:planetæ uero maleuoli cadant infortunati, nisi forte operis tui significatores extiterint,uel quouis pacto utiles tibi esse possint: uel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint, tũc enim minime sunt deprimendi. Lunam uero habebimus potentem, si sit in domicilio suo,uel exultatione,uel triplicitate,uel facie,& in gradu sibi ad opus optatum conuenienti,atq; si mãsionem ex uiginti illis & octo sibi & operi competentẽ obtineat:nõ sit in uia combusta,nec tarda cursu:nõ sit in ecliptica,nec cõbusta à sole,nisi forte sit in unitate cũ sole,non descendat in latitudine meridionali,quando combustionem egreditur,nec sit opposita soli,nec lumine minuatur,non sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic longius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in Astrologorum uoluminibus sufficienter tradita sint.

Luna quando potens.

De obseruatione stellarum fixarum,earumq; naturis. Cap. XXXI.

Similis per omnia ratio eſt tibi de ſtellis fixis habenda. Illud ſcias, omnes ſtellas fixas eſſe ex ſignificatione & natura ſeptem planetarum: ſed quædam ſunt de natura unius planetæ, quædam uero duorum: hinc quotieſcunq; iungitur aliquis planeta cum aliqua ſtellarum fixarum ſuæ naturæ, efficitur ſignificatio illius ſtellæ potentior, & natura planetæ augmētatur: quòd ſi ſit ſtella duarū naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura uincet in ſignificatione, utputa ſi ſit de natura Martis & Veneris, ſi fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: ſi uero Venus cū ea fuerit, natura Veneris ſuperabit. Dignoſcuntur autē naturæ ſtellarum fixarū ex coloribus earum, quemadmodū illi certis planetis congruunt, eiſq; adſcribuntur. Colores uero planetarū ſunt: Saturni liuidus ſiue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, poſtea radians: Veneris albus, ſed lucifero candēs, ueſpero refulgens: Mercurii radians, Lunæ blondus. Scias quoq; ſtellas fixas quantò maiores & lucidiores ſunt & apparent, tantò maior & fortior eſt eorum ſignificatio, ſicut ſunt ſtellæ quæ dicūtur apud Aſtrologos primæ & ſecūdæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatē, quę ſunt Vmbilicus Andromedæ, in uigeſimoſecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurii: alii Iouiam atq; Saturniam dicūt. Caput Algol, in decimo octauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiuſdē gradu uiceſimoſecundo, ſydus natura Lunare, & complexione Martiū. Item in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & complexione Veneris: ſed Hermes hanc locat in uigeſimoquinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimotertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu ſeptimo, Canis maior, Venereus: in eiuſdem decimòſeptimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Martius: in uigeſimoprimo gradu Leonis eſt ſtella regia quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimonono, Cauda urſæ maioris, Venerea & Lunaris: in ſeptimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiuſdem decimotertio, Ala ſiniſtra, utraq; de natura Saturni & Martis: in eiuſdē gradu decimoſexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiuſdem gradu decimoſeptimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: ſed huius cum luminare bene aſpexerit, illius cum ex cōtrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarii gradu tertio, Cor ſcorpionis, de natura Martis & Iouis: in Capricorni gradu VII. Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Venereus: in XVI. gradu Aquarii, Cauda capricorni, de natura Saturni & Mercurii: in Piſciū tertio, Humerus equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; ſtellarū propria dona ſperare ipſa dominãte: impediri uero, ipſa infortunata & oppoſito modo ſe habēte, quod ſuperius oſtenſum eſt. Corpora enim cœleſtia quatenus ipſa feliciter uel infor-

Stellæ fixæ, planetarum naturas ſortiuntur.

Stellarum fixarum naturæ unde dinoſcātur.

Planetarum colores.

Stellæ fixæ lucidiores.

tunatæ sunt affecta, eatenus & nos & nostra opa, atq; ea quibus nos utimur, feliciter uel calamitose afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis, cum quia nobis uicinioribus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequuntur quæcunque superiores stellæ influunt.

De Sole & Luna, eorũq; magicis rationibus. Caput XXXII.

Solis præstãtia.

COelorum, & omniũ quæ sub cœlo sunt corporum administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementalium omniũ uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunã uitam cũctis infundi, quos iccirco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat. Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in cœlo & aëre, sed etiã in terra & intimis profundis abyssi, quicquid habemus boni, ut ait Iamblichus, habemus à Sole, uel ab ipso solo, uel ab ipso per alia. Heraclitus Solem cœlestis luminis fontẽ appellat: & multi Platonicorũ mũdi animã in Sole principaliter collocarunt, ut quæ globũ Solis totũ implẽs, radios suos undiq; quasi spiritũ effũdit per omnia, uitã, sensum & motũ ipsi uniuerso distribuẽs. Hinc ueteres physici Solẽ ipsum cor cœli appellauerũt: & Chaldæi illũ mediũ planetarũ posuerunt. Aegyptii etiã illũ in medio mũdi collocarũt, puta inter duos mundi quinarios, nempe supra Solẽ planetas quinq; collocant, sub Sole aũt Lunam & quatuor elemẽta. Ipse inter reliqua sydera est imago & statua summi principis, utriusq; mundi, terrestris & cœlestis, uera lux, atq; ipsius dei exactissimũ simulachrũ, cuius essentia, patrem: splendor, filiũ: calor, spiritum sanctũ resignant, adeo, ut non habeant Academici aliquid per quod diuinã essentiã expressius monstrare possint. Tanta consonantia deo respondet, ut Plato eũ uocet conspicuũ dei filiũ: & Iamblichus illũ imaginẽ diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illũ perspicuã dei statuã uocat. Ipse tanq̃ rex sedet in meditullio aliorũ planetarũ, luce, magnitudine, pulchritudine oẽs excellens, oẽs illuminans, uirtutẽq; illis ad inferiora queq; disponẽda distribuẽs, gressusq; eorũ regulans & disponẽs, adeo, ut inde motus eorũ dicant̃ diurni uel nocturni, meridionales uel aquilonares, orientales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiã quascunq; tenebrarũ potestates, de q̃bus legitur in Iob: Cum primũ apparuerit aurora, arbitrant̃ umbram mortis. & Psalmista loquens de catulis leonis quęrẽtibus à deo deuorandi licentiã, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suũ. Sol itaq; cum mediam mũdi regionem teneat, atq; ut in animãtibus uniuerso corpori ipsum cor, sic cœlo & mũdo præest Sol, in ipsum uniuersum mundũ, & quæ in eo sunt, imperium habẽs, ipse temporũ autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporũ qualitates: &, ut ait Ptolemæus, cum in alicuius stellę locũ deuene

rit, illius uim excitat quā in aëre habet: ut, cum Marte calorē, cum Saturno frigus, ipsumq́; hominis spiritum animūq́; disponit: unde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planearū princeps ac moderator adferat. Luna autē terris finitima, receptaculū omniū cœlestiū influxuū, cursus sui pernicitate singulis mēsibus Soli cæterisq́; planetis & stellis coniungitur, & uelut stellarū omnium uxor facta, stellarū fœcundissima, Solis cęterorūq́; planetarū atq; stellarū radios & influxus quasi fœtū suscipiens, inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimā suscipientem, quę deinceps omniū superiorū influxus inferioribus cōmunicat, terrisq́; refundit: manifestiusq́; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusq́; eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate quam habet nobiscum, & tanq̄ medium inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus cōmunicat: ideoq́; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium cōceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus uarie explicat, pro uaria sua complexione, motu, situ & aspectibus ad planetas cæteraq́; sydera diuersis: & licet ab omnibus stellis uires suscipiat, potissime tamen à Sole, quoties illi coniungitur, uiuifica uirtute repletur, ac pro illius intuitu cōplexionem mutuatur: nam in prima quarta, ut tradūt Peripateti, cicalida est & humida: in secūda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit syderum infima, superiorum tamen cōceptus omnes explicat: ab ea enim in cœlestibus incipit rerum series, quam Plato uocat catenam aureā, qua unaquęq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quousq; deueniatur ad supremam omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quod absq; ipsa Luna intermedia, uim superiorū attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandam alicuius stellæ uirtutem, accipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ, quando Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

Lunæ in inferiora uires

Lunæ motus diligēter obseruandus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. māsionibus Lunæ, earundēq; uiribus. Cap. XXXIII.

ET quoniam Luna uigintiocto dierum spatio totum zodiacū metitur. Hinc est quod Indorū sapientes & uetustissimi Astrologi octo & uiginti mansiones Lunæ concesserunt, quæ in octaua sphæra fixæ, à diuersis earundem syderibus & stellis quę in eis continetur, ut inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur, quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atque uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, unaquæq; duodecim gradus, unum & quinquaginta minuta, & uigintisex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earūdem initia in zodiaco octauæ sphæræ sunt hęc: Prima uocatur Alnath, hoc est cornua Arietis. Initium eius est à capite Arietis octauæ sphæræ. Facit ad itinera & discordiā. Secunda dicta est Allothaim siue Albochan, hoc est, uēter Arietis: & initium eius

ab eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimoprimo, secūda uigesimasecunda cōpletis. Cōfert ad inueniendos thesauros, ad retentionē captiuorū. Tertia uocat̄ Achoamazone siue Athoraye, id est pluuiales siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis uigintiquinq;, minutis quadraginta duobus, & quinquagintaunum secūdis. Prodest nauigantibus, uenatoribus, & operibus alchymiæ. Quarta māsio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est oculus tauri, uel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. secunda decimaseptima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorū, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generādum discordiam. Quinta est uocata Alchataya siue Albachaya. Initiū eius est post Tauri gradū uicesimū primum, minutum uicesimumquintū, secunda quadraginta tria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorū: confirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolētiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sydus paruū lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimumseptimum minutum, & nouem secundas Geminorum. Facit ad uenationem, & obsidionē urbium, & uindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operā medentis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach, id est brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimoseptimo, minuto octauo, secunda XXXIIII. & durat usq; in finem signi. Confert lucrū & amicitiā: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita cōpleta est in istis septem mansionbus una cœli quarta: similiq; ordine & graduum & minutorum & secundarū numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quòd in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septē mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza uel Anatrachya, hoc est nebulosa aut nubilosa, mansio uidelicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & societatē itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hāc nona uocatur Archaam uel Alcharph, id est oculus Leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id est ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiā & auxilium contra hostes. Vndecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc est capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimoniis, & pro redemptiōe captiuorū. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc est cauda Leonis. Prosperitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autē pro seruis & captiuis & sociis meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiā, lucrum, itinera, messes & liberationē captiuorum. Decimaquarta dicit̄ Achureth uel Arimet, ab aliis Azimeth uel Alhumech siue Alcheymech, hoc est spica uirginis, uel spica uolās. Valet ad amorē con

iugatorum,ad ſanandum infirmos,prodeſt nauigantibus,ſed obeſt itineribus per terram:& in iſtis cōpleta eſt ſecunda quarta cœli. Sequuntur aliæ ſeptem,quarum prior incipit in capite libræ,māſio uidelicet decima quinta,& nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc eſt, cooperta uel coopertū uolās. confert pro extrahendis theſauris,pro fodiēdis puteis.facit ad diuortiū,diſcordiam,& ad deſtructionē domorū & inimicorum, & impedit itinerantes. Decima ſexta dicit Azubene uel Ahubene,hoc eſt,cornua Scorpii,impedit itinera & coniugia, meſſes & mercimonia,ualet ad liberationē captiuorum. Decima ſeptima dicitur Alchil,id eſt,corona ſcorpii.facit ad melioratiōem iniquioris fortunæ,ad amorem durabilem ad firmanda ædificia,& cōfert nauigantibus. Decima octaua dicitur Alchas uel Altob,id eſt,cor ſcorpii.facit ad diſcordiā,ſeditionem & coniurationē cōtra principes & potētes,& ad uindictā de inimicis:ſed liberat captiuos,& cōfert ad ædificia.Decima nona dicitur Allatha uel Achala,ab aliis Hycula uel Axala,id eſt,cauda ſcorpii. Valet ad obſidendū ciuitates & ad capiendū urbes & ad expellendū homines de locis ſuis & ad deſtructionem nauigantium & perditionem captiuorū. Viceſima uocatur Abnahaya,hoc eſt,trabs:facit ad cicurationē ferarum, ad cōfirmationem carcerū,deſtruit diuitias ſociorum, cōpellit hominem uenire ad locum aliquē. Vigeſima prima uocatur Abeda ſiue Albeldach, quod eſt deſertum.facit pro meſſibus,lucro, ædificiis & uiatoribus & pro faciēdo diuortio: & in hac completa eſt tertia cœli quarta,reſtant ultimæ ſeptem manſiones ultimam cœli quartam complentes, quarum prior quæ eſt in ordine uiceſima ſecunda, incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahacha uel Zodeboluch uel Zandeldena, hoc eſt,paſtor: promouet fugam ſeruorum & captiuorum ut euadant, & ualet ſanandis morbis. Vigeſima tertia uocatur Sabadola uel Zobrach hoc eſt glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorum & ſanatione ægrotorum. Viceſima quarta dicitur Sadabath uel Chadezoad,quod eſt ſydus fortunæ: ualet pro beneuolentia coniugatorum, pro uictoria militum.nocet obeundis magiſteriis, & impedit ut non compleantur. Viceſima quinta dicitur Sadalabra uel Sadalachia, hoc eſt, papilio ſiue expanſorium: facit ad obſidionem & uindictā. deſtruit inimicos,facit diuortium,confirmat carceres & ædificia,accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunque membrum hominis, quod non poſſit facere officium ſuum. Viceſima ſexta dicitur Alpharg uel Phtagal Mocaden, id eſt hauriens primus: facit pro unione & dilectione hominum, pro ſalute captiuorum, deſtruit carceres & ædificia. Viceſima ſeptima dicitur Alcharya uel Alhalgalmoad,id eſt, hauriēs ſecundus: auget meſſes, merces, lucrum, ſanat infirmitates, ſed impedit ædificia, prolongat carceres, facit periclitari nauigantes, & adiuuat ad inferendum mala cui uolueris. Viceſima octaua & ultima uocatur Albotham ſiue Alchalh, id eſt, piſces: auget meſſes & mercimonia.ſecurat iti-

nerantes per loca periculosa,facit ad gaudium cōiugatorum:sed con firmat carceres,& facit perdere thesauros.Et in istis uiginti octo mansionibus latēt multa secreta sapientiæ antiquorum,per quæ operabantur miranda in omnia quæ sunt sub circulo lunæ:& attribuerunt singulis mansionibus sua simulacra , & imagines & signacula , & præsidentes intelligentias, & operabātur in uirtutibus illorum uariis modis.

De uero cœlestium motu in octaua sphæra obseruādo,ac de ratione horarum planetariarum. Cap. XXXIIII.

QVicūq; ad cœlestē opportunitatē opaturi sunt,utrūq; aut duorum alterū obseruare oportet,stellarum uidelicet motus,aut tēpora,motus inquā,quādo sunt in suis dignitatibus,aut deiectiōibus, siue essentialibus siue accidētalibus. Tēpora aūt dico,dies & horas illarū dominiis distributas:de omnib9 his abūde satis in astrologorū libris docetur.Sed duo nobis hoc loci præcipue pēsitanda sunt & obseruāda : unū ut obseruemus motū stellarū ascensionesq; & cardines,quemadmodum in ueritate se habent in octaua sphæra , ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis . nam astrologi fere omnes omnē ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim ęquales partes diuidunt,uocantq; illas duodecim horas diei.Deinde quod sequitur tempus ab occasu in ortum,simili ratione in duodecim æquas portiones partitum ,uocant duodecim horas noctis,distribuuntq; deinde horas illas singulas singulis planetis secundū ordinem successionis eorum,dādo primam semper horam diei,ipsius diei domino,deinde singulis per ordinem usque in finem uiginti quatuor horarū. Et in hac distributione adsentiunt illis Magi,sed in horarū partitione dissentiunt aliqui,dicentes quod ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidenda non est , quodq; horæ illæ ideo inæquales dictæ non sunt,quia diurnę ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnę & nocturnæ singulæ etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualium siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coęquales sunt,ascēsiones quindecim graduum in ęquinoctiali unā constituunt horam artificialem,ita etiam in horis planetariis ascensiones quindecim graduū in eclyptica constituunt unam horam planetariam siue inęqualem,quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarum uniuscuiusque regionis.

Quomodo res quęq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq;, uirtutē aliquā sortiātur à corporibus cœlestibus. Cap. XXXV.

TAnta est cœlestiū magnitudo,uirtus & potestas,quòd non solū res naturales,uerum etiā artificiales,quādo superis ritè sunt expositæ, subito patiuntur ab agente potētissimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutē cœlestem sæpe mirificā largitur, quod Diuus Thomas Aquinatus doctor sanctus, ita confirmat in libro de fato: ubi dicit etiā uestes & ædificia & quæcūq; artis opera,certā à syderibus suscipere qualitatē. Sic magi nō modo mixtione & applicatione rerum naturalium,sed etiam imaginibus,sigillis,annulis,speculis & quibusq; aliis instrumētis,opportunè scilicet sub certa constellatiōe fabricatis,cœlestē quandam illustrationem capi,& mirādum aliquod suscipi posse confirmant. Cœlestiū enim corporum radii animati,uiui,sensuales,dotes mirificas,potentiāq; uehemētissimā secum ferentes,etiā repentino momēto ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires,etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus uirtutes,si non ex qualibet,sed certa materia fabricētur,cuius uidelicet uirtus naturalis cum specifica simul operi cōueniat,figuraq; imaginis similis sit figurę cœlesti: talis nanq; imago,cū propter materiā naturaliter operi ac cœlesti influxui congruā,tum propter figurā cœlesti figurę similē,paratissima est ad actiōes & uires cœlestiū corporum & figurarū capiendas: & cœleste munus subito in se cōcipit,tum agit assidue in alterū,& res alię per obedientiā sese inclinant ad illā. Vnde inquit Ptolemæus in Cētiloquio,quòd res inferiores obediūt cœlestibus,nō solū illis,sed etiā earū imaginibus: sicut non solū scorpiones terreni obediūt scorpioni cœlesti,sed etiā imagini scorpiōis illius,q̄ fuerit opportunè sub eius ascēsu ac dn̄io figurata.

De imaginib⁹ Zodiaci,q̄s ĩsculptę à suis stellis cōcipiāt uirtutes C.XXXVI.

IMagines aūt cœlestes,ad quarꝫ similitudinem huiusmodi imagines cōfigurant, in cœlis sunt q̄ plurimę: quędā uisibiles & conspicuæ,quædā saltē imaginabiles, ab Aegyptiis,Indis, Chaldęisq; perspectæ & designatæ. partesq; earū sic se habēt,ut ipsę etiā figurę quędā sint ab aliis distinctę. Hac ratiōe ponūt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales,ad numerū signorꝫ: harum itaq; arietē,leonē,sagittariū,triplicitatē constituentes igneā & orientalē,ferūt prodesse cōtra febres,paralysim,hydropisim,podagram, & cōtra oēs infirmitates frigidas ac phlegmaticas,& reddere gestantē,gratum,facundū,ingeniosum,& honoratū: quia domicilia sunt Martis,Solis & Iouis. Faciebant quoq; leonis imaginē contra phātasmata melācholica,hydropisim,pestē,febres,& ad expellendū morbos,hora solis primo gradu faciei leonis ascēdente, quæ quidē facies ac decanatus Iouis est, sed cōtra calculū & cōtra renū morbos,ac contra nocumenta bestiarum: faciebant eandem quando sol in corde leonis medium cœli obtinebat. Rursus nunc Gemini, libra & aquarius, quia triplicitatem constituunt aëream & occidentalem, atq; domicilia sunt Mercurii, Veneris, & Saturni,dicuntur morbos effugare,& conducere ad amicitiam & con-

cordiam, ualere contra melancholiam, & conferre sanitatē: & pręcipue aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item cancer, scorpius atq; pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, ualent contra febres calidas & siccas, item cōtra ethicam & omnes passiones cholericas. Scorpius uero, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriam. Cōfigurabāt aūt ad hoc ascendente eius facie tertia, quę est Veneris: & faciebāt eandem contra serpentes & scorpiones, uenena & dæmonia, ascendente facie eius secunda, quę est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestantem etiam reddere sapientem, & colorem, efficere bonum. ferturq; imago cancri efficacissima cōtra serpentes & uenena, quādo sol & luna in eo coniuncti, ascēdunt in facie prima uel tertia. hæc enim est facies Veneris, decanatus lunæ, decanatus Iouis. Dicūtur etiam torqueri serpentes, cum sol sit in cancro. Itē taurus, uirgo & capricornus, quia triplicitatem constituunt terream & meridionalem, curant infirmitates calidas, ualent contra synocham: reddunt gestantes, gratos, acceptos, facūdos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurii & Saturni. Fertur etiam capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierū earumq; uirtutibus, atq; de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. Cap. XXXVII.

SVnt pręterea in zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerum facierū, de quibus (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus, uetustissimus mathematicus, post quē scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascēdere nigri hominis simulachrum, stantis quidē, & alba ueste induti præcinctiq;, magni corporis, ruffis oculis, ualidis uiribus, atq; irato similis: & est imago significans & faciens audaciam, fortitudinem, altitudinem & inuerecundiam. In secunda facie ascendit forma mulieris, indutæ exterius quidem ueste rubra, & subtus alba, alterum protendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatem, altitudinem regni & magnitudinem dominii. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra ueste induti: qui altera manu auream armillam gestans, & ligneum baculum proferēs, inquietus & irato similis est, quia pręstare nequeat bona quę uelit. Confert hęc imago ingenium, mansuetudinem, gaudia & pulchritudinē. In prima facie tauri ascēdit uir nudus & spiculator siue arator, & proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit uir nudus, tenens in manu clauem. confert potentiam, nobilitatem, dignitatem super populos. In tertia facie ascendit uir, in cuius manu serpens & sagitta. & est imago necessitatis & utilitatis, atq; etiam miseriæ & seruitutis. In prima facie geminorum ascendit uir, in cuius manu uirga, & ipse tanquam alteri seruiens, & confert sapientiam & scientam numerorum & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in

cuius manu est fistula,& alter incuruatus fodiens terram, & significant agilitatem,infamem & inhonestam,qualis est ioculatorum & præstigiatorum, & significat labores & inquisitiões cum labore. In tertia facie ascēdit uir quęrens arma,atq; uir stultus,in dextra auem tenens,& in sinistra tibiam.& significationes eorum sunt,obliuionis,indignationis,audaciæ,iocorum,trufarū, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ uirginis,pulchris ornatæ uestibus,coronam gerentis in capite. pręstat acuitatem sensuum,subtilitatem ingenii & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus,siue uir & mulier ad mensam sedentes & ludentes. confert diuitias,hilaritatem,lætitiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu, educens canes ad uenādum. significatio eius est contrariandi hominibus,insequendi fugientes, uenādi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans. & significatio eius est audaciæ,uiolentiæ,crudelitatis,maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis,& uir super cuius caput corona,& forma uiri irati & minabundi,in dextra habens gladium euacuatū,& in sinistra clypeum. & sunt significationes eorū super rixas occultas,& uictorias ignotas,& per uiles homines,& super occasiones litium & præliorum. In tertia facie ascendit uir iuuenis in cuius manu scutica,& uir uehemētis tristitię, & turpis faciei:& significatio eorum est amoris & societatis, & demittendi de suo pro uitādis rixis. In prima facie uirginis ascendit figura puellæ bonę,& uir iaciēs semina,& significatio eius est congregandi diuitias,dirigendi uictum, arandi,seminādi & populandi. In secunda facie ascendit uir niger,indutus ex corio, & uir habens comam,& tenens loculos: & significatio eorū est ad lucrum & congregationem substantiæ,& ad auaritiā. In tertia facie ascendit mulier alba & surda,siue homo senex innixus baculo.& significatio eius est ad debilitatē & infirmitatem,& damnamentum membrorum,& ad destructionem arborum, & depopulationem terrarum. In prima facie libræ ascendit forma irati uiri, in cuius manu fistula,& forma uiri in libro legentis.& operatio eius in iustitia & auxilio miserorum & debilium contra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo uiri sæuientes & irati, & uir ornato uestitu in cathedra sedens. & significatio eorum est ad indignationem contra malos, & ad quietē & securitatem uitæ cum bonorum ubertate. In tertia facie ascendit uir uehemens,arcum tenens: & ante illum uir nudus, atque alius uir una manu panem tenens, altera uini cyathum. significatio istorum est ad libidinem nefandam,cantus & iocos & gulam. In prima facie scorpii ascendit mulier bonæ faciei & habitudinis,ac duo uiri se percutientes.& operatio eorum est ad decorem,& pulchritudinem,& ad rixam,insidias,deceptiones,detractiones & perditiones. In secunda facie ascendunt uir nudus & mulier nuda,& uir in terra sedens, & ante illū duo canes se mordētes.& operatio eorum est ad im-

pudentiam, deceptionem & sycophantiam, & ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie ascendit uir curuatus super genua sua, & mulier percutiens illum baculo. & significatio eius est ebrietatis, fornicationum, iracundiæ, uiolentiæ & litis. In prima facie sagittarii ascendit forma uiri armati lorica, gladium nudum in manu tenentis. & operatio eius ad audaciam, militiam & libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans & pannis cooperta. & operatio eius est ad tristitiam, & timorē de corpore suo. In tertia facie ascendit uir similis in colore auri, siue uir ociosus, ludens cum baculo. & significatio eius est in sequendo uoluntates proprias, & pertinacia in illis, & in agilitate ad res malas, & rixas, & res horribiles. In prima facie capricorni ascendit forma mulieris, & uir niger gerens plenos loculos. & significatio eorum est ad spatiandum & gaudendum, ad lucrandum, & perdendum cum debilitate & uilitate. In secunda facie ascendūt duæ mulieres, & uir respiciens auem in aëre uolantem. & significatio eorum est in postulādo quę fieri nequeunt, in inquirendo quę sciri nō possunt. In tertia facie ascēdit mulier pudica in corpore & sapiens in opere, & nummularius pecunias in mensa colligens. & significatio eius est in prudentia gubernandi, & in cupiditate substantiæ, & in auaritia. In prima facie Aquarii ascēdit forma uiri prudentis, & forma mulieris nentis. & significatio eorum est in cogitatione & labore pro lucro, in paupertate & uilitate. In secunda facie ascendit forma uiri cum prolixa barba. & significatio eius est intellectus mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascendit uir niger & iratus. & significatio eius est in detectione, insolentia & impudentia. In prima facie piscium ascendit uir onera portans super dorso suo, bene indutus. & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & solicitudine inquirendi substantiam & uictum. In secunda facie ascendit mulier boni uultus, & ornata. & significatio eius est petendi, & intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascēdit uir nudus uel uir adolescēs, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput florib' ornatū. & significatio eius est ad quietē, & ociū & delectationem, et ad fornicationem et amplexus mulierum. Et hæc de facierū imaginibus hactenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecētę et sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarum formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Hyginius et Aratus: et plurimæ particulares, pro facierum et graduum numero ibidem existentium, de quibus omnibus dicere nimis longum esset. ex his tamē magis principales habentur, Pegasus qui ualet contra morbos equorum, et cōseruat eqtes in bello: deinde est Andromacha, quę cōciliat amorē inter uirū et uxorē, ita quòd dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, et mēbra roborat. Serpentarius fugat uenena, et curat morsus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq; ursa reddūt hominem astutum, ingeniosum, fortem, diis et hominibus pla-

centem? Hydra confert ſapientiam,& diuitias,& reſiſtit uenenis. Centaurus confert ſanitatem & lõgæuam ſenectutem. Ara conſeruat caſtitatẽ, redditq; gratum diis. Cetus reddit amabilem,prudentem,terra mariq; felicem,facitq; recuperare ablata. Nauis præſtat ſecuritatem in aquis. Lepus ualet cõtra deceptiones & inſaniam. Canis curat hydropiſim,reſiſtit peſtilentiæ,&tutum reddit à beſtiis & feris. Orion cõfert uictoriam. Aquila largitur nouos honores,ueteresq; conſeruat. Cygnus liberat à paralyſi,& febre quartana. Perſeus liberat ab inuidia & maleficiis,& præſeruat à fulgure & tempeſtate. Ceruus ſanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta ſufficiant.

DE imaginibus Saturni. Caput XXXVIII.

CAEterum nunc quas imagines planetis attribuebãt, quis de his ampliſſima uolumina apud antiquos ſapiẽtes habeant conſcripta,ut nõ ſit opus illas hic narrare,tñ pauculas earũ recitabo. Faciebãt enim ex operibus Saturni,ipſo aſcẽdente,in lapide,qui magnes dicit imaginẽ hominis,ceruinũ uultũ & cameli pedes habẽtis,ſuper cathedrã uel draconem ſedẽtis:in dextra falcẽ, in ſiniſtra ſagittã tenẽtis : quam quidẽ imaginem ſperabant ſibi ad uitæ longitudinẽ profuturam. Saturnum enim ad uitę longitudinẽ conferre probat Albumaſar in libro Sadar,ubi etiã narrat quaſdã Indiæ regiões Saturno ſubiectas,homineſq; ibi longæuos ualde fore,nec niſi extremo ſenio decedere. Item faciebant & aliã ad uitæ lõgitudinem Saturni imaginẽ,in ſapphiro,hora Saturni,ipſo aſcendente uel feliciter conſtituto,cuius figura erat homo ſenex ſupra altam cathedrã ſedens,habens manus ſupra caput erectas,& in eis piſcem tenens uel falcem,& infra pedes eius racemum,caput tectum habens panno nigro uel fuſco,& omnes ueſtes eius nigræ ſint uel fuſcę. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum , & renum morbos , hora ſcilicet Saturni , ipſo aſcendente cum tertia facie Aquarii. Faciebãt quoq; ex operibus Saturni imaginem ad poteſtatem creſcendi,aſcendente Saturno in Capricorno,cuius forma erat uir ſenex baculo innixus,habens in manu falcem decuruam,nigris indutus ueſtibus:faciebant quoque imaginem ex ære fuſam,Saturno aſcendente in ortu ſuo,ſcilicet primo gradu arietis:uel,quod uerius eſt,in primo gradu capricorni:quã quidem imaginem humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni ſimul atq; Mercurii imaginem ex metallo fuſam,ad pulchri hominis formam,quam futura prædicere pollicebantur,faciebantque eam die Mercurii hora tertia ſcilicet Saturni , aſcendente Geminorum ſydere Mercurii domicilio prophetas deſignante,Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur . Præterea Saturnus ex trino aſpiciat aſcendentem,ac luna ſimiliter,& Sol cõiunctionis locum aſpiciet. Venus angulum aliquem obtinens ſit potens & occidẽtalis: Mars à So

le comburatur, sed nõ aspiciat Saturnum neq; Mercurium: Dicebant enim, quòd splendor potentiarum stellarum illarũ diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annunciabit eis utilia.

De imaginibus Iouis. Caput XXXIX.

Ex operibus Iouis faciebant ad uitæ longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus croceis indutus uestibus, equitans super aquilam uel draconem, in dextra sagittam habens tanquàm missurus eam in caput aquilæ uel draconis eiusdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipue in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tanquàm deprecans, sedens in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis, quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & conferre beneuolentiam & prosperitatem, & ab inimicis liberare confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam & gloriosam uitam, atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura erat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus uestibus, dicebaturq; Iouis filius.

DE imaginibus Martis. Caput XL.

Ex operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secunda facie arietis, in lapide Martiali, præcipue in adamante: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensem nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potentẽ in bono & in malo, ita quòd timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuũt ei uim fascinandi, ita quòd terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliã Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

DE imaginibus Solis. Caput XLI.

Ex operibus Solis faciebant imaginẽ hora solis, prima facie Leonis cũ Sole ascẽdẽte: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedẽs, coruũ habẽs in sinu, & sub pedibus globũ crocea ueste indutus. Ferunt hanc imaginem reddere hominẽ inuictum & honoratũ, & incepta deducere ad finem, ac somnia uana pellere, ualere etiam contra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo uel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebant aliam solis imaginem in lapide adamãte, hora solis, ipso in sua exaltatione ascendẽte: cuius figura erat mulier coronata cum gestu saltantis & ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra speculũ uel clypeũ, in sinistra baculũ super pectus innixũ,

flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominẽ fortunatum & diuitem,& ab omnibus dilectum:faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie leonis,contra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustione lunæ.

De imaginibus Veneris. Cap. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ cõueniebat ad gratiam & beniuolentiam,hora Veneris:ipsa ascendente in piscibus : cuius forma erat imago mulieris habens caput auis,& pedes aquilæ,in manu sagittam tenens.Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascẽdẽte in tauro : cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habẽs in manu,& collo cathenam alligatam,& iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenẽs eam per cathenam: dextra uero eius aptans capillos: sintq; ambo amicabiliter se intuentes,& circa eas sit puer paruus alatus, ensem uel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie tauri uel libræ uel piscium cum Venere ascendente,cuius figura erat puella diffusis capillis,lõgis & albis induta uestib⁹ laurũ,uel pomũ,uel flores in dextra tenẽs: in sinistra pectinẽ. Fertur efficere hominem placidum,iucundum, robustũ, alacrem & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurii. Cap. XLIII.

EX operibus Mercurii faciebant imaginem hora Mercurii, ipso ascendente in Geminis,cuius forma erat adolescẽs pulcher,barbatus, habens in sinistra caduceum , uidelicet,uirgam , in qua inuolutus sit serpens:in dextra gerens sagittam,pedes habens alatos. Ferunt imaginẽ hãc conferre scientiam,& facundiam, & solertiam,in mercibus atq; lucrum:prætera conciliare pacem & concordiam,& febres curare. Faciebant aliã Mercurii imaginem,ipso ascendente in uirgine, ad beneuolentiam,ingenium & memoriam, cuius forma erat homo sedens supra cathedram,uel pauonem equitans,pedes habens aquilinos,& in capite cristam,& in sinistra gallum tenens uel ignem.

De imaginibus Lunæ. Cap. XLIIII.

EX operibus Lunæ faciebant imaginem pro itinerantibus contra lassitudinem,hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascendente,cuius figura erat homo super baculũ incumbens,habens in capite auẽ, & ante se arborẽ floridã. Aliã faciebant Lunæ imaginẽ pro augmẽto terræ nascentiũ, & cõtra uenena,atq; infirmitates puerorũ, hora Lunæ,ipsa ascendente in prima facie cancri:cuius figura erat mulier cornuta,equitãs supra taurũ,uel draconem septicipitẽ , uel cancrũ,habeatq; in dextra sagittã,in sinistra speculũ, uestibus induta albis, uel uiridibus:habensq; in capite duos serpentes cornibus circũuolutos: & cuilibet brachio unum habẽs serpẽtem circumuolutũ: & cuilibet pedi unũ similiter. Et hæc de figuris planetarũ dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ. Cap. XLV.

FAciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, ſcilicet inter circulum aëreum & igneum ſerpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundantem, ad iſtar Græce literæ thita, faciebātq; quando Iupiter eum capite medium cœlum obtinebat, quam quidē imaginem ad ſucceſſus petitionum multum conferre affirmant, uolebantq; per eam imaginē bonum ac felicem dęmonem notare: uolebātq; eum per ſerpentis imaginem figurare: hūc enim Aegyptii atq; Phœnices ſuper omnia animalia eſſe diuinum animal, atq; eius diuinam naturam celebrāt: quia in eo ſuper cętera animalia ſpiritus acrior atq; amplior ignis exiſtat: quę res cū ex illo celeri greſſu oſtenditur, ſine ullis pedibus manibusq; uel aliis inſtrumentis, tum quod ætatem ſubinde cum eximiis renouat ac iuueneſcit. Caudæ uero imaginem faciebant conſimilem, quando luna in cauda erat eclipſata, aut à Saturno uel Marte male affecta: faciebantq; illam ad anxietatē & infirmitatem & infortuniū inducenda: & uocabant illā malum genium. Talem imaginē Hebręus quidā incluſerat aureo geminatoq; baltheo quem Blancha ducis Borbonii filia marito ſuo Petro Hiſpaniarum regi eius nominis primo (ſiue conſcia ſiue ignorās) dono dedit: quo cū ille cingeretur, ſerpente ſuccinctus ſibi uidebatur: cōpertoq; deinde uim magicam cingulo inſertam, eam ob cauſam uxorem repudiauit.

De imaginibus Manſionum lunæ. Cap. XLVI.

FAciebant etiam imagines in ſingulis māſionibus Lunæ. In prima ad deſtructionem alicuius faciebant in annulo ferreo imaginem hominis nigri induti cilicio & præcincti, dextra lanceolam iaciētis: ſigillabantq; in cera nigra & fumigabant ſtorace liquida & imprecabant. In ſecunda cōtra iram principis & pro recōciliatione illius ſigillabant in cera alba & maſtiche, imaginem regis coronati, & fumigabāt cum ligno aloës. In tertia faciebāt imaginem in annulo argenteo, cuius mēſura erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta ſedens in cathedra, dextra manu ſuper caput ſuum eleuata, & ſigillabant & fumigabāt cum moſcho, camphora & ungula aromatica. hanc proſperitatem fortunæ & omne bonum elargiri aſſerebant. In quarta ad uindictam & ſeparationem, inimicitiam & maleuolentiam, ſigillabant in cera rubea, imaginem militis equo inſidentis, in dextra ſerpentem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea & ſtorace. In quinta pro gratia regum & officialium & bona receptione, ſigillabāt ex argēto, caput hominis, & fumigabant cum ſandalo. In ſexta ad amorem inter duos ponendum, ſigillabant in cera alba, duas imagines ſeſe amplexantes, & fumigabant cum ligno aloës & ambra. In ſeptima ad acquirendum omne bonū, ſigillabant ex argento, imaginē hominis bene ueſtiti, manus ad cœlum pro

tendentis, tanquam orantis, & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octauo ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno, imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad adiuuandum partum, & ad sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationẽ amantium, sigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & assa fœtida. In decima tertia pro concordia coniugatorum & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusq; imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebant in amplexum, fumigãtes cum ligno aloës & ambra. In decima quarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decima quinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decima octaua contra febres & dolores uentris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idemq; sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decima nona ad facilem partum & prouocationem menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In uicesima pro uenatione, sigillabãt ex stanno imaginem sagittarii semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite uulpis. In uicesima prima pro destructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplici uultu ante & retro, & fumigabãt cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerant. In uicesima secunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uicesima tertia ad destructionem & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabãt in loco ubi nocere prętẽdebant. In uicesima quarta ad multiplicãdum greges armentorũ accipiebãt cornu arietis, uel tauri, uel

hirci, siue illius armenti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lactantis filium: & suspendebant ad collum illius armenti, quod erat dux gregis: uel sigillabant in cornu illius. In uicesimaquinta pro salute arborum & messium, sigillabant in ligno fici, imaginem hominis plantantis: & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborem. In uicesimasexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem mulieris abluentis & pectẽtis capillos suos: & fumigabant cum rebus bene redolẽtibus. In uicesimaseptima ad destruendum fontes, puteos, thermas, & balnea, faciebãt ex terra rubea imaginem hominis alati, uas uacuum & perforatum in manibus tenentis: & cocta imagine, ponebant in uase assam fœtidam, & storacem liquidam: & demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere uolebant. In uicesimaoctaua ad congregandum pisces, sigillabant ex ęre imaginẽ piscis, & fumigabant cum corio piscis marini, & proiiciebant in aquam, ubicunq; pisces congregare uoluerãt. Præterea unà cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, & characteres eorum: & inuocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. Cap. XLVII.

CAeterum nunc ex operibus stellarum fixarum, ex Hermetis sentẽtia, sub capite Algol faciebant imaginẽ, cuius figura erat caput hominis cum longa barba: habens collum sanguinolentum. Ferunt conferre euentus petitionum, reddere gestantem, audacẽ, & magnanimum: conseruare membra corporis illæsa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos & incãtationes malas in aduersarium. Sub sydere pleiadum faciebãt imaginem puellæ uirginis, uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dęmones, citare uentos, reuelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei, uel hominis uolãtis: confert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginẽ, cuius figura erat tanquam homo uolens lętari in instrumentis musicis. efficit gestantem, gratiosum & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub cane maiore faciebant imaginem canis leporarii, uel puellæ uirginis. Confert honorem & beneuolentiã & gratiam hominum, & spirituum aereorum: & dat potestatem pacificandi & concordãdi reges & principes & alios homines. Sub cane minori, faciebãt imaginem galli, uel trium puellarum. Cõfert gratiam deorum, spirituum & hominũ: dat posse contra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde leonis, faciebant imaginem leonis, uel cati, uel figuram hominis honorati, sedẽtis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris, faciebant imaginem hominis cogitabundi, uel tauri, uel figuram uituli. Valet contra incantationes, & reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala corui faciebant imaginem corui, uel colubri, uel

hominis nigri induti nigra ueſte. Efficit hominem iracundū, audacem, animoſum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala ſomnia, dat poſſe fugandi dæmones & congregandi. Proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & uentorum. Sub ſpica faciebant imaginem auis uel hominis, onuſti mercibus. Confert diuitias: facit uincere lites: aufert anguſtiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis ſaltantis. Valet contra febres, & ſtringit ac retinet ſanguinem. Sub Elpheya faciebant imaginem gallinæ, uel hominis coronati & ſublimati. Confert beneuolentiā & amorem hoīm, & dat caſtitatē. Sub corde Scorpiōis faciebāt imaginem hominis armati & loricati, uel figuram Scorpionis. Dat intellectū & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atq; conſtringit eos. Sub Vulture faciebant imaginē uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum & ſuperbum: dat poſſe ſuper dæmones & beſtias. Sub cauda capricorni faciebant imaginē cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat proſperitatē, & auget diuitias. Hæ ſunt imagines quarundam ſtellarum fixarum, quas iubent inſculpi in lapidibus ſuis ſub eis.

De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ ſunt, & earundem tabula. Caput XLVIII.

Sunt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros ſtellarumq; ſitus fabricatæ, atq; cum elemētis, tum planetis atq; ſignis adſcriptę, quas geomanticas uocant, eo quod geomātici diuinatores proiecta ſortis ſuæ puncta, per paritatis & imparitatis exceſſum, in iſtas figuras reducunt: & ipſe etiam ſub ſuorum planetarum & ſignorum dominio inſculptæ ſiue impreſſæ, imaginum uirtutem poteſtatemq́ue concipiunt: & ſunt iſtæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, ſignificationes & apoteleſmata, qui examuſſim ſcire deſiderat, apud geomāticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quàm ſexdecim, quorū nomina & themata ſunt hæc:

FIGVRA.	NOMEN.	ELEMENTVM.	PLANETA.	SIGNVM
* * * *	*Via* *Iter*	Aqua	☾	♌
* * * * * * * *	*Populus* *Congregatio*	Aqua	☾	♑
* * * * * *	*Coniunctio* *Coadunatio*	Aër	☿	♍
* * * * * *	*Carcer* *Constrictus*	Terra	♄	♓
* * * * * *	*Fortuna maior* *Auxilium maius.* *Tutela intrans*	Terra	☉	♒
* * * * * *	*Fortuna minor* *Auxilium minus* *Tutela exiens*	Ignis	☉	♉
* * * * * *	*Acquisitio* *Comprehensum intus.*	Aër	♃	♈
* * * * * *	*Amißio* *Comprehensum extra.*	Ignis	♀	♎
* * * * * * *	*Lætitia* *Ridens* *Sanus* *Barbatus.*	Aër	♃	♉
* * * * * * *	*Tristitia* *Damnatus* *Transuersus*	Terra	♄	♏
* * * * *	*Puella* *Mundus facie*	Aqua	♀	♎
* * * * *	*Puer* *Flauus* *Imberbis*	Ignis.	♂	♈
* * * * * * *	*Albus* *Candidus*	Aqua	☿	♋
* * * * * * *	*Rubeus* *Ruffus*	Ignis	♂	♊
* * * * *	*Caput* *Limen intrans* *Limen superius*	Terra	☊	♍
* * * * *	*Cauda* *Limen exiens* *Limen inferius*	Ignis	☋	♐

De imaginibus, quarũ figura eſt non ad ſimilitudinem alicuius figurę cœleſtis, ſed ad ſimilitudinem illius quod deſiderat animus operantis. Cap. XLIX.

EST & adhuc alius imaginum modus, non ſecundum ſimilitudinem figurarum cœleſtium, ſed ſecundum ſimilitudinẽ illius quod deſiderat animus operãtis, cuius ſunt effigies & ueſtigia: ſic ad amorẽ fabricamus imagines ſe inuicem amplectẽtes, ad diſcordiam ſe percutiẽtes, ad inferendam uero calamitatem uel deſtructionem, uel impedimentum, uel homini, uel domui, uel urbi, uel alteri rei, conficimus imagines diſtortas, confractas in membris & partibus, ad ſimilitudinem & figuram eius rei, quam deſtruere uoluerimus uel impedire: & iubent Magi in fundendis uel ſculpendis imaginibus, inſcribere ſibi nomen ſui effectus: & hoc in dorſo quando malus, ut deſtructio, in uẽtre: quando bonus, ut amor. præterea in fronte imaginis nomen ſpeciei uel indiuidui quam deſignat imago, uel propter quem, ſiue contra quem fabricata eſt. Rurſusq́; in pectore nomen ſigni uel faciei aſcendentis, & eius domini: etiã characteres, atq; ſuorum angelorum nomina. Iubent pręterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quẽ conficitur, debere nõ taceri: quæ quidem omnia etiã Magnus Albertus in Speculo ſuo affirmat. Confectis uero imaginibus ſecundũ diuerſas eius uirtutes, ipſis diuerſimode utuntur: aliquãdo enim ſuſpendunt̃ uel alligantur corpori: aliquãdo ſepeliuntur ſub terra uel ſub flumine: aliquãdo ſuſpenduntur in camino ſuper fumũ, uel ad arborẽ ut moueãtur à uento: aliquãdo capite ſurſum: aliquãdo deorſum: aliquando in aquã feruentem mittũtur, uel in ignẽ. Dicũt enim quòd quatenus imaginũ operarii ipſam imaginem afficiunt, eatenus illã ſimiles paſſiões inferre his, quibus adſcriptæ ſunt, prout illud animus operantis dictauerit: quẽadmodum legimus Nectanabũ Magum nauiũ imagines cereas eo modo & artificio confeciſſe, ut cum ipſe imagines mergebat in aquã, hoſtium ſuarũ naues in mari ſimili modo mergebantur, atq; periclitabantur. Conſtellationes uero ad huiuſmodi imagines & cõſimiles obſeruãdas, docet nos ea pars aſtrologiæ, quæ de electionibus inſcripta eſt.

De obſeruationibus quibuſdam cœleſtibus, & practica quarundam eiuſdem imaginum. Cap. L.

MOdo narrabo tibi obſeruationes corporum cœleſtium, quæ requiruntur ad practicam aliquarum eiuſmodi imaginum. Sic ad fortunandum aliquẽ, conficimus imaginẽ in qua hęc fortunatæ ſunt, ſcilicet illius ſignificator uitę, uitæq́; datores, & ſigna, & plãtæ. fortunemus præterea aſcendens, & medium cœli, & eorum dominos. Itẽ locum Solis, & locũ Lunę: partẽ fortunę, atq; dominũ coniunctionis uel pręuentionis ante ſuã natiuitatem factę, planetas maleuolos deprimẽdo. Si uero ad calamitatẽ imaginẽ fabricare uoluerimus, ecõuerſo agemus; atq; quæ

hic fortunata, ibidem infortunata locemus, ſtellas maleuolas erigendo. Similí modo fac pro fortunando loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro deſtruendo, uel impediendo aliquo ſupradictorũ, fiat imago ſub aſcenſione illius rei, quam deſtruere, uel impedire uolueris, & infortunabis dominum domus uitæ illius, dominum aſcendentis, & lunam, dominum domus lunæ, & dominum domus domini aſcendentis, & domum decimam, & dominum eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in aſcēdente eius: & in domo prima, & decima, & ſecũda & octaua, fortunabis dominum aſcendentis, & dominum domus lunę. Ad fugandum uero animalia certa à certis locis, ut in eis generari, uel habitare, uel perſiſtere non poſſint, fiat imago ſub aſcenſione illius animalis, quod fugare uoluerimus, & ad ſimilitudinem illius: ut ſi fugare uelimus ſcorpiones ab aliquo loco, fiat imago ſcorpionis, aſcendente ſigno Scorpionis, cum luna, & infortunabis aſcendens, & dominum eius, & dominum domus Martis: & infortunabis dominum aſcendentis in octaua: & iungantur aſpectu maleuolo, oppoſito, uel quadrato: & inſcribatur in imaginem nomen aſcendentis, & domini eius, & lunæ nomen, & nomen domini diei, & nomen domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiuſdem, & ſepeliatur ibidem imago, capite deorſum, imprecando ſiue proferendo, hæc eſt ſepultura ſcorpionũ, ut non ingrediãtur iſtum locum: & ſic de ſimilibus. Item pro lucro fiat imago ſub aſcēdente natiuitatis hominis, uel ſub aſcenſione illius loci, cui lucrum addicare uolueris, fortuna aſcendens, & dominum eius: & facias dominũ domus ſecundæ, quæ eſt domus ſubſtantiæ, iunctum cum domino aſcendentis in trino, uel ſextili: ſitq; inter eos receptio, fortunabis undecimam, & dominum eius, & octauam: et ſi poteris, pone partem fortunæ in aſcendēte, uel ſecunda: et ſepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrũ addicare uoluerimus. Item pro concordia et amore fiat imago in die Iouis, ſub aſcendente natiuitatis illius, quem uis amari, fortuna aſcendens, et decimã: et abſconde malos ab aſcendente: et habeas dominum decimæ et undecimæ planetas fortunæ, iunctos domino aſcendētis, ex trino uel ſextili cũ receptione: deinde fac aliam imaginem, uidelicet pro illo quem uis incitare ad amãdum: cõſidera ſi ſit amicus, uel ſodalis illius, quem uis amari: & ſi ſic, fiat imago ſub aſcenſione domus undecimæ ab aſcendente primæ imaginis. Si uero fuerit uxor uel maritus, fiat ſub aſcenſione ſeptimæ. Si frater uel ſoror uel conſanguineus, fiat ſub aſcenſione tertię: & ſic de ſimilibus: & pone ſignificatorem aſcendentis ſecundæ imaginis, iunctum ſignificatori aſcendentis primę imaginis: ſitq; inter eos receptio: ſintq; cętera fortunata, ut in prima imagine, poſt iunge ſimul ambas imagines in amplexum, uel pone faciem imaginis ſecundæ, ad dorſum imaginis primæ: et inuoluantur in ſindone & deferãtur, uel ſpoliētur. Item ad ſucceſſus petitionum, & pro adipiſcēda re dene

gata, siue ab alio accepta uel possessa fiat imago sub ascendente illius qui petit rem: & fac dominum secundæ iunctum cum domino ascendentis, à trino uel sextili: sitq; inter eos receptio: & si fieri potest, sit dominus secundæ in signis obedie̅tibus, & dn̄s ascende̅tis in imperantibus, fortuna asce̅dens, & dn̄m eius: & caue ne sit dn̄s ascende̅tis retrogradus, uel combustus, uel cade̅s, uel in domo oppositionis, hoc est, in septima à domicilio suo: non sit impeditus à malis, sit fortis, & in angulo: fortunabis ascendens & dominu̅ secu̅dę, & lunam: & fac aliam imagine̅ pro eo apud que̅ est quod petitur: & incipe ea̅ sub ascendente pertinenti ad eum: ut si sit rex uel princeps, incipe sub ascendente decimæ domus, ab ascendente primæ imaginis: si pater, sub quarta: si filius, sub quinta, & sic de similibus: & pone significatorem secundæ imaginis iunctu̅ cum dn̄o ascendentis primæ imaginis, à trino uel sextili: & ipse recipiat eu̅, & pone utrosq; fortes & fortunatos absq; impedimento: fac omnes malos ab eis cadentes: fortunabis decima̅ & quarta̅, si poteris, uel aliquid eo℞: & cum fuerit perfecta secunda imago, iunge eam cum prima, facie uersus facie̅, et inuolue in linteo mu̅do, et sepeli in medio domus illius qui petit rem, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ uersus septentrione̅, uel potius uersus locum ubi moratur ille apud que̅ est quod petitur: uel si contingat petente̅ pergere ad eum, apud quem est res petita, deferu̅t imagines secu̅, quousq; pergit. Et fit etia̅ imago somnioru̅, quę posita sub capite dormientis, uera somnia efficaciter præstat, de quacu̅q; re animus ia̅ antea deliberauerit, figura illius, est figura hominis dormie̅tis in sinu, quam facies ascendente leone, sole in ariete nonam domum tenente, tum in pectore hominis inscribes nome̅ desiderati effectus, in capite autem angeli, nomen intellige̅tię solis. Fit eade̅ imago ascende̅te uirgine, Mercurio in ariete in nona domo fortunato, aut asce̅de̅tibus geminis Mercurio fortunato, & in aquario nona̅ tene̅te: sitq; à Saturno felici aspectu receptus: inscribiturq; nome̅ spiritus Mercurii. Fit eade̅ etia̅ asce̅de̅te libra Venere in geminis, in nona domo à Mercurio recepta, inscribendo angelu̅ Veneris: & fit adhuc eadem imago ascendente aquario, Saturno in exaltatione sua, quę est in libra, nona̅ feliciter possidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiam ascende̅te ca̅cro, luna in piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spu̅s lunę: & fiunt etiam annuli somnioru̅ mirabilis efficacię: & sunt annuli solis & Saturni & constellatio eoru̅ est, qua̅do Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt: & quando luna Saturno iungitur in nona domo: & in eo signo quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomen spiritus solis uel Saturni: & infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulam quam alibi tradidimus. & hęc de imaginibus dicta sufficiant, nam plura eiusmodi nunc per teipsum inuestigare poteris. Illud autem scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi uiuifice̅tur ita quòd ipsis aut naturalis aut cœlestis

Somniorum imago.

Annuli somniorum.

aut heroica, aut animastica, aut dęmoniaca uel angelica uirtus insit, aut adsistat. At quis modo animã dabit imagini, & uiuificabit lapidẽ, aut metallum, aut lignũ, aut cerã? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahæ? Certè nõ penetrat hoc arcanũ ad artificẽ duræ ceruicis: nec dare poterit illa, qui non habet. Habet aũt nemo, nisi qui iã cohibitis elementis, uicta natura, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum archetypũ usq; transcendit, cuius tũc cooperator effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus qui ad cœlestium normam imitationemq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomanticis figuris deducuntur cum eorundem tabula.

Caput LI.

Characteres etiã habent communitatem suã ex radiis cœlestium, secundum certum numerum in seinuicen peculiari quadam proprietate coniectis, quę quidem cœlestia, sicut in diuersis radiorum suorum ictibus inter se aliter atq; aliter incidentibus, diuersas conspirant uirtutes: sic etiã characteres, iuxta diuersas eiusmodi radiorum concursus aliter atq; aliter protracti, diuersas subito nanciscũtur operationes: sępe etiã multo efficaciores, q̃ physicalium commixtionum proprietates. Veri autem characteres cœlorum, ipsa est scriptura angelorum, quæ apud Hebræos uocatur scriptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta & significata omna, cuilibet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam uero etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant, uario modo singularũ puncta inter se colligantes, & iuxta earundem figurationum rationem ex quibus formati fuerint, planetis atq; signis illis attribuentes, horumq; fabricam sequens tabula exponet.

CHARACTERES LVNAE.

Ab uia.

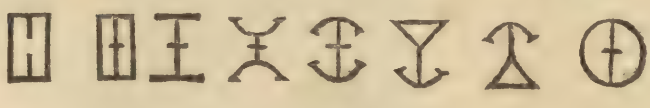

A populo.

CHARACTERES MERCVRII.

A cõiũctiõe

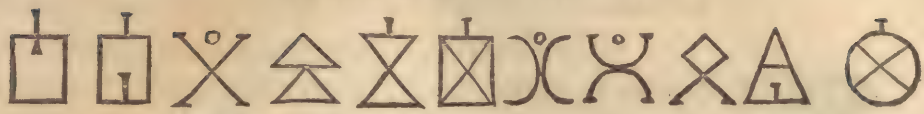

Ab albo

CHARACTERES VENERIS.

Ab amißiōe

A puella

CHARACTERES SOLIS.

A fortuna maiore.

A fortuna minore.

CHARCTERES MARTIS.

A rubeo

A puero

CHARACTERES IOVIS.

Ab acquisitione.

A lætitia.

CHARACTERES SATVRNI.

A carcere.

A tristitia

Characteres capitis Draconis.

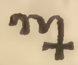
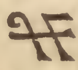
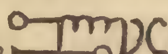
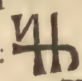
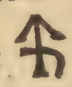
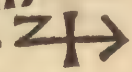
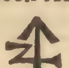
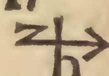
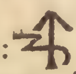

Characteres caudæ Draconis.

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. Caput LII.

Characteres quid.

Diximus superius esse quendam imaginum modum, non ad similitudinem imaginum cœlestium, sed secundum ęmulationē eius quod desiderat animus operantis: id pari ratione etiam de characteribus quibusdam intelligendum est. Sunt siquidem nihil aliud characteres huiusmodi, quàm imagines malæ dearticulatæ, habentes tamen quandam probabilem similitudinem cum imagine cœlesti, aut cum eo quod cupit animus operantis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totā imaginem exprimente. Quemadmodum characteres Arietis & Tauri, à cornibus formamus tales. ♈. ♉. Geminorum ab amplexu. ♊. Cancri à progressu & regressu. ♋. Leonis, Scorpionis & Capricorni, à cauda. ♌. ♏. ♑. Virginis à spica. ♍. Libræ, à bilance. ♎. Sagittarii à sagitta. ♐. Aquarii, ab undis. ♒ Et Pisciū à piscibus. ♓. Simili ratiōe character Saturni tractus est à falce. ♄. Iouis à sceptro. ♃ . Martis à dardo. ♂. Solis à rotūditate & aureo fulgore ☉ Veneris, à speculo. ♀. Mercurii à caduceo. Lunæ à crescētis decrescentisq; cornibus. ☽. Ex istis deinceps iuxta mixtiōes signorum & stellarū naturarūq; constituuntur etiam characteres mixti, ut triplicitatis igneæ terreæ, aëreæ, aqueę, Similiter iuxta centum & uiginti planetarum coniunctiones totidem complexi siue compositi characteres multiplicibus figuris resultant: ut Saturni & Iouis, sic scilicet.   uel sic: uel sic: Saturni & Martis. uel sic: Iouis & Martis, uel sic: Saturni Iouis & Martis, uel sic: Et sicut hęc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiam de reliquis & pluribus formari debent: eademq; ratione cæterarum imaginum cœlestium, in aliqua facie uel gradu signorum ascendentium characteres ad similitudinem imaginis quàm cōpendiose protrahendi sunt, sicuti in his quæ secundum uiam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operantis: ut ad amorem, figurę sibi permixtę, seinuicem complectentes, sibiinuicē obedientes: ad odiū uero contrariò, seinuicem auertentes, impugnantes, dispares & dissolutæ. Cæterum nunc quos characteres Hermes adsignauerit stellis fixis & beheniis, non pigebit huc adpingere, sunt autem tales:

 Caput Algol,

 Pleiades,

 Aldebaram,

 Hircus,

 Canis maior,

 Canis minor,

 Cor leonis,

 Cauda urſæ,

 Ala corui,

 Spica,

 Alchameth,

 Elpheia,

 Cor Scorpii,

 Vultur cadens,

 Cauda capricorni,

Quòd nulla diuinatio ſine aſtrologia ſit perfecta. Caput LIII.

LOquuti ſumus in præcedentibus, de uariis diuinationum gene-
ribus: ſed illud animaduertendum eſt, omnia hæc aſtrologiæ
uſum canonesq́; ſibi depoſcere, ueluti clauem ad omnium arca
norum notitiã perneceſſariam: omniaq́; diuinationũ quarum-
cunq; genera: ſic in ipſa aſtrologia ſuas radices & fundamẽta habent, ut abſq;
hac parum aut nihil uideantur adferre: ipſa tamen aſtrologica dominatio,
quatenus cœleſtia ſunt cauſæ & ſigna, omnium eorum quæ ſunt & fiunt in
iſtis inferioribus, ex ſolo ſitu & motu corporum cœleſtium, quęcunq; occul
ta aut futura ſunt, illorum certiſſimas largitur demonſtrationes: de quibus
plura dicere hic locus non exigit: cũ de hac ſcientia, ab antiquis, ingẽtia uolu
mina ſcripta ſunt: & palã omnibus extant. Itaq; ſiue corpus, ſiue uultũ, ſiue
frontem, ſiue manũ, inſpiciat phyſionomus, ſiue ſomniũ, ſiue auſpicium, cõ
iectator ſcrutatus fuerit, ſi rectũ futurum ſit iudiciũ, cœli figura pariter ſcru
tanda erit: ex cuius indiciis, unà cũ ſimilitudinum ſignorũq́; coniecturis, ue-
ridice ſignificatorũ naſcantur opiniões. Quòd ſi etiã prodigium aliquod ap
paruerit, cœli figura erigenda erit: ſcrutanda etiã quæ præceſſerũt in reuolu-
tionibus annorũ, ex magnis cõiunctionibus & eclipſibus: deinde etiã conſi-
derandæ principũ, gentium, regnorũ, urbiũ, ubi hęc apparuerint natiuitates,
origines, intronizatiões, fundationes, reuolutiones, profectiones, directiões,
& quæ ex eis ſunt: atq; in quẽ cuiuſq; locũ cœleſtis figuræ, hæc ceciderint: ut
ex his omnibus tandem rationabilem & ueriſimilimam harũ rerum uene-
mur ſignificationem: eadẽ ſerie, minori tamen labore etiã in ſomniorum ex
poſitionibus, incedendum eſſe perhibẽt. Quinetiam qui furore alienati futu
ra prædicunt, non niſi per aſtra horum ue inferiora inſtrumenta agita-
ti, id faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœleſtia adaptan-
da ſunt: quemadmodum apud Lucanum legimus Tuſcum Vatem:

> Fulminis edoctum motus, uenasq́; calentes
> Fibrarum, & motus errantis in aere pennæ.

Poſt luſtratam urbem, poſt mactatam uictimam, poſt inſpecta exta, tandẽ
ex cœleſtium ſyderũ diſpoſitionibus, prolatã fuiſſe ſententiã. Iam uero etiã
ipſa geomãtia ſortilegiorum accuratiſſima, quæ per puncta terræ, aut alteri
us ſuperficiei, uel caſu, uel ui quadam inſcripta diuinatur, illa primum ad fi-
guras reducit cœleſtes: uidelicet ad eas ſeſdecim quas ſuperius nominaui-
mus: ex eorum proprietatibus & rationibus, aſtrologico more iudicium
forma. Atq; huc ſpectant, quæcunque naturalium ſortilegiorum diuinacu-
la: quorum uis aliunde eſſe non poteſt, q̃ à cœlo, atq; ab animo illa operãtis.
Siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitatur &
producitur, neceſſe eſt ſuperiorum motus influxuſ que imitari, ad quos

uelut ad radices, & cauſas,atq; ſigna,cum reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex aſtrologicis regulis indicat ſententiam. Hinc teſſeræ,tetracedron, hexacedron,octocedron,dodecacedron,icocedron,certis numeris,ſignis,atq; ſtellis,oportunis temporibus ſub cœleſtium influxibus fabricatæ,& inſcriptæ mirandam diuinandi prædicendiq́; ſuis iactibus obtinent uirtutem,ceu qualem Prçneſtinæ illæ teſſeræ, in quibus Romanorum fata contenta fuiſſe leguntur.

De ſorte,& quando,ac unde illi diuinationis uirtus contingat. Cap. LIIII.

QVęcunq; per ſortem diuinationes,ac euentuum humanorum fiunt prædictiones,præter ſortē,cauſam certè aliquam ſublimē & latentem & occultam habere neceſſe eſt: quę quidē non erit cauſa per accidens, qualē Ariſtoteles fortunam deſcripſit. Siquidē in ſerie cauſarum, cum ſecundum Platonicos cauſa per accidēs nunq̃ poſſit eſſe prima & ſufficiēs cauſa,oportet nos altius ſpeculari,& inuenire cauſam, quæ effectum ipſum cognoſcat,atq; intendat.Hanc aūt nō in corporea natura,ſed in ſubſtantiis immaterialibus & incorporeis,quę re uera ſortem adminiſtrant,& ad ueritatis indicium diſpenſant, collocare neceſſe eſt: ut in humanis animis, aut ſeparatis ſpiritibus & dæmonibus ,aut in cœleſtibus intelligentiis,uel in ipſo deo. Quod aūt in humana anima eſſe poſſit ſufficiēs poteſtas & uirtus, ad ſortes eiuſmodi dirigendas, ex eo patet ,quia ineſt animæ noſtræ diuina uirtus ac ſimilitudo,omniumq́; rerum apprehenſio & poteſtas. Et ſicut in libro primo diximus,omnes res habent naturalem obediētiam ad ipſam: & de neceſſitate habent motum & efficaciam ad id quod deſiderat anima forti deſiderio: & omnes uirtutes & operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in imaginum exceſſum ſui deſiderii: & omnes ſortes cuiuſcunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum:& acquirunt ſibi mirabiles præſagiorum uirtutes:cum ab illa, tū ab oportunitate cœleſti in illa hora, qua ipſam huiuſmodi appetitus exceſſus maxime inuadit. Et hæc eadem ratio,eſt etiam radix omnium aſtrologicarum quæſtionum: quoniā anima eleuata in alicuius deſiderii exceſſum, arripit ex ſe horam & oportunitatem magis conuenientem,& efficacem: ſuper qua fabricata cœli figura, poteſt tunc aſtrologus in ea iudicare & planè cognoſcere de eo quod quęrens,ipſe ſcire cupit,atq; deſiderat. Quia uero nō ſemper humano animo,ſed etiā quod diximus aliorum ſpirituum miniſterio ſortes nonnunq̃ dirigūtur, nec ſemper diſpoſitus eſt uatis animus ad eū quem diximus paſſionis exceſſum, hinc apud ueteres mos erat ante ſortis proiectionem ſacra quædam pręmittere,quibus diuinas intelligentias & ſpiritus ad ſortem recte dirigendam aduocabant. Quantulumcunq; ergo præſagii ſortes huiuſmodi portendunt, non ex caſu & fortuna ſit oportet,ſed ex cauſa ſpirituali,cuius ui mouetur phātaſia,aut manus ſortem mittentis tra-

hentis'ue, siue illa uis prodeat ab anima operantis per imaginũ affectus sui excessum, siue ab influxu & oportunitate cœlesti : siue à numine quodã aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente : siue hæ sortes sitæ sunt in talorum iactu : siue in tesserarum impulsu : siue in occursu uersiculorum, quales erant olim sortes Homericæ & Vergilianæ, quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, & obuenisse illi hos Vergilianos uersus :

Maro. Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ
Sacra ferens, nosco crines lucanaq; menta :
Regis Romani primam qui legibus urbem
Fundauit curibus paruis & paupere terra,
Missus in imperium magnum.

Quibus uersiculis in spem potiundi imperii, non frustra euasit. Similiter & apud Hebręos, & penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam theologis, sortes ex Psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres & apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatę in deligendis magistratibus, inuidiæ uitandæ causa : de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit : sed illæ nostri propositi non existunt. Quæ uero diuinæ ac sacræ sortes sunt ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro disseremus : modo illud uos admoneam, quantumcunque præsagii, diuinationis, aut uiaticum, sortes habere comperiantur, non propter hoc quod sortes sunt illud habent, sed per uirtutem alicuius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poëtarum & philosophorum. Cap. LV.

COElum corporaq; cœlestia cum ipsa uim habeant & influxum ac manifestam operationem in ista inferiora, necesse est ea esse animata : siquidem operatio à puro corpore prouenire minime potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter, & illam quidem intelligẽtem, omnes nobilissimi tum poëtæ, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit :

Manilius. Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuersa condita forma,
Aëris atq; ignis, terræ pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit : sacroq; meatu
Conspirat deus, & tacita ratione gubernat.

Lucanus. Item Lucanus:

Aëre libratum uacuo, qui sustinet orbem,
Totius pars magna Iouis.

Et Boethius: Boëthius.

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cum secta duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentemq́; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cœlum.

Et Vergilius omnis philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit: Mar.

Principio cœlum & terras, camposq́; liquentes,
Lucentemq́; globum Lunæ, Titaniaq́; astra,
Spiritus intus alit: totamq́; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumq́; genus, uitæq́; uolantum:
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus.
Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo:
Seminibus quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum non modo habere spiritum & animam, sed etiã mentis diuinę esse participem, atq; omnium inferiorum originem, uirtutem, uigoremq́;, ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq́; peripatetici fatentur atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione.

Caput LVI.

HAbet mũdus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animam, cũ qua causant animã, in istis inferioribus atq; mixtis. Habent etiam spiritũ ut in priori libro diximus: qui mediante anima sua adest corpori: nam cum mundi corpus totum, quoddã est corpus, cuius particulæ sunt omniũ animantium corpora, atq; quanto totũ partibus ẽ pfectius & nobilius, tãto mũdi corpus pfectius nobiliusq́; ẽ singulorum animantium corpore, absurdum foret, quòd imperfecta quæq; corpuscula, & mundi particulæ, & uilissima quæque animalcula, muscæ & uermiculi uita digna sint, uitã possideant, animam habeant, mundũ ipsum integrũ, perfectissimũ, totale ac nobilissimũ corpus, neq; uiuere, neq; animã habere. Non minus absurdũ est, cœlos, stellas, elemẽta, quę singulis uitã animaq́; largissime prębẽt, ipsos uita animaq́; carere: sitq; plãta, uel arbor quęuis, nobilioris conditionis, q̃ cœlũ, q̃ stellæ, q̃ elementa: quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim nisi uitæ insors, terrã & aquã neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq́; generant, uiuificant, nutriunt, augent? quod uel manifestissime apparet in sponte nascentibus, & in his quibus semina corporalia desunt. Neq; enim possent elementa eiusmodi uiuentia generare & nutrire, si ipsa uita animaq́; carerent. Dicent forte ali-

qui,uiuentia eiuſmodi non ab anima terræ uel aquæ, ſed ex cœleſtiũ animarum influxibus progigni. His reſpondent Platonici,non poſſe accidens generare ſubſtantiam,niſi forte ut inſtrumentum proximę ſubſtantiæ ſubiiciatur. Dicunt aũt proximæ ſubſtantiæ,quia inſtrumentum ab artifice remotum,non mouetur ad artis effectum: Sic etiam cœleſtes illi influxus, cũ ſint accidentia quædam à ſuis uitalibus ſubſtantiis ſiue ab ipſa uita longe remota,uitalem ſubſtantiam in iſtis inferioribus non generabunt. Et Mercurius in Tractatu quem de communi inſcripſit,inquit: Totum eſt in mundo,aut creſcendo aut decreſcẽdo mouetur. Quod autem mouetur,id propterea uiuit:& cum omnia moueantur,etiam terra, maxime motu generatiuo & alteratiuo ipſa quoq; uiuit. Si quis autẽ cœlos dubitet uiuere inquit Theophraſtus,is non cenſetur philoſophus:& qui negat cœlum animatum eſſe,ita ut motor eius non ſit forma eius,totius philoſophię fundamẽta deſtruit. Viuit itaq; mundus,habetq; animam,& ſenſum: ſiquidem uitã dat plantis, quę ex ſemine non gignuntur: & ſenſum præbet animalibus,quæ non gignuntur per coitum.

Quòd anima mundi ac cœleſtes animæ ſint rationales, ac mentem participantes diuinam.

Caput LVII.

QVOD etiam animæ quas diximus rationem habeant, ex eo patet, Nam cum uniuerſa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter ſe conſpirant,neceſſarium eſt,non caſu ſed ratione regantur:quibus rationibus cunctas ſuas operationes ad certa dirigãt & perducant. Neceſſe eſt enim terram rationes habere terrenorum,& aquã aqueorum: ſimiliter in cęteris quibus ſingula ſuo tempore,loco,& ordine procreantur: & ſæpe læſa recreantur. Non ergo terræ animam,ueluti abiecti cuiuſpiam corporis animam cenſent philoſophi,ſed rationalem,inſuper intelligere,& eſſe deam. Abſurdum præterea foret,cum nos noſtrorum operum poſſidemus rationes, animas cœleſtes, ipſamq; animam uniuerſi, ſuorum rationes non habere. Quod ſi(ut inquit Plato)mundus ab ipſo bono quàm optimus effici poterat,eſt effectus,erit certe non ſolum uitæ,ſenſus,& rationis,ſed etiam intelligentiæ mẽtisq; particeps. Siquidem perfectio corporis, anima eſt: & illud corpus perfectius eſt, quod perfectiorẽ habet animã. Neceſſe ergo eſt,cum cœleſtia corpora perfectiſſima ſint,perfectiſſimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes:quod Platonici etiam ex ordinis tenorisq; eorundẽ perſeuerantia comprobãt: quia motus cum ſit natura ſua liber,præuaricari facile poteſt,ac uiciſſim peruagari,niſi intellectu mẽteq; regatur:& ea quidem perfecta,electiſſimã uiam,atq; optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta,quia potentiſſime adeſt animæ, qualis eſt anima mundi, & quales ſunt animæ corporũ cœleſtium & elementorum, procul dubio ordinatiſſime & perfectiſſime ad

ſcriptum ſibi opus gubernat. Siquidem potentiſſimę animę corpora non reſiſtunt, & mens perfecta non uariat conſilium. Eſt itaq; anima mundi, uita quædam unica omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & cõnectens, ut unam reddat totius mũdi machinam: ſitq; uelut unum monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuali, cœleſti & incorruptibili reboans, unico flatu tantummodo & unica uita.

De nominibus animarum cœleſtium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, uidelicet hominem. Cap. LVIII.

ANimarum autem cœleſtium nomina, multa admodũ ſunt atq; diuerſa, pro multiiuga earum in iſta inferiora potẽtia atq; uirtute: à quibus diuerſa nomina ſortita ſunt, quibus ueteres in eorũ hymnis & inuocatiõibus uſi ſunt. Circa quod aduertendũ, quòd unaquæq; eiuſmodi animarũ, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoſcẽdo poſitam, alteram in uiuificando & regendo corpus ſuum eſſe ſitam. Hoc modo in ſphæris cœleſtibus, priorem illam uirtutẽ, uocat Orpheus Bacchum: alterã appellat Muſam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui ſuę Muſę prius copulatus nõ fuerit. Itaq; nouem Bacchi, circa nouem Muſas deſignãtur: unde in nona ſphæra ponit Orpheus Bacchum Cribroniũ, & Muſam Calliopẽ: in cœlo ſtellato Picionium & Vraniam. In cœlo Saturni Amphietũ & Polyhymniam. In cœlo Iouis, Sabaſium & Terpſicorem. In cœlo Martis, Baſſarium atq; Clio. In cœlo Solis Trietericum & Melpomenen. In cœlo Veneris Lyſium & Erato. In cœlo Mercurii, Silenum & Euterpen. In cœlo Lunæ, Bacchum Lyęũ, & Thaliam Muſam. Similiter & in ſphæris elementorum, animas nominat hoc modo. In igne ponit phanetã & aurorã. In aere fulminatorẽ Iouẽ & Iunonem. In aqua oceanum, & Thetym. In terra Plutonẽ, & Proſerpinam. Animam uero mundi ſiue totius uniuerſi, uocant magi Iouem mundanũ: mentem uero mundi Apollinem nuncupant: naturã mũdi Mineruam. Pręterea in igne Vulcanum: in aqua Neptunum: & nominabant ipſos diuerſis nominibus. In ſyderibus quoq; zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, ſiue animas in cordibus eiuſmodi ſyderum ſitas: atq; exinde totũ ſydus regentes: ſcilicet in corde arietis, Pallas particularis: in corde tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: cancri, Mercurius: leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: ſagittarii, Diana: capricorni, Veſta: Aquarii Iuno particularis: in corde piſciũ Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uerſibus: *Manilius.*

Lanigerum Pallas, taurum Cytherea tuetur,
Formoſus Phœbus geminos, Cyllenius cancrum.
Iupiter & cum matre deum regit ipſe leonem.
Spiciferę eſt uirgo Cereris, fabricataq́; libra

Vulcano,pugnans Mauorti ſcorpius hæret.
Venantemq; Diana uirum:ſed partis equinæ
Atq; anguſta fouet capricorni ſydera Veſta.
Et Iouis aduerſum Iunonis Aquarius aſtrum eſt.
Agnoſcitq; ſuos Neptunus in æquore piſces.

Ipſeq; antiquiſſimus Orpheus ad Muſæum ſcribens ampliora iſtis enumerat cœlorum numina,eorundemq; uaria nomina,reſpectusq; & officia adſignans:ſingulaq; propriis hymnis compellans.Nemo ergo putet hæc malorum & decipientium dæmonum nomina eſſe : ſed naturalium diuinarumq; uirtutum,à uero deo in miniſterium & utilitatem hominis qui eis uti ſciuerit,mundo diſtributarum: ipſaq; antiquitas ſingulis his numinibus ſingula hominis membra adſcripſit : ut puta aurem memoriæ : quam & Vergilius Phœbo dedicat inquiens : Cynthius aurem Vellit & admonuit.Sic dextram fortitudinis ſignaculum,& per quam iuramentum fit,Numa Pompilius narrante Liuio fidei conſecrauit:digiti ſub Mineruæ tutela ſunt,& genua miſericordiæ data.Hinc ea flectunt ueniam precantes,Vmbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ ſedem dedicant. Alii qui omnia membra ad ipſum ueluti cētrum referunt,Ioui illum conſecratum perhibent. Hinc in Iouis Hammonis templo,umbilici effigies celebrabatur. Multa alia proſequuntur ueteres, etiam minima quæq; membra,& articulos,ſuis numinibus adſcribentes,quę ſi recte intelligantur,& uera his præſidentia cognoſcantur numina, nihil eorum eſt à debita pietate alienum,cum & ſacra eloquia teſtentur membra omnia noſtra à ſupernis uirtutibus regi, de quibus ampliora in ſequenti libro dicemus,nec membra ſolummodo,ſed & quęcunq; hominum exercitia,ſuis numinibus diſtributa ſunt,ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri,de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuum,ſunt tympana curæ,
Fœmineiq; chori,dura atq; horrentia bella
Pallas amat,nemora & ſaltus uenatibus apti
Dianam capiunt,Iunoniq; humidus aër
Debetur,Cereriq; ſeges,perquirit Oſyrim
In latis Nili ripis fidiſſima coniunx.

De ſeptem mundi gubernatoribus planetis,eorūdemq; uariis nominibus,magicis ſermonibus deſeruientibus.Cap.LIX.

PRæterea ſeptem illos mūdi gubernatores(ut uocat Hermes) Saturnum,Iouem,Martem,Solem,Venerem,Mercurium, & Lunam , uariis nominibus & epithetis nuncupabant inuocabātq;, Saturnū uidelicet uocātes Cœlium, falcigerum,patrem deorū, dominum temporis, dominum altum, magnum, ſapientem,intelligētem, ingenioſum,reuolutorem longi ſpacii,ſenem magnę profunditatis,arcanę contēplationis autorem, in cordibus hominū cogitationes magnas impri

mentem uel deprimentem, omnia destruentem & conseruantē, uim & pote statem subuertentem, & cōstituentem absconditorū custodem & ostensorē, facientē amittere & inuenire autorē uitę & mortis. Sic Iupiter dictus, quasi iu uans pater, rex cœlicolum, magnanimus, tonās, fulminator, inuictus, altipo tens, magnipotens, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonæ uoluntatis, honestus, mundus, bene ambulans & in honore, dominus lætitiæ & iudiciorum, sapiens, uerax, ostensor ueritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientiæ. Mars ipse dicitur Mauors, bellipotens, cruentus, sanguineus, armipotens, ensifer, magnanimus, audax, indomitus, generosus, fulmineus, fortis potentiæ & impetuosæ festinationis, contra quem nemo defendere se potest si ei obstare uelit: q fortes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit: dominus caloris & potentiæ, dominus igneæ calefactionis & planeta sanguinis: qui corda litigantium incendit, eisq́; audaciam præstat & tribuit. Sol uocatur Phœbus, Diespiter, Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Iupiter. *Mars.* *Sol.*

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo.
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas.
Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat,
Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardēs, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multiuidus, omnitenens, creator lucis, rex stellarum, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgens super uniuersum mundum, gubernans & uiuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi sub se omnes stellas detinens, omnium stellarum lumen & uirtutem sua propinquitate obfuscans, comburens & superans, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens: uocaturq́; in nocte Dionysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideoq́; Athenienses illum Alexicacon & Homerus Vlion uocauerunt, hoc est malorum expulsorem. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea uiolentia: quia uis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem sol, quia omnium stellarum lucem continēs: hinc ab Assyriis אדאד Adad, quod solum significat: & ab Hebræis שמש Schemesch, quod proprium interpretatur. Venus uocatur domina, alma, formosa, syderea, candida, pulchra, placida, multipotens, fœcunda dña amoris & pulchritudinis, seculorū progenies hominumq́; parens initialis, quæ primis rerum exordii sexuū diuersitatē geminato amore sociauit, & æterna sobole hominū animaliumq́; genera quotidie propagat, regina omniū gaudiorum, domina lætitiæ, amicabilis ductrix, amica, misericors & bonæ receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcē matris affectionē miserorū casibus tribuens, humani gñis sospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficiis uacuum

Venus.

nec ociosum, omnia uirtute sua deuinciens, faciens humiliari altum depresso, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coęquans: uocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens. Solis annos, ducens ad lucem, & uocatur Hesperus: quando solem subsequitur, & uocatur Phosphorus quasi per omnia conducens quantũcunq; ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, pręco deorum, interpres superum, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorunque deorum superum & inferum commeator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, utroq; sexu fœcundissimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpres, omnẽ obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt. Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, Noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum dearumq;, regina manium, elementorũ omnium domina, cui respondent sydera, redeũt tempora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cũcta numina sua luce collustrans, stellarum uarios meatus cohibens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiorum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq; homines protegens, fortunæ tempestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia enutriens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus comprimens, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferum deplorata silentia nutibus suis dispensans: regens mundum, calcans tartarum, cuius maiestatem perhorrescunt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natantes. Cęterum de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamẽtis, qui plura scire uelit & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat, quos re uera qui intellexerit, magnã naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Mercurius.

Luna.

Quod humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundũ intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. Caput LX.

COElestes aię uirtutes suas corpibus cœlestibus influũt,q̃ deinde illas huic sensibili mũdo trāsmittũt:Non enim ab alia causa q̃ à cœlesti terreni orbis uirtutes prouenĩut.Hinc Magus p illas opaturus,utitur inuocatiōe astuta superioꝝ,uerbis mysteriosis &locutiōe quadā ingeniosa,trahēs unũ ad aliud,ui tamē naturali per quandā cōuenientiā inter illas mutuā,qua res spōte sequũtur,siue quādoq; trahũtur inuitè. Hinc dicit Aristotel.li.vi. Mysticę philosophię. Quòd ubi aliqs ligādo aut fascinādo inuocet solem alias' ue stellas,orās ut cooperentur operi desiderato,nō sol aut alię stellę sermonem illũ audiũt,sed mouentur aliquo modo ex colligātia quadā naturali & mutua serie,qua partes mũdi sunt sibi mutuo subordinatę,habētq; cōsensum mutuũ,propter magnā unionē earũdē. Sicuti in corpore hũano,membrũ unũ mouetur percipiendo motũ alterius:atq; in cithara,mota una chorda,mouetur &altera. Sic quādo aliqs mouet aliquā partē mũdi,mouētur & aliæ percipiendo motũ illatũ. Cognitio itaq; dependētię reꝝ sese subsequentiũ, est fundamētũ omnis mirabilis operatiōis,q̃ necessario reqritur ad uim attractiōis superiorũ uirtutũ exercendā. Verba aũt hoīm res quędā sunt naturales:& qa partes mũdi naturaliter seinuicē trahũt & in se muto agũt,idcirco Magus inuocās per uerba,operatur per uires naturæ aptas,quędā amore unius ad aliā ducēdo aut trahēdo propter sequelā unius rei ad alterā:aut repellēdo,propter odiũ uniꝰ ad aliā,ex rerũ contrarietate & differētia,uirtutũq; multitudine:quæ licet sint cōtrariæ aut differētes,perficiũt tamē partē unā:quādoq; etiā dn̄io quodā cogit resuirtute cœlesti, quoniā nō est alienus à cœlo.Hō ergo,si qs recipit impssionē alicꝰ ligatiōis aut fascinatiōis nō recipit secũdũ animā rōnalē,sed sensualē:&si q̃ parte sui patit̃,secũdũ aīalē submũdanāq;patit̃.Nō.n.ratiōe cognoscētē &intelligētē trahere possunt,sed tantũ sensu illā impssionē &impetũ cōcipientē,q̃tenus cœlestiũ influxu,& reꝝ mũdanarũ cooperatiōe,spiritꝰ aīalis hōis afficitur ultra dispositionē suā pristinā aut cōnaturalē:quēadmodũ filiꝰ mouet patrē ad labores etiā uel inuitũ seruādi alēdiq;illius gratia,q̃uis fatigetur:&appetitꝰ dominādi mouet ad iracũdiā aliosq; labores adipiscēdi dominii causa. Et indigētia naturę,&timor paupertatis,mouēt ad optādũ diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;,incitamētũ est ad illius concupiscētiā. Et harmonia prudētis musici uariis passiōibus mouet audiētes:quorũ alii spōte sequũt̃ cōsonātiā artis, alii etiā gestu sese cōformāt,etiā inuitè,qa sensus illorũ captiuatus est, rōe se se ad hæc nō intēdente. Sed has species fascinationũ & ligationũ nō admirat̃ uulgus nec detestatur,ob cōsuetudinē:admiratur aũt alias physicas,quoniā ignorat,& nō cōsueuit illis. Hinc incidunt in errores,putantes supra naturā aut cōtra illā esse,qđ ē à natura & secũdũ illā . Sciēdũ igit̃,quòd unũqđq; superius mouet suũ proximũ inferius,in suo gradu &ordine,nō solũ in corporibus, sed etiam in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas particulares:& anima rationalis agit in sensualem,&illa in uegetabilē:& quęlibet pars mundi agit in aliā,& unaquæq; est apta moueri ab alia:& quælibet pars mun

di huius inferioris patiť à cœlis secundũ naturã aptitudinẽq; suã, uelut pars una corporis animalis patitur ab alia. Et mũdus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidẽ continet omnia eadẽ entia à primo ad postremũ quæ mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouent corpora elementaris mundi, cõposita, generabilia & sensibilia à concauo ad centrũ, per essentias superiores perpetuasq; & spiritales pendentes ab intellectu primario, qui est intellectus agens: sed & uirtute à deo per uerbum eius insita, quod uerbũ Chaldæi Babyloniæ sapientes, uocãt causam causarum, quoniã ab eo producũtur entia, etiã ipse intellectus agẽs ab eo secũdus. Id aũt propter unionẽ uerbi huius cum autore primo, à quo omnia existẽtia uerè producũtur. Verbũ igitur id, est simulacrũ dei: intellectus agens, est simulacrũ uerbi: anima est simulacrũ intellectus: uerbũ autẽ nostrũ est simulacrũ animæ, per qđ agit in res naturales naturaliter, quoniã natura opus illius est. Et unũquodq; istorũ ꝑficit suũ subsequẽs sicut pater filiũ: & nullũ posterius existit sine priore: sunt enim inter se dependẽtia, dependẽtia quadã ordinata, ita quod quãdo corrũpitur posterius, reuertitur ad proximũ prius, donec ꝑueniat ad cœlos, deinde ad animã uniuersalẽ, postea ad intellectũ agentẽ, quo oẽs alię creaturę existũt, quiq; existit in autore principe, quod est uerbũ creans, ad quod tandẽ omnia reuertũtur. Oportet igitur animã nostrã uolentẽ operari aliqđ opus mirandũ in istis inferioribus, speculari suũ principiũ, ut ab illo roboretur, illustreť, uimq; agẽdi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur dãda est opera, ut magis contẽplemur animas stellarũ q̃ corpora: magis mundũ supercœlestẽ intellectualẽ, q̃ cœlestẽ corporeũ: quoniã ille est nobilior, q̃uis etiã hic insignis & præliminaris ad illũ existat: & sine quo medio, non possit superioris illius influxus cõsequi. Verbi gratia: Sol rex stellarũ luce plenissimus, recipit illã à mundo intelligibili super oẽs alias stellas, quoniã anima sua illius intelligibilis splendoris capacior existit. Quapropter, qui Solis attrahere cupit influxũ, oportet illũ cõtemplari Solem, non tantũ speculatione exterioris luminis, sed etiã interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animũ Solis, euadatq; illi assimilis, uisuq; intellectuali cõprehẽdat illius intelligibile lumẽ, sicuti oculo corporeo sensibile lumen: hic nãq; illius splẽdore implebitur, & lumẽ eius qđ est hypotypus à supno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratiõe indutus, uerè illi par, & tanq̃ sub leuamẽto adiutus, supremã illã claritatẽ, oẽsq; eius participes formas pro suo intellectus consequetur. Cũq; hauserit lumen gradus supremi, tũc anima illius accedet ad illius perfectionẽ, assimilabiturq; spiritibus Solis, attingetq; uirtutes & illustrationes uirtutis supernaturalis, illarũq; potestate fruetur, si nacta fuerit fidẽ in autore primo. Imprimis igitur implorare oportet opẽ & assensum ab ipso autore primo: neq; id ore tantũ, sed & cũ gestu religioso & supplici animo, etiã abũde, incessanter & integre orãtes, ut ille illustret mentẽ, dimoueatq; tenebras animabus superexcrescentes propter corpus.

Quid speculandum ei, q̃ opus mirandum uult operari.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO AB wyda, Principi electori, weſtphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipręſuli Colonienſi & Padebornenſi, Domino ſuo gratioſiſſimo Henricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheym.

EST VETERVM MAGORVM NOBILIS admodum ſententia (Princeps Illuſtriſſime) nulla in re nobis in hac uita magis elaborãdum eſſe, q̃ ut ab animi nobilitate, quo deo proximè accedimus diuinamq́; induimus naturam, minime degeneremus, nequando inani otio torpeſcens animus, ad terreni corporis fragilitatem carnisq́; uitia reſoluatur, illumq́; tãquàm proiectũ per peruerſarum cupiditatum tenebroſa præcipitia perdamus. Quare nos ita animum inſtituere decet, ut ipſe per ſemet dignitatis ſuæ nobilitatisq́; memor, dignum aliquod ſeipſo & cogitet ſemper & faciat & operetur. Hoc autem ſolum & maxime pręſtat nobis diuinæ ſcientię notio, quãdo eius maieſtatis recordatione diuinis ſemper ſtudiis occupati, res diuinas per omnia horarum momenta ſagaci ac peruigili inquiſitione contemplamur, & per ſingulos creatorũ gradus ad ipſum uſq; archetypum aſcẽdentes, ab illo rerum omnium inerrabilem haurimus uirtutem: quam qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo confidẽtes, hi ſolent uariis ſæpe erroribus ac fallentiis confundi, & à malis dæmonibus ſæpiſſime falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq́; diuinam, uirtutem operibus noſtris infallibilem præſtat, & malorum omnium dæmonum fraudes & obſtacula longe propellit, illosq́; ſimul imperio noſtro ſubiicit, etiam bonos angelos & uniuerſas mundi uirtutes in noſtrũ miniſterium cogit, attracta uidelicet ab ipſo archetypo operum noſtrorũ uirtute, ad quem quum aſcendimus, neceſſe eſt omnem creaturam nobis obedire, totusq́; nos ſequitur cœleſtium chorus. Nam (ut inquit Homerus) Nullus deorum auſit in ſuis ſedibus permanere moto Ioue: Statimq́; tunc regit (ut ait Ariſtophanes) per aliquem deorum, cui iuſſa capeſſere phas eſt, qui tunc ex officio ſuo petitiones noſtras pro uoto noſtro exequatur. Cum itaq; (Princeps Illuſtriſſime) diuinus atq; immortalis tibi datus ſit animus, qui cum diuinæ prouidentiæ benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas te taliter dotarunt, ut mentis acumine, & ſenſuum incolumitate, rerum naturalium amœna ſpectacula ſublimesq́; cœlorum ædes difficilimosq́; rerum diuinarum adytus intueri, ſcrutari, contemplari, diſcernere, & diiudicare ualeãs: tantarum uirtutum tuarum neceſſitudine tibi deuinctus, debitor ſum, eti

am quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ myſteria ſine fictiõe didici, ueris ſententiarum definitionibus ſine inuidia communicare, & intelligentiam eorũ non abſcõdere, quicquid de his Iſiaci Aegyptiorum ueteres ſacerdotes, ac Chaldæi Babyloniorum priſci uates, atq; Cabaliſtæ Hebræorum diuini ſapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorũ profundiſſimi philoſophi, tum Indorum Bragmani, Aethiopum Gymnoſophiſtæ, ac noſtræ religionis intemerati theologi tradiderunt, & qua uerborum ui, qua ſignaculorum potentia, quibus benedictionum & imprecationum carminibus, qua obſeruationum uirtute tam ſtupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philoſophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetuſtatis ſqualore obſita, & obliuiõis caligĩe uelut Cimmeriis tenebris huc uſq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenum igitur nunc & integrum his tribus libris Occultioris Philoſophiæ ſiue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore, cum maximo etiam conatu perfecimus, ſermone licet incultum, re tamen plane arduiſſimum. Quare hanc unam ueniam me præfatum uolo, ne orationis gratiam ſermoniſq́; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cum eſſet adhuc ſermo rudis informiſq́; oratio, ſcripſimus: atq; nunc nõ orationis contextum ſed ſententiarum ſeriem duntaxat recognouimus: minus enim elegãtiæ ſermonis ſtuduimus, ſuccedente in eius locum ubertate materiæ. Satiſq; nos officio noſtro perfunctos eſſe arbitror, ſi quæ de Magię arcanis referre polliciti ſumus, pro uirili noſtra pręſtiterimus, & à munere tibi debito conſcientiam noſtram liberauerimus. Sed cum nullum mihi dubium ſit, conſpiraturos contra me multos naſutulos ſophiſtas, ex his qui ſe dei nepotes diuinitate pleniſſimos iactant, & de Sybillæ foliis ſibi iudicium arrogant, qui hæc noſtra (cum ob diſſimiles ſuis labris lactucas, inſuetumq́; ſuis naribus amaracinum, tum etiam ex olim cõcepti aduerſum me odii ſcintillis ægre ſub cinere latentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggreſſuri ſint, etiam priusquàm quicquàm eorum legerint aut omnino recte perceperint. Iccirco (Princeps Illuſtriſſime ſapientiſſimeq́; antiſtes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adſcriptum, & iam tuum effectum, inſuper tuę cenſuræ ſubiicimus, & protectioni tuæ commendamus, ut ſi improbi & perfidi ſophiſtæ, craſſa liuoris & calũniandi inſania illud arrodere uelint, ipſum tuæ diſcretionis perſpicacia, ac iudicii candore, feliciter protegas atq; defendas. Vale feliciſſime.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE PHILOſophia, ſiue de Magia, Liber tertius, & ultimus.

De neceſſitate, uirtute & utilitate Religionis. Caput primum.

TEMPVS EST NVNC AD ALTIOra nos conuertere, & ad eã Magiæ portionẽ, quę nos docet callere & ſcire leges religionũ: & quomodo ueritatem religione diuina debeamus adipiſci: & quomodo animum et mentem qua ſola poſſumus ueritatẽ cõprehendere, rite debeamus excolere. Eſt enim Magorum uulgaris ſentẽtia, quod niſi mens atq; animus bene ualuerint, corpus bene ualere non poſſe. Tunc autem eſſe hominẽ uere ſanũ, quando anima et corpus ita copulantur et inter ſe conueniunt, ut firmitas mentis et animi, corporis uiribus non ſit inferior. Firmam autem et robuſtam mentem (ut inquit Hermes) conſequi non aliunde poſſumus, quàm à uitæ integritate, à pietate, à diuina denique religione. Religio enim ſacra mentem purgat, redditq́; diuinam: iuuat etiam naturam, naturalesq́; roborat uirtutes, quemadmodum medicus corporis iuuat ſanitatẽ, et Agricola terræ uirtutem adiuuat. Quicunque uero religione relicta naturalibus tantum confidunt, ſolent à malis dæmonibus ſæpiſſime falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelaq́; naſcitur uitiorum, & contra malos dæmones tutamentũ. Denique nil deo gratius & acceptius, quàm homo perfecte pius ac uere religioſus: qui tam homines cæteros præcellit, q̃ ipſe à diis immortalibus diſtat. Debemus nos igitur prius quidem purgatos offerre & commendare diuinæ pietati & religioni, & tũc diuinum illud ambroſianum nectar (nectar inquam, quod Zacharias propheta appellat uinũ germinans uirgines) ſopitis ſenſibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, ſupercœleſtem illum Bacchum, ſummum deorum & ſacerdotũ antiſtitẽ, regnationis autorem, quem bis natum ueteres cecinere poëtæ, à quo tam diuiniſſimi riui in corda noſtra emanant.

De ſilentio & occultatione eorum, quę ſecreta in religione ſunt. Caput II.

QVicunq; igitur nunc in hac ſciẽtia ſtudere affectas, tam ſacrum dogma intra ſecreta religioſi pectoris tui penetralia ſilẽtio tegito, & cõſtanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numinis maieſtate pleniſſimum (ut inquit Mercurius) irreligioſæ

mentis est multorum conscientię publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse populo inuulgāda, quę sacra & arcana in mysteriis sunt. Pithagoras quoq; & Porphyrius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremoniis initiabat, silentii iusiurandum cū terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur: unde in carmine de uerbo sacro canit:

Orpheus. Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite uestros.
Contrà qui sacras leges contemnitis, hinc uos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu uero qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæ, uoces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interituq; carentem:
Quem nos præsenti quis sit, sermone docemus.

Maro. Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:

Aduentante dea, procul ò, procul este prophani:
Conclamat uates: totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusinę Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agēte hoc præcone, qui procul esse prophanum uulgus acclamabat, & apud Esdram legimus idem præceptum, de Hebræorū Cabalistis arcanis, his uersibus explicatum. Tradas eos libros sapientibus de populo, quorū corda scis capere posse, & seruare secreta hęc. Iccirco religiosa Aegyptiorꝝ uolumina & ad ceremoniarum arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacrata cōficiebantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras uocant. Macrobius, Marcellinus & cæteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet à prophanis, eiusmodi scripta nosci possent, quod etiā Apuleius testatur his uerbis: Peracto inquiens sacrificio, de opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animaliū, concepti sermonis, compendiosa uerba suggerētes: partim nodosis, & in modū rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanorū, lectione munita. Silentes igitur & occultantes quæ secreta in religiōe sunt, erimus eius sciētiæ digni discipuli. Silētii enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debet: qui uero secus agūt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius, de arcanis sacrorū: Dicerem si dicere liceret, cognosceres si liceret audire, sed parem noxam contraherent aures & linguæ temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodotum tragœdiarum poëtam, cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysteriis, ad fabulam quandam referre uellet, luminibus priuatum, Theopompus quoq; qui cœperat nonnulla ex lege diuina transferre in Gręcam linguam, turbatione mētis quadam & animi ilico perculsus est: unde postea

Tertullianus. *Apuleius.*

magnopere deũ orans, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somniũ, quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicũ promulgaret. Numenius etiã quidam occultorũ curiosior, offensam numinũ contraxit, quod Eleusinæ deæ sacra interpretando euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertũ lupanar prostantes, quod cũ admiraret, irate responderũt, ab ipso se aditu pudicitiç suæ ui abstractas, & passim adeũtibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deorũ numine inuulgandas esse. Ideo antiquorũ studiũ semper fuit, dei & naturæ sacramenta inuoluere, & uariis ęnigmatibus obtegere: quã legem sic obseruarũt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persę, Aegyptii. Hinc Mercuriꝰ, Orpheus, oẽsq; antiquates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruarũt. Hinc Plotinus, & Origenes, cæteriq; Ammonii discipuli, ut narrat Porphyrius in libro de educatiõe & disciplina Plotini, iurarũt ne Magistri dogmata ederẽt: & q̃a Plotinus, uiolato iureiurãdo Ammonio pręstito, sacramẽta publicauit, in trãsgressiõis pœnã, ut nõnulli adserũt, horrẽdo pediculorũ edulio consumptus est. Ipse etiã Christus dũ adhuc in terris ageret, ea lege & ratiõe loquutꝰ est, ut tantũmodo secretiores discipuli intelligerẽt mysteriũ uerbi dei, cæteri aũt solas parabolas sentirẽt: præcipiẽs insuper non dandum sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut non peccẽ tibi. Non decet itaq; arcana quæ inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare ueniam mihi dabitis, si multa ea q́; potiora, ceremonialis magiæ arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quæ scitu necessaria sunt referemus, atq; uos ab huius libri lectione non abeatis mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hæc uobis communicata sunto, qua Dionysius adstringit Timotheum, uidelicet ut ab his qui percipiunt, indignorum nõ exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodiantur. Illud præterea uos in hoc initio admonitos esse uolo, quod quẽadmodum ipsa numina detestantur publica, atq; prophana, amantq́; secreta, sic experimentum omne magicum, fugit publicum, quærit occultari, silẽtio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cum loquacibus & incredulis animis ingerũturp. Oortet igitur magicum operatorem, si fructum inde consequi uelit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tẽpus, neq; desideriũ, neq; uoluntatẽ suam propalare, nisi aut præceptori, aut coadiutori, siue socio qualẽ etiã oportebit esse fidelẽ, credentẽ, & taciturnũ, & à natura, aut institutiõe dignificatũ. Siquidẽ ipsa etiã socii loquacitas, incredulitasq́;, atq; indignitas, in omni operatione effectũ impedit atq; disturbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum Magum, & mirandorum operatorem. Cap. III.

Circa principiũ primi libri huius operis, loquuti sumus qualẽ oporteat esse magum: nunc uero narrabimus rem arcanam, necessariã, & secretam, unicuique qui in hac arte operari affectat, quæ est principium & complementum & clauis omnium magicarum operationum: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tam sublimem uirtutem ac potestatẽ. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationẽ: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorũ operator: qui cũ fuerit nimio carnis demersus cõmercio, & circa sensibilẽ corporis animã occupatus, nullũ meretur diuinarum substantiarum imperiũ: ideoq; multi frustra hanc artẽ prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantam celsitudinem nitimur, duo potissimũ meditari: unum uidelicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; passiones deseramus. Alterũ qua uia, & quo modo, ad purum ipsum intellectũ, deorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquàm ad rerum secretarũ scrutinia, atq; ad mirabilium operationum uirtutem scandere possumus. In his enim tota consistit dignificatio, quam pręstant natura, meritũ, & ars quędam religiosa, naturalis dignitas: ipsa est corporis organorũq; optima dispositio, animã ipsam nulla crassitudine obscurãs: nec ullo tumultu, aut humore pręueniens: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influentia corporum, animarumq; cœlestiũ, quæ in genesi cuiusq; uersantur: ut sunt quorum nona domus per Saturnũ, Solem, Mercuriũq; fortunata est. Mars etiã in nona domo, spiritib⁹ imperat. Sed de his copiose tractatur in libris astrorũ. Qui uero talis non fuerit, necesse est ut naturæ defectum, educatione, optimoq; regimine, & rerum naturalium prospero usu, reconpenset, quousq; omni perfectione intrinseca & extrinseca completus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere uidua, à menstruata: quòd sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia: sitq; integer in omnibus membris: non cæcus, non claudus, non gibbus, non naso deformi. Et Apuleius in Apologia sua dicit puerum magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere sanum, incolumem, ingeniosum, decorum, integrum, animo solertem, & ore facundũ, ut in eo diuina potestas quasi bonis ædibus uersetur: atque ipse pueri animus cito expertus, ad diuinitatem suam redigatur. Meritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis est, uerũ cognoscere. Oportet ergo sicut circa principium primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimentis, animam ipsam contemplationi penitus admouere: & in seipsam conuertere. Inest enim nobis ipsis rerum omniũ apprehensio & potestas. Prohibetur autem quo minus his fruamur, per passiones ex generatione nobis obstãtes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quibus expulsis, subito adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio autem religiosa, nõ minorem efficaciam sortitur, quę

sæpe etiam se sola efficax est ad acquirendam nobis deificam uirtutem. Tanta enim est uirtus sacrorum operum rite factorum exhibitorumq;, ut etiam licet non intellecta, pie tamen & integre obseruata, stabiliq; fide credita, nõ minorẽ habeant efficaciã, nos diuina potestate decorare. Quę uero arte religiõis acquirit̃ dignitas, ipsa religiosis quibusdã ceremoniis, & expiationibus, consecrationibus, sacrisq́ue ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica religio consecrauit: qui potestatem habet impositionis manuũ, & initiandi uirtute sacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atque potestatis. quem uocant diuinum consensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitum consors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui pie constantissimeq́; de religione sentias, & sine hæsitatione credas, fuerisq́; talis cui autoritas sacrorum, naturaq́; præ cæteris contulerint dignitatem, quẽ numina minime contemnant, poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, uirtutes spirituales atq; cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq́; scientiæ magicalis opus ea ipsa uiuificare. Quisquis autem præter autoritatem officii, absq; sanctitatis & doctrinæ merito, præter naturæ educationisq́; dignitatẽ aliquid in magicis operari præsumpserit, sine fructu laborabit, ac se simul & credẽtes sibi, decipiet: ac numinum indignationẽ cum periculo incurret.

De duabus ceremonialis Magię adminiculis, religione & superstitione.

Cap. IIII.

DVO sunt quę regunt omnem ceremonialis Magię operationẽ, religio uidelicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorũ assidua contemplatio, piisq́; operibus cum deo diuinisq́; numinibus religatio, per quam reuerẽti famulatu, digna illis ueneratio, & cultus sanctificatio impenditur, ceremoniæq́; diuini cultus rite exercentur. Est itaq; religio, disciplina quædam externorum sacrorum ac ceremoniarũ, per quam rerum internarum & spiritualium, tanquàm per signa quędam admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicũq; igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut supradiximus) tantũmodo confidunt, solẽt à malis dæmonibus sæpissime falli. Iccirco qui religiosius sanctiusq́; eruditi sunt, nec arborẽ plãtant, nec uineã inserunt, nec modicũ quoduis opus absq; diuina inuocatiõe adgrediũtur, sicut ad Colossenses præcipit doctor gentiũ, inquiẽs: Quęcunq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine domini Iesu Christi facite, gratias illi agẽtes & deo patri per ipsum. Religiõis igit̃ uires, physicis ac mathematicis uirtutibus superaddere, tantũ abest à culpa, ut nõ adiungere, sit impiũ scelus. Hinc in libro senatorũ ait Rabi Henitia: Quicũq; omissa bñdictione, aliqua creaturarum fungit̃, hãc ueluti furto & rapina, à deo & ecclesia

usurpasse creditur: de quo scriptum est per Solomonem: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem deus est, mater uero ecclesia, sicut scriptum est: Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinā patris tui, & ne dimittas legem matris tuę. Nihil deo magis displicet, quàm negligi, quàm contemni: nihil placet magis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullam mundi creaturam religionis permisit expertem, cuncta deum uenerantur, cuncta precātur (ut inquit Proculus) hymnisq; concinnant ad ordinis sui duces. Sed alia quidem naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidē intellectuali: & omnia suo modo, iuxta Canticum trium puerorum, benedicunt dño. Religionis autē ritus, ceremoniæq;, pro tempo℞ regionumq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad deum ipsum creatorē dirigitur: & licet unam solam Christianā religionem deus approbet, cæteros tamē eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobat: & si non æterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit: uel saltē minus punit: impios uero & penitus irreligiosos, tanq̄ hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illo℞ impietas, q̄ eorum qui falsam & erroneam religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea, quæ non aliquid sapientiæ contineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summū hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram autē religionem homo per seipsum peruenire non potest, nec nisi doceatur à deo. Omnis itaque cultus qui à uera religione alienꝰ est, superstitio est: & omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum q̄ uera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo nō debet. Cauendū est igitur summopere, ne quādo peruerso aliquo superstitiōis cultu, summo ac omnipotēti deo, sacrisq; sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefariū esset, & philosophis indignissimum. Superstitio itaq;, licet à uera religione aliena sit, nō tamē tota, aut oīs reprobata est, quoniam in multis etiā toleratur, & à religiōis antistitibus obseruatur. Dico autem superstitionem eam maxime, quæ est similitudo quædā religionis, quę quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramentis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cæteris, haud paruam inde nanciscitur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constans credulitas, in primo libro dictū est, & apud uulgus palàm notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quemadmodum religio fidem. Tanta siquidem potest cōstans credulitas, ut etiam miracula operetur in opinionihus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione, etiam falsa, modo firmissime credat ueram, spiritum suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis: eaq; operetur, quæ ratio & natura non discernunt. Hæsitatio autē credulitatis, & diffidentia, omne opus, non mo-

Lactantius.

do in superstitione, sed etiam in uera religione infirmant, & effectum quæsitum, licet fortissimorum experimentorum eneruant. Quomodo autem superstitio imitetur religionem, ista tibi exempla ostēdunt: uidelicet, quādo excommunicantur uermes & locustę, ne noceant frugibus: quādo baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia uero prisci illi magi, & qui eius artis autores apud ueteres extiterunt, fuerunt Chaldęi, Aegyptii, Assyrii, Persæ & Arabes, quorum religio omnis peruersa erat, & idololatria inquinata, cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemū esset, & maledictioni subiectum: & ego etiam blasphemus essem in hac scientia, si uos de illis non admonerem. Vbicunque ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa uobis ex alienis autoribus narrata, & me uobis non pro ueritate tradita, sed pro coniectura, quæ est affinis ueritati, & imitatiōis instructio, in his quæ uera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, ueritatem nos colligere: quod quidē non nisi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligentię, existit opus: & sapiētia, que de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum, usum eorū quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpētario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt. Cap. V.

TRES sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usque perducunt, & qui religionē totam gubernant: in quibus tota cōsistit, scilicet amor, spes, atque fides. Amor enim uehiculum animæ, omniū præstantissimus, supernè ab intelligibilibus usq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentem nostrā congregat atq; conuertit: nos quoq; in omni operatione cōseruat, & effectus ad uota largitur, uirtutē supplicationibus nostris subministrās: sicut apud Homerum legitur, Chrisen Apollo supplicantē exaudiuit, quia multū sibi amicus erat: & de Maria Magdalena legitur in Euangeliis: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes uero immobiliter ad ea quæ appetit suspensa, quādo indubia atque imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim oīa sistens. Fides uero uirtus omniū superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum omnia lustrat: nam cum ipsa superne à primo lumine descendat, atque illi uicinior existat, longe est nobilior atque excellentior, quàm sciētiæ, & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptam, ad intellectum nostrum accedentes. Denique per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis: eademq; potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides quæ est credulitas, infra scientiam est,

Iliados 1

Proclus

ſic fides quæ eſt uera fides, eſt superſubſtantialiter ſupra omnem ſcientiam & intellectum, nos deo immediate coniungens. Eſt enim fides omnium miraculorum radix, qua ſola (ut Platonici teſtantur) ad deum accedimus, diuinamq; adſequimur protectionem uirtutemq;. Sic legimus Danielem leonũ pericula euaſiſſe, quia credidit deo ſuo, & Hęmorroiſſę ait Chriſtus: Fides tua te saluã fecit: & à cæcis petẽtibus lumẽ, fidẽ reqſiuit dicẽs: Creditis quod poſſim uos illuminare? ſic Pallas apud Homerũ his uerbis conſolat̃ Achillem:

Iliad. 1 Veni ego pacificatura tuam iracundiam ſi credideris.

Linus. Iccirco Linus poëta canit credenda eſſe omnia, quia facilia deo omnia ſunt: nihil eſt ei impoſſibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciſcimur uirtutem. Vbi uero de fide defecerimus, nihil admiratione, ſed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, ſub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circumſtantibus Iudęis exorciſtis, inuocare ſuper eos qui habebant malignos ſpiritus, nomen IESV dicentes: Adiuro uos per IESVM quem Paulus prædicat. Reſpondens autem ſpiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum ſcio: uos autẽ qui eſtis? Et inſiliens homo in eos in quo erat dæmonium peſſimum, & dominatus amborũ, inualuit contra eos: ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana ſcandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. Cap. VI.

MEns itaq; noſtra pura atq; diuina, religioſo amore flagrãs, ſpe decora, fide directa, poſita in culmine & faſtigio humani animi, ueritatem attrahit, omneſq; rerum tam mortaliũ quàm immortalium ſtatus, rationes, cauſas & ſcientias, in ipſa ueritate diuina, tanquam in quodam æternitatis ſpeculo intuetur, ſubito comprehendens. Hinc prouenit, quòd nos in natura conſtituti, ea quæ ſupra naturã ſunt cognoſcimus, ac inferiora queque intelligimus, atque non modo ea quæ ſunt, & quæ fuerunt, uerumetiam eorum quæ mox fient, & quæ longe pòſt futura ſunt, aſſidue recipimus oracula. Preterea non ſolum in ſcientiis, & artibus, & oraculis mens eiuſmodi uirtutem ſibi diuinam uendicat, uerumetiam in rebus quibuſq; per imperium tranſmutandis, miraculoſam ſuſcipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura conſtitutos, aliquando ſupra naturam dominari: operatiõeſq; tam mirificas, tam ſubitas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur ſydera, cogantur minima, ſeruiant elementa: ſic homines deo deuoti, ac theologicis iſtis uirtutibus eleuati, imperant elemẽtis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, ſuſcitant mortuos: quæ omnia apud uarias gentes facta fuiſſe, canunt poëtæ, recitant hiſtorici: atq; ea ipſa fieri poſſe, ſplendidiſſimi quiq; philoſophi unà cũ Theologis confirmant: ſic prophetæ, ſic apoſtoli, ſic cæteri uiri maximis claruere potentiis. Sciẽdum ergo, quòd ſicut per primi agentis inflexũ,

ſæpe producitur aliquid ſine cooperatione mediarum cauſarum, ſic etiam per ſolum opus religionis, fit aliquòd ſine applicatione naturalium cœleſtiumq; uirtutum: ſed nemo poteſt operari per puram & ſolam religionem, niſi qui totus factus eſt intellectualis. Quicunq; autem ſine admixtione aliarum uirtutum, per ſolam religionem operatur, ſi diu perſeuerauerit in opere, abſorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicunque autem non purificatus acceſſerit, ſuperinducit ſibi iudicium & traditur ad deuorandum ſpiritui nequam.

Neceſſariam eſſe Mago ueri dei cognitionem, & quid de Deo ueteres ſenſerunt Magi atq; philoſophi. Caput VII.

QVoniam omnium rerum eſſe atq; operari, à ſummo deo omniũ creatore dependet, deinde etiã à cæteris numinibus, quibus etiã fabricandi creandiq; poteſtas data eſt, non quidem principaliter ſed ratiõe inſtrumẽtali in primi creatoris uirtute (rerũ enim omnium principium, prima cauſa eſt: quod aũt à ſecũdis cauſis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & ſecundarum cauſarum productrix eſt: quos iccirco ſecundarios deos nuncupamus) neceſſe igitur eſt magum quenq; ipſum deum omniũ productorem & primã cauſam cęteroſq; deos ſiue numina (quas ſecũdas cauſas dicim⁹) cognoſcere: & quo cultu, q̃ ueneratione, quibus ſacris, uniuſcuiuſq; conditioni conformibus colendi ſunt ſinguli, nõ ignorare. Quicũq; enim inuocatis diis, illos nõ proprio honore proſequitur, nec illis quod cuiq; congruit rite diſtribuit, illorũ pręſentiam & optatos ab illis effectus nõ adſequitur: quemadmodũ in harmonia, ſi una chorda frãgatur, tota ſubito diſſonat: nonnunq̃ etiã periculũ cũ pœna incurrit, ſicut ſcriptum eſt de Aſſyriis, quos tranſtulit Salmanaſar in Samariã, quia ignorabant legitima dei terræ, immiſit in eos dñs leones, qui interfecerunt eos, eò quod ignorabant ritum dei terræ. Nunc igitur quid ueteres magi & philoſophi de deo conſonũ ſenſerint uideamus. Legimus enim qđ Nicocreonte tyrãno Cypriorum quondam quis ſummus deus foret interrogãte, Serapidis illi reſpondiſſe oraculũ, illũ pro maximo deo habendũ cuius caput cœlum eſſet, uenter maria, pedes terra, aures in ipſo æthere locarentur, oculi præfulgentis ſolis lumen: cui haud abſimile cecinit Orpheus in his uerſibus:

Sydereæq; domus rex eſt & Iupiter ipſe, Orpheus.
Principium atq; ortus: uerum uis una deuſq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & aër:
Nox ſimul atq; dies, ſapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelſi: ceruicem nanq; uidebis,
Cœli ſuſpiciens reuerentia magnaq; tecta,

Hoc caput auricomum, flaui de uertice crines
Stellarum rutilant radii, dehinc aurea pandit
Cornua bina caput capitisq́; similima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus. & aliud:
Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
Lunaq́; purpureo Phœbi redimita colore
Præscia uenturi mens constat regius æther
Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere
Arcanum'ue potest, penetratq́; per omnia uictrix.
Præterea inuictum corpus, sine fine modoq́;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata.
Est aër, alas quoq; uentis possidet ille.
His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.
Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
Quem medio pontus subcingit rite sonorus.
Vltima præterea terrarum limina, & ampli
Fundamenta globi, furibundaq́; tartara, plantas
Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitrantur: atq; sane ipsius mundi mentē quæ in seipsa mundũ continens produxit: unde Sophocles, in ueritate inquit: Solus unus est deus, qui cœlũ hoc & terrã capacem condidit. Et Euripides inquit: Vides'ne excelsum, qui illũ infinitũ ætherē, & terram undiquaq; cõplectitur ulnis? Hũc crede Iouē, hũc arbitrare deũ. Vnde Ennius poëta canit:

Sophocles. *Euripides* *Ennius.*

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes
Iouem.

Porphyrius Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius) animal ex animalibus, deus ex diis constitutus. Iupiter autem est inquantum intellectus est à quo uniuersa producuntur, cuncta creans intelligendo. Hinc Orpheus de uerbo sacro canit.

Orpheus.

Vnus perfectus deus est, qui cuncta creauit:
Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
Qui nullumq́; malum mortalibus inuehit unquam
Quem præter non est alius. Et paulo post:
Ipse est principium, mediumq́; & exitus idem.
Priscorum hæc nos docuerunt omnia uates:
Quæ binis tabulis deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine, Mundi

Ingentem autorem solum, interituq́; carentem.

Zoroastes quoque in sacra historia de rebus Persicis sic deum definit: Deus est inter omnia quæ labem nullam & corruptionem sentiunt, primus: ingenitus, nec interiturus unquàm, partium expers, sibiq́; ipsi similimus, bonorum omnium auriga & autor, rerum pater omnium, optimus ac prudētissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq́; inuentor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basileum, hoc est regem, totius rerum naturæ causam, rationem, & originem initialem, summū animi genitorē, æternum, animantiū sospitatorem, sine propagatiōe genitorē, neq; loco, neq; tēpore, nec ulla uice comprehensum, eoq́; paucis cogitabilē, nemini effabilem. Hinc itaq; summū deum Euripides Iouē præcipit nominādum: per cuius caput cecinit Orpheus uniuersa in lucem processisse: cæteras aūt potestates, ministras esse cēsendas: quæ uidelicet extra deum sunt, & ab ipso separatæ. Hinc ipsi dei ministri, & intelligentiæ separatę, à philosophis nuncupantur. Huic itaq; summo Ioui, illiq́; soli, cultū religiosum deberi dicunt: cæteris uero numinibus non deberi nisi propter ipsum. Deus quid.

Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi. Cap. VIII.

AVgustinus atq; Porphyrius testātur, Platonicos, tres in deo personas posuisse, quarum primam uniuersitatis patrem appellāt: secundam, filium atq; primam mentē uocant: etiā à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, ubi canit:

Spiritus intus alit, totamq́; infusa per artus
Mens agitat molem.

Dei filium, primam mētem, diuinum scilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à deo patre manantem, quemadmodum abs loquente uerbum: uel sicut à lumine lumen. Hinc & uerbum, & sermo, & splendor dei patris, nomina accepit: diuina enim mens, cum se unico & nunquàm interrupto actu, absq; ulla internotione, aut uicissitudine, intelligit summum bonum: prolē & filium in se progenerat, quæ est plena intelligentia, plena sui imago, & plenū mundi exemplar: quod Ioannes noster, & Mercurius uerbū nominant, siue sermonem: Plato dei patris filium: Orpheus uero Palladem ex Iouis capite natam, hoc est sapientiam. Hæc est altissima dei parentis imago, quadā tamērelatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquàm genita distincta à generāte, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altissimi prodii, primogenita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cum patre unum & eundem in essentia deum esse testatur Iamblichus, deū uidelicet suipsius patrem filiumq́; nominās. Mercurius quoq; Trismegistus in Asclepio, dei filium diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit monadem, & in se suum reflectit ardorem. & in Pimandro (ubi uaticinari uidetur de futura lege gra-

tiæ ac de regeneratiōis mysterio) ait, regeneratiōis autor est filius dei homo, unius uoluntate dei. Vocat etiam deum utriusq; sexus fœcunditate plenissimū. Similiter Indorum philosophi adserunt mundum esse animal partim masculum atq; fœminā: & Orpheus naturam mundi Iouemq;, mundanum marem simul appellat & fœminam: adseritq; utrūq; diis sexum inesse. Hinc in Hymnis Mineruam sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es. Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia hunc uersiculum traduxit de Ioue:

Iupiter & mas est & fœmina, nescia mortis.

Et Vergilius de Venere inquiens, canit:

Maro. Descendo, ac ducente deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti deus abfuit.

Et Tibullus canit:

Tibullus. Qui Veneris magni uiolaui numina uerbo.

Et Carenus populus deum Lunam mirifica ueneratione coluisse legitur. Ex hac plena summæ fœcunditatis intelligentia, amor producitur, ligans intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est q̃ aliæ proles cum eorum parentibus, quæ est tertia persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldæorum oracula, ponētia in deo paternam potestatem: Intellectus à patre emanationem amorēq; igneum à patre filioq; procedentē, eundemq; deum. Hinc apud Plutarchū legitur, gentiles deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualē & igneum, non habentem formam, sed transformātem se in quodcunq; uoluerit, & coæquantem se uniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, deum in ignea essentia habitare posuit, intelligens uidelicet, inenarrabilē dei in seipso splendorem, & circa seipsum amorem. Et apud Homerū legimus, æthera esse regnum Iouis, ubi canit:

Homerus. Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

αἴθω. ἀήρ. Dicitur autem æther iuxta Græcorum grammaticam, ab ætho, quod significat ardeo, & aër spiritus, quasi æthaër, id est, ardēs spiritus. Hinc Orpheus æ-
πυρίπνον. thera appellauit pyripnon, idest igneum spiraculum. Pater ergo, & filius, & spiritus amatorius, idemq; igneus, uocantur à theologis tres personæ: quas etiam Orpheus in adiurationibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quam locutus est primū, quando mundum uniuersum suis firmauit consiliis. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineruæ & Bulæ nominibus, in Theogonia sua, duplicem Io

uis partum his uerbis enuncians: Primam certe filiam cæsiis oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc est consilium. Quod Orpheus in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, inquiens:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.

Est igit deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quē omnia A patre enim tanq̃ à primo fonte emanant omnia: in filio uero tanq̃ in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritũ sanctũ uero explicantur omnia, & propriis gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit uera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides. Caput IX.

DEcreuerunt doctores catholici populusq; fidelis, ita sentiēdum ac profitendum esse, quòd unus sit solus uerus deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ, sibiinuicem coęternæ & coæquales: una tamen essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana ueritas, ut unum deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separãtes. Pater ab æterno genuit filium, suamq; illi dedit substantiã: ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: non tamē personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium transtulit: sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarum. Filius quoq; hic licet patri coæternus sit, ex substãtia patris ante secula genitus, tamen nihilominus ex substantia uirginis in seculo natus est, & uocatum est nomen eius Iesus: perfectus deus, perfectus homo, ex anima rõnali & hũana carne subsistēs: cui nihil humanũ defuit, p̃ter peccatũ. Necessarium est igitur credamus, quia dñs noster Iesus Christus dei filius deus & homo est: una persona, duæ naturæ. Ante secula genitus est deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de uirgine, & ante & post partum incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce uitam restaurauit, & mortem morte resoluit: sepultus est, & descendit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutem propriam tertia die, ascen-

dit in cœlos,& misit spiritum suum paracletum, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad eius que aduentum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis propriis rationem. Hæc est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitę ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi Numerationes, alii attributa, Gentiles, deos & numina nuncupabāt: deq; decem Sephiroth ac decem sacratissimis dei nominibus illis præsidentibus, eorundemq; interpretatione. Caput X.

Deus ipse, licet in trinitate personarum unitissimæ essentię sit, esse tamen in eo multa quædam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi deos, Hebręorum magistri Numerationes, nos attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formę fœturam, quam Saturnum: uim productricem, quam Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidā uitam, quem Solem siue Apollinem: uniuersi mundi rationē, quem Pana nuncupant: animam uero, ut inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decātat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

> Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est.
> Sed cur bis loquimur, deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

> Iuppiter omnipotens regum rex ipse deusq;
> Progenitor genitrixq; deum deus unus & omnis.

Plinij de deo sententia. Ita prudentissimi illi gentium theologi sub uariis nominibus numinibusq; sub uario etiam sexu unum deum colebant. Quem ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisq; coleret, quo maxime indigeret. Sic quibus fidei opus erat Iouem: quibus prouidētia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam: & quibus aliis rebus opus erat, aliis quoq; nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem, deus autem unus à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit unus deus, inquit, idem que numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam

mundi siue uniuersi, sic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem deus, sub uariis colitur numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per uiam secretioris analogiæ, perfecte intellectualizare. Quicũq; hymnos Orphei, & ueterum magorũ sane intelligere debeat: ita nanq; comperiet hæc ab cabalisticis arcanis, orthodoxisq́; traditionibus, minimũ differre. Nam quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionysius potestates appellat: cabalistæ illos numerationi pahad, hoc est timori diuino appropriant: ita quod est ensoph in cabala, Orpheus noctẽ uocat: idem est Typhon apud Orpheum, qui Zamaël in cabala. Verum Hebræorum mecubales, rerum diuinarum eruditissimi, decẽ principalia nomina diuina, ueluti numina quædam, ceu dei membra acceperunt, quę per decem numerationes, quę Sephiroth uocant, ueluti per uestimenta, siue instrumenta, uel exemplaria archetypi, influũt in omnia quæ creata sunt, per singula superiora, usq; in infima ordine tamen quodam. Nã primo & proxime influũt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorum: & per illos in cœlestes sphæras & planetas, & homines: à quibus deinde res singulę accipiunt uim atq; uirtutẽ. Primum horum est nomen Ehie, nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius uocata est cether, quod interpretaṫ corona, seu diadema: & significat esse simplicissimũ diuinitatis: & uocatur, quod oculus nõ uidit: & attribuitur deo patri: & influit per ordinẽ Seraphim, uel ut uocãt Hebræi Haioth Hacadosch, hoc est, animalia sanctitatis: & exinde per primũmobile, omnibusq́; essendi munus largitur, ipsum uniuersum per totam circunferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nuncupatur metatron, hoc est princeps facierum, cuius officium est introducere alios ad faciem principis, & per hunc loquutus est dominus Moysi. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctum: numeratio eius hochma, hoc est sapientia: & significat diuinitatem plenam idearum, & primogenitum: & attribuitur filio, & influit per ordinem cherubin, siue quem uocãt Hebręi Ophã, hoc est formæ, uel rotæ: & exinde in cœlum stellatum, totidem illic fabricãs figuras, quot in se continet ideas, ipsum chaos creaturarum distinguens, per intelligentiam particularem nomine Razielem, qui fuit præfectus Adam. Tertium nomẽ uocatum est tetragrammaton Elohim, numeratio eius uocatur bina, hoc est prouidentia, seu intelligẽtia: & significat remissionem, & quietem, iubileum, pœnitentialem conuersionem, tubam magnam, redemptionem mundi, & uitam uẽturi seculi: & adtribuitur spiritui sancto, & influit per ordinem thronorum, siue quos Hebræi uocant Aralim, hoc est angeli magni, fortes & robusti: atq; exinde per sphæram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & alia intelligentia Iophiel, pręfectus Seni: & hæ sunt tres numerationes summæ & supremæ, ueluti sedes diuinarum personarum, quarum iussu

iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequunt̃, quæ iccirco dicunt̃ numerationes fabricæ. Est itaque quartum nomen El, cuius numeratio hæsed, quod est clementia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem dominationũ, siue quem uocant Hebræi Hasmalim, per sphæram Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iustitiam omnibus donans: & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est deus robustus, puniens culpas improborum, & numeratio eius uocatur Geburach, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal dei, & cingulum dei, & gladium, & brachium sinistrum: & uocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per sphæram Martis, cuius est fortitudo, & bellum & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Samsonis. Sextum nomen Eloha, siue nomen quadriliterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo gloria, uoluptas: & significat lignum uitæ: & influit per ordinem uirtutum, siue quem uocant Hebræi Malachim, hoc est angeli, in sphæram Solis, claritatem illi & uitam donans: & exinde metalla producens: & intelligentia eius particularis Raphaël, qui fuit præfectus Isahac, & Tobiæ iunioris, atq; angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra: & significat æternitatem, & iustitiam dei ulciscentis: & influit per ordinem principatuũ, siue quem uocant Hebræi Elohim, hoc est dei, in sphæram Veneris, Zelum & amorem iustitiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauum nomẽ dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur deus exercituum, non belli & iustitiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & adtribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinem archangelorũ, siue quẽ Hebræi uocant Bne elohim, id est filios deorum, in sphæram Mercurii, ornatus elegantiam & consonantiam, producẽs animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai, hoc est omnipotens & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est deus uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est fundamentum, & significat intellectum bonum, fœdus, redemptionem, & quietem: & influit per ordinem angelorum, siue quem Hebræi uocant Cherubim, in spheram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum: hominumque genios & custodes

curat atque distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimum nomen est, Adonai melech, hoc est, dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium: & significat ecclesiam, & templum dei, & ianuam: & influit per ordinem animasticum, animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Issim, hoc est, nobiles, heroës & principes: suntq; Hierarchiis inferiores: & influunt filiis hominum cognitionem, mirificamq; rerum scientiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Messihæ, siue (ut alii dicunt, intelligētia Matattron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mūdi, & præfectus Mosæ.

De Diuinis nominibus, eorundemq; potentia & uirtute.

Caput XI.

DEus ipse licet sit unitissimus, sortitur tamē diuersa nomina, nō quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant, sed quasdam proprietates ab eo emanantes, per quæ nomina, in nos, & ea quę creata sunt, multa beneficia, & diuersa munera, uelut per canales quasdam distillāt. Horum nominum decem superius descripsimus, quæ etiam Hieronymus ad Marcellā numerat: Dionysius quadragintaquinq;, tum dei patris, tum Christi nomina colligit. Hebræorū mecubales ex quodam textu qui est in Exodo, septuagintaduo cum angelorum tum dei nomina deducunt, quod nomen septuagintaduarum literarum, & Schemhamphoras, hoc est expositorium, uocant. Alii ulterius progredientes, ex singulis scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorum numerus, & quæ significant, sint nobis penitus ignota. Ex his igitur, pręter ea quę supra memorauimus, est nomen diuinæ essentiæ Eheie אהיה, quod Plato transtulit ὤν. Hinc deum uocant τὸ ὄν, alii ὁ ὤν. Est aliud nomen Hu הוא, reuelatum Esaiæ, diuinitatis abyssum innuens: quod Græci traduxerunt ταυτὸν, Latini idemipsum. Est & aliud nomen Esch, אֵשׁ à Mose receptum, quod ignem sonat: & est nomen dei Na נָא, in perturbationibus & molestiis inuocandum. Est etiam nomen Iah יָה, & nomen Elion עליון, nomen Macom מקום, nomen Caphu כפו, nomen Innon, יונן, & nomen Emeth אֱמֶת quod interpretatur ueritas: & est sigillum dei. Et alia duo nomina, Zur צור, & Aben אבן, quorum utrunq; solidam petram significat, & alterum illorū patrem cum filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius. Et extrahuntur multa nomina dei & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticam, Calculatoriam, & Notariacam, & Gimetriam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אגלא ex hoc S. scripturæ uersiculo: אתה גִבוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי hoc est,

Tu es fortis in æternũ deus. Similiter nomen Iaia יאיא, ex illo uerſiculo יהוה אלהינו יהוה אחד hoc eſt deus deus noſter deus unus. Similiter nomẽ Iaua, יאוא ex illo uerſiculo. יהי אור ויהי אור. hoc eſt, fiat lux & facta eſt lux. Similiter nomen Ararita אראריתא ex hoc uerſiculo, unum principium unitatis ſuæ, principium ſingularitatis ſuæ, uiciſſitudo ſua unum אחד ראש אחדותו ראש ייחודו תמורתו אחד Eſt & aliud nomen Hacaba הקבה extractum ex hoc uerſiculo, הקדוש ברוך הוא, hoc eſt, ſanctus benedictus ipſe. Similiter nomẽ Ieſu ישו cõperitur in capitibus iſtorum duorum uerſiculorum uidelicet, יביא שלוה ולו hoc eſt, Quouſq; ueniat Meſſiah: Et alius ינון שמו וית id eſt, permanet nomen eius. Similiter hoc nomẽ Amẽ אמן, ex hoc uerſiculo. אדני מלך נאמן id eſt, dominus rex fidelis. Quandoq; extrahuntur hæc nomina à finibus dictionum, ſicut idem nomen Amen ex hoc uerſiculo, לא כן הרשעים hoc eſt, non ſic impii, ſed trãſpoſitis literis. Sic in finalibus huius uerſiculi לי מה שמו מה id eſt, mihi quid? nomen eius quid? inuenitur nomen tetragrammaton: in his omnibus, litera ponitur pro dictione & litera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis ſingulatim, quemadmodum extrahuntur illa ſeptuaginta duo dei nomina, ex illis tribus uerſiculis qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus. ויסע ויבא ויט, primo & ultimo uerſiculis à dextra ad ſiniſtram conſcriptis, ſed medio cõuerſim à ſiniſtra ad dextram, ſicut in poſterioribus oſtendemus: & ſic quandoq; extrahitur dictio à dictione, ſiue nomen à nomine, per tranſpoſitionem literarum, ſicut Meſſiah משיח, ex Iiſmah. ישמח, & Michaël מיכאל. Ex מלאכי, Malachi. Quandoq; autem per alphabetariam cõmutationem, quam Cabaliſtę Ziruph צירוף uocant, ſicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur nomina. מצפץ, Mazpaz. כוזו, kuzu: nonnunq̃ etiam per numeri æqualitatem nomina commutantur, ut Matattron, מטטרון pro Sadai שדי utrunq; enim facit tercentum decem & quatuor. Eadem ratione nomen Iiai יאי, æquipollet nomini El אל per numeri æqualitatẽ, utrunq; enim facit triginta & unum. Atq; hęc ſunt arcana abſcondita de quibus diffi cilimum eſt adferre iudicium, & completam tradere ſcientiam: nec in ulla alia lingua, quàm in Hebraica intelligi & doceri poſſunt. Verum cum diuina nomina (ut ait Plato in Cratilo) habita ſunt à barbaris, q̃ habuerũt à deo ſine quo nullatenus quis capere poteſt ueros ſermones, ueraq; nomina, quibus deus nuncupatur, ideo de ipſis alia dicere non poſſumus, niſi quæ à deo ſunt nobis ſua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotẽtiæ ſacramenta atque uehicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, ſed ab ipſo ſummo deo, certo modo, pro ſuorum characterum immobili numero & figura ſempiterna ſtabilitate inſtituta, diuinitatisq; harmoniam ſpirantia, diuinaq; aſſiſtentia conſecrata: quare illa timent ſuperi, tremunt inferi, colũt angeli, pauent cacodęmones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur religio: quorum religioſa obſeruatio, deuotaq; cum timore ac tremore inuo

uocatio, uirtutem nobis magnam præstãt, deificamq; unionem, atq; etiam supra naturam mirabilium operum effectuumq; potentiam. Ideoq; nullis quidẽ illa ulla unquàm ratione fas est permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in suisipsis characteribus incorrupte conseruanda: & Zoroastes etiam uetat barbara & antiqua uerba mutari: nam ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba siue nomina, uel à diis primum, uel ab antiquitate, cuius initiũ haud facile scitur, uel à barbaris prodita sunt. Iãblichus quoq; similiter præcipit, ea non esse ex sua lingua in aliam transferenda, non enim eandem, inquit, mentem seruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaq; diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum diis conciliandi, atq; uniendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi: in Numerorum uolumine ait dominus: Ponant nomen meum super filios Israël, & ego benedicã eis. Iccirco diuinus Plato in Cratylo & in Philebo, diuina nomina uenerari iubet plusq̃ delubra statuasq; diuinas: quia expressior dei imago atq; uirtus sit in officio mentis, præsertim afflatæ diuinitus, quàm in manuum operibus reseruata. Verba itaq; sacra, nõ iam ex seipsis, quatenus uerba sunt, uim habent in magicis, sed ex occulta ui numinum per illa operante in animis eorum, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta dei uirtus per ea tanquàm per uehicula in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatissimos mores, & per inuocationes diuinorum facti sunt habitaculum dei, & capaces horum diuinorum influxuum. *Diuina nomina quo pacto ueneranda.* Quicunq; igitur diuinis his uerbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, rite utitur, mirifica multa & impetrabit & efficiet quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit, placidos facientia somnos
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

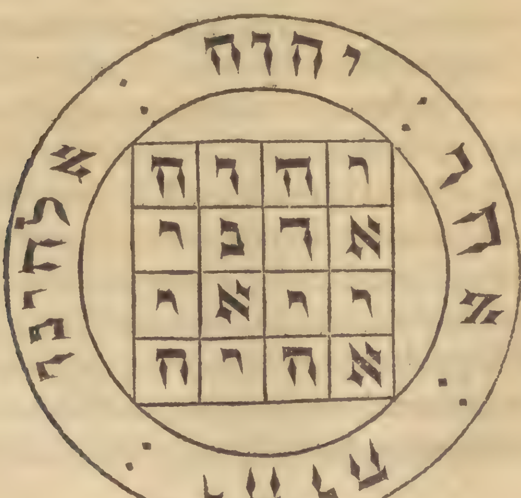
Quod Hebręorum antiqui doctores præ cęteris obseruarunt, qui uerbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiam demonstrarũt, tam animi quàm corporis morbos uerbis quibusdam mirifice curantes. Sic etiam legimus Orpheum cum esset unus ex Argonautis, tempestatem quandam sæuissimam uerbis quibusdam auertisse. *Orpheus.* Simili modo Apollonium, quibusdam uerbis secreto prolatis, puellam mortuam Romæ resuscitasse, & aliis à quibusdam uerbis manes Achillis euocasse, narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis urbibus, duo templa deæ quam Persicam uocabant, sacra, quorum in utroq; cum res diuina peragenda esset, uir magus ligna sicca super aram imponẽs, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam uerba ex libro quem manu tenebat pronũtiabat: quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flammam uidebantur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta medicinæ, quòd si scribatur hoc nomen

Abracadabra,uidelicet diminuēdo literam post literam,iuxta ordinem regressionis,ab ultima usq; ad primam,sicut hic ostenditur, quicunq; æger hemitriteo laborans,siue alia febri,hanc schedam alligatam & à collo suspensam gestauerit,ualere illi contra aduersam ualetudinem,morbumq́; paulatim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominum aduersas ualetudines,& quascunq; alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis,sacrum signaculū cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata dei nomina , sibi in quadrato sic subalternata,ut à summo in imum pariter alia quatuor sacratissima nomina siue diuinitatis sigilla emergant,quorum intentio in circunferentiali circulo contineť inscripta, à tergo aūt inscribiť nomen septiliterū Araritha, & circunscribitur illi sua interpretatio,hoc est,uersiculus à quo extractum est, quemadmodum hic depictum uides.

PARS ANTERIOR.

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hæc omnia fieri in auro puriſſimo, aut in uirginea membrana, tanquàm ſyncera, munda & immaculata, etiã incauſto ad hoc formato, ex fumo ſacrati cerei uel incenſi, & aqua ſacrata, atq; hæc ab actore purgato & expiato, infallibili ſpe & conſtanti fide, ad deum altiſſimum mente eleuata, ſi diuinam hanc obtinere debeãt ac præſtare poſſint uirtutẽ. Simili ratiõe contra terriculamenta & nocumẽta maloꝝ dæmonũ atq; hominũ, & contra quæcunq; adeunda pericula, ſiue itinerum, ſiue aquarum, ſiue hoſtium, ſiue armorum, modo quo ſupradictum eſt, inſcribunt hos characteres ab uno latere, בוווו : & hos à tergo, צמרב ה, qui ſunt capita & fines primorũ quinque uerſuum Geneſeos, & totius mundanæ creationis ſymbolum, eaq; ligatura aiunt hominem, modo firmiſſime ſperet in deum uniuerſitatis conditorem, fore omnium malorum emunem.

IN PARTE ANTERIORE. À TERGO.

Neque uero diffidat quiſpiam, mireturúe uerba ſacra, quibus deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum poſſe, ſiquidem experimẽto compertum eſt, ut ait Rab Coſta Ben Luca, plures alias res nõ phyſicas, poſſe quamplurimum: ſicuti experientia comprobatum eſt, digitum abortiui à mulieris collo ſuſpenſum, impedire conceptum, quamdiu collo illius hęſerit. Pręterea in uerbis quibuſdam ſacris & nominibus diuinis, uim eſſe magnam atq; diuinam, quæ ſit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoroaſtes, Orpheus, Iamblichus, Syneſius & Alchindus, & quiq; ſplendidiſſimi philoſophorum teſtantur, & Artephius magus atq; philoſophus, de uirtutibus uerborum atq; characterum ſingularem librum conſcripſit. Origenes ſplendidiſſimis quibuſq; philoſophis non inferior, adſerit contra Celſum, in quibuſdam diuinis uerbis mirandam latere uirtutem: & in libro Iudicum ait dominus: Nomen meum quod eſt Pele פלא, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, ſiue efficiẽs mirabilia. Verum autem dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum eſt, ſed ipſi ſoli deo, nec antè publicabitur (ut teſtãtur ſacrę literę) quàm diſpoſitio dei fuerit impleta. Habet tamen præterea deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen dei eſt apud nos (ut inquit Moſes Aegyptius) quod non ſit ſumptum ab operibus, & ſignificãs cum participatione, pręter ipſum nomen tetragrammaton, quod eſt ſanctum, ſignificans ſubſtantiam creatoris ſignificatione pura, in qua nihil aliud participat cum creatore deo: ideo dicĩtur nomen ſeparatum, quod ſcribitur & non legitur, neque exprimitur apud nos, ſed nominatur: & ſignificat ſecundum idioma ſupernum, quod eſt dei, & fortaſſis etiã angelorum. Simili modo ſunt etiã angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cætera autem illorum nomina, omnia ab officiis & operibus illorũ ſunt deciſa, quę non ſunt tantæ efficaciæ, ideóq; magi illos ueris ſuis nominibus cient, illis uidelicet cœleſtibus, quæ in literis ſanctis continentur.

Verũ dei nomẽ ſoli deo notũ eſt.

De influxu diuinorũ nominũ per ſingula media in hæc inferiora. Caput XII.

Summus creator & prima cauſa, & ſi omnia regit & diſponit, curã tamen exequendi uariis miniſtris diſtribuit, beneficis & maleficis, quos in Apocalypſi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocentes: de quibus alibi canit propheta. Moratur angelus domini in circuitu timẽtium eum, ut eripiat eos, & alibi deſcribit immiſſiones per angelos malos: Quodcunq; autem per angelos tanquam per miniſtros exequitur deus, idem etiam facit per cœlos & ſtellas, ſed tanquam per inſtrumenta, ut hoc modo omnia cooperentur in miniſterium: ut ſicut quælibet cœli portio, & quodq; aſtrum, certam terræ plagam locumúe, & tempus, & ſpeciem, & indiuiduum decernit: ſic etiam angelicã illius portionis aſtriq;

uirtutem, eisdem loco, tempori, speciei accommodare fas est. Unde Augustinus libro Quæstionum: Unaquæq; (inquit) res uisibilis in hoc mundo, angelicam habet potestatem sibi præpositam. Hinc Origenes in librũ Numerorum ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præsint exercitibus terrenis, regnis, prouinciis, hominibus, bestiis, animalium natiuitati & progressui, uirgultis, plantis, cæteris que rebus, eam uirtutem donantes, quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multo magis opus est angelis qui præsint operibus sanctis, uirtutibus & hominibus, ut ipsi qui semper uident faciem patris summi, recto ducatu possint conducere homines, & unumquodque etiam minutissimum ad locum suum, tanquam membra huius mũdi concinna, in quo deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissime disponens inhabitat, non contentus aut circunscriptus, sed continens omnia, sicut Iohãnes in Apocalypsi describit cœlestem illam ciuitatem, cui à duodecim portis præsident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine suscipiunt duodecies reuoluto, & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum, & agni: nam sicut in lege, in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctæ per Ezechielem descriptæ, inscripta erant nomina tribuum Israël, & dominabatur illis nomen quadriliterum: sic in Euangelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis, nomina apostolorum, qui stant pro tribubus Israël in ecclesia, super quos influit nomen agni, hoc est nomen Iesu, in quo est omnis quadriliteri uirtus: siquidem tetragrammus ille pater, dedit illi omnia. Ab angelis itaque suscipiunt cœli, quod influunt: illi autem à magno nomine dei & Iesu, cuius uirtus prima est in deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & consequenter in omnes cæteros ministros & instrumenta dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis. & resurgens ait: In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequũtur: ut ultra necessarium non sit quadriliterũ nomen, cuius tota uirtus trãslata est in nomen Iesu, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quòd nominando Iesum polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in uirtute illius facere possumus miracula: sed oportet illud inuocare in spiritu sancto, mẽte expurgata, & animo feruenti, ut adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maxime cognitione præuia, sine qua non fit exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniã cognouit nomẽ meũ. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interueniat autoritas, fauor, adsensus nominis Iesu. Hinc Hebræi & Cabalistæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post Christum in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorũ patres. Et iã experimẽto cõprobatũ est, nullũ malũ dęmonẽ, nullã inferorum uirtutẽ ex his quę

Iohan. 14.
Marc. 16.
Actu. 4.
Psal. 90.

uexant aut obſidẽt homines,poſſe huic nomini reſiſtere,quin uelint nolint genu flectãt,& obediant:quando nomẽ Ieſu debita pronũtiatione illis proponitur uenerãdum: nec ſolũ nomen ſed etiam illius ſignaculum crucẽ,pauent:nec ſolũ terreſtrium,cœleſtiũ,infernorum genua flectũtur,ſed etiã inſenſibilia ipſum reuerentur,& ad nutum eius contremiſcunt omnia,qñ ex fideli corde, ore ueridico,nomẽ Ieſu pronũtiatur,& crucis ſalutiferũ ſignum manus imprimunt innocentes. Neq; uero in uacuũ dixit Chrũs diſcipulis:
Mar.16. In nomine meo dęmonia eiiciẽt,& quę ſequunt:niſi uirtus quædã eſſet in nomine illo expreſſa,ſuper dæmones & infirmos,ſerpẽtes & uenena,& linguas,
Nominis Ieſu uirtus unde ſit. & huiuſmodi:quæ uirtus cũ inſit nomini illi,tũ à uirtute dei inſtituẽtis, tũ à uirtute illius qui hoc noĩe exprimitur,& à ui inſita ipſi uerbo.Hinc eſt, quòd cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eam, nonnunquam etiam mali & immundi homines, modo credant huiuſmodi diuinorum inuocationi, dæmones aſtringunt & alia quædam magna operantur.

De membris dei,& de eorum in noſtra membra influxu. Cap. XIII.

Mẽbra dei, quæ. LEgimus in uariis ſanctæ ſcripturæ locis,uaria dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra dei, uires quædam multiplices & ſimpliciſſimè in ipſo deo permanentes, per ſacra
Veſtimẽta dei,quæ. dei nomina inter ſe diſtinctæ:ueſtimenta autem dei & ornatus, ſunt tanquam uiæ quædam ſeu relationes,ſiue emanationes uel canales,per quas ſeſe diffundit:quarum fimbrias quoties mens noſtra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quemadmodũ de hęmorrhoiſſa
Luc.8 clamauit Ieſus:Tetigit me aliquis:nam ſenſi de me exire uirtutem. Sunt itaq; in deo hæc membra ſimilia noſtris: ſed membrorum noſtrorum ideæ & exemplaria, quibus ſi membra noſtra rite conformemus, tunc in eandem imaginem tranſlati, ueri efficimur filii dei, deoq; ſimiles, agentes & operantes opera dei. De membris itaq; dei multa in ſcripturis deprompta ſunt:nã
Cantic.7 de capite eius legitur in Canticis:Caput tuum ſicut Chermel,& comæ capi
Chermel qd. tis tui ſicut purpura regis: ſignificat autem hic Chermel, non montem il-
Oculi domini. lum in maritimis Syriæ, ſed uermiculum qui purpuram gignit.De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Pſalmis: Oculi domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum. Oculi eius in pauperem reſpiciunt, & palpebræ eius interrogant filios hominum. De ore etiam, & guſtu, & gutture, & labiis, & dentibus, legitur apud Eſaiam: Os meum non interrogaſtis. Et in Canticis: Guttur tuum ſicut uinum optimum.Dignum eſt uinum dilecto meo ad potandum, & cibus labiis & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam & nares, quibus (ut in lege ſæpe repetitur) odorat
Nares domini. ſacrificia in odorem ſuauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Eſaiam: Factus eſt principatus ſuper humeros eius. Brachium domini cui reuelatũ eſt:& regius uates canit: Manus tuæ domine

fecerunt me,& plasmauerunt me. Et: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram: hinc Psalmista ait: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in euãgeliis, ad quam collocabunt damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro Regum, quòd inuenerit deus Dauid uirum secundum cor suum. Habemus & in euãgelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana cõcepit, & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & nõ faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem: simili ratione & multiplicia dei uestimenta & ornamẽta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictũ meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam uero etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circundabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legitur gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamentis diuinis, non dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus dominus deus meus, qui docet manus meas ad præliũ, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, membra, artus, ac figuras, in nobis multis modis reseratas, ad latentium suarum uirtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruantia. Vnde dicunt Hebrçorum Mecubales, quòd si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum expiatumq; constituat, tunc illud latentis dei artus uirtutisq;, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriaque sedes euadit, ita, ut si circa id membrũ de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.

Dextera & sinistra, cor, pectus, dorsum, posteriora & facies, & cætera domini.

Hebræorum Mecubaliũ opinio.

Psal. 90

De diis gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus, quæ loca olim sacra fuerunt. Cap. XIIII.

POſuerunt philoſophi, quemadmodum ſuperius oſtendimus,
cœlos ac ſtellas eſſe diuina animalia,& animas eorum intelligē
tes,mentem participantes diuinam:& poſuerunt ipſis alias qui
dem præeſſe,alias uero ſubeſſe ſubſtātias ſeparatas,quaſi regen-
tes & miniſtrantes, quas uocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipſe
adſeruit,cœleſtes animas haudquaquam corporibus ſuis cohiberi,quemad-
modum animæ noſtræ corporibus noſtris, ſed ubiq; uelint eſſe,& ſimul dei
uiſione gaudere, & ſine ullo labore & ſolicitudine corpora ſua regere & mo-
uere,& una his mouēdis inferiora facile gubernare: iccirco eiuſmodi animas
deos uocitabant,& ſtatuerunt ipſis diuinos honores,precesq́; & ſacrificia de-
dicarunt eiſdem, & diuerſo cultu uenerabātur. Et hi ſunt dii,quibus attribu-
ti ſunt omnes populi, de quibus pręcepit Moſes in Deuteronomio inquiēs:
Ne fortè eleuatis oculis ad cœlum,uideas ſolem,& lunam,& omnia aſtra cœ
li, & auerſus adores ea & colas, quibus attributi ſunt oēs populi,qui ſub uni-
uerſo cœlo ſunt:uos autem tulit dominus tetragrammus,& eduxit de forna
ce Aegypti, ut haberet ſibi populum hæreditarium. Et in eodem uolumine
capite decimoſeptimo, ſolem & lunam & aſtra deos uocat. Et Hebræorū do
ctores,ſuper eo quod legitur in Geneſi, Abrahamū filiis concubinarum lar-
gitum eſſe munera,uidelicet Shemoth ſteltonia,hoc eſt,nomina aliena:Iſa
ac autem reliquiſſe hæredem omnium quæ poſſederat:dicunt,filios concu-
binarū in benedictione Abrahæ nō eſſe attributos deo tetragrammo & ſum
mo creatori,ſed alienis diis & numinibus:Iſaac autē & ſemen eius adſignatū
ipſi omnipotēti deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributum
alienis. Vnde improperatur illis in Deuteronomio, quia ſeruierunt diis alie
nis,& adorauerūt eos quos neſciebāt,& quibus nō fuerunt attributi. Quin &
Ieſus Naue poſt introductū populū in terram promiſſionis,& ſuperatos ho
ſtes,& diſtributas ſortes poſſeſſionū Iſraël,optionē dedit populo,ut eligerēt
numen quod colerent,inquiens: Optio uobis datur eligere hodie quod pla-
cet, cui ſeruire potiſſimū debeatis, utrum diis quibus ſeruierūt patres ueſtri
in Meſopotamia,an diis Amorrhæorum,quorum terrā habitatis:Reſponden
te autē populo, ſeruiemus dn̄o tetragrammo, & ipſe erit deus noſter,dixit il
lis Ieſus: non poteritis:quia dn̄s deus tetragrāmus ſanctus & fortis & æmula
tor eſt. Perſeuerāte autē populo ut ſeruirent tetragrāmo,ait illis: Teſtes uos
eſtis,qa ipſi eligeritis uobis dn̄m ut ſeruiatis ei: auferte ergo deos alienos de
medio ueſtri,& inclinate corda ueſtra ad dominū deum Iſraël. Erexitq́; lapi
dem pręgrandē,dicēs:Lapis iſte erit uobis in teſtimoniū, ne fortè poſtea ne
gare uelitis,& mētiri dn̄o deo ueſtro. Erāt itaq; dii quibus attributæ erāt cęte
ræ gētes, ſol & luna,duodecim ſigna,cęteraq; corpora cœleſtia,diuinaq; opi
ficia:nō tamen ſecundū quòd corpora,ſed quatenus eis inhęret anima,uni-
uerſaq; militia cœli,& quā uocat Hieremias reginā cœli,hoc eſt,uirtutē qua
cœlū regit,uidelicet animā mūdi,de qua inqt Hieremias: Filii colligūt ligna,

& patres succendunt ignem,& mulieres conspergunt adipem,ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginę,cæterarumq; cœlestium animarum cultus Dulię,illis prohibitus erat:sed Latriæ tantum,quem qui adhibuerũt, reprobati sunt à domino. Nomina uero istarum animarum , deorum'ue in pręcedẽtibus narrauimus. Verum quibus regionibus,& populis, & urbibus, tanquam proprii, & tutelares dii adscripti fuerint,partim referũt nobis Origenes,Tertullianus,Apuleius,Diodorus,& pleriq; alii historici:Coluerunt itaque singuli populi propriis ceremoniis, suos deos: Beotii,Amphiaraum: Aphri,Mopsum:Aegyptii,Osirim & Isidem:Aethiopes,qui Meroẽn habitant,Iouem & Bacchum:Arabes,cum Baccho Venerem:Scythę,Mineruã: Naucratitæ,Serapim:Syrii Atargatẽ:Arabes, Diapharen:Aphri, Cœlestũ: Norni,Tibelęnum. In Italia quoq;, municipali cõsecratione Crustumẽsiũ deus erat,Deluentinus:Narnensiũ,Viridianus: Aesculanorum,Aucharia:Volsinensium,Nursia:Otriculanorum,Valentia:Sutrinorum,Nortia:Phaliscorum,Curis cum primis celebres fuere. Coluerũt summa ueneratione Latii,Martẽ: Aegyptii,Isidem:Mauri,Iubam:Macedones,Cabirum:Pœni,Vranũ: Latini,Faunum:Rhomani,Quirinum:Sabini Sangum:Athenæ,Mineruam:Samos,Iunonem:Paphos,Venerem:Lemnos,Vulcanum:Naxos,Liberũ:Delphis,Apollinem,& quos canit Ouidius in Fastis:

Variarũ gẽtiũ uarij tutelares dij.

Pallada,Cecropidę:Minoia Creta,Dianam:
Vulcanum,tellus Hypsipylęa colit:
Iunonem,Spartę:Pelopeiadesq; Mycenæ,
Pinnigerum:Fauni Menalis ora caput:
Mars,Latio uenerandus erat:quia præsidet armis.

Colebant Saturnũ,Carthaginienses & Leucades:Iouem,Creta,Pyreus,Homole,Ida,Elis & Libya,ubi eius erat oraculum:Epirus,Latium,Gnidus,Lyciæ,Pisa Macedoniæ: Martẽ,Thermodonii, Scythæ,& Thracia:Solem, Scythæ unicum deum uenerabãtur,equum illi immolantes:eundemq; colebãt Heliopolitæ,Assyrii:& sub Apollinis nomine Rhodii, & Hyperborei,& Milesii:Erantq; sibi sacri Parnasus,Phaselus,Cynthus,Soractę montes,atq; Delos,Claros,Tenedos insulæ & Mallois locus in Lesbo, & Grynęum nemus, seu opidum : Præterea Patara, Chrysa , Tarapnas, Cyrrha , Delphi, Arrephnia,Entrosi, Tegyra ciuitates. Erãt etiã illi sub Bacchi & Dionysii noĩe sacrata,Thebę & Naxos insula,Nisa urbs Arabię,Callichoros fluuius Paphlagonię:Itẽ Parnasus & Cytheros mõtes Beotiæ, in quibus alternis annis Bacchanalia fiebãt,etiã Thamaritæ populi,Hircanis uicini,propriis sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrii primi omnium induxerunt,deinde Paphii in Cypro,& Phœnices,& Cytherei:quos,Agęo autore,secuti sunt Atheniẽses. Apud Lacedæmonios colebatur Armatha : & Delphis, Venus Epytibia. Colebatur etiam à Cois,& in Amatho Aegei maris insula,& in Mẽphi urbe Aegypti,& in Gnido,& Sicilia,& Idalio nemore,& Hypępa urbe,&

Eryce Siciliæ monte,& Calydonia,& Cyrene, & Samis: nullumq́;(Ariſtotele teſte) ueterum deorum numen propè maioribus ceremoniis frequentioribusq́; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maxime colebant, Teutatem illum appellãtes: præterea Arcades & Hormopolitæ, Aegyptii & Mẽphitæ. Lunã ſub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat,& in Epheſo illi laudatiſſimum templum erat,& in Mycena poſt occiſum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreſte raptum eius ſimulacrum, mutato ſacrorum ritu, prope Ariciam culta eſt: colebatur etiam à Magneſiis Theſſaliæ populis,& in Piſa Achaiæ urbe,& in Tybure,& Auẽtino Rhomano monte,& in Perga Pamphyliæ oppido,& in Agras Atticæ regione,& Carenus populus Lunam ſub maſculo ſexu coluiſſe legitur. Erant & reliquorum numinum ſacra, ut Palladi quæ & Minerua ſacræ erant Athenæ, & Pyreus & Aracynthus mõtes, Tritones fluuius, & Alcomeneum Bœotiæ oppidũ,& Neo una Cycladum inſula. Cereris ſacra loca ſunt Eleuſis Attica, Enna & Catana: urbes Siciliæ,& Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno inſula,& in Imbros inſula Thraciæ, & Theraſia inſula Vulcano ſacra, etiamque Sicilia. Veſta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam tranſtulit, eidem'que tribuuntur Phryges, atque Ida & Dindymus Phrygiæ mõtes,& Reatum Vmbriæ oppidum. Item Berecynthus mons,& Peſſinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Proſenna, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos inſula, & Phaliſci populi. Neptuno ſacra erat Orcheſtus urbs Bœotiæ, & Tenarus Laconiæ promontorium, & Trœzenii populi,& urbs in Neptuni tutela erant. Huiuſmodi ergo erant dii gentium, qui præſidebant & dominabantur illis, quos Moſes ipſe in Deuteronomio ſuo nuncupat deos terræ, quibus attributi ſunt omnes populi, non alios ſignificans, quàm cœleſtia ſydera illorumq́; animas.

Quid de animabus cœleſtibus noſtri ſentiunt Theologi. Cap. XV.

Eſſe igitur cœlos corpora'que cœleſtia animata, animabus quibuſdam diuinis, non modo poëtarum philoſophorum'que ſententia eſt, ſed etiam ſacrarum literarum catholicorumq́; adſertio: nam & Eccleſiaſtes animam cœli deſcribit: & Hieronymus ſuper eodem hanc expreſſe fatetur: ſimiliter Origenes in ſuo libro de principiis, ſentire ſe ſcribit cœleſtia prorſum corpora eſſe animata, quoniam à deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum conſentaneum eſt, ſcriptum enim eſt: Mandatum ego ſtellis iniunxi omnibus: Quinimò ab peccati labe non ſeiungi ſtellas omnino conſenſiſſe aduertitur Iob, ita enim legitur: Stellæ quoque in conſpectu eius mundæ non ſunt, id quod ad corporis fulgorem utique referri non poteſt. Proinde corpora cœleſtia eſſe animata, etiam ſentit Euſebius Pamphilus in ſolutiõibus theologicis, atque Auguſtinus in Enchiridio. Ex recentioribus uero Alber-

tus Magnus, in libro de quatuor coæquęuis, & Thomas Aquinas in libris de Spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus ſuper ſecundo Sententiarum, quibus accedit uir doctiſſimus Nicolaus Cuſanus Cardinalis. Sed & ipſe Aureolus hæc ſtrenua diſputatione conuincit, qui nec inſuper alienum fore arbitratur, cœleſtia corpora Duliæ cultu uenerari, earundem'que ſuffragia auxilia'que implorare: cui etiam Thomas ipſe annuit, niſi impediret hunc ritum idololatriæ occaſio. Quin & Plotinus aſtruit, quod uota cognoſcunt noſtra, exaudiunt quoque. Quod ſi quis iſtis omnino aduerſari uelit, & tãquam ſacrilega dogmata habere, is audiat Auguſtinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro ſecundo contra Gentiles, & in Quodlibetis, & Scotum ſuper Sententias, & Guilielmum Pariſienſem, in Summa de uniuerſo, unanimiter reſpondentes, corpora cœleſtia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur, quòd ipſæ animæ in ſphæris & ſtellis collocentur, & ueluti dii gentium quiſque ſuis præſideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur ſanè intelligentibus.

De intelligẽtiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorum'que cognomentis uariis, deq; infernis & ſubterraneis dæmonibus. Caput XVI.

NVnc conſequenter de intelligentiis, ſpiritibus & dæmonibus nobis eſt diſſerendum. Eſt autem intelligentia, ſubſtantia intelligibilis, libera ab omni craſſi putreſcibiliſq; corporis mole, immortalis, inſenſibilis, cunctis adſiſtens, cunctis influens. Atque eadem eſt omnium intelligentiarum, ſpirituum, dæmonum'que natura. Dico aũt dęmones hic non illos quos diabolos uocamus, ſed ſpiritus ſic uocatos ex uocabuli proprietate, quaſi ſcientes, intelligentes & ſapientes. Horum uero ſecundum magorum traditionem tria genera ſunt, quorum primos ſupercœleſtes uocant, atq; mentes à corpore penitus ſeiunctas, & quaſi intellectuales ſphæras, deum unum tanquam ipſorum firmiſſimam ſtabiliſſimamq; unitatem ſiue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participationem quãdam: quia ſemper ſunt deo pleni, diuinoq; nectare ebrii. Hi circa unum deum ſolum uerſantur, nec mundi corporibus præſunt, nec inferiorum miniſtrationi adaptantur, ſed ſuſceptum à deo lumen inferioribus ordinibus influunt, ſinguliſq; ſingula officia diſtribuunt. Hos ſecundo ordine proxime ſequũtur cœleſtes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, ſcilicet ultra diuinum cultũ mũdi ſphæris accommodatos, unicuiq; cœlorum & ſtellarum præſidentes, unde eos in totidẽ diſtribuũt ordines, quot in mũdo ſunt cœli, & quot in cœlis ſunt ſtellæ: & uocabãt alios Saturnios, q̃ pręeſſent cœlo Saturni & ipſi Saturno: alios Iouios, qui præeſſent cœlo Iouis & ipſi Ioui; ſimiliter pro aliarum

Intelligẽtia quid.

Dæmones hic, qui ſint & quot illorum genera

ſtellarum tam nomine quàm uirtute uarios dæmones cognominãt:& quia ueteres aſtrologi quinq; ſupra quinquaginta adſerebant motus,hinc totidẽ illis adinuenerunt intelligentias,ſiue dæmones: poſuerũt quoq; in cœlo ſtellato dæmones qui præeſſent ſignis, & triplicitatibus,& decanis, & quinariis, & gradibus, & ſtellis: nam licet unicuiq; orbi ſtellarũ unam ſolam intelligẽtiam tota ſchola philoſophorum etiam Peripateticorũ adſignet, tamen cũ unaquęq; ſtella & cœli particula ſuam propriam & differentem habeat uim & influxum,neceſſe eſt ut & ipſa ſuam habeant præſidentem intelligentiam quæ uim conferat & agat.Poſuerunt itaq; duodecim dæmonum principes, qui præeſſent duodecim ſignis zodiaci, & triginta ſex, qui præeſſent totidẽ decuriis,& ſeptuaginta duos,qui præeſſent totidem cœli quinariis, & hominum linguis & gentibus,& quatuor qui præeſſent triplicitatibus & elementis,& ſeptem totius mundi gubernatores,iuxta ſeptem planetas,& poſuerũt omnibus nomina,& ſignacula, quos uocãt characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & ſculpturis ſuis,deſcribendo ea in ſuarũ operationum inſtrumentis,imaginibus,laminis,ſeculis,annulis,chartis,cereis,& eiuſmodi,ut ſi quando operabantur ad ſolem, inuocabant per nomina ſolis,& per nomina dæmonum ſolarium,& ita de cæteris. Tertio ponunt dæmones quaſi miniſtros,ad ea quæ ſunt in inferioribus diſponenda, quos Origenes uocat inuiſibiles quaſdam uirtutes, quibus ea quæ ſunt ſuper terram diſponẽda credita ſunt: ſępe enim nemini conſpicui,itinera & negotia noſtra quæcunq; dirigunt,ſæpe etiam pręliis interſunt, clandeſtiniſq; ſubſidiis optatos amicis præbent ſucceſſus,quippe conciliare proſpera, infligere aduerſa,pro libito poſſe dicuntur.Illos ſimili modo in plures ordines diſtribuũt,ut alii ignei,alii aquei,alii aërei,alii terrei,quæ quidem quatuor dæmonum ſpecies,iuxta quatuor cœleſtium animarum uires,mentem,rationem,imaginationem,naturam ſcilicet uiuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœleſtium animarum mentem ſequuntur, unde ad ſublimiora contemplanda concurrunt. Aërei autem rationem ſequuti,rationali fauent potentiæ,eamq; à ſenſuali uegetabiliq; quodammodo ſegregantes,ſeruiunt igitur uitæ actiuę,quemadmodum ignei contemplatiuę: Aquei uero imaginationem ſenſumq; ſequuti,uitæ ſeruiunt uoluptuoſę: Terrei naturã ſequuti,uegetali naturæ fauẽt.Præterea diſtinguunt etiam hoc dæmonũ genus,in Saturnios & Iouiales, iuxta ſtellarum cœlorumq; nomina. Præterea alios eſſe orientales,alios occidentales,alios meridionales,alios ſeptentrionales. Denique nulla mundi pars eſt propria horum dæmonum adſiſtẽtia deſtituta,non quia ibi ſolum ſunt, ſed quia ibi maxime regnant, ſunt enim ubique,quamuis alii alibi potiſſimum operantur atque influunt. Neq; uero ita intelligenda hæc ſunt, quaſi influxibus ſyderum ſubiecti ſint, ſed ut reſpondeant ſupramundano cœlo, à quo præcipue omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet,unde ſicut uariis ſtellis, ſic etiam uariis locis, &

Dæmonũ numerus & officia.

Dæmonũ diſtinctio.

temporibus hi dæmones adaptantur: non quod tempore aut loco coartentur, quemadmodum nec corporibus quibus præsides statuũtur, sed quia sic sapientiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atque patrocinãtur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios uocãt syluestres, alios montanos, alios campestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Amadryades, Potamides, Hinnides, Agaptæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Pareæ, Musæ, Aonides, Castalides, Heliconides, Pegasides, Mçonides, Phebiades, Camœnæ, Charites, Genii, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superum, alii semideos deas'ue. Horũ aliqui hominibus ita proximi familiaresq́; sunt, ut etiam perturbationibus afficiantur humanis, quorũ instructione putat Plato homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestiæ nonnullæ nobis propinquiores, ut simiæ, canes, elephantes: mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorum & Noruegiorum scripserunt, testantur uarii generis dæmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq́;, quorũ corpora gignãtur & intereant: uita tamẽ longæuos. Aegyptiorũ opinio est Platonicorũq́; præsertim à Proclo cõprobata, Plutarchus quoq; & Demetrius philosophus Aemylianusq́; rhetor, idem affirmant: testantur enim, ex multis sui temporis prodigiis, Pana magnum dæmonem, pluresq́; alios eiulasse primum, deinde etiam obiisse. Horum itaque dęmonum tertii generis, ut Platonicorum sentẽtia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cœlo sunt stellæ: totidem quoq; quot stellas cœlum ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones, uerum dæmonum bonorum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum, nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de centum ouibus: alii duntaxat nouẽ partes putant, iuxta parabolam de decem drachmis: alii æqualem cum hominibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit: constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum dei. Et de numero eorum multi multa scripsere: Verum recentiores theologi secuti magistrum sententiarũ, Augustinum & Gregorium, facile se absoluunt, dicentes, quòd bonorum angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contra respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologi, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum siue tenebrosum, quos uocãt Platonici desertores angelos, scelerum & impietatis ultores, iuxta iustitiæ diuinæ sanctionem: uocantq́; malos dæmones & spiritus nequam: quia etiam ultrò plerunq; lædunt atq; nocẽt: horum etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elementorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntq́; ipsis reges, & princi

pes,& præſidentes,& eorundem nomina. Ex his præſunt cæteris quatuor re
ges nocentiſſimi,iuxta quatuor mundi partes:ſub his alii plures dominãtur
principes legionum, multi quoq; priuatorum officiorũ. Hinc Gorgones,
ſtatenoctæ,furiæ. Hinc Cteſiphone,Alecto,Megera,Cerberus: De hoc dæ
monum genere inquit Porphyrius:Locum incolũt terræ uicinum,imò in-
tra ipſam terram. Nullum eſt malum quod perpetrare non audeant. Habẽt
omnino uiolentum & male ſanum morem:ideoq́; uehementes repentinaſ-
que inſidias plurimum machinantur moliunturq́;: ac dum agunt incurſio-
nes,partim latere ſolent, partim uero inferre uiolentiam, omnibusq́; rebus
inique diſcorditerq́; factis,admodum delectantur.

De eiſdem iuxta theologorum ſententias. Caput XVII.

Angelorum diſtinctio triplex.

THeologi uero noſtri cum Dionyſio ſimiliter ponunt triplices
angelorum diſtinctiones:harum quamlibet in tres diuidũt or-
dines,ut uidelicet ſint tres diſtinctiões,nouem ordines:has uo-
cant hierarchias,illos appellant choros:quos & Proclus noue-
nario numero diſtinguit. Ponunt itaq; in ſuperiori hierarchia Seraphim,
Cherubim, Thronos,tanquam ſupercœleſtes dæmones,diuinæ prouidẽtię
ordinem contemplantes:primi,in dei bonitate:ſecundi, in eſſentia dei tan-
quam forma:tertii,in ſapientia. In media hierarchia ponunt Dominatiões,
Virtutes & Poteſtates,tanquam mundanos dæmones, ad mundi guberna-
tionem concurrentes:horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur:
ſecundi adminiſtrant cœlos,nonnunquã ad miracula facienda conſpirant:
tertii arcent quæ diuinam legem perturbare poſſe uidentur. In inferiore au
tem hierarchia ponunt principatus,archangelos & angelos, quos etiã Iam-
blichus numerat:hi tanquam dæmones miniſtri,ad inferiora curanda deſcẽ
dunt:horum primi curant publica, principes & magiſtratus, prouincias &
regna,ſinguli ſingula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Per-
ſarum reſtitit mihi uiginti uno diebus,& Ieſus filius Sirach teſtatur unicuiq;
genti præpoſitum eſſe rectorem angelum: quod etiã indicare uidetur Mo-
ſes Deuteronomii cantico inquiens:Cum diuideret excelſus gentes,ſtatuit
eorum terminos ſecundum numerum angelorum dei. Secundi ſacris inter-
ſunt, diuinum cultum circa ſingulos homines dirigũt, precesq́; hominum
& ſacrificia coram diis offerunt: Tertii minora quæq; diſponunt, ac ſinguli
ſingulis cuſtodes adſunt. Suntq́; ex ipſis etiam qui minutiſſimis herbis & la-
pillis,& omnibus inferioribus uirtutem ſubminiſtrãt,quibus multa cũ deo,
multa cum hominibus ſunt communia,ſuntq́; mediantes miniſtri. Verum

Athanaſii de angelis opinio.

Athanaſius præter Thronos,Cherubinos,Seraphinos deo proximos,illũq́;
indeſinentibus hymnis,& irrequieta laude magnificantes,& pro noſtra ſalu
te orantes, ſeptem alios nuncupat ordines: quos communi uocabulo uo-
cat militiam cœli. Horum Primus eſt ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui
locutus eſt Danieli inquiens: Veni ut docerem te quæ uentura ſunt populo

tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo tutelaris, de quo etiam in Daniele legitur: Ecce Michaël unus de Principibus uenit in adiutoriũ meum. & ibidem: In tempore illo consurget Michaël Princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiam Raphaël ille qui duxit & reduxit Tobiam Iuniorem. Post hunc est ordo Procuratorius, cuius mẽtio est in libro Iob, ubi legitur: si fuerit pro eo angelus loquẽs, deprecabit̃ dominum, & placabilis ei erit: & de eisdem exponitur etiam quod scriptum est Ecclesiastici decimo sexto capite circa finem: In iudicio dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominum ipsarum distinxit partes illorum, & initia eorum in gẽtibus suis: ornauit in æternum opera illorum, nec esurierunt nec laborauerunt, & non destiterunt ab operibus suis, unusquisq; proximum suum nõ angustiabit usq; in æternum. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nonne omnes sunt administratorii spiritus, missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris, de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus domini, & percussit in castris Assyriorũ centũ octogintaquinq; milia. Hunc subsequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinũ Abrahæ. & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adsistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filii olei splendoris, qui adsistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupantq;: nam supremo loco sunt quos uocant היות הקדש id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos deus אהיה essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim אופנים id est formæ, seu rotæ, per quos deus יהוה chaos distinguit: Tertio loco sunt Aralim אראלים angeli magni fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronuntiatus, siue tetragrammus cum he coniuncto. היהוה formam fluxę materię ministrat: Quarto loco sunt Hasmalim חשמלים, per quos El אל deus, corporũ effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim שרפים, per quos deus Elohim Gibor אלהים גיבר elemẽta depromit. Sextus Malachim מלאכים, id est angelorum, per quos deus Eloha אלוה metalla producit: Septimus Elohim אלהים id est dii, per quos deus tetragrammus Sabaoth יהוה צבאות producit uegetabilia: Octauus Bne elohim בני אלהים, id est filii deorum, per quos deus Elohim Sabaoth אלהים צבאות procreat animalia: Nonus & infimus Cherubim כרובים, per quos deus sadai שדי genus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus Issim אישים id est heroës, uiri fortes, & beati, per quos deus Adonai ארני prophetiam largitur.

Tutelaris ordo. *Procuratorius ordo.* *Ministerialis ordo.* *Auxiliaris ordo.* *Animarum receptiuus ordo.* *Adsistentium ordo.* *Hebræi angelorũ ordines quõ numerẽt.*

De ordinibus malorum dæmonum, eorundẽq; casu, & naturis uariis. Cap. XVIII.

Svnt etiam ex theologorũ ſchola qui malos dæmones in nouẽ gradus diſtribuunt, ueluti ipſis nouem angelorum ordinibus
Primus dæmonũ ordo. aduerſantes. Horum itaque primi ſunt, qui pſeudothei, hoc eſt falſi dii nuncupantur, qui dei nomen uſurpantes, pro diis coli uolunt, ſacrificia & adorationes expetunt, ſicut dæmon ille qui ait ad Chriſtum: Si cadẽs in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: oſtendens illi omnia regna orbis terrarum, atque horum princeps eſt ille qui dixit: Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & ſimilis ero altiſſimo. qui ideo uocatur Beelzebub, hoc eſt, uetuſtus deus. Hos ſecundario ſequuntur ſpiritus mẽda
Secundus. ciorum, cuiuſmodi fuit ille, qui egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore prophetarum Achab: & horum princeps eſt ſerpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus eſt, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in euangeliis, quæ Pythonem habebat in uentre. Hoc ergo dæmonum genus ſeſe oraculis immiſcet, & diuinationibus & prædictionibus hominibus illudit, quo
Tertius. uſque decipiat. Tertio ordine ſunt uaſa iniquitatis, quæ & uaſa iræ dicuntur: hi ſunt inuentores malorum, omniumq́; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit: ex ipſis enim omne ſcelus, malitia & deformitas procedit, de quibus in Geneſi in benedictionibus Symeon & Leui ait Iacob: Vaſa iniquitatis in habitationibus eorum, in
Pſal. 7. conſilium eorum non ueniat anima mea: quos Pſalmiſta uocat, uaſa mor-
Eſa. 13 tis, Eſaias uocat uaſa furoris, & Ieremias uocat uaſa iræ, Ezechiel uaſa inter-
Iere. 50 fectionis & interitus: & princeps eorum Belial, quòd interpretatur ſine iugo ſiue inobediens, præuaricator, & apoſtata, de quo Paulus ait ad Corinthi-
2. Cor. 6 *Quartus.* os: Quæ conuentio Chriſti ad Belial? Sequuntur quarto ultores ſcelerum
Quintus. & princeps eorum Aſmodeus, uidelicet faciens iudicium. Poſt hos quinto ordine ueniunt præſtigiatores, qui imitantur miracula, & inſeruiunt Cacomagis & maleficis, & ſeducunt populum in miraculis ſuis, ſicut ſerpens Euã ſeduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypſi ſcriptum eſt, quòd ſeducit uniuerſum orbem, faciens ſigna magna, & ignem de cœlo deſcendere in terram in conſpectu hominum, ſeducens habitantes in terra, propter
Sextus. ſigna quæ data ſunt illi facere. Sexto ſeſe offerunt aëreæ poteſtates: hæ ſe miſcent tonitruis, fulminibus & fulgori, corrumpentes aërem, peſtilẽtias & alia mala inducentes: è quorum numero ſunt, quos narrat Apocalypſis quatuor angelos, quibus datum eſt nocere terræ & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorũ dictus Meririm: hic eſt dęmon meridianus, ſpiritus æſtuans, & dæmon furens in meridie, quẽ Paulus ad Epheſios uocat principem poteſtatis aëris huius, & ſpiritum qui operatur in filios diffidentiæ. Septimam manſionem tenent furiæ, ſeminatrices malorum,
Septimus. & diſcordiarum, & bellorum, & uaſtationum: quorum princeps in Apocalypſi uocatus eſt Græce Apollion, Hebraice Abaddon, hoc eſt exterminãs
Octauus. & uaſtans. Octauo loco ſtant criminatores ſiue exploratores, quorum prin

ceps Astaroth,hoc est,explorator, Græcè dictus diabolus, hoc est criminator uel calumniator, qui in Apocalypsi uocatur accusator fratrum nostrorum,accusans illos ante cõspectum dei nostri die & nocte. Porrò ultimum locum habent tentatores siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt,quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimiter astruunt in hoc infimiori mundo uagantes omnibus infensos,quos iccirco diabolos uocant,de quibus ait Augustinus libro primo de Incarnatiõe uerbi ad Ianuarium inquiens: De diabolo quoque & angelis eius contrariis uirtutibus ecclesiastica prædicatio docuit,quoniam sint quidem hęc:quæ autẽ sint,aut quomodo sint,non satis clare disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio,quòd angelus fuerit iste diabolus,& apostata effectus, quãplurimos angelorum secũ declinare persuaserit,qui & nũc usq; angeli ipsius nuncupantur. Hos tamen Græcia non omnes damnatos putat,nec hos quidem omnes esse ex proposito malos,sed quòd ab condito æuo rerum dispẽsatio ea sit ratione instituta,ut illis animarum peccatricum carnificina delegata sit. Cæteri theologi dicũt,nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos & deiectos: quorũ casum non solum nostri & Hebræorũ theologi docent,sed etiam Assyrii, Arabes,Aegyptii & Græci suis dogmatibus cõfirmãt. Pherecydes Syrus casum dæmonũ describit,& Ophin,hoc est,serpentem dæmoniacũ, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro,& Homerus sub nomine Atarum suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore,Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoq; dæmones multoties casum suum confessi sunt. Hi itaq; deiecti in hãc uallem miserię,partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis oberrant:alii lacus,fluuios & æquora habitant:alii terras, terrestria territant, & qui puteos & metalla effodiunt,inuadunt:hiatus terræ prouocant,montium fundamẽta concutiunt,nec homines modo,sed & animalia uexant:alii solo risu & illusione contenti,fatigare eos potius student quàm nocere: alii ultra proceritatem giganteo corpore sese sustollentes, nũc sese accliuos ad pygmęorum paruitatem submittentes, & in uarias figuras sese uertentes, homines inani terrore perturbant:alii mendaciis student & blasphemiis, qualem unum in tertio Regum libro legimus, inquientem: Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum Achab. Pessimum autem dæmonum genus eorum,qui obsident itinera, irruentes transeuntibus, gaudent bellis & effusione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorum metum per uiam illam transire iam nullus audebat. Iam uero nocturnos,& diurnos,& meridianos dæmones scriptura cõmemorat:& alios nequitię spiritus uariis uocabulis describit,quales apud Esaiam legimus,Onocentauros,ericios,pilosos,Sirenes,lamias,ululas,stru

Apo. 12.

Dæmonũ uaria studia.

3.Reg.22

Esa.34.

thiones:& in Psalmis,aspides, basiliscos,leones,dracones:& in euãgelio scorpius legitur & mammoma,& princeps huius mũdi, & rectores tenebrarum, quorum omnium princeps Beelzebub, quem scriptura prauitatis principem appellat. Porphyrius illorum principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur:tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis,aëre, aqua,terra uersatur, perniciosissimus dæmon : unde etiam quæ in illis tribus elementis plurimum potest Proserpina,illorum princeps est, quod & ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurea,itemq́; triceps,missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq́;,trinaq́; signa,
Quæ terna & simulacra fero, terræ,aëris,ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Originis placitum de dæmonibus. Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circundari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionem eodem curriculo quo in carnem uenerunt,ad dei uisionem postliminio redeant,liberati tunc etiamnum æthereis & aëreis corporibus:tunc que genua deo curuanda omnia,cœlestium,terrestrium & infernorum,ut sit deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Ireneus probat Iustini martyris sententiam,qui dixerit:Satanam nusquã ausum dicere blasphemiam aduersus deum, priusquàm aduenisset in terras dominus,eo quod nõ dum cognosceret damnationem suam. Esse autem plerosq; ex lapsis dęmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pauli eremitæ historia, ab Hieronymo conscripta,& per ecclesiam canonicis horis uenerata:atq; ex Brandani legenda, ita edocti, illorumq́; preces exaudiendas uel hoc argumento adserunt, quòd in euangeliis legitur,Christum exaudisse preces dæmonum, ac concessisse illis quòd ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam psalmus septuagesimus primus secundum nostrã supputationem,secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus, ubi nos legimus coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent:ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur:Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem,hoc est aërei spiritus cum adorabũt, ut Cabalistæ adserũt: & inimici eius puluerem lingent:quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur : Terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ. & alibi dicit propheta : Quia puluis terræ panis eius. *Dæmones an saluandi.* Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant, quod etiam sensisse constat Originem.

De corporibus dæmonum.

Caput XIX.

De corporibus dæmonum magna est recentiorum theologorũ cum philosophis dissentio: nam Thomas adfirmat angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quãdoq; corpora, quibus mox exuãtur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones aërea atq; ignea dicuntur animalia: quia corporum aëreorum natura uigent, nec per mortem dissoluuntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendũ aptius quàm ad patiendum. Idem astruere uidetur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq́; aëris parte formata, ad agẽdum idonea, non ad patiendum: eaq́; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in aëris crassioris qualitatem, ut etiam igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dæmonibus modo, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues & aëreos atque puros. Cõsentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: siquidẽ in libro de dæmone Socratis, Genus aliud augustius (ait) dæmonũ, qui semper à corporeis cõpedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verũ Psellus Platonicus & Christianus, dæmonum naturam non putat esse sine corpore: nõ idem tamen angelicum & dæmonicum corpus, nã illud omnis expers materiæ: Dæmonicum uero quodammodo materiale sicut umbrarum corpora, & subiectum passioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuas cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet spiritale corpus sit, maxime tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectũ, coit rursum recreatq́;, sicut aër & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timẽt aciẽ ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergiliũ Sibylla ait Aeneæ:

Tuq́; inuade uiam, uaginaq́; eripere ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensem consecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantum constat, sed uisum non patitur, quos igneos & cœlestes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis aërisq́; mixtione contemperatum, unde ætherei & aërei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nũcupantur, eosq́; iam magis conspicuos, nostrisq́; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorum, ex purissimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere uisibilia, nisi diuinitus speciem suam offerant: filis adeo texta sunt splẽdidis & usq; adeò tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant, & splẽdore reuerberent, & subtilitate frustrentur, de quibus Chalcidius ait: Aetherei aëreiq́; dæmones, quia corpora eorũ neq; tantũ ignis habent ut sint perspicua, neq; tã- *Varia dæmonicorũ corporũ genera*

tum terræ, ut soliditas coꝝ tactui renitatur, totaq́; coꝝ compago ex ætheris serenitate & aëris liquore connexa, indissolubilē coagmentauit superficiem Reliqui dæmones neq; ita probabiles, neque ita incommodi, nec inuisibiles semper, interdum conspicui, in diuersas conuertūtur figuras, exanguiū quoque simulachroꝝ umbraticas formas induūt, obesi corporis illuuiem trahētes: habentq́; nimiam cum sylua (quā malignā animā ueteres uocabant) cōmunionem, atq; ex uicinia terræ & aquæ, etiā terrenis uoluptatibus ac libidine tanguntur: cuius generis sunt lamiæ, & incubi, & succubi, è quoꝝ numero fuisse Melusinam forte non absurda est coniectio: nullus tamē (quod Marcus arbitratur) dæmonū, alius mas censendus, alius fœmina: cū hoc sexuum discrimen ad cōposita pertineat, dæmonū uero corpora simplicia sint: neq; tamen unumquodq; dæmonū genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis & aëreis facilis ea suppetit facultas, sese in omne id deformare, quod illoꝝ concipit imaginatio: subterranei aūt tenebrosi dęmones, quia coꝝ phātasticū crassi & inagilis corporis angustiis cōcluditur, eā nequit effi cere diuersitatē figurarū quam cæteri. Aquei aūt & ꝗ humidā supficiē terrę habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimū adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: ꝗ uero inaquosa & arida incolūt, corporibus aridioribꝰ sese mares exhibēt, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribꝰ, Faunos, Syluanos & incubos, de ꝗbus August. multos tradit experiētia magistra didicisse, illos sæpe improbos extitisse mulieribꝰ; earūq́; appetisse & pegisse cōcubitū: & quosdā dæmones, quos Galli Dusios nūcupāt, hāc assidue tētare libidinem.

In dæmonibus nullus sexus.

De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum. Caput XX.

EST theologorū cōmunis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint & homines: iccirco diuina prouidentia dæmones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquā pastoribus seu rectoribus commēdauit, ut nos quotidie adiuuēt, dæmonesq́; malos arceant, cōpescant & religēt, ne noceant nobis quantū uellēt, quemadmodū legitur in Thobia, Quod apprehēdit Raphaël dæmoniū noīe Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decē mille sunt super terra uiuentes pascente immortales Iouis custodes mortaliū hoīm, ꝗ utiq; obseruēt iustitias & miserāda facta, aērē induti, ubiq; eūtes super terrā: nullus enim principū, nullus magnatū incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hoīm in hac ignorātię ualle ad constitutū sibi à deo finē perueniret, si boni dæmones nobis pro custodia non adsisterent: uel si mali dæmones malis hominū uolūtatibus satisfacere permitterētur. Sicut igiť ex bonis dæmonibus unicuiq; proprius deputatus est custos, corroborans spiritū hoīs ad bonū: ita ex malis aliꝗs demittiť hostis, ꝑsidens carni & pruritui eius, pugnatq́; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnem:

homo autem inter hos concertantes medius, & relictus in manu cõsilii sui, cui uult uictoriam præstat: non possumus ergo angelos accusare, si gentes il lis creditas ad ueri dei cognitionem, ad ueram pietatem & religionẽ non de- ducant, & in errores & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinarunt, adhærentes spiritibus erroris, ui- ctoriam dantes diabolo, in manu enim hominis est cui uelit adhærere, & quem uelit uincere, à quo si semel superatus hostis dæmon est, eius seruus ef fectus est, uictusq́; alium ultra impugnare nequit, uelut uespa amisso acu- leo: cui sentẽtiæ adstipulatur etiã Origenes in libro Periarchon concludẽs, quòd sancti repugnantes aduersus malos dæmones & uincentes, eorum mi- nuunt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum dein ceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quęrit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu uinũ cum aqua: bonus quidẽ per bona opera ipsi conformia, nos in angelos uni- endo transmutat, sicut de Ioãne Baptista scriptũ est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. de qua transmutatione & unione, alibi scriptum est, qui adhæret deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus eti am dæmon per mala opera nos sibi conformes & unitos reddere studet, si- cut de Iuda ait Christus: Nonne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis diabolus est? & hoc est quod ait Hermes, quando dæmon in humanã influit animam, semina propriæ notionis inspergit, unde anima talis, seminibus conspersa, furore pręgnans, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonum sunt officia: bonus enim dæmon quando in sanctam influit animam, extol- lit eam ad sapientiæ lumen: malus uero dæmon, in prauam transfusus ani- mam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dæmonum sunt officia. Boni dæmones (ut inquit Iamblichus) animas per fectissime purgant, exhibent insuper alii nobis alia, ipsi præsentes dant cor- pori sanitatem, uirtutem animo, menti securitatem, quod in nobis est lætife rum delent, calorem fouent, efficacioremq́; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili mẽti lumen semper infundunt. An autem multi sint hominis custodes, uel unus solus, inter se contendunt theologi, nos plures putamus, dicẽte propheta. Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uiis tuis: quod teste Hieronymo, non solum in Christo, sed in quocunq; ho mine locum habet. Omnes itaq; homines diuersorũ spirituum ministerio reguntur, ducunturq́; ad quęcunque gradum uirtutũ, meritorum, & digni- tatis, qui se illis dignos pręstiterint: qui uero indignos, hi à malis dæmoni- bus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad ex- tremum miseriæ gradum, prout eorum exquirunt mala merita: quicunque autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præte- runtur: nam angeli eorum curam habentes illos euehunt, aliosq́; illis sub-

Gentiũ malitia angelis nõ imputandi.

Malac. 3

Iohan. 6

Psal. 90

iiciunt ui quadam occulta, quam &ſi neuter illorum percipit, ſentit tamen ſubditus, iugum quoddam pręſidentię, à quo facile ſe abſoluere nequit, imò timet & reueretur uim illam, quam ſuperioribus, ſuperiores angeli influũt, & terrore quodam inferiores in præſidentiæ timorem inducunt. Hoc ſenſiſſe uidetur Homerus ubi ait, Muſas Ioue genitas, regibus Ioue genitis indiuulſas ſemper comites aſſiſtere, perq; illas fieri eos uenerabiles & Auguſtos. Sic legimus M. Antonium olim cum Octauiano Auguſto ſingulari amicitia iunctum, ſæpe unà ludere ſolitos: Verum cum ſemper Auguſtus uictor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc ſententiam ſubmonuiſſe: Quid tibi ò Antoni cum adoleſcente iſto. Fuge illum & uita: nam &ſi tu natu grandior, & peritia rerum præſtantior es, etiam genere illuſtrior, & plurium imperator bella multa exantlaſti, tamen huius adoleſcentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ ſubblãditur: ni procul fugeris, tota ad illum defectura uidetur. Nonne princeps homo eſt cæteris hominibus ſimilis: quomodo eũ timerent & reuererentur cæteri homines, niſi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, ut ipſum tanquam principem reuereantur: quare nitendum nobis eſt, ut expurgati recte agendo, ſublimiaq; ſequẽdo, etiam tempora & loca opportuna eligendo, ſublimiorum potentiorumq; angelorũ gradu cõmittamur, qui de nobis curam gerentes, aliis merito præferamur.

Auguſti genius, M. Antonij genio præſtantior

De obſequendo proprio genio, eius'que natura indaganda.

Caput XXI.

SIc unaquæque regio in cœleſtibus certam ſtellam cœleſtemq; imaginem obtinet, ſibi præ cæteris influentem: ita etiam in ſupercœleſtibus certam nanciſcitur intelligentiam, præſidentẽ atque tuentem, cum ſui ordinis infinitis aliis miniſtris ſpiritibus ſiue dęmonibus, qui omnes communi uocabulo dicti ſunt filii Elohim ſabaoth בני אלהים צבאות, hoc eſt, filii dei exercituum. Hinc quoties bellum, aut ſtragem, aut regni alicuius deſolationem populiq; ſubactionem deliberat altiſſimus in iſtis inferioribus, tunc non ſecus atq; hæc in terris uentura ſunt, præcedit conflictus ſpirituum illorum in ſuperis, ſicut ſcriptum eſt in Eſaia: Viſitabit dominus exercituũ ſuper exercitum excelſi in excelſo, & ſuper reges terræ in terra, de quo ſpirituum ac præſidum cõflictu, etiã apud Danielem legimus, uidelicet de principe regni Perſarum, de principe Græcorum, de principe populi Iſraël, eorundemq; adinuicem conflictu. De quo etiam quondam ſenſiſſe uidetur Homerus, ubi cecinit:

Danie. 10.

Tantus cœleſti rumor percrebuit aula,
Cum ſæua alterni ruerent in prælia diui:
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduerſus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obſtiterat bello pharetrata Diana.

Latonam telis uolucer Cyllenius urget.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atque dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, qui eiusdem ordinis sunt cum præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris uigent spiritus solares: in lunari lunare, & ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque consequimur, ut nobis loca & prouincias mutantibus, uarii sese offerant sequantur que rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores, ubi uidelicet dæmon genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem siue prouinciam, longe ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodiores que ibi suos habituri sunt duces siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiã præter opinionem & suarũ uiriũ mensum ad felices exitus perducuntur. Hinc est, quod loci, & regionis, & temporis electio, ubi quis se ad sui genii naturam & instinctum, exercitet, habitet & frequentet, ad uitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nonnunquàm nominis mutatio: nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc scriptura sacra non sine causa introducit deum, dum benedicturus esset Abramo & Iacob, eorum nomina immutasse, & uocasse hunc Abrahamum, illum Israëlem. Naturam autem genii uniuscuiusque hominis antiqui sapientes ex syderibus & influxu eorum, eorundem que aspectibus, qui in Genesi cuiusque uersantur, cognoscere docent: sed tam diuersis & dissidentibus inter se institutis, ut difficilimum sit hæc cœlorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella genituræ domina, genium quærit: Maternus uero, uel inde, uel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: uel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alii autem & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alii bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum dæmonem uocant: malum autem geniũ à sexta, quam malum dæmonem appellant, requirunt. Horum itaque cum laboriosa & occultissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genii nostri naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis & sinistris affectibus, amotis que impedimentis suggerit animus, dictat naturæ instinctus, cœlum que inclinat. Hæc proculdubio genii suadelæ sunt, qui unicuique datus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens & persuadens, quò nos illius sydus inclinat.

Genius ad loci mutationẽ mutatur.

Nominis mutatio nõnunquam conducit.

Genij natura unde dinosci poßit.

Triplicem uniuſcuiuſque hominis cuſtodē eſſe,& à quib us ſinguli procedant. Caput XXII.

Sacer dæmō TRiplex unicuique homini dæmon bonus eſt proprius cuſtos, unus quidem ſacer, alter geniturę,tertius profeſſiōis. Dæmon quidem ſacer,hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, nō ab aſtris neq; à planetis, ſed à ſuperna cauſa,ab ipſo dæmonum præſide deo,deſcendenti animæ rationali adſignatur,uniuerſalis,ſupra naturā. Hic uitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti ſemper exhibet, aſſidue agens in nobis illuminando,quāuis non ſemper animaduertimus, ſed quando purgati ſumus, atque tranquille uiuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quaſi nobiſcum loquitur,ſuamq; nobis communicat uocem, antea ſilentio præſens,ſtudetq; aſſidue ad ſacram nos adducere perfectionē. Huius quoque dæmonis auxilio, poſſumus malignitatem fati deuitare: qui ſi religioſe colatur à nobis probitate ac ſanctitudine,quod Socratem feciſſe ſcimus, putant Platonici, mire nos ab eo iuuari, tum ſomniis,tum ſignis,mala auertēdo,bona anxius ſoſpitando: quare concinentes Pytagorici, Iouem precari conſueuerunt,ut uel ipſe à malis abduceret,uel à quo dæmonū id poſſit pręſtari monſtraret. Dæmon autem geniturę,qui & genius dicitur,hic à mūdi *Genituræ dæmon, genius.* diſpoſitione ſyderumq; circuitibus qui in generatione uerſantur deſcēdit, hunc ſunt qui opinantur animam iamiam in corpus deſcenſurā,ex dæmonum choro cuſtodem ſibi naturaliter ſecernere, nec tam eligere ſibi hūc ducem,quàm uiciſſim etiam ab illo optari in tutelā. hic exequutor uitæ, atque cuſtos,eam corpori cōciliat,& communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipſum officium adiuuat,ad quod naſcētem cœleſtia deputarūt. Quicunque igitur genium fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuoſi,efficaces,fortes & proſperantes:quapropter à Philoſophis be- *Profeßionis dæmon.* ne fortunati,ſeu bene nati dicuntur. Dæmon uero profeſſionis, hic datur à ſyderibus quibus talis profeſſio uel ſecta, quam homo aliquis profeſſus fuerit ſubiicitur,quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit,atq; ſibi mores induerit,latēter optat. Hic dæmon mutatur mutata profeſſione,tum pro dignitate profeſſionis,digniores ac etiam ſublimiores adſunt nobis profeſſionis dæmones,qui ſucceſſiue curant hominem, qui aliū & alium ſibi indies comparat profeſſionis cuſtodem,prout conſcēdit de uirtute in uirtutem. Quando itaque profeſſio cum natura noſtra conſentit,ſimilis nobis atque cum genio concors adeſt profeſſionis dæmon,uitaq; magis efficitur tranquilla,fœlix atq; proſpera: quando uero profeſſionē genio ſubimus diſſimilem uel contrariam,uita nobis redditur laborioſa, & diſcordātibus patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua ſciētia, aut arte,aut miniſterio, exiguo tēpore & labore, qui in aliis multo ſudore & ſtudio fruſtra laborat:& licet nulla ſcientia,nulla ars,nulla uirtus, ſit contemnēda,tamen ut proſpere uiuas,fœliciterq; agas,imprimis cognoſce geniū

tuum bonũ,& naturã tuã,& quid tibi boni promittat diſpoſitio cœleſtis,atque horum omnium diſtributor deus,qui diſtribuit ſingulis ut uult:horum exordia ſequaris,hæc profitearis, in ea uirtute uerſare, ad quam te ſummus diſtributor eleuat atq; conducit,qui Abrahamum iuſtitia & clementia,Iſaac timore,Iacob robore,Moſen manſuetudine & miraculis, Ioſue bello, Phineen zelo,Dauidem religione & uictoria, Solomonem ſciẽtia & præconio, Petrum fide,Iohannem charitate,Iacobum deuotione, Thomam prudentia,Magdalenam cõtemplatione,Martham miniſterio excellere fecit. Itaque in qua uirtute facilius te proficere ſenties, ad eius apicem cõſcendere cures,ut in uno præſtes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantũ uales proficere ne contemnas:quòd ſi concordes habueris naturæ & profeſsionis cuſtodes,geminũ naturę & profeſſionis ſenties profectum & augmentũ:ſi uero diſpares fuerint,ſequere meliorem: nam melius aliquando fomentũ percipies egregiæ profeſſionis quàm natiuitatis.

De lingua angelorum,eorumq; cum inter ſe tum nobiſcum collocutionibus. Caput XXIII.

DVbitare poſſemus, ſi angeli ſiue dæmones cum ſint puri ſpiritus,ſermone aliquo uocali aut lingua,cum inter ſe,tum ad nos utãtur,niſi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominũ loquar & angelorũ : ſed quis ſit iſte eorũ ſermo,quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uerſatur. Putant enim pleriq;, ſi aliquo idiomate utantur, ipſum eſſe Hebræũ,quia hoc omniũ fuit primũ, emanauitq; de cœlo, fuitq; ante exortã in Babylone confuſionẽ linguarum, in quo data eſt à deo patre lex,& à Chriſto filio prædicatum euangelium,& per ſpiritum ſanctum data in prophetis tot oracula:& cum omnes linguæ paſſę ſint & continuo patiãtur uarias immutationes & corruptiones, hæc ſola ſemper perſeuerat inuiolata . Præterea opinionis huius euidens ſignum eſt, quòd cum dæmones & intelligentiæ ſingulæ, ſingularum gentium cum quibus habitant ſermonem exerceant, ſcientibus tamen Hebræum ſermonem, nunquam in alio idiomate,ſed in illo ſolo loquuntur. Quomodo aũt angeli loquũtur,occultũ nobis eſt,ſicut & ipſi:nobis aũt ut loquamur,lingua neceſſaria eſt cũ cęteris inſtrumẽtis,quæ ſunt fauces,palatũ,labia,dẽtes,guttur,pulmo, ſpiritalis arteria,& pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principiũ obtinẽt. Verũ ſi quis procul alteri loquatur,uehemẽtiori clamore indiget:ſic propinquus in audientis aurẽ ſuſurrat:& ſi poſſet cũ audiẽte ſtrictiori ſpiritu copulari,nullo prorſus ſono ſermo eius indigeret:ſed ſine ſtrepitu audienti,uelut imago oculo aut ſpeculo,illaberetur. Sic animę à corpore egreſſę,ſic angeli, ſic dæmones loquũtur:& quod hõ facit ſenſibili uoce,ipſi faciunt imprimẽdo ſermonis cõceptũ,in his q̃bus loquũtur,meliori modo,q̃ ſi p audibilẽ uocẽ exprimerẽt. Sic dicũt Platonici Socratẽ ſuũ dęmonẽ ſenſu quidẽ pcepiſſe, ſed nõ corporis huius,ſed ſenſu ætherei corporis intra hoc deliteſcentis: qua

Angelorum ſermo quis.

Angelorum ſermo nobis occultus.

item ratione ab prophetis uideri audiriq́; ſolitos angelos credit Auicenna: illudq́; inſtrumētum, qualiſcunq; ea uirtus ſit, per quam innoteſcere facit ſpiritus alteri ſpiritum, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apoſtolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpiſſime tamen etiam ſenſibilem uocem Act.1. emittunt, ut in aſcenſione domini clamantes, uiri Galilæi, quid ſtàtis ſpectātes in cœlū? & in uetere lege cum multis patribus ſenſibili uoce loquuti ſunt: ſed hoc nō niſi in adſumptis corporibus. Verū quibus ſenſibus ipſi ſpiritus atq; dæmones noſtras inuocationes preceſq́; audiant, noſtraſq́; uideant ceremonias penitus ignoramus. Eſt enim ſpiritale dęmonum corpus, magna parte ubiq; & undique ſenſile natura, ita quod abſq; medio tangit, uidet, audit, nihilq́; illis impedimento eſſe poteſt: nec tamē ea ratione qua nos diſcretis organis ſentiunt, ſed forte ueluti ſpongiæ aquā, ſic toto corpore ſuo ſenſibilia quæq; hauriunt, aut alio modo nobis ignoto: neq; enim cuncta quæ uidemus animantia ſenſoriis eiſdem ſunt communita: nam & multa auribus carere nouimus, tamen ſonum ab his concipi ſcimus, ſed qua ratione, ignoramus.

De nominibus ſpirituum, eorumq́; uaria impoſitione, deq́; ſpiritibus qui præſunt ſtellis, ſignis, cardinibus cœli, & elementis.

Caput XXIIII.

SPirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuerſa ſunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum aſtrorū, ſoli deo nota ſunt, qui ſolus numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorū nulla à nobis niſi diuina reuelatione cognoſci poſſunt, atq; admodū pauca nobis in ſacris literis expreſſa ſunt. Verum Hebræorum magiſtri putant ſpiritibus ipſis ab Adamo nomina impoſita eſſe, iuxta illud quod ſcriptum eſt: Adduxit deus cuncta quæ fecerat ad Adam ut nominaret illa: & quōcunq; uocauit rem, hoc eſt nomen illius. Hinc putant Hebræorū mecubales unà cum Magis, eſſe in poteſtate hominis, & ſpiritibus nomina imponere: ſed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutē diuino quouis munere, aut ſacra poteſtate dignificatus & ſublimatus eſt: quia uero nequit ulla humana uoce cōponi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq́; angelicæ eſſentiæ uirtutem exprimere poſſit, iccirco ab operibus nomina ſpiritibus plurimū imponuntur, ſignificantia certum aliquod officium ſiue effectum, qualis à ſpirituum choro deſideratur: quæ nomina tunc non ſecus atq; oblationes & ſacrificia diis deuota, efficaciam uirtutemq́; ſortiuntur, ad ſpiritualem aliquam ſubſtantiam deſiderati effectus operatricem de ſuperis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inſcribentem in charta uirginea nomē & ſignaculum ſpiritus cuiuſdam in hora lunæ: quam cum dediſſet poſtea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmuraſſet, remiſſa rana in aquā, mox pluuiæ & imbres oborti ſunt. Vidi per eundē inſcriptū

Homo ſpiritibus nomina imponere poteſt.

Vnde ſpiritibus nomina imponantur.

alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, id'que coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimisso, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concussiones, horribilia'que tonitrua consecuta sunt: neque tamen erant illa spirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quam officiorum illorum significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum nomina, Raziel, Gabriel, Michaël, Raphaël, Haniel: quæ sonant, uisio dei, uirtus dei, fortitudo dei, medicina dei, gloria dei. Simili modo in malorum dæmonum officiis leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsidentium planetis atque signis, Saturno Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camaël, Soli, Raphaël: Veneri, Haniel, Mercurio, Michaël, Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septē, q̄ semper adstāt ante faciē dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe lunę est. Hi enim (ut dicūt secretiores theologi) omnia regunt uicissitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præsunt, tradunt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius iccirco uocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentiis, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes quod Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamaël: Soli Michaël: Veneri, Anaël: Mercurio, Raphaël: Lunæ, Gabriel, & horum unusquisq; mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor & mensibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni: post quam per ordinem regnant intelligētiæ Veneris, Iouis, Mercurii, Martis, Lunæ, Solis: reuertitur'que deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis spiritualem tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionē inde elicere potest. Ex signis uero duodecim pręsunt Arieti, Malchidaël: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanaël: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel. De istis spiritibus præsidentibus planetis & signis, meminit etiam Iohannes in Apocalypsi, de prioribus in fronte inquiens: Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni dei sunt, quos reperi præsidere etiam planetis: in calce autem uoluminis, ubi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur quòd in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rursus uiginti octo angeli, qui dominantur in uiginti octo mansionibus lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Gabiel, Dirachiel, Scheliel, Aninediel, Barbiel, Ardefiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, Kyriel, Bethnaël, Ge-

Angeli planetis præsidentes.

Abbatis Tritemij Tractatus.

Angeli, duodecim signis præsidentes

Apoc. 1.

Apo. 21.

Angeli mansionū lunæ.

Ventorum quatuor, angeli totidē. liel, Requiel, Abrinaël, Aziel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiā quatuor angelorum principes, qui præfecti ſunt ſuper quatuor uētos & ſuper quatuor partes mundi, quorum Michaël præfectus eſt ſuper uentum orientalem: Raphaël, ſuper occidentalem: Gabriel, ſuper borealem: Noriel, qui ab aliis Vriel dicitur, ſuper auſtralem. *Elementorū angeli.* Adſignantur etiam elementis, aëri, Cherub: aquæ, Tharſis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quiſq; autem horum ſpirituum grandis princeps eſt, & habēs poteſtatē multæ libertatis in dominio ſuorum planetarum & ſignorum, & in eorum temporibus, annis, menſibus, diebus & horis, & in ſuis elementis, & partibus mundi, & uentis: & unuſquiſq; illorum dominatur pluribus legionibus, eadem ratione, in malis ſpiritibus præſunt cæteris quatuor reges potētiſſimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina appellantur, Vrieus, rex oriētis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex occidentis: Egyn, rex ſeptentrionis, quos Hebræorum doctores fortè rectius uocant Samaël, Azazel, Azael, Mahazaël: ſub quibus plures alii dominantur principes legionum, & præſides: innumeri quoq; priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum uetuſti Theologi ſex dæmones numerant, quos Telchines uocant, *Telchines* alii Alaſtores appellant: qui hominibus malefici, ſtygis aquam manibus hauriētes, in terras ſpargūt: ex quo calamitates, peſtes & fames cōſequuntur: Hiq; fuiſſe perhibentur Acteus, Megaleſius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorum diſtincta nomina, officia, loca, tempora exacte noſcere cupit, illa in rabi Symonis Templorū uolumine requirat, ac in eiuſdem libro Luminū, atq; in tractatu de Magnitudine ſtaturæ, & in tractatu Tēplorum rabi Iſmaëlis, atq; in omnibus ferè commentariis libri Formationis de iſtis copioſe ſcriptum inueniet.

Quomodo Hebræorum mecubales ſacra angelorum nomina è ſacris ſcripturis eliciant, atq; de ſeptuaginta duobus angelis qui ferunt nomen dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.

Caput XXV.

SVnt & alia tam bonorum quàm malorum ſpirituum ad ſingula officia deputata ſacra nomina, prædictis illis multo ualidiora, quæ ex ſacris ſcripturis ſecundum artem quam de iſtis tradunt Hebræorum mecubales extrahuntur, ſicut etiam quædā nomina dei ex certis locis eliciuntur. *Regula generalis.* Horum generalis regula eſt, quòd ubicunq; in ſacris literis aliquid de diuina eſſentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen rite colligi poteſt: ubicunq; uero in ſacris literis diuinum nomen expreſſum inuenitur, ibi miniſterium quod illi nomini ſubiacet, perpēde. Vbicūq; ergo de ſpiritus alicuius boni uel mali miniſterio uel opere ſcriptura loquitur, ex eo loco eiuſdem ſpiritus nomen ſiue boni ſiue mali extrahi poteſt, hoc obſeruato immobili canone, ut ex bonis bonorū, ex malis ma *Canō extra*

lorum ſpirituũ accipiamus nomina: nec albo nigrũ, nec diem nocti, nec lucem tenebris cõfundamus: quod ex iſtis uerſiculis ueluti exemplo eluceſcit. *ctionis ſpiri tuum.*

Sint tanquàm puluis ante faciem uenti, & angelus domini propellens eos:
Sint uiæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus domini perſequens eos:

יהיו כמוץ לפני רוח ומאלאך יהוה רחה
יהי דרכם חשך והלק לקות ומלאך יה׳ה רדפם

Pſalmo triceſimoquinto apud Hebræos, apud nos triceſimo quarto, è quibus angelorũ illorũ nomina extrahuntur: מידאל Midael & מיראל Mirael de ordine Militantium. Sic ex uerſiculo, Conſtitues ſuper eum impium, & Satan ſtet à dextris eius. Pſalmo centeſimonono apud Hebræos, apud Latinos autem centeſimo octauo: הפקר עליו רשע ושטן יאמר אל ימינו extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיעי, quod dæmonem machinatorẽ deſignat. Eſt certus textus in Exodo, tribus uerſiculis contentus, quorũ quilibet ſeptuaginta duobus ſcribitur literis, incipientes: Primus Vaiiſa ויסע: Secundus, Vaiauo ויבא: Tertius, Vaiot ויט: qui unam in lineã extenſi, uidelicet primus & tertius à ſiniſtra in dextram, medius uero cõuerſo ordine à dextra incipiens terminetur in ſiniſtrã, tunc ſingulę tres literæ ſibi ſubalternatę conſtituunt unũ nomẽ, quæ ſunt ſeptuaginta duo nomina, quæ Hebræi Schemhamphoras uocant: quibus ſi in fine addatur nomen diuinũ El אל, uel iah, יה producunt ſeptuaginta duo angelorum nomina triſyllaba, quorum quilibet fert magnum nomẽ dei, ſicut ſcriptum eſt: Angelus meus præcedet te: obſerues eum, eſt enim nomen meum in illo. Et hi ſunt qui præſident ſeptuaginta duobus quinariis cœleſtibus, totidemq́; nationibus & linguis, & humani corporis artubus, cooperanturq; ſeptuaginta duobus ſynagogæ ſenioribus, totidẽq; Chriſti diſcipulis: & nomina eorum ſecundum extractionem quam faciunt Cabaliſtę, patent in hac ſequenti tabella, ſecundum unum modum quẽ diximus. Sunt aũt & alii plures modi ex eiſdem uerſiculis fabricandi ſchemhamaphoras, ut cum omnes tres recto ordine ſibi ſubalternatim à dextra in ſiniſtram ſcribuntur, prȩter illos qui per tabulas Ziruph, & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in ſuperioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis tum angelicis nominibus inſeruiunt, ideo illas etiam huic capiti ſubiungemus.

Hii ſunt ſeptuaginta duo Angeli, deferentes nomen Dei Schemhamphoras.

כ	ל	ח	ה	מ	י	ח	ל	א	ה	כ	א	ל	מ	ע	ס	י	ו
ל	א	ק	ר	ב	ז	ה	א	ל	ז	ח	כ	ל	ח	ל	י	ל	ה
י	ו	מ	י	ת	ל	ע	ו	ד	י	א	א	ח	ש	מ	ט	י	ו
אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה	יה	אל	אל	יה	אל	יה	יה	אל	אל	יה
Caliel	Leuiah	Hakamiah	Hariel	Mebahel	Iezalel	Hahaiah	Lauiah	Aladiah	Haziel	Cahethel	Achaiah	Lelahel	Mahasiah	Elemiah	Sitaël	Ieliel	Vehuiah
מ	כ	ל	י	ו	ל	א	ר	ש	י	ה	נ	ח	מ	י	נ	פ	ל
נ	ו	ה	ח	ש	כ	ו	י	א	ר	א	ת	ה	ל	י	ל	ח	ו
ד	ק	ה	ו	ר	ב	מ	י	ה	ת	א	ה	ו	ה	י	כ	ל	ו
אל	יה	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה
Manadel	Chauakiah	Lehahiah	Iehuiah	Vasariah	Lecabel	Omaël	Reiiel	Seehiah	Ierathel	Haaiah	Nithhaiah	Hahiuiah	Melahel	Ieiaiel	Nelchaël	Pahaliah	Leuuiah
נ	נ	ע	ה	ד	ו	מ	ע	ע	ס	י	ו	מ	ה	י	ר	ח	א
י	נ	מ	ח	נ	ה	י	ש	ר	א	ל	ו	י	ה	י	ה	ע	נ
ת	א	מ	ש	י	ו	ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה	ז	ע	מ	י
אל	אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	וה	יה	אל	אל	אל	אל	יה	אל
Nithhaël	Nanaël	Imamiah	Hahasiah	Daniel	Vehuel	Mihaël	Asaliah	Ariel	Sealiah	Ielahiah	Veualiah	Michaël	Hahahel	Ieiazel	Rehael	Haamiah	Aniel
מ	ה	י	ר	ח	א	מ	ר	מ	ע	י	ו	מ	ה	י	נ	פ	מ
ו	י	ב	א	ב	י	נ	מ	ח	נ	ה	מ	צ	ר	י	מ	פ	ב
מ	י	מ	ה	ו	ע	ק	ב	י	ו	ה	ב	ר	ח	ל	מ	י	ה
יה	אל	יה	אל	יה	אל	אל	יה	אל	אל	אל	אל	אל	אל	אל	יה	אל	יה
Mumiah	Haiaiel	Iabamiah	Roehel	Habuiah	Eiaël	Manakel	Damabiah	Mehiel	Anauel	Iahhel	Vmabel	Mizrael	Harahel	Ieialel	Nemamiah	Poiel	Mebahiah

TABVLA COMMVTATIONVM RECTA.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש

TABVLA COMMVTATIONVM AVERSA.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ז	ו	ח	ט	י	כ	ל	מ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א

ALIA TABVLA AVERSA DICTA IRRATIONALIS.

ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
ש	ל	א	ת	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב
ר	מ	ב	א	ת	ש	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג
ק	ג	מ	ב	א	ת	ש	ר	צ	פ	ע	ס	נ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד
צ	נ	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	פ	ע	ס	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה
פ	ר	נ	ה	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע	ס	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו
ע	ס	ה	ו	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	מ	נ	ל	כ	י	ט	ח	ז
ס	ה	ע	ז	ו	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח
נ	ע	ו	ח	ז	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ס	מ	ל	כ	ו	ט
מ	ו	פ	ש	ח	ז	ה	ד	ג	ב	א	ת	ץ	ר	ק	צ	ע	ס	נ	ל	כ	י
ל	פ	ז	י	ט	ח	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע	ס	נ	מ	כ
כ	ז	צ	מ	י	ט	ח	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	פ	ע	ס	נ	ל
י	צ	ח	נ	ל	כ	ט	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	פ	ע	ס	מ
ט	ח	ק	ס	מ	ל	כ	י	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	צ	פ	ע	נ
ה	ב	ט	ע	נ	מ	ל	ק	י	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	צ	פ	ס
ז	ר	י	פ	ס	נ	מ	ל	כ	ט	ח	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק	צ	ע
ו	י	ס	צ	ע	ר	נ	מ	ל	כ	ט	ח	ז	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק	פ
ה	ק	ש	כ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	י	ט	ח	ז	ו	ד	ג	ב	א	ת	ר	צ
ר	ט	ל	ר	כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	י	ש	ח	ז	ו	ה	ג	ב	א	ת	ק
ג	ת	ב	ל	ש	ס	י	ט	ק	ח	צ	ז	פ	ו	ע	ה	נ	ד	מ	ב	א	ר
ב	א	ת	ט	ק	י	ר	ב	ח	צ	ז	פ	ו	ע	ה	ס	ד	נ	ג	מ	ל	ש
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת

TABVLA COMBINATIONVM ZIRVPH.

אל	בת	גש	דר	הק	וצ	זפ	הע	טס	ינ	כמ
אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	למ
אג	דת	הש	ור	זק	חצ	טפ	יע	כס	לנ	במ
אד	בג	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
אה	בד	ות	זש	חר	טק	יצ	כפ	לע	מס	גנ
או	בה	גד	ות	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אז	בו	גה	חת	טש	יר	כק	לצ	מפ	נע	דס
אח	בז	גו	דה	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
אט	בח	גז	דו	יה	כש	לר	מק	נצ	ספ	הע
אי	בט	גח	דז	הו	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אכ	בי	גט	דח	הז	לת	מש	נר	סק	עצ	ופ
אל	בכ	גי	דט	הח	וז	מת	נש	סר	עק	פצ
אמ	בל	גכ	די	הט	וח	נת	סש	ער	פק	זצ
אנ	במ	גל	דכ	הי	וט	זח	סת	עש	פר	צק
אס	בנ	גמ	דל	הכ	וי	זט	עת	פש	צר	חק
אע	בס	גנ	דמ	הל	וכ	זי	חט	פת	צש	קר
אפ	בע	גס	דנ	המ	ול	זכ	חי	טת	קש	צר
אצ	בפ	גע	דס	הנ	ומ	זל	חכ	טי	קת	רש
אק	בצ	גפ	דע	הס	ונ	זמ	הל	טכ	רת	יש
אר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	יכ	שת
אש	בר	גק	דצ	הפ	וע	זס	חנ	טמ	יל	כת
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כל

ALIA TABVLA ZIRVPH, QVAE DICITVR RATIONALIS.

אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	למ
אג	דב	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
אד	הג	וב	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אה	וד	זג	חב	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
או	זה	חד	טג	יב	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אז	חו	טה	יד	כג	לב	מת	נש	סר	עק	פצ
אח	טז	יו	כה	לד	מג	נב	סת	עש	פר	צק
אט	יח	בז	לו	מה	נד	סג	עב	פת	צש	קר
אי	כט	לח	מז	נו	סה	ער	פג	צב	קת	רש
אכ	לי	מט	נח	סז	עו	פה	צד	קג	רב	שת
אל	מכ	ני	סט	עח	פז	צו	קה	רד	שג	תב
אמ	נל	סכ	עי	פט	צח	קז	רו	שה	תד	בג
אנ	סמ	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה	גד
אס	ענ	פמ	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	גו	דה
אע	פס	צנ	קמ	רל	שכ	תי	בט	גח	דז	הו
אפ	צע	קס	רנ	שמ	תל	בכ	גי	דט	הח	וז
אצ	קפ	רע	שס	תנ	במ	גל	דכ	הי	וט	זח
אק	רצ	שפ	תע	בס	גנ	דמ	הל	וכ	זי	חט
אר	שק	תצ	בפ	גע	דס	הנ	ומ	זל	חכ	טי
אש	תר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	יכ
את	בש	גד	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כל
אב	גד	הו	זח	טי	כל	מנ	סע	פצ	קר	שת

TABVLAE TRANSPOSITIONVM NVMERALIVM.

א					
ב	אא				
ג	אב				
ד	אג	בב			
ה	אד	בג			
ו	אה	בד	גג		
ז	או	בה	גד		
ח	אז	בו	גה	דד	
ט	אח	בז	גו	דה	
י	אט	בח	גז	דו	הה

י					
כ	יי				
ל	יכ				
מ	יל	ככ			
נ	ימ	כל			
ס	ינ	כמ	לל		
ע	יס	כנ	למ		
פ	יע	כס	לנ	ממ	
צ	יפ	כע	לס	מנ	
ק	יצ	כפ	לע	מס	ננ

ק					
ר	קק				
ש	קר				
ת	קש	רר			
ך	קת	רש			
ם	קך	רת	שש		
ן	קם	רך	שת		
ף	קן	רם	שך	תת	
ץ	קף	רן	שם	תך	
א	קץ	רף	שן	תם	

יא	טב	חג	זד	וה
יב	טג	חד	זה	וו
יג	טד	חה	זו	
יד	טה	חו	זז	
יה	טו	חז		
יו	טז	חח		
יז	טח			
יח	טט			
יט				

קי	צכ	פל	עמ	סנ
קכ	צל	פמ	ענ	סס
קל	צמ	פנ	עס	
קמ	צנ	פס	עע	
קנ	צס	פע		
קס	צע	פפ		
קע	צפ			
קפ	צצ			
קצ				

רץ	שף	תן
שץ	תף	
תץ		

10	10	10	10	5
אט	בח	גז	דו	ה
100	100	100	100	50
יצ	כפ	לע	מס	נ
1000	1000	1000	1000	500
קץ	רף	שן	תם	ך

De inueniendis nominibus ſpirituum & geniorum à diſpoſitione corporum cœleſtium. Caput XXVI.

TRadiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomen ſpiritus ad quemcunq; deſideratum effectum, ex cœli diſpoſitione illud elicientes, puta propoſita tibi aliqua cœleſti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, ſeu alio quouis opere, ſub certa cõſtellatione peragendo, ſpiritũ illius operis rectorem inuenire ſi uelis: Erecta cœli figura proiice literas ſuo numero & ordine à gradu aſcendentis, ſecundum ſucceſſionẽ ſignorũ per ſingulos gradus cõplendo totũ cœli circulũ: tũc literis illis quę ceciderint in loca ſtellarũ, quarũ pſidio uteris, iuxta earũdẽ ſtellarum numerũ atq; fortitudines, in numerũ & ordinẽ extranotatis, nomẽ ſpiritus conſtituũt, boni ſcilicet: ſi uero ab initio gradus occidẽtis contra ſignorũ progreſſum ſic feceris, ſpiritus reſultãs erit de gñe maloꝶ. Eo artificio nõnulli Hebræorũ & Chaldęorũ magiſtri, naturã & nomen genii cuiuſq; hominis perquirendũ docẽt, ut uidelicet cognito gradu aſcẽdẽtis alicuius natiuitatis, coęq̃tisq; ceteris cœli cardinibus, tũc q planetaꝶ in illis q̃tuor cardinibus plures habuerit dignitates, quẽ Arabes Almutez uocãt, ipſe prior noteť inter cæteros: & iuxta eũ ſecũdo loco, q ſibi in numero dignitatũ fuerit proximus, & ita p ordinẽ reliquos eorũ q aliquã in prædictis cardinibus obtinẽt dignitatẽ: hoc ordine habito ſcias uerũ eorũ locũ & gradũ in cœlo, incipiẽsq; à gradu aſcẽdentis p ſingulos gradus ſecundũ ordinẽ ſignorũ proiicere uiginti duas Hebręorũ literas: tũc q̃ literę ceciderint in prędictarũ ſtellarũ loca, notatę & diſpoſitæ iuxta ordinẽ ſupius in ſtellis inuentũ, & rite ſecundũ Hebraicæ linguæ ratiões cõbinatæ, genii nomẽ cõſtituũt: cui iuxta morẽ, aliquod diuinæ oĩpotentiæ monoſyllabũ nomẽ puta El uel Iah ſubiũgiť. Quod ſi proiectio literarũ fiat ab angulo occidẽtis, & cõtra ſucceſſionẽ ſignorũ & literę quę ceciderint in Nadir (hoc eſt punctũ oppoſitũ) ſupradictarũ ſtellarũ, quo diximus ordine coniũganť nomẽ cõſtituẽt genii mali. Verũ Chaldęi alia uia procedũt, nõ enim accipiũt Almutez cardinũ, ſed Almutez undecimæ domus, faciũtq; p oĩa ut dictũ ẽ: Malũ aũt geniũ reqrũt ab Almutez anguli duodecimæ domus, quã malũ dęmonẽ uocant, proiiciẽtes à gradu occidẽtis cõtra ſignorũ progreſſum. Sũt etiã Arabes pleriq; & nõnulli Hebręi, q ex quinq; hylegiorũ locis nomẽ genii reqrũt, & faciẽtes proiectionẽ ſemper ab initio arietis, & literis inuẽtis iuxta hylegiorũ ordinẽ apud aſtrologos cognitũ in ordinẽ redactis, cõiũctisq;, nomẽ cõſtituunt genii boni: mali aũt genii nomẽ eliciũt ex locis hylegiis oppoſitis, facta proiectiõe ab ultimo gradu piſciũ cõtra ſignorũ ordinẽ. Alii uero nõ loca hylegiorũ, ſed loca Almutez ſuper quinq; hylegiis accipiũt, faciẽtes proiectionẽ ab horoſcopo, ſicut in prioribus dictũ eſt: atq; hæc nomina ita ſecũdũ proportiõatos numeros ſydereo calculo di-

buta, iugatis alternatisq; literis compacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophię principiis necesse est confiteri plus posse in opere magico, q̃ nomina significatiua, dũ attonitus in illorum ænigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinũ aliquod subesse firmiter credens, uerba & nomina hæc, licet nõ intellecta, reuerenter sonat in gloriam numinis, cũ spirituali pietatis affectu, captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum. Caput XXVII.

EST adhuc aliud huiusmodi nominum artificium quod calculatoriũ uocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cũ nomine aliquo sacro, siue diuino siue angelico, in columna literaria descẽdenti, accipiendo illas literas quas in angulis cõmunibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinẽ redactis, spiritus nomẽ constituit boni de natura illius stellę uel signi, sub q̃bus fueris ingressus: quod si fueris ingressus in colũna ascẽdente, sumendo angulos cõmunes supra stellas & signa in infima linea signata, nomẽ constituit spiritus mali. Et hæc sunt nomina spirituũ ex quolibet ordine siue cœlo ministrantiũ, tã bonorũ q̃ malorũ, quę secundũ hunc modũ in nouẽ nomina totidẽ ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediẽdo cũ uno nomine aliud supioris ordinis spiritus ex eodẽ elicere potes tã boni q̃ mali. Principiũ tamẽ huius calculationis dependet ex nominibus dei: omnis enim uox uirtutem habet in Magia, inquantũ à dei uoce dependet indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicũ nomen procedere debere ab aliquo nomine dei primario: ideoq; angeli dicũtur ferre nomẽ dei, iuxta illud quod scriptum est, quia est nomẽ meum in illo. Itaq; ut bonorum angelorum nomina à malorum nominibus discernantur, solet illis sępe aliquid diuinę omnipotentiæ nomen subnecti, ut El, uel On, uel Iah, uel Iod & cum illo simul pronũciari: & quoniã Iah nomẽ est beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: Nomen uero El, quod uim & uirtutem importat iccirco non modo bonis, sed quãdoq; etiam malis spiritibus adiicitur, neq; enim etiam mali spiritus absq; dei uirtute, aut subsistere aut aliquid agere possunt. Cęterum sciendum est, quoniam sumendi sunt anguli cõmunes eiusdem stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cum nomine mixto, quemadmodum sunt nomina geniorum, & ea de quibus in capitulo præcedenti dictum est, quæ ex cœli dispositionibus iuxta diuersarum stellarum harmoniam componuntur: cum his enim quoties ingredienda est tabula, angulus communis sumendus est sub stella uel signo literæ ingredientis. Sunt pręterea qui istas tabulas adeo extendunt, ut arbitrentur etiam si cũ nomine stellæ, uel officii, uel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, dæmon eliciatur & bonus & malus ad illud officium uel effectum deseruiens. Simili ratiõe cũ nomine proprio p̃sonæ cuiusuis ingrediẽtes, geniorũ nomina

ſeſe extrahere poſſe confidunt, ſub illa ſtella quæ tali perſonæ uidebitur præ eſſe, prout ex Phyſiognomia, uel ex animi paſſionibus & inclinatione, ſiue ex profeſſiõe & fortuna cognouerint illum eſſe uel Martium, uel Saturniũ, uel Solarem, uel de alterius ſtellæ natura. Et licet huiuſmodi nomina primaria, ex ſuo ſignificato nullam uel modicam uim habeant, tamen huiuſmodi extracta nomina & ab illis deriuata, maximæ ſunt efficacię, quemadmodum radii ſolares in ſpeculo cauo collectæ, fortiſſimè quidem urunt, ſole tamen ipſo uix modice calente. Eſt autem ordo literarum in iſtis tabulis ſub ſtellis & ſignis ferè conſimilis, qualis eſt apud aſtrologos ordo decanorũ, nouenariorum & duodenariorum. De hoc calculatorio artificio ſcripſit quondã Alfonſus Cyprius, & neſcio quis alius illud etiam Latinis characteribus accommodauit: uerum quoniam uniuſcuiuſq; linguæ literæ, quod in primo libro oſtendimus, ſuo numero, ordine & figura cœleſtem diuinamq́; originem habent, facile conceſſero, hanc de nominibus ſpirituum calculationẽ, non modo per Hebræas literas, ſed etiam per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quaſcunq; alias fieri poſſe, tabulis ex illis ad imitationem præſidentium rite fabricatis. Sed hic à pleriſq; obiicitur, euenire in his tabulis plures diuerſæ naturæ & fortunæ homines, non raro ob nominis identitatem eundem eiuſdem'ue nominis genium ſortiri. Sciendum igitur eſt, non abſurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabus poſſe ſecerni, eundemq́; pluribus poſſe prẹeſſe. Pręterea ſicut diuerſi homines eodem ſępe nomine funguntur, ſic etiam diuerſorum officiorum & naturarum ſpiritus, poſſunt uno nomine ac uno eodemq́; ſignaculo ſiue charactere notari reſpectu tamen diuerſo: nam ſicut ſerpens nunc Chriſti, nunc diaboli typum tenet, ſic eadem nomina eademq́; ſignacula, nũc alicui malorum dæmonum, nunc alicui bonorum angelorũ ordini æquiparantur. Deniq; ipſa inuocantis intentio ardens, per quam intellectus noſter iungitur intelligẽtiis ſeparatis, facit ut nunc illum, nunc alium ſpiritum licet ſub eodem nomine inuocatum, habeamus obſequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum ſpirituum bonorum & malorum, ſub ſeptem planetarũ pręſidio atq; ſub duodecim ſignorum ordine Militantium.

INGRESSVS MALORVM.

	☽	☿	♀	☉	♂	♃	♄	Linea bonorum.
ת	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ב
ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג
ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ד
צ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ה
פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו
ע	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ז
ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ח
נ	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ט
מ	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	י
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	כ
כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	ל
י	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	מ
ט	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	נ
ח	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ס
ז	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע
ו	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	פ
ה	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	צ
ד	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ק
ג	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	ר
ב	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ש
א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ת
Linea malorum.	♄	♃	♂	☉	♀	☿	☾	

INGRESSVS BONORVM.

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS BONORVM.

	♓	♒	♑	♐	♏	♎	♍	♌	♋	♊	♉	♈	Linea bonorũ.
	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	ב
ר	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ג
ק	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ד
צ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ה
פ	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ו
ע	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ז
ס	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ח
נ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ט
מ	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	י
ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	כ
כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ל
י	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	מ
ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	נ
ח	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	ס
ז	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ע
ו	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	פ
ה	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	צ
ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק
ג	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ר
ב	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ש
א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	ת
Linea malorũ.	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	

Quomodo nonnunquam ſpirituum nomina accipiuntur à rebus ipſis quibus præficiuntur. Caput XXVIII.

INuenio adhuc aliud nominum genus ab ipſis rebus, quibus ſpiritus ipſi præſident, illis impoſitum, tanquam mutuato illis nomine à ſtellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus ſimilibus'ue rebus, diuino nomine in clauſulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nũcupatur Sabathiel: ſpiritus Iouis, Zedekiel: ſpiritus Martis, Madimiel: ſpiritus Solis, Semeliel uel Semeſchiah: ſpiritus Veneris, Nogahel: ſpiritus Mercurii, Cochabiah uel Cochabiel: ſpiritus Lunæ, Iareahel uel Leuanaël. Simili ratione etiam nuncupant ſpiritus qui pręſunt ſignis, ab ipſis uidelicet ſignorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Maſniel, Acrabiel, Cheſetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac ſi à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Piſciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunaël uel Lunaiah. Quia uero (quod etiam ſupra diximus) omnes ſpiritus tam boni quàm mali unionem quærunt cum homine, quam non raro quodammodo etiam adſequuntur, unde in ſacris literis homines nõnullos & deos, & angelos, & diabolos uocatos legimus: ita etiam nomina illorũ qui ſingulari aliqua uirtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut immedicabili malitia obſtinati ab hoc ſeculo migrarunt, inter dæmonum bonorum aut malorum nomina locum ſortita ſunt, numeranturq; cum eiſdem, ſiue hominum illorum animas, ſiue illorum genios bonos malos'ue ſignificari putabimus. Sic legimus apud Eſdram nomen archangeli Ieremiel, à Ieremia propheta: ſic Zachariel, à Zacharia: & Vriel, ab Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel, prophetarum & angelorũ pariter nomina ſunt. Phaniel & angeli & loci nomen eſt, in quo per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen eſt & dicitur quaſi leo dei: nonnunquam & cacodæmonis nomẽ eſt, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in ſacris literis comperimus à peſſimis hominibus aut peſſimorum hominum habitationibus ortum accepiſſe, ſicut nomen Aſtaroth, quod nomen cacodæmonis eſt, erat'que olim nomen ciuitatis Og regis Baſan, in qua habitarũt gigãtes: ſimiliter Aſtaroth, olim ciuitatis Amorrhæorum: Raphaim uallis: & Ieramiel, regio Allophylorum. Idolorum quoq; & cacodæmonũ nomina ſunt, ut Remma, ſimulacrũ idoli Damaſceni: Chamos, idolũ Moab: Melchim, idolũ Amonitarum: Bel, idolũ Babyloniorũ: Adramelech, idolũ Aſſyriorũ: Dagon, idolũ Allophylorũ. Et narrat Philo fuiſſe Amorrhæis ſeptẽ ſimulacra aurea, quas uocabãt ſanctas nymphas, q̃ inuocatæ oſtẽderunt Amorrhæis ꝑ ſingulas horas opera eorũ: & nomina eorũ noĩa mulierũ, quę fuerũt uxores ſeptẽ uirorũ peccatorũ, q eas conſecrauerunt poſt diluuiũ, uidelicet

Planetarum ſpiritus.

Signorũ ſpiritus.

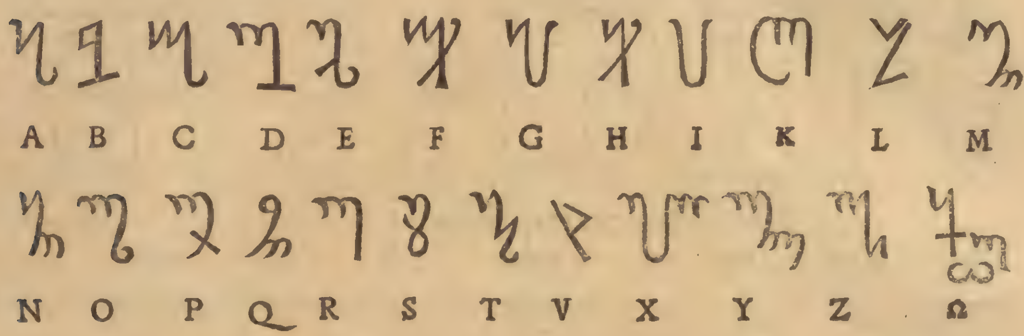
4. Eſd. 4

Septē peccatores. Chanaan,Phut,Selath,Nēbroth,Abirion,Elath,Desuat:erantq; illis super positi lapides pretiosi sculpti & consecrati,quorū in uno uirtus erat,ut cęcis lumen restitueret:nec potuit ignis exurere lapides:& libri sacrati erant cū lapidibus,qui similiter non poterāt igne cōburi,nec incidi ferro,nec aqua deleri,quousq; auferret eos angelus domini,& sepeliret in profundo maris. Iā uero etiā scimus quia Nimbroth Chodorlaomor,Balach,Amelech,regum noīa sunt in cacodæmonū ordinē ascita. Similiter gigantes cū dæmonibus cōmuni uocabulo Enakim ענקים dicuntur,quia nō participarunt cū imagine dei,hoc est,nō acceperunt splendorē spiritualis intellectus,sed ratio illorū multiplicauit species malas fraudū & peccatorū:ideoq; nō numerātur de specie hoīm(ut ait Rabi Moses Aegyptius)sed de specie bestiarū & dęmonū præterquā quòd habēt figurā humanā:& tales(inquit)fuerunt filii Adæ,qui præcesserūt Seth post Abel:de quibus dixerūt sapiētes Hebræorū, Adā genuisse Tochot תוכות,hoc est diabolos. Postq̄ aūt inuenit gratiā in oculis domini,genuit Seth ad imaginē & similitudinē suā, hoc est qui ad imaginē dei adeptus est perfectionē humanā,quā qui nō habet, nō numeratur de specie hoīm,propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & dāni. Est etiā (teste Porphyrio) Magorū sentētia,prauas animas in naturā dæmonū cōuerti, ac *Animas fieri dæmones.* pniciosas sicut & illi fieri:cui attestatur etiā illud Christi uerbū de Iuda Iscariothe,inquiētis:Nōne duodecim uos elegi,& unus uestrū diabol⁹ est:quos ideo dæmones aduētitios nūcupant, qa ex humanis animis inter dæmones sint cēturiati. Vnde & pessimorū hominū & dæmonū eadē nomina sunt, siue per hæc eorū animas, siue malos genios uocemus, qui malorū hominū nomina,quasi psonas aliquas induerūt. Iā uero etiam & Behemoth,& Leuiathā,beluas & dæmones significāt. His itaq; exēplis, cum bonorū tū malorū dæmonū nomina, curiosus inquisitor facile inuenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum. Caput XXIX

DE characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicēdum est. Sunt autem characteres nihil aliud quā ignorabiles quædā literę & scripturę,sacra deorū & spirituū nomina à prophanorum usu lectioneq; custodiētes, quas literas ueteres hieroglyphicas siue sacras uocabāt,qa solis deorum sacris dæuotas: nefas siquidem arbitrabantur,sacra deorū mysteria his characteribus cōmittere,quibus prophana & turpia quæq; apud cōmunem plebem conscriberentur. Vnde Porphyrius ait,ueteres deum & diuinas uirtutes celare uolentes,per sensibiles figuras, & per ea quæ uisibilia sunt, inuisibilia significantes, quasi sacris literis magna mysteria tradidisse,& symbolicis quibusdam figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia, mundo,soli,lunæ spei & fortunæ dedicarunt: circulum, cœlo:circuli autem partes,lunę:pyramides & obeliscos, igni atq; diis olympiis:cylindrū,soli & terræ:penē,generatiōi atq; Iunoni,cui & propter muliebrē sexum,figurā triangularem. Quare hoc genus characterū aliā radicem

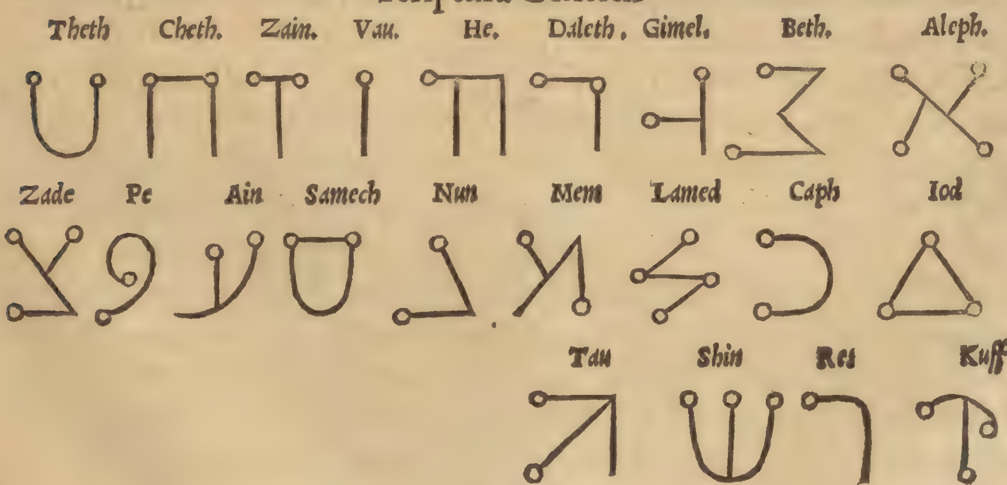
non habet, præter arbitrium & autoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & cōsecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenerunt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmenta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum alphabetum relata:

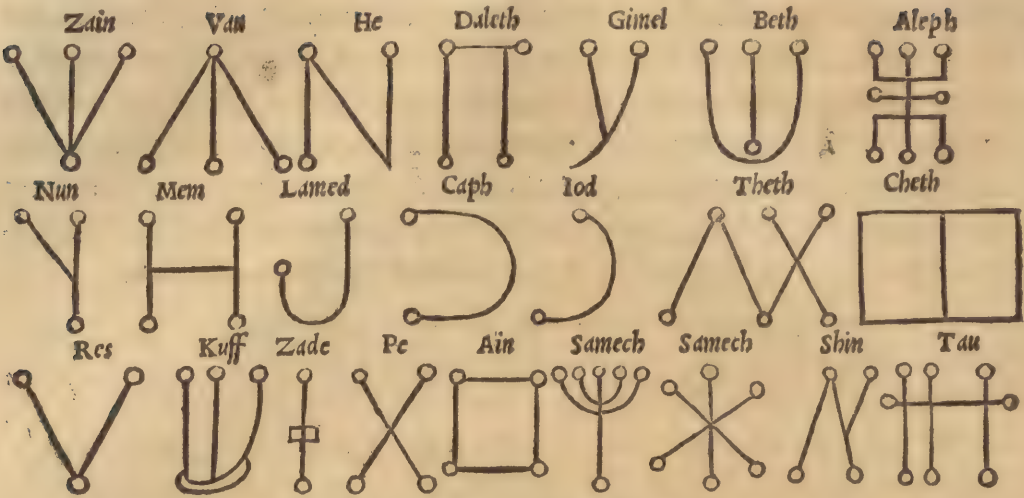
Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus. Caput XXX.

APud Hebręos plures characterum inuenio modos, quorū unus est antiquissimus, scriptura uidelicet antiqua, qua usi sunt Moses & prophetæ, cuius forma nemini temere reuelanda est: nam quibus hodie utuntur literis, ab Esdra institutæ sunt. Est etiam apud eos scriptura quam uocant cœlestem, quia inter sydera collocatam & figuratam ostendunt, non secus atq; cæteri astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocant scripturam Malachim uel Melachim, hoc est angelorum siue regalem: & est alia quā uocant transitus fluuii, & horum omnium characteres & figuræ tales sunt.

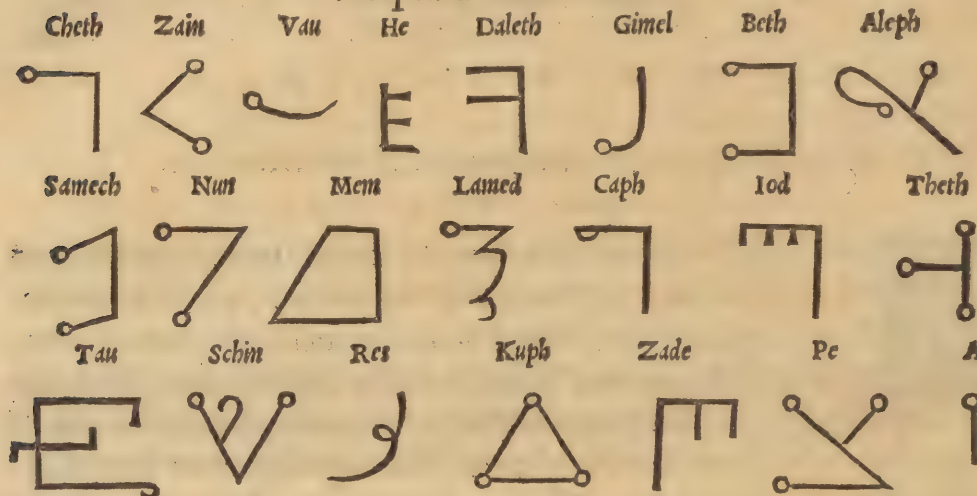
Scriptura Cœlestis

Scriptura Malachim

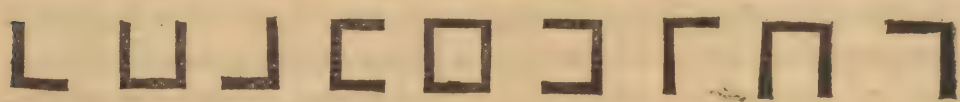
Scriptura transitus fluuii.

Est adhuc alius modus apud Cabalistas, olim magna ueneratione habitus, sed hodie tam cõmunis effectus, ut ferè inter prophana locum sortitus sit, est aũt talis: Diuidantur uiginti septẽ Hebræorũ characteres in tres classes, quarũ quælibet nouẽ cõtineat literas: Prima scilicet א ב ג ד ה ו ז ח ט quæ sunt signacula numerorum simplicium, rerumq; intellectualiũ, in nouem angelorum ordines distributorũ: Secũda tenet י כ ל מ נ ס ע פ צ signacula denariorum rerumq; cœlestium, in nouem orbibus cœlorũ: Tertia uero tenet quatuor reliquas literas, cum quinq; finalibus per ordinẽ, scilicet: ק ר ש ת ך ם ן ף ץ signacula centenariorum rerumq; inferiorum, uidelicet quatuor elementorum simplicium, & quinq; generum compositorum perfectorum. Has tres classes subinde in nouem cameras distribuunt, quarum prima est trium unitatum, uidelicet intellectualis, cœlestis & elementalis: Secunda est dyadum, Tertia triadum, & sic de reliquis: formãturq; cameræ illæ ex intersectione quatuor linea℞ parallelarum, sese in angulos rectos intersecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

ג ל ש	ב כ ר	א י ק
ו ס ם	ה נ ך	ד מ ת
ט צ ץ	ח פ ף	ז ע ן

Qua in partes diſſecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, ſcilicet:

quæ ſunt nouem camerarum ſuas literas characterizantium, per ſupraſcriptum notariacon: qui ſi unius puncti eſt, primam illius cameræ literam indicat: ſi duplicis, ſecundā: ſi triplicis, tertiā literā refert: ut, ſi characterem Michaël מיכאל formare uelis, is egredietur talis, quinq; figuris extenſus, ſcilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

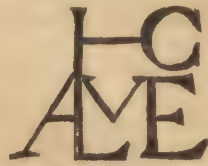
Quæ deinceps contrahuntur in unam, pūcta tamen notariacon ſolent omitti: euadit itaq; character Michaëlis talis.

Eſt adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis communis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: ut, ſi detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabuntur tales:

Hebraicè Græcè Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptiſſimus eſt, nec eſt ſcriptura aliqua quæ tam prompte atq; eleganter ſibi connectatur, ſicut Arabica. Scire aũt oportet quod angelici ſpiritus, cum ſint puri intellectus, & omnino incorporei, ſignaculis & characteribus figuriſq; pingibilibus, aliiſue humanis nutibus non compelluntur: ſed nos eorum eſſentiam qualitatemq; ignorantes, ab illorũ nominibus, ſiue operibus, ſiue aliter pro noſtris affectibus, characteres illis figuraſq; & ſignacula deuouemus & conſecramus, non quibus illos ad nos ullo modo compellere poſſimus, ſed quibus nos ad illos adſurgimus quatenus per eiuſmodi characteres figuraſq; ignorabiles, primo ſenſus noſtros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis noſtræ admiratione quadam in ipſorum religioſam inducimur uenerationẽ, atq; exinde tota mente in extaticam rapimur adorationem, ubi tunc fide mirifica, ſpe infallaci, amore uiuifico, illos in ſpiritu & ueritate ueris nominibus characteribuſq; inuocantes, poſtulatam ab illis adſequimur uirtutem.

Adhuc alius characterum modus, atque de ſignaculis ſpirituum quæ ſola reuelatione recepta ſunt. Caput XXXI.

ESt aliud characterum genus, ſola reuelatione acceptum, quod nulla alia ratione poteſt indagari: quorum characterum uirtus eſt ex ipſo numine reuelante, cuius ſunt latentia quædam ſignacula, diuinitatis alicuius harmoniam ſpirantia: uel ſunt ueluti fœdera quædam ſeu pacta initi fœderis inter nos & illos: eius generis ſunt ſignaculum Conſtantino oſtenſum, quod crucem pleriq; appellabãt, Latinis literis inſcriptum, IN HOC VINCE. & alterum reuelatũ Antiocho cognomine Soteris, in figura pẽtagoni, quod ſanitatẽ edicit: nã reſolutum in literas, edicit uocabulũ ὑγίεια, id eſt, SANITAS: in quorũ ſignorum fidutia & uirtute, uterq; regum inſignem contra hoſtes uictoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem poſtea cognominatus eſt Machabæus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorem, nobile illud ſignaculum מכבי ab angelo accepit, in cuius uirtute primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephãtorum, deinde iterum triginta quinq; milia hoſtium ſtrauerunt: eſt enim hoc ſignaculum nominis quadriliteri repræſentatiuum, atq; nominis ſeptuaginta duarum literarum per æqualitatẽ numeri memorabile ſymbolũ, & expoſitio illius eſt, מי כמוך באלים יהוה, id eſt,

Quis ſicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memoratorum trium ſignaculorum ſiguræ formandæ ſunt tales.

Preterea de iſtis ſignaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Reſponſis, inquiens, deos ipſos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur ſignificaſſe, & quæ ſibi offerenda eſſent: figuras quoq; ipſas ſimulacrorũ quales eſſe deberẽt, characteres quoq; & figuras monſtraſſe, hæcq́; ſe de Proſerpinæ oraculo percepiſſe. Dicitq́; inſuper, Hecaten quomodo ſimulacra ſibi conſtituenda eſſent, præcepiſſe: & quòd circundanda abſinthio: quòd pingendi domeſtici mures, quæ pulcherrima illi eſſent ornamenta, & animo ſuo gratiſſima, totq́; mures quot eius eſſent formæ ſumendi: tũ ſanguis, myrrha, ſtorax, & alia quædam incendenda: quæ ſi fierent, per ſomnium appareret reſponderetq; hæc operanti. Sed ipſius Hecates oraculum ſubiiciemus, ita enim ait: *Hecates ſimulacrũ, & quo pacto ſacra illi faciẽda.*

Quale mihi facias ſimulacrum, aduerte docebo: *Oraculũ Hecates.*
Syluestri cape nata loco, atq; abſinthia circũ
Ponito, tum totum cœlato & pingito mures,
Qui ſoleant habitare domos: pulcherrima ſunto
Hæc ornamenta atq; animo gratiſſima noſtro.
Tum myrrham, thus, ſtyracem ipſorumq́; cruorẽ
Conterito pariter murum, ſacra deſuper inde
Verba cane, & tot uero adhibe mures´que repone,
Quot mihi tu eſſe uides formas, tum ſumito laurum,
Exq́; eius trunco uaginam aptato, piaſq́;
Tunc effunde preces ſimulacro, & debita ſolue
Vota hæc ſi facies, per ſomnum meq́; uidebis.

Eiuſmodi erant olim gentilium deorum dæmoniorumq́; ſecreta myſteria, quibus ſe cogi, detineri & ligari poſſe hominibus perſuadebant. Hinc docẽt Iamblichus & Porphyrius, oportere ſacros dæmones inuocantem, unumquemq; proprio honore proſequi, & diſtribuere ſingulis quod cuiq; cõuenit, ex gratiis, oblationibus, donis, ſacrificiis, uerbis, characteribus eorũ cõditioni congruis & quamſimilimis, aliàs ipſam numinũ ſiue dæmonum præſentiam, optatumq́; effectum nequaquã adſequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præſertim, qui negligentius in ea re ſe habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur.

Caput XXXII.

Efficax religionis præsentia dæmonum sortitur effectũ, neq; enim potest in religione fieri opus ullũ mirabilis alicuius efficaciæ, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, & si à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sydera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incremẽta Nilotica, & arcana Memphytica & sistra Phariaca. Et alibi apud Porphyrium: Tu qui è lino emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nonnunquam humanis usibus sese accommodabant: nõ quòd necessitate quadam compulsi, sed sponte & consuetudine quadã, ac inuocantium precibus uicti facilius accedunt: unde apud Porphyrium in libro Responsorum ait Hecate:

Dæmones obtestari quomodo oporteat.

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus, cœlestia numina terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Adsistentiæ dæmonũ ratio.

Sed & diuinitatis consortium cum mente humana efficit, quod ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam uirtutemq; suam nobis cõmunicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes operantesq; & agentes in nostras animas, tanquam sibi cõsortes imagines, eos suis influxibus formando, sibiq; similimas efficiendo usq; adeo, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uero dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonorum, præsertim quando obtestator erga deũ sanctimonia pollet, uerbaq; sacra sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda supernaturalium uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria & eiusmodi, quæ quidem cõiurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi coniurationibus, malos dæmones constringunt uel abiiciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quod idola dii non sint, dicit, Quod dęmones adiurati per deum uerum, nobis statim cedunt & fatentur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescunt, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurantis aspirat. Et Athanasius in libro de

uariis quęstionibus ait, non existere uerbum terribilius atq; magis disperdēs potestatem dæmonum, q̃ initium sexagesimi septimi psalmi: Exurgat deus, & dissipentur inimici eius: quàm primum enim uerbo dicto, mox ululans euanescit & disparet diabolus. Et Origenes cōtra Celsum ait, nominis Iesu nuncupationē spectatum persæpe cum ex hominū animis tum corporibus innumeros dęmones eiecisse, & in iis uim maximā exercuisse, è quibus dęmones fuissent excussi. Sæpe etiam solis minis & contumeliis malos dæmones, præsertim minores, ut lamias, incubos & eiusmodi, uel astringimus uel repellimus, quemadmodū legimus apud Lucanum de maleficia illa inquiente:

Iam uos ego nomine uero
Eliciam, stygiosq; canes in luce superna
Destituam, per busta sequar, per funera custos
Expellam tumulis, ambigam uos omnibus urnis.
Teq; deis ad quos alio procedere uultu
Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socii eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiæ phantasma illis occurrit, modo in hanc, modo in aliam figuram sese conuertere, quandoque oculis repente euanescere. Apollonius autem quidnam esset quamprimum agnoscens, grauibus contumeliosisq; uerbis illud increpans, socios ut idem facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimū sciebat esse medicamentū. Eius dictis cū socii paruissent, stridens phantasma, celeriter tanq̃ idolum refugit: adeo enim formidolosum est hoc dæmonum genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis impossibilibusq; minis moueantur & contremiscant, & compellantur. Vnde Chæremon sacer scriba, hæc illa d cit esse quibus maxime dæmones cogantur. Est præterea quemadmodum superius dictum est, quoddam dæmonum genus haud adeò noxium, sed & hominibus proximum, ita ut etiam passionibus afficiatur humanis, atque horum plures hominum conuersatione gaudent, libenterq; habitant cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alii pueros, alii diuersorum animalium domesticorum uel syluestrium consortio lætantur: alii syluas & nemora incolunt, alii circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, stagna & aquas: Oreades, montes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri & Syluani, gaudentq; arboribus & cespitibus eædem, sicut Naptę & Agaptæ, floribus: Dodenæ, glandibus: Paleæ & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaq; quicūq; inuocare uoluerit, in locis ubi moranť id facile potest, alliciēdo eos redolētibus fumigiis, sonis dulcioribus, in fidibus & musicis instrumētis q̃ ex certoꝶ aīalium intestinis lignisq; appropriatis fabrefactę sint: adhibitis etiā cātiōibus, carminibus, incātamētis ad hoc congruētibus: & quod

in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenii, innocentia animi, firma credulitas & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: constantes aũt animos & audaces, à timore alienos, fugiunt atque contremiscunt, bonis & mundis inoffensi: sed malis & impuris hominibus noxii. Huius generis sunt etiam lemures & lares, & laruæ, & reliquæ mortuorum umbræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominum nonnunquàm dæmões esse, & ex hoĩb⁹ fieri lares, si bene meriti sunt, quos Greci Eudęmonas, hoc est, beatos dęmões uocãt: lemures aũt & laruas fieri, si male meruerint, illosq; esse noxios dęmones ex hominibus factos, quos Gręci iccirco Cacodęmones dicũt: Manes aũt uocari qñ incertum est, bene an male meriti sint. Apparitionum illaꝝ plura exempla sunt, quale illud cuius meminit Plinius Iunior de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycii philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuersa, quam Tyaneus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoq; apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis, pestilitatis esse causam: qui iussu suo lapidibus obrutus, uisus est canis quasi molossus, moxq; pestis cessauit. Illud sciendum, quicunq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperiũ bonorum ligabit illos: qui uero mundialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur ad gehennã.

Ex hominibus lares lemures et laruæ fiunt.

De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminiis. Caput XXXIII.

Vincula autem quibus alligantur spiritus, obtestantur'que uel exterminãtur, triplicia sunt: quædã eoꝝ enim sumũtur ex mundo elementali, utputa quando adiuramus spiritum aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduersas, quatenus illum inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem & huiusmodi, prout hæc etiam diuinis laudibus & benedictionibus & consecrationibus sæpe inseruntur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in psalmo illo: Laudate dominum de cœlis, & in consecratione & benedictione cerei paschalis: hoc siquidem uinculum operatur in spiritus uirtute apprehensiua sub ratione amoris uel odii, inquantum spiritus ipsi alicui rei naturali, siue etiam præter naturam præsunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huiusmodi res, etiam inter se sibi mutuo amori uel odio sunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secũdum uinculũ sumitur ex mũdo cœlesti, qñ uidelicet adiuramus per cœlũ, per stellas, per horũ motus, radios, lumẽ, gratiam, claritatẽ, nobilitatem, fortitudinẽ, influxũ, mirabilia, & huiusmodi: & hoc uinculũ operał in spiritus per modũ cuiusdam admonitiõis

& exempli. Habet etiã nõnihil imperii, maxime in ſpiritus miniſtros, & qui ex infimis ordinibus ſunt. Tertium uinculum ipſum eſt ex mundo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur, utputa cum adiuramus per ſacramenta, per miracula, per diuina nomina, per ſacra ſignacula, & cætera religionis myſteria: quare hoc uinculum omnium ſupremum eſt & fortiſſimum, agens in ſpiritus imperio & poteſtate. Illud autem obſeruandum eſt, quòd ſicut poſt uniuerſalem prouidentiam eſt particularis prouidentia, & poſt uniuerſalem animã particulares animæ: ita primo inuocamus per uincula ſuperiora, & per nomina atq; uirtutes quę regunt res, deinde per inferiora atq; res ipſas. Sciendum etiam, quoniam per hæc uincula non ſolum ſpiritus, ſed & omnes ligantur creaturæ, ut tempeſtates, incendia, diluuia, peſtes, morbi, uis armorum, & animalia quæq;, adſumẽdo illa ſiue per modum adiurationis, ſiue per modum deprecationis ſeu benedictionis, ut in adiuratione ſerpentum, præter naturalia & cœleſtia, commemorando ex myſteriis & religione maledictionem ſerpentis in paradiſo terreſtri, erectionem ſerpentis in deſerto: adſumendo præterea uerſiculum illum nonageſimi noni Pſalmi: Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superſtitio etiam in his plurimum pollet, per tranſlationem alicuius ritus ſacramentalis ad id quod ligare aut impedire intẽdimus, utputa excõmunicationis, ſepulturę uel exequiarum, ad exterminandos morbos, uel ſerpentes, mures, uel uermiculos, quod in pluribus locis ſic factum legimus, & adhuc fieri conſueuit.

Tertium. *Ordo in uinculis ſeruandus.* *Quæ per hæc uincula ligẽtur.* *Superſtitio quantum ualeat.*

De ordine animaſtico atq; heroibus. Caput XXXIIII.

POſt beatorum ſpirituum choros, proximus eſt ordo animaſticus, quem Hebręorum theologi Iſſim uocant, hoc eſt uiros fortes & robuſtos: gentium magi, heroas nuncupant & ſemideos, ſiue deos ſermones. Quos Fulgentius non contemnendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatẽ cœlo digni nõ cenſeantur, nec terreni tamẽ putentur propter gratiæ uenerationẽ, cuiuſmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanum genus beneficiis, in hac uita præcellentes, poſt exutum hunc mortalem hominem, in deorum beatorũ choros tranſlatæ ſunt, eiſdem, quibus olim in hac uita, uirtutibus & beneficiis mortalibus perpetuo prouidentes: aut quia arcano ſuperum ſemine procreati ſunt, quos ex deorum ſiue dæmonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturam ſortitos, ut qui nec angeli, nec homines ſint: quam opinionem ſequitur etiam Lactantius: Et ſunt adhuc hodie qui commercium & coniugalem cõmixtionem habeant cũ dæmonibus. & iam creditum eſt ab omnibus, Merlinum Britannũ uatẽ fuiſſe filiũ dæmonis & uirgine natum. Sed & Platonẽ ſapientiæ principẽ opinati ſunt de uirginis partu, Apollinis phãtaſmate oppreſſæ, natũ. Et traditũ eſt hiſtoriis, quaſdã Gotthorũ (quas Alrumnas uo-

cãt)& ſpecie & ingenio ſpectabiles fœminas, olim Filimiri, ſiue (ut alii aiũt) Idanthreſi Gotthorũ regis caſtra egreſſas, in Aſiaticæ Scythiæ ſolitudines trans Meotides paludes migraſſe, ibiq; à Faunis & Satyris cõpreſſas, primos Hunos progenuiſſe. Quinetiam autore Pſello, dæmones nonnunquam ſemen iaciunt, ex quo animalcula quędã oboriuntur. Horum itaq; heroũ non minor in his inferioribus diſponendis regendiſq́;, quàm deorum dęmonumq́; potentia eſt, habent ſua ſibi diſtributa & officia & præſidia: quocirca illis nõ ſecus atq; diis ipſis templa & ſimulacra, & aræ, & ſacrificia, & uota, cętera'que religionis myſteria nũcupata ſunt, eorumq́; inuocata nomina, diuinas magicas'que uirtutes ad miracula quædam peragenda habere, quod de Apollonii Tyanei nomine inuocato, multos expertos eſſe narrat Euſebius: & plura eiuſmodi de Hercule, Atlante, Aeſculapio cæteriſq́; gentium heroibus, apud ueteres legimus cum poëtas, tum hiſtoricos & philoſophos: ſed hæc ethnicorum deliramenta ſunt. De noſtris uero ſanctis heroibus, credimus illos pollere poteſtate diuina. dominatur uero omnibus illis (quod etiam Hebræorum atteſtantur theologi) anima Meſchihæ, ipſe eſt Ieſus Chriſtus, qui per diuerſos ſanctos ſuos, uelut accommodata ad hoc membra, diuerſa ſuæ gratiæ munera in iſtis inferioribus adminiſtrat atque diſtribuit, & ſinguli ſancti peculiare cooperandi munus ſortiuntur. Vnde per nos uariis precibus & inuocationibus implorati, iuxta multiformen gratiarum diſtributionem, ſinguli nobis ſua munera, ſua beneficia, ſuas gratias libentiſſime impartiuntur, multò quidem promptius, multò etiam abundantius, quàm angelicæ poteſtates, quò ipſi nobis ſunt propinquiores, atque naturæ noſtrę cognatiores, ut qui ipſi olim & homines fuere, humanos'que affectus infirmitates'que perpeſſi ſint, eorum nomina, & gradus, & officia nobis ſunt notiora. Ex horum itaque infinito fermè numero, duodecim principes ſunt, ipſi uidelicet duodecim Chriſti apoſtoli, qui (ut ait euangelica ueritas) ſedent ſuper duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Iſraël, qui in Apocalypſi diſtributi ſunt ſuper duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœleſtis ciuitatis, qui præſunt duodecim ſignis, & ſignati in duodecim lapidibus pretioſis, & diſtributus eſt illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina ſunt hæc: Primus, שמעון הכפי Symehon Hacæphi, hic eſt Petrus: Secundus: אלעוזי Aleuzi, quem uocamus Andream: Tertius, יעקבה Iahacobah, hic eſt Iacobus maior: Quartus פוליפוש Polipos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברכיה Barachiah, hic eſt Bartholomæus: Sextus יוהנה Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus eſt תמני Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מרון Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus eſt יעקב Iahacob, hic eſt Iacobus minor: Decimus חטיפא Chatepha, hic eſt Thadæus: Vndecimus שמאם Samam qui eſt Symon Chananæus: Duodecimus מחתיה Ma-

Apoſtolorũ uera nomina.

rattiah, qui dicitur Mathias. Post illos sunt septuaginta duo Christi disci-
puli, qui & ipsi præsunt totidem cœlestium quinariis, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recepere, quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm uidemus atq; confitemur.

De diis mortalibus atq; terrenis. Capvt XXXV.

POst istos proximi sunt dii mortales, quos similiter heroas, & deos terrenos, siue deorum supernorum complices uocamus, uidelicet reges, & principes, & pontifices, quibus mūdus iste regitur, eorumq; legibus disponitur: quos iccirco tanquam deos suspicimus, colimus & ueneramur, quia ipse deus suum nomen communicari illis passus est, & propria appellatione id illis confirmauit, uocans illos deos, quemadmodum ad Mosen dixit inquiens: Ego te dedi deum Pharaoni. & alibi de illis præcepit dicens: Diis non detrahes. & iterum: Si furtum latuerit, applicabitur dominus domus ad deos. & Psalmista ait: Principes populorum congregati sunt cum deo Abraham, quoniam dii fortes terræ uehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem deos diiudicat. & paulo post: Ego dixi dii estis, & filii excelsi omnes. Iam uero etiam de illis colendis & uenerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens, & gladii ius tribuens, atq; illis maledici uetans, obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis præcipiēs. Hinc antiquitas omnis principes suos deos appellabat, & uelut numina colebat, Sicut testat̃ Ianus apud Ouidium, in primo Fastorum inquiens:

Tunc ego regnabam, potens cum terra deorum
Esset, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes tàm uiuos q̃ mortuos diuinis honoribus celebrandos esse: quæ institutio apud omnes gētes, & à primo æuo semper recepta fuit, scilicet Principes diuinis honoribus deificare, & æterna memoria consecrare. Hinc urbibus, & prouinciis, & mōtibus, & fluminibus, & æquoribus, & insulis, & mari, illorum nunquam desitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophæa, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & cœlos, & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurii à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue, quem morem non solum ab Aegyptiis Græcis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis, Danis & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurii diem uocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino & Thor Gotthorum & Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quòd summum deū eorum

lingua nuncupant Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant deum Martem, nuncupabant Teutanem, quo nomine Galli etiam Mercurium uocabant. Sunt itaque reges & pontifices (modo iuſti ſint) deorum complices, ſimiliq́; poteſtate pollentes. Hinc ſolo tactu aut uerbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, ſicut de Auguſto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt ſpectacula mane,
Diuiſum imperium cum Ioue Cæſar habet.

Et de Ioſue teſtatur ſcriptura, qui pugnans in Gabaon præcepit ſoli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra uallem Aialon: ſteteruntq́; ad præceptum eius ſol & luna, nec occubuit ſol ſpatio unius diei, donec ulciſceretur ſe de inimicis ſuis, & obediuit dominus uoci hominis. Diuiſit etiam Moſes mare rubrum, & Ioſue Iordanem, & traduxerunt populū ſiccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo, traducens exercitum. Nonnunquam etiam prophetico ſpiritu pollent, ſicut de Caipha legimus in ſcriptura ſacra, quòd prophetauit, eo quod eſſet pontifex anni illius. Cum igitur ita ſit, quòd reges & pontifices terræ dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & poteſtatis, certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia noſtris anteferre, planeq́; obedire, ſupplicare, & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipſum ſummum deū in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginē dei. Cap. XXXVI.

Mercurius. Triſmegiſtus.

EXuperantiſſimus deus (ut Triſmegiſtus ait) duas ſibi ſimiles finxit imagines, mundū uidelicet atq; hoīem, in quorū altero luderet miris quibuſdā operationibus, in altero uero deliciis frueretur: qui cum ipſe ſit unus, mundum creauit unum: cum ipſe ſit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipſe ſit æternus, mūdum creauit incorruptibilē & æuiternum: cum ipſe ſit immenſus, mundū creauit omnium maximum: cum ipſe ſit ſumma uita, mundum etiam uitalibus ſeminibus exornauit, ex ſeſe cuncta gignentem: & cum ipſe ſit omnipotens, ſola uolūtate ſua, nō ulla naturæ neceſſitate mundū nō ex præiacēte materia, ſed ex nihilo creauit: & cum ſit ſumma bonitas, uerbum ſuū quod eſt prima omniū rerū idea, optima ſua uolūtate eſſentialiq́; amore cōplexus, mundū hunc extrinſecum ad exemplar mūdi intrinſeci uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de eſſentia ideæ, ſed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit deus etiā hominem ad imaginem ſuam: nam ſicuti imago dei mundus eſt, ſic imago mundi, homo eſt: hinc putant quidam dictum eſſe, quòd homo non ſimpliciter imago dei creatus eſt, ſed ad imaginē, quaſi imaginis imago: iccirco microcoſmus dictus eſt, hoc eſt, minor mundus. Mundus animal eſt rationale, immortale: homo ſimiliter animal eſt rationale, ſed mortale, hoc eſt, diſſolubile: Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipſe immortalis ſit, impoſſibile eſt partem eius aliquam

Dei imago, mūdus: mundi, homo.

interire: mortis igitur nomen uanum est. Et quemadmodum uacuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, non quod aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: uerunta men uera dei imago uerbum suum est, sapientia, uita, lux & ueritas, per seipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est, propter quam ad imaginem dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi aut creaturarum: Nā sicut deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: Sic & humanus animus liber est, & nec cogi, nec mensurari potest: tum ut deus totum hunc mundum, & quicquid in eo est, sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatiōe complectitur, atq; quod soli illi cum deo peculiare est, ut deus mundum totum solo nutu mouet atq; gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atq; regit. Animum igitur hominis sic uerbo dei sigillatum, necesse fuit etiam corporeum hominē ad consummatissimum mundi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus uocatus est, & altera dei imago: quia in se ipso habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non etiam uere & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officiis fungantur. Sunt in ipso elementa, per uerissimas naturæ suæ proprietates. Est in ipso æthereum corpusculum, animæ uehiculum, cœlo proportione correspondens. Sunt in ipso plantarum uita uegetatiua, animalium sensus, cœlestis spiritus, angelica ratio, mensq́; diuina: & omnium horum simul in unum confluentiū uera cōiunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis uocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus, ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum deum concipit & continet. Hinc Xystus Pythagoricus, ait hominis animum esse templum dei, quod etiam multo lucidius expressit Paulus inquiens: Templum dei estis uos: idemq́; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimum dei simulacrū, quando homo omnia in se continet, quæ in deo sunt: sed deus per eminentiam quandam omnia continet uirtute sua & simpliciter, sicut omniū causa & principium: homini autem dedit uirtutem, ut similiter cōtineret omnia, sed actu & compositione quadam, uelut omnium nexus, uinculum atq; nodus. Homo itaq; solus hō hoc honore gaudet, quod cum omnibus symbolū habet, & cū omnibus operationē, cū omnibus conuersationem. Symbolizat cū materia, in proprio subiecto: cū elemētis, in quadrifario corpore: cū plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in sensitiua: cum cœlis, in æthereo spiritu, atq; influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu & sapientia: cum deo, in omnium continentia: conuersatur cum deo & intelligentiis, per fidem & sapientiam: cum cœlis & cœlestibus, per ratiōem & discursum: cū inferioribus omnibus, per sensum & dominiū:

Mortis nomen, uanum

Homo, templum dei.

agitq; cũ omnibus,& in omnia poſſe habet,etiã in deũ ipſum,illũ intelligendo & amando:& ſicut deus cuncta cognoſcit,ſic etiã homo omnia cognoſcibilia cognoſcere poteſt,cũ pro obiecto adæquato habeat ens in cõmuni,uel (ut alii dicunt)ipſum ueꝝ:nec reperitur aliquid in hoïe,non ulla diſpoſitio, in quo nõ fulgeat aliquid diuinitatis:nec quicq̃ eſt in deo, quod ipſum non etiã repræſentet̃ in homine. Quicunq; igitur ſeipſum cognouerit,cognoſcet in ſeipſo omnia,cognoſcet in primis deũ,ad cuiꝰ imaginẽ factus eſt:cognoſcet mundũ,cuius ſimulacrũ gerit:cognoſcet creaturas omnes, cũ ꝗbus ſymbolũ habet:& ꝗd fomenti à lapidibus,à plantis,ab animalibus, ab elementis, à cœlis,à dæmonibus,ab angelis, & ab unaquaq; re habere & impetrare poſſit,& quõ ſingula ſingulis ſuo loco,tempore,ordine,mẽſura, proportione & harmonia aptare queat,& ad ſe trahere atq; deducere, non ſecus atq; magnes ferrũ.Et Geber in ſumma Alchymię docet,neminẽ ad eius artis perfectionẽ peruenire poſſe,ꝗ illius principia in ſeipſo nõ cognouerit:quantò aũt magis quiſq; ſeipſum cognoſcet,tantò maiorẽ uim attrahẽdi conſequitur, tantoq́; maiora & mirabiliora operat̃,ad tãtamq́; aſcẽdet perfectionẽ, quòd efficitur filius dei,trãsformaturq́; in eandẽ imaginẽ quę eſt deus,& cũ ipſo unit̃,quòd neq; angelis,neq; mundo,nec cuiq̃ creaturæ datũ eſt, niſi ſoli homini,poſſe ſcilicet filiũ dei fieri,& uniri deo:homine aũt deo unito, uniũtur omnia quæ in homine ſunt,mens imprimis, deinde ſpũs & animales uires, uegetandiq́; uis & elemẽta,uſq; ad materiã,trahẽs ſecũ etiã corpus,cuius forma extitit, deducens illud in meliorẽ ſortẽ & cœleſtẽ naturã, quouſq; glorificetur in immortalitatẽ:& hoc quòd iã diximus,eſt peculiare hominis donũ, à quo hæc dignitas diuinæ imaginis ſibi propria eſt,& cũ nulla alia creatura cõmunis.

Hominis perfectio, & dignitas.

Sunt alii aũt theologi,qui tres hominis potẽtias,memoriã,intellectũ, uolũtatẽ,diuinæ trinitatis imaginẽ adſignãt: & ſunt qui ulterius progredientes, non tantũ in tribus illis potentiis,quos uocant actus primos,ſed etiã in actibus ſecundis hanc imaginẽ locant:ut ſicut memoria patrẽ, intellectus filiũ, uoluntas ſpiritũ ſanctũ repræſentant:ſic etiã uerbũ ab intellectu noſtro productũ,& amor à uolũtate manans,ipſeq; intellectus habens obiectũ pręſens & producens,eundẽ filium,ſpiritũ atq; patrem denotant docentq́; ſecretiores theologi,quòd inſuper ſingula membra noſtra aliquid in deo repræſentant,cuius gerant imaginem:quodq́; etiam in paſſionibus noſtris deum repræſentamus,ſed quandam per analogiam: nam in ſacris literis legimus de deo,iram,furorem,pœnitentiam,complacentiam,dilectionem,odium, ludum,delectationem,delicias,indignationem,& horum ſimilia: & nos de mẽbris diuinis aliqua loquuti ſumus in ſuperioribus, quæ huc congruere poſſunt. Mercurius etiam Triſmegiſtus diuinam trinitatem confeſſus, illam deſcribit intellectum,uitam & fulgorem,quæ alibi uocat uerbum, mentem & ſpiritum,hominemq́; ad imaginẽ dei factũ, eandẽ trinitatẽ repræſentare ait:ineſt enim illi mens intelligens,& uerbum uiuificans, & ſpiritus tãquam

Trinitatis myſterium agnouit Mercurius Triſmegiſtus.

fulgor diuinus sese undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectēs: non tamen hoc intelligēdum de spiritu naturali, qui est medium per quod unitur anima cum carne & corpore, per quē corpus uiuit & operatur, & unū membrū operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro locuti sumus: sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodāmodo est, nō tamē habet corpus crassum, tangibile & uisibile, sed corpus subtilissimū & facile unibile cū mente, scilicet superiori & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiā, Si animā rationalē dicimus esse illum spiritū & quid corporeum, siue habere & sapere aliquid corporeitatis, dū est in corpore & illo utitur tanquam instrumento, si modo intellexeritis quid sit apud Platonicos æthereū illud animæ corpusculū ipsius uehiculū. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistū similiter tria ponunt in homine, quæ uocant supremum, infimum & medium. Supremū est illud diuinum, quam mentē, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum uocant: Moses in Genesi uocat ipsum spiraculū uitarum, à deo uidelicet, uel à spiritu eius in nos spiratū. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolum dicunt: Paulus apostolus animalē hominē nuncupat. Mediū est spūs rationalis utraq; connectens extrema atq; ligans, uidelicet animā animalē cū mēte, & utriusq; sapiens naturam extremorū: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus illuminatus, mens, lux & portio suprema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per uirtutem uerbi dei docet Apostolus, dicens: Viuus est sermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usq; ad diuisionē animæ & spiritus. Sicut enim portio illa suprema nunq̄ peccat, nunquā malo consentit, semperq; errori resistit & ad optima hortatur: sic inferior illa portio & animalis anima, in malo & peccato & concupiscentia semper demergitur, & trahit ad pessima, de qua ait Paulus: Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur suprema portio nunquam damnatur, sed puniendis sociis illæsa abit ad suam originem: spiritus uero, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & utriq; ad libitum adhærere potest, si superiori portioni constanter adhæreat, illi tandem unitur & beatificatur, donec adsumatur in deum: si adhæreat animæ inferiori, deprauatur & demeretur, donec efficiatur malus dæmon. Sed hæc de mente & spiritu hactenus: de sermone siue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiusdem ad immortalitatem pretii existimat. Est enim sermo siue uerbum, sine quo nihil factum est nec fieri potest: quin est expressio exprimentis & expressi: & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & uerbum est: & concipientis conceptio, & id quod concipit, uerbum est: & scribentis scriptio, & id quod scribit, uerbum est: & formātis formatio, & quod format, uerbum est: & creantis creatio, & quod creat, uerbū est: & facientis factio, & quod factum est, uerbū est: & scientis scientia, & scitū, uerbū est: & omne quod dici potest, nō

Tria in homine ponūt Platonici.

Mens

Sermo, siue uerbum.

est nisi uerbum,& dicitur æqualitas: æque enim se ad omnia habet, cum nō sit unum plusquam aliud, omnibus æqualiter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se & omnia sensibilia facit, sicut lux se & omnia uisibilia facit, ideoq; uerbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsam concipit, est uerbum intrinsecū à mente generatum, scilicet suiipsius cognitio: uerbum autem extrinsecū & uocale, est illius uerbi partus & ostensio, & spiritus cum sono & uoce aliquid significante ex ore procedēs: uerum omnis uox nostra, uerbum atq; sermo, nisi dei uoce formetur, aëri miscetur atq; euanescit: spiritus autem & uerbū dei manent sensu & uita comitāte. Omnis itaq; sermo noster, omnia uerba, omnis spiritus & uox nostra, nullam uirtutem habent in magia, nisi quatenus diuina uoce formentur: & Aristoteles ipse in Meteoris, & in fine Ethicorum, fatetur nullam esse uirtutem siue naturalem siue moralem, nisi per deum: & in secretis dogmatibus, adserit intellectum nostrum bonum & sanum posse plurimum in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ uirtutis influētia, aliàs nequaquam. Sic & uerba nostra plurima producere possunt miracula, modo formentur uerbo dei, in quibus etiam uniuoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A facie tua domine concepimus, sicut mulieres recte concipiunt à facie maritorum, & peperimus spiritum. Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorum, è latere suo uirginem generasse. Et apud Mahometistas cōstans opinio est, plerosq; quos sua lingua Nefesogli uocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo sine carnali coitu nasci: quorum uita iccirco mirabilis & impassibilis sit, & uelut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimissis, Solus rex Messias, uerbum patris, caro factum, Iesus Christus hoc arcanū reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mentē propterea persimilem sibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis.)

Sermonemq; homini iam genitor dedit
Vt diis consimiles parturiat deos
Sensu desuper indito.
Fœlix ille nimis, qui sua nouerit
Sortis munera, perfecerit & libens:
Inter nanq; deos connumerandus est,
Nec diis est superis minor.
Hi fati reprimunt quæq; pericula,
Morborumq; fugant perniciē procul.
Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem
Aerumnis hominum, dantq; mala impiis.
Dant præclara piis præmia, sic dei
Complent imperium patris.

Hi sunt discipuli, hi sunt filii dei,

Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec menstruatæ, sed ex deo nati sunt. Est aūt uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omni moda similitudine, & in qua genitū secundū speciē idem est cum generante. Atq; hæc est potentia uerbi à mente formata in subiectū dispositū rite susce pti, ueluti semen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autē dispositum, & rite suscepti, quia non omnia eodem modo uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de recōditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publice pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.

Caput XXXVII.

ANima humana est lux quædā diuina, ad imaginē uerbi, causæ causarū, primi exēplaris creata, substantia dei, sigilloq; figurata cuius character est uerbum æternum. Item anima humana est substantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuique corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute solū, non ex materię gremio dependeat. Est anima numerus substantialis, unifor mis, ad seipsum conuersiuus & rationalis, corpora omnia & materialia longo superans interuallo, cuius partitio non est secundum materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiente causa proueniens: non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Est itaq; anima diuina quædā substātia, à diuinis fontibus emanans, ducens secū numerū: nō quippe illū diuinum, quo opifex omnia disposuit, sed rationalē numerū, quo cū omnibus propor tionē habens omnia intelligere possit. Talis itaq; humana anima, iuxta Platonicorꝝ sententiā, immediate procedens à deo, per media cōpetentia corpori huic iungitur crassiori: unde primo quidē in ipso descensu, cœlesti aëreoq; inuoluitur corpusculo, quod æthereum animæ uehiculū uocant, alii currū animæ appellant: hoc medio, iussu dei, qui mundi centrum est, in punctum cordis mediū, quod est centrū corporis humani, primū infunditur, & exinde per uniuersas corporis sui partes membraq; diffunditur, quādo currū suū naturali iungit calori, per calorē spiritui ex corde genito, per hūc se immergit humoribus, per illos inhæret mēbris, atq; his omnibus ęque fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur: quemadmodū calor ignis, aëri & aquę hæret proximè, licet per aërem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculū, uidelicet æthereū uehiculū, corpore clauditur crassiore & mortali. Quādo uero ꝑ morbū malū ue soluūtur uel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media esse recolligit, refluitq; in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cordis uero deficiēte spiritu extinctoque calore, ipsum deserit & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illamque egressam genii custodes dæmo-

Anima humana quid.

nesq; sequuntur,& ducunt ad iudicem,ubi lata sententia,bonas animas deus tranquille perducit ad gloriam, malas uiolentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat.

Caput XXXVIII.

A planetis quidnam homo accipiat

PEr septem planetas tanquam per instrumenta à summo bonorũ fonte omnes uirtutes in homines diffunduntur: per Saturnũ sublimis contemplatio, profunda intelligentia,grauitas iudicii, firma speculatio,stabilitas immobileq; propositum:per Iouem inconcussa prudẽtia,temperantia,benignitas,pietas,modestia,iustitia,fides,gratia,religio,æquitas,clementia,regalitas:per Martem imperterrita ueritas, constans robur & fortitudo,animositatis ardor uisq; agendi & practica, incõuertibilisq; animi uehementia:per Solem nobilitas animi,imaginandi perspicuitas,sciendi & opinandi natura,maturitas,consilium,zelus,iustitiæ lumen,ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantiæ tenebris purgans, ueritatisq; inuentæ gloria,& charitas uirtutum omnium regina: per Venerem feruens amor, suauissima spes,desiderii motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo,suauitas,incrementi desideriũ,& suimet propagatio:per Mercurium penetrans fides & credulitas,dilucida ratiocinatio,interpretandi, & pronunciandi uigor,grauitas eloquii,acuitas ingenii,discursus rationis, sensuumq; mobilitas uelox:per Lunam pacifica consonantia, fœcunditas, uis generandi & augendi,crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum præbet, tamẽ motus ad terrena pro modo uitæ colendæ,& augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentiis,quæ stant ante faciem dei,quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddentes complexionem tractabilem,& ad omnia bona comproportionatam & contemperatam, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum : Deus uero & influxũ & incrementum tanquam primaria cum omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediorum per quæ ad nos transitum habent diuersitate, uarias naturas sortiri diiudicant, & has cũ corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis cõiungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto,animam opinantur infundi cõtemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundum quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore,purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionem à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroboratur,puta ab Angelis,ut sit diuinæ uoluntatis nuntius, & diuinæ mentis interpres : ab Archangelis, ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est,bestiis terræ,piscibus maris & uolatilibus cœli,à principatibus ut subdantur illi omnia,ipse omnium

Ab angelicis ordinibus hoc quid capiat.

uires amplectens,& omnes ad ſe ui quadam occultiſſima & ſupercœleſti attrahens: à Virtutibus uim ſuſcipit, qua in hoſtes ueritatis & brauii, pro quo in hac uita ſtadium currimus, conſtanter pugnans roboretur: à Poteſtatibus, præſidium aduerſus humani huius domicilii inimicos: à Dominationibus auxilium, quo ſubiicere poſſimus quem ſemper nobiſcum gerimus domeſticum inimicum, debitumq́; finem adſequamur: A Thronis unde cõpaginemur, & unde in nos ipſos collecti, memoriam in illa æterna ſpectacula figamus: A Cherubinis mentis lumen, ſapientiæ uim, ſuperexcelſas imagines & figuras quibus diuina ipſa contẽplari poſſimus: A Seraphinis, ut perfecto amoris incendio ipſis tandẽ inhæreamus. Hi ſunt gradus, hæ ſcalę, per quas facile aſcendunt homines ad quæcunq; uirtutũ genera, naturali quodã nexu & curriculo, pro uaria diſpoſitione corporis & animi, atq; fauore ſtellarum in diſponendo corpore, & intelligentiarum pręſidentiam illis, quarum in deſcenſu anima induit naturã, ſicut lux colorẽ uitri per quod tranſit: fauẽte etiam ſuperna opificis uirtute, à qua omne bonum, & ſine qua nihil boni nec perfecti attingi poteſt. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali curſu, inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinantur, quiq́; in cœlis pedem figentes, à cœleſti fauore ea capere nituntur, quæ à deo uno ſuſcipi debent. Habent ſiquidẽ hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, ſuam uim ſubminiſtratam à cœlo: cœlum uero ab intelligentiis, hę autem ab opifice, in quo omnia uirtute maxima pręexiſtunt, ſicut & in homine ipſo minore mundo nõ eſt membrum, quod nõ reſpondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mẽſuræ ac numerationi in archetypo, ſicuti ſuperius oſtendimus.

Quomodo ſuperni influxus cum ſint natura boni, in iſtis inferioribus deprauantur, & malorum cauſæ efficiantur.

Caput XXXIX.

QVoniam omnis uirtus & poteſtas deſuper eſt à deo, ab intelligẽtiis & aſtris, qui nec errare, nec malum agere poſſunt, neceſſe eſt mala omnia, & quicquid in iſtis inferioribus diſcors & diſſonum reperitur, non ex influentiæ malitia, ſed ex mala diſpoſitione recipientis prouenire, ſicut recte cecinit Chryſippus:

Quàm falſo accuſant ſuperos, ſtulteq́; queruntur
Mortales: etenim noſtrorum cauſa malorum
Ipſi nos ſumus, & ſua quenq; uecordia lędit.

Hinc Iupiter Aegiſthi caſus ab Oreſte interfecti reminiſcẽs, apud Homerũ in deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum
Incuſat, cauſamq́; putat fontemq́; malorum
Quæ ueniunt: ſua ſed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum ſibi ſponte incommoda quærant.

Quando igitur ſubiecti peruerſitas peruerſæ ſuſcipit influxus, uel eius debilitas tolerare non poteſt efficaciam ſuperiorū, tūc ab influxu cœleſtiū ſic in materiā diſcordiis plenā recepto, reſultat quid diſſonū & deforme malumq́; cœleſtibus tū uiribus ſemper bonis permanentibus, quæ dū in ſe exiſtunt, & à datore luminū per ſanctas intelligentias & cœlos influūtur, quouſq; ad lunā peruenerint, eorū influētia bona eſt, tanq̄ in primo gradu: deinde autem quando in ſubiecto uiliori ſuſcipitur, ipſa etiā uileſcit: tunc enim propter diuerſam recipiētis naturā diuerſimode ſuſcipitur, & qualitatibus in eodē ſubiecto inter ſe diſſidentibus, & ipſa uariatur, & patiente ſubiecto patitur: unde ex omnibus tandē in ſubiecto cōprehenſis, aliud quiddā quam ſuperi influunt, reſultat. Itaq; qualitas nocens in iſtis inferioribus, longe aliena eſt ab influxu cœleſtiū. Ideoq; ſicut lippientis calamitas luci, & incendiū igni, & uulnera ferro, uincula & carceres iudici imputari non debent, ſed male diſpoſitis & male operantibus: ita nec in cœleſtes influxus malorū culpa reiicienda eſt. Itaq; in nobis bene diſpoſitis ſuperiorū influxus omnia cooperantur in bonū: male autē diſpoſitis, & in quibus propter peccata noſtra diuinum illud quod nobis ineſt receſſit, omnia cedūt in malū. Omniū itaq; malorū noſtrorū cauſa peccatū eſt, quod eſt deordinamentū & diſtemperamentū animi noſtri: cui tunc ſic male regente aut proſtrato, ac declinante ab eo quod cœleſtes influxus requirunt, rebellant omnia, & diſtēperantur in noſtrā perniciē: tunc in humano corpore aliàs tēperatiſſimo & conſonantiſſima harmonia cōpoſito, oritur elementorū diſtemperamentū, inſurgunt humores mali, & etiā boni deordinati & ſegregati ab inuicē, & uiciſſitudine quadā corpus uexant & torquent: tunc uehementiſſima ſentitur diſſonantia, aut ex ſuperfluitate, aut ex diminutione, aut ex intrinſeco accidente, aut ſuperfluo cibo, unde ſuperflui gignuntur humores, eademq́; ex cauſa infirmitates ſuboriuntur, etiā animales ſpiritus amiſſo freno in pugnā congrediuntur: tunc cœleſtes influxus aliàs de ſe boni, redduntur illis nocui, quemadmodū lux Solis oculis male diſpoſitis: tunc Saturnus influit anxietatē, tædiū, melācholiā, deliramenta, triſtitiā, pertinaciā, rigiditatē, blaſphemiā, deſperationem, mendacium, laruas lemurum, terriculamenta ſepulchrorum, expaueſcentiam buſtorum, irritamenta dæmonum. Iupiter autem tunc influit auaritiā & diuitiarum occaſiones prauas, & tyrannidem: Mars impetuoſam irā, prophanam arrogantiam, audaciæ temeritatem, & ferocem pertinaciam: Sol autem ſuperbiam imperioſam, & inexplebilem ambitionē. Venus concupiſcentiæ deceptiones, laſciuos amores turpeſq́; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi promptitudinē: Luna rerum omnium inſtabilem progreſſum, & quæcunq; ſunt humanæ naturæ contraria. Atq; hoc modo homo ipſe propter ſuam cum cœleſtibus diſſimilitudinē, nocumentū ſuſcipit, unde beneficiū reportare deberet. Propter eandē cū cœleſtibus diſſonantiā (ut inquit Proclus) etiam ſubiiciuntur

Malis ſuperiora quæ influant.

tunc homines malis dæmonibus, qui ueluti dei lictores in torquendis illis se se expediunt. Tunc ueniunt illis immissiones per angelos malos quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturq́; homo ad cœlestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarũ dispositione profectura, cum eorum naturam præsentit, præueniendo, præcauendo & præmuniendo ne occurrãt, & ne male dispositum subiectum, sicut diximus, nocumentum suscipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quod unicuiq; homini impressus est character diuinus cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia. Caput XL.

NON mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & ligandi uim: nam quod testatur Plinius, elephas homini obuio in solitudine errãti, clemens placidusq́; demonstrare uiam traditur: idem uestigia hominis priusquàm hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circunspectare, & expauescere dicitur. Eodẽ modo tygris, feris cunctis truculẽtior, uiso homine catulos protinus trãsferre dicit̃: & plura his similia legim⁹ apud uarios autores q̃ de aĩalibus magnis uoluminibus scripserũt: uerũ unde cognoscãt animalia hæc hominẽ timendũ quem nunq̃ uiderunt, & si sæpe uiderint & cognouerint, unde timẽt, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate præstãtiores? quæ ue sit hæc hominis natura feris hunc timorẽ incutiens, oẽs quidem illi animaliũ historiographi inquirunt & innuunt, sed aliis reliquerũt docendũ atq; probandũ. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philostratum) uiso puero ducente ingentẽ elephantem, roganti Damo, unde hæc tã uasti animalis erga paruulũ obediẽtia esset, respõdit: id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quẽ præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominẽ timẽt, & reuerẽtur, qui est, uelut character terrificus & signaculum dei homini impressum, quo quęcunq; illi subiiciunt̃ superioremq́; agnoscũt, siue seruus siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armẽta & elephãtes: neq; rex perterreret populũ nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hæbreorũ Cabalistæ Pahad פחד uocant, & sinistram & gladiũ dei. Neq; uero tantũmodo habet homo signũ quo timeatur, sed etiam quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus uocatur Hęsed חסד quod clementiã significat, & dextram & sceptrũ dei. Ab his diuinis numerationibus, per intelligẽtias & stellas nobis imprimũtur signa & characteres unicuiq; secundum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat quãdo placida mãsuetudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eũ cuncta animantia ueluti ad dominum, ut eis nomina imponeret. Verum post præuaricatiõis peccatum à dignitate illa decidit, cũ omnibus posteris suis, neq; tamen omnino

Hominẽ fragilem truces feræ cur timeant.

character ille in nobis extinctus est, sed quanto magis quis grauatur peccato, tãto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq́; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutẽ atq; timorem, cum animalium tum hominũ & dæmonum. Quod sentiens Cain timebat, inquiẽs ad deũ: Omnis qui inueniet me occidet me: bestias quippe & dæmones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebant, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebantur obedientia & potestate, sicut Samson, Dauid & Daniel in leones, Helisęus in ursas, Paulus in uiperam, & multi anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum ullum accipientes: sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq́; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones uariæ.
Caput XLI.

OMnibus hominibus communiter semel mori statutũ est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uiolenta, alia uoluntarie suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse uideantur: quam (ut dicunt Hebręorum magistri) deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechiæ, quod post dirutam sanctuarii domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorum genera, quibus condemnari solebãt, neminem mortis reum sine retalatione euasisse: nam qui lapidibus mortẽ promeruerat, iis dispensante deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uero meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut uenenato morsu, aut serpentis ictu, aut toxico uitam finiuit: qui autem gladio interiturus fuisset, aut imperii uiolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiã magnus ille Origenes enarrandum censuit illud Christi euangeliũ: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliatiõis ordi-
Adrastia. nẽ Adrastiam esse pronunciant, uidelicet diuinarum legum ineuitabilẽ potestatem, qua futuris circuitibus rependatur unicuiq; pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniuste dominabatur in uita priore, uita alia in seruilẽ relabatur statũ: qui manus sanguine polluerit, talionẽ subire cogat: qui bestia
Plotinus. lẽ uixerit uitã, in brutale corpus reuolutus pręcipitet. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusq; dęmone, inqens: Quicunq; proprietatẽ seruauerũt humanam hoĩes iterum nascũtur: Quicunq; uero solo usi fuerint sensu, bruta animalia redeũt, ita tamen, ut qui sensu præcipue unà cũ ira, animalia

fera exoriantur: quicunq; autem sensu per concupiscentiam uoluptatemq; utantur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verum si non tam sensu unà cum his quàm sensus degeneratiõe uixerint, unà cum ipsis plantę repululant: solũ nanq; uel maxime in his uitale uiguit, omnisq; illis cura fuit, ut in plantas commutarentur. Verum qui musicis modulis nimium delini ti uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnarunt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui uero ciuilem uirtutem cõsecutus est, homo reuertitur. Et Salomon ipse in Prouerbiis, hominem nunc leonem, tygridem, ursum uel aprum appellat: nũc leporem, canem leporarium aut cuniculum: nunc formicam, ericium, serpẽtem uel araneam: nunc aquilam, stellionem, gallum, uel auem aliam nominat, & multa huiusmodi. Verum Hebręorum cabalistę animas in bruta pręcipitari non admittunt: quæ tamen penitus rationem excusserint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia uita non abnuunt: ter quoq; nec amplius, animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abunde sufficere uideatur, iuxta illud Iob: Liberauit animam suã ne pergeret in interitum, sed uiuens lucem uideret. Ecce hæc omnia operatur deus tribus uicibus per singulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint ueteres, uideamus. Cum moritur homo, corpus in terrã reuertitur, de qua sumptum est: mens unde descẽdit, in cœlos remeat, sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam unde erat, & spiritus redit ad deum qui dedit illum, quod his uersiculis expressit Lucretius: *Animæ ter, in hiacutã redeunt.*

Cedit item retro, de terra quod fuit ante,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cœli fulgentia templa receptat.
Sed melius Ouidius his uersibus:
Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, umbra:
Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.
Terra tegit carnem, tumulum circunuolat umbra,
Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod ut dicunt Hebræorum theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictum est in scriptura: Terram comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, unde & dæmon ille dicitur dominus carnis & sanguinis quandiu corpus non fuerit iustis exequiis expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causa ordinarunt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quousque super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor, Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis me- *Caro.*

mor,neq; inde discedens,me inhumatū relinque,ne insepultus deorū ira fiā. Mens uero humana,cuius sacra natura & diuinum genus existit,quia culpę semper insors,etiam omnis pœnæ expers euadit. Anima uero si bene operata fuerit congaudet menti, & cum æthereo suo uehiculo egrediens, libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit: ubi omnibus sensibus & potentiis suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuinęq; potestatis particeps,in inferiora hæc beneficia,uaria dona largitur,ceu immortalis deus:si male egerit,mēs iudicat illam atq; relinquit dæmonis arbitrio:at mœsta anima,sine mente, uagatur apud inferos idolum,quam uocant imaginem,sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis phantasiæ imperio relicta,etiam corporearum qualitatum cruciatu subiicitur,cognoscēs sese iusto dei iudicio, ob suam culpā,diuina uisiōe, ad quam creata erat, perpetuo priuatam:quæ quidem diuina uisio,sicut testatur scriptura,est pręsentia omnium malorum, quæ pœna est omnium acerbissima, quam uocant sacræ literæ effusionem iræ dei. Hæc itaq; animæ imago,quandoq; aëreū corpus ingreditur umbram,qua inuoluta,nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ, inquiens:

Omnibus umbra locis adero,dabis improbe pœnas.

Nam cū in anima seiuncta à corpore,perturbationes & memorię sensusq; remanent,dicūt Platonici animas, præcipue interfectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiēte,quàm etiā diuina Nemesi,ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth (ut interpretātur Hebræorū magistri) quia in ipsius uitæ extremo cū ultionis desiderio emigrauit,factus fuit(ad explendum uindictā)spiritus mendacii,& egressus est permittente deo,spiritus mēdax in ore omniū propheta℞, donec faceret ascēdere Achab in Ramod Galaad.Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platonicis,quibus adhæret etiam noster Augustinus, fatet̄ animas separatas eorum quę in hac uita gesserunt,nondum extinctam,retinere memoriā atq; uoluntatem ubi canit:

Quæ gratia curruum
Armorumq́; fuit uiuis,quæ cura nitenteis
Pascere equos,eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de sciētia diuina. Cæteriq; Arabes & Mahometistæ philosophi,sentiunt quod operationes animę coniuncto corpori cōmunes,imprimunt in animā usus & exercitii characterē:quo fortiter impresso utetur, separata ad consimiles operationes & passiones quæ in uita non sunt deletę, itaque licet corrumpatur corpus & organum,non cessabit propterea operatio,sed remanebunt affectiones & consimiles dispositiones.

Et has animas prisci communi uocabulo manes uocant: quarum quæ in hac uita innocẽtes, aut uirtutib⁹ moralibus purgatæ, atq; ut canit Vergilius, Manes.

Qui manus ob patriam pugnando uulnera passi,
Quiq́; sacerdotes casti, dum uita manebat,
Quiq́; pii uates & Phœbo digna locuti,
Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,
Quiq́; sui memores alios fecere merendo,

Licet extra gratiam & fidei iustitiam decesserint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi:&, ut ait Vergilius,

Deuenire lætos locos & amœna uireta,
Fortunatorum nemorum sedesq; beatas,

Vbi fruantur miris quibusdam uoluptatibus:atq; etiam cognitione, cũ sensitiua tum intellectuali & reuelata gaudere:forte etiam erudiri in fide & iustitia, haud minus atq; quondam spiritus illi quibus Christus prædicauit Euãgelium in carcere: Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hanc fidẽ adhuc multis paganis & Saracenis post hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia detineri, donec tẽpus adueniat quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Irenæus, & Clemens, & Tertulianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ uero impuræ incontinentesq́; & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somniis agũtur, sed horribilibus phantasmatibus locisq́; deterioribus uagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per cõcessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeę labis ęruginẽ etiã sensui doloris subiiciuntur, timentq́; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odysseæ introducit matrem Vlyssis defunctam illi immolanti astantem, sed illum nec cognouisse nec allocutam esse, quantisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificii sanguine prohibebat. Postquam uero suadente Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq́; sanguinẽ nebulo nigrum, statim cognouit filium, & lachrymans allocuta est: Verum Tyresiæ uatis anima, nulla obstante euaginati gladii prohibitione, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlyssem, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas, quod poëta explicauit his uersibus:

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,
Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq́; necesse est
Multa diu concreta modis inolescere mores

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominũ in hac uita, tales plerunq; animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente uolutat, quæ quondam in uita gesserat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro quanto cessant tunc uaria uitæ officia, nutriendi, uegetandi, generandi, sensuumq; & humanorũ negotiorũ uariæ occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrunt aũt tunc phantasticæ rationi species illæ eò turbulentiores maximæq; furentes, quantò in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitus'ue extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsissimæ aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibili, concupiscentia imaginarii boni, eorumq; quæ quondam in uita affectauerat torquetur, potiundi facultate priuata, quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri, quẽadmodum apud poëtas, Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, auro: Sisyphus, à potentia: & has animas lemures uocarunt: quarum siqua domesticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrime autem in uirtute irascibili torquentur, odio imaginarii mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimaque phantasmata tunc incidunt, uersanturq; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in uarias beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuorari, nunc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterrima inferorum loca passim exagitari: nunc sese à dæmonibus comprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui phrenesi aut mania siue melancholico humore delirant, aut qui in somniis horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si uere hæc illis cõtingerent, quæ tamen uere apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeunt portę Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aëreo corpore uagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ dicuntur aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modo tenuioribus, modo crassioribus exuuiis, sub diuersorum animaliũ & monstrorum specie, quorum moribus sese olim in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poëta:

Lemures. Lar.

Laruæ aut terriculamenta.

Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.

Fiet enim ſubito ſus horridus, atraq; tygris,
Squammoſusq; draco, & fulua ceruice leęna.
Aut acrem flammis ſonitum dabit,
Omnia transformans ſeſe in miracula rerum,
Ignemq;, horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitum contraxit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud ſibi corpus ex elementorum uaporibus contexit, ex materia facili, quaſi hauſtu quodam reficiens corpus illud iugiter euaneſcens: cui inſuper ueluti carceri & ſenſibili inſtrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quicunque corpus & ſpiritum & ſenſum offendunt, fœtores, ululatus, planctus, ſtridores, uerbera, laceratus & uincula ſicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
Suſpenſæ ad uentos, aliis ſub gurgite uaſto
Infectum eluitur ſcelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerū in eius Necyomantia Alcinous Vlyſſi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum
Expanſumq; nouem corpus per iugera, cuius
Vtrinq; aſſidens contundit uiſcera uultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora ſolum inhabitant, ſed nimio carnis ſanguiniſque affectu etiam in animalia ſeſe præcipitant, & reptilium brutorumque corpora, cuiuſcunque ſpeciei ingreſſa, dæmonum inſtar illa obſidentes corripiunt. Aſtipulantur iſtis Pythagoras, & ante illum Triſmegiſtus, adſerentes prauas animas ſępe in reptilia & bruta pręcipitari. Neque tamen illa corpora ueluti eſſentiales formæ uiuificant & informant, ſed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, ſiue per indiſtantiam localem illis adſiſtunt, ut motor intrinſecus ſuo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, ut Ixion ad ſerpentum rotas, Syſiphus ad ſaxum: neque ſolum bruta, ſed quandoque etiam homines corripiunt, ſicut de anima Naboth diximus, qui egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore prophetarum. Hinc aſſeruere nonnulli, ſceleſtorum hominum uitas ſiue ſpiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu male habere, & nonnunquam interimere. Quod multo meliori ſorte etiam beatis animis conceſſum eſt, ut bonorum angelorum inſtar nos habitare & illuſtrare poſſint, quemadmodū de Helia legimus, quòd ſublato eo ex hominibus, inclinauit ſpiritus eius ſuper Heliſæū: & alibi legimus, abſtuliſſe deū de ſpiritu qui erat in Moſe, & dediſſe ſeptuaginta uiris. Magnū hic latet, ſed nō temere reuelādū myſteriū. Quandoq; etiam (quod tamen rariſſimū eſt) tanta inſania aguntur animæ,

Animæ prauæ, in bruta præcipitant

ut non uiuentium modo corpora petāt, sed in relicta sua cadauera quadam stygia ui remigrent, & ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmūdum inter se communibus uotis coniurasse, quem nam illorum uita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cū cane & equo suo uasto mandatur antro: cum quo & Asmūdus ob amicitię iusiurandum uiuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus uesceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, adaperta specu, eductum Asmūdum luci restituit: quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo obsitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum (quippe Asuitus noctibus rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) secti uulneris causam referre iussit: quam ille narrauit iis uersibus:

Danicæ historiæ lib. 5.

Quid stupetis qui relictum me colore cernitis?
Obsolescit nempe uiuus omnis inter mortuos.
Nescio quo Stygii numinis ausu
Missus ab inferis spiritus Asuit
Sæuis alipedem dentibus edit
Infandoq; canem præbuit ori.
Nec contentus equi uel canis esu,
Mox in me rapidos transtulit ungues:
Discissaq; gena sustulit aurem.
Hinc laceri uultus horret imago,
Emicat inq; fero uulnere sanguis.
Haud impune tamen monstrifer egit:
Nam ferro secui mox caput eius,
Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpretibus acceptū: Esse uidelicet, dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur ossa. Legimus etiā in Cretensiū annalibus, manes quas ipsi Catechanas uocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas uxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitandum, & quo amplius uxores non infestēt, legibus municipalibus cautū est, surgentiū cor clauo transfigere totumq; cadauer exurere. Miranda proculdubio sunt hæc, & opinioni fortè inimica uideri possent, nisi fidem facerent & latæ leges, & creditæ antiquitatū historię. Neq; demum à Christiana religiōe alienum est, animas multas ante uniuersæ carnis resurrectionem suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singulari dei beneficio cum corporibus in gloriā adsumptos, multos etiam uiuos descendisse in infernum: audiuimusq; non raro, mortuorū corpora è sepulchris per dęmones sublata, proculdubio non in alium usum,

quàm in carcerandis torquendisq; suis manibus. Verum ad hos corporum carceres & uincula, accedũt etiam uilissimorum ac teterrimorum locorum habitacula, ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum concutus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec radiorũ solis capax, ignaraq; syderum splendoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat. Quo apud Homerum peruenisse fertur Vlysses ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis
Perpetua nebula cæcaq; caligine mersos,
Quos oriens nunquàm, nec cum declinat in undas
Sol uidet, æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; uero oĩa illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricii antro, Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu multi memoria prodiderunt, atq; quę inibi uiderunt, & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidẽ istis maiora Saxo grãmaticus de Geruthi regia & Vgarthiloci cauo: Tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalibus stupendis prodigiis, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & uaria rerum miracula in eo mari illis uisa testatur, uim scilicet turbinum, inauditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habẽtia hominum atq; animalium. & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub uultu humano membra cætera bestiis æqualia gerũt, illic habitare ait: quæ proculdubio non nisi inanium atque dæmonum opera sunt: de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit qua Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, qua fertur Vlysses
Sanguine libato populum uouisse silentum.
Illic umbrarum tenui stridore uolantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam Insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quem noctu non tuto accederetur: ibiq; Cymbala & Crotalorum boatus, cũ inconditis quibusdã cachinnis, tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, accolæ cõstanter asseuerabãt. Eoq; loci aliquãdo ebriũ iuuenẽ accessisse, & sub noctẽ apud tumuli specũ obdormiuisse, ibiq; post tertiũ tandem diẽ à quæritantibus repertũ, ac pro mortuo sublatum: cũq; paratis exequiis educeretur funus, subito experrectum, multaq; quæ uidisset, quæq; perpessus fuisset, magna omniũ cum admiratione seriatim narrasse. Est etiã in Noruegia mõs quidam oĩm formidolosissimus, mari circũseptus, uulgo Hechelbergiũ nuncupant, inferni speciẽ præ se ferẽs, unde tantę eiulantiũ lachrymabiles uoces & clamores exaudiuntur, ut ad unũ fermè miliare circũ horrisoni illi strepitus dilatentur, quem insuper horrendis clamoribus ingentes uultures atque corui nigerrimi circumuolantes, perterrefaciendo

accessum prohibent: præterea fontes inde duo scaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intentissimo calore intolerabiles, & cætera elementa longe excedentes. Est & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi dæmones loci in aëreo corpore in præsentia cernuntur ab omnibus. Est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrisonũ uocant, ubi Syluanos satyrosq; inhabitare cum fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouinciis istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis uidi & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupẽdam admirationẽ, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; uero prætereundum hic censeo, quid de animarum receptaculis pleriq; ex nostris senserint, ab his quæ iam diximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto aduersum hæreses Marcionis ait: Apparet sapienti cuiq; qui elysios aliquando audierit, esse aliqualem localem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius, eamq; regionem non cœlestem, sublimiorem tamen inferis, ubi conquiescant animæ iustorum, donec cõsummatio rerum resurrectionem omnium plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clementi de his rebus interroganti, Cogis me (inquit) ô Clemens aliqua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quoadusq; proferre licet, non pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per singulas generationes piis, latenter licet, semper tamen aderat, his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed non erat tẽpus, ut tunc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio uidebatur à deo, ut qui iustus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (sicut de quodam iusto euidẽter refertur in literis) quod trãstulerit eum dominus. Simili exemplo etiam cũ cæteris gestum est, qui eius uoluntati placuerunt, ut ad paradisum translati, seruentur ad regnum: eorũ uero qui non ad integrum potuere explere normam iustitiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem resoluuntur, animæ uero seruantur in bonis lętisq; regionibus, ut in resurrectione mortuorum cũ corpora sua receperint, ipsa iam resolutione purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hęreditate potiantur. Ipse quoq; Irenęus in calce libri quem aduersus hæreses Valentianorum cõscripsit, ait: Cum dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post deinde corporaliter resurrexit, & post resurrectionem adsumptus est, manifestũ est quia & discipulorum eius (propter quos & hæc operatus est dominus) abibunt animæ in inuisibilem locum definitum eis à deo, & ibi usq; ad resurrectionem commorabuntur, sustinentes resurrectionem, post recipientes corpora, & perfecte resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodũ & dominus resurrexit, sic uenient ad conspectum dei: Nemo est enim discipulus super magistrũ:

Tertullianus.

Petrus Apostolus.

Irenæus.

perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinens definitum à patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduum resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à deo resurrectionis nostrę tempus pręannunciatum à prophetis, & sic resurgentes assumi, quotquot dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactantius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus, De diuino præmio, inquiens: Nec quisquàm putet animas post mortem protinus iudicari: Nam omnes in una communiq; custodia detinentur, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iustitia, hi pręmium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impiis recondentur in easdem tenebras ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambrosius, quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna est requie uel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dum uiueret. Ambrosius uero in libro de Bono mortis, ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria nuncupauit, quæ occurrens querelæ humanæ (eo quod iusti qui præcesserunt uideantur usque ad iudicii diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicii diem: Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diē & uicti erubescāt, & uictores palmā adipiscātur uictorię. ergo dū expectatur plenitudo tēporis, expectāt animæ remuneratione debitā: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodē capitulo, uocat infernū locū qui nō uidetur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secūdo de Cain & Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finē uitę huius, adhuc tamē futuri iudicii ambigua suspēditur. Adstipulatur illis illud euangelicū, de extremo iudicio dicēte Christo apud Matthęū: Multi dicēt mihi in illa die, domine, domine, nōne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dęmonia eiecimus, & in noīe tuo uirtutes multas fecimus? & tūc cōfitebor illis q̄a nunq̄ noui uos. Ex quo sermone cōstare uidetur, eos usq; in diē illū fuisse de sententia sua incertos, ac miraculorū fidutia quę in Iesu nomine dū adhuc uiuerēt peregissent, quadā spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarū iudiciū in extremū diē dilatū est, putāt pleriq; theologi, nō solū iustificādis, sed etiam dānatis, piacularia suffragia ante præstitutā iudicii diē posse opitulari. Sic Traianum Cęsarem à diuo Gregorio ab orco liberatum, iustificatumq; ad salutem: licet aliqui putent illum non mulctæ noxa liberatum, sed animaduersionis iustitiam in iudicii diem prorogatum. Verum Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianum diui Gregorii suffragiis reuixisse, uimq; gratuitam consecutum, qua à pœna scelerumq; nexu fuerit

Lactantius.

Augustinus.

Ambrosius.

liberatus. Et ſunt ex theologis, qui ſuffragiorũ inferiis nec pœnam tolli, nec mulctæ detrahi, ſed duntaxat dolorũ ſolatia & fomenta quædam adferri opinantur, idq́; æſtuantis geruli ſimilitudine, qui conſperſione aquæ uideatur preſſu ponderis leuari, ſiue ad facilius ferendũ iuuari, quanq̃ nihil ſit ex pondere detractum. Communis tamen theologoꝶ ſententia negat reis in Ditis antro preces & funebria quicq̃ ſuffragari. Verũ hæc omnia cum ſint incomprehenſibilis obſcuritatis, multi in illis ingeniũ fruſtra exacuerunt. Itaq; accedẽtes Auguſtini ſentẽtiæ, ſicut ille in Geneſim libro decimo ait, dicamus: Melius eſt dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitem in ardore pœnarũ, & illum pauperem in refrigerio gaudioꝶ, intelligendos eſſe non dubito: ſed quomodo intelligẽda illa flamma inferni, ille ſinus Abrahę, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa ſitis tormenti, illa ſtilla refrigerii, uix à manſuetè quærentibus, à contentioſe autẽ certantibus nunq̃ inuenitur. Sed iſtis iam omiſſis, ad ulteriora properantes, de animaꝶ reſtitutionibus diſſeremus.

Præclara Auguſtini ſententia.

Quibus rationibus Magi & Necromãtes mortuorum animas euocare ſe poſſe putabãt. Cap. XLII.

EX his quæ iam dicta ſunt patet, quòd animæ illæ quę poſt mortem adhuc relicta corpora diligũt, quemadmodũ ſunt animæ corporum ſepultura debita carentiũ, ſeu quę corpus ſuum uiolenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoq́; ſpiritu circa cadauera ſua oberrant, tanq̃ circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitis his mediis per quæ quondam ſuis cõiungebantur corporibus, per conſimiles uapores, liquores nidoresq́; facile euocari & allici poſſunt, adhibitis etiã certis artificialibus luminibus, cãtibus, ſonis & huiuſmodi, quę ipſam animæ imaginatiuã ſpiritalemq́; commoueant harmoniã, ſacris etiam inuocamentis & huiuſmodi, quæ ex religione ſunt, nõ neglectis, propter rationalem animæ portionem natura ſuperiorem. Sic Phytoniſſa euocaſſe legitur Samuelem: ſic Theſſala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poëtas & huiuſmodi rerum narratores, animas mortuorũ non euocari abſq; ſanguine & cadauere: umbras autẽ ex illorũ fumigiis facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina, tanq̃ aptum medium præſtantibus animabus ad ſumenda corpora, quemadmodũ hæc apud Homerũ lõga inſtructione Cyrce docet Vlyſſem. Arbitrantur autẽ, hęc non niſi in his locis duntaxat fieri poſſe, ubi huiuſmodi animę plurimũ uerſari dinoſcunt, uel propter cognatum aliquod, ſicut corpus relictũ eas alliciens, uel propter affectum aliquem in uita quondam impreſſum, animã ipſam ad certa loca trahentẽ, uel propter loci, ad cuius tartaream naturam iccirco purgãdis uel puniendis animis aptum, cuiuſmodi loca plurimũ experiẽtia uiſionum nocturnarumq́; incurſionũ & cõſimilium phantaſmatũ occurſione cognoſcũtur, aliqua per ſe ſatis nota ſunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri ſolet

executio criminalis iudicii,& in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt, uel ubi occisorum cadauera necdum expiata nec rite sepulta recētioribus annis subhumata sunt. Expiatio nanq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debite adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca iudicii repellit. Hinc necromantia nomen habet, quia in mortuorum cadaueribus operatur, ac per manes & mortuorum umbras, subterreaneosq; dæmones responsa petit, alliciens illos in mortuorum cadauera, per stygia quædam carmina & infernales inuocationes, perq; feralia sacrificia & impias immolationes, quales apud Lucanū legimus, de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pompeio omnem Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiam in Phigalia Arcadiæ ciuitate quidam Magi sacerdotes sacrorum peritissimi,& animarum quæ uita functæ essent euocatores,& sacræ literæ testantur, Phytonissam quandam mulierem euocasse animam Samuelis. Ita enimuero etiā sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solent, ubi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromātiæ species, una necyomantia, erigens cadauer quę non fit absq; sanguine: Altera scyomantia, in qua sola sufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa,& membra,& quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; improborum dæmonum defluxus facile pelliciunt, propter similitudinē proprietatemq; ualde familiarē: qui cum in rebus terrenis humanisq; possunt quāplurimum, illorum opera freti necromantici, illicitos accendūt amores, immittunt somnia,& morbos,& odia, passionesq; consimiles, ad quas tunc possunt etiam conferre uires animarum illarum, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuuias suas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committunt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quod prauæ & impuræ animæ à corporibus suis uiolēter auulsæ, hominūq; non expiatorum & sepultura carentium, circa corpora immorantur,& ad cognatum sibi trahantur, facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis uel partis eiusdem assumptione allicientes, tum stygiis inuocationibus compellentes, obtestando per dispersa latis campis informia cadauera,& sepultura carentium uagabūdas umbras, manesq; Acheronte remissos,& hospites inferum, quos immatura mors in tartara abstraxit, perq; horrenda damnatorum desideria, dæmonesq; superbos, ultores scelerum. Qui autem uere animas suis corporibus restituere debeat, oportet illum scientem esse, quę sit animæ natura propria, unde progrediatur, quantis & quot gradibus perfectionis referta, qua intelligētia communita, quibus mediis in corpus diffusa, qua harmonia cū ipso fuerit cōpacta, quam affinitatem habeat cū deo, cum intelligentiis, cū cœlis, cum elementis & cæteris omnibus, quorum imaginē & simulacrū te-

Necromantiæ species duæ.

Aīam uere corpori restituere cupientē, scire qd oporteat

C

net, deniq; quibus influxibus compaginatũ sit corpus: hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ non hoĩm, sed solius dei est, & quibus ille uoluerit cõmunicare, sicut Helizæo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursum diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam uitæ restituit. Atque hic notandũ est, quia accidit aliquãdo hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appareant mortui & non sentientes, cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamen non desinit esse: & licet ille homo iam uere mortuus dici possit, quatenus mors est carentia uiuificãtis, tamen non foret corpus illud ueraciter separatum, potestq; rursum expergefieri & reuiuiscere: & sic multa in his apparẽt miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles & Iudæoss multa uisa sunt, è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereũ quẽdam Pamphilium, inter eos qui in acie ceciderant, decem diebus iacuisse, biduoq; postquam inde sublatus esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius uiderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione & idolo.
Caput XLIII.

Aĩa humana qbus cõstet.

ANima humana constat mente, ratione & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio nisi per mentem illuminetur, ab errore nõ est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucescente deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in deo est supereminens omnẽ intellectũ: quapropter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quando infunditur menti, fit intellectualis atque intelligi potest: deinde quando per mẽtem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur nõ solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uero exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifeste sensibilis, donec transierit in corpus elementale, siue simplex aëreumq;, siue compositum, in quo efficitur lux manifeste uisibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldęorũ philosophi, stupendam quandam narrãt mentis nostræ potentiam, uidelicet fieri posse, ut mens ipsa tota acie in deum defixa, diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radiis per singula media, usq; ad hoc crassum, tenebrosum, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumĩe circũfundat, reddatq; stellis simile & æque coruscans, tum etiam radiorum suorum copia

ac leuitate tollat in altum, tanq̃ stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statũ corpus ueluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorũ, quando baptizato Eunucho in India, statim inuectus est in Azoto, & de Abacuc similia apud Danielẽ. Sic alii penetrantes clausas portas, custodes & uincula euaserũt, ut de Petro apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, q uiderit famosos istos melancholicos, qui ambulant in somniis, & per inuia uadunt, & ascendunt per inaccessa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minime possent: quorum non est alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio & exterminata. In quolibet autẽ homine est ista uirtus, & inest animę humanę à radice creationis suæ, sed uariatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secundum exercitium & usum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui rite nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousque imaginatiua uirtus sua transcendat & ungatur cum uirtute uniuersali, quem Alchindus, Bacon & Gulielmus Parisiẽsis, uocant sensum naturæ, Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum uehiculi appellant: efficiaturque cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam uirtus illa ætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehendat species, & notiones, & scientiam rerum uerarum, adeo ut illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adispiscatur tantam potentiam, ut possit se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de uoluntate & desiderio suo, etiam per magna & remota spatia, ac si illa sensibus suis à pręsente obiecto comprehenderent, & potest in modico tempore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quorum uirtus imaginatiua & cogitatiua est fortissima, & peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem uirtutis uniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritualis quæ est super ipsum: & hæc est uirtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur ueritatem. Si itaque nunc tanta uirtus imaginationis, ut se possit insinuare cui uelit, nulla loci neque temporis intercapedine impedita, neque prohibita, atque quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunq̃ secum trahat graue corpus, non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quãdo fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseuerauerit que incorrupta suique similis. Sed nunc ad exemplar tã copioso lumine cœlestium stellarum animæ abũdant, & ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeo, ut non possent intendere filii Israël illum ob splendorem uultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas uti uicerit lumine rotas, sic Zoroastem trãsfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic

Sensus naturæ, æthereus & uehiculi.

corpora nostra post mundi iudicium quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; ut solem & lunã hac ratiõe dicere possumus. Quod quidẽ fieri posse, factũq; fuisse, Auicebrõ Maur⁹ atq; Arabs Auicẽna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldęorũ schola fatẽtur & ostẽdunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexandrum in India ingenti periculo circunuentum, animo sic exarsisse, uisumq; barbaris lumẽ fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: idipsum & de se prodidit sapiens quidam ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent: neq; ea animi uis sola in hominibus, sed etiã in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberii, qui ore flammigerasse uisus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumq; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & rectricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouit corpus per locum, regit in loco, alitq; in torpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominãtur uirtutes, una uidelicet quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atq; etiam ubi de passionibus animæ tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiam dictum est ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaq; per naturam coporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uero est supra fatum, in prouidentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolum, ubi cœlestium corporum influentiis, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibiliumq; passiõibus & occursum distrahitur: quãdoq; anima sese totam replicat in rationẽ, uel res alias argumentãdo indagans, uel cõtemplando semetipsam. Possibile enim est, ut pars rationalis animæ, quẽ possibilem intellectum uocant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut sine cõuersione ad phantasmata libere discurrat & operetur. Tãtum deniq; est rationis ipsius imperiũ, ut quotiescunq; aliqd incurrit uel in mentem, uel in idolum, uel in naturã, uel in corpus, nõ potest transire in animã, nisi ratio sese ad hoc intẽdat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicq̃ percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: cõprehendit autem quando uacat, non quando in aliud inhiat, sicut palam uidemus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dum aliud quippiam attentius cogitant. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis

Animæ idolum quid.

Duæ in idolo uirtutes

q̃ animi passiones, nec quodcunq; sensibile in animã posset agere uel penetrare, nisi per rationis ipsius iudiciũ. Itaq; per suum actum, non per ullam forinsecam uiolentiam potest animus uel affici uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comprobarunt. Sic Anasarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxum concauũ coniectus, ferreis malleis dum cæderetur, corporis pœnam negligens, aisse fertur: Tunde tũde Anasarchi uasculum, Anasarchum ipsum nihil terres. Iussitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille propriis dentibus præscisam in tyranni faciem conspuit. *Anasarchi constantia.*

De gradibus animarum, & earũdem interitu aut immortalitate. Cap. XLIIII.

Mens quia à deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio autẽ cœlestis à cœlo suæ originis beneficio lõgæua est: idolum uero quia ex materiæ gremio ac sublunari natura dependet, interitui atq; corruptioni subiicitur. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationem in ęthereo suo uehiculo longęua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nõ ergo immortalis est nisi uniatur menti immortali: ita idolum animæ siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeę materię gremio educta est, resoluto corpore unà cum illo interit, aut in corporis sui resoluti uaporibus non diu superest umbra, nihil participãs immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiæ uniatur. Quæ igitur mẽti unita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: uerum non omnes homines mentẽ adepti sunt, quoniam (ut inquit Hermes) uoluit illam deus pater tanq̃ certamen præmiumq; animarũ proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, irrationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiũtur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua utriusq; conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant pleriq; theologorũ, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutũ corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicunq; uero diuina gratia fulti mentẽ consecuti sunt, hi secundum operum comparationẽ immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in cœlis: & si quid est præter ea super cœlum, ut ipsum quoq; bonum intueantur: quos uero mediã uitã uiuere contingit, licet diuinã intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandã rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excesserint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, ubi sensibilibus uiribus affectę ac in quodam actus genere uersantes, ex opi- *Non omnes homines mẽtem adipiscuntur.*

natione,& irascibili,& concupiscibili uirtutibus,aut effuse lætantur,aut grauiter dolent,in qua opinioē fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem scripsit, De spiritu & anima. Hanc animā Indorum,Persarū,Aegyptiorum & Chaldæorū sapientes,corpore suo longęuè superuiuere tradiderunt, tamē non protinus immortalem fieri,nisi per transcorporationē:uerum theologi nostri de his longe aliter philosophantur,dicunt enim, quod & si animarum omniū cōmunis sit origo & idem ortus,diuersis tamen gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt,non solum accidētalibus, sed gradibus quibusdā intrinsecis,in essentia ipsarum radicatis, quibus unaquæq; anima differt ab alia,per illud quod est ipsi proprium:quam sententiam ita tenet Ioānes Scotus: & Parisienses theologi ita sentiendum esse in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam, uidelicet meliorem quàm multi alii. Et secundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus suis unaquæq; capax est sui muneris, quod suscipit à deo donum gratuitum,sicut legitur in euangeliis:Quia uni dedit quinque talenta,alii duo,alii unum,unicuique secundum propriam uirtutem:& Apostolus inquit:Dedit aliquos fieri apostolos, alios prophetas,alios euangelistas & doctores,ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi. Sunt enim (ut inquit Origenes) quædam inuisibiles uirtutes, quibus ea quæ sunt super terrā dispēsanda credita sunt, in quibus non parua differentia est, sicut & in hominibus requiritur: quare alius summum gradum sapientiæ aut dignitatis attingit, alius paulò distat à bestiis,& bestias pascens fit semibestia:alius uirtutibus abūdans & fortuna diues, alius uel nihil uel modicum habet,sępe etiam id paululum quod habet aufertur ab eo & datur habenti. Atque ea est diuina iustitia, in distributione donorum,ut correspondeant uirtuti uniuscuiusque recipientis,quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum, ut quæ sit proportio munerum ad munera, & meritorum ad merita,eadem sit proportio pręmiorum ad præmia. Illud tandem sciendum est,quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: unam diuinam per imaginam diuinæ proprietatis,alteram intellectualem per formalitatem participationis cum intelligentiis:tertiam rationalem, per perfectionem propriæ essentialitatis: quartam animalem siue naturalem,per communionem ad corpus,& ad hæc inferiora,ut nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile,tam excellens, tam miraculosum, quod anima humana suam diuinitatis imaginem complexa,quam uocant Magi animam stantem & non cadentem,sua propria uirtute absque omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur totius magicæ uirtutis est ab anima hominis stante & non cadente.

Aīæ nobilis, quadruplex operatio.

Anima stās & nō cadēs

De uaticinio & furore.

Caput XLV.

VAticinium est quo perciti sacerdotes uel alii,& rerum causas cernunt,& futura etiam præuident,quando scilicet à diis, uel à dæmonibus descendunt in illos oracula,spiritusq; tradũtur ab eis, quos quidem descensus uocant Platonici superiorum animorũ in nostros animos illapsiones : & Mercurius uocat eos dæmonũ sensus , ac dæmonum animos. Cuiusmodi dęmones Eurideas & Pythonas ueteres uocauerunt, quos hominũ ingredi corpora solitos,& eorum uti uocibus & linguis ad futurorũ prædictiones, & constanter credidit antiquitas: de qbus etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verum Cicero Stoicos secutus,præscientiam futurorum tantundẽ diis cõpetere affirmat:& Ptolemæus astrologus ait: Soli numine afflati, pręd icunt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus,inquiens:Non enim uoluntate humana allata est aliquãdo prophetia,sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Quod autem futurorum uaticinia,diuinarumq; illapsionum propria sit,affirmat Esaias inquiens: Annunciate nobis quæ uẽtura sunt,& dicemus quia dii estis uos. Illapsiones uero huiusmodi siue sensus non transferunt in animam nostram,quando illa in aliud quidem attẽtius inhians est occupata: sed transeunt quando uacat: uacatiõis autem eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor,raptus & somnium, de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

Futurorum præsciẽtiã solis diis cõpetere.

Tria uacatiõis genera.

De prima specie furoris à Musis. Caput XLVI.

FVror est illustratio animæ à diis uel à dæmonibus proueniens, unde Nasonis hoc carmen:

Est deus in nobis,sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Plato hũc definit per alienationem & nexum: abstrahit siquidem ab his quibus corporei sensus excitãtur,ab animali homine alienus,numini adhæret, à quo suscipit,quę propriis uirib⁹ nequit indagare: quãdo enim anim⁹ liber & solutus , relaxatis corporis habenis, uelut incustodito carcere , licentius egressus,membrorum uincula transgreditur , nullo cohibente , suis stimulis impulsus,diuino spiritu concitatus,omnia cõprehendit & futura præuidet. Sunt autem quatuor diuini furoris specis,à singulis numinibus procedẽtes, scilicet à Musis,à Dionysio,ab Apolline,& à Venere. Primus itaque furor à Musis procedens,hic animũ suscitat atque temperat,redditq; diuinum,per res naturales superiora trahendo ad inferiora : sunt autem Musæ sphærarum cœlestium animæ, secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum ad inferiora fit attractus: horum inferior sphæram lunæ referens , tenet quæ ex uegetabilibus sunt, ut plantas , fructus arborum , radices , & quæ ex materiis durioribus sunt , ut lapides & metalla , earum alligationes & suspensiones: sic fertur quòd lapis selenites ,& lapis hyenæ præstant diuinationem : similiter uerbena & herba theangelida uaticinium præstant,

Furoris diuini quatuor species.

Furor à Musis.

quemadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus referēs Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, & quæ ex diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpæ, si quis ipsum recens palpitansq́; uorauerit, diuinationi & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabi Moses Cusensis in commentariis super Leuiticum, esse animal ידוע Iedua dictum, humanę formæ, cui de umbilici medio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigitur: & quantū longitudo illius funiculi protrahitur omnia circumuescens deuorat atq; consumit, uisumq́; fallens capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præciso expirat: cuius deinde ossibus certa quadam lege ori impositis, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphæræ Veneris: hic tenet pulueres subtilissimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & suffumigationes, de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad sphęram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiam turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq́; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantē animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem sonis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula quadā harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes & animi affectiones, cōceptus & motus, de quibus omnibus supra patet. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes moralesq́; purgationes: de his partim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet præterea sub se admirationes & uenerationes, quorum stupore aliquando phantasia atq; ratio sic infrenantur, ut subito omnes suos actus prætermittant: unde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue deo alicui siue dæmoni exposita, supernos diuinosq́; concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas ac Pythiæ sacerdotes in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, & tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapientię, cum admiratione suspēsam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, speculatio autem discursus quidam est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referens cœlum stellatum: hic cœlestium corporum obseruat situm, motum, radios & lumen: tenet quoq; imagines annulos, & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de quibus supra dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet nonæ sphæræ siue ipsi uniuerso: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas in

Contēplatio

telligentiarum cœli obſeruat influentias, cæteraq; myſteria, quæ quia cœleſtium numinum & inuocatorum ſpirituum gerunt effigiem, illos facile alliciũt, & uelut conformitatis quadam neceſſitate impulſos, accedere cogunt: atque ne recedant facile detinent, de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Ceſſa nunc tandem, & uerbis parce, uittæq;
Da requiem, ſoluens priſcas cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura reſolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite ſerta pedes, liquidis & ſpargite lymphis
Aquæ, manu ramum laurus auferte uirenteis,
Linea ſitq; omnis deleta, omnisq; character.

De his omnibus ſuperius ad longum ſatis tractatum eſt, & adhuc dicetur inferius.

De ſecunda ſpecie à Dionyſio. Caput XLVII.

Secundus autem furor procedit à Dionyſio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorciſmata, per ſacramenta, per ſolennia, ritus, phana, obſeruationes, animam in mentem ſupremam ſui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini ſpiritus inhabitẽt, quos anima tunc uitæ ſocios poſſidens, ab illis felicitate, ſapientia oraculisque repletur, non in ſignis aut notis, aut coniecturis, ſed concitatione quadam animi, ac ſoluto liberoq; motu: ſic Bacchus Bœotiis, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uiſionem, quandoq; per expreſſam uocem: ſic Socrates à ſuo dæmone regebatur, cuius monitis ſedulo obtemperabat, cuius uocem auribus ſæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis ſæpe uiſa eſt. Solent enim fatidici ſpiritus bene expurgatis animis etiam ſeſe uiſibiles præbere & comites, cuius exempla multa ſunt in ſacris literis, ut in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele & multis aliis. Sic Adam familiarem conſuetudinem habuit cum angelo Raziele: Sem filius Noẽ, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Iſaac & Iacob, cũ Peliele: Ioſeph & Ioſue & Daniel, cũ Gabriele: Moſes cum Metattron: Helias, cum Maltiele: Tobias iunior, cum Raphaële: Dauid cum Cerniele: Manne cum Phadaële: Cenez, cum Ceruele: Ezechiel, cum Haſmaële: Eſdras, cum Vriele: Solomon, cum Michaële. Nonnunq̃ ſpiritus iſti uirtute ſua animatũ & organicum corpus, ſiue brutũ ſiue rationale, ingrediũtur & corripiũt, ac anima illius tanq̃ baſi utẽtes, per corporea

Quos angelos antiqui patres familiares habuerint.

instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestum est, & in Saul, in quem insiliit spiritus domini & prophetabat. De istis sic ait Apollo in responsis apud Porphyrium:

Carminibus domitus Phœbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq́; per aera uectus,
Afflatu spirans labensq́; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocua, sanctiq́; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline. Caput XLVIII.

Tertius uero furor ab Apolline procedit, scilicet mundi mente: Hic sacris quibusdam mysteriis, uotis, sacrificiis, adoratiōibus, inuocationibus & sacris quibusdam artificiis, uel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dii sui spiritus uirtutem infuderunt, animam supra mentem assurgere facit, ipsum cum numinibus dæmonibusq́; coniūgendo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabant: sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaëlem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq́; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate uescebatur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, oīs literaturæ expertē, taliter illuminasse, ut repētino fulgore circūfusus, inopinate tam alta legis mysteria in cœtū sapientum concionaretur, ut astantibus omnibus stupori fuerit: & de quodā Heraisco Aegyptio memorię proditum est, illum diuina quadam natura prȩditum, ita ut solo simulacrorum contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoq; in sacris literis, cum Saul esset inter prophetas, insiliisse sup enim spiritū dñi & prophetasse: cūq; à propheta℞ cuneo abiret, cessesse prophetare. Simile accidit lictorib⁹ illis quos misit Saul ut caperēt Dauid: qui cum uidissent cuneum prophetarū, & Samuelem stātem super eos, factus est spiritus domini etiam in illis, & prophetarūt etiam ipsi. Tanta est sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut etiam propinquos illis corripiat, similiq́; spiritu furere compellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repente posse fieri sapientem, & iterum ex sapiente ignorātem: est enim ars quædam (sed paucissimis cognita) *Ars mira.* taliter informandi, exornandi, & illustrandi, fidelem & purum hominis animū, ut ex ignorantię tenebris repente ad sapientiæ & doctrinarū lumina euehatur: est econuerso facultas immūdos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarum dono rursus exuere, & pristinæ suę ignorantiæ restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorū quorundam auocamento ac delinimento soporari & externari ad prȩsentium obliuionem, ita ut remota corporis me

moria, redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine lustratus ac furore diuino afflatus, futura rerum præsagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc suscipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates dei numine afflantur, nihil timent, nihil uerentur: nam per inuia uadunt, atque in ignem illæsi feruntur, & flumina transeunt. Sic legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonii, & tripodas, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo diis sacrata, uel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacerdotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione deum suscipere solita est: aut enim per tenuem spiritum, & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipsa etiam in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dicatam, & utrobique hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undique circunfunditur, eamq; suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adhærens, per quam deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in branchis, quæ in axe consedit, aut uirgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes interdum lymbumq; undis proluit, uel ignis uaporem ex undis haurit. His omnibus diuino splendore repletur, editaque plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuisse Libero sacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi solebãt: cuius templi antistites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarii Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de ægrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, usque ad supremas fontis aquas sensim dimittebant: peractisq; certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconiæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis, responsa dabantur: prospera, si undæ iniectas placide retinuissent: aduersa autem, si ueluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Aetnæ crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata aut uictimæ, idem præsagii læti aut tristis, iniectorum retentione uel reiectu ostendebant. Similia quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nympheum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquã de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoque quod de Paliscorum Siciliæ fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunque affirmare uoluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem deiiciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uero falsa & dolo malo peierata, statim mergebantur unà petentes: tum exiliens subito ignis, correptum periurii reum, in ci-

Vates numine afflati, neminẽ timent

neres exurebat. Erat quoq; in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur & sonitum edidit: erat & ibidem statua uirgam ferens, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ prope aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in Epistola Ausonii ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radiis ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. Caput XLIX.

QVartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in deum conuertit & transmutat, efficitq; deo penitus similem, tanquam propriam dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum: hic enim in naturam dei trāsit, qua ipse sit deus: hic dæmonum genus nouit, utpote qui cum iisdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate confisus. Anima itaq; iam cōuersa, deo quoq; similis effecta, sic à deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis cōtactu omnia cognoscat: ideoq; amorem Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in deum sic conuersa, & supra intellectualem sphærā sublimata, præter hoc quod integra sua uirtute uaticinii ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabiliora & maiora q̃ ipsa mūdi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quēadmodum cœlum imagine sui, & suo lumine atq; calore ea agit quę uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis uel ipsa experientia notissimum est) sic etiam deus per sui imaginem ac lucem ea perficit, quæ mūdus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem dei homo est, saltem qui iam Venereo furore deo similis effectus, sola uiuit mente, atq; capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores ac Cabalistas diffinitur, esse lumen dei, & ad imaginem uerbi causæ causarum primi exemplaris creata, substantia dei, sigilloq; figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominē ait esse uel cœlicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

Amor cur cæcus. *Miraculum.* *Anima hoīs.*

De raptu & extasi, & uaticiniis quæ iis qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus cōtingunt. Caput L.

RAptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ à deo proueniens, per quem deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad supera. Huius causa est in nobis cōtinua cōtemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione animum incorporeæ sapientiæ coniungit, eatenus uehe-

mentioribus suis agitatiōibus ipsum à sensibilibus corporeq; seuocat, & (ut inquit Plato) taliter quandoq;, quòd nonnunq̃ corpus ipsum uel effugiat & quasi dissolui uideatur, quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sacerdote Calamensi (cuius supra meminimus) Iacebat, inqt, simillimus mortuo, sine anhelitu: & cum ureretur & secaretur, non sentiebat. Tātum igitur est animæ imperium, quando scilicet suam naturam fuerit adsecuta, nec sensuum illecebris grauata, ut uirtute sua subito ascendat, non modo in corpore manens, sed etiam aliquando compedibus soluta extra corpus uolitans ad supercœlestem cohabitationem, ubi iam deo q̃ proxima & q̃ similima, diuinorum effecta receptaculum, diuino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroastes: Ascendendū tibi est ad lumen ipsum, & ad patris radios, unde tibi missa est anima, plurimam induta mentē. Et Trismegistus ait: Ascēdere te oportebit supra cœlos, chorisq; dæmonum longe abesse, & Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberū transieris, eris immortalis deus. Sic legimus Hermetē, Socratem, Xenocratē, Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagorā & Zorostem, raptu solitos seuocari, atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam. Legimus etiam apud Herodotum, fuisse in Procōneso philosophum mirifice scientiæ Atheum nomine, eiusq; animā quandoq; corpus exire, ac post uisa longinqua spatia cursus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, consueuisse animā Harmonis Clazomenii, eamq; relicto corpore uagari solitā, multa quoq; ac uera è lōginquo nunciare. Et sunt adhuc in hunc diem apud Nouergios & Pilappios perplures, qui se in totum triduū seuocant à corpore, reuersiq; multa à longinquis renunciant: atq; illos interea custodire oportet, ne quod uiuū animal illos supergrediatur contingatq;, aliàs ferunt in corpus suum non reuerti. Sciendū ergo quòd (iuxta Aegyptiorum doctrinā) cum anima lumen sit quoddam spirituale, quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus cōprehendit, non secus atq; lumen in laterna inclusum, quia aperta, usq;quaq; diffunditur, neq; deficit: nā ubiq; est & semp: & Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquādo animus hominis diuinat, nisi cum ita solutus est, ut ei planè nihil sit cum corpore aut parum. Cum igitur peruenerit ad illū statum qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionē ad ideas, omniaq; in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines participes fieri in hac uita, sed pene deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis sæpissime sicut in raptu uaticinia proueniunt, quo quidem uaticinādi genere legimus Herculem Arabesq; q̃ plures excelluisse. Et sunt quædam uaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, uidelicet quæ ex passionis alicuius excessu, ut amore nimio, uel tristitia, uel inter crebra suspiria, aut in mortis agone futu-

Aīa à corpore soluta omnē locū & tēpus comprehendit.

ra pronuntiant,ſicut apud Statium de matre Achillis:

Nec uana parentum
Expauit uitreo ſub gurgite remos.

Ineſt enim animis noſtris quædã uis perſpicua & capax rerũ oĩm, ſed caligine corporis & mortalitatis obſita & impedita,poſt mortẽ autẽ immortalitatem conſecuta & à corpore ſoluta,plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis & ſenecta debilitatis,nonnunq̃ aliquid inſueti luminis,quia anima tunc ſenſibus minus præpedita eſt,& acutius intelligit, & iam quaſi paululum relaxata uinculis,corpori amplius non omnino obnoxia,& quaſi loco quo migratura eſt uicina,reuelationes facile percipit,quæ agoniis ſuis permixta,ſibi tũc offerũtur. Vnde Ambroſius libro de Fide reſurrectionis ait: Anima noſtra corporeum iſtud euadere geſtit ergaſtulũ, quæ motu aëreo libera neſcit quo uadat aut unde ueniat. Scimus tamẽ quòd corpori ſuperuiuat,& ea iam depoſitis proprii ſenſus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ ante ſita in corpore non uidebat, quod exemplo dormientium poſſumus æſtimare,quorum animi uelut quieti ſepulto corpore ad altiora ſe ſubrigunt,& renunciant corpori rerum abſentium uel etiã cœleſtium uiſiones.

De ſomnio prophetico. Caput LI.

SOmnium dico nunc,quod ex ſpiritu phantaſtico & intellectu inuicem unitis,aut per illuſtrationẽ intellectus agẽtis ſuper animã noſtrã,aut per mirã reuelationẽ numinis alicuius,purgata atq; tranquilla mẽte procedit:ab hoc enim anima noſtra uera recipit oracula,affatimq́; nobis uaticinia præſtat:nã in ſomniis & interrogare uidemur,& diſcere,& legere,& inuenire:multa quoq; dubia,multa cõſilia,multa incognita inopinataq́;,neq; unq̃ tentata animis noſtris, nobis in ſomniis pateſiũt,apparentq́; imagines ignotorũ locorũ,& ſimulacra hominũ tam uiuentiũ q̃ mortuorũ:portẽdunturq́; futura quæ nondum prouenerunt,& reuelantur proueniſſe uſpiam,quæ nulla adhuc ſcientiæ fama innotuerunt:& hæc ſomnia nulla egent alia interpretãdi arte,ſicut illa de quibus in primo libro locuti ſumus,quæ diuinationis ſunt,non præſcientiæ:contingitq; eos qui uiderunt,ut plurimũ non intelligere:quia(ut inquit Abdala Arabs)ſicut uidere ſomnia,eſt à fortitudine imaginationis : ita intelligere ea, eſt à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demerſus cõmercio ſopitus eſt,aut ſpũs imaginatiuus ſiue phãtaſticus tã hebes ac impolitus eſt,ut ſuperni intellectus ſpecies influenteſq́; imagines nequeat excipere,exceptaſq́; retinere,hic ad ſomniorũ uaticinia planè inutilis eſt: Oportet ergo ualentẽ uera recipere ſomnia,ſpiritũ phantaſticum purum, inconcuſſum imperturbatumq́; ſeruare,atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præſideat atq; innoteſcat:talis nanq; ſpiritus uaticiniis aptiſſimus,omnium idolorum à rebus undiq; manantium (ut inquit

Sõnia uidere,& ea intelligere, unde cõtingat.

Synesius) speculũ est clarissimum. Cum igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potius grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis aut iracundiæ uitiis, castè cubitũ euntes dormimus, tunc anima nostra pura atq; diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes & refulgentes à mentibus diuinis in se suscipit radios & effigies, atq; tanq̃ in quodam deifico speculo, omni intellectus uulgari indagatione rationisq; discursu longe quidem certius, clarius efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neq; etiam tunc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritum suum meditatione trã quilla ac religiosa, tum per uictum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus euadat atq; sciens: quicunq; uero cõtrà phantastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quemadmodum luscus oculus, propter debilitatem confuse indiscreteq; iudicat: sic etiam quãdo crapula uinoq; repleti sumus, tunc spiritus noster noxiis uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit, quam ob causam Amphiaraus uates (ut legim⁹ apud Philostratũ) uolentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à uino autem triduo abstinere: quia non possit recte uaticinari anima, nisi esset uino ciboq; liberata: sobriis enim animis ac religiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent dii tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile.

Philostratus lib. 2. ca. 14.

Nuncie futurorum uaticinator maxime,
Accedis ad animas sonum quiete demulctas.
Easq; compellans suscitas mentem,
Sententias numinum beatorum eis per somnium subinseris,
Silens silentibus animis uentura pronuncians,
His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectissime utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui respõsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis, peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, uel saltem suarum immolationum uelleribus, religiosius incubarent, cuius quidem ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubiis responsa petunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.
Et paulo post canit:
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus.

Et q Lacedæmoniis præerāt(quod ait Cicero)in Pasiphaë phano somniādi causa recubare solebāt: idē fieri in templo Aesculapii,à quo uera immiti somnia putabātur.& Calabri Podalyriū Aesculapii filium consulturi,iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant: sic nanq; in somniis, de qua quisq; re scire cuperet,admonebatur. Familiarissimum autem tēpus somniorum est nox,quādo sensus uagis obiectis & erroribus meridianis uanisq; affectibus liberati,nec metus pulsat animum,nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens,diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autem(ut ait Rabi Iohenan in libro Senatorum)somniorum uerorum quatuor genera: Primum matutinum,quod inter somnium & uigiliam fit:secūdum, quod quis uiderit de altero:tertium,cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostenditur:quartum,quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud quòd ait Ioseph ad Pharaonem, inquiens: Quod autem uidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium,firmitatis indicium est. Est autem firmissimum somnium, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit & mente agitat eundo dormitum,sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autē alienorum somniorum interpretem habere scientiam qua possit distinguere & discernere similitudines rerum omnium,& cognoscere mores omnium gentium,secundum leges quas receperunt de deo & de angelis. Illud preterea sciendum,uix aliquod aut nullū somnium esse absq; re aliqua inani,sicut nullum frumenti granum absq; paleis,quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somnium testatur,quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult insomnium hoc quod uidisti? num ego & mater tua & fratres tui,adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodū matre effectū nō est cōsecutū. Hæc etiā Rabi Iohenā in libro prænominato:cui accedēs Rabi Leui,omne somniū propheticum nō pluris q̄ adusq; duos & uiginti annos ait effectu suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suę decimoseptimo somniauit quod postea ętatis suæ tricesimonono prodiit in actū. Volens itaq; nūc diuina suscipere somnia,sit corpore bene disposit⁹,& cerebro à uaporibus, animo à perturbatiōibus libero, eoq; die abstineat à cœna, nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculū mūdum & nitidum,etiam exorcizatum & sacratum,in quo facto suffitu,inūctis temporibus, obuinctis digitis somniorum annulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationibus numine, stratum petat,intēta cogitatione sup re quā scire desiderat: sic enim uerissima & indubia uidebit somnia,cū uera intellectus illuminatione. Quicūq; igitur ea quę in his libris sparsim de hac re diximus coniungere nouerit,oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

Sōniorū tēpus,nox est.

Sōniorū uerorū genera quatuor.

Inanes res somnijs permixtæ.

Ad diuinorū somniorū susceptionem quæ requirantur.

De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus.

Caput LII.

SVnt etiam sortes quædam diuinam oraculorum possidētes uirtutem, ac tanquam diuini iudicii indices, antea multa prece & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petitæ, aliquando etiã à deo ipso fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur de hirco offerendo domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Israël. Iam uero & Moses, & Iosue, missis sortibus in conspectu domini diuiserunt terras & hæreditates tribubus Israël secundum pręscriptum dei. Apostoli Christi præmissis precibus, per sortem elegerũt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cum fugiens à facie domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nautę per sortem inuenerunt illum causam periculi, proiectumq́; in mare cessasse tempestatem. Narrat Cesar de M. Valerio Procillo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reseruandus, sortium beneficio euasisse incolumen. Erat quondam apud Buram Achaiæ oppidũ Herculis oraculum ex talis & abaco constitutum, ubi consulturus de re quapiam, post peractas deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum situm atq; figuras obseruãs uates, quid uenturum esset, in abaco scriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud uero sciendum uetustos patres non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerētia, expiationibus, ieiuniis, munditia precibus, inuocationibus, uotis, sacrificiis, cõsecrationibus, cæterisq́; adhibitis religionum sacris mysteriis. Solent enim sacra ipsa operibus nostris rite præmissa, ut maxime diuinam prouocare uoluntatem ac beneuolentiam, diuinorumq́; spirituum pręsentiã, quorum dispensatione sorte directa, rei quæsitæ ueram suscipimus sententiam. Oportet ergo quemcũq; per sortes operantem, accedere animo bene disposito, non perturbato, non distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione ac constanti intentione sciendi idquod quæsitum fuerit: præterea erga deum & cœlestia puritate, castitate, sanctimonia pollētem, indubia spe & firma fide, sacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini spiritus congrediantur, diuinaq́; uolũtas innotescat: sic nanq; si fueris dispositus, uirtute sortium maxima secreta tibi patefient, erisq́; uates ueridicus, præteritorum, pręsentium & futurorum, de quibus fueris requisitus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in ominũ & notaminum auguriis obseruandũ est, quando uidelicet cum formidine, tamen firma cum expectatione notamina quædam uaticinandi causa nobis præfigimus, aut signũ postulamus, sicut uernaculus Abrahę Eleazar, & Gedeon iudex in Israël fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaiæ ciuitate medio foro Mercurii simulacrum, ubi omen accepturus, suffito thure & accensis lucernis quæ ante astabãt, oblatoq́; patrio numismate in simulacri dexteram, tum quodcũq; percũctari uoluisset, in simulacri aurem insusurrabat, moxq́; ambabus manibus obtu-

Nõ temere sortiebantur antiq patres

Dispositio eius, qui per sortes uult operari.

ratis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico apertis auribus, quã primã uocẽ excepisset, sibi pro rato omine, & tanq̃ dato oraculo obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanq̃ à casu uel à fortuito euentu sint) nihil rationis habere uideantur, tamen à deo & sublimioribus uirtutibus certis rationibus disponuntur, neq; cadunt præter intẽtionẽ eas moderãtis. Nonne in electione Saul in regem Israel, sors in illũ casu & fortuito cecidisse putabatur? Attamẽ iam antea à dño statutus fuit rex & unctus à Samuele propheta: & q statuerat illũ regẽ deus, disposuit & sortes ut caderent super illũ. Atq; de his hactenus satis.

Quomodo se disponere debeat uolens suscipere oracula. Caput LIII.

QVicunq; ad supremũ animæ statum accedere cupiens, ad oracula petenda proficiscitur, oportet eũ caste sanctéq; dispositũ, purũ mundũq; accedere, ita ut nullius sordis impetigine anima eius inquinetur, nullasq; peccatorũ cicatrices pectori gerat impressas: oportebitq; animum penitus segregare & purgare, quatenus naturæ permittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi passionibus, omniq; irrationali cõditione, quæ sequitur eam tanq̃ ferrũ rubigo, rite cõponendo & disponẽdo quæ ad mẽtis pertinẽt tranquillitatẽ: sic enim ueriora efficacioraq; accipiet repõsa. Quibus uero purgetur animus, & in diuinã suam restituatur puritatẽ, à religiõe nobis sapiẽtiaq; est perdiscendũ: neque enim sine religione sapientia, nec sine sapiẽtia probãda est religio. Sapiẽtia enim (inquit Solomon) lignũ uitæ est his qui apprehenderint eã: & Lucretius ait, eam esse inuentũ dei, seu spiraculum dei, ubi canit:

Hic deus ille fuit, deus inclyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellat[ur] sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationẽ diuinã, unde Democritus nullos uiros sapiẽtes arbitratur, præter illos qui furore quodã diuino perciti sunt, quẽadmodũ Minos ille Cretẽsis, quẽ ferunt à Ioue cũcta didicisse, cũ esset ei in Ida mõte frequẽs cũ deo cõuersatio: sic etiã Melesagorã Eleusinũ Atheniẽses ferũt à nymphis edoctũ: sic & Hesiodũ cũ esset pecudũ pastor in Bœotia, gregem iuxta quendam Helicona montẽ egisset, legimus à Musis condonatum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poësim repente adeptum esse, quæ quidẽ & huiusmodi in momento adsequi, pro certo nõ est humani animi, sed diuinitus inspirati, uidelicet cui inest deus oĩa operans: ipse nanq; deus in animas sanctas se transferẽs, prophetas & mirandorũ opifices cõstituit, potentes in opere & sermone, sicut asserũt Plato & Mercurius, atq; ipse etiã Xystus Pythagoricus, asserẽtes eiusmodi hoĩem dei tẽplum, deũ autem

Homo dei tẽplum.

hoſpitem: cui aſtipulatur & noſter Paulus, hominē uocans templū dei, & alibi de ſeipſo inquit: Omnia poſſum in eo qui me cōfortat deus: ipſe enim eſt uirtus noſtra, ſine quo (ut ipſemet perhibet) nihil poſſumus, quod etiam Ariſtoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullam eſſe uirtutē, ſiue naturalem ſiue moralē, niſi per deū: & in ſecretis ſuis aſtruit, intellectū bonū & ſanū poſſe in naturæ ſecreta, dūmodo adſit diuinæ uirtutis influentia, aliàs nequaq̄. Hanc autē influentiā tūc ſolū ſuſcipimus, quādo nos abſoluimus ab impedimentis aggrauantibus, à carnalibus & terrenis occupationibus, & ab omni externa agitatione: neq; enim poteſt lippus & immundus oculus res nimiū lucentes intueri: nec capere poterit diuina, qui purgationē animi ignorarit. Oportet autē pedetentim & uelut per gradus quoſdā ad hanc animi puritatem peruenire: neq; enim unuſquiſq; de nouo iis myſteriis initiatus, ſtatim lucida omnia cōprehendit, ſed aſſuefaciendus paulatim eſt animus, quouſq; in nobis emineat intellectus, ac diuinæ luci applicans illi permiſceatur. Anima itaq; humana quādo rite fuerit purgata & expiata, tum ab omni uarietate ſoluta, libero motu foras emicat, ſurſum aſcēdit, diuina capit etiā ſeipſam erudit, quādo fortè aliunde erudiri uidetur: neq; enim cōmemoratione, neq; demonſtratione tunc indiget, ob naturalem ſui ſolertiam, tum per mētem ſuam quæ animæ caput & auriga eſt, ſuapte natura angelos imitata, non ſucceſſione, non tempore, ſed ſubitaneo momento quod cupit aſſequitur. Dauid enim literas non didicit, & ex paſtore effectus eſt uates, & diuinarum rerum ſcientiſſimus. Solomon in unius noctis ſomnio, omniū ſuperum & inferum ſapientia repletus fuit: ſic Eſaias, Ezechiel, Daniel, cæteriq; prophetæ & apoſtoli eruditi ſunt: poteſt enim anima (quæ cōmunis Pythagoreorū & Platonicorum ſententia eſt) per uiam purgatoriam abſq; alio ſtudio uel inueſtigatione, per ſolam modicam & facilimam collationē & aduentitiā, ſup iam deſuper habita intelligibilia, perfectā omniū ſc[illegible]iū ſcientiā acquirere: poteſt etiā per extrinſecā expiationē ad hoc deuenire, ut omnia per ſubſtantialem ſuā formā indiuiſibiliter intelligat. Purgatur autem animus & expiatur per mūditiā, per abſtinentiā, per pœnitentiā, per eleemoſynā: tū etiā cōferunt ad idem ſacra quædā inſtituta, ut hic inferius patebit, curāda enim eſt anima per religionū ſtudia, uulgo quidē occulta, ut ſanitati reſtituta, ueritate firmata, & diuinis præſidiis munita nō timeat ſuboriētes concuſſiones.

Pedetentim ad animi puritatē perueniendum.

Dauid, Solomō cæteriq; & prophetæ & apoſtoli ſubito edocti.

Animus quō expiandus.

De munditia, & quomodo obſeruanda. Caput LIIII.

Munditiam igitur imprimis oportebit ſeruare, in uictu, in operibus, in affectibus, ſordesq; omnes & animi perturbatiōes, & quæcunq; ſenſum ac ſpiritū offendūt, expellere, & quæ inſunt homini diſſimilia cœlo, non ſolum ſi in animo & ſpiritu, uerūetiā ſi in corpore, ſi circa corpus fuerint: talis nanq; mūditia exterior animi puritatem haud parū creditur adiuuare. Hanc ob cauſam philoſophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumi-

Lana, uesti-tus propha-nus.

ne uel balneo, uestibus induebantur albis, atque lineis: nam lanam prophanum uestitum arbitrabantur, tanquam beluinæ sordis excrementum pecori detractum: cubile purū, & prorsus immaculatū habitabant. Simili modo solebant Bragmani Indorum sapientes in fonte qui Dirce appellatur in Beotia, exutis uestibus lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis, deinde postquam pro ritu satis mundi erant, exeundū circiter meridiē, uestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestantes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctū fuit, priusquam sacrorū penetralia ingredi: utebantur etiam lineis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoq; eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atq; dierum libro, ubi canit:

Bragmanorum habitus & gestus.

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
Non sic exaudire uolunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauus ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
Hinc dii succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur.

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
Abluero.

Mos enim erat gentibus, quando diis superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando uero diis inferis litandū erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra diis inferis instituerer, ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem,
Dic corpus properet fluuiali spargere lympha.

Et alibi, ubi infert Aeneā apud inferos ramū Proserpinę adferentē, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
Spargit aqua.

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circuntulit unda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim cōparata homo cœlestis atq; spiritualis euadit, & ad dei contuitū unionemq; sic disponitur, dum munda corpore & pura mente deo ministrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in uisceribus, in cute, in uestibus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostiis, sacrificiis: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumq; illum mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos dei ministros dæmonesq; bonos allicit & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & deci-

piant, huiuſmodi munditiam exquirunt: ideoq; imprimis obſeruandum eſt, ut habeatur animus mundus & cor purum, ad quæ tunc immundæ poteſtates nequeunt aſcendere.

De abſtinentia & ieiuniis, & caſtitate, ſolitudine, & animi tranquillitate atque aſcenſu.

Caput LV.

ABſtinentia quoque ſuos paſſim obſeruatores contra uitia & malos dæmones familiariter munit atque tuetur, & quaſi templũ dei incontaminatum reddit animum, mētemq; deo coniungit: nihil etiam ad ſanitatem complexioniſq; temperantiam melius, quàm ſuperflua minime congregare, modumq; neceſſarii uictus non excedere: neque enim nutrimentum natura ualentius adſumendum eſt, ſed quo potius natura ſit ualentior, ſicuti de Chriſto aſſerunt nonnulli, quòd ea meta cibum ſumebat, ut generaret ſuperfluum quartæ digeſtionis. Multi quoque alii parcitate cibi ſimul & ſanitate & agilitate corporis gauiſi ſunt, ut Moſes & Helias, qui uſque ad quadrageſimum diem ieiunium protraxerunt: Vnde ille ſplendebat facie, & iſte ſubuectus corpus ſuum ueluti ſpiritum facile ducebat ad nutum. Nam aſſerunt magi & philoſophi, ſpiritum noſtrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, ſed ſpongiarum more per totum corpus undique alimentum ſuum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuiſſimis corpus undiq; penetrantibus. Itaq; qui ſpiritũ hunc cupiunt habere purum & potentē, cibis utuntur ſiccioribus, corpuſq; hoc craſſum ieiuniis extenuant, ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere aut craſſeſcat ſpiritus aut ſuffocetur, tum lotionibus & fricationibus, & exercitiis, & amictu corpus ipſum mundum conſeruant, ſpiritumq; luſtrationibus & ſuffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; ſynceritatem perducunt. Debemus igitur in ſumendis cibis eſſe puri atq; abſtinentes, quēadmodũ philoſophi Pythagorici, mēſam ſacram atq; ſobriam ſeruantes, uitã in omni temperantia protrahebant. Temperantia enim uitæ cōplexioniſq; quia talis nullum infert nobis alicuius ſuperantis humoris tumultum, qui ad ullam imaginem commoueat phantaſiam, efficit ut anima noſtra ſæpiſſime ſomnians, nonnunq̃ etiam uigilans, ſemper ſupernis influxibus ſubiiciatur. Inſuper Pythagorici, ſi quis per abſtinentiam prudenter moderetur ſingulas tum animi tum corporis ſui motiones, perpetuam utriuſq; ſanitatem, ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipſorum admittebant collegium, niſi abſtinentes à uino, & carnibus, & uitiis: dicentes neminem poſſe deum intelligere, niſi qui illum diuina cōuerſatione æmularetur: quòd etiam inferiores Indos apud Philoſtratum docuit Phraotes. Præterea abſtinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum ſpiritumq; inficiunt, à cupiditatibus & inuidentia, quæ iniuſtitiæ famulę ſunt (ut

Tēperantiæ effectus.

A qbus potiſſimũ homini abſtinēdũ

inquit Hermes) ad mala facinora mentem ac manum impellentes: item ab otio & luxuria: anima enim torpore & libidine suffocata, cœleste aliquid præuidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium qui græce Hierophantæ appellantur (ut refert Hieronymus) quo castius in sacris agerent, diuinisq; rebus incumberent, consueuerunt sorbitione cicutæ seipsos castrare. Castitas præterea mentis deo deuotę, ipsa animam nostram (ut docet Orpheus Museum in omnium deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi passionibus, quæ lædunt animum ac iudicium ratiōis peruertunt, sicut palàm uidemus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius uero furores appellat uel insanias, ubi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Ecclesia.1 Sentire quoq; uidetur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: unde legitur in Ecclesiastico: Stultorum infinitus est numerus. Iccirco Stoici negant passiones cadere in sapientem, passiones inquam, quæ sequũtur apprehensionem sensitiuam: nam passiones rationales & mentales, sapienti cō cedunt. Sic sentire uidetur etiam Boëthius ubi canit, passiones aliquas abiiciendas in inquisitione ueritatis, his uersibus:

Tu quoq; si uis
Lumine claro
Cernere uerum,
Tramite recto
Carpere callem:
Gaudia pelle,
Pelle timorem,
Nec dolor adsit,
Spemq; fugato,
Nubila mens est
Vinctaq; frenis
Hæc ubi regnant.

Oportet igitur nos animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & auertere, ut ueritatem simplicissimā adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum cura solutus, sacris numinibus ac cœlestibus uacans, eadem quotidie sentit, quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator & maximus prophetarum, ac omni Chaldęorum & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sensibus abstrahere uellet, in uastas Aethiopiæ solitudines concessit, ubi cunctis humanis negotiis prætermissis, ad solam diuinarum rerum contemplationem animum mentemq; conuertit, in quo sic omnipotenti deo placuit, ut illũ facie ad faciē uidere & intueri meruerit, accepta etiā miraculorũ illorũ stupēda potētia, quæ sacræ literę de illo testificari cōspiciuntur. Sic Zoroastes Magorũ pater ac princeps, omniũ rerũ naturaliũ diuinarumq; scientiā uiginti annorũ solitudine dicit͂ assecutus, ubi de omni

diuinandi ac uaticinandi arte plura conſcripſit ac fecit. Similia operatum eſſe Orpheum in Thraciæ deſertis, ſcripta eius ad Muſeum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretenſem longiſſimo quodam ſomno fuiſſe eruditum, nam annis quinquaginta dormiuiſſe aiunt: hoc intelligunt latuiſſe. Pythagoras quoq; ſimiliter decem annis latuiſſe fertur, atq; Heraclitus & Democritus eandẽ ob cauſam ſolitudine delectabãtur: quãto magis enim animalẽ uitam relinquimus & humanam, tanto magis uiuimus angelos & deũ, quibus coniũcti & in meliorem ſortem reſtituti, in omnia poſſumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noſter ſegregandus ſit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigẽdus, quouſq; aſcendat ad ipſum unum, bonum, uerum, pulchrum, per ſingulos tam cognobilium q̃ cognitionũ gradus, docet Proclus in cõmentariis ſuper Alcibiadem, oſtendẽs quomodo imprimis fugienda ſenſibilia, ut ad eſſentiam incorpoream nos transferamus: ubi animarũ ordinẽ, multiplicatũ tamẽ per rationes plurimas, habitudines proportionesq́; uarias, & uincũla multa, uarietatemq́; uirium multiformẽ ſuperare oportet, & ad intellectum & intelligibilia regna contẽdere, & quanto interuallo hæc ſint animis meliora, contẽplari: porrò ipſam etiã intellectualem multitudinẽ licet unitam & indiuiduã relinquere, atq; ad ſuperintellectualem eſſentialemq́; unitatem ab omni multitudine abſolutam, ipſiusq́; boni & ueri fontem peruenire. Simili ratione fugere nos oportet, omnẽ cognitionem multifariam diſtrahentem atq; fallentem, ut ueritatem ſimpliciſſimam conſequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuũ, & ſenſuũ, imaginationũ, opinionũ, quæ tam in ſe diuerſa eſt, ut alia aliis in quolibet ſint contraria, aſcendendũq; ad ſcientias, in quibus licet uaria multitudo ſit, cõtrarietatem tamẽ habet nullã: omnes enim ſibi inuicẽ connexæ, & ſubalternatim una alteri miniſtrat atq; inſeruit, uſq; ad unã ab omnibus præſuppoſitam, & nullam ulterius ſupponẽtem, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non eſt ibi ſummus cognitionum apex, ſed ſuper eam eſt intellectus purus. Itaq; depoſitis omni compoſitione, diuiſione multiformiq́; diſcurſu, ad intellectualem uitam ſimplicemq́; intuitũ aſcendentes, intelligibilem eſſentiam perceptionibus indiuiduis & ſimplicibus ſpeculãtes, ut ipſam ſummam animæ exiſtentiam, per quam unũ ſumus, & ſub qua unitur multitudo noſtra, conſequamur: atq; ſic primũ unũ, à quo omnibus ineſt unio, per ipſum unum, tanq̃ eſſentiæ noſtræ florem attingamus: quod tũc demum aſſequimur, quando omnẽ multitudinẽ fugientes: in ipſam unitatẽ noſtram conſurgimus, unũq; efficimur & uniformiter agimus.

Homini quæ potiſsimum fugienda.

De pœnitentia & eleemoſyna. Caput LVI.

MAxima autẽ purgationũ pars eſt, uolũtaria pœnitẽtia delictorũ: nã (ut ait Seneca in Thyeſte) quẽ pœnitet peccaſſe, penè eſt innocẽs. Hęc enim maximã nobis adfert expiationẽ, dũ moleſtiã delectamẽtis oppõit, ſtupidãq; expurgat ex aĩa lętitiã, tribuitq; uim q̃dã pecu-

Potior purgationum parsquæ ſit.

Pœnitentia quid.

liarem ad ſupera reducentem. Eſt itaq; pœnitentia non modo mortificatio
uitiorum, ſed & animæ ſpiritale martyrium, quę gladio ſpiritus ex omni par
te confoditur: gladius autem ſpiritus eſt uerbũ dei. Vnde inquit Hieremias
propheta, & etiã Paulus ad Epheſios ſcribens: Maledictus qui prohibet gla-
dium ſuum à ſanguine: & Pſalmiſta canit: Gladius in labiis ipſorum. Ideo ex
ponendę ſunt cogitationes & affectus animi, & omnia mala quæ exeunt de
corde & ore noſtro, ſacerdoti in confeſſione, ut ipſe iuxta uerbum dei ea iu-
dicet, & ſecundum poteſtatẽ illi conceſſam à deo, pœnitentia iniuncta mun
det & expurget, dirigatq; in bonum, neq; uero ullum in religione abolendis
piaculis pœnitentia reperitur ualẽtius ſacramentum: hinc dii ipſi (teſte Oui-
dio in Ponto)

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituiſſe uident.

Eleemoſynæ laus.

Eſt adhuc aliud expiationis ſacramẽtum, ipſa uidelicet eleemoſyna, de qua
parum aut nihil me legiſſe memini apud philoſophos, ſed docuit nos illam
ſumma ueritas, inquiens, Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt uobis: &
apud Eccleſiaſticum legitur: Sicut aqua extinguit ignem, ſic eleemoſyna ex
tinguit peccatum: & Daniel regẽ Babylonis docuit, ut eleemoſynis redime-
ret peccata, & Raphael angelus teſtatur ad Tobiã. Quoniam eleemoſyna à
morte liberat, & ipſa eſt quę purgat peccata & facit inuenire uitam ęternam.
Hinc Chriſtus ad patrem orare iuſſit, dimitte ſicut dimitimus, & da ſicut da
mus: de quo dixit alibi: Cẽtuplum accipietis, & uitam ęternam poſſidebitis.
Idẽ iudicaturus uiuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, ne-
glectas eleemoſynas & miſericordiæ opera, dũ dicet: Eſuriui & ſitiui & nõ de
diſtis mihi manducare neq; bibere: & adhuc in alio loco de pauperibus locu
tus inqt: Quod uni illorũ feceritis mihi feciſtis. Quod mihi etiã ſenſiſſe uide
tur Homer⁹, ubi introducit iuuenẽ ad Antinoẽ procũ in hæc uerba dicentẽ:
Antinoe non quidem pulchre cecidiſti miſerum mendicũ, perdet te ſi uſq̃
deus ſupracœleſtis eſt, nam & dii alienis hoſpitibus aſſimilati, in uniuerſum
exeuntes, ciuitates euertunt hoĩm, iniurias ſimul & nefas aſpicientes.

De his quæ extrinſecus adminiſtrata ad expiationem conducunt. Caput LVII.

CReditum eſt & à ſacrorum peritis traditum, expiari etiam ani-
mum ſacris quibuſdam inſtitutis & ſacramentis ab extra mini-
ſtratis, ut per ſacrificia, per baptiſmata, per exorciſmata, per be-
nedictiones, per conſecrationes, per aquæ purificatæ uel bene-
dictæ aſperſiones, etiam per quaſdam inunctiones, & ſuffumigationes, non
tam ad hoc ſacratas, quàm etiam naturaliter hanc uim poſſidentes. Hoc mo
do habet in religionibus locum ſulphur, ad expiandum ſuffitu malos dæmo
nes: ouũ quoq; ſimiliter in purgationibus uſurpari ſolebat, hinc oua luſtra-
lia dicta ſunt, unde Ouidius:

Veniat quæ luſtret anus lectumq; locumq;
Deferat & tremula ſulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, ſacerdotes in purificationibus uti ſolitos ſulphure atque aſphalto, aut ablutione aquæ marinæ: quoniã purificat ſulphur propter odoris acumen, aqua uero marina propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatẽ ſuam ſacerdotes antiqui utebãtur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarũ: hęc enim tantæ puritatis eſſe dicitur, ut ferant oliuam à meretrice plãtatam, uel infructuoſam perpetuo manere, uel omnino exareſcere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, uerbena, Valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta & gariofilata: ſimiliter fel canis nigri ſuffitum, in his maxime præſtare dicitur, tam ad expiandum dęmones malos, q̃ maleficia ubicunq; fuerint: ſimiliter pennæ upupæ ſuffitæ phantaſmata pellunt. Mirum autem & uix credibile, niſi illud narraret grauis & non contemnendus autor Ioſephus, in Hieroſolymitana hiſtoria, de radice Baaras, à *Mira de radice Baaras.* loco iuxta Macheruntem Iudęæ oppidum ſic nũcupata: hanc ait colore flãmeo, noctu ſplendorem emittere, captu tamen admodum difficilem, ut captantis manus fallat oculoſq; refugiat, neq; prius cõſiſtat, quã menſtruatæ mulieris lotio fuerit cõſperſa: neq; tamẽ hoc modo retẽta ſine periculo euellitur, quippe extrahentẽ pręſentanea mors conſequitur, niſi eiuſdem radicis amuleto fuerit cõmunitus: quo carentes, terram circumcirca ſcarificãtes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente diſcedunt: tãdem nimio conatu ſecuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini perſoluẽs uices, illico cõmoritur, nulloq; poſtmodum periculo radix illa à quouis tractari poteſt: cuius uis in expiationibus præſtantiſſima, ut etiam eos qui à ſpiritibus uexantur immundis, protinus liberare cõpertum ſit. Materias autẽ huiuſmodi in ſpirituales ſubſtantias agere, fugando uel alliciendo, uel mitigãdo, uel incitando, non ſecus arbitrantur, atq; ignis in Sicilia agit in animas: qui *Ignis in Sicilia.* (teſte Guilielmo Pariſienſi) corpora non lædens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim ſuperius tractatum eſt.

De adorationibus & uotis. Caput LVIII.

ADorationes quidem & uota, ſacrificia atque oblationes, gradus quidem ſunt in ſacris ad deum inueſtigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atq; ſacram indiſſolubilemq; ad deos conflant animabus communionem, ex orationibus enim quas uerbis ueris & ſacris ſenſu & mẽte proferimus, magnã uim cõparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat ſermonem ſuum & reſponſum, per radium diuinum, quo radio (ut inquit Dionyſius) loquitur cum hominibus deus, ſed adeo occulte, ut uix pauci percipiant. Percepit autem ſæpiſſime rex ille & propheta Dauid. Quãdo (inquit) audiam quid in me loquatur dominus deus? Adoratio itaq; diutiſſi-

me cõtinuata & sępissime frequẽtata, perficit intellectũ, & animã ad suscipiẽda diuina lumina efficit ampliorẽ, amorẽ diuinũ accendens, spem fidemq́; & mores sacros inferens, animã ab omni contrario & aduerso expurgat, etiam mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter euenirẽt. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus uoce rogante deus.
Sæpe Iouem uidi cum sæua mittere uellet
Fulmina, thure dato sustinuisse manum.

Homo ad deũ quõ reuertatur. Reuertitur autem homo ad deum per orationes: quo perueniẽs (inquit Plato in Phędro) sistit equos, & cubiculum symposii intrat, ubi pascitur ambrosia & potatur nectare. Ideo qui uirtutẽ aliquam possidere cupiunt, orandũ illis est, & supplicandum crebro ad eum qui in se omnem continet uirtutẽ. Melior autem & optima oratio, quæ nõ ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra deo offertur, quæq́; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præsules deos. *Votũ quid.* Votum autem est ardens affectus casti animi deo deditus, qui uouẽdo, quod bonum uidetur, exoptat: hic affectus (ut testantur Iamblichus & Proclus) ita animas deo coniungit, ut una aliquando dei atq; animi operatio fiat: dei uidelicet tanq̃ artificis, animi uero tanq̃ instrumenti diuini: hinc per uota nõnunq̃ fieri miracula morbosq́; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq; & apud omnes nationes sapientissimos uiros, Indorum Bragmanas, Persarum magos, Aegyptiorum gymnosophistas, Græcorum Chaldęorumq́; theologos, qui festa deorum & abdita mysteria sanxere, diuinis uotis ac orationibus potissimũ incubuisse, ac mirãda multa effecisse. *Ad uoti perfectionẽ duo requiruntur.* Ad uoti autem & adorationis perfectionem (neq; enim sine adoratione uotum, nec sine uoto usq;quaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur, primo uidelicet notio eius quod adorandum & cui uouendũ est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colendũ: sunt enim multiplices dei cooperatores & instrumẽta, uidelicet cœli, stellę, administratorii spũs, cœlestesq́; animæ ac heroes, quos ueluti ianitores, interpretes, administratores, mediatores, primũ implorare oportet eũ, q̃ pergit ad archetypũ deũ, q̃ solus est terminus extremus adoratiõis: cætera numina tanq̃ aditus sunt ad ip̃m deũ. Scias itaq; odorationes ac uota ad solũ unũ deũ, summũ patrẽ, deorũ oĩm regẽ ac dñm, pura ac pia mẽte principaliter faciẽda esse: quãdo uero ad inferiores deos processerint, nisi subdelegatę à summo patre administrationis minime sit intẽtio. Itaq; adorationibus ac uotis, quãdo ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes & Orpheus suffumigationes & characteres & eiusmodi, adhiberi licitum putabant: quãdo uero ad supremi Iouis maiestatẽ erigũtur, fieri illa minime debere: quod etiã Hermes & Plato fieri uetant. Vnde Hermes ad Tatiũ: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cũ deũ ores, uelle thus & similia accẽdere: aliena enim hęc sunt (ut ait Porphyrius) ab omni pietate: nihil enim materiale inueniri potest, q̃d immateriali deo non

sit obscœnum: iccirco neq; oratio ei, quæ uoce proferatur, conuenit: sed nec interior oratio, si animus uitio contaminetur. Secundo autem requiritur assimilatio quædam uitæ nostræ ad uitam diuinam, puritate, castitate sanctimoniaq; proficiscens, cũ eius quod optamus licito desiderio: hoc enim summe diuinam captamus beneuolentiam, diuineq; subiicimur lagitioni: nam nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quæ petim⁹ digna sint fieri, manifestum est deos precibus nostris minime adesse: unde inquit diuinus Plato, deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à deo petamus, quod uelle nos indecorum est: hoc enim solo plurimos uidemus orationibus ac uoto frustrari, quia nec ipsi religiose dispositi sunt, nec desideria & petitiones ipsorũ fiunt de his, quę sunt deo beneplacita, nec sciũt discernere, quo ordine adorãdum sit, & per quos mediatores ipse deus sit adeundus: quorum ignorantia, orationes ac preces nostras sæpissime ad nihilũ redigit, & uota supplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificiis & oblationibus, eorumq; generibus & modis. Caput LIX.

SAcrificium autem est oblatio, quæ & sacra fit offerẽdo, & sacrat seu sanctificat offerentem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediat peccatum. Hæc itaq; sacrificia & oblatiões multam nobis præstant fiduciam, & de familia dei efficiũt, malaq; multa nobis imminentia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ cæteris confirmant, inquiẽtes: per hoc quod animalia nostra mactamus, atq; res nostras sacrificio dissipamus, imminẽtia mala à nobis ad eiusmodi deflecti, tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mũdo sacrificat deo animas animaliũ irrationabiliũ, per interitũ corporis ab anima, ita Michaël archãgelus sublimioris mũdi sacerdos, sacrificat animas hominũ, idq; per separationẽ animæ à corpore, non corporis ab anima, nisi per accidens, sicut cõtingit in furore, raptu & extasi, & somnio, similibusq; animæ uacationibus, quem Hebræi uocant mortẽ osculi. Sacrificia uero & oblationes primo ac principaliter ad summũ deum facienda sunt: quando autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione & uoto dictum est: tum quęcunq; ibi dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt uero sacrificiorum plura genera: nam quoddam dicitur holocaustum, quando igne hostia consumitur: quoddã immolatio propter sanguinis effusionẽ. Præterea quædã dicũtur sacrificia salutaria, quæ fiunt pro salute obtinẽda: quædã pacifica, pro pace obtinenda: quædã laudes, pro liberatione à malis uel largitione bonorũ: quædã gratulatoria, pro ueneratione diuina & gratiarũ actione: quædã etiã fiunt nec propter honorẽ dei, nec ex bona uolũtate, quale erat apud Hebræos, sacrificiũ zelotypiæ, quod solũ fiebat causa detegendi occultũ adulteriũ. Eratq; olim apud gentes sacrificium expiationis, quo expurgabantur ciuitates, fame aut pestilẽtia, aut alia

Sacrificiorum genera multa.

Expiationis sacrificium.

quauis horrenda calamitate laborantes, cuius ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hoīem turpissimū, illumq; correptū ad locū constitutū deducebāt, caseum cū placenta & ficus siccos manibus gestantē, illumq; septies uirgultis syluestribus uerberatum, lignis syluestribus cōburebant, cineremq; in mare proiiciebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Apollonio Tyaneo, dū pestilentiā Epheso fugaret. Multa præterea sacrificiorū & uictimarū genera erāt, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hecatōbe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupcalia, Munychia, Nouēdinalia, Nyctiluca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scęnopegia, Solitaurilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parētalia, Inferiæ, Cōsualia, Lāpteria, Amburbia, Ambarualia, Viualia, Thyia, Holocaustomata, Orgia, Latialia, Dianetaurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Thesmophoria, Adonia, Theonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertūnalia, Gynęcia, Panathenęa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ & diuersæ: nā caper & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ sus prægnans, Aesculapii gallus: Iam uero & Herculi Gnidio probris & cōuiciis sacrificabatur. Erant & sacerdotū uarii ordines, Pōtifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salii, Hierophantæ, uariaq; religionum & superstionū nomina, sacrificia, ceremonię, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula, iusiurandū, hostiæ, litamina, quibus seducta gētilitas, falsis diis dæmonibusq; sacrificabat. Verum autem sacrificium purgans hominem, & uniens illū deo, duplex est: unum quod obtulit summus Pontifex Christus in remissionem peccatorum, purificans omnia per sanguinem crucis suæ: alterū, quo homo offert seipsum mundū, immaculatū, in hostiam uiuentem deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerendos simul cum eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis & sanguinis sui: Hoc facite in meā cōmemorationē: ut uidelicet nos simul mortificatos, per passionē corporis mortalis in spiritu uiuificatos, simul offeramus: de quo ait Porphyrius: Laboremus uitæ nostræ sanctimoniā pro sacrificio offerre: nemo enim bonus dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam producēs, propriā animā quasi simulacrū quoddā ædificat, & mentē & intellectū in tēplū constituat, in quo diuinā lucē suscipere possit. Externa autē sacrificia (ut ait Heraclitus) medelæ quędā sunt animarū, à summo medico institutę: possidet enim malus dæmō hoīem (quod ait Proclus) quousq; per sacrificia expietur: exquirūtur igitur sacrificia, ad deū & uirtutes cœlestes placādas, & ad expiandū hominē, qui & ipse dei & mūdi gerit imaginē. Verū dn̄s noster Iesus Christus, uerus pōtifex & summus sacerdos omne sacrificium conclusit

Sacrificiorum genera

Verū sacrificiū duplex

Ad placandū deū, necessaria sunt sacrificia.

in solo pane & uino, tanq̃ in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfecte mundati sumus. Erant etiam apud Aegyptios sexcēta sexaginta sex genera sacrificiorũ, tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerũt, eo quod essent diuina animalia, intellectualem animam mentemq; diuinã participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, non tam naturali quodam pacto, q̃ libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, cœlestia corpora mundanaq; numina, uires quasdam in se diuinas ac superiores, quasdam uero naturales & inferiores habere, quas quidem Orpheus claues appellat ad aperiendum & claudendum: atq; per has fatalibus nos influentiis obligare, per illas uero à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod immineat à Saturno, uel Marte, iubent Magi nõ protinus ad Iouem uel Venerem, quam ad eum ipsum confugere Saturnum uel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsamet Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabãt autem singulis stellis cum illi pertinentibus: soli, cum rebus solaribus & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno uel tauro: Veneri per animalia sua, ut columbam uel turturem, & per plantas suas, ut uerbenam, sicut canit Vergilius:

DCLXVI. sacrificiorũ genera apud Aegyptios.

Stellæ preces exaudiunt, & cœlestia dona largiuntur.

Stellis quõ sacrificauerint antiq.

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,
Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectionem aliquam uel naturalem uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecerant, hãc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportune suscepto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationẽ ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam fortioremq; recepturi: oblatio enim cuiuslibet rei, quando deo aliquo modo rite offertur, non secus ac sacrificium ipsa oblatione res illa & deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Pręterea cœlestibus & æthereis diis cãdidę hostiæ mactabantur: terrestribus autem & infernis, nigræ: sed terrestribus super aras, infernis uero in foueis, aëreis autem & aqueis uolatilia: sed illis alba, istis atra. Deniq; omnibus diis dæmonibusq; præterq̃ terrestribus & infernis uolatilia immolabantur, illis autem solæ quadrupedes, simili nanq; simile gaudet. Ex his deniq; quæ cœlestibus & æthereis immolabãtur, solummodo uesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de aliis minime. Sed hęc omnia Apollinis oraculum his uersibus expressit:

Quibus dijs quæ hostiæ mactari solitæ.

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est terna & terrestribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
Cœlestes aris, foueas cum numina contrà

Expoſcant atro imbutas inferna cruore.
Nec placeat niſi quæ terræ mandetur humata
Hoſtia:mel uero nymphæ atq; liquentia uina
Afferri lætantur,ac ignem accendier aris,
Quæ circum uolitant terram ſibi numina poſcunt,
Imponiq́; atrum corpus,tum thura ſimulq́;
Iniicier ſalſas fruges & dulcia liba.
Hæc facito:uerum quibus eſt data cura profundi,
His ipſa ſemper fer ſacra in littore,totum
Proiiceq́; in fluctus animal,cœleſtibus autem
Extremas reddes partes,atq; igne cremabis.
Quod ſupereſt propone tibi dapibusq́; reſerua,
Sudet adoratis craſſisq́; uaporibus aër.

Hæc in libris Reſponſorum narrat Porphyrius,cui adſentiunt & reliqui:dicunt enim ſacrificia hæc media quædã eſſe naturalia,inter deos & homines: quod aſſerens Ariſtoteles inquit,ſacrificare deo ineſt homini à natura. Sunt itaq;,inquiunt,media,quæ utriuſq; naturam ſapiunt,& diuina anologice repræſentant,habẽtq́; cum eo numine cui offeruntur,ſimul & cum iis qui expiantur,ſymbola quædã conuenientiſſima, ſed adeo occulta, ut uix capere queat humanũ ingeniũ,quæ deus & numina in particulari requirunt pro noſtra expiatione,quibus placentur uirtutes cœleſtes,& ſeſe contineant ab executione punitionis, quam merentur delicta noſtra: atq; hæ ſunt (quas uocat Orpheus,claues quæ aperiunt portas elemẽtorum atq; cœlorum,ut per illas penetret homo ad ſupercœleſtia, & ad illum deſcendant intelligentiæ cœlorum & dæmones elementorum. Homines autem perfecti & uere religioſi iſtis nõ egent,ſed illi ſoli,qui(ut ait Triſmegiſtus) in harmoniam lapſi, cœlorum & creaturarum ſerui effecti ſunt:qui quia ſubiiciuntur cœlis,icirco fauore cœleſtis uirtutis corroborandos putant,quouſq; altius euolantes, ab illarum præſidentia abſoluantur,atq; illis ſublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus ueteres adhiberi ſolebant ſacrificiis & oblationibus. Caput LX.

Sacrificantis uerba.

NVnc uideamus quas imprecationes oblationibus atq; ſacrificiis adiungebant:hæc enim dicebat uel ſimilia,quicũq; offerẽs & ſacrificãs deo:Ego ſeruitor tuus hęc tibi offero & ſacrifico,autorẽ ſctĩtatis te cõfiteor,& ad ſanctificandũ inuoco hãc oblationẽ,ut infundas ibi uirtutem ſpiritus tui alti ac honorati, ut per eam obtineamus quod petimus. Cæterum uero ſicut res iſta præſens oblatione mea,tua efficitur,ita ut de cætero tibi uiuat & moriatur,ita & ego tuus efficiar,qui per hãc oblationem & cõmunionem,per hoc quod ad offerendũ & ſacrificandũ tibi uenio,de familia & cultoribus tuis me eſſe profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur:Sicut iſtud animal in poteſtate mea eſt ad occidendum ſi

uoluero,uel ad saluandum:ita in potestate tua est, ad auferendum per iram tuam,uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moriatur in me omne uitiũ & omnis immunditia,uel sic moriat̃ & annihilet̃ tale uel tale malũ siue incõmodum. Item,sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne uitium & immunditia. In holocausto dicebatur: sicut hæc oblatio igne isto pręsenti consumitur,ita quod nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum,seu tale uel tale incommodum, quod tũc uoluerimus repellere & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus cõtingere,ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium: quiq́; eius participes esse cupiebant,quia litare sola non potest precatio,nisi is qui precatur etiam aram manibus tangat,unde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis arasq́; tenentem
Audiit omnipotens.

Et alibi:

Tango aras medios ignes & numina testor.

Quomodo hæc tum ad deum tum ad inferiora numina exhibenda sunt. Caput LXI.

OMnis itaq; adoratio,oblatio siue sacrificatio,deprecatio, inuocatio in hac uersatur differẽtia,uidelicet quia aut ad solũ deum fit,aut ad inferiora numina,ut angelos,stellas,heroas. In his itaque tales tibi obseruandæ sunt regulæ,ut quoties soli deo offerenda est oratio,ad aliquem effectum obtinendum,hoc fiat cum cõmemoratione alicuius operis,miraculi,sacramenti uel promissionis, alicubi ex sacris scripturis educta: ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum,cõmemoretur,quemadmodum deus destruxerit gigãtes in diluuio aquarum, & conatus Babel in confusione linguarum,Sodomam & Gomorram in pluuia ignis, exercitũ Pharaonis in mari Rubro,& eiusmodi: addẽdo istis quicquid maledictionis ex psalmis,& hincinde ex sacris literis colligi potest. Cõsimili ratione deprecaturi contra pericula aquarum, commemoremus saluationem Noë in diluuio,transitum filiorum Israël per medium maris Rubri,& Christum siccis pedibus ambulantem super aquas,eundemq́; periclitantem saluasse nauiculam,imperasse uentis & fluctibus, & Petrum mergentem eduxisse ex aquis maris,& huiusmodi. Quod si pro oraculis uel somniis petendis,siue ad deum,siue ad angelos & heroas oratio necessaria est, iam sese offerunt ex uetere testamẽto innumera loca, ubi deus cũ hoĩbus locutus legitur,cũ multis admodũ uersiculis,præsagia & reuelationes pollicentibus, tũ uaria prophetica somnia,Iacob,Ioseph,Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tũ quicqd in nouo testamẽto & uniuersa religiõe inuenit̃ reuelationũ,Ioãnis,Pauli,Sctõrũ Magorũ,tũ Helenæ & Cõstãtini,& Caroli: tum re

centiorum prophetarũ,Methodii,Cyrilli,Ioachim,Merlini,Brigittæ,Mechtyndis,Hildegardis,quorum numina pie inuocata,ſæpe reddunt nos diuinarum reuelationum participes.Prætereа inuocamus etiam ſacra dei nomina,ſed ea præcipue,quę rei optatę ſunt ſignificatiua,ſiue illis quoquo modo accommodata:ut pro deſtructione inimicorũ inuocamus nomina iræ dei, uindictæ dei,timoris dei,iuſtitiæ dei,fortitudinis dei:ad euitandum uero periculum aliquod,inuocamus nomina miſericordiæ,defenſionis,ſalutis,bonitatis & ſimilia.Porrò poſtulamus nobis eius quod optamus deſiderii executorem ſuum angelum aliquem,ſiue ſtellam,ſiue unum ex heroibus,cui id officii incumbit,ad quem ſimiliter ſua dirigatur inuocatio,quæ & ipſa fabricanda eſt debita numero,pondere & menſura, iuxta regulas traditas ubi de incantamentis componendis tractauimus.Nihil enim intereſt,niſi quia incantamenta ſunt,quatenus animum noſtrum afficiunt,eiusq́; paſſiones diſponunt certis numinibus conformes:orationes autem ſunt, quatenus alicui numini pro cultu ac ueneratione exhibentur,& ex hac eadem radice etiã conſecrandi ratio ſumi poteſt,de qua nunc conſequenter dicemus.

Incantamentorũ & orationũ differentia.

De conſecrationibus & earum ratione. Caput LXII.

COnſecratio eſt ſublimatio experimentorum,per quam in materiam operum noſtrorum ſecundum artis magicæ traditionem rite & legitime præparatam,anima ſpiritalis,proportione & cõformitate tracta,infunditur,opusq́; noſtrum per ſpiritũ intellectus uiuificatur. Efficacia cõſecrationum duobus potiſſimum perficitur, uidelicet uirtute ipſius perſonę conſecrãtis,& uirtute ipſius orationis:ritusq́; quibus conſecratio miniſtratur, in perſona requiritur, uitæ ſanctimonia & ſanctificandi poteſtas: primum natura præſtat & meritum, ſecundum per initiationem & dignificationem acquiritur,de quibus diximus alibi: deinde oportet quod ipſe conſecrans hanc uirtutem & poteſtatem firma & indubia fide in ſeipſo cognoſcat. Quæ autem in oratione requirantur nũc dicere eſt intentio. Ipſa eſt quædam ſanctificandi poteſtas illi diuinitus inſita, ut ſi ſit ad hoc ipſum à deo ſic ordinata, quales pleraſq; legimus in ſacris bibliæ eloquiis: uel ſi ſit uirtute ſpiritus ſancti ex ordinatiõe eccleſiæ ad hoc inſtituta: eiuſmodi plures etiam paſſim extant:aut ineſt hæc ſanctimonia ipſi orationi non uirtute inſtitutionis,ſed commemorationis rerum ſacrarum,utputa ſacrarũ literarũ,hiſtoriarũ,miraculorum,operũ,effectuum,gratiarum,promiſſionum,ſacramentorum & ſacramentalium, quæ rei conſecrandæ proprie uel improprie,uel per ſimilitudinem aliquam cohærere uidebuntur:atque huius nunc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totã hanc conſiderationem.Sic in conſecratione aquæ commemoratio fit, quoniam deus collocauerit firmamẽtum in medio aquarum:quoniam in paradiſo terreſtri ſacrum conſtituit fontem, ex quo per quatuor ſacra flumina irrigatur uniuerſus orbis terrarum:quoniam fecit aquas iuſtitiæ ſuæ inſtru-

Conſecrationũ efficacia duobus perficitur.

Oratio & eius uis.

Aquæ conſecratio.

mentum in destructione gigantum, per diluuium generale super omnem terram: & in destructiōe exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quoniā eduxit populum suum siccis pedibus per mediū maris Rubri, & per mediū Iordanis: & quoniā miraculose eduxit aquā de petra deserti, & eduxit fontem aquæ uiuę ex dente molari maxillę asini ad preces Samsonis: & quoniā posuit aquas instrumentū misericordię suæ atq; lauamen salutis in remissionē peccatorum: & quoniā Christus baptizatus in Iordane, inundauit & sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuocādo insuper diuina nomina ad hęc conformia utputa cum deus ipse uocatur fons uiuus, aqua uiua, flumen uiuū. Simili ratione in cōsecratione ignis, fit cōmemoratio, quoniā deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentū in pœnam, uindictam & purgationē peccatorū, & iudicaturus mundū ipsius cōflagrationē pręcedere iubebit, qui apparuit Mosi in rubo ignis ardentis, qui pręcessit filios Israël in colūna ignis, qui constituit ignem inextinguibilem conseruandū in tabernaculo fœderis, & eundē extinctum miraculose reaccendit, & sub aquis latentem inextinctū seruauit, & consimilia. Tum se etiam offerunt diuina nomina, ut quia deus ignis consumens est, ignis conflans est, & quæ his propria sunt, ut splendor dei, lux dei, lumen dei, & huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodum de oleo unctionis & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen Christus, quod unctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades ardentes ante faciem dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancta sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgolta per mysterium passionis Christi, & agri qui emptus est de pretio sanguinis CHRISTI: Item montis Tabor, ubi transfiguratio cœlorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominibus, ut loci dei, throni dei, cathedræ dei, tabernaculi dei, aræ dei, sedis dei, habitaculi dei, & huiusmodi. Simili uia in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris scripturis diuinis'que nominibus & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo congruere uidentur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysteriis quæ commemores, tabulas decem præceptorum datas Mosi super monte Sinai, & sanctificationem legis & prophetarum scripturarumq; per spiritum sanctum promulgatarum: atque succurrent diuina nomina, testamenti dei, libri dei, libri uitæ, scientiæ dei, sapientiæ dei & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod commemores ex secundo Machabęorum: quia Iudæ Machabęo diuinitus missus est, gladius ut concideret inimicos populi Israël: habes & in prophetis uerbum: Accipite uobis gladios bisacutos: habes & in euangeliis, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, uisum angelum cruentatum gladium recondentem &

Ignis consecratio.

Olei consecratio.

Locorū cōsecratio.

huiuſmodi plura in prophetis & Apocalypſi inuenies, ſacraq́; nomina gladii dei, uirgę dei, baculi dei, uindictæ dei & huiuſmodi. Et hæc de conſecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata, ſufficiant: ex quibus perſonales conſecrationes benedictionesq́; facile deprehenduntur. Sed eſt adhuc alius conſecrandi & expiandi ritus, potens & multæ efficaciæ, qui ex generibus ſuperſtitionum eſt, quando uidelicet ritus alicuius ſacramenti transſumitur ad aliquam rem, quæ conſecranda uel expianda intenditur, utputa ritus baptiſmi, confirmationis, funeris & huiuſmodi. Sciendum inſuper uotum, oblationem, ſacrificium, uim quandam habere conſecrationis tam realis quàm perſonalis, quatenus res uel perſonæ, certis numinibus deuouentur & offeruntur.

Alius conſecrādi & expiādi ritus.

Quæ dicantur ſacra, quæ conſecrata: & quomodo hæc ſe habeant inter nos aque diuos, ac de ſacris temporibus. Caput LXIII.

Sacra.

Dicuntur autem ſacra, quęcunq; ab ipſis diis uel dæmonibus ſuis adſiſtẽtiis ſunt ſacrata, tanq̃ (ut ita loquar) à diis ipſis nobis dedicata: hoc modo dicimus ſacros dæmones, quia in ipſis deus habitat, cuius nomen ſæpe ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obſerues eum, nec contemnẽdum putes, quia eſt nomen meum in illo. Sic etiam myſteria ſacra dicũtur. Eſt enim myſterium quod ſacratam & ocultam uirtutem habet & gratiam à diis uel à dęmonibus collatam, uel ab ipſo ſummo deo diſpenſatam, quemadmodum ſunt ſacra nomina & characteres, de quibus ſupra dictum eſt. Sic crux ipſa ſacra & myſterioſa, Ieſu Chriſti paſſione ſacrata: hinc etiam orationes & preces quædam ſacræ & myſticæ nuncupatur, quæ non hominum deuotione, ſed diuina reuelatione inſtitutæ ſunt, quemadmodum legimus in Euangeliis, Chriſtum inſtituiſſe orationẽ dominicam. Simili modo & confectiones quædam ſacræ dicuntur, quibus deus ſingularem ſuę uirtutis radium indidit, ſicut legimus in Exodo de thymiamate & oleo unctionis, & ſicut apud nos fons ſacer & ſacrum chriſma, & oleum catechumenõ & eiuſmodi. Eſt & aliud ſacrorum genus, quo ſacra dicimus, quæ ab hominibus deo dedicata & conſecrata ſunt, quemadmodum uota & ſacrificia, de quibus ſupra dictum eſt. Vnde Vergilius:

Myſterium.

At Cæſar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, diis Italis uotum immortale ſacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoſeon libris canit:

Feſta dies aderat, qua cygni uector Achilles
Pallada mactatæ placabat ſanguine uaccæ,
Munus ut impoſuit profecta calentibus aris,
Et diis acceptus penetrauit in æthera nidor:
Sacra tulere ſuam, pars eſt data cætera menſis.

Simili modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuę, imagines, picturæ ad deorum similitudinem effecta, uel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; duces patriæ diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu patriosq́; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de legibus, præcepit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia deos nobis repræsentant, quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulacrum, ita iterpretati: nam per hoc quod hominis simulacrum gerit, significari quoniã mens est, quę cuncta ratione seminali producit: sedere autẽ fingitur, ut stabilis uirtus atq; incommutabilis exprimatur: nuda apertaq́; habet superiora, quoniam conspicuus est intelligentiis & superioribus: inferiora uero teguntur, quoniã occultatur inferioribus creaturis: sceptrũ læua tenet, quia in his corporis partibus spiritalissimum uitæ domicilium inuenitur: creator autẽ intellectus, rex spiritusq́; uiuificus mundi est: dextra uero & aquilam protendit, & uictoriam: alterum, quia cæterorum deorum dominus, quemadmodum aliarum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos ueneramur figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbæ, quia notat spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominis, significantes euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis uariis locis reperimus expressas. Quin ipsæ quoq; ad consimiles reuelationes & somnia conferunt, & sacræ picturæ iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus & sacræ obseruationes, quæ fiunt ad uenerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictæ aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorum & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulacrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunq; speciosissima & pulcherrima & pretiosa, aurum, argentum & lapides pretiosi & eiusmodi: quæ quidem uenerationes, & sacra exteriora sunt tanq̃ eruditiones, & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Iouis simulacri interpretatio.

Quis nam hominum formas æris neglexerit unq̃,
Aut auri flaua, aut argenti candida dona:
Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum
Dixerit?

Dicuntur etiam ſacri ſacerdotes numinum deorumq́; miniſtri,& ipſis ſacra ti:tũ & ſacra quælibet adminiſtrantes,resq́; conſecrãtes. Vnde Lucanus:

Pontifices ſacri,quibus eſt permiſſa poteſtas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis ſacerdote ait:

Exorat pacem diuum,uittasq́; reſoluit
Sacrati capitis.

Sunt uero ſacra huiuſmodi tanq̃ quædam pacta inter deos & nos ſub laude, uel ueneratione, uel obedientia exibita,quibus mediantibus ſæpe uirtutem aliquam mirandam obtinemus ab eo numine, cui talis ueneratio impenditur: ſic ſunt ſacri hymni,& ſermones & exorciſmata, & incantationes, & uoces,quæ ad deorum laudes & uenerationes ſunt compoſita & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad aſtra compoſitum:

Vocibus ergo ſacris,iam dæmones inuoco puros.

Et eccleſia primitiua utebatur ſacris quibuſdam incantamentis, contrà morbos,& tempeſtates, quæ omnia ſub ueneratione alicuius numinis uel pronunciando orantes,uel etiam aliquando ſcripta,appenſa ſiue alligata deſerẽtes,ſæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines ualde admirãtur:hoc modo ſunt etiã ſacra nomina,figurę & characteres, & ſignacula, quæ contemplatiui homines pro arcanis ſuis uotis,pura mente, ad dei uenerationem deuouerunt,dedicarunt & conſecrarunt, quæ quidem ſi poſtea quiſpiam eadem mentis puritate, qua primitus ſunt inſtituta pronunciet, mirabilia ſimiliter efficiet,tum etiam quatenus ſeruetur modus & regula à primo inſtitutore tradita:nam qui hæc ignorant,operam perdunt,& fruſtra laborant. Hoc modo non ſolum uerbis barbaris,ſed etiam Hebræis,Aegyptiis,Græcis,Latinis,& alterius cuiuſq; lingue nominibus,deo deuotis, ac ſuæ eſſentiæ,uel uirtuti,uel operationi attributis ac dedicatis,mira aliquando efficimus. Sic ſunt apud Iamblichũ nomina ſcilicet Oſiris,Ictõ,Emeph, Ptha,Epies,Amun:ſic apud Platonem,& Græcos, ὤν,ὄντα,ὄν ,ſic Græci uocant Iouem ζῆνα,ἀπὸ τοῦ ζῆν quod eſt uiuere, quia ſingulis uitam præbet: ſimiliter Δία, quod ſignat per, quia per ipſum omnia fiunt: ſic ἀθάνατον, quod ſignificat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quaſi iuuans pater, & horum ſimilia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad uotum tribuũtur, ut Eutychidem,Soſiam Theophilum, hoc eſt proſperum,ſeruitorẽ,deo charum. Similiter res quædam materiales concipiũt haud parum ſanctitatis ac uirtutis ex cõſecratione,maxime ſacerdotali,quẽadmodum uidemus ſigilla illa corea,quibus inſcripta habetur figura agnorum,uirtutem accipere per benedictionem Romani pontificis, contra fulgura & tempeſtates ne lædant ea geſtantes:inſpiratur enim diuina uirtus,in ſacratas huiuſmodi imagines,& continetur in illis,quaſi in ſacra quadã litera,quę dei habet imaginem. Similem uirtutem accipiunt cerei illi benedicti in feſto paſchę,& in feſto Purificationis diuę uirginis:ſimiliter campanæ,ex

Mira in nominibus quãdoq; uis.

consecratione & benedictione sua accipiunt uirtutem, ut arceant & compescant fulgura & tempestates, ne noceant in locis ubi sonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal & aqua per suas benedictiones & exorcismata accipiunt uirtutem expiandi & effugandi malos dæmones, & sic de similibus. Sunt etiam sacra tempora, apud omnis religionis gentes summa semper ueneratione obseruata, quæ aut à diis ipsis sanctificari nobis præcepta, aut à patribus & maioribus in accepti à diis beneficii cōmemorationem perpetuamq́; gratiarū actionē illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorum nostrorū solennes dies summa semper celebritate accepimus uenerandos. Sunt etiā his cōtraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros uocamus, eo quod illis diebus insignē aliquā cladē calamitatem'ue respublica passa esset: cuiusmodi apud Romanos erat ante diē quartū nonas sextilis: quia eo die cladem illā uastissimā pugnæ Cannensis passi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sæpissime ab illis male dimicatum est. Sic apud Iudæos dies atri sunt, decimusseptimus mensis Iunii, quoniam eo die Mosen confregisse tabulas, Manassen erexisse idolū in sancta sanctorū, murosq́; Hierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulii, quia eo die utraq; templi destructio perpetrata est. Hac ratiōe dicti sunt dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptiis obseruati: & quælibet natio hac ratione similem sibi faustorum infaustorumq́; dierum calculum facile fabricare potest: atque hos sacros religiososq́; dies Magi non secus q̃ planetarios dies cœlestesq́; dispositiones obseruari iubent: quin illos multo efficaciores esse perhibēt, maxime ad spiritales diuinasq́; uirtutes adsequēdas: quia illorum uirtus atq; influentia non tam ab elementis corporibusq́; cœlestibus, sed ab intelligibili supercœlestiq́; mundo descendens, communibusq́; diuorum suffragiis adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modo nō desit firma credulitas ac ueneratio religiosa, hoc est, cum metu horroreq́; coniuncta, id enim proprie sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos anxie obseruamus, metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secus factum sit quàm oportet.

Tēpora sacra.

Tēpora piacularia.

Atri dies.

Dies Aegyptiaci.

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremoniis & ritibus suffituum, unctionum & similium.

Caput LXIIII.

TV igitur quicunq; in hac facultate operari desideras, in primis piis precibus obsecra deum patrem unum, ut tu quoq; sis unus illius clementia dignus, sis mūdus ab intra & ab extra, & in loco mundo quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ cōsecrata sunt, in quo est immūditia, peribit coram dn̄o. Propterea lauare sępius, & per statutos dies, iuxta numerorū mysteria: induas ue

ſtes mundas,& abſtineas ab omni immunditia,pollutione & libidine: nolũt enim dii exaudire hominem(ut ait Porphyrius)qui multis diebus ab operatione Venerea ſe nõ abſtinuit. Non iungaris mulieri pollutæ uel menſtruatæ,nec illi qui patitur hæmorrhæam:non tãgas rem immundam,nec morticinium. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuũ tetigerit,ei ad oracula accedere non licet:Fortè,quia quadã funebris nidoris affinitate corruptus animus, concipiendis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te & inũges, & fumigabis,& offeras ſacrificia:ſuſcipit enim deus in odorẽ ſuauiſſimũ, quæ illi fiũt ab homine purificato & diſpoſito , ſimulq; cõſcendentẽ cũ illa ſuffumigatione orationẽ & oblationẽ ſuã,ſicut canit Pſalmiſta: Dirigatur dñe ad te oratio mea,ſicut incenſum in cõſpectu tuo. Pręterea delectatur in his ſuffumigiis & odoramẽtis anima ipſius dei proles & imago,ſuſcipiens illa per nares illas,per quas & ipſa intrauit in hũc corporeũ hominẽ,& per quas(teſtãte Iob)aliquãdo emittũtur ſpiritus uiuaciſſimi,qui retineri nequeunt in corde hominis,aut bili , aut labore æſtuantes : unde à multis odoratus omniũ ſenſuũ uiuacior & ſpiritualior exiſtimatus eſt. Fumigia præterea,ſacrificiũ & unctio penetrant omnia,& aperiunt portas elementorũ atque cœlorum,ut per illas homo poſſit uidere & cognoſcere ſecreta creatoris , res cœleſtes , & quæ ſupra cœlos ſunt,& quæ deſcendunt de cœlis,ſicut ſunt angeli, & ſpiritus ſpeluncarum & profundorum,phantaſmata deſertorum locorum, ut ueniant, appareant,compareant & obediant:faciuntq; pacatos omnes ſpiritus , & attrahunt ſicut Magnes ferrum,coniunguntq; cum elementis,& faciunt ſpiritus accipere corpora:plurimum ſiquidem ſpiritale corpus iis craſſeſcit,obeſiusq; euadit:etenim uaporibus uiuit,& fumigationibus,& libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris , fac pleno affectu ac cordis deſiderio, ut faueat tibi clemẽtia cœli cœleſtiumq; omnium,quorũ fauorem ut magis proſequaris,mirũ in modũ conferũt adaptatio loci,tẽporis,profeſſionis,cõſuetudinis,uictus,habitus,exercitii,etiã nominis:in his enim nõ ſolũ mutatur uis naturæ,ſed etiã ſuperatur : multum enim cõfert locus fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus eſt deus ad Abraham,ut ueniret ad terram quã monſtraret illi:& perrexit Abraham uadens & proficiſcens ad meridiem. Similiter Iſaac uenit in Gerarath,ubi ſeminauit & collegit cẽtuplũ,& effectus eſt diues ualde. Quis autẽ ſit locus unicuiq; congruus,ex cuiuſq; geneſi ſcrutandũ erit:quod qui nequiuerit,is obſeruet ubi potiſſime ſpirit⁹ ſuus recreet, ubi ſenſus uegetiores ſint,ubi corporis ſanitas & robur plus proficiãt,ubi negotia melius ſuccedãt,ubi plures faueant,ubi infenſi ſuccũbant:hanc regionẽ,hunc locum ſciat ſibi à deo ſuperiſq; præordinatũ, & à cœlis diſpoſitũ atque paratum. Hunc ergo locũ cole , & pro tẽpore & negotio muta: infauſtũ autẽ locũ ſemp fugito. Nomina etiã fauſta res noſtras fortunatiores reddũt: infauſta uero,infelicitãt . Hinc Romani olim in delectu militũ cõſcribẽdo cauebãt,ne primo militi eſſet nomẽ aliqua ex parte infauſtum. Et in locãdis

Fortunatus locus ad fauorẽ cõfert.

uectigalibus,& lustrandis coloniis aut exercitibus, CENSS. bonis no minibus eligebant. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerũ quoq; for tunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadẽ ratiõe Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentum uocauerunt. Lacum uero Lucrinum, ob nominis felicitatem, omnium felicissimum putauerunt. Horas etiam, & dies pro operibus tuis elige, neque enim sine causa dixit saluator: Nonne duodecim sunt horæ diei? & quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certã fortunam præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt magi. Omnes denique sapiẽtissimi ueteres in hoc consentiunt, permaximi interresse, quo quidq; temporis momento, quá ue cœlestium dispositione in hoc mũdo esse suum acceperit, non tam naturale, q̃ etiam artificiale: Tantã enim uim habere hoc initii momentum tradiderunt, ut omnem fortunæ cursum, inde pẽdere & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experiẽtia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla Astrologus, Caligulæ consulenti de natura certissimam necẽ appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: iisdem nauigaturis in Sicilam, Meson astrologus tempestatẽ prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxum è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factum est ad Aegos Thraciæ flumẽ. Cõtrà, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atq; fortuna & cõceptionem & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mũdi initium geniturám ue, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quòd autem tẽpora in rebus naturalibus plurimum possint, multis exẽplis patere potest. Sunt nanq; arbores, quæ post solstitiũ inuertũt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilea, alba salix. Et cõchylia, & cancri, & ostreæ, crescẽte luna augescũt, de crescẽte macrescũt: & maria suo fluxu atq; refluxu, lunæ motus tẽporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa nõne septies mira celeritate defluit & refluit? Idẽ tribus diebus unoquoq; mẽse, uidelicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, q ter in die fit amarus ac salsus, & rursus dulcis. Iam uero die brumali cum marcẽt omnia, pulegiũ aridũ florescit. Eodẽ die aiunt inflatas uesicas disrũpi: salictorũ folia, & malorũ grana uerti ac circumagi. Et manifestũ est, id quod ego & in Italia & Gallia uidi, & sationẽ eius noui, uidelicet nucẽ quæ per totũ annum arida, sub ipsa diui Iohãnis Vigilia, & folia, & flores, & maturos fruct⁹ produceret. Et totũ hoc miraculũ ex sola tẽporis obseruatiõe in satione illius cõsistit. Quòd aũt tẽpora rebus artificialibus aliquas mirabiles possint præstare uirtutes, ipsi Astrologi in suis Electionũ & Imaginũ libris cõstanter affirmãt. Et hac ratione legimus apud Plutarchũ, Simulacrũ apud Peleneos ea arte fabricatum fuisse,

Tẽpora fortunã præstare possunt.

quod quoquouersus spectasset, oĩa terrore & maxima pturbatiōe cōficiebat ita quòd nemo prę timore auderet illud intueri. Et in uita Apollonii legim⁹ magos apud Babylonē tecto alligasse quatuor aureas alites, quas deorū linguas appellabāt, uimq; illis fuisse, ut aĩos multitudinis & regis amorē obediētiáq; cōciliarēt. In Chio insula Dianę facies erat in sublimi posita, cuius uultus introeūtibus tristis, exeūtibus hilaris uidebať. Apud Troadē circa simulacrū Mineruæ, relicta sacrificia nō putrescebant. In phano Veneris apud Paphos, in area nō pluebat. Ex tumulo Antæi siq̄d erutū fuisset, imbres è cœlo spargebanť, donec quod effosū fuerat, restitueretur. In tumulo regis Bibriæ Pōti, laurus extabat, à qua si q̄d decerptū in nauim q̄s intulisset, nō cessabant illic iurgia, q̄diu nō fuisset abiectū. In insula Boristhene ædē Achillis nulla auis infestabat. Romæ ædē Herculis in foro Boario nec musca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ loc⁹ erat, in quē si scarabe⁹ incidisset, nō poterat exire, sed distorquēs sese, immoriebať. Innūera ferè exēpla adferre possem, & his multo mirabiliora, q̄ arti imaginū & obseruatiōe tēporū facta fuisse narrat antiq̄tas. Sed ne quis ista iāpridē obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recētiora quædā & p hæc tēpora adhuc locis nōnullis extātia, artificio sa miracula istis addā. Nam arte imaginū effectū diciť, quòd Byzātio serpētes neminē lædāt, graculiq; intra mœnia nō peruolēt. Quòd Creta noctuā nō ferat, quòd in agro Neapolitano cicadę nō audiātur, q̄d Venetiis publica tonsorū tecta nullū genus muscarū subit, quòd apud Toletū macello publico toto anno nō plus una & ea q̄dē insigni albedine cernitur musca. Et nos iā in p̄cedēti libro narrauimus, & modos & tēpora, quorū obseruatiōe hęc & similia fieri possint. Sermonē p̄terea atq; uerboꝝ uires tibi potissimū obseruāda sunt: p hæc enim expāditur aĩa in substātias inferiores, in lapides, in metalla, in plātas, in aĩalia, & in omnia naturalia, imprimēs illis figuras & passiones uarias, omnibus creaturis uim inferēs, aut amore quodā ducēs trahēsq;. Sic Cato testatur lassatos boues uerbis instaurari. Tū uerbis atq; p̄cibus à Tellure impetrari posse, ut insuetas alat arbores, ipsas etiā arbores similiter exorari, ut trāsmigrēt, & in alieno solo accrescāt. Rapas quoq; ampliores fieri, si dū serūtur, obsecrētur ut sibi & familię, uicinisq; benigne cōferāt. Pauo quoq; laudat⁹, mox pēnas explicat: cōtrà uero, ocymū herbā cū maioribus maledictis & probris sitū sit, eò fruct⁹ adferre lętiores cōpertū est. Garus etiā ambusta & infusa medetur malis, si tñ interim gar⁹ nō nominetur. Tū & q̄ fascino utūtur, laudādo necāt arbores, nocētq; satis atq; pueris. Tātā p̄terea hūanaꝝ execrationū uim esse dicūt, ut etiā malos dęmones abigāt exterminētq;. Hac rōe Serapim apud Aegyptios narrat Eusebi⁹ cymbala edidisse, quib⁹ dæmōes expellerētur: docuisse etiā quō dęmōes assūptis brutorū figuris insidiētur hominibus. In omnibus deniq; deū præ oculis habe, scriptū est enim in Deuteronomio: Cum quæsieris dominum deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris & tota tribulatione animæ tuæ. Per ueracem autem constantem'que fiduciam potest placare deum dæmones'que omnes,

unde apud Marcum legitur: Omnia quæcunq; orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient uobis. & apud Matthęum dicitur: Si habueritis fidem ſicut granũ ſinapis, nihil impoſſibile erit uobis. Multum quoq; ualet oratio iuſti aſſidua: Helias enim (ut ait Iacobus) homo erat ſimilis nobis, paſſibilis, & orauit oratione ut non plueret ſuper terram, & non pluit annos tres & mẽſes ſex: & rurſum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum ſuũ. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid uanũ, uel quod ſit contra diuinam uoluntatem: uult autẽ deus omnia bona: neq; enim uſurpabis nomen dei tui fruſtra, quia non erit impunitus, qui ſub re uana nomen eius adſumpſerit. Facias abſtinentiã, & des eleemoſynas, quoniã dicente angelo ad Tobiam, bona eſt oratio cũ ieiunio & eleemoſyna. & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces ueſtras, ſi manentes permanſeritis in ieiuniis & orationibus in conſpectu domini.

Operis totius concluſio. Caput LXV.

HAec ſunt quę ad magiæ introductionem ex traditione antiquorum, cõpilatione diuerſa in hunc librũ coegimus, ſermone quidem breui, ſed ſufficienti his qui intellecturi ſunt. Horum autẽ quædam cum ordine, quędã ſine ordine ſcripta ſunt, quædã per fragmenta tradita ſunt quædam etiam occultata, & inueſtigatione intelligẽtium relicta, qui in his quæ ſcripta ſunt acutius ſpeculantes & perſcrutantes, artis magicæ cõpleta documẽta ſimul & infallibilia experimẽta conſeq; poſſunt: tradidim⁹ enim hãc artẽ taliter, ut prudẽtes & intelligẽtes latere nõ accidat: prauos uero & incredulos, ad ſecretorũ illorum arcana nõ admittat, ſed in ſtuporem adductos, ſub ignorantiæ & deſperationis umbraculo deſtitutos relinquat. Vos igitur doctrinę & ſapientiæ filii, perquirite in hoc libro, colligendo noſtram diſperſam intentionẽ, quam in diuerſis locis propoſuimus, & quod occultatum eſt à nobis in uno loco, manifeſtum fecimus illud in alio, ut ſapientibus uobis patefiat, uobis enim ſolis ſcripſimus, quorũ animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinẽ inſtitutus, quorũ caſta & pudica mens ac illibata fides deũ timet ac reueretur, quorũ manus ſunt ab omni ſcelere & crimine ſeparatæ, ac mores pudici, ſobrii & modeſti: uos enim ſoli ſeruatã uobis doctrinã inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abſcõdita, quæ non eliciuntur niſi intelligentia abſcondita, quã ubi adſecuti fueritis, integra ſe uobis inexpugnabilis magicæ diſciplinæ ſcientia inſinuabit, apparebuntq; uobis uirtutes illę, quales olim Hermes, Zoroaſtes, Apollonius & cęteri mirabilium operatores conſecuti ſunt. Vos autem maleuoli calũniatores, prauæ ignorantiæ & inſipientis nequitiæ filii, hæc noſtra fugite, nam inimica uobis ſunt, & poſita in præcipitium, ut erretis & incidatis in miſeriam. Si quis igitur propter ſuam incredulitatẽ & intellectus inertiam, ſuum deſiderium non obtineat, ignorantiæ ſuæ culpam mihi non imputet, nec me erraſſe, aut falſa ex propoſito ſcripſiſſe, aut mentitum dicat, ſed ſeipſum accu-

ſet qui ſcripta noſtra non intelligit: obſcura enim ſunt, uariiſq; obducta my ſteriis, in quibus facile multos continget errare & perdere ſenſum ſuum. Nemo ergo iraſcatur mihi, ſi ueritatem huius ſcientiæ ænigmatibus intricatã, & uariis locis diſperſam abſcondimus: non enim ſapientibus abſcondimus, ſed prauis & improbis, eamq; tali ſermone tradidimus, quẽ latere inſipientẽ neceſſario accidet, & ad illius intellectum ſapientem facile admittat.

LIBRI TERTII FINIS.

VENERABILI PATRI SACRAE THEOLGIAE MAGISTRO Aurelio ab Aquapendente Auguſtiniano Hen. Corn. Agrippa. S. D.

EX literis quas ad me à ſecũdo huius menſis dediſti, perſpexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclice doctũ, eorumq; quæ adhuc in tenebris deliteſcũt curioſum exploratorem. Gauiſus ſum ilico, atque mihi gratulor, nactũ me amicitiam talis uiri, qui cum poſſem aliquãdo & genium & ingeniũ excolere: teq; nũc (teſte hoc chirographo) inter amiciſſimos recipio. Sed heus tu qui ſunt duces tui quos ſequeris, tu qui audes irremeabilem domum intrare Dedali, atque tremẽdi Minois, Ire per excubias, & te committere Parcis? Qui ſunt magiſtri tui, tu qui uerſaris circa immenſa, auſus conari uagum ſtabilem, perfidum affidum, ac deorum omnium fugaciſſimum reddere, uel ipſa Adraſtia conſtantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerunt decepti. Neque enim hic te dirigere poterit quantacunque librorum lectio, quum non niſi mera ænigmata ſonent. O quanta leguntur ſcripta de inexpugnabili magicæ artis potentia, de prodigioſis aſtrologorum imaginibus, de mõſtrifica alchymiſtarũ metamorphoſi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ inſtar contacta æra, mox omnia in aurum argentum'ue permutentur, quæ omnia comperiuntur uana, ficta & falſa quoties ad literam practicãtur. Atque tamen traduntur iſta, ſcribunturq; à magnis grauiſſimiſq; philoſophis & ſanctis uiris, quorum traditiões quis audebit dicere falſas? Quinimo credere impium eſſet, illos data opera ſcripſiſſe mendacia: Alius eſt ergo ſenſus quàm literis traditur, iſq; uariis obductus myſteriis, ſed hactenus à nullo magiſtrorũ palam explicatus, quem neſcio ſi quis ſine perito fidoq; magiſtro ſola librorum lectione poſſit adſequi, niſi fuerit diuino numine illuſtratus quod datur pauciſſimis: ideoq; in uacuum currunt multi qui hæc ſecretiſſima naturæ arcana proſequuntur, ad nudam lectionis ſeriem referentes animum. Nam inauſpicato ingenio à uero intellectu prolapſi, in

falsas imaginationes, exteriorum spirituum uaframentis irretiti, illorum quorum dominari datum est, periculosi serui effecti sunt, & ignorantes semetipsos, abeunt retro post uestigia gregum suorũ, quærentes extra se quod intus possident. Atque hoc est quod te nunc scire uolo, quia in nobis ipsis est omnium mirabilium effectuum operator, qui quicquid portentosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidentes naturæ persecutores alchymistę, quicquid dæmonibus deteriores malefici necromantes promittere audent, ipse nouit discernere & efficere, idq́; sine omni crimine, sine dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirãdorũ operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sydera cœli,
Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verum de his nobis q̃ latissime tecum conferendum esset, sed coram: Non enim cõmittuntur hęc literis, nec scribuntur calamo, sed spiritu spiritui, paucis sacrisq́; uerbis infunduntur, Idq́; si quando nos ad te uenire contigerit. Cæterũ quos postulas libros, aliq illorũ aliquãdo fuerũt penes me, sed iam nõ sunt: qui uero penes uos circunferuntur libri adolescentiæ meę, de Occulta philosophia intitulati, horũ priores duo in multis deficiunt, tertius totus mancus, nec nisi scriptorum meorum epitome quoddã continet. Sed ego totum opus, fauente domino, integrũ recognitumq́; aliquãdo in lucem dabo, claue tamẽ operis solis amicissimis reseruata, quorũ te unũ esse non dubites. Vale felicissime, è Lugduno. XXIIII. Septemb. Anno. M. D. XXVII.

AD EVNDEM.

EX humanissimis tuis literis (uenerande pater) quasi ad speculum animum tuum introspexi totum, illumq́; amplector totus, uoloq́; sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quàm literis demonstrari possit gratissimum fore, altissimeq́; insidere animo: me uero talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, quiq́; eos qui se meæ amicitiæ commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare ut tu uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Vbi cum coram dabitur mutuas audire & reddere uoces, scio amicitiam nostram indissolubilẽ fore perpetuoq́; duraturam. Iam uero quod ad postulatam Philosophiam attinet, te scire uolo, quòd omnium rerum cognoscere opificem ipsum deum, & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodam contactu siue uinculo) transire, quo ipse transformeris efficiareq́; deus quemadmodum de Mose ait dominus, inquiens: Ecce ego constitui te deum Pharaonis. Hæc est illa uera & summa mirabiliũ operũ occultissima philosophia: Clauis eius intellectus est: quãto enim altiora intelligimus, tãto sublimiores induimus uirtutes, tantoq́; maiora & facilius & efficacius operamur. Verum intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiã carnis superauerit, fueritq́; propriam naturam sortitus, diuinis illis uirtutibus non poterit uniri (non enim nisi sibi quàm similibus congrediuntur) ac

peruidendis illis occultiſſimis dei & naturæ ſecretis, omnino inefficax eſt, atque hoc opus, hic labor eſt, ſuperas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere & mortali puluere ſeipſum amiſit, deum ipſum inueniet? Quomodo apprehendet ſpiritualia carni immerſus & ſanguini? An uidebit dominũ homo & uiuet? Quem fructum adferet granum frumenti ſi prius mortuũ non fuerit? Mori enim oportet, mori inquam mũdo & carni, ac ſenſibus omnibus, ac toto homini animali, qui uelit ad hæc ſecretorum penetralia ingredi, non quòd corpus ſeparetur ab anima, ſed quòd anima relinquat corpus: de qua morte Paulus ſcribit Coloſſenſibus: Mortui eſtis, & uita ueſtra abſcondita eſt cum Chriſto. Et alibi clarius de ſeipſo ait: Scio hominẽ in corpore uel extra corpus, neſcio, deus ſcit, raptum uſq; ad tertium cœlũ, & quæ reliqua ſequuntur. Hac inquam pretioſa in conſpectu domini morte, mori oportet, quod contingit pauciſſimis, & forte non ſemper: Nam pauci quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera uirtus, diis geniti potuere. Primum qui non ex carne & ſanguine, ſed ex deo nati ſunt: proxime, qui naturæ beneficio ac cœlorum genethliaco dono, ad id dignificati ſunt: cæteri meritis nituntur & arte, de quibus uiua uox te certiorem reddet. Verum hoc te admonitum uolo, ne circa me decipiaris, ac ſi ego aliquando diuina paſſus, tibi iſta prædicem, aut tale quid mihi arrogare uelim, uel concedi poſſe ſperem, qui hactenus humano ſanguine ſacratus miles, ſemper fere aulicus, cũ carnis uinculo chariſſimæ uxori alligatus, omnibusq; inſtabilis fortunæ flatibus expoſitus, totusq; à carne, à mundo, à domeſticis curis tranſuerſim actus, tam ſublimia immortalium deorum dona nõ ſum adſecutus: Sed accipi me uolo uelut indicem, qui ipſe ſemper prę foribus manens, aliis quod iter ingrediendum ſit, oſtendit. Cæterum de amore in te meo tu quidem minime falleris, beneficiis meis quid debeas, non uideo, quippe qui non contulerim in te quicquam, niſi quòd paratus ſum dum dabitur occaſio, cõferre omnia. Tu nũc feliciſſime Vale, è Lugduno XIX. Nouemb. Anno M. D. XXVII.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA CVIDAM AMICO ſuo in Aula Regis. S. D.

SOlebant ueteres ędito prouerbio inſignem ſtultitiã notare, Noctuas Athenas inferre: ſed non minoris ſtultitiæ eſt, impietatis autem maximę, dæmones inferno addere. Scis quem dico infernum, illam inquam ſcelerum ſcholam, quam indignatus alibi ſuis coloribus egregie depinxi aulam. Sed nunquam antea tam iuſta ſcribendi ſimul & indignandi occaſio data eſt atque nunc, ſi per occupationes liceret rem pro dignitate tractare, Continere tamen nequeo calamum, quin

argumentũ eius tibi exponam Audi nũc igitur rem ſtultam ſimul & impiã: Accerſitus eſt è Germãia nõ modicis ſumptibus uir quidã dęmoniorũ, hoc eſt cacomagus, in quo poteſtas dęmonũ inhabitat, ut ſicut Iãnes & Mãbres reſtiterũt Moſi, ſic iſte reſiſtat Cæſari. Perſuaſum eſt enim illis à patre mendaciorum, illum futurorũ omniũ præſcium, arcanorum quorũcunq; conſiliorũ conſciũ, ac deliberatarũ cogitationũ interpretẽ: tanta præterea præditũ poteſtate, ut poſſit regios pueros reducere per aëra, quẽadmodũ legitur Abacuc cũ ſuo pulmẽto traduct⁹ ad lacũ leonũ: poſſetq; ſicut Heliſęus obſeſſus in Dothaim, oſtẽdere mõtes plenos equorũ & curruũ igneorũ, exercitũq; plurimũ: inſup & reuelare & trãsferre theſauros terrę, quasq; uolet coget nuptias amoresq;, aut dirimet: deploratos quoſq; curabit morbos, ſtygio pharmaco, puta radicatã ethicã, cõfirmatã hydropẽ, inoſſatã elephãtiã, & quam

Soluere nodoſam neſcit medicina podagram,

Multaq; præterea quæ fama obſcura recondit.

Vides ubi fides eorum locata eſt, ubi ſpes repoſita, qui elemẽta, cœlũ, fata, naturam, prouidentiam, deum, omnia unius magi imperio ſubiicere conantur, & regni quærũt ſalutẽ à publicę ſalutis hoſtibus dæmonibus, dicentes in corde ſuo cum Ochozia: Non eſt deus in Iſraël, eamus ad conſulẽdum Belſebub deum Acharon. Et ſicut Saul locutus ad Pythonẽ, ait: Philiſtiim pugnant aduerſum me, & dñs receſſit à me, & exaudire noluit, uocaui ergo te. Adeo ne & penes iſtos deſperatũ eſt de deo, ut requirenda cenſuerint auxilia dæmonũ? Nonne hoc eſt iuxta uerbum Iudæ & Petri, dñm noſtrum Ieſum Chriſtũ ſaluatorem, & qui nos redemit, deum abnegare, & ſuperinducere ſibi celerem perditionem? Nonne theſaurizant ſibi iram indignationis domini, mittentem in eos immiſſiones per angelos malos? Nonne traditi ſunt in reprobũ ſenſum, q̃ ueritatẽ arcani conſilii petũt à patre mẽdaciorum diabolo, & uictoriam poſtulant aliunde q̃ à domino exercituũ? Atq; tamen huic tam nefario idololatriæ & ſacrilegiorũ artifici, audaciã pręſtat, quæ iſtis tam impenſe fauet orthodoxa illa mater, & Chriſtianiſſimi filii accommodatur autoritas, & è ſacris pecuniis largiuntur munera, cõniuentibus etiam atq; tã nephariam operam conducentibus colũnis eccleſiæ, epiſcopis & cardinalibus, & impietatis miniſtro impii applaudunt proceres, quemadmodũ operibus lupi congratulantur corui. Quod maius peccatum commiſerunt Pharao, Balach, Saul, Achab cum ſua Iezabel? Ochozias Nabuchodonoſor, Balthaſſar, Sennacherib, & cæteri cultores Baal? Vocauit Pharao contra Moſen magos ſuos, & illi uicti in tertia plaga confeſſi ſunt digitum dei: rex autem obſtinatus per decẽ plagas periit in mari rubro. Vocauit Balach Moabites Balaam ariolum ut malediceret Iſraël, & deus ipſe maledictionem conuertit in benedictionem, Balach uero maledictus eſt. Quid Saulo Samuelis ſui aut Pythonis profuere reſponſa? Nonne confoſſus eſt in monte Gelboë: Achab & Iezabel nefariis nuptiis coniuncti confidebant in prophetas

Baal, & iuxta uerbum dei egressus est spiritus mendax in ore omnium pro
phetarum, Achab ascēsuro in Ramod Balaad prospera promittentiū, ceciditq;
Achab, & Iezabel præcipitata est, & canes comederunt eos. Corripitur Asa
rex Iuda à propheta domini, quia in ægritudine sua non quæsiuit dominū,
sed in artem medicorum confisus est. Nōne maius peccatum habituri sunt,
qui relinquentes deum saluatorem, & salubres naturæ uires, salutem quærūt
à satana? Fecit ita quondam Ochozias, proptereaq; audiuit à propheta do-
mini, Supra lectulum quem ascendisti non descendes, sed morte morieris.
Percurratur cæterorum infidelium regum series, etiam gentilium historiæ,
Zoroastes, Diotharus, Crœsus, Pōpeius, Pyrrhus, Crassus, Nero, Iulianus,
quid lucrati sunt in magis & diuinatoribus suis, qui mentiti sunt illis felicia?
Nonne omnes ad nihilum redacti sunt, & male perierūt in peccatis suis? Sic
solent impiæ illæ nugæ semper perniciē suis adferre cultoribus, quibus pro
fecto qui maxime confidunt, maxime omnium redduntur infelicissimi. Nō
inficior, sunt naturales sciētiæ, sunt metaphysicæ artes, sunt occulta ingenia,
quibus citra dei offensam, citra fidei & religionis iniuriam tueri possunt re-
gna, explorari consilia, uinci hostes, eripi captiui, adaugeri diuitiæ, concili-
ari hominum beneuolentia, depelli ægritudines, conseruari sanitas, prolon-
gari uita, restitui iuuentutis robur. Sunt insuper sacræ religionis intercessio
nes, publicæ supplicationes, priuatæ bonorum preces, quibus non solum irā
dei flectere, sed & simul illum nobis beneficū impetrare possumus. Quod
si præterea ars quædam est præscientię & mirandorum operum, quam Calo
magiam siue Theurgiam ueteres uocant, certe hæc istis nugatoribus & dæ-
moniorum mancipiis incognita est. Quippe explorare de futuris aut immi
nentibus aliis'ue occultis, & quæ hominibus diuinitus portenduntur ueridi-
cas sententias, atque operari opera uirtutum communem naturæ consue-
tudinem excedentia, non nisi profundæ & perfectæ doctrinæ, integerrimæ-
q; uitæ ac fidei est, non hominum leuissimorum ac indoctorum. Homini-
bus autem innocentibus & doctis in lege domini, pro uota fidei seruit omnis
creatura, & exaudiuntur ad quæcunque petierint. Sic Heliam coruus pauit,
& ad preces eius terra fructus retinet, cœlum negat pluuiam, & in impios
euomit ignes suos. Sic Helisæo seruiunt ursi, militant angeli, flumina sic-
cis transeuntur pedibus. Danieli posita ferocitate neglectaq; fama adblādi-
untur leones: Et succensus in fornace ignis non urit pueros. Eiusmodi sunt
non Cacomagorum, non Geoticorum, non dæmoniorum, sed fidelium di
uinorumq; hominum opera: non enim dæmones, sed spiritus dei ministrāt
illis. Sunt fateor aliqui, etiam in hunc diem (& forte plures) uiri sapientia gra
ues, scientia insignes, uirtutibus & potestatibus pollentes, uita & moribus in
tegri, prudentia inuicti, etiam ætate & robore dispositi, ut reipublicæ cōsilio
& opera plurimum possint prodesse: sed hos aulici uestri contemnunt, ut ab
instituto eorum longe diuersos, quibus pro sapientia malitia est, fraus & do-

ius pro consilio, astus & calliditas pro scientia, deceptio & perfidia pro prudentia est. Religionis locum possidet superstitio, & in afflictiõibus blasphematur deus: & quæ (ut ait Apostolus) in infirmitate perficitur fides, contemnitur: sed recurritur ad inuocamenta malorum dæmonum. Bonus quisque apud eos irridetur, audax hypocrisis prouehitur, ueritas pro crimine est, laus & præmia stultitiæ & sceleribus reposita sunt. O stulti & impii, qui his artibus stabilire uultis regnum, quibus olim potentissima imperia ceciderunt funditusq; euersa sunt. De quibus uere dictum est per Hieremiam: Cecidit corona nostra, uæ quia peccauimus. Quod utinam non tam uere quàm excogitata ingeniosa sorte in uos quadraret. Siquidem ille uersiculus collectis inuicem numeralibus literis. M. C. V. I. annum exprimit M. D. XXIIII. quo iuxta uestrum calculum, rex uester apud Papiam captus est. Nõne hæc uidistis & admirati estis, quę ante facta q̃ fuissent impossibilia iudicastis? Et adhuc superbitis & obdurati estis in infelicitatibus uestris. Contemnitis prophetas, & dei comminationes uobis pro fabulis sunt. En prope est, & adhuc uidebitis & sentietis magnalia dei in orbe terrarum, & collapsi in fata contremiscetis, quia ueniet super uos miseria quam nescitis: quo tunc fugietis? State cum incantatoribus uestris & cum multitudine maleficorum uestrorum, si forte quid prosint uobis, aut possitis fieri fortiores. Nonne accersitus Germanicus cacomagus saluabit uos, & mendaces faciet prophetas, ac præualebit contra iram domini, & liberabit uos à malo? Non sic impii non sic. Nisi dominus ędificauerit & custodierit ciuitates & regnum, in uanum laborant & uigilant omnes custodes eius. Solius dei est, non dæmonum, non magorum, suspendere aut mutare prophetarũ sententiã: si uos toto corde conuersi ad eius misericordiam, uestram mutaueritis malitiam atque perfidiam. Sic nanq; Nabuchodonosor Danielis consilio peccata eleemosynis redimens, & iniquitates in misericordiis pauperũ, imminentem dei iram ad tempus effugit, donec in aula Babylonis uoce elationis suæ rursus illam in se reuocauit. Achab impiissimus cum sua Iesabele, cui mortem per Heliam dominus nunciauit, quia conuersus est ad deum, factus est iterum sermo domini ad Heliam: Quia reueritus est Achab faciem meã, non inducam malũ in diebus eius. Niniuitę quia ex edicto regis & principũ egerunt pœnitentiã ad prædicationẽ Ionæ, ab imminenti protinus excidio liberati sunt. Intimauit Esaias Ezechiæ sententiam, ut disponeret domui suę cito moriturus: Ille orauit & fleuit, & sanatus est, adauctis ei annis uitæ quindecim: Sic enim ad eum per eundem prophetam locutus est dominus: Vidi lachrymas tuas, & exaudiui orationem tuam: ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos. Insuper & de manu regis Assyriorum eruam te, & ciuitatem istam, & protegam eam. Tantum potuit conuersio & oratio pii regis, ut qui pro se solo orauit, tamen non pro se solo impetrauit, sed etiam pro ciuitate & populo. Solus dominus est qui saluũ fecit regem,

& qui ſapientiam dat filio regis. Ad hũc magiſtrum confugere oportet, qui quærunt ſalutem, non ad magos & ariolos. Induimini iuſtitiam, & timete dominum, uos qui quæritis felicia. Si regni firmitas quæritur, ſcriptum eſt: Iuſti hæreditabunt terram: In memoria æterna erit iuſtus, & in æternum nõ commouebitur. Si ſecuritas quæritur: Qui timent dominum, ab auditione mala non timebunt, ſed & omnes deſpicient inimicos. Si honor & opes quæruntur: Gloria & diuitiæ in domo eius. Si laus & fauor: Generatio recto rum benedicetur. Si potentia: Potens in terra erit ipſe & ſemen eius: Fortitudo eius exaltabitur in gloria. Si nuptiæ & coniugii proſperitas: Vxor eius ſicut uitis abundans in lateribus domus, & filii eius ſicut nouellæ oliuarum. Si corporis ſanitas & robur: Non dabit dominus ſanctos ſuos uidere corruptionem. In omnibus deniq; beatus eſt uir qui timet dominum, qui immaculatus in uia, qui non abiit in conſilio impiorum, qui miſeretur ſuper egenum & pauperem: nam in die mala liberabit eum dominus, & non tradet eũ in manus inimicorum eius: peccatores autẽ uidebunt & iraſcẽtur, dentibus frement & tabeſcent, deſiderium eorum peribit. Hæc nũc admonuiſſe ſatis. Nolo enim curioſius hanc rem proſequi, ne forte malitia ſubiectæ materiæ calamum protrudat quo non expedit. Vale ex Lutetia Pariſiorum XIII. Februarii Anno. M. D. XXVIII. Romano calculo.

HENRICI COR. AGRIPPAE CENSVRA SIVE RETRACTATIO De magia ex ſua declamatione de Vanitate ſcientiarum & excellentia Verbi dei.

DE MAGIA IN GENERE.

EXigit etiam hic locus, ut de Magia dicamus, nam & ipſa cum aſtrologia ſic coniuncta atq; cognata eſt, ut qui magiam ſine aſtrologia profiteatur, is nihil agat, ſed tota aberret uia. Suidas magiam à Maguſeis, & nomen & originem traxiſſe putat. Cõmunis opinio eſt nomen eſſe Perſicum, cui aſtipulãtur Porphyrius & Apuleius, & ſignificare eorum lingua idem quod ſacerdotem, ſapientem ſiue philoſophum. Magia itaq; omnem philoſophiam, Phyſicam, & mathematicã complexa, etiam uires religionum illis adiungit. Hinc & Goetiam & theurgiam in ſe quoq; continet. Qua de cauſa magiam pleriq; bifariam diuidunt, in naturalem uidelicet & ceremonialem.

DE MAGIA NATVRALI.

NAturalem magiam, non aliud putant, q̃ naturalium ſciẽtiarum ſummam poteſtatem, quam idcirco ſummum philoſophiæ naturalis apicem, eiuſq; abſolutiſſimam conſummationẽ uocant, & quæ ſit actiua portio philoſophiæ naturalis, quæ naturalium

uirtutũ adminiculo,ex mutua earũ & opportuna applicatione opera edit,ſupra omnẽ admirationis captũ:qua magia Aethiopes maxime & Indi utebãtur,ubi herbarũ & lapidũ,cæterorumq; ad id ſpectantiũ facultas ſuppetebat. Eius meminiſſe uolunt Hieronymũ ad Paulinũ, ubi ait Apolloniũ Tyaneũ fuiſſe magũ,ſeu philoſophũ,ut Pythagorici. Eius etiã generis fuiſſe magos, qui Chriſtũ natũ muneribus inuiſentes adorauerũt, quos euangeliorũ interpretes exponunt Chaldæorum philoſophos: quales fuere Hiarchas apud Bragmanas, Teſpion apud Gymnoſophiſtas,Budda apud Babylonios,Numa Pompilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos,Hermes apud Aegyptios,Zoroaſtes Oromaſi filius apud Perſas,Nã Indi,& Aethiopes,& Chaldæi,& Perſæ hac maxime præcelluere magia:qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuuntur Perſarũ regũ filii, ut ad mundanæ reipublicæ imaginẽ ſuã & ipſi rempublicã adminiſtrare,diſtribuereq; condiſcãt:& Cicero in Diuinationũ libris ait, neminẽ apud Perſas regno potiri,qui prius magiã non didicerit. Magia itaq; naturalis ea eſt, quæ rerũ omniũ naturaliũ atq; cœleſtiũ uires contẽplata, earundemq; ſympathiã curioſa indagine ſcrutata, reconditas ac latẽtes in natura poteſtates ita in apertũ producit:inferiora ſuperiorũ dotibus,tanq̃ quaſdam illecebras, ſic copulans,per eorũ mutuã applicationẽ ad inuicẽ, ut exinde ſtupenda ſæpe cõſurgant miracula,nõ tã arte q̃ natura, cui ſe ars iſta miniſtrã exhibet hęc operãti. Nã magi,ut naturæ accuratiſſimi exploratores, cõducentes ea,quę à natura præparata ſunt, applicando actiua paſſiuis, ſæpiſſime ante tẽpus à natura ordinatũ effectus producunt,quæ uulgus putat miracula ,cũ tamen naturalia opera ſint,interueniente ſola tẽporis præuentione:ut ſi quis in mẽſe Martio roſas producat,& maturas uuas,aut ſatas fabas,uel petroſelinũ intra paucas horas excreſcere faciat in perfectã plantã,& iis maiora, ut nubes, pluuias,tonitrua,& diuerſorũ generũ animalia,& rerũ trãſmutationes q̃ plurimas, cuiuſmodi multas feciſſe ſe iactat Rogerius Bachon pura & naturali magia. Scripſerunt de illius operibus Zoroaſtes,Hermes, Euanthes rex Arabum,Zacharias Babylonius,Ioſeph Hebræus,Bocus,Aaron,Zenotenus,Kirãnides,Almadal,Thetel,Alchindus,Abel,Ptolemæus,Geber,Zahel,Nazabarub,Tebith,Berith,Salomon,Aſtaphon,Hipparchus,Alcmeon,Apollonius,Triphon,& pleriq; alii,quorũ aliqua opera adhuc integra,& pleraq; fragmẽta adhuc extãt,& ad manus meas aliquãdo peruenerunt. Ex recẽtioribus uero ſcripſerũt in naturali magia pauci,& illi quidẽ pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua,Raimũdus Lullius,Bachon,& Apponus,& autor libri ad Alfonſum,ſub Picatricis nomine editus, qui tamen unà cũ naturali magia plurimum ſuperſtitionis admiſcet,quod quidem fecerunt & alii.

DE MAGIA MATHEMATICA.

SVnt præterea alii naturæ ſagaciſſimi æmulatores, inquiſitoresq; audaciſſimi, qui abſq; naturalibus uirtutibus, ex ſolis mathematicis diſcipli-

nis,adſcitis cœlorũ influxibus, ſeſe naturæ operum ſimilia producere poſſe pollicentur, ut corpora euntia uel loquẽtia, quæ tamẽ nõ habeant uirtutes animales:qualis fuit colũba Architæ lignea,quæ uolabat, & ſtatuæ Mercurii,quæ loquebãtur:& caput æneũ ab Alberto Magno fabricatũ,quod locutũ phibẽt. Excelluit in iſtis Boëthius,uir maximi ingenii, & multiplicis eruditionis:ad quẽ de iſtiuſmodi ſcribens Caſſiodorus:Tibi(inqt)ardua cognoſcere,& miracula monſtrare propoſitum eſt:tuæ artis ingenio metalla mugiũt,Diomedes in ære grauius buccinatur,æneus anguis inſibilat, aues ſimulatæ ſunt,& q̃ uocẽ propriã neſciũt habere, dulcedinẽ cantilenæ probantur emittere,parua de illo referimus,cui cœlũ imitari phas eſt.De iſtis puto artificiis dictũ eſt,quod apud Platonẽ legimus in undecimo de Legibus:Ars data eſt mortalibus,qua res poſteriores quaſdã generarẽt, nõ quidem ueritatis & diuinitatis participes,ſed ſimulacra quædã ſibiipſis cognata deducerẽt: atque eouſq; progreſſi ſunt magi homines audaciſſimi omnia perpetrare, fauente maxime antiquo illo & ualido ſerpẽte ſcientiarũ pollicitatore, ut ſimiles illi tanquam ſimiæ,deum & naturam æmulari conarentur.

DE MAGIA VENEFICA.

Est præterea naturalis magiæ ſpecies,quã ueneficam, ſiue pharmaciã uocãt,quę poculis,phyltris,uariisq; ueneficiorũ medicamentis perficitur: cuiuſmodi Democritus confeciſſe legitur, quo boni,felices,fortunatiq; filii gignantur:& aliud, quo auiũ uoces rite intelligamus, ſicut de Apollonio narrant Philoſtratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibuſdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego ſæpe lupum fieri,& ſe condere ſyluis
Mœrim,ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Plinius narrat,quendam Demarchũ Parrhaſiũ in ſacrificio,quod Arcades Ioui Lycęo humana hoſtia faciebant,immolati pueri exta deguſtaſſe,& in lupũ ſe cõuertiſſe: propter quã hoĩm in lupos immutationẽ, putat Auguſtinus Pani Lycęo,& Ioui Lycęo nomẽ eſſe impoſitũ. Narrat idẽ Auguſtinus,dum eſſet in Italia,quaſdã fœminas magas,Circes inſtar, dato uiatoribus ueneficio in caſeo,eos in iumẽta uertiſſe:cumq; portaſſent quæ placuiſſent onera,rurſus in homines reſtituiſſe, idq; patri cuidam Præſtantio tunc accidiſſe.Sed & ne quis hæc putet omnino deliramenta eſſe & impoſſibilia, is recordetur quomodo ſacræ literæ narrant,Nabuchodonoſor regẽ mutatum in bouem,& ſeptem annis fœno uixiſſe, tandem dei miſericordia in hominem rediiſſe : cuius corpus poſt mortem illius filius Euilmerodat in eſcã dedit uulturibus,ne quãdo reſurgeret à mortuis, q iã de beſtia redierat in hominẽ,& eiuſmodi plura de magis Pharaonis narrat Exodus. Verũ de iis ſiue magis ſiue ueneficis loqtur Sapiẽs,dũ dicit:Exhorruiſti illos deus,qa horribilia opa tibi faciebãt p medicamina. Illud præterea uos ſcire uolo, nõ ſolũ

naturalia ſcrutari hos magos, uerumetiã ea quæ naturã comitantur, ac quodammodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, ſonos, uoces, concẽtus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Pſylli & Marſi conuocabant ſerpentes, alii aliis deprimentes fugabant: ſic Orpheus Argonautarũ tempeſtatem hymno cõpeſcuit: & Homerus narrat Vlyſſi ſanguinẽ uerbis reſtrictũ: & in lege duodecim tabularum iis, qui meſſes excantaſſent, pœna conſtituta eſt: ut non dubium ſit, magos etiam ſolis uerbis & affectibus, aliiſq; ſimilibus, non in ſeipſos modo, ſed etiam in res extraneas ſæpe mirum aliquẽ producere effectũ: quæ omnia nõ ſecus uim inſitã in res alias profundere, illaſq; ad ſe trahere, uel abs ſe repellere, ſeu alio quouis modo afficere putant, q̃ magnes ferrum, & ſuccinum paleas trahũt: ſiue adamas, & allium magnetem ligant: ſicq; per hãc rerum gradariam ac concatenatam ſibi ſympathiam, non ſolum dona naturalia & cœleſtia, ſed etiã intellectualia & diuina Iamblichus, Proclus, atq; Syneſius, ex magorum ſententia, deſuper ſuſcipi poſſe confirmant, quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, ſcilicet per huiuſmodi rerum conſenſum, magos etiã numina euocare ſolitos. Ad tantã enim quidam eorum deuoluti ſunt inſaniam, ut ex diuerſis ſtellarum conſtellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionũ ratione rite obſeruatis, conſtructã imaginem cœlitum nutu uitæ intellectuſq; ſpiritũ accepturam putent, quo conſulentibus illam, reſpõdeat, & occulte ueritatis arcana reuelet. Hinc patet hanc naturalẽ magiã nonnunq̃ in goẽtiã & theurgiã reclinatã, ſæpiſſime malorum dæmonũ uaframentis, erroribuſq; obretiri.

DE GOETIA ET NECROMANTIA.

CEremonialis autẽ magię partes ſunt goẽtia atq; theurgia. Goẽtia, immundorum ſpirituum cõmerciis inauſpicata, nefariæ curioſitatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamẽtis concinnata, omniũ legum placitis eſt exterminata & execrata. Huius generis ſunt, quos necromanticos, & maleficos hodie nuncupamus.

Gens inuiſa deis, maculandi callida cœli,
Quas genuit natura mali, qui ſidera mundi,
Iuraq; fixarum poſſunt peruertere rerum.
Nam nunc ſtare polos, & flumina mittere norunt,
Aethera ſub terras adigunt, monteſq; reuellunt.

Hi ſunt ergo, qui defunctorũ inclamant animas, & illi quos ueteres dicebãt epodos, qui excantant pueros, & in eloquium oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circunferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, ſpiritus paſcunt in uitro, per quos ſe prophetare mentiuntur. Et hi oẽs bifariam procedunt. Nam alii dæmones malos uirtute quadam maxime diuinorum nominum adiuratos, aduocare & cogere ſtudẽt: quippe cũ omnis creatura timet & reueretur nomẽ illius, qui fecit eam, non mirum ſi goẽtici, & quiq; etiam infideles, pagani, Iudæi, Saraceni, & cuiuſcunq; prophani colle

gii siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione dæmones astringāt. Alii autem nefandissimi, detestādo & omnibus ignibus plectēdo scelere, se dæmonibus submittentes, illis sacrificant & adorant, idololatræ & uilissimæ de iectiones rei effecti sunt: quibus criminibus, & si priores non sunt obnoxii, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiam coacti dæmones inuigilant, semper quo errātes nos decipiant. Ex horum uero goēticorū anagyri, profluxerūt omnes isti tenebrarū libri, quos improbatę lectionis Vlpianus Iuriscōsultus appellat, protinusq; corrumpēdos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidā illicitis artibus deditus, deinde Barnabas quidam Cyprius: & hodie adhuc confictis titulis circunferuntur libri, sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorii, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorū nugas stultè secuti sunt Alphonsus rex Castellæ, Robertus Anglicus, Bacō, & Apponus, & pleriq; alii deplorati ingenii homines. Præterea nō homines modo, & sanctos, & patriarchas, & angelos dei, tam execrabiliū dogmatū fecerunt autores, sed & libros à Raziele & Raphaele, Adami & Tobiæ, angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti, suorum præceptorū canonem, ritum, consuetudinem, uerborum & characterum genus, extructionis ordinem, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugas ac imposturas cōtinere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquę magiæ ignaris, perditissimis perditionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdam obseruationibus nostrę religionis ceremoniis permixtis insitisq;, ignotis multis nominibus, & signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; tamen propterea patet has artes fabulas esse: nā nisi re uera essent, atq; ꝑ illas multa mira ac noxia fierent, non tam arctè de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cur autem goētici isti solis malis utantur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia dei iussum expectant, nec nisi mundis corde & uita sanctis hominibus congrediuntur: mali autem faciles se exhibent ad inuocandum, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præsto, ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorentur: & quia mulieres secretorum auidiores sunt, ac minus cautæ, atque in superstitionem procliues, faciliusq; illuduntur, ideo illis se præbēt faciliores, faciuntq; ingentia prodigia: cuiusmodi de Circe, de Medea, de aliis canunt poētæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alii, tum philosophi, tum catholici doctores & historici, ipse etiam sacræ literæ. Nam in libris regum legimus phytonissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ, licet pleriq; interpretentur nō fuisse animā prophetæ, sed malignū spiritū, qui illius sumpserit imaginē. Tamen Hebræorū magistri dicunt, quod etiā August. ad Simplicianū fieri potuisse nō negat, qa fuerit uerus spiritus Samuelis, q ante completū annum à disces-

ſu ex corpore facile euocari potuit, prout docēt Goetici. Quin etiam magi, necromatici, illud naturalibus quibuſdam uiribus ac uinculis fieri poſſe autumāt, ſicut nos in libris noſtris de Occulta philoſophia tractamus. Ideoq́; antiqui patres, rerum ſpiritualium periti, non ſine cauſa ordinauerūt, ut corpora mortuorum ſepelirentur in loco ſacro, & luminibus ſocientur, aqua benedicta aſpergantur, thure & incenſo ſuffumigētur, & expiētur orationibus, quouſq; ſuper terram extiterint. Nam ut aiūt magiſtri Hebræorum, omne corpus noſtrū, & carnale animal, & quicquid in nobis ſuper materia carnis male diſpoſita innititur, relinquitur in cibum ſerpenti, & ut ipſi uocant Azazeli, qui eſt dominus carnis & ſanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps deſertorum, cui dictum eſt in Geneſi: Terram comedes omnibꝰ diebus uitę tuę. Et in Iſaia: Puluis panis tuus, hoc eſt, corpus noſtrum creatum ex puluere terræ, q̃diu non fuerit ſanctificatum, & tranſmutatum in melius, ut non amplius ſerpentis, ſed dei ſit effectum, uidelicet ex carnali ſpirituale, iuxta uerbum Pauli dicētis: Seminatur quod animale eſt, & reſurget quod ſpirituale eſt. Et alibi: Omnes quidem reſurgent, ſed non omnes immutabuntur, quia multi remanſuri ſunt in perpetuum cibum ſerpentis. Hanc itaq; turpem & horridam carnis materiam, ac ſerpentis cibum morte deponimus, illam aliquando in meliorem ſortem, & ſpiritualem trāſmutatam reaſſumpturi, quod erit in reſurrectione mortuorum. Et iam factum eſt in his, qui primitias reſurrectionis deguſtarūt, & multi hoc ipſum uirtute deifici ſpiritus in hac uita conſecuti ſunt, Enoch, & Helias, & Moſes, quorum corpora tranſmutata in naturam ſpiritualem, non uiderunt corruptionem: nec ſicut cætera cadauera poteſtati ſerpentis relicta ſunt. Atq; hęc eſt illa diſceptatio diaboli cū Michaele de corpore Moyſi, cuius meminit in epiſtola ſua Iudas, ſed de Goetia & Necromātia hæc ſatis.

DE THEVRGIA.

THeurgiam uero pleriq; putant haud illicitam, quaſi hæc bonis angelis, diuinoq́; numine regatur, cum ſępiſſime tamen ſub dei & angelorum nominibus malis dæmonum fallaciis obſtringatur: non ſolum ſiquidem naturalibus uiribus, ſed etiam certis ritibus & ceremoniis cœleſtes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui magi editis uoluminibus pertractant. Omnium autem ceremoniarum pars maxima, in munditia ſeruāda conſiſtit, primum quidem animi, deinde etiam corporis, & eorum quę circa corpus ſunt, ut in cute, in ueſtibus, in habitaculis, in uaſis, in utenſilibus, oblationibus, hoſtiis, ſacrificiis, quorum munditia ad diuinorum conſuetudinem & contuitum diſponit, & in ſacris ſummopere efflagitatur, iuxta uerba Iſaiæ: Lauamini & mundi eſtote, & auferte malum cogitationum ueſtrarum. Immunditia uero, quia aërem frequenter & hominem inficit, mundiſſimum illum cœleſtium & diuinorum influxum diſturbat, & mūdos dei ſpi-

ritus fugat. Verum nonnunq̃ immũdi ſpiritus,& deceptrices poteſtates, ut uenerentur & adorẽtur pro diis,etiam hanc munditiã exquirũt:ideo hic maxima opus eſt cautela, de quib⁹ late in libris noſtris de Occulta philoſophia diſſeruimus. Verum de hac theurgia, ſiue diuinorũ magia plura diſputans Porphyrius,tandẽ concludit theurgicis cõſecrationibus poſſe quidẽ animã hominis idoneã reddi,ad ſuſceptionẽ ſpirituũ & angelorũ, ad uidẽdos deos: reditũ uero ad deũ hac arte præſtari poſſe inficiat̃ omnino. Eius itaq; ſcholæ ſunt,ars almadel,ars notoria,ars Paulina,ars reuelationũ, & eiuſmodi ſuperſtitionũ plura,quæ eo ipſo ſunt pnicioſiora,quo apparẽt imperitis diuiniora.

DE CABALA.

VErum occurrunt hic mihi uerba Plinii,q̃,eſt & alia inquit magices factio,à Moſe etiamnũ & Latopea Iudæis pẽdens: quæ uerba me de cabala Iudæorũ cõmonefaciunt, quã in monte Sina à deo ipſo Moſi datam penes Hebræos conſtãs opinio eſt,ac deinceps per ſucceſſionũ gradus citra literarũ monumenta,uſq; in Ezræ tẽpora poſterioribus ſola uiua uoce tradita:quẽadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lyſiade,qui in Grçcia Thebis ſcholas habuere tradebantur,in quibus diſcipuli memoriter doctorũ præcepta tenẽtes, ingenio & memoria pro libris utebãtur:ſic & Iudæi quidam literas aſpernati, in memoria & obſeruatione,ac uocali traditione hanc collocarũt:unde cabala ab Hebræis,quaſi ſolo auditu unius ab altero receptio,nuncupata eſt. Ars (ut fertur) peruetuſta,nomen autem nõ niſi recẽtibus temporibus apud Chriſtianos cognitũ. Eius uero duplicem tradunt ſcientiam, unã de Breſith, quã & coſmologiam uocant, uidelicet rerum creatarũ naturaliũ & cœleſtium uires explicantem,& legis bibliæq; arcana philoſophicis rationibus exponentẽ:quæ profecto hac ratione nihil differt à magia naturali,in qua Salomonẽ regẽ præſtitiſſe credimus. Legitur nãq; in ſacris Hebræorũ hiſtoriis, illũ diſputare ſolitũ à cedro Libani,uſq; ad hyſſopum:itẽ de iumentis,uolucribus, reptilibus,& piſcibus,quæ omnia magicas quaſdam naturæ uires prę ſe ferre poſſunt. Ipſe quoq; inter poſteriores Moyſes Aegyptius, in expoſitionibus ſuis ſuper Pẽtateuchũ,& plures thalmudiſtæ hanc inſecuti ſunt. Alterã uero eius ſcientiã uocant de Mercaua,quæ eſt de ſublimioribus diuinarũ, angelicarũq; uirtutũ,ac ſacrorũ nominũ,& ſignaculorum contẽplationibus,quædam quaſi ſymbolica theologia,in qua literæ,numeri,figuræ,res & nomina, & elementorũ apices,ac lineæ,puncta & accentus, omnia ſunt profundiſſimarũ rerum,& magnorũ arcanorũ ſignificatiua. Hanc rurſus bifariã ſecãt, in Arithmantiã,uidelicet quæ notariacon uocatur, de angelicis uirtutibus, nominibus,ſignaculiſq;,etiã dæmonũ ac animarũ cõditionibus tractans:atque in theomantiã,quę diuinę maieſtatis myſteria,emanationes,ſacraq; nomina,& pentacula ſcrutatur:quã qui norit,hunc aiunt admirãdis pollere uirtutibus,ita quod dũ uelit futura omnia præſciat,toti naturæ imperet,in dæ-

Cabala duplex.

mones & angelos ius habeat,& miracula faciat. Hac putant Moysen tot signa edidisse: uirgã in colubrũ, aquas in sanguinẽ uertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignẽ cum grãdine, uesicas & tabes Aegyptiis immisisse: primogenitũ omne ab homine usq; ad pecus interemisse: suosq; deducentẽ, mare aperuisse, fontẽ de petra, coturnices de cœlo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nubes p diẽ, columnã ignis per noctẽ, suis pmisisse: uocẽ dei uiuẽtis ad populũ, è cœlis deuocasse: arrogãtes igne, murmurãtes lepra, pcussisse: male merẽtes subita strage, alios terræ hiatu absorptos affecisse: populũ cœlesti cibo pauisse: serpẽtes placasse: uenenatos curasse: numerosam turbã ab infirmitate, uestes eorũ à corrosione cõseruasse: & hostiũ uictricẽ reddidisse. Hac deniq; miraculorũ arte & Iosue stare solẽ pręcepisse, Eliã ignẽ in aduersarios è cœlo deuocasse, puerũ mortuũ uita restituisse, Danielẽ leonũ ora perstrinxisse, tres pueros in camino æstuãtis incẽdii carmina lusisse. Porrò hac arte astruũt pfidi Iudęi etiã Christũ tã admirãda sępe fecisse, Salomonẽ quoq; hãc percalluisse, atq; ex ea artẽ cõtra dæmones, eorundẽq; uincula, & cõiurationũ modos, ac cõtra morbos excãtamẽta tradidisse, ut autor est Iosephus. Verũ ego deũ Moysi, cæterisq; prophetis multa, quæ cõtinerẽtur sub cortice uerborũ legis, prophano uulgo nõ cõicãda mysteria retexuisse, ut nõ dubito, sic hãc quã iactant Hebræi cabalæ artẽ, quã ego multo labore aliquãdo scrutatus sum, nõ nisi merã superstitiõis rapsodiã, ac theurgicã quandã magiam agnosco: quod si (quod Iudæi iactãt) à deo profecta ad uitæ perfectionẽ, ad hominũ salutẽ, ad dei cultum, ad intelligẽtiæ ueritatẽ cõduceret, profecto spiritus ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere omnẽ ueritatẽ, hanc usq; in hæc postrema tẽpora, suã non celasset ecclesiã: quæ profecto omnia nouit quæ sunt dei, cuius benedictio, baptismus, cæteraq; salutis sacramẽta reuelata, & perfecta sunt in omni lingua. Vniuscuiusq; enim linguæ par est & eadẽ uirtus, modo par sit & eadẽ pietas: nec est aliud nomẽ in cœlis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur uirtutẽ, pręter unũ nomẽ Iesu, in quo recapitulant, & cõtinent oĩa. Hinc Iudęi in diuinis nominibus peritissimi, paꝝ aut nihil post Christũ operari possunt, sicut prisci illoꝝ patres. Quod autẽ experimur, & uidemus huiꝰ artis (ut uocãt) reuolutiõibus, sæpe miras magnorũ mysteriorũ à sacris literis extorqueri sentẽtias, totũ hoc nihil aliud est, q̃ lusus quidã allegoriarũ, q̃s otiosi hoĩes, in singulis literis & pũctis & numeris occupati, quod hęc lingua & scribẽdi ritus facile patiũtur, pro eorũ arbitrio fingũt, atq; refingũt: quę & si nõnunq̃ magna sonent mysteria, nihil tamẽ probare, nec euincere queũt, quin iuxta uerba Gregorii eadẽ facilitate cõtemnere liceat, qua asseruntur. Confinxit simili artificio pleraq; Rabanus monachus, sed latinis characteribus & uersibus, insertis uariis imaginibus, qui quaq; uersus lecti, per quælibet superficiei ac imaginum lineamenta sacrũ aliquod enuntiant mysteriũ, depictæ illic historiæ repręsentatiuũ: quæ etiam ex prophanis literis extorque-

ri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Vergilii carminibus compositas de Christo centones legerit, quæ omnia & eiusmodi sunt speculationes otiosorum hominum. Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem uestrũ puto tam stolidæ ceruicis, qui de iis credat aliquã haberi artem uel sciẽtiam. Est itaq; nihil aliud hæc Iudæorum cabala, q̃ perniciosissima quædam superstitio, qua uerba, & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterum ex altero facientes, soluunt membra ueritatis, sermones, inductiones & parabolas hinc inde ex propriis fictionibus cõstruentes: aptare illis uolũt eloquia dei, infamantes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumniantur legem dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum tentant uiolẽtas & blasphemas perfidiæ suæ inferre probatiões. Præterea iis nugis inflati, ineffabilia dei mysteria, & quæ sunt supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant, per quæ etiam prophetare, & uirtutes & miracula sese perficere, sine rubore, magnaq́; audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto, & in umbram eius inhians, perdidit escam: sic perfidum hoc & duræ ceruicis hominum genus, semper in umbris scripturæ occupatum, & circa illas uanitates sua artificiosa, sed superstitiosa cabala impetum faciẽs, amittit panem uitæ æternæ, & inanibus nominibus depastum perdit uerbum ueritatis. Ex hoc cabalisticæ superstitionis Iudaico fermento prodierunt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniani hæretici, qui ipsi quoq; cum discipulis suis Græcam quandam cabalam cõmentati sunt, omnia Christianæ fidei mysteria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græcas literas, & numeros protrahentes, ex illis construentes corpus, quod uocant ueritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysteriis non posse in euangelicis literis inueniri ueritatem, quia uariæ sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenæq́; parabolis scriptę, ut uidentes nõ uideant, & audientes non audiant, & intelligẽtes non intelligant, sed cæcis & errantibus iuxta suæ cæcitatis & erroris capacitatem propositas: latentem uero sub illis synceram ueritatem solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronuntiationem esse creditam, atq; hanc esse illam alphabetariam & arithmanticam theologiam, quã Christus secreto manifestauit apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim hæc altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes in abscondito secum illa custodientes. Sapiens autem apud eos nemo, nisi qui maxima hæreseos mõstra fabricare nouit.

DE PRAESTIGIIS.

SEd redeamus ad magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus magi phantasmata edunt, multaq́; miracula circulatoriis

fraudibus ludunt,& somnia immittunt,quod non tam goëticis incantamẽ-tis,& imprecationibus,dęmonumq; fallaciis,quã etiã certis fumigiorũ uapo ribus,luminibus,phyltris,collyriis,alligationibus,& suspẽsionibus:pręterea annulis,imaginibus,speculis,similibusq; magicæ artis pharmaciis,& instru-mẽtis,naturali cœlestiq; uirtute perpetratur. Multa & manuũ prompta sub tilitate & industria fiunt,cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus quoti-die fieri uidemus,quos idcirco chirosophos,hoc est, manusapiẽtes appella-mus. Extãt de hoc artificio libri pręstigiorũ Hermetis, & quorundã aliorũ: legimus quoq; Paseten quẽdam præstigiatorem refertissimum conuiuium hospitibus monstrare solitum,idq; cum libuit rursum euanuisse,discumbẽ-tibus omnibus fame ac siti elusis. Numam Pompiliũ etiam istiusmodi præ-stigiis usum legimus. Sed & doctissimum Pythagoram id ridiculum ali-quando factitasse,ut quæ collibuisset, sanguine perscriberet in speculo, quo ad pleniluminis lunæ orbem obuerso,stanti à tergo res exaratas in disco lu-næ commonstrasse. Huc spectat etiam quicquid de hominum transforma-tionibus legitur decantatũ à poëtis,creditũ ab historicis,& à nõnullis Chri-stianis theologis,insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asi-ni uel equi,uel alia animalia oculis fascinatis,aut perturbato medio ,idq; ar-te naturali. Nonnunq̃ etiã hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bono rũ preces ab ipso deo,sicut in sacris literis legim⁹ de Helisęo propheta,obses-so ab exercitu regis Syriæ uallantis Dothain: uerũ puris & apertis à deo ocu-lis ista nõ possunt illudere: sic mulier illa,quę à uulgo iumentũ iudicabatur, Hilarioni non iumentum,sed quod erat mulier uidebatur: ea igitur quæ hoc modo secundũ apparentiã fiunt,præstigia dicuntur: q̃ aũt fiunt arte permu tantium aut transferentium,ut de Nabuchodonosor, aut messibus ad alios agros traductis, de his diximus superius: uerũ de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ præstigiati seu fascinati imaginãtur,præter imaginati ua,nullam habent actionis & essentiæ ueritatem. Eiusmodi nanq; artificii fi nis est,non facere simpliciter,sed usq; ad apparentiam imaginamenta porri gere,quorum mox nullum compareat uestigium. Iam itaq; ex his quę dicta sunt,patet non aliud esse magiam, quàm complexum idololatriæ, astrolo-giæ, superstitiosǽque medicinæ. Iam'que etiam à magis magna hæretico-rum caterua in ecclesia orta est, qui sicut Iannes & Mambres restiterunt Moysi, sic illi restiterunt apostolicæ ueritati: horum princeps fuit Si-mon Samaritanus,qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc artem sta-tua donatus est, cum hac inscriptione: Simoni sancto deo. Eius blasphe-mias copiose narrant, Clemens, Eusebius, & Irenæus. Ex hoc Simo-ne tanquam ex hæresum omnium seminario, per multas successiones mon strosi Ophitæ, turpes Gnostici, impii Valentiniani, Cerdoniani, Mar-cionistæ, Montaniani, & multi alii hæretici prodierunt, propter quæ-stum & inanem gloriam, mentientes aduersus deum, utilitatem nullam,

neq; beneficia hominibus pręstantes, sed decipientes, & in perniciem & in errorem mittentes, & qui credunt illis confundentur in iudicio dei. Verum de magicis scripsi ego iuuenis adhuc, libros tres amplo satis uolumine, quos de Occulta philosophia nuncupaui, in quibus quicquid tunc per curiosam adolescentiam erratum est, nunc cautior hac palinodia recantatũ uolo: permultum enim temporis & rerum, in his uanitatibus olim contriui. Tandem hoc profeci, quòd sciã quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehortari. Quicunq; enim non in ueritate, nec in uirtute dei, sed in elusione dæmonum, secundum operationem malorum spirituum, diuinare & prophetare præsumunt, & per uanitates magicas exorcismos, incantationes, amatoria, agogima, & cætera opera dæmoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes, præstigia & phantasmata ostentantes mox cessantia, miracula sese operari iactant: omnes hi cum Ianne & Mambre & Simone Mago æternis ignibus cruciandi destinabuntur.

OCCVLTAE PHILOSOPHIAE HENrici Cornelii Agrippæ, Finis.
Anno M. D. XXXIII.
Mense Iulio.